ORTA BİZANS DÖNEMİ EVANGELİON EL YAZMASI: GREC 74 (PARİS ULUSAL KÜTÜPHANESİ)

Doktora Tezi

Fatma YAŞAR

Eskişehir 2024

ORTA BİZANS DÖNEMİ EVANGELİON EL YAZMASI: GREC 74 (PARİS ULUSAL KÜTÜPHANESİ)

Fatma YAŞAR

DOKTORA TEZİ

Sanat Tarihi Anabilim

Danışman: Prof. Dr. Zeliha DEMİREL GÖKALP

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Temmuz 2024

Bu tez çalışması BAP Komisyonunca kabul edilen 2110E180 no.lu proje kapsamında desteklenmiştir.

Bu Tez Çalışması TÜBİTAK 2214-A Yurt Dışı Doktora Sırası Araştırma Burs Programı proje kapsamında desteklenmiştir.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Fatma Yaşar'nın "Orta Bizans Dönemi Evangelion El Yazması: Grec 74 (Paris Ulusal Kütüphanesi)" başlıklı doktora tezi 11/07/2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Anadolu Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddeleri uyarınca, Sanat Tarihi Anabilim Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Unvanı Adı Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı) : Prof. Dr. Zeliha DEMİREL GÖKLAP	.....
Üye : Prof. Dr. Bedia Yelda UÇKAN	.....
Üye : Prof. Dr. Tolga Besim UYAR	.....
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Pınar Serdar DİNÇER	.....
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Gizem ÖNCELEN	.....

..

.....

Enstitü Müdürü

ÖZET

ORTA BİZANS DÖNEMİ EVANGELİON EL YAZMASI: GREC 74 (PARİS ULUSAL KÜTÜPHANESİ)

Fatma YAŞAR

Sanat Tarihi Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,

Haziran, 2024

Danışman: Prof. Dr. Zeliha Demirel GÖKALP

"Orta Bizans Dönemi Evangelion El Yazması: Grec 74 (Paris Ulusal Kütüphanesi)" başlıklı doktora tezinin konusunu olan el yazması, bugün Bibliothèque nationale de France (BnF) (Fransız Ulusal Kütüphanesi)'de Grec 74 No.lu isimle kütüphane arşivinde korunmaktadır. 11. yüzyılın son çeyreğine tarihlendirilen yazma 215 folyodan oluşmaktadır. 147 folyosu tasvirli olan eserde 375 resim bulunmaktadır. Grec 74 nolu el yazmasındaki Matta bölümünde 108, Markos'ta 68, Luka'da 103 ve Yuhanna bölümünde 95 resim yer almaktadır. Grec 74 no.lu el yazmasının banisi ve sanatçısıyla ilgili bilgiler oldukça sınırlıdır. Studios Manastırı'nda üretildiği düşünülen yazmada beş epigram bulunmaktadır. Her bir epigram ilgili İncil bölümünün sonunda, el yazmasının sanatçısı ve/veya siparişçiyle ilgili bir görselle bitmektedir. El yazmasının sonunda yer alan bir imparatora hitaben yazılmış epigram içeren yaprağa göre el yazması İmparator I. Isaakios Komenos (hük. 1057–1059) için yapılmış olmalıdır.

Grec 74 nolu el yazması ilk kez 19.yüzyılın sonundan başlayarak bir dizi bilimsel araştırmanın konusu olmuş olsa da el yazmasının sahip olduğu 375 resim daha önce bütüncül olarak ele alınıp değerlendirilmemiştir. Dolayısıyla "Orta Bizans Dönemi Evangelion El Yazması: Grec 74 (Paris Ulusal Kütüphanesi)" başlıklı doktora tezi kapsamında söz konusu 375 resim ikonografik çözümleme bağlamında önce kendi içinde, sonra en erken tasvirleri ve Konstantinopolis atölyelerinde üretilmiş 11. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen diğer el yazmaları, anıtsal duvar resim sanatı örnekleriyle karşılaştırılmıştır

Anahtar Kelimeler: Bizans Sanatı, Resimli El Yazmaları, İkonografi, Tetraevangelion, Orta Bizans Dönemi.

ABSTRACT

Middle Byzantine Evangelion Manuscript: Grec 74 (Bibliothèque nationale de Paris)

Fatma YAŞAR

Department of Art History

Anadolu University, Postgraduate Education Institute, January 2024,

Adivisor: Prof. Dr. Zeliha Demirel GÖKALP

The manuscript, which is the subject of the PhD thesis entitled "Middle Byzantine Evangelion Manuscript: Grec 74 (National Library of Paris)", the manuscript is now preserved in the Bibliothèque nationale de France (BnF) (French National Library) under the title Grec 74. Dating to the third quarter of the 11th century, the manuscript consists of 215 folios. There are 375 illustrations in the work, of which 147 folios are illustrated. In manuscript no. Grec 74, there are 108 illustrations in Matthew, 68 in Mark, 103 in Luke and 95 in John. Information about the author and the artist of manuscript no. 74 is very limited. The manuscript, which is thought to have been produced at the Studios Monastery, contains five epigrams. Each epigram ends with an image of the artist and/or commissioner of the manuscript at the end of the relevant Gospel passage. According to the leaf at the end of the manuscript, which contains an epigram addressed to an emperor, the manuscript must have been made for Emperor Isaacos I Komenos (r. 1057-1059).

Although the Grec 74 manuscript has been the subject of a number of scholarly studies since the end of the 19th century, the manuscript's 375 illustrations have never before been analyzed in their entirety. Therefore, within the scope of the PhD thesis titled "Middle Byzantine Evangelion Manuscript: Grec 74 (National Library of Paris)", the 375 paintings in question were first compared within the context of iconographic analysis, then with the earliest depictions and other manuscripts produced in Constantinople workshops dating to the third quarter of the 11th century, and with examples of monumental mural art.

Keywords: Byzantine Art, Illustrated Manuscripts, Iconography, Tetraevangelion, Middle Byzantine Period.

..../..../20....

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan "bilimsel intihal tespit programı"yla tarandığını ve hiçbir şekilde "intihal içermediğini" beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

.....

(İmza)

.....

(Öğrencinin Adı Soyadı)

ÖNSÖZ

Tez süreci boyunca çalışmalarımı titizlikle inceleyen, eleştirileriyle beni geliştiren ve doğru yönlendirmeleriyle adımlarımı şekillendiren danışmanım Prof. Dr. Zeliha Demirel Gökalp'e içtenlikle teşekkür etmek istiyorum. Verdiği değerli geri bildirimler sayesinde, tezimi daha derinlemesine anlamlandırma ve daha sağlam bir temel üzerine inşa etme imkanı buldum. Bu sürecin başından sonuna kadar yanımda olduğu için kendisine sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez izleme komitemde yer alan ve her zaman sabırla sorularıma yanıt veren sevgili hocam Doç. Dr. Pınar Serdar Dinçer'e teşekkür etmek istiyorum. Kendisi, daha önce benimle aynı burs programından yararlanmış olması ve alanında deneyimli bir akademisyen olarak, TÜBİTAK 2214-A projesi yapma fikrimi duyduğunda beni cesaretlendirdi ve yönlendirdi. Tezimin gelişimine katkı sağlamak adına sürekli destek veren Pınar Hocam'a minnettarım. Ayrıca tez komitemin bir diğer değerli üyesi hocam Prof. Dr. Bedia Yelda Uçkan'a katkıları ve samimiyeti için teşekkür ederim. Bizantolog sayesinde tanıma fırsatı bulduğum Dr. Öğr. Üyesi Kutlu Akalın hocama ve Şebnem Dönbekçi hanıma sonsuz teşekkür ederim. El yazmasındaki epigramların çevirisine yardımcı olan Mimar Sinan Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde görevli değerli Dr. Ekin Dedeoğlu'na minnet borçluyum. Dr. Dedeoğlu'nun yardımı, bu metinlerin anlaşılmasına ve yorumlanmasına büyük katkı sağlamıştır. Anadolu üniversitesi sanat tarihi bölümü Dr. Öğr. Üyesi Gizem Öncelen'in samimiyeti ve pozitif enerjisi için teşekkür ederim.

Daha lisans eğitiminde tanışma fırsatı bulduğum beni hiç bırakmayan güler yüzüyle ve samimiyetiyle her zaman sıcaklığını hissettiğim sevgili hocam Pof. Dr. Tolga B. Uyar'a teşekkürü bir borç bilirim. Tez konumu belirledikten sonra TÜBİTAK projesi yapma fikrini Tolga hocamla ilk paylaştığımda beni yürekten destekledi. Kendisi de Sorbonne Üniversitesinden mezun olduğu için davet mektubu alabileceğim kişilere yönlendirdi. Bu bursu kazanmamda emeği olan Tolga hocamın hakkını ödeyemem.

Bu çalışma sürecinde çokça cesarelendirildim, teşvik edildim ve desteklendim. İlk olarak TÜBİTAK'ın "2214-A Doktora Sırası Yurtdışı Araştırma Bursu" desteği sayesinde bir yıl boyunca tez konum için Paris'te bulunma fırsatı elde ettim. Bu süre zarfında, tez projemi

değerlendiren ve bana burs desteği sağlayan değerli bilim kuruluna ve TÜBİTAK'a en içten teşekkürlerimi sunmak isterim. Bu tez çalışmasının gerçekleşebilmesi ve TÜBİTAK 2214-A burs programından destek almak için bir davet mektubuna ihtiyacım vardı. Bu mektubu yazarak beni onurlandıran Paris Ulusal Kütüphanesi görevlisi Dr. Christian Förstel'e ve Sorbonne Üniversitesi Sanat Tarihi bölümü öğretim görevlisi Prof. Dr. Elisabeth Yota'ya içten teşekkürlerimi sunarım. Paris'te kaldığım süre boyunca desteklerini esirgemeyen Le Centre André Chastel, Laboratoire de recherche en Histoire de l'art (UMR 8150) enstitüsündeki değerli hocalarıma ve meslektaşlarıma teşekkür etmek isterim. Özellikle, enstitünün önemli çalışanlarından Katia Benkanoun hanımın gösterdiği ilgi ve yardımları için minnettarım. Paris'te kaldığım zamanlarda tanıştığım samimiyeti ve kibarlığıyla bana ilham veren Prof. Dr. Brigitte Pitarakis'e çok teşekkür ederim. Kendisi, sadece akademik bilgi ve deneyimlerini paylaşmakla kalmayıp aynı zamanda bir rehber olarak benim yanımda oldu. Paris Gabriel Millet Fotoğraf Arşivi'nde geçirdiğim iki aylık staj sürecinde bu deneyimi yaşamama olanak sağlayan Prof. Dr. Ionnna Rapti'ye, çalışma arkadaşlarım Dr. Maria ve Dr. Nicolas'a derin teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tez projemi destekleyen Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri'ne (BAP) katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Tez sürecinde zaman zaman daraldığım ve "acaba bu tez ne zaman bitecek?" diye endişelendiğim anlarda yanımda olan, sadece bir hoca değil, aynı zamanda bir dost ve kardeş gibi davranan çok değerli hocam Doç. Dr. Ayşe Budak'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yüksek Lisans tez danışmanım olan sevgili hocam Doç. Dr. İlker Mete Mimiroğlu'na, her zaman hissettiğim desteği ve güveni için içtenlikle teşekkür ederim. Lisans eğitimimde, ilgi ve sevgisini hiç eksik etmeyen Doç. Dr. Savaş Maraşlı'ya beni Bizans sanatına yönlendirdiği için kendisine minnettarım. Ayrıca, hayatımın her döneminde yol gösterici olan, bilgi ve deneyimlerini paylaşarak beni bugünlere getiren, bana sadece bir öğrenci değil, bir öğrenme yolcusu olarak rehberlik eden tüm değerli hocalarıma sonsuz minnettarım. Onların desteği ve öğütleri olmadan, bugünkü başarılarımı elde etmek mümkün olmazdı.

Paris'te geçirdiğim süre boyunca edindiğim arkadaşlıkların değeri benim için tarifsizdir. Bu süre zarfında beni sıcak bir şekilde misafir eden Collège Néerlandais sakinlerine teşekkür ederim. Ayrıca, kıymetli dostlarım Dt. Musa Yoldaş, Dr. Ş. Sevde Tunçbilek, Dr. Büşra Ayaz, Dr. Ahmet Gümüştop, ile Büşra ve Tuğba Durgut'un samimiyetleri ve destekleri benim için

çok değerlidir. Hayatımda büyük bir yer edinen ve her zaman yanımda olan can dostum Özgül Eroğlu Başaran'a ise ne kadar teşekkür etsem azdır. Ve hayatımın her anında, destekleriyle yanımda olan kıymetli babam Mustafa Yaşar ve annem Nermin Yaşar'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Sizlerin varlığıyla hayatım daha anlamlı ve güçlü. İyi ki varsınız ! Sizi çok seviyorum.

Son olarak azimli, çalışkan, meraklı ve üretken bir bilim insanı olma yolunda attığım adımlar için kendime teşekkür etmek istiyorum. Öğrenciliğim boyunca karşılaştığım zorlukları aşarken gösterdiğim azim ve kararlılık, beni bugün olduğum yere getirdi. Gelecekte de öğrenme ve üretme tutkumdan vazgeçmeden ilerlemeye devam edeceğim.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ..... **ii**
ÖZET ..... **iii**
ABSTRACT ..... **v**
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ ..... **vi**
ÖNSÖZ ..... **vii**
Görsel Listesi ..... **xii**
Tablo Listesi ..... **xxviii**
1.GİRİŞ **1**
2. GREC 74 NOLU EL YAZMASI **3**
2.1. Araştırma Tarihi 3
2.2. Genel Bilgiler 6
2.3. Eserin Epigramları ve Sanatçısı 7
2.4. Katalog 17
3. DEĞERLENDİRME **631**
3.1. Grec 74 El yazmasının İkonografisinde Kullanılan Kaynaklar 631
3.2. Resim Düzenlenmesi 631
3.3. İkonografi Değerlendirmesi 638
3.3.1. İsa'nın Ataları, Çocukluğu, Gençliği ve Yetişkinliği 638
3.3.2. İsa'nın İşleri 671
3.3.3. İsa'nın Mucizeleri 685
3.3.3.1. Doğa Mucizeleri 685
3.3.3.2. İyileştirme Mucizeleri 699
3.3.3.3. Diriltme Mucizeleri 731
3.3.4. İsa'nın Meselleri 740

3.3.5. İsa'nın Öğretileri 759
3.3.6. İsa'nın Passionu 762
3.3.7. İsa'nın Dirilişi Sonrası Siklusu 811
3.3.8. Diğer Sahneler 827
3.3.8.1. Vaftizci Yahya'nın Hayatı 828
3.3.8.2. Sonun Belirtileri 840
3.3.8.3. Son Yargı 842
3.3.8.4. Figürlü Dekoratif Süslemeler 849
3.3.8.5. Eski Ahit Konulu Sahneler 851
SONUÇ 859
SÖZLÜK 863
KAYNAKÇA 865
EK- TABLO
ÖZGEÇMİŞ

GÖRSEL LİSTESİ

Görsel 2. 1. Grec 74, Kanon Tabloları 7
Görsel 2. 2. Fol. 215r 7
Görsel 2. 3. Fol. 61v 9
Görsel 2. 4. Grec 74 fol. 101v ve 102r 11
Görsel 2. 5. Londra Add MS 39627 112r-112v 11
Görsel 2. 6. Grec 74, fol. 165r 13
Görsel 2. 7. Grec 74, fol. 213r ve 213v 13
Görsel 2. 8. Matta tasviri 19
Görsel 2. 9. İsa'nın Ataları 21
Görsel 2. 10. İsa'nın Ataları 23
Görsel 2. 11. İsa'nın Ataları 24
Görsel 2. 12. Yusuf'un Rüyası ve Meryem'in Hamileliği 26
Görsel 2. 13. Yıldızbilimcilerin Yeruşalim'e Gelmesi 28
Görsel 2. 14. Yeruşalim Halkı Kral Hirodes'in Huzurunda 28
Görsel 2. 15. Yıldızbilimcilerin Kral Hirodes'in Huzurunda 31
Görsel 2. 16. İsa'nın Doğumu 31
Görsel 2.17. Mısır'a Kaçış 33
Görsel 2. 18. Çocukların Katledilmesi 36
Görsel 2. 19. Yusuf'un Üçüncü Rüyası ve Nasıra'ya Dönüş 36
Görsel 2. 20. Yahya İnsanları Vaftiz Ediyor 38
Görsel 2. 21. İsa'nın Vaftiz edilmesi 40
Görsel 2. 22. İsa'nın Şeytan Tarafından Sınanması 42
Görsel 2. 23. Yahya'nın Tutuklanması 44
Görsel 2. 24. İsa'nın Simon ve Andreas'la Celile denizinden ayrılması 44
Görsel 2. 25. Zebedi'nin oğullarının babalarını terk etmesi 46
Görsel 2. 26. İsa'nın Hastaları İyileştirilmesi 47
Görsel 2. 27. İsa'nın Havarilere Öğretisi 49
Görsel 2. 28. İsa'nın Havarilere Öğretisini 51
Görsel 2. 29. İsa'nın Havarilere Öğretisini 52
Görsel 2. 30. İsa'nın Yahudilere Kuşlar Hakkında Konuşması 54
Görsel 2. 31. İsa'nın Havarilere Öğretisini 55
Görsel 2. 32. Cüzzamlının İyileştirilmesi 57
Görsel 2. 33. Yüzbaşının Hizmetçisinin İyileştirilmesi 59
Görsel 2. 34. Petrus'un kayınvalidesinin iyileştirilmesi 62
Görsel 2. 35. İsa'nın Çeşitli Hastalıkları İyileştirmesi 62
Görsel 2. 36. İsa'nın Fırtınayı Dindirmesi 64
Görsel 2.37. Gadaralılar'daki Cinlilerin İyileştirilmesi 66
Görsel 2. 38. Bir felçlinin İyileştirilmesi 68

Görsel 2. 39. İsa'nın Matta'nın Evinde Yemek Yemesi 70
Görsel 2. 40. Kanamalı Kadının İyileştirilmesi ve Jairus'un Kızının Dirilişi 72
Görsel 2. 41. İki körün iyileştirilmesi 74
Görsel 2. 42. İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi 75
Görsel 2. 43. İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi 78
Görsel 2. 44. İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi 81
Görsel 2. 45. Şabat Günü Sorunu 83
Görsel 2. 46. Eli Tutmayan (Kurumuş Elli) Adamın İyileştirilmesi 85
Görsel 2. 47. Kör ve dilsiz birinin iyileştirilmesi 87
Görsel 2. 48. İsa'nın Annesi ve Kardeşlerinin 89
Görsel 2. 49. Hardal Tanesi ve Maya Meseli 91
Görsel 2. 50. Yahya'nın Öldürülmesi 94
Görsel 2. 51. Beş Bin Kişinin Doyurulması 97
Görsel 2. 52. İsa'nın Su Üstünde Yürümesi 97
Görsel 2. 53. İsa'nın Yahudilere Öğretisi 99
Görsel 2. 54. Kenanlı bir kadının kızın iyileştirilmesi 101
Görsel 2. 55. İsa'nın Dört Bin Kişiyi Doyurması 103
Görsel 2. 56. Metamorphosis ve İsa'nın Havarileri ile Konuşması 106
Görsel 2. 57. Epilepsili Çocuğun İyileştirilmesi 108
Görsel 2. 58. Tapınak Vergisi Mucizesi 110
Görsel 2. 59. İsa'nın Çocuk Üzerinden Yahudilere Öğretisi (En Büyük Kim?) 112
Görsel 2. 60. İsa'nın Çocuk Üzerinden Yahudilere Öğretisi 114
Görsel 2. 61. On Bin Talant Borcu Olan Kötü Hizmetçi Meseli 116
Görsel 2. 62. İsa'nın Çocukları Kutsaması 118
Görsel 2. 63. İsa'nın Öğretileri: Zenginlik ve Sonsuz Yaşam 120
Görsel 2. 64. Bağa Gönderilen İşçiler Meseli 122
Görsel 2. 65. Üç körün iyileştirilmesi (fakat metin de iki kör) 125
Görsel 2. 66. İsa'nın eşek ve sıpaları istemesi 125
Görsel 2. 67. Kudüs'e Giriş 127
Görsel 2. 68. Kör ve Kötürümün İyileştirilmesi 129
Görsel 2. 69. İsa'nın İncir Ağacını Kurutması 131
Görsel 2. 70. İsa'nın Öğretisi: Sezar'ın Hakkı Sezar'a 133
Görsel 2. 71. İsa'nın Havarilerine Öğretisi 135
Görsel 2. 72. İsa'nın Yahudilere Öğretisi 138
Görsel 2. 73. Abel'in Öldürülmesi ve Zekeriya'nın Katledilmesi 138
Görsel 2. 74. İsa'nın Yahudilere Öğretisi 140
Görsel 2. 75. İsa'nın Meseli Bir Arkadaşını Döven 142
Görsel 2. 76. On Kız Meseli 144
Görsel 2. 77. Yetenekliler Meseli 146
Görsel 2. 78. Son Yargı 149
Görsel 2. 79. İsa'nın Tutuklanma Kararının Tasarlanması 151
Görsel 2. 80. Simun'un Evinde Yemek 153

Görsel 2. 81. Yahuda'nın İhaneti 153
Görsel 2. 82. Son Akşam Yemeği 155
Görsel 2. 83. İsa'nın Havarileri ile Birlikte Zeytin Dağına Gitmesi 156
Görsel 2. 84. İsa Getsemani Bahçesinde (üstte), ... 158
Görsel 2. 85. İsa'nın Dua Etmesi (üstte) ve 160
Görsel 2. 86. Yahuda'nın İhaneti 162
Görsel 2. 87. İsa Yüksek Kurul'un Önünde 164
Görsel 2. 88. Petrus'un İsa'yı İnkar Etmesi 166
Görsel 2. 89. İsa'nın Vali Pilatus'un Önüne Götürülmesi 168
Görsel 2. 90. İsa'nın Vali Pilatus'a Götürülmesi 170
Görsel 2. 91. İsa Pilatus Önünde 172
Görsel 2. 92. Pilatus'un Ellerinin Yıkanması 172
Görsel 2. 93. Askerlerin İsa'yı Aşağılaması 174
Görsel 2. 94. İsa'nın İki Hırsızla Çarmıha Gerilmesi 176
Görsel 2. 95. Çarmıhta İsa 178
Görsel 2. 96. Çarmıhta İsa 180
Görsel 2. 97. İsa'nın çarmıhtan indirilmesi ve mezara gömülmesi 181
Görsel 2. 98. İsa'nın Mezarını Bekleyen Askerler 183
Görsel 2. 99. Anastasis 183
Görsel 2. 100. Kadınlar Boş Mezar Başında 185
Görsel 2. 101. Chairete 187
Görsel 2. 102. Nöbetçilerin Getirdiği Haber 187
Görsel 2. 103. İsa'nın On Birlere Görünmesi ve Keşiş Tasviri 189
Görsel 2. 104. Markos Bölümü 191
Görsel 2. 105. Yahya'nın İnsanları Vaftiz Etmesi 193
Görsel 2. 106. Yahya'nın İsa'yı Vaftiz Etmesi 193
Görsel 2. 107. İsa'nın Şeytan Tarafından Sınanması 195
Görsel 2. 108. Yahya'nın Hapse atılması ve 195
Görsel 2. 109. Simon ve Andreas, teknelerinden ayrılarak İsa'yı takip etmesi. 197
Görsel 2. 110. Havradaki Cinli ve diğer birkaç hastanın İyileştirilmesi 200
Görsel 2. 111. Simun'un Kayınvalidesin İyileştirilmesi 200
Görsel 2. 112. İsa'nın dağda havarilerle Konuşması 203
Görsel 2. 113. İsa'nın cüzzamlıyı iyileştirmesi 203
Görsel 2. 114. Damdan indirilen felçlinin iyileştirilmesi 205
Görsel 2. 115. Levi'nin Evinde Yemek 207
Görsel 2. 116. Eli tutmayan adamın iyileştirilmesi 209
Görsel 2. 117. İsa'nın Havarileri Çağırması 211
Görsel 2. 118. İsa'nın Annesinin ve Kardeşlerinin Gelmesi 213
Görsel 2. 119. Filizlenen Tohum Meseli 213
Görsel 2. 120. İsa'nın Hardal Tanesi Meseli 215
Görsel 2. 121. İsa'nın Fırtınayı Dindirmesi 217
Görsel 2. 122. Gerasiniler Ülkesindeki Cine tutulmuşların İyileştirilmesi 219

Görsel 2. 123. Kanamalı Kadının İyileştirilmesi 221
Görsel 2. 124. Havra Yöneticisinin Kızının İyileştirilmesi.....223
Görsel 2. 125. İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi.....225
Görsel 2. 126. Yahya'nın Tutuklanması 228
Görsel 2. 127. Yahya'nın Öldürülmesi.....228
Görsel 2. 128. Yahya'nın Gömülmesi.....230
Görsel 2. 129. Beş Ekmekle İki Balığın Çoğaltılması 232
Görsel 2. 130. İsa'nın Su Üzerinde Yürümesi 234
Görsel 2. 131. İsa Ginnesar'da Hastaları İyileştiriyor 236
Görsel 2. 132. Fenikeli Kadının cine Tutulmuş kızının İyileştirilmesi.....238
Görsel 2. 133. Sağır ve dilsiz hastaların İyileştirilmesi 240
Görsel 2. 134. Dört Bin Kişinin Doyurulması 242
Görsel 2. 135. Beytsayda'da Kör Bir Adam İyileştirilmesi.....244
Görsel 2. 136. İsa'nın Öğretisi 246
Görsel 2. 137. Metamorphosis 248
Görsel 2. 138. Epilepsili Çocuğun İyileştirilmesi 250
Görsel 2. 139. İsa'nın Çocuklar Üzerinden Öğretisi.....252
Görsel 2. 140. İsa'nın Çocukları Kutsaması 254
Görsel 2. 141. İsa'nın Öğretisi Zenginlik ve Sonsuz Yaşam 256
Görsel 2. 142. İsa'nın, Zebede'nin iki Oğluyla İlgili Öğretisi 258
Görsel 2. 143. Kör Dilencinin İyileştirilmesi.....260
Görsel 2. 144. Kudüs'e Giriş.....262
Görsel 2. 145. İncir Ağacının Kuruması 264
Görsel 2. 146. Bağ Sahibi ve Kiracı Meseli.....266
Görsel 2. 147. Dirilişle İlgili Soru.....268
Görsel 2. 148. Dul Kadının Bağışı.....270
Görsel 2. 149. Sonun Belirtileri 272
Görsel 2. 150. Son Yargı.....275
Görsel 2. 151. Simun'un Evinde Yemek 277
Görsel 2. 152. Son Akşam Yemeği.....279
Görsel 2. 153. İsa'nın Havarilerle Zeytin Dağına çıkması.....281
Görsel 2. 154. Getsemani Bahçesinde Dua.....281
Görsel 2. 155. İsa'nın Havarileri Uyandırması 283
Görsel 2. 156. Yahuda'nın ihaneti 285
Görsel 2. 157. Baş kâhinin karşısına çıkması 288
Görsel 2. 158. Petrus'un inkârı 288
Görsel 2. 159. İsa'nın Pilatus Huzuruna çıkarılması.....290
Görsel 2. 160. İsa'nın Pilete Huzuruna çıkarılması 292
Görsel 2. 161. İsa'nın iki hırsızla çarmıha gerilmesi 294
Görsel 2. 162. İsa'nın Çarmıha Gerilmesini Uzaktan İzleyen Kadınlar 296
Görsel 2. 163. İsa'nın Çarmıhtan İndirilmesi ve İsa'nın Gömülmesi 298
Görsel 2. 164. Anastasis.....300

Görsel 2. 165. Kadınlar Boş Mezar Başında 301
Görsel 2. 166. Noli me Tangere 303
Görsel 2. 167. Ascension 305
Görsel 2. 168. Sanatçı Tasviri 305
Görsel 2. 169. Luka Bölümü 307
Görsel 2. 170. Zekeriya'ya Müjde ve 309
Görsel 2. 171. Meryem'e Müjde 311
Görsel 2. 172. Meryem'in Elizabeth'i Ziyareti 313
Görsel 2. 173. Yahya'nın Doğumu 314
Görsel 2. 174. Yahya'nın Adının Konması 316
Görsel 2. 175. Zekeriya'nın Kehaneti 317
Görsel 2. 176. Meleğin Yahya'yı Çöle Götürmesi 319
Görsel 2. 177. Beytüllahim'e Yolculuk 322
Görsel 2. 178. İsa'nın Doğumu 322
Görsel 2. 179. Çobanlara Müjde 324
Görsel 2. 180. Çobanların Meleği Takip Etmesi 324
Görsel 2. 181. İsa'nın Tapınağa Takdimi 326
Görsel 2. 182. İsa Tapınakta 328
Görsel 2. 183. Meleğin Yahya'yı Çölden Çıkarması 330
Görsel 2. 184. Yahya'nın İnsanları Vaftiz Etmesi 332
Görsel 2. 185. Yahya'nın Hapse Atılması 334
Görsel 2. 186. İsa'nın Vaftiz Edilmesi 334
Görsel 2. 187. İsa'nın Soyu 337
Görsel 2. 188. İsa'nın Yeşaya Kitabını Hizmetçiye Vermesi 339
Görsel 2. 189. Havradaki Cinlilerin İyileştirmesi 341
Görsel 2. 190. Birçok hastanın iyileştirilmesi (sol) 343
Görsel 2. 191. Mucizevi Balık Avı 345
Görsel 2. 192. Cüzzamlı İyileştirme 347
Görsel 2. 193. Damdan İndirilen Felçlinin İyileştirilmesi 349
Görsel 2. 194. Matta'nın Evinde Yemek 351
Görsel 2. 195. Eli Tutmayan Adamın İyileştirilmesi 353
Görsel 2. 196. Birkaç hastanın iyileştirilmesi 355
Görsel 2. 197. İsa'nın Öğretisi Mutlular ve Lanetler 357
Görsel 2. 198. İsa'nın Yahudilere öğretisi 359
Görsel 2. 199. Yüzbaşını Elçileri 361
Görsel 2. 200. Yüzbaşının Hizmetçisinin İyileştirilmesi 363
Görsel 2. 201. Bir Dul Kadının Oğlunun Diriltilmesi 365
Görsel 2. 202. Yahya'nın İki Öğrencisinin İsa İle Buluşması 367
Görsel 2. 203. İsa'nın Ferisilerden Birinin Evinde Yemek Yemesi 369
Görsel 2. 204. İsa'nın Havariyle Kentleri Dolaşması 371
Görsel 2. 205. İsa'nın Annesi ve Kardeşlerinin İsa'yı Ziyareti 373
Görsel 2. 206. İsa'nın Fırtınayı Dindirmesi 375

Görsel 2. 207. Gerasiniler Ülkesindeki Hastaların İyileştirilmesi 377
Görsel 2. 208. Kanamalı Kadının İyileştirilmesi 379
Görsel 2.209. Havra Yöneticisinin Kızını İyileştirilmesi.....381
Görsel 2. 210. İsa Beş Bin Kişiyi Doyuruyor 383
Görsel 2. 211. Metamorphosis 385
Görsel 2. 212. İsa'nın Çocuk Üzerinden Yahudilere Öğretisi 387
Görsel 2. 213. İsa'nın Havarilere Öğretisi Yetmişler'in Görevlendirilmesi 389
Görsel 2. 214. İsa'nın Havarilere Öğretisi 391
Görsel 2. 215. İsa'nın İblisler Hakkında Konuşması 394
Görsel 2. 216. Bir Kutsal Yasa Uzmanının İsa'ya Sorması 394
Görsel 2. 217. İyi Samiriyeli 396
Görsel 2. 218. İyi Samiriyeli 399
Görsel 2. 219. İsa, Marta'nın Evinde 399
Görsel 2. 220. İsa'nın Birçok Hastayı İyileştirmesi 401
Görsel 2. 221. Bir Kadının İsa'nın Annesini Övmesi 403
Görsel 2. 222. İsa'nın Yahudilere Öğretisi 405
Görsel 2. 223. İsa'nın Puta Tapınanlar Üzerinden Öğretisi 407
Görsel 2. 224. İsa'nın Meseli Zengin Budala 409
Görsel 2. 225. İsa'nın Kargalar Hakkında Meseli.....410
Görsel 2. 226. İsa'nın Yahudilere Öğretisi 411
Görsel 2. 227. Çorak İncir Ağacı Meseli 412
Görsel 2. 228. Beli Bükük Kadının İyileştirilmesi.....414
Görsel 2. 229. Hardal Tanesi ve Maya Meseli.....415
Görsel 2. 230. Vücudu Su toplamış bir adamın iyileştirilmesi 417
Görsel 2. 231. İsa'nın Şölen Meseli 419
Görsel 2. 232. İsa'nın Yahudilere Öğretisi 421
Görsel 2. 233. Kayıp Koyun Meseli.....422
Görsel 2. 234. Kaybolan Para Meseli.....424
Görsel 2. 235. Savurgan Oğul Meseli 426
Görsel 2. 236. Savurgan Oğul Meseli 427
Görsel 2. 237. Savurgan Oğul Meseli 429
Görsel 2. 238. Zengin Adam ve Fakir Lazarus 431
Görsel 2. 239. On cüzzamlının İyileştirilmesi 433
Görsel 2. 240. Sodom'un Yıkımı 435
Görsel 2. 241. Ferisiler ve Vergi Görevlisi ve İsa Küçük Çocukları Kutsuyor 437
Görsel 2. 242. Kör Birinin İyileştirilmesi 439
Görsel 2. 243. Zakkay Meseli 441
Görsel 2. 244. Kudüs'e Giriş.....443
Görsel 2. 245. Bağ ve Kiracılar Meseli.....445
Görsel 2. 246. Sezar'ın Hakkı Sezar'a 447
Görsel 2. 247. İsa'nın Öğretisi: İsa'nın Sadukilere Cevabı 449
Görsel 2. 248. Dul Kadının Bağışı.....451

Görsel 2. 249. Sonun Belirtileri 453
Görsel 2. 250. Sonun Belirtileri 455
Görsel 2. 251. Fısıh Yemeği 457
Görsel 2. 252. Havarilerin Komünyon....459
Görsel 2. 253. Son Akşam Yemeği....461
Görsel 2. 254. Petrus'un İnkârının Önceden Bildirilmesi....463
Görsel 2. 255. Getsemani Bahçesinde (Zeytin Dağında Dua**)** 465
Görsel 2. 256. Yahuda'nın ihaneti 467
Görsel 2. 257. Petrus'un İnkârı 470
Görsel 2. 258. Petrus'un Ağlaması 470
Görsel 2. 259. Askerlerin İsa'yı Aşağılaması 471
Görsel 2. 260. İsa Vali Pilatus'un Önünde....473
Görsel 2. 261. İsa Pilatus Önünde....475
Görsel 2. 262. Pilatus'un Kararı....477
Görsel 2. 263. Golgota Yolu ve İsa'nın İki Suçlu ile Çarmıha Gerilmesi 479
Görsel 2. 264. On Birler ve Meryem Boş Mezar Başında 481
Görsel 2. 265. Emmaus Yolunda İki Öğrenci....483
Görsel 2. 266. İsa Onbirler'e Görünüyor 485
Görsel 2. 267. Yuhanna....487
Görsel 2. 268. Vaftizci Yahya İsa'ya Tanıklık Ediyor....489
Görsel 2. 269. Vaftizci Yahya Yahudilere İsa ve Musa'yı Anlatması....491
Görsel 2. 270. Yahya'nın Tanıklığı....491
Görsel 2. 271. Yahya'nın İnsanları Vaftiz Etmesi 493
Görsel 2. 272. Yahya'nın Tanıklığı....493
Görsel 2. 273. İsa'nın Vaftizi....495
Görsel 2. 274. Yahya'nın Tanıklığı....495
Görsel 2. 275. Adreas'ın İsa ile Konuşması....497
Görsel 2. 276. Natanel, Filipus'a İsa Hakkında Konuşması 499
Görsel 2. 277. Kana Düğünü....502
Görsel 2. 278. Satıcıların Tapınaktan Kovulması 502
Görsel 2. 279. Tunç Yılanı....504
Görsel 2. 280. İsa'nın Bir Öğrencisinin Vaftiz Edilmesi....506
Görsel 2. 281. Yahya'nın Aynon'da Birini Vaftiz Etmesi....506
Görsel 2. 282. Yahya'nın Tanıklığı....507
Görsel 2. 283. İsa ve Samiriyeli Kadın 509
Görsel 2. 284. İsa ve Samiriyeli Kadın 511
Görsel 2. 285. Bir Memurun Oğlu İyileştiriliyor....513
Görsel 2. 286. Havuzdaki Felçlinin İyileştirilmesi 516
Görsel 2. 287. Havuzdaki Felçlinin İyileştirilmesi 516
Görsel 2. 288. İsa'nın Öğrencileriyle Birlikte Dağa Gitmesi....517
Görsel 2. 289. Beş Bin Kişinin Doyurulması....519
Görsel 2. 290. İsa'nın Su Üzerinde Yürümesi 521

Görsel 2. 291. İsa'nın Öğretisi: Yaşam Ekmeği 523
Görsel 2. 292. İsa'nın Öğretisi: Yaşam Ekmeği 525
Görsel 2. 293. Yahudilere Öğretisi 527
Görsel 2. 294. İsa'nın Tapınakta Yahudilere Öğretisi 529
Görsel 2. 295. İsa'nın Yahudilere Öğretisi 531
Görsel 2. 296. İsa'nın Yahudilere Öğretisi 532
Görsel 2. 297. İsa'nın Öğretisi 533
Görsel 2. 298. İsa'nın Öğretisi 535
Görsel 2. 299. İsa'nın Öğretisi 537
Görsel 2. 300. İsa'nın Yahudilere Öğretisi 539
Görsel 2. 301. İsa'nın Tapınakta Taşlanması 541
Görsel 2. 302. Kör Adamın İyileştirilmesi 543
Görsel 2. 303. Kör Adamın Havuza Gitmesi 543
Görsel 2. 304. Kör adamın Yahudilere Gitmesi 545
Görsel 2. 305. Kör Adamın Yahudilere Gitmesi 547
Görsel 2. 306. Kör adamın tapınaktan kovulması 549
Görsel 2. 307. İsa'nın Yahudilere Öğretisi 551
Görsel 2. 308. İsa'nın Yahudilere Öğretisi 553
Görsel 2. 309. İsa'nın Taşlanması 555
Görsel 2. 310. İsa'nın Lazar'ın Ölüm Haberini Alması 557
Görsel 2. 311. Yahudilerin, Lazar'ın kardeşi Marta ve Meryem'i Ziyaret Etmesi 559
Görsel 2. 312. Marta'nın insanlarla Meryem'in ise İsa ile konuşması 561
Görsel 2. 313. Lazarus'un Dirilişi 563
Görsel 2. 314. İsa'nın Öldürülme Tasarısı 565
Görsel 2. 315. Marta'nın Evinde Yemek 567
Görsel 2. 316. Kudüs'e Giriş 569
Görsel 2. 317. Yunanlıların İsa'yı Görmek İstemesi 571
Görsel 2. 318. Son Akşam Yemeği 573
Görsel 2. 319. İsa, Havarilerin Ayaklarını Yıkaması 575
Görsel 2. 320. Yahuda'nın İhanetinin Duyurulması 577
Görsel 2. 321. Yahuda'nın Pazarlığı 579
Görsel 2. 322. İsa'nın Havarilere Öğretisi 581
Görsel 2. 323. İsa'nın Zeytin Dağına Gitmesi 582
Görsel 2. 324. İsa'nın Öğretisi 583
Görsel 2. 325. İsa Zeytin Dağında 585
Görsel 2. 326. İsa'nın On Bir Havarisiyle Konuşması 587
Görsel 2. 327. Yahuda'nın İsa'yla Konuşması 588
Görsel 2. 328. Yahuda'nın İhaneti 588
Görsel 2. 329. İsa'nın Başkâhin Kayafa'nın Huzuruna Çıkması 590
Görsel 2. 330. Petrus'un, kapıcı kızla konuşması 591
Görsel 2. 331. İsa'nın Kayafa'nın Huzuruna Çıkması 594
Görsel 2. 332. İsa, Vali Pilatus'un Karşısında 594

Görsel 2. 333. Petrus'un İkinci ve Üçüncü İnkârı....594
Görsel 2. 334. İsa'nın Pilatus Karşısına Çıkması....597
Görsel 2. 335. İsa'nın Pilatus Karşısına Çıkması....597
Görsel 2. 336. İsa'nın Pilatus Karşısına Çıkması....598
Görsel 2. 337. İsa'nın Kırbaçlanması....600
Görsel 2. 338. Pilatus'un İsa'yı Sorgulaması....601
Görsel 2. 339. İsa'nın Dikenli Taç ile Yahudilerin Karşısına Çıkması....601
Görsel 2. 340. Pilatus Muhafızlara İsa'yı Gösterir....603
Görsel 2. 341. Golgota Yolu....605
Görsel 2. 342. İsa'nın İki Hırsızla birlikte Çarmıha Gerilmesi....605
Görsel 2. 343. İsa'nın Giysilerinin Paylaşılması....607
Görsel 2. 344. Çarmıhta İsa....609
Görsel 2. 345. Çarmıhta İsa (sirkeye batırılmış sünger getirilmesi)....609
Görsel 2. 346. Aramatyalı Yusuf'un Pilatus'tan İsa'nın Cansız Bedeninin İstemesi....611
Görsel 2. 347. Siklus Döngüsü....614
Görsel 2. 348. Mecideli Meryem Boş Mezar Başında....616
Görsel 2. 349. Havarilerin Boş Mezarı Kontrol Etmesi....616
Görsel 2. 350. Noli me Tangere....618
Görsel 2. 351. Şüpheci Thomas'tan Önce Havarilerle İlk Buluşma....620
Görsel 2. 352. Şüpheci Tomas....622
Görsel 2. 353. İsa Taberiye Gölü Kenarında....624
Görsel 2. 354. İsa'nın Taberiye Gölü Kenarında Görünmesi....626
Görsel 2. 355. İsa'nın Taberiye Gölünde Öğrencileriyle Öğle Yemeği Yemesi....628
Görsel 2. 356. Petrus'un Ayrılması....630
Görsel 2. 357. Sanatçı Tasviri....630
Görsel 3. 1. Resim Düzenlemesi....632
Görsel 3. 2. Sahne Sayıları....633
Görsel 3. 3. Grec 74 (fol. 39v)....634
Görsel 3. 4. Grec 74 (fol. 22v ve 23r)....635
Görsel 3. 5. Grec 74 (fol. 29v)....636
Görsel 3. 6. Grec 74 (fol. 17v)....636
Görsel 3. 7. Grec 74 (fol. 136r) ve MS. Arch. Selden. B. 54 (fol. 36r)....637
Görsel 3. 8. a; Grec 74, Yakup ve On İki Oğlu (fol. 1v) ve....638
Görsel 3. 9. a; Grec 74, Yakup ve On İki Oğlu (fol. 1v) ve....639
Görsel 3. 10. Davut Peygamber, Grec 74 (fol.2r)....640
Görsel 3. 11. İsa'nın Ataları, Grec74 (fol. 112v)....640
Görsel 3. 12. Vat. Gr. 752 (112v)....641
Görsel 3. 13. Vat. Gr. 752 (fol. 27v)....642
Görsel 3. 14. Katakomp Via Latina ve Grec 74 (fol. 3r)....643
Görsel 3. 15. Mavrucan Haç Kilise....643
Görsel 3. 16. Lenin gr. gr. 334 (1r), Vat. Gr. 1156 (fol. 281r) ve 3....644
Görsel 3. 17. Laur. Plut. 6.23. (fol. 5v)....645

Görsel 3. 18. Vat. 1162, fol. 117v.....646
Görsel 3. 19. Grec 74'teki Çoban Detayları (a; fol. 4r, b; 108r ve c; 108v) 650
Görsel 3. 20. sol; Venezia 2 (fol. 355v) ve sağ; Vat. Gr. 1156 (fol. 278v) 650
Görsel 3. 21. a;Lavra cod. 14 (fol. 405v), ...651
Görsel 3. 22. Müneccim Kralların Tapınması, ...652
Görsel 3. 23. a; Yıldızbilimcilerin Yeruşalim'e gelerek başkahinlerini, ...653
Görsel 3. 24. Müneccim Krallar Laur. Plut. 6.23., ...653
Görsel 3. 25. a; Priscilla ve b; Callisto Katakompları 653
Görsel 3. 26. Yıldızbilimcilerin İsa'nın Yanına Gitmesi, ...654
Görsel 3. 27. sol; Mısır'a göç ve sağ;Nasıra'ya dönüş Grec 74, fol. 4v ve 5r 655
Görsel 3. 28. Yusuf'un Üçüncü Rüyası Detay, Grec 74 (fol. 5r) 655
Görsel 3. 29. Masumların Katledilmesi, ...656
Görsel 3. 30. Masumların Katledilmesi, Taphou 14 657
Görsel 3. 31. Masumların Katledilmesi, ...657
Görsel 3. 32. a; Viyana Genesis (fol. 13v), b; Vat.gr.747 (59r) 658
Görsel 3. 33. sol; BnF. Grec 27 (fol. 173r) ve sağ; Sucev cod.24, fol.5r 659
Görsel 3. 34. Süleyman'ın Yargısı, Grec 510 (fol. 215v).....659
Görsel 3. 35. İsa'nın Mabede Takdimi, Santa Maria Maggiore 660
Görsel 3. 36. İsa'nın Mabede Takdimi, MS M.641, fol. 16r.....661
Görsel 3. 37. İsa'nın Mabede Takdimi, ...661
Görsel 3. 38. İsa'nın Mabede Takdimi, Chicago Üniversitesi Kütüphanesi, ...662
Görsel 3. 39. İsa'nın Mabede Takdimi, British Kütüphanesi, ...662
Görsel 3. 40. İsa'nın Mabede Takdimi, ...663
Görsel 3. 41. İsa'nın Mabede Takdimi, ...663
Görsel 3. 42. İsa Tapınakta, Grec 510 (fol. 215v) 664
Görsel 3. 43. a; Cod. 587 (fol. 135r), b; Vat.gr.1156 (fol. 183v) ve c; A-648 (fol. 45v) 664
Görsel 3. 44. a; Grec 74 110r ve b; Laur. Plut. 6.23. fol. 106v 665
Görsel 3. 45. Vat. Gr. 1156, fol. 290v.....666
Görsel 3. 46. İsa'nın Şeytan Tarafından Sınanması, ...667
Görsel 3. 47. İsa'nın Şeytan Tarafından Sınanması, San Marco (12. yy) 668
Görsel 3. 48. Melek detayları; a; Sınanma Fol. 7r, b;Vaftiz fol. 6r 668
Görsel 3. 49. İsa'nın Şeytan Tarafından Sınanması, ...669
Görsel 3. 50. Metaformosfisis, Azize Catharine Manastırı 670
Görsel 3. 51. Petrus ve Andreas'ın çağrılması.....672
Görsel 3. 52. İsa'nın Zakkay ile Karşılaşması, üst; Grec 74, fol. 149v 674
Görsel 3. 53. a; Vat. gr. 372 (fol.32r ve 32v).....675
Görsel 3. 54. İsa'nın Çocukları Kutsaması, ...676
Görsel 3. 55. Grec 74 (fol.148r) ve Laur. Plut. 6.23. (fol. 147r).....677
Görsel 3. 56. Simon'un Evinde Yemek, ...678
Görsel 3. 57. a;Simon'un Evinde Yemek (a; 52v ve b; 94r) ve Ferisinin Evinde 679
Görsel 3. 58. Yahudi Topluluğu Detay (a; fol.25r, b; 152r ve c; 153v).....681
Görsel 3. 59. İsa'nın Annesi ve Kardeşleri 681

Görsel 3. 60. İsa ve Samiriyeli Kadın, a; Via latina katakombu (250) 682
Görsel 3. 61. İsa ve Samiriyeli Kadın, Grec 74 683
Görsel 3. 62. Dul Kadının Bağışı, Ravenna'daki Sant' Apollinare Nuovo.....683
Görsel 3. 63. Dul Kadının Bağışı Detay,.....684
Görsel 3. 64. Dul Kadının Bağışı Detay,.....684
Görsel 3. 65. Kana Düğünü (a; Londra, Victoria & Albert Museum),.....686
Görsel 3. 66. Kana Düğünü, Rabula İncili 6r.....687
Görsel 3. 67. Kana düğünü, Fildişi Kitap Kapağı, 9. Yüzyıl (British Müzesi).....687
Görsel 3. 68. Plut VI.23 fol. 170 688
Görsel 3. 69. Kana Düğünü, Ivorion 5, fol. 363v.....689
Görsel 3. 70. Ekmek ve Balıkların Çoğaltılması, St. Callixtus Katakompu, ...690
Görsel 3. 71. Ekmek ve Balıkların Çoğaltılması, Sinop İncili, fol. 15r 690
Görsel 3. 72. Grec 74 (fol. 76v ve 80r) 691
Görsel 3. 73. Ekmek ve Balıkların Çoğaltılası, Grec 74 (fol. 127v).....692
Görsel 3. 74. Laur. Plut. 6.23., fol. 30r 693
Görsel 3. 75. Plut 6.23, fol. 16r.....694
Görsel 3. 76. İsa'nın Su Üzerinde Yürümesi, Dura Europos 694
Görsel 3. 77. İsa'nın Su Üzerinde Yürümesi, Grec 74, fol. 29v 695
Görsel 3. 78. İsa'nın Su Üzerinde Yürümesi, ...695
Görsel 3. 79. Mucizevi Balık Avı, Grec 74 fol. 211v 697
Görsel 3. 80. Tapınak Vergisi Mucizesi, Grec 74 fol. 35v 698
Görsel 3. 81. Tapınak Vergisi Mucizesi, Laur. Plut. 6.23. fol. 36r.....698
Görsel 3. 82. İsa'nın İncir Ağacını Kurutması, Sinop İncili (fol. 30v) 698
Görsel 3. 83. Laur. Plut. 6.23., fol. 14v.....701
Görsel 3. 84. Kariye Müzesi 701
Görsel 3. 85. Grec 20, fol. 20r.....702
Görsel 3. 86. Grec 74, (fol. 16v) ve Laur. Plut. 6.23., (fol. 17r) 702
Görsel 3. 87. Ravenna San Apollinare Nouva Bazilikası.....703
Görsel 3. 88. Grec 74. Fol. 67r (a) ve 116r (b).....704
Görsel 3. 89. Plut 6.23, fol. 65v (üst) ve 112v (alt).....705
Görsel 3. 90. Dionysiou Cod. 587, fol. 17r ve MS M.692 fol. 22v 705
Görsel 3. 91. Grec 74, fol. 176r.....706
Görsel 3. 92. Plut 6.23, fol. 176v 707
Görsel 3. 93. Körlerin İyileştirilmesi, Santa Apollinare Nuovo,.....707
Görsel 3. 94. Laur. Plut. 6.23., ...708
Görsel 3. 95. Grec 74 (fol. 81r, 87r ve 149r).....709
Görsel 3. 96. Grec 150, fol. 316 (BNF Kütüphnesi).....710
Görsel 3. 97. Siloam havuzundaki körlerin iyileştirilmesi,.....711
Görsel 3. 98. Grec 74 (a; fol. 34v ve b; 83r) 712
Görsel 3. 99. Laur. Plut. 6.23., fol. 35v.....713
Görsel 3. 100. Gerasiniler Ülkesindeki Cine tutulmuşların İyileştirilmesi,.....714
Görsel 3. 101. Grec 74 (a; fol. 16r, b; 72v ve c; 125r).....715

Görsel 3. 102. Laur. Plut. 6.23., fol. 121r.....716
Görsel 3. 103. Grec 74, fol. 66r (üst) ve fol. 114r (alt).....716
Görsel 3. 104. Plut, 6.23, fol. 64r (üst) ve fol. 110v (alt).....716
Görsel 3. 105. Grec 74 a; fol. 31v ve b; fol. 79r (alt).....717
Görsel 3. 106. Laur. Plut. 6.23., fol. 32r.....718
Görsel 3. 107. Grec 74, (a; fol. 8r ve b; 23v).....719
Görsel 3. 108. Grec 74, fol. 133r.....719
Görsel 3. 109. Andwers Diptiği (Mußgnug, 2005, s. 179).....720
Görsel 3. 110. Cüzzamlının İyileştirilmesi,.....721
Görsel 3. 111. Kanamalı Kadının İyileştirilmesi Marcellinus Peter Katakombu.....722
Görsel 3. 112. Kanamalı Kadının İyileştirilmesi,.....723
Görsel 3. 113. Kanamalı Kadının İyileştirilmesi,.....723
Görsel 3. 114. İsa'nın Petrus'un Kayınvalidesinin İyileştirmesi,.....724
Görsel 3. 115. Laur. Plut. 6.23. fol. 111r.....725
Görsel 3. 116. Rabula İncili, fol. 6r ve Sacra Parallela (Paris. grec 923), fol. 212r.....725
Görsel 3. 117. Grec 74, fol. 139r.....726
Görsel 3. 118. Laur. Plut. 6.23., (fol. 137r).....726
Görsel 3. 119. Paris Grec 510, fol. 310v.....727
Görsel 3. 120. Eli Tutmayan Adamın İyileştirilmesi,.....727
Görsel 3. 121. Grec 74, fol. 140r (üst); Laur. Plut. 6.23. fol. 138v (alt).....728
Görsel 3. 122. Karahissar İncili, fol. 302.....729
Görsel 3. 123. Grec 74, a; fol. 175r ve b; Plut, 6.23., fol. 176r (alt).....730
Görsel 3. 124. Laur. Plut. 6.23., fol. 77r.....731
Görsel 3. 125. İsa'nın Jairus'un kızını Diriltmesi,.....732
Görsel 3. 126. İsa'nın Jairus'un Kızını Diriltmesi mucizesi.....732
Görsel 3. 127. İsa'nın Jairus'un Kızını Diriltmesi mucizesi,.....733
Görsel 3. 128. İsa'nın Jairus'un Kızını Diriltmesi mucizesi,.....734
Görsel 3. 129. Nainli Dul Kadının Oğlunun Dirilişi,.....734
Görsel 3. 130. Nainli Dul kadının oğlunun dirilişi,.....735
Görsel 3. 131. Lazarus'un Dirilişi, Rossano İncili, Rossano İncili.....736
Görsel 3. 132. Lazarus'un kardeşlerinin İsa'nın yanına gelmesi.....737
Görsel 3. 133. Yahudilerin, Lazar'ın Kardeşlerini Avutmaya Gelmesi, ...737
Görsel 3. 134. Marta İsa'nın geldiğini duyunca İsa'yı karşılamaya çıkması, ...738
Görsel 3. 135. Lazarus'un Dirilişi,.....738
Görsel 3. 136. Lazarus'un Dirilişi, Elmalı, Çarıklı ve Karanlık Kilise.....739
Görsel 3. 137. On Talant Meseli, ...742
Görsel 3. 138. Bağa Gönderilen İşçiler Meseli,.....743
Görsel 3. 139. Bağa Gönderilen İşçiler Meseli,.....743
Görsel 3. 140. On Kız Meseli, Codex Purpureus,.....744
Görsel 3. 141. On Kız Meseli,.....745
Görsel 3. 142. Bir Arkadaşını Döven ve Dönüşte Efendisinin 745
Görsel 3. 143. Filizlenen Tohum Meseli, Add. MS. 39627, fol. 96r.....746

Görsel 3. 144. Hardal Tanesi Meseli, ... 747
Görsel 3. 145. Bağ Sahibi ve Kiracı Meseli, Sol; Grec 74, fol. 89r ve 152v 747
Görsel 3. 146. İyi Samiriyeli Meseli, ... 749
Görsel 3. 147. İyi Samiriyeli Meseli, ... 750
Görsel 3. 148. İyi Samiriyeli Meseli, Grec 74, fol. 131r ve 132r 750
Görsel 3. 149. İyi Samiriyeli Meseli, Plut., fol. 128v 751
Görsel 3. 150. Zengin Budala Meseli, Zengin Budala Meseli, ... 751
Görsel 3. 151. Çorak İncir Ağacı Meseli, Sacra Parallela (Paris. grec 923), ... 752
Görsel 3. 152. Çorak İncir Ağacı Meseli, ... 752
Görsel 3. 153. Düğün Şöleni İçin Hazırlanan Ziyafet Meseli, ... 753
Görsel 3. 154. Düğün Şöleni İçin Hazırlanan Ziyafet Meseli, ... 753
Görsel 3. 155. Kayıp Koyun Meseli, Grec 74, fol. 142v 754
Görsel 3. 156. Kayıp Koyun Meseli, Plut 6.24, fol. 141r 754
Görsel 3. 157. Savurgan Oğul Meseli, Vemezia 2 755
Görsel 3. 158. Savurgan Oğul Meselii Plut. 6.23, fol. 141v 756
Görsel 3. 159. Zengin Adam ve Fakir Lazarus, ... 757
Görsel 3. 160. Zengin Adam ve Fakir Lazarus, a; Theodore Psalter 24v (sol) 757
Görsel 3. 161. Zengin Adam ve Fakir Lazarus, Grec 74, Fol. 145v 758
Görsel 3. 162. Zengin Adam ve Fakir Lazarus, Plut. 6.23, fol. 114r 758
Görsel 3. 163. Laur. Plut. 6.23 (fol. 137v) 759
Görsel 3. 164. İsa'nın Öğretileri, Grec 74 fol. 130r 759
Görsel 3. 165. Grec 74, 130v 760
Görsel 3. 166. Grec 74, fol. 131r 761
Görsel 3. 167. İsa'nın Öğretileri, Grec 74 (fol. 84r ve 137v) 761
Görsel 3. 168. Plut. 6.23, fol. 9v 762
Görsel 3. 169. Kudüs'e Giriş, Rossano İncili (Fol. 1r) 764
Görsel 3. 170. İsa'nın Kudüs'e Girişi, ... 766
Görsel 3. 171. Tapınaktan Satıcıların Kovulması, Rossano İncili 767
Görsel 3. 172. İsa'nın Tapınaktan Satıcıları Kovması, ... 767
Görsel 3. 173. Yahuda'nın Pazarlığı, ... 768
Görsel 3. 174. Yahuda'nın Pazarlığı, Grec 74 (fol. 196v) 768
Görsel 3. 175. Rossano İncili (fol. 3v) 769
Görsel 3. 176. a. Cod. 61 (fol.63r), b. cod. 587 (fol.52r, c. Pal. 5 (91v) 770
Görsel 3. 177. Havarilerin Ayaklarının Yıkanması, ... 771
Görsel 3. 178. Son Akşam Yemeği Grec 74 (Fol. 156r) 772
Görsel 3. 179. Stuma Pateni 773
Görsel 3. 180. sol; Rabula İncili ve sağ; Rossano İncili 773
Görsel 3. 181. Havarilerin kömünyonu (Grec 74, fol. 156v) 774
Görsel 3. 182. a; Theodore Psalter (fol. 152r) ve b; Taphou 109 (12r) 775
Görsel 3. 183. İsa'nın Zeytin Dağına Gitmesi, ... 775
Görsel 3. 184. a; Ravenna Saint Apollinare Nuvou ve b; Rossano İncili 777
Görsel 3. 185. Zeytin Dağında Dua, Grec 74 (fol. 158r) 777

Görsel 3. 186. Zeytin Dağında Dua, ... 778
Görsel 3. 187. İsa'nın Tutuklanma Kararının Tasarlanması,..... 778
Görsel 3. 188. a; Ravenna San Apollinaire Nouvo Kilisesi, b; Rabula incili 780
Görsel 3. 189. Grec 74'teki örnekler sırasıyla; 781
Görsel 3. 190. a; Vat. 1156 (fol. 194v) ve b; Morgan 639 fol. 123r..... 781
Görsel 3. 191. Rossano İncili (8r). 783
Görsel 3. 192. İsa'nın yargılanması sahnelerindeki ortak ikonografik unsurlar 784
Görsel 3. 193. sol; Fol. 203v ve sağ; 204r'daki Hanan Tasvirleri 785
Görsel 3. 194. Vali Kafaya'nın Karşısında, Grec 74, fol. 160v 785
Görsel 3. 195. sol; Fol. 204r(2) ve sağ; 205r 785
Görsel 3. 196. a; Chludov Mezmuru; b; Theodore Mezmuru ve c; Bristol Mezmuru..... 787
Görsel 3. 197. Grec 74'te Petrus'un inkârı (a; 56r, b; 97v, c; 159r ve d; 204r). 788
Görsel 3. 198. Grec 74'te Petrus'un Ağlaması, fol.159r..... 788
Görsel 3. 199. Petrus'un İnkarının Önceden Bildirilmesi, fol. 157v 789
Görsel 3. 200. Grec 74, Petrus'un Kapıcı Kızla Konuşması, fol.203v 789
Görsel 3. 201. Yahuda'nın Kendini Asması,a. Maskell Kutusu, b. Brescia Kutusu 791
Görsel 3. 202. Yahuda'nın Kendini Asması, Rossano İncili (fol.8r)..... 791
Görsel 3. 203. a. Rabula İncili; b. Chuludov Mezmuru; c. Paris Mezmuru Grec 20 792
Görsel 3. 204. Grec 74 (fol. 56v) 793
Görsel 3. 205. Pilatus'un Ellerini Yıkatması, Junius Bassus Lahdi..... 794
Görsel 3. 206. Pilatus'un Ellerini Yıkatması, sol; Rabula İncili (fol. 12 v)..... 794
Görsel 3. 207. İsa'nın Askerler Tarafından Aşağılanması, fol.58r..... 795
Görsel 3. 208. İsa'nın Aşağılanması, fol.55v..... 796
Görsel 3. 209. Laur. Plut. 6.23. (sol; fol. 58r ve sağ;160r)..... 796
Görsel 3. 210. İsa'nın Kırbaçlanması, Grec 74, fol. 205v 797
Görsel 3. 211. İsa Golgota Yolunda, Ravenna San Apollinare Nouva Bazilikası 798
Görsel 3. 213. Golgota Yolu Grec 74, a: 161r ve b; fol.206r 799
Görsel 3. 213. Laur. Plut. 6.23. (fol. sol; 161r ve sağ; 58r)..... 799
Görsel 3. 214. Grec 74, üst:99r; alt: fol.207r 800
Görsel 3. 215. İsa'nın İki Hırsızla Çarmıha Gerilmesi 802
Görsel 3. 216. Rabula İncili, Çarmıh Sahnesi, fol.13r 803
Görsel 3. 217. Çarmıhta İsa, ChludovPsalter (fol. 45v)..... 804
Görsel 3. 218. Çarmıh, Grec 74, a.fol.207v (1), b.59v, c.99v, d.207v(2)..... 804
Görsel 3. 219. Aratmalı Yusuf Detay, Grec 74 (sol; 59r ve 207v) 806
Görsel 3. 220. İsa'nın ölümü, Grec 74 (fol. 59r)..... 807
Görsel 3. 221. Aratmalı Yusuf'un İsa'nın Cansız Bedenini İstemesi, ... 807
Görsel 3. 222. İsa'nın Çarmıhtan İndirilmesi ve Gömülmesi, ... 808
Görsel 3. 223. İsa Çarmıhtan İndirilirken Çivileri Söken Figür Detayı..... 810
Görsel 3. 224. Sol; Athos cod. 587 (fol. 16r) ve 811
Görsel 3. 225. Anastasis, Grec 74 (a; fol. 60r, b;100v ve c; 208v) 814
Görsel 3. 226. Dura-Europos Boş Mezar Başında Kadınlar 815
Görsel 3. 227. Boş Mezar Başında Kadınlar, ... 815

Görsel 3. 228. Kadınlar Boş Mezarda, Grec 74, fol.208v 816
Görsel 3. 229. Rabbula İncili (fol. 13r) 817
Görsel 3. 230. Chairete, Grec 74, fol.61r 817
Görsel 3. 231. Noli me Tangere, Grec 74 fol.209v 818
Görsel 3. 232. Onbirler İsa'nın Mezarı Başında, Grec 162r 819
Görsel 3. 233. Emmaus yolunda, ... 821
Görsel 3. 234. Revanna Aziz Sant'Apollinare Nuovo, Şüpheci Thomas 822
Görsel 3. 235. Şüpheci Thomas, Paris Grec 74 fol. 210v 823
Görsel 3. 236. Tiberias Gölü'nde Görünümü ve Mucizevi Balık Avı, ... 824
Görsel 3. 237. Pskov'daki Spas Mirozski Manastırı ve Bogoroditsa Levişka Kilisesi 825
Görsel 3. 238. İsa'nın Taberiye Gölünde Öğrencileriyle Öğle Yemeği Yemesi, ... 825
Görsel 3. 239. İsa'nın Göğe Yükselişi, Rabula İncili (fol. 13v) 826
Görsel 3. 240. Göğe Yükseliş, Grec 74 (fol. 101) 827
Görsel 3. 242. a; Grec 64, fol. 103r ve b; Grec 74, fol.105r 830
Görsel 3. 242. sol; Dionysiou Cod. 587, fol. 154 ve sağ; Grec 74 (fol. 106v) 831
Görsel 3. 243. Plut. 6.23, fol. 103v 832
Görsel 3. 244. Grec 74, fol. 107r 832
Görsel 3. 245. Khludov Mezmuru, fol. 163r 833
Görsel 3. 246. Zekeriya'nın Kehaneti, Grec 74 (fol.107r) 833
Görsel 3. 247. Grec 74, fol. 46v 834
Görsel 3. 248. a; Yahya'nın Çöle Yönlendirilmesi (fol.107v) 835
Görsel 3. 249. Yahya'nın İnsanlara Vaazı ve Vaftizi, üst; Grec 74 (fol. 64v) 836
Görsel 3. 250. İnsanların Havuzda Vaftiz Olması, ... 836
Görsel 3. 251. Yahya'nın Tanıklığı, Grec 74 fol. 168r 837
Görsel 3. 252. Grec 74, fol. 28v 839
Görsel 3. 253. Plut 6.23 fol. 29r 839
Görsel 3. 254. Grec 74 (fol. 76r) 840
Görsel 3. 255. a; Grec 74, Fol. 155r ve b; Madrid Skylitzes fol. 19r 841
Görsel 3. 256. a; Grec 74, Fol. 154v ve b; Madrid Skylitzes fol. 59v 841
Görsel 3. 257. a; Grec 74, fol. 92v ve b;Madrid Skylitzes fol. 49v 841
Görsel 3. 258. Koyun ve Keçilerin Birbirinden Ayrılışı 842
Görsel 3. 259. Grec 74, sol. fol 51v; sağ. Fol.93v 843
Görsel 3. 260. Seçilmişler, Grec 74, Detay, sol.fol 51v; sağ. 93v 844
Görsel 3. 261. Boş Taht Tasviri Detay, Grec 74 (fol. 51v ve 93v) 845
Görsel 3. 262. Göklerin Katlanması Detay, Grec 74 (fol. 51v) 846
Görsel 3. 263. Kara ve Denizlerin Ölüleri Kusması, Grec 74 (fol.51) 846
Görsel 3. 264. Ateş Gölü Detay Grec 74 (fol. 93v) 847
Görsel 3. 265. Cehennem Detay, Grec 74 (fol. 51v) ve Zengin Adam Detay 847
Görsel 3. 266. Cennetteki Seçilmişler Detay (sol; 51v ve Sağ; 93v 848
Görsel 3. 267. Cod. 587 ve Morgan cod. 539 849
Görsel 3. 268. İncil Yazarları Detay 850
Görsel 3. 269. Fol. 104r detay 851

Görsel 3. 270. a; Habil'in Kabil'i öldürmesi Grec 74 (fol. 46v),.....852
Görsel 3. 271. Sodom'un Yıkımı, Grec 74, fol. 147v.....852
Görsel 3. 272. a; Smyrna Physiologus ve b;Grec 74 (fol. 147r).....853
Görsel 3. 273. Vatican cod. 746 Meleklerin Haber Getirmesi (a;75v).....854
Görsel 3. 274. Sol. Grec 74, fol.147r, detay; sağ. Theodere Psalteri fol.21v.....855
Görsel 3. 275. Tunç Yılanı, Grec 74 (fol. 171v).....856
Görsel 3. 276. Baal Peor'a tapınılması, Taphou 14 ve Theodere Psalter 144r.....857
Görsel 3. 277. Grec 74, fol. 135v.....857
Görsel 3. 278. Put Tasvirleri, (a; fol.15r, b;115v ve c;154v).....858

TABLO LİSTESİ

Tablo 2. 1. Matta Bölümündeki Epigram 9
Tablo 2. 2. Markos Bölümünde Bulunan Epigram 10
Tablo 2. 3. Luka Bölümü Epigram 12
Tablo 2. 4. Yuhanna Bölümü Epigram 14
Tablo 2. 5. Fol. 215r'daki Epigram 14
Tablo 2. 6. El yazmasında bulunan başlıkların gruplandırılması 16
Tablo 3. 1. Sahnelerin Kaynakları 631
Tablo 3. 2. Grec 74'te resmedilen İsa'nın İşleri Sahneleri Konu Dağlımı 671
Tablo 3. 3. İsa'nın Doğa Mucizeleri 685
Tablo 3. 4. Ekmek ve Balıkların Çoğaltılması Mucizesi Kaynağı (Arsal, 2008, s. 46) 689
Tablo 3. 5. Grec 74'te Somunların ve Balıkların Çoğaltılması 690
Tablo 3. 6. Laur. Plut 6.23 'te Somunların ve Balıkların Çoğaltılması 693
Tablo 3. 7. Mucizesi Balık Avının Konusu (Arsal, 2008, s. 65) 695
Tablo 3. 8. Mucizevi Balık Avı Sahnesinin Grec 74 ve Laur. Plut 6.23. 696
Tablo 3. 9. İsa'nın İyileştirme Mucizeleri (Arsal, 2008, s. 20-21) 699
Tablo 3. 10. Körlerin İyileştirilmesi 708
Tablo 3. 11. Siloam Havuzundaki Körün İyileştirilmesi Sahnesinin Analizi 711
Tablo 3. 12. Laur. Plut. 6.23. El Yazmasındaki Epilepsili Çocukların İyileştirilmesi 713
Tablo 3. 13. Gerasiniler Ülkesindeki Cine tutulmuşların İyileştirilmesi 714
Tablo 3. 14. Diriltme Mucizeleri 731
Tablo 3. 15. Grec 74 ve Laur. Plut. 6.23. (Tusiji'den Geliştirilmiştir). 736
Tablo 3. 16. Matta Bölümündeki Meseller 741
Tablo 3. 17. Markos İncil'i Bölümünde Resmedilen Meseller 746
Tablo 3. 18. Luka Bölümünde Resmedilen Meseller 748
Tablo 3. 19. Grec 74'teki Passion Sahneleri 763
Tablo 3. 20. Grec 74'te Geçen İsa'nın Yargılanması Konulu Sahneler 782
Tablo 3. 21. Grec 74 ve Laur. Plut. 6.23.'teki İkonografik Detayların Karşılaştırılması 790
Tablo 3. 22. Grec 74'te resmedilen İsa'nın Dirilişi Sonrası Siklusu Konu Dağlımı 812
Tablo 3. 23. Boş Mezar Başındaki Adı Geçen Kadınlar 814
Tablo 3. 24. Grec 74'teki Diğer Sahne Grupları 827
Tablo 3. 25. Hiçbir Gruba Dahil Edilmeyen Sahneler 828
Tablo 3. 26. Grec 74'teki Yahya Konulu Sahneler 829

1.GİRİŞ

"Orta Bizans Dönemi Evangelion El Yazması: Grec 74 (Paris Ulusal Kütüphanesi)" başlıklı doktora tezinin konusunu olan el yazması, bugün Bibliothèque nationale de France (BnF) (Fransız Ulusal Kütüphanesi)'de Grec 74 No.lu isimle kütüphane arşivinde korunmaktadır. 11. yüzyılın son çeyreğine tarihlendirilen yazma ilk kez 19.yüzyılın sonundan bilimsel bir araştırmanın konusu olmuş daha sonra yazma hakkında 20.ve 21.yüzyılda bazı yayınlar/tezler yapılmıştır. Söz konusu çalışmalarda yazmanın başlıkları, epigramları incelenmiş, resimlerin kaynakları, sanatçı sayıları, seçili bazı konuların resimleri değerlendirilmiş ve Grec 74'te yer alan resimlerin kendinden sonra gelen sahnelere ilham olduğu üzerinde durulmuştur. Dolayısıyla Grec 74 nolu el yazması sahip olduğu 375 resim ile daha önce bütüncül olarak ele alınmamış, İkonografik olarak bir bütün halinde incelenmemiş olduğu için bu doktora tezinin konusu olmuştur.

"Orta Bizans Dönemi Evangelion El Yazması: Grec 74 (Paris Ulusal Kütüphanesi)" başlıklı doktora tezi "Giriş" bölümü dahil olmak üzere toplam dört bölümden oluşmaktadır. "Giriş" bölümden sonra yer alan "Grec 74 Nolu El Yazması" başlıklı ikinci bölümünde Grec 74 el yazması hakkında detaylı bilgilere yer verilmiştir. Eserin fiziksel özellikleri ve mevcut durumu anlatılmış, eserle ilgili yapılan çalışmalar kronolojik olarak açıklanmıştır. Söz konusu bölümde el yazmasında bulunan epigramlar detaylıca ele alınarak eserin sanatçısı olduğu düşünülen keşişle ilgili öne sürülen görüşler değerlendirilmiştir.

Katalog çalışmasında, resimlerin detaylı bir analizi yapılmıştır. Her bir resmin katalog numarası, resim numarası, bulunduğu folyo numarası ve mevcut durumu gibi temel bilgiler verildikten sonra folyonun sayfa düzeni, resimlerin bağlı olduğu kaynak ve metin bilgisi sunulmuştur. Bu metin ve kaynaklar için günümüz Yeni Ahit kitabı temel alınmıştır. Bazı folyolarda, yer alan başlıkların Türkçesi de dahil edilerek katalog bölümü zenginleştirilmiştir. Ardından ikonografik çözümü kısmında resimler ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Üçüncü bölümde "Değerlendirme" başlığı altında eser geniş bir bakış açısı ile değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu başlıkta, el yazmasının ikonografisine ilham olan kaynaklara, resimlerin folyo üzerindeki düzenlemeleri ele aldıktan sonra ayrıntılı ikonografi

değerlendirmesi yapılmıştır. Bu değerlendirmede; eserin içinde yer alan üç yüz yetmiş beş resim başlıklar altında gruplandırılarak detaylıca incelenmiştir. Bunlar, İsa'nın Ataları, Çocukluğu, ve Gençliği, İsa'nın İşleri, İsa'nın Mucizeleri, İsa'nın Meselleri, İsa'nın Öğretileri, İsa'nın Passionu, İsa'nın Dirilişi Sonrası Dönemi ve Diğer Sahneler (Eski Ahit konulu, Vaftizci Yahya'nın Hayatı, Sonun Belirtileri, İncil bölümleri ve Son Yargı). Bu başlıklara dahil edilen resimleri incelenirken sahnenin erken dönem örnekleri ele alınarak gelişimi incelenmiş ardından 11. yüzyıl dönemi üzerinde durularak ikonografik analiz yapılmıştır. Bu sayede Grec 74'teki sahnelerin önemi ortaya koyulmaya çalışmıştır. Resimlerin karşılaştırılması için başta el yazmaları olmakta anıtsal duvar resimleri, ikonalar ve diğer sanatlar çerçevesinde incelenmeler yapılmıştır. Son olarak tezin sonuç bölümünde ise ortaya çıkan tespitler toparlanmaya çalışılmıştır.

Tezin sonunda yer alan kaynakça, tez çalışmasında kullanılan tüm yayınların listesini içerir. Bu listede, araştırma sürecinde başvurulan ve çalışmanın temelini oluşturan kaynaklardan meydana gelir. Tezin sonunda üç ek yer alır. Bunlar; El yazmasının başlıkları ve sahnelerin isimlerine ait tablolar yer alır. Son olarak EK-3'te Omont tarafından 1908 yılında yapılan resimlerin tanımlanmasına gözden kaçan hatalar için önermeler sunulmuştur.

El yazmasındaki sahnelerin isimlendirmeleri için; Lexicon der Christilichen Ikonographi (1968), Iconography of Christian Art (1971) ve Fournalı Dionysos (1990) isimli eserlerden yararlanılmıştır. Bu kitaplarda yer almayan bazı sahnelerin isimlendirilmelerini belirlemek için Yeni Ahit metinleri kullanılmıştır.

2. GREC 74 NOLU EL YAZMASI

2.1. Araştırma Tarihi

Grec 74 üzerine yapılan ilk çalışma 1883 yılı tarihlidir. H. Leonard Bordier'ın "*Description des peintures et autres ornements contenus dans les manuscrits grecs de la Bibliothèque Nationale*" (Fransız Ulusal Kütüphanesi'ndeki Yunanca El Yazmalarındaki Resimler ve Süslemelerin Tanımları) başlıklı bu çalışması Paris Ulusal kütüphanesindeki Bizans dönemine tarihlenen yüz elli dört el yazması sanatsal yönden değerlendirilmiştir. Üç bölümden oluşan bu çalışmanın giriş bölümünde Bizans sanatı hakkında genel bilgi vermiştir. İkinci bölümde resimli Bizans el yazmaları tarihi on farklı alt başlık açılarak değerlendirilmiştir. Bu alt başlıklar sırasıyla şu şekildedir: I. Antikçağ; II. El yazmalarında antik çağ izleri; III. Antik çağın Bizanslılar tarafından yorumlanması; IV. Dini sahneler; V. Dini olmayan sahneler; VI. Manzara, mimari, tarım, hayvanlar; VII. İç mekanlar, mobilyalar; VIII. Meslekler; IX. Portreler ve X. Süsleme. Üçüncü bölünde ise Kütüphanede korunan ve çalışmanın konusu olan yüz elli dört yazması hakkında bilgi verilmektedir. Grec 74 no.lu el yazması da bu bölümde otuz ikinci maddede yer almaktadır. Bu maddede Grec 74 no.lu el yazmasının fiziki durumu ve tarihi hakkında tek satırlık bir bilgi verdirdikten sonra 1r ve 18r folyoları arasındaki bazı resimler açıklamıştır. Yazar sahnelerin çok kısa bir tanımını yaparak resmin bağlı olduğu metnin bilgisini vermiş ve el yazmasının çok sayıda resim içerdiğini vurgulayarak sahnelerin analizini güçlendirmek amacıyla bir gruplandırma yapmıştır. Bu gruplandırmada İsa, peygamberler, Meryem, havariler, mobilyalar, bitkisel süslemeler ve mutfak eşyaları gibi alt başlıklar açılarak folyo numaraları yazılmış ancak herhangi bir açıklamada bulunulmamıştır.

1908 yılına tarihlenen bir diğer araştırma ise H. Omont'un iki ciltten oluşan *"Evangiles avec peintures byzantines du XIe siècle : reproduction des 361 miniatures du Manuscrit grec 74 de la Bibliothèque nationale"* (*11'inci yüzyıldan kalma Bizans resimli İnciller: Fransız Ulusal Kütüphanesi'ndeki Yunanca El Yazması 74'te bulunan 361 minyatürün yeniden üretimi)* başlıklı çalışmasıdır. H. Omont'un çalışmasının birinci cildinde yazma hakkında kısa bir bilgi, el yazmasının fiziki durumu, sahnelerin sayısı ve tarihlendirilmesine değinilmiştir. Bu ciltte ayrıca 101v folyoyadaki resimlerin kısa bir tanımlamasını yapılış ve ilgili resimler yerleştirmiştir. İkinci ciltte ise geriye kalan folyolardaki sahneler tanımlanmış

ve yine resimler ile desteklemiştir. Ancak söz konusu çalışmada resimler hakkında ayrıntılı bilgilerin verilmediği ve resimlerin bağlı olduğu metin içeriğine değinilmediği görülmektedir.

El yazmasın da yaklaşık 205 başlık yer almaktadır. Bunlar şu tarihte incelenmiştir. Soden'in 1911 yılında *"Die Schriften des Neuen Testaments in ihrer ältesten erreichbaren Textgestalt hergestellt auf Grund ihrer Textgeschichte"* isimli eserinde incelenmiştir.

Gabriel Millet'in 1916 yılı tarihli "*Recherches sur l'iconographie de l'évangile aux XIVe, XVe et XVIe siècles*" (14, 15 ve 16. Yüzyıllara Tarihlenen İncillerin İkonografisi Üzerine Araştırmalar) adlı kitabında İncil hikayelerinin sanat eserlerinde nasıl betimlendiği ve yorumlandığı tartışılmaktadır. Hristiyan ikonografisi ve Orta Çağ sanat tarihi alanlarında temel kaynak olarak kabul edilen çalışmada İncil metinlerinin el yazmalarında nasıl temsil edildiği ve sanatçılar tarafından nasıl yorumlandığı detaylıca açıklanmıştır. Yazar özellikle Grec 74'te yer alan resimlerin kendinden sonra gelen sahnelere ilham olduğu üzerinde durmuş ve el yazmasının kökenini Suriye-Filistin'e atfetmiştir.

Sirarpie Der Nersessian'ın, 1927 yılı tarihli "Two Slavonic Parallels of the Greek Tetraevangelia: Paris 74" (Yunan Tetraevangelia'sının İki Slav Paraleli: Paris 74) başlıklı makalesinde Grec 74 numaralı el yazması iki Slav versiyonuyla karşılaştırmıştır. Bu çalışmada el yazmasının İncil ve Psalter örnekleri üzerinden metin ve görsel analizi yapılmış, resimler arasındaki benzerlik ve farklılıklara yer verilmiştir.

Stantcho Stoyanov'ın 1953 yılı tarihli *"Les miniatures du tétra évangile Parisinus graecus 74" (Paris Grec. 74 nolu El Yazmasının Minyatürleri)* başlıklı *çalışması ise bir* yüksek lisans ttezidir. Üç bölümden oluşan yüksek lisans tezinde genellikle el yazmasındaki bayram sahneleri üzerinde durulmuştur. El yazmasındaki beş epigramı okuyup, değerlendiren Stoyanov, yazmayı 11.yüzyılın son çeyreğine tarihlendirmiştir.

Shigebumi Tsuji'nin 1967 yılına tarihlenen "*The study of the Byzantine Gospel İlluarations in Florance, Laur. Plut. VI 23 and Paris Bibl. Nat. Cod. Gr. 74*" (Floransa Laour.Plut.VI 23 ve Paris Bibl. Nat.Cod.Gr.74'deki Bizans Resimli İncilllerin İncelenmesi) başlıklı çalışması da bir yüksek lisans tezidir. Çalışma üç bölümden oluşur. İlk bölümde her iki el yazması hakkında kısa bilgi verilmiştir. Tsuji, Grec 74 no.lu el yazmasında çalışan sanatçıların

sayısının iki kişiyi geçmeyeceğini vurgulamış aynı zamanda resimlerin stillerin birbirine çok yakın olduğunu dile getirmiştir. Tsuji'ni Laur. Plut. 6.23'te fol. 7r - 9v'da yer alan resimlerin Grec 74'teki stili andırdığını vurgulayarak Grec 74'te çalışan sanatçının Laur. Plut. 6.23'te de görev almış olabileceğini öne sürmüştür. Tsuji de Grec 74 no.lu el yazmasındaki resimlerin ikonografik özelliklerini Suriye-Filistin bölgesine atfetmektedir. Tezin ikinci bölüm ise, her iki el yazmasında da yer alan ve kaynakları farklı metinlere dayanan sahneler üzerinde yapılan değerlendirmeleri içermektedir. Üçüncü bölümde ise iki el yazmasında bulunan İsa'nın mucizelerini içeren resimler değerlendirilmiştir.

Grec.74 nolu el yazmasında hakkında gerçekleştirilen son çalışma 1976 yılı tarihli bir doktora tezidir. Jean-Guy Violette'in "*Étude des miniatures du manuscrit grec 74 (Paris B.N.)*" (Grec.74 (Paris B.N) nolu El Yazmasındaki Minyatürlerin İncelenmesi) başlıklı doktora tezi yedi bölümden oluşmaktdır. İlk bölümde el yazmasının genel bir tanıtımı yapılarak fiziki durumu ve tarihi hakkında genel bilgiler verilmiştir. Araştırmacı Grec.74 nolu el yazmasının üretimine 1070'lı yıllarda başlandığı ve 1080'li yıllarda tamamlandığını vurgulamaktadır. İkinci bölümde, el yazmasındaki resimlerin tekniği üzerinde durulmuş ve yazmada A, B ve C olarak gruplanmış üç farklı stilin bulunduğu ifade edilmiştir. Violette, el yazmasında bir usta ve iki asistanın çalıştığını öne sürmektedir. Araştırmacı sahne analizlerini yaparken genellikle İsa'nın Passisonu ve çocukluk dönemi üzerinde durmuş ancak İsa'nın öğretileri ve benzetmelerine ilişkin konulara yer vermemiştir. Üçüncü bölümde, Grec 74'ten kısa bir süre sonra yapılan Laur. Plut. 6.23 el yazmasına dair açıklamalar yapılmıştır. Bu el yazmasının resimlerinin, metinde geçen bilgilere göre tasarlandığı ve farklı bir ikonografik zenginlik sunduğu ifade edilmiştir. Dördüncü bölümde, eserin metin dilinin analizi yapılmıştır ve İncil yazması olduğu ortaya konulmuştur. Beşinci bölümde, belirli sahneler üzerinden gidilerek ikonografik analiz çalışması yapılmıştır. Altıncı bölümde ise Grec 74'ün soy ağacı ele alınmıştır. Önceki bölümlere dayanarak, XIV. yüzyılın iki Bulgar dört İncil'i olan Londra'daki Kral Alexander İncili ve Moskova'daki Elisavetgrad İncili'nin Grec 74'ün kopyaları olduğu belirtilmiş ve analiz çalışması yapılmıştır.

El yazmasında beş epigram vardır. Bunlar 2018 yılında Rhoby tarafından yapılan "*Ausgewählte byzantinische Epigramme in illuminierten Handschriften*"(Resimli el

yazmalarından seçilmiş Bizans epigramları) isimli çalışmada incelenmiştir. Araştırmacı epigramları detaylıca inceleyerek çevirilerini Almanca dili üzerinden yapmıştır.

El yazmasının epigramları ile ilgili yapılan bir diğer çalışma ise 2019 yılında Tania Kambourova tarafından *"Pouvoir et prière dans les images byzantines de*" (Bizans Bağış Tasvirlerinde İktidar ve Dua) yapılan isimli makaledir. Çalışmada el yazmasındaki epigramları bağlı olduğu resimlerle incelenmiştir. Bu el yazmasını yapan keşişin kimliği üzerinde çıkarımlarda bulunmuştur.

2.2. Genel Bilgiler

Resimli Tetraevangelion grubuna giren el yazması bugün Bibliothèque nationale de France (BnF) (Fransız Ulusal Kütüphanesi)'de Grec 74 No.lu isimle kütüphane arşivinde korunmaktadır. Grec 74 No.lu el yazması 11. yüzyılın son çeyreğine tarihlendirilmektedir (Violette, 1976, s. 4). 215 folyodan oluşan el yazmasının folyo boyutu, 17. yüzyılda yapılan ciltleme sırasında üstten 25 mm kesilmiştir (Stantcho, 1953, s. 23). Dolayısıyla eserin güncel folyo boyu 235 x 190 mm'dir. El yazmasının ön ve arka kapak ciltleri IV. Fransa kralı Henry tarafından yapılmıştır (Bordier, 1883, s. 133). Tetraevangelion grubuna giren yazmanın metinleri genellikle minüskül harflerle yazılmıştır, ancak belirli kısımların büyük harflerle (onkialarla) hazırlandığı da görülmektedir. Bu onkialar sadece fol. 1r, 1v, 2r ve 3r'de bulunmaktadır. Ayrıca, folyoların kenarlarında kısaltmalar ve rakamlar yazılıdır.

Grec 74 No.lu el yazmasının 147 folyosu tasvirlidir ve toplam 375 resimli sahne yer almaktadır. Matta'da 108 (1r-63), Markos'ta 68 (64r-103v), Luka'da 104 (104r-166v) ve Yuhanna İncili'nde 95 (167r-215v) resim bulunmaktadır. El yazmasındaki bazı resimlerin boyamalarında kısmen dökülmeler görünse de genel itibariyle resimlerin durumu iyidir.

Eserin resimleri günümüze bir bütün olarak ulaşıldığı düşünülür. Lakin, imparator tasviri ve Luka bölümündeki bazı tasvirler bilinmeyen nedenlerden dolayı kaybolmuştur. Bu bilgiler ilerleyen bölümlerde ayrıntılı olarak açıklanacaktır. Bununla birlikte, el yazmasının başına ve sonuna dört adet folyo daha eklenmiştir. Birinci folyonun hemen öncesinde, eski parşömenden yapılmış Cesarea'lı Eusebius'un kanonlarının yazıldığı dört folio bulunur (Violette, 1976, s. 16). Kanon tabloları; Kanonik İncil yazarlarının anlatımlarında geçen bapların gösterildiği çizelgeleri ifade eder (Kaplan, 2021, s. 114). Ancak bu kanon tabloları

orijinal değildir. Bu kadar güzel resimleri barındıran bir eserin kanon tablolarının süslemesiz ve sade bir biçimde tasarlanmasının temel nedeni, bunların el yazmasına sonra eklenmiş olmasıdır. Sonuç olarak, eserin orijinal kanon tabloları bilinmeyen nedenlerle kaybolmuş ve yerine yenileri eklenmiştir.

Görsel 2. 1. ***Grec 74, Kanon Tabloları***

El yazmasına sonradan eklenen yazılı folyolardan bir diğeri ise 215r'da yer alır (Violette, 1976, s. 36). Bu folyodaki farklılık çıplak gözle fark edilecek niteliktedir. Folyonun sahip olduğu metin karakteri ve parşömenin rengi, diğerlerinden açıkça ayrılır. Bu durum, folyonun muhtemelen başka bir el yazmasından alınmış olabileceğini veya daha sonradan yazılarak buraya eklenmiş olması ihtimalini göstermektedir (Stantcho, 1953, s. 166).

Görsel 2. 2. ***Fol. 215r***

2.3. Eserin Epigramları ve Sanatçısı

Grec 74 no.lu el yazmasının banisi ve sanatçısıyla ilgili bilgiler oldukça sınırlıdır. Çeşitli araştırmacılar tarafından el yazmasının Studios Manastırına ait olduğu öne sürülmüştür. El yazmasında beş adet epigram vardır. Epigramlar daha önce Violette (1973) ve daha sonra ise

Rhoby (2018) tarafından okunmuştur. Bunlar, 62r, 102r, 165r, 213r ve 223v folyolarında yer alır.

Her bir epigram ilgili İncil bölümünün sonunda, el yazmasının sanatçısı ve/veya siparişçiyle ilgili bir görselle biter. Bu görseller rahip kıyafetli bir figürün, İncil yazarlarından bir hediye almasını tasvir eder. Bu hediyeler; kitap, diğeri bir asa ve rahiplik giysidir. Bunların tümü bir saygı işaretidir. Bu rahip kıyafetli kişi Ortodoks manastırının hiyerarşik amiri Higoumene'dir. Asıl kimliği bilinmemektedir. Ancak el yazmasının sonunda bir imparatora hitaben yazılmış bir epigram içeren bir yaprak mevcuttur (Kambourova, 2008, s. 6). Bu epigrama göre el yazması imparator Isaakios I Komenos (hük. 1057–1059) için yapılmış olduğunu düşündürür (Rhoby, 2018, s. 120). Epigramların tümü bağlı olduğu İncil bölümünde hem görsel hem yazılı bilgiler içermektedir. İlgili Epigramlar ve Higoumene tasvirleri aşağıda detaylıca incelenmiştir.

İlk epigram Matta bölümünün son folyolarından olan 62r'da bulunmaktadır. Epigramın tam karşı folyosunda İsa'nın havarilere misyon emrini temsil eden sahnenin altında iki figürün karşılıklı olarak sütunlu bir kemer altında durduğu tasvir dikkati çeker. Sağ tarafta İncil yazarı Matta karşısındaki keşiş figürüne süslemeli bir kitap sunar. Bu sahnedeki keşiş, el yazmasını hazırlayan sanatçıyı temsil eder. Resimli folyonun karşısında epigrafiye yer alır. Şiir iki sütuna ayrılmıştır; sol sütun 1-6 dizleri içerirken sağ sütun ise 7-12. dizleri içerir. Metin şu şekildedir;

Tablo 2. 1. ***Matta Bölümündeki Epigram***

	Yunanca	Türkçe
	εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον·	Müjdeci Matta'ya:
α' ·⁘·	Ἐπείπερ ὁ πρῶτος σε ποιμὴν καὶ μέγας·	İlk ve ulu çoban yolundan şaşan koyununu pek bilgece kurtarıp onu çobanlığın usulleriyle en üstün biçimde donattıktan sonra, Öncü [=Vaftizci Yahya] seni bu azizliği hakikatle sabit sürünün başı yaptığına göre; senin de tebaanı, çayırda otlatır gibi ruhun gıdası sözlerle beslemen icap ediyordu.
β'	ὁ τὸ πλανηθὲν θρέμμα σώσας πανσόφως	
γ'	ποιμαντικῆς ἄριστα κοσμήσας τρόποις	
δ'	ταύτης κατεστήσατο τῆς τοῦ Προδρόμου	
ε'	σεπτῆς ἀληθῶς ἀγέλης πρωτοστάτην,	
ζ'	προσῆκε πάντως καὶ λόγοις ψυχοτρόφοις	
	ὡς ἐν πόαις τρέφειν σε τοὺς ὑπηκόους.	
	Οὐκοῦν δέδεξο τήνδε τὴν θείαν βίβλον	O hâlde, cümle şey arasında üstüne nesne olmayan bu ilahi kitabı kabul eyle ve kullarını içindeki gizemli meyvelerin bereketiyle, isabetli temyiz kabiliyetinle doyur, kendini de her daim <bunlarla> doyasıya besle.
	ἧς κρεῖττον οὐδὲν παντάπασι τῶν ὅλων	
	καὶ τῆς ἐν αὐτῇ μυστικῆς εὐκαρπίας	
	τούτους κορεννὺς εὐστόχῳ διακρίσει	
	σαυτὸν κόρῳ μάλιστα πάντοτε τρέφε.	

Görsel 2. 3. ***Fol. 61v***

İkinci epigramda tıpkı Matta bölümünde olduğu gibi resimli folyonun karşısında yer alır. 101v no.lu folyoda yükseliş sahnesi resmedilmiştir. Aşağıda ise İncil yazarı Markos ve Keşiş tasvirine yer verilmiştir. Figürler çift sütunla bölünmüş iki kemerli bir yapının altında karşılıklı olarak resmedilmiştir. Sağda İncil yazarı ellerini gökyüzüne doğru kaldırır ve Tanrı'nın başrahibi kutsar. İkinci epigram, Markos incilinin 102r no.lu folyosunda yer alır.

Epigram, on iki dizeden meydana gelir ve iki sütuna bölünerek oluşturulmuştur (Rhoby, 2018, s. 122).

Tablo 2. 2. ***Markos Bölümünde Bulunan Epigram***

	Yunanca	Türkçe
	ὁ ἀπόστολος λέγει:	**Havari der:** Görüyor musun, ey İsa, şu duacı kulunun sana nasıl bir hâlde geldiğini? **İsa:** Acınası hâlde ve gayet gergin. Durma, sen söyle bu <kulun> getirdiği dileği, şayet onun ağzını bıçak açmıyor. **Havari:** Ey Tanrı Kelamı! O dediğin kul beni aracı belleyip takvayla susmaya karar vermiştir. Şayet ruhani kurtuluş ve kesinleşmiş koruma bahşeden bir inayet diler ki bu kutsal kurumu izzetle doğrulttuktan sonra, akil hocalardan ödülünü alsın. **İsa:** Ey Markos! O, bu diledikleri elde etmede başarısız olmayacaktır.
1	Τὸν ἱκέτην[1] σου τόνδε, Χρίστε, καὶ λάτριν·	
2	ὁρᾷς ὁποίῳ σχήματι πρόσεισί σοι;	
	ὁ Χριστός:	
3	Οἰκτρῷ μὲν οὖν γε σφόδρα συντεταμένῳ·	
4	ἀλλ᾽ εἰπὲ τὴν αἴτησιν αὐτὸς ἣν φέρει·	
5	οὗτος γὰρ ουδὲν φθέγγεται τὸ παράπαν.	
	ὁ ἀπόστολος:	
6	Ἐμοὶ μεσίτῃ χρώμενος, Θεοῦ Λόγε,	
7	σιγᾷν ὁδὶ κέκρικεν εὐλαβεῖ τρόπῳ·	
8	αἰτεῖ δὲ λαβεῖν ψυχικὴν σωτηρίαν	
9	καὶ προστασίας χάριν ἠκριβομένης[2],	
10	ἵν᾽ εὐαγῶς σύστημα σεμνὸν ἰθύνας	
11	μισθὸν φρονίμων λήψεται διδασκάλων·	
	ὁ Χριστός:	
12	Οὐκ ἀστοχήσει, Μάρκε, τῶν ᾐτημένων.	
	1 Rhoby *ve ark.* 2018:22-23 burada metni οἰκέτην olarak düzeltiyor, fakat bu değişikliğe gerek görmüyoruz. *Krş*. Violette s. 22. **2** Rhoby, Violette: "mükemmel"; hâlbuki ἀκριβόω fiili, diğer çevirmenlerinin klasik dildeki anlamına dayanarak önerdiğinin aksine Bizans Yunancasında "kesinleştirmek" anlamına gelir.	

Görsel 2. 4. ***Grec 74 fol. 101v ve 102r***

Üçüncü epigram Luka İncili'nin sonunda 165r no.lu folyoda yer alır. Epigramın bulunduğu sayfanın karşısında herhangi bir resim yer almaz. Araştırmacılara göre, 14. Yüzyılda yapılan Slav kopyası sırasında yaprak kaybı yaşanmıştır (Rhoby, 2018, s. 124). 164r no.lu folyoda eksik metin tamamlanırken resimler ihmal edilmiş ve yenisi yerine konulmamıştır. Slav kopyasının 112r ve 112v no.lu folyolarına bakıldığı zaman Grec 74'ün 164r no.lu folyosunda da Yükseliş sahnesi ile Luka ve Keşiş tasvirine yer verildiği düşünülür (Popova, 2017, s. 444). Yükseliş sahnesiyle ilişkili olan ayet Luka 24: 50-53 ayetlerine denk gelir bu ayet sonradan eklenmiş olup görsellerden noksandır (Görsel 2. 5).

Görsel 2. 5. ***Londra Add MS 39627 112r-112v***

İki sütuna ayrılmış olan epigramın ikinci sütunu, diğer metne kıyasla biraz daha aşağıdan başlatılmıştır. İlk sütunda yer alan iki satırlık metinden daha aşağıda başlatılmıştır ve bu sayede üç satırın bitişinden önce sona erdirilmiş ve metin ortalanmıştır (Görsel 2. 6). Estetik bir görüntü arz eden epigramın harfleri büyüktür. Sol sütun 1-7 dizeleri içerirken sağ sütun ise 8-12. dizeleri içermektedir. Son dizeler (kayıp) resme atıfta bulunur; ressam son derece ustaca bir şekilde başrahibi rahiplik giysisini kabul ederken resmetmiştir; diğer kopyasındaki minyatürle benzerlikten de anlaşılacağı üzere, giysiyi veren kişi müjdeci Luka olmalıdır. Epigram, Rhoby tarafından incelenmiş ve çevirisi yapılmıştır (Rhoby, 2018, s. 125)

Tablo 2. 3. ***Luka Bölümü Epigram***

	Yunanca	**Türkçe**
1	Τὸν τῆς νομικῆς ἱεραρχίας τρόπον	İlahi Luka, Zekeriya'nın inayetle sarıp sarmaladığı yasaya uygun bu hiyerarşinin usulünü pek güzel anlatmıştır: Nitekim, edebiyatla beslenmiş, yazının her türünde mükemmeliyetle talim yapmış <Luka>'nın hiçbir gerekliliği atlamadan, isabetli sözleri ve engin düşünceleriyle Kelamı ihtişamlı bir biçimde açığa çıkarması icap ediyordu. Bu yüzden ressamın, manastır başrahibini ayakta, mukaddes ellerinde ruhbanın alameti olan kıyafeti tutarken resmetmesi yersiz değildir.
2	ἧς Ζαχαρίας ἠμφίεστο τὴν χάριν	
3	Λουκᾶς ὁ θεῖος ἱστόρησε παγκάλως·	
4	Ἐχρῆν γὰρ αὐτὸν ἐν λόγοις τεθραμμένον	
5	γραφήν τε πᾶσαν ἐξόχως ἠσκημένον	
6	μηδὲν παρεῖναι τῶν ἀναγκαίων ὅλως	
7	ἀλλ᾽ εὐφραδείᾳ καὶ πλάτει νοημάτων	
8	πολυτελῆ μάλιστα δεῖξαι τὸν Λόγον.	
9	οὐκοῦν ἀποπρεπόντως οὐδ᾽ ὁ ζωγράφος	
10	τὸν τῆς μονῆς πρόεδρον ἑστῶτα γράφει	
11	καὶ λαμβάνοντα χερσὶν ἱερωμέναις	
12	τὸ τῆς στολῆς γνώρισμα τῶν ἱερέων.	

Görsel 2. 6. ***Grec 74, fol. 165r***

Yuhanna bölümünde bulunan epigram 213r ve 213v sayfalarına yerleştirilmiştir. 213r no.lu folyoda iki sahne dikkati çeker. Sayfanın üst yarısında İsa ve on iki havarisi yer alırken alt yarısında ise başrahip ve Yuhanna resmedilmiştir. İlgili sahne de Evangelist Yuhanna'dan çoban değneğini alan başrahip figürü resmedilmiştir. Minyatürün altında yedi dize uzunluğunda bir epigram yer alır ve bu epigram büyük harflerle yazılmıştır. Şiirin devamı *recto* tarafında bulunmaktadır. 213r no.lu folyoda 1.-2. mısralar yer alırken f. 213v ise 3-8. mısralar yerleştirilmiştir. Epigram, Krausmüller tarafından incelenmiş ve çevirisi yapılmıştır (Krausmüller, 2006, s. 271).

Görsel 2. 7. ***Grec 74, fol. 213r ve 213v***

Tablo 2. 4. ***Yuhanna Bölümü Epigram***

	Yunanca	Türkçe
1	·⁘· Οὐκ ἐκ Σιών σοι, πάτερ, ἀλλ᾽ οὐρανόθεν	Sahyun'dan değil, Baba, göklerden gelip Tanrının verdiği asayı getiriyor işte Mesih'in sevdiği bu Tanrı elçisi. Bu hediyeyi, başrahipliğin mührü, hatta ilahi gücün asası olarak kabul et. Cümle düşman arasında hükümdar olup, tıpkı peygamberin Ruhtan esinlenen terennümlerle yazdığı gibi, şevk ile öv iyiliklerin müsebbibini!
2	ἥκει κομίζων τὴν θεόσδοτον ῥάβδον	
3	ὁ χριστέραστος οὑτοσὶ θεηγόρος.	
4	Δέχου τὸ δῶρον σφραγίδα προεδρίας	
5	ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἰσχύος θείας ῥάβδον	
6	ἐχθρῶν δ᾽ ἁπάντων κυριεύων ἐν μέσῳ	
7	ὡς ὁ προφήτης πνεύματι ψάλλων γράφει·	
8	τὸν τῶν καλῶν αἴτιον ὕμνει προφρόνως.	

Son olarak 215r no.lu folyo yer alan epigram ise oldukça tartışmalıdır. Muhtemelen bu folyo ya başka bir el yazmasından alınmış ya da yeniden yazılarak buraya eklenmiştir (Kambourova, 2008, s. 7). Yerine koyulan epigram büyük harflerle yazılmış bir satırında bir dizenin yer aldığı toplam da sekiz dizeden oluşmaktadır. Sekizinci satır epigramın son üç harfi (NEI) ile tamamlanır ve aynı zamanda haçlarla çevrilidir.

Tablo 2. 5. ***Fol. 215r'daki Epigram***

	Yunanca	Türkçe
1	Εἰς τὸν Βασιλέα	İmparatora:
2	Σὺ τὸ στέφος δέδωκας ἐν γῇ, παντάναξ,	Sen verdin yeryüzünde, ey evrenin meliki,
3	τῷ κοσμοτερπεῖ βασιλεῖ καὶ δεσπότῃ·	Cihanın yüzünü güldüren imparator ve hükümdara tacını.
4	σὺ τοῦτον ὡράϊσας ἀρετῶν κύκλῳ	Sen güzelleştirip onu her bir yandan erdemle,
5	καὶ πᾶσιν αὐτὸν τριπόθητον εἰργάσω·	Herkesin üç kat gıptayla bakacağı hâle getirdin.
6	σὺ λοιπὸν αὐτῷ χάρισαι καὶ τὸ κράτος	Öyleyse sen kıl kudretinle onun elindeki asanın
7	μόνιμον ὡς μάλιστα τῆς σκηπτουχίας	İktidarını da olabildiğince kalıcı,
8	καὶ παγγενῆ φύλαττε σῷ, Σῶτερ, σθένει.	Ve koru tüm sülalesini, ey Kurtarıcı!

El yazmasındaki dört epigram da bu elyazması için hazırlanmış olup resimleriyle birlikte yorumlanmıştır. Resimlere bakan folyoların karşısında yerleştirilen bu resimler Studios Manastırının Higoumeni'ni temsil eder. Kambourova, bu el yazmasındaki son epigramı ve ona bağlı resimleri I. İsaakios Komnenos ile bağlantı kurmaktadır. Sahnelerde

Higoumene'nin sembolleri olarak asa, rahiplik giysisi ve kutsal kitap yer alır. Epigramlarda ise Tanrı'ya hizmet ettiği için kurtuluş vaadi vurgulanmıştır. Kambourova, bu nedenle el yazması yeni atanan higoumene bir hediye olarak sunulduğunu vurgulamıştır (Kambourova, 2008, s. 7). Bu şiirler el yazmasının 14. Yüzyıl kopyalarından olan Slav el yazmalarında yer almaz. Slav nüshasında bunların yerine İncil bölümlerini içeren bilgilere yer verilmiştir.

El yazmasındaki epigramlardan da anlaşılacağı üzere bani ve sanatçı isminden söz edilmemiştir. Bu eserin başlangıcında, adı bilinmeyen imparatorun ve belki de ailesinin tasvir edilmiş bir folyaya sahip olma ihtimali vardır (Spatharákīs, 1976, s. 67). Çünkü, el yazmasının başlangıcında en az dört dört folyonun eksik olabileceği tespit edilmiştir (Violette, 1976, s. 25). El yazması bugün Matta yazarının bulunduğu bir tasvir ile başlamaktadır. Eserin ön sayfalarında ise dört folyo vardır. Bunlar, Kanon tablolarıdır ve orijinal değildir. Genelde bu kanonlar bir şema içine verilmektedir. Lakin bu el yazmasında böyle yapılmamıştır. 375 tane görselin bulunduğu bir el yazmasında kanonların bu kadar sade ve özensiz hazırlanması ilgili kanon tablolarının daha sonra eklendiğini ortaya koyar. Yani el yazmasındaki kaybolan kanon tabloları ve imparator tasvirlerinin yerine günümüze ulaşan basit tablolar konulmuştur.

Grec 74 no.lu el yazması ile yakından ilişkili bir el yazması vardır. Bu eser, 1356 yılında Bulgaristan İmparatoru İvan Aleksandar (1331–1371) tarafından sipariş edilmiştir. El yazması bugün Londra British Müzesinde Add Ms 39.627 envanter numarası ile korunmaktadır. Bu kitabın ön folyosunda eserin banisinin yani Tsar'ın resmedildiği iki resim yer almaktadır. İlgili resimler Bizans sanatına uygun olarak yapılmıştır. İmparator ve ailesi Bizans kıyafetleri içinde ve haleli resmedilmiştir. Muhtemelen Grec 74'ün günümüzdeki ilk sayfalarında da buna benzer bir tasvire sahipti ve bilinmeyen bir nedenden dolayı kayboldu.

El yazmasındaki her bölüm sonunda bir başlık listesi eklenmiştir. Matta bölümünde altmış yedi, Markos'da kırk sekiz, Luka'da seksen üç ve son olarak Yuhanna'da ise on sekiz başlık vardır. Fakat el yazmasının metni içine bunlardan bir kısmı bulunur. El yazmasındaki başlıklar, Soden tarafından incelenmiştir (Soden, 1911, s. 405) Başlıkların bir bölümünün de ciltleme sırasında kesildiği gözlenmiştir. El yazmasındaki başlıklar Tablo 2.6'da görüleceği

üzere gruplandırılarak değerlendirilmiştir (Görsel 2. 6.). Başlıklardan bir kısmı resim ile uyuşmamaktadır.

Sonuç olarak Grec 74'teki resimler folyo üzerinde bulunan başlıkların görsel bir temsili değildir (Violette, 1976, s. 171). El yazmasında toplam yüz on beş başlık vardır. Bunlardan elli ikisi folyoda yer alan resimle uyumludur. Ayrıca sahnelerin iki yüz seksen dokuzunda herhangi bir başlık bulunmaz.

Tablo 2. 6. El yazmasında bulunan başlıkların gruplandırılması

	Başlık-resim uyumlu	**Başlık-resim uyumsuz**	**Başlık var ama resim yok**	**Listedeki başlık hiç eklenmemiş**
MATTA	23	17	18	9
MARKOS	16	11	3	18
LUKA	7	2	4	70
YUHANNA	6	7	1	4
TOPLAM	**52**	**37**	**26**	**101**

2.4. Katalog

Tez çalışmasının önemli bölümlerinden biri olan "Katalog" başlığında toplamda üç yüz yetmiş beş resim incelenmiştir.

Katalog No: Bu alt başlıkta, 1'den 295'e kadar her bir resmin el yazmasındaki sayfa sırasına göre katalog numarası verilmiştir.

Resim No: Katalog bölümünde değerlendirilen resmin numara bilgisine verilmiştir.

Folyo No: Sahnenin bulunduğu yaprak ve sayfa belirtilmiştir. Yaprak yerine, literatürde yaygın olarak kullanılan folyo (fol.) terimi kullanılmıştır. Ayrıca folyonun recto (ön) ve verso (arka) sayfalarını tanımak amacıyla "r" ve "v" kısaltmalarına yer verilmiştir.
Durumu: Folyonun mevcut durumu hakkında açıklama yapılmıştır.

Sayfa Düzeni: Folyo üzerindeki resim ve metnin yerleşimi ile resimde kaç sahne olduğu açıklanmıştır.

Başlık: Bazı folyolarda başlıklara yer verilmiştir. Bunlar İncil bölümlerinde bulunan bazı adlandırmaları yeni başlıkları içermektedir. Bu başlıklar katalogda Yunanca olarak verilmiştir.

Kaynak: Sahnenin bağlı olduğu bap bilgisi verilmiştir.

Metin: Eser, Yeni Ahit el yazması olduğu için sahnenin bağlı olduğu metin olarak günümüz İncil metinleri kullanılmıştır.

Resmin Konusu: Sahnenin isim bilgisine yer verilmiştir. Sahnelerin tanımlanması için İncil metinleri, Getrund Shiller ve Fournalı Dionysos'un kaynakları kullanılmıştır.

İkonografik çözümleme: Alt başlığında, resmin detaylı bir tanımı sunularak, resmin bulunduğu sayfadaki konumu belirtilmiştir. Kompozisyonun içeriği hakkında bilgi verilirken, resimdeki ana unsurlar ve sahnenin temel öğeleri açıklanmıştır.

Katalog No: 1

Resim No: 2.8.

Folyo No: fol. 1r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim ve en alt kısmında metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak:

Metin:

Resmin Konusu: Matta tasviri

İkonografik çözümleme: Matta bölümü başında bulunan figürlü tezhip tasviri folyonun üçte ikisini kaplamaktadır. Kareye yakın dikdörtgen formlu bu resim sarmaşık dalların oluşturduğu dairelerin içinde Bizans çiçeği, palmet ve yaprak süslemelerine sahiptir. Altın yaldız renginin alt fon olarak kullanıldığı tezhipteki motiflerde beyaz, lacivert ile kırmızı renk tercih edilmiştir. Tezhibin dört köşesinde Bizans çiçeği motifi kullanılmıştır.

Tezhip içine yerleştirilmiş altı madalyon vardır. Tezhibin ortasında İncil yazarı Matta'nın bulunduğu madalyon diğerlerine oranla daha büyük resmedilmiştir. İncil yazarı, klasik tarzda verilmiş olup bir taht üzerinde oturmaktadır. Figür, sağ eliyle elindeki kâğıda İncil metni yazarken verilmiştir. Ayrıca sahnede masa ve rahle gibi detaylara da yer verilmiştir.

Diğer madalyonlardan biri tezhibin üst kısmında dışa taşkın şekilde verilmiştir. Madalyonun içinde "Günlerin Eskisi İsa" tasviri dikkati çeker. Figür, sırt kısmı yüksek görkemli bir taht üzerinde verilmiştir. Figürün ayakları podest üzerindedir; İsa burada beyaz saç ve sakalıyla betimlenmiştir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken sol elinde rulo tutar. İsa'nın bulunduğu madalyonların her iki yanında içinde saferimler olan tasvirlere yer verilmiştir. Altı kanatlı bu saferimler siyah renkli resmedilmiştir.

Sahnenin altında tezhip içine iki farklı madalyonun içine yerleştirilmiş peygamber tasvirleri vardır. Soldaki madalyonda İbrahim sağdakinde ise Yakup dikkati çeker. Her iki figürde ayakta verilmiş olup sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadır. İbrahim, gri saçlı ve sakallı verilmiştir. Yakup ise ona göre daha gençtir.

Görsel 2. 8. *Matta tasviri*

Katalog No: 2

Resim No: 2.9.

Folyo No: fol. 1v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim, ortada metin ve en alt kısmında resim olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 1/ 2-3

Metin: "[1-2]İbrahim oğlu, Davut oğlu İsa Mesih'in soy kaydı şöyledir: İbrahim İshak'ın babasıydı, İshak Yakup'un babasıydı, Yakup Yahuda ve kardeşlerinin babasıydı."

Resmin Konusu: İsa'nın Soyu

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahne resmedilmiştir. Her iki resim de İsa'nın atalarını yani Eski Ahit peygamberlerini temsi etmektedir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnelerde; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Figür bakımından zengin olan her iki sahnede herhangi bir arka plan kullanılmamıştır. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Üstteki sahnede Yakup peygamber ve on iki oğlunun tasvirine yer verilmiştir. Yakup sahnenin merkezinde dikkati çeker. Gri saçlı ve gri sakallı olan figür, altın sarısı khiton üzerine açık mavi himation giyinmiştir. Figürün yüzü ve bedeni izleyiciye dönük şekilde verilmiştir. Yakup, sağ kolunu göğüs hizasında açmıştır. Figürün sağında ve solunda altı oğlu resmedilmiştir. Oğullarının tümü benzer duruş pozisyonda verilmiş olup halelidirler. Tümü tam boy verilen figürler, khiton üzerinde himation giyimlidir. Sahnenin sağında ve solunda önde verilen ilk üç figür, gri saçlı ve sakallıdır. En arkadakiler ise genç ve sakalsız resmedilmiştir.

Folyonun altında verilen ikinci sahnede ise, Yehuda ve on iki oğlu tasvir edilmiştir. Resim üstteki sahne ile benzer kompozisyona sahiptir. Yehuda sahnenin merkezinde yer alır. Figür, gri saçlı ve sakallıdır. Altın sarısı khiton üzerine lacivert himation giyinmiştir. Bedeni ve yüzü izleyiciye dönük olan figür sağ elini göğüs hizasında kaldırmış takdis işareti yapmaktadır. Yehuda'nın sağında ve solunda oğulları resmedilmiştir. Figürlerin tümü altın sarısı haleye sahiptir. Figürlerden sadece dördü tam boy verilmiştir diğerlerinin sadece başı görülmektedir.

Görsel 2. 9. *İsa'nın Ataları*

Katalog No: 3

Resim No: 2.10.

Folyo No: fol. 2r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim/metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 1/6-11

Metin: *"[6]İşay Kral Davut'un babasıydı, Davut, Uriya'nın karısından doğan Süleyman'ın babasıydı, [7]Süleyman Rehavam'ın babasıydı, Rehavam Aviya'nın babasıydı, Aviya Asa'nın babasıydı, [8]Asa Yehoşafat'ın babasıydı, Yehoşafat Yehoram'ın babasıydı, Yehoram Uzziya'nın babasıydı, [9]Uzziya Yotam'ın babasıydı, Yotam Ahaz'ın babasıydı, Ahaz Hizkiya'nın babasıydı, [10]Hizkiya Manaşşe'nin babasıydı, Manaşşe Amon'un babasıydı, Amon Yoşiya'nın babasıydı, [11] Yoşiya, Babil sürgünü sırasında doğan Yehoyakin'le kardeşlerinin babasıydı. "*

Resmin Konusu: İsa'nın Soyu

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahne resmedilmiştir. Her iki resim de İsa'nın soyunu konu alır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnelerde; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Figür bakımından zengin olan sahnelerde herhangi bir arka plan kullanılmamıştır. Ayrıca, sahneler zemin dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Davut tasviri, Folyonun üst kısmında metnin ortasında tekli figür olarak resmedilmiştir. Davut, imparatorluk kıyafetleri içinde ayakta yüzü ve vücudu izleyiciye dönük verilmiştir. Figür başında altın tacı ve elindeki asası ile dikkati çeker. Davut, altın işlemeli kırmızı dibetesion üzerine yine aynı renklere sahip loros giyinmiştir.

Folyonun ortasında Süleyman peygamber ve on iki İsrail kralının tasvirine yer verilmiştir. Süleyman sahnenin merkezinde arkalıklı bir taht üzerine resmedilmiştir. Figür, imparatorluk kıyafetleri içinde verilmiş olup sakalsız ve gençtir. Süleyman altın işlemeli dibetesion ve loros giyimlidir. Süleyman, sağ kolunu omuz hizasında kaldırmış ve takdis işareti yapmaktadır. Figürün sağında ve solunda İsrail'in altı kralı resmedilmiştir. Figürlerin tümü

haleli olup başlarında taçları vardır. Kralların hepsi imparatorluk kıyafetleri içinde verilmiştir. Figürlerin tümü jest ve mimik bakımından birbirine model olmuştur.

Görsel 2. 10. *İsa'nın Ataları*

Katalog No: 4

Resim No: 2.11.

Folyo No: fol. 2v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 1/16

Metin: *"[16]Yakup Meryem'in kocası Yusuf'un babasıydı. Meryem'den Mesih diye tanınan İsa doğdu."*

Resmin Konusu: İsa'nın Ataları

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasına verilen sahnede, İsa'nın atalarından Yakup peygamber resmedilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Figür bakımından zengin olan sahnede herhangi bir arka plan kullanılmamıştır. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin merkezinde Yakup, ayakta izleyiciye dönük bir şekilde tasvir edilmiştir. Figür, gri saçlı ve sakallı olup koyu kahve khiton üzerine açık kahve himation giyinmiştir. Yakup'un sol elinde tomar vardır. Figürün sağında ve solunda on oğlu yer alır. Sağdaki beş oğlunun tümü haleli olup khiton üzerine himation giyinmiştir. Solda yer alan diğer beşi ise, diğerlerinden farklı olarak ellerinde tomar tutarken verilmiştir. Figürlerin tümü jest ve mimik bakımından birbirine model olmuştur.

Görsel 2. 11. *İsa'nın Ataları*

Katalog No: 5

Resim No: 2.12.

Folyo No: fol. 3r

Durumu: Sahnede yer yer dökülme mevcut olmakla birlikte resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ortada resim ve alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: ΠΕΡὶ ΤῶΝ ΜάΓΩΝ

Çeviri: Müneccimler

Kaynak: Matta 1/18-25

Metin: *"[18]İsa Mesih'in doğumu şöyle oldu: Annesi Meryem, Yusuf'la nişanlıydı. Ama birlikte olmalarından önce Meryem'in Kutsal Ruh'tan gebe olduğu anlaşıldı. [19]Nişanlısı Yusuf, doğru bir adam olduğu ve onu herkesin önünde utandırmak istemediği için ondan sessizce ayrılmak niyetindeydi. [20]Ama böyle düşünmesi üzerine Rab'bin bir meleği rüyada ona görünerek şöyle dedi: "Davut oğlu Yusuf, Meryem'i kendine eş olarak almaktan korkma. Çünkü onun rahminde oluşan, Kutsal Ruh'tandır. [21]Meryem bir oğul doğuracak. Adını İsa koyacaksın. Çünkü halkını günahlarından O kurtaracak. [22]Bütün bunlar, Rab'bin peygamber aracılığıyla bildirdiği şu söz yerine gelsin diye oldu: [23] "İşte, kız gebe kalıp bir oğul doğuracak; adını İmmanuel koyacaklar." İmmanuel, Tanrı bizimle demektir. [24]Yusuf uyanınca Rab'bin meleğinin buyruğuna uydu ve Meryem'i eş olarak yanına aldı. [25]Ama oğlunu doğuruncaya dek Yusuf ona dokunmadı. Doğan çocuğun adını İsa koydu."*

Resmin Konusu: Yusuf'un Rüyası

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında Yusuf'un rüyası hikayesi resmedilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Yalın bir anlatıma sahip olan sahnenin arka planında mimari unsurlar dikkati çeker. Mimari ögeler; giriş açıklıkları, kemerler ve sur görüntüleridir. Her bir öge sahneyi hareketlendirmiştir. Söz konusu sahne bir mimari mekânın içinde geçmektedir. Üç figürlerle sınırlandıran sahne Meryem, Melek ve Yusuf'tan meydana gelmektedir. Sahnesinin tam ortasında yer alan figürler birbirine eşit boyutlarda yapılmıştır.

Sahnenin solunda Meryem geometrik süslemeli kırmızı minderli bir stibadium üzerinde uzanırken verilmiştir. Donuk bir ifadeye sahip olan Meryem, mavi stikharion üzerine kahverengi maphorion giyimlidir. Sahnenin sağında, bir meleğin Yusuf'a Tanrı'nın

müjdesini getirdiği an resmedilmiştir. Yusuf tıpkı Meryem gibi stibadium üzerinde uzanırken verilmiştir. Stibadium geometrik süslemeli olup beyaz mindere sahiptir. Yusuf, gri himation giyimli ve gri saçlıdır. Figürün yüz ifadesi donuktur. Yusuf'un ayak ucunda Cebrail resmedilmiştir. Yarım boy verilen melek, mavi himation giyimlidir. Kanatları kırmızı ve kahverengi renklere boyanmıştır. Cebrail, Yusuf'a doğru yönelmiştir ve sağ eliyle ona doğru takdis işareti yapmaktadır. Meleğin bu duruşu müjdeyi getirmesine işaret etmektedir.

Görsel 2. 12. *Yusuf'un Rüyası ve Meryem'in Hamileliği*

Katalog No: 6

Resim No: 2.13. ve 2.14.

Folyo No: fol. 3v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim, onun altında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere dörde bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 2/1-6

Metin: *"[1-2] İsa'nın Kral Hirodes devrinde Yahudiye'nin Beytlehem Kenti'nde doğmasından sonra bazı yıldızbilimciler doğudan Yeruşalim'e gelip şöyle dediler: "Yahudiler'in Kralı olarak doğan çocuk nerede? Doğuda O'nun yıldızını gördük ve O'na tapınmaya geldik." [3] Kral Hirodes bunu duyunca kendisi de bütün Yeruşalim halkı da tedirgin oldu. [4] Bütün başkâhinleri ve halkın din bilginlerini toplayarak onlara Mesih'in nerede doğacağını sordu. [5] "Yahudiye'nin Beytlehem Kenti'nde" dediler. "Çünkü peygamber aracılığıyla şöyle yazılmıştır: [6] 'Ey sen, Yahuda'daki Beytlehem, Yahuda önderleri arasında hiç de en önemsizi değilsin! Çünkü halkım İsrail'i güdecek önder senden çıkacak."*

Resmin Konusu: Yıldızbilimcilerin Kral Hirodes'in Başkahinlerini ve Din Bilginlerini Toplaması Yeruşalim Halkı Kral Hirodes'in Huzurunda

İkonografik çözümleme: Folyoda iki ayrı sahne resmedilmiştir. Her iki sahnede de yıldız bilimcilerin Yeruşalim'e gelmesi yer almaktadır. Sahnede kullanılan mimari ögeler, altın kapılı bir giriş açıklığı, sur, pencere ve konut manzaralarıdır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Folyonun üst kısmında resmedilen sahnede Yeruşalim'e gelen üç yıldız bilimcinin İsa'yı araması olayı aktarılmıştır. Sahnenin solunda yıldız bilimciler resmedilmiştir. Figürlerden öndeki beyaz saçlı ve sakallı olup altın sarısı pelerinli ve mavi kısa tuniklidir. Onun arkasındaki figür daha olgun yaşlardadır. Mavi kısa tunikli, mavi pelerinli ve kırmızı çoraplı resmedilmiştir. Aralarında en genç görünüme sahip olan yıldız bilimci ise, en arkada tasvir edilmiştir. Figür, kıvırcık saçlı olup altın yaldızlı zırhı ve açık pembe peleriniyle dikkati çeker. Sahnenin sağında mimari bir yapı önünde insan topluluğu resmedilmiştir. Bu figürler muhtemelen İncil de söz edilen Yeruşalim halkı olmalıdır. Figürlerden sadece ikisi tam boy

verilmiş olup diğerlerinin sadece başları görülmektedir. Her iki erkek figürü de gri saçlı ve gri sakallıdır.

Folyonun altında yer alan sahnede ise Kral Hirodes'in başkahinlerini ve din bilginlerini toplaması olayı aktarılmıştır. Söz konusu sahne oldukça yalın bir anlatıma sahip olup mimari bir arka plana sahiptir. Sahnenin sağında baldakenli bir mimari yapının altında önünde ayaklı tabure üzerinde Kral Hirodes resmedilmiştir. Figürün yüzünde dökülmemler olmuştur ve bu sebeple nasıl göründüğü ile alakalı ayrıntılı bilgi verilememektedir. Kral mavi kısa tunikli ve kahverengi pelerinli olup başını mor tonlarında bir hale çevreler. Hirodes'in hemen arkasında bir asker tasvirine yer verilmiştir. Söz konusu figür elinde mızrağı ve badem biçimli kalkanı ile resmedilmiştir. Genç asker, kısa kahverengi tuniklidir.

Kral Hirodes'in karşısında insan topluluğu yer almaktadır. Bunlardan sadece dördü tam boy verilmiştir diğerlerinin sadece başları görülmektedir. Söz konusu figürlerin yüzlerinde büyük oranda dökülme olmuştur. Bu sebeple nasıl göründüğü ile alakalı ayrıntılı bilgi verilememektedir. Krala en yakın olan figür elini göğüs hizasında kaldırmıştır. Mavi himation üzerine kırmızı tunik giyinmiştir.

Görsel 2. 13. *Yıldızbilimcilerin Yeruşalim'e Gelmesi*

Görsel 2. 14. *Yeruşalim Halkı Kral Hirodes'in Huzurunda*

Katalog No: 7

Resim No: 2.15. ve 2.16.

Folyo No: fol. 4r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim, onun altında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere dörde bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 2/7-12

Metin: *"[7]Bunun üzerine Hirodes yıldızbilimcileri gizlice çağırıp onlardan yıldızın göründüğü anı tam olarak öğrendi. [8]"Gidin, çocuğu dikkatle arayın, bulunca bana haber verin, ben de gelip O'na tapınayım" diyerek onları Beytlehem'e gönderdi. [9]Yıldızbilimciler, kralı dinledikten sonra yola çıktılar. Doğuda[b] görmüş oldukları yıldız onlara yol gösteriyordu, çocuğun bulunduğu yerin üzerine varınca durdu. [10]Yıldızı gördüklerinde olağanüstü bir sevinç duydular. [11]Eve girip çocuğu annesi Meryem'le görünce yere kapanarak O'na tapındılar. Hazinelerini açıp O'na armağan olarak altın, günnük ve mür sundular. [12]Sonra gördükleri bir düşte Hirodes'in yanına dönmemeleri için uyarılınca ülkelerine başka yoldan döndüler."*

Resmin Konusu: Üstte; Yıldızbilimcilerin Kral Hirodes'in Huzurunda, Altta; İsa'nın doğumu

İkonografik çözümleme: Folyoda iki ayrı sahne resmedilmiştir. Sahnelerden üstte olanı yıldız bilimcilerin Kral Hirodes huzuruna çıkması altta olanı ise İsa'nın doğumunu aktarmaktadır. Sahnelerde oran ve orantıya dikkat edildiği görülmektedir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnelerde; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Folyonun üzerinde yer alan sahnede Yıldızbilimcilerin Kral Hirodes'in huzuruna çıkmaları olayı aktarılmaktadır. Sahne beş figürle sınırlandırılmıştır. Figürlerin boyları birbirine eşit olarak yapılmıştır. Fakat sağda görkemli bir taht üzerinde oturan figürün diğerleriyle aynı boyda resmedilmesi oran orantının göz ardı edildiğini ortaya koymaktadır. Sahnenin sağında yer alan figür, oturduğu taht ve görkemli kıyafetlerinden de anlaşılacağı üzere Kral Hirodes'tir. Siyah saçlı ve siyah sakalıyla oldukça genç bir görünüme sahiptir. Altın yaldızlı ve arkalıklı bir taht üzerinde oturmaktadır. Ayaklarının altındaki suppadenium geometrik

süslemeli ve altın yaldızlıdır. Kral, altın işlemeli zırh altında mavi pantolon giyimlidir. Figür, sağ kolunu göğüs hizasında kaldırarak yana doğru açmış ve yıldız bilimcilerle konuşurken resmedilmiştir. Kötü bir karaktere sahip olan kralın hale ile betimlenmesi kutsallığından değil bir kral olduğunu belirtmek amacıyla yapılmış olmalıdır. Hirodes'in tahtının arkasında bir asker bulunmaktadır. Asker, altın yaldızlı bir zırh ve üzerine mavi pelerin giyimli olup altında ise mavi dar pantolon ve kırmızı çorapları görülmektedir. Kızıl saçlı ve sakalsız verilen asker, sol elinde badem formu üzeri istiridye dekorlu bir kalkan tutmaktadır. Sahnenin solunda yer alan üç yıldızbilimci arka arkaya resmedilmiştir. Her üç Yıldızbilimci de birbirine benzer duruşlar sergilemiştir. Ellerini hafifçe göğüs hizasına kaldıran figürler Hirodes'i dinlerken resmedilmiştir. Yıldızbilimciler, önden arkaya doğru sırasıyla yaşlı, orta yaşlı ve genç olarak tasvir edilmiştir. Öndeki yıldızbilimci yeşil renkli başlığı, kenarları altın yaldızlı mavi tuniği ve kırmızı dar pantolonu ile dikkati çeker. İkincisi yıldızbilimci ise orta yaşlı ve mavi başlıklıdır. Figür, üzerine mavi tunik ve kırmızı pantolon giyinmiştir. Genç olan müneccimin ise en arkada resmedilmiştir. Figürün kırmızı renkli başlığı vardır. Müneccim, mavi tunik altına yeşil pantolon giyinmiş olup pelerini ise kırmızı renklidir.

Folyonun altındaki ikinci sahnede ise İsa'nın doğumu hikayesi yer almaktadır. Söz konusu sahne oldukça zengin bir anlatıma sahiptir. Merkezde İsa'nın doğum sahnesi yer alırken, sol üstte müneccimler, sağ üstte meleğin yol gösterdiği çoban, sağ altta İsa'nın ilk banyosu ve sol altta ise Yusuf'un tasvirlerine vardır.

Sahnenin merkezinde doğum sahnesi bulunmaktadır. Kutsal doğumun gerçekleştiği mağara kompozisyonun ortasında diagonal biçimde resmedilmiştir. Sahne detaylarını Luka incilinden almaktadır. Meryem, mağara ortasında altın yaldızlı bir yatak üzerinde yarı uzanır biçimde yatmaktadır. Figür, kahverengi maphorion ve lacivert uzun stikharionlu resmedilmiştir. Meryem, sağ elini solunda resmedilen kundağa sarılı bebek İsa'ya doğru uzatmaktadır. İsa, yerden hafif yüksekte yemlikte yatmaktadır. Altın yaldızlı bir halesi vardır. İsa'nın yattığı yemliğin hemen yanında doğum sahnesinin vazgeçilmez figürleri olan eşek ve öküz tasviri dikkati çeker.

Kompozisyonun sağ altında İsa'nın ilk banyosu olayı dikkati çeker. Bebek İsa, tek ayaklı bir küvet içinde ebeleri tarafından yıkanırken resmedilmiştir. Sahnenin sağında, ayakta duran ebe Salome'dir. Kırmızı maphorion üzerine mavi tuniklidir. Figür, öne doğru eğilerek İsa'nın üzerine su dökmektedir. İsa'nın arkasında çömelmiş biçimde resmedilen diğer figür ise

Mea'dır. Figürün başında gri renkli bir başlık vardır. Sahnenin sol alt köşesinde Yusuf resmedilmiştir. Figür, gri khiton üzerine kahve tonlarında himation giyinmiştir. Seki üzerinde otururken resmedilen Yusuf, başını sola çevirmiş Meryem ve Bebek İsa'ya doğru bakmaktadır.

Görsel 2. 15. *Yıldızbilimcilerin Kral Hirodes'in Huzurunda*

Görsel 2. 16. *İsa'nın Doğumu*

Katalog No: 8

Resim No: 2.17.

Folyo No: fol. 4v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 2/13-15

Metin: *"[13]Yıldızbilimciler gittikten sonra Rab'bin bir meleği Yusuf'a rüyada görünerek, "Kalk!" dedi, "Çocukla annesini al, Mısır'a kaç. Ben sana haber verinceye dek orada kal. Çünkü Hirodes öldürmek için çocuğu aratacak." [14]Böylece Yusuf kalktı, aynı gece çocukla annesini alıp Mısır'a doğru yola çıktı. [15] Hirodes'in ölümüne dek orada kaldı. Bu, Rab'bin peygamber aracılığıyla bildirdiği şu söz yerine gelsin diye oldu: "Oğlumu Mısır'dan çağırdım."*

Resmin Konusu: Mısır'a Kaçış

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında resmedilen sahne, Mısır'a kaçış hikayesini aktarmaktır. Yalın bir anlatıma sahip resmin sağında arka plan olarak şehir tasviri kullanılmıştır. Söz konusu şehir İncil'de de belirtildiği gibi Yeruşalim Kenti olmalıdır. Bir sur içine yerleştirilen kent adete bir maket gibi resmedilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin solunda, Yusuf'un oğlu Yakup tasvir edilmiştir. Yakup, mavi khiton üzerine açık pembe himation giyimlidir. Haleli olarak resmedilen figür beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır. Yakup, sağ eliyle eşeğin yularını kavrarken sol eliyle selam verirken resmedilmiştir. Başını Meryem ve İsa'ya doğru çevirmiştir. Sahnenin tam merkezinde beyaz eşek üzerinde Meryem ve çocuk İsa resmedilmiştir. Meryem başını öne doğru eğmiş kucağında tuttuğu İsa ile göz teması kurarken betimlenmiştir. Figür, koyu kahve maphorion giyimlidir. İsa ise, Meryem'in kucağında olup haleli verilmiştir. Yusuf, eşeğin arkasında resmedilmiştir. Hareket halinde olan figür, Meryem ve İsa'yı takip etmektedir. Kahverengi kısa saçlı ve sakalsız olan figür, kısa beyaz tunikli ve mavi pantolonlu verilmiştir. Yusuf, sağ eliyle tutuğu ucunda kırmızı bez parçası olan sopayı omzu hizasına kaldırmıştır. Sahnenin en sağında burçlu bir sur

önünde duran bir erkek figürü vardır. Mavi khitonlu figür dizlerini kırmış ve ellerini göğüs hizasında açmış olup dua/af dilemektedir.

Görsel 2.17. *Mısır'a Kaçış*

Katalog No: 9

Resim No: 2.18 ve 2.19.

Folyo No: fol. 5r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim, ortada metin ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 2/16-23

Metin: *"16 Hirodes, yıldızbilimciler tarafından aldatıldığını anlayınca çok öfkelendi. Onlardan öğrendiği vakti göz önüne alarak Beytlehem ve bütün yöresinde bulunan iki ve iki yaşından küçük erkek çocukların hepsini öldürttü. 17 Böylelikle Peygamber Yeremya aracılığıyla bildirilen şu söz yerine gelmiş oldu:*

18 "Rama'da bir ses duyuldu,
Ağlayış ve acı feryat sesleri!
Çocukları için ağlayan Rahel
Avutulmak istemiyor.
Çünkü onlar yok artık!"

19-20 Hirodes öldükten sonra, Rab'bin bir meleği Mısır'da Yusuf'a rüyada görünerek, "Kalk!" dedi, "Çocukla annesini al, İsrail'e dön. Çünkü çocuğun canına kıymak isteyenler öldü." 21 Bunun üzerine Yusuf kalktı, çocukla annesini alıp İsrail'e döndü. 22 Ama Yahudiye'de Hirodes'in yerine oğlu Arhelas'ın kral olduğunu duyunca oraya gitmekten korktu. Rüyada uyarılınca Celile bölgesine gitti. 23 Oraya varınca Nasıra denen kente yerleşti. Bu, peygamberler aracılığıyla bildirilen, "O'na Nasıralı denecektir" sözü yerine gelsin diye oldu."

Resmin Konusu: Masumların Katledilmesi, Yusuf'un Üçüncü Rüyası ve Nasıra'ya Dönüş

İkonografik çözümleme: Folyoda iki ayrı sahne resmedilmiştir. Sahnelerden üstte olanı masumların katledilmesi alttaki ise Nasıra'ya dönüşü konu alır. Sahnelerde oran ve orantıya dikkat edildiği görülmektedir. Canlı renklerin kullanıldığı her iki sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Folyonun üzerinde yer alan sahnede, masumların katledilmesi olayı resmedilmiştir. Sahne figür bakımından oldukça zengindir. Kompozisyonun sağında resmedilen Kral Herodes baldakenli bir taht üzerinde oturmaktadır. Yüzü tahrip olmuş Herodes yeşil tunik altına mavi pantolon giyimlidir. Herodes'in arkasında sol elinde bir kalkan tutan genç görünümlü, askeri kıyafetli bir asker tasvir edilmiştir. Kralın tam karşısında çocukları öldüren cellatlara yer verilmiştir. Cellatlardan krala yakın olan mavi tunik giyimlidir. Figür, bir çocuğun sağ ayağından tutmuş ve onu baş aşağı sarkıtmıştır. Cellat, elindeki kılıcıyla çocuğa doğru hamle yaparken resmedilmiştir. Sahnenin ortasında birbirine karşılıklı olarak verilen iki cellat dikkat dikkati çeker. Cellatlardan uzun pembe tunikli olanı, çocuğu kucaklamış ve karşısındaki figüre doğru uzatmaktadır. Diğer cellat ise çocuğun başından kavrayarak elindeki kılıcı çocuğa doğru yaklaştırmaktadır. Sahnenin zemininde vücutları çıplak ve kanlı tasvir edilen çocuk cesetleri vardır. Sahnenin sol tarafında ise birbirine karşılıklı olarak yerleştirilmiş iki kadın figürü vardır. Katledilen çocukların annesi olduğu düşünülen bu figürlerin yüz ifadeleri üzüntülüdür. Ayaktaki figür saçlarını yollarken resmedilmiştir. Diğeri ise zeminde bağdaş kurmuş şekilde oturmakta ve ellerini havaya kaldırıp ağıt yakmaktadır. Her iki kadın genç bir görünüme sahip olup üzüntülü halleri resimde net bir şekilde verilmiştir.

Folyonun altında Nasıra'ya dönüş sahnesi resmedilmiştir. Sahnenin sağındaki Sur'un üzerinde melek ve Yusuf dikkati dikkati çeker. Bu detay, Yusuf'un üçüncü rüyasıdır. Melek, mavi tunikli ve genç bir görünüme sahiptir. Kanatları kahverengi olup uçları kırmızıdır. Yanındaki Yusuf ise yaşlı, beyaz saçlı ve sakallıdır. Figür, uyur pozisyonun da verilmiştir. Sahnenin merkezinde beyaz eşek üzerinde mavi maphorion giyimli ve haleli Meryem yer almaktadır. Meryem hareket halinde resmedilen eşeğin yularını tutmaktadır. Eşeğin önünde Yusuf'un oğlu Yakup tasvir edilmiştir. Yakup, mavi uzun himation üzerine açık kırmızı bir khiton giyimlidir. Beyaz saçlı ve beyaz sakallı tasvir edilen Yakup, omzunda çocuk İsa'yı taşımaktadır ve kendisini takip eden Meryem'e doğru başını çevirmiştir. İsa, altın sarısı kısa tunik giyimlidir. Kısa beyaz tunikli ve yeşil pantolonlu Yusuf ise Meryem ve Yakup'u takip etmektedir. Sahnenin solunda burçlu bir sur önünde duran bir erkek figürü vardır. Mavi khitonlu, dizleri üzerindeki figür ellerini dua/af dileme pozisyonunda açmıştır.

Görsel 2. 18. *Çocukların Katledilmesi*

Görsel 2. 19. *Yusuf'un Üçüncü Rüyası ve Nasıra'ya Dönüş*

Katalog No: 10

Resim No: 2.20.

Folyo No: fol. 5v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: πρῶτος Ἰωάννης ἐκήρυξε βασίλειαν οὐρανῶν

Çeviri: Göklerin melukûtunu ilk Yahya vâzetti

Kaynak: Matta 3/ 4-12

Metin: *"[4] Yahya'nın deve tüyünden giysisi, belinde deri kuşağı vardı. Yediği, çekirge ve yaban balıydı. [5-6]Yeruşalim, bütün Yahudiye ve Şeria yöresinin halkı ona geliyor, günahlarını itiraf ediyor, onun tarafından Şeria Irmağı'nda vaftiz ediliyordu. [7] Ne var ki, birçok Ferisi'yle Saduki'nin vaftiz olmak için kendisine geldiğini gören Yahya onlara şöyle seslendi: "Ey engerekler soyu! Gelecek gazaptan kaçmak için sizi kim uyardı? [8]Bundan böyle tövbeye yaraşır meyveler verin. [9] Kendi kendinize, 'Biz İbrahim'in soyundanız' diye düşünmeyin. Ben size şunu söyleyeyim: Tanrı, İbrahim'e şu taşlardan da çocuk yaratabilir. [10] Balta ağaçların köküne dayanmış bile. İyi meyve vermeyen her ağaç kesilip ateşe atılır. [11]Gerçi ben sizi tövbe için suyla vaftiz ediyorum, ama benden sonra gelen benden daha güçlüdür. Ben O'nun çarıklarını çıkarmaya bile layık değilim. O sizi Kutsal Ruh'la ve ateşle vaftiz edecek. [12]Yabası elindedir. Harman yerini temizleyecek, buğdayını toplayıp ambara yığacak, samanı ise sönmeyen ateşte yakacak."*

Resmin Konusu: Yahya İnsanları Vaftiz Ediyor

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, Yahya'nın insanları vaftiz etmesi olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Yahya'nın Şeria Irmağında bir erkeği vaftiz etmesi olayı sahnenin merkezine yerleştirilmiştir. Diğer figürlere oranla daha büyük resmedilen Yahya, uzun kahverengi saçlara ve kahverengi sakallara sahiptir. Yahya, sol omuzunu kapatan kısa tunik giyimlidir. Figür, sağ elini Şeria Irmağı içinde resmedilen figürün başına koymuş onu vaftiz emektedir. Vaftiz edilen erkek figürü çıplak ve cılız bir görünüme sahiptir. Yüzünü Yahya doğru

dönmüştür ve sol elini göğüs hizasında kaldırmıştır. Yahya'nın arkasında vaftiz için bekleyen iki daha figür vardır. Bunlardan önde olanı, üzerindeki kıyafetleri çıkarırken resmedilmiştir. Diğer figür ise, gür saçlara sahip olup kısa tunik giyinmiştir.

Sahnenin sağıda vaftiz olayına şahitlik eden bir grup insan vardır. Bu insan topluluğundan sadece üçü tam boy verilmiş diğerlerinin ise başlarının bir kısmı görülmektedir. İnsan topluluğunun arkasında taş üzerinde oturan genç erkek dikkati çeker. Figür, vaftiz için çizmelerini çıkarmış ve vaftiz için beklemektedir.

Görsel 2. 20. *Yahya İnsanları Vaftiz Ediyor*

Katalog No: 11

Resim No: 2.21.

Folyo No: fol. 6r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 3/13-17

Metin: "13Bu sırada İsa, Yahya tarafından vaftiz edilmek üzere Celile'den Şeria Irmağı'na, Yahya'nın yanına geldi. 14Ne var ki Yahya, "Benim senin tarafından vaftiz edilmem gerekirken sen mi bana geliyorsun?" diyerek O'na engel olmak istedi. 15İsa ona şu karşılığı verdi: "Şimdilik buna razı ol! Çünkü doğru olan her şeyi bu şekilde yerine getirmemiz gerekir." O zaman Yahya O'nun dediğine razı oldu. 16İsa vaftiz olur olmaz sudan çıktı. O anda gökler açıldı ve İsa, Tanrı'nın Ruhu'nun güvercin gibi inip üzerine konduğunu gördü. 17 Göklerden gelen bir ses, "Sevgili Oğlum budur, O'ndan hoşnudum" dedi."

Resmin Konusu: İsa'nın Vaftiz edilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında Yahya'nın İsa'yı vaftiz etmesi sahnesi yer almaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Yahya, Şeria ırmağında İsa'yı vaftiz ederken resmedilmiştir. Yahya, sol omuzunu kapatan kısa tunik giyimli ve uzun kızıl saçlı tasvir edilmiştir. Yahya, sağ elini Şeria ırmağı içinde resmedilen İsa'nın başına koymuştur ve vaftiz etmektedir. Kızıl saçlı ve sakallı verilen İsa, çıplaktır. Sahnenin sağ bölümünde, beşli melek topluluğuna yer verilmiştir. Meleklerin tümü ayaktadır ve sadece üçü tam boy resmedilmiştir. Şeria ırmağı kenarında ayakta bekleyen bu figürler, İsa'ya doğru yönelmiş ve ellerindeki havuyla beklemektedirler. Figürlerin tümü khiton üzerine himation giyimlidir. Genç bir görünüme sahip olan figürlerin, geniş ve görkemli kanatları vardır

Görsel 2. 21. *İsa'nın Vaftiz edilmesi*

Katalog No: 12

Resim No: 2.22

Folyo No: fol. 7r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 4/8-11

Metin: *"[8]İblis bu kez İsa'yı çok yüksek bir dağa çıkardı. O'na bütün görkemiyle dünya ülkelerini göstererek, [9]"Yere kapanıp bana taparsan, bütün bunları sana vereceğim" dedi. [10] İsa ona şöyle karşılık verdi: "Çekil git, Şeytan! 'Tanrın Rab'be tapacak, yalnız O'na kulluk edeceksin' diye yazılmıştır." [11]Bunun üzerine İblis İsa'yı bırakıp gitti. Melekler gelip İsa'ya hizmet ettiler."*

Resmin Konusu: İsa'nın Şeytan Tarafından Sınanması

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın sınanması olayını aktarmaktadır. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Matta'nın anlatısında İsa şeytan tarafından üç kez sınanmıştır. Bu üç sınama sırasıyla; çölde, tapınakta ve dağda gerçekleşmektedir. Fakat bu el yazmadaki sahnede sadece İsa'nın dağda sınması olayı resmedilmiştir. Dağ üzerinde resmedilen İsa, altın sarısı khiton üzerine mavi himation giymiştir ve halelidir. Ayakta ve sağ eliyle takdis işareti yaparken resmedilmiş olan İsa'nın yüzünde dökülmeler olması sebebiyle nasıl göründüğü ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmemektedir. İsa'nın tam karşısında siyah renkli kanatlı bir şeytan vardır. Figür, ellerini iki yanan açmıştır ve İsa'ya sunduğu dünya nimetlerini göstermektedir. Ressamın sahneye yerleştirdiği altın kâse ve bilezik Matta İncil'inde anılmamasına karşın Şeytan'ın İsa'ya sunduğu "dünyevi zenginlikleri" temsil etmektedir. Sahnenin sağında ise, Matta'daki anlatıya uygun olarak; İsa ve ona hizmet etmek için gelmiş üç melek dikkati çeker. Meleklerden sadece ikisi tam boy verilmiş olup tümü haleli ve geniş kanatlı resmedilmiştir. Bu detay, Matta'daki anlatıma uygun olarak yapılmıştır. Meleklerden İsa'ya yakın olanı pembe khiton giyimlidir. Ellerinin üzeri mavi bir örtü ile kapalı olan figür, altın yaldızlı haleli

ve kanatsız tasvir edilmiştir. Arkadaki melek figürü ise mavi himation altında kırmızı khiton giyimlidir. Uçları kırmızı olan altın yaldızlı kanatları vardır. İsa meleklerin karşısında onlarla konuşmaktadır. Figür, altın sarısı khiton üzerine mavi himation giymiştir.

Görsel 2. 22. *İsa'nın Şeytan Tarafından Sınanması*

Katalog No: 13

Resim No: 2.23 ve 2.24

Folyo No: fol. 7v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim, onun altında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere dörde bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 4/12-20

Metin: "*[12]İsa, Yahya'nın tutuklandığını duyunca Celile'ye döndü. [18]İsa, Celile Gölü'nün kıyısında yürürken Petrus diye de anılan Simun'la kardeşi Andreas'ı gördü. Balıkçı olan bu iki kardeş göle ağ atıyorlardı. [19]Onlara, "Ardımdan gelin" dedi, "Sizleri insan tutan balıkçılar yapacağım." [20]Onlar da hemen ağlarını bırakıp O'nun ardından gittiler.* "

Resmin Konusu: Yahya'nın Tutuklanması ve İsa'nın Simon ve Andreas'la Celile denizinden ayrılması

İkonografik çözümleme: Folyoda iki ayrı sahne resmedilmiştir. Sahnelerden üstte olanı Yahya'nın Tutuklanması altta olanı ise Simon ve Andreas, teknelerinden ayrılarak İsa'yı takip etmesi olayını aktarmaktadır. Sahnelerde oran ve orantıya dikkat edildiği görülmektedir. Canlı renklerin kullanıldığı her iki sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Folyonun üzerinde yer alan Yahya'nın Tutuklanması konulu sahne figür sayısı bakımdan sade tutulmuştur. Sahnedeki figürlerin kimlikleri şu şekildedir; iki asker ve Yahya'dır Figürler, hareket halinde verilmiş olup folyonun sağında yer alan mimari tasvire doğru yürümektedir. Yahya, iki asker ortasında haleli olarak verilmiştir. Figür, kahverengi kısa saçlı olup koyu kahve tunikli verilmiştir. Askerlerden önde olanı, kısa kızıl saçlı olup kırmızı tunik giyimlidir ve hareket halinde verilmiştir. Yahya'nın arkasındaki diğer asker ise, genç bir görünüme sahiptir. Mavi kısa tuniğinin altına kahve tonlarında pantolon giyimlidir.

Folyonun ortasında yer alan ikinci sahnede ise Simon ve Andreas'ın teknelerinden ayrılarak İsa'yı takip olayı aktarılmaktadır. Sahnenin sağında resmedilen göl, sarı renkli çerçeve ile sınırlandırılmıştır. Mavi boyalı su birikintisi üzerine yapılan dalga bezemeleriyle hareketlendirilmiştir. Gölün üzerinde kıyaya doğru çekilmiş uzun ince kahverengi bir kayık

vardır. Sahnenin solunda İsa, Simon ve Andreas resmedilmiştir. İsa, önde verilmiş olup mavi khiton üzerine altın sarısı altın sarısı himation giyimlidir. İsa, yüzünü Simon ve Andreas'a doğru çevirmiş onlarla konuşmaktadır. İsa'nın hemen arkasında Simon vardır. Figür, gri saçlı ve sakallı olup kısa mavi tuniklidir. Adreas ise, gri sakalı ve saçlıdır. Açık kırmızı tunikli olan figür, iki elini açık şekilde göğüs hizasına kaldırmış şekilde resmedilmiştir.

Görsel 2. 23. *Yahya'nın Tutuklanması*

Görsel 2. 24. *İsa'nın Simon ve Andreas'la Celile denizinden ayrılması*

Katalog No: 14

Resim No: 2.25 ve 26

Folyo No: fol. 8r

Durumu: Metinde yer yer dökülme mevcut olmakla birlikte resimler iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, onun altında resim, altında metin, resim ve en alt kısmında metin olmak üzere beşe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 4/21-22 (8^{r1}) ve Matta 4/23-24 (8^{r2})

Metin: "*[21]İsa daha ileri gidince başka iki kardeşi, Zebedi'nin oğulları Yakup'la Yuhanna'yı gördü. Babaları Zebedi'yle birlikte teknede ağlarını onarıyorlardı. Onları da çağırdı. [22]Hemen tekneyi ve babalarını bırakıp İsa'nın ardından gittiler. [23] İsa, Celile bölgesinin her tarafını dolaştı. Buralardaki havralarda öğretiyor, göksel egemenliğin Müjdesi'ni duyuruyor, halk arasında rastlanan her hastalığı, her illeti iyileştiriyordu. [24]Ünü bütün Suriye'ye yayılmıştı. Türlü hastalıklara yakalanmış bütün hastaları, acı çekenleri, cinlileri, saralıları, felçlileri O'na getirdiler; hepsini iyileştirdi."*

Resmin Konusu: Zebedi'nin oğullarının babalarını terk etmesi ve İsa'nın birçok hastaı İyileştirmesi

İkonografik çözümleme: Folyoda iki ayrı sahne resmedilmiştir. Sahnelerden üstte olanı Zebedi'nin oğullarının babalarını terk etmesi altta olanı ise İsa'nın hastaları iyileştirmesi olaylarını aktarmaktadır. Sahnelerde oran ve orantıya dikkat edildiği görülmektedir. Canlı renklerin kullanıldığı her iki sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnelerin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Folyonun üst kısmında resmedilen Zebedi'nin oğullarının babalarını terk etmesi sahnesi figür bakımından oldukça zengindir. Figürlerin boyları birbirine eşit yapılmamış olup İsa diğerlerine oranla biraz daha büyük resmedilmiştir. Sahneni sağında İsa, en önde yürür pozsiyonda verilmiştir. Figür, mavi khiton üzerine altın yaldız himation giymiştir. Başını, Zebedi'nin oğullarına çevirmiş ve yol gösterirken resmedilmiştir. İsa'nın arkasında verilen oğullardan biri yaşlı öteki ise genç verilmiştir. Zebedi'nin oğullarından yaşlı olanın sol bacağı resmedilmemiştir. Her iki figür de tunik giyimlidir. Sahnenin solunda resmedilen su birikintisi sarı renkli çerçeve ile sınırlandırılmıştır. Maviye boyanan su birikintisi üzerine

yapılan dalga bezemeleri resme canlılık kazandırmıştır. İçerisinde farklı renklerde balıklar olan gölün üzerinde uzun ince bir kayık resmedilmiştir. Kayığın içerisinde İncil'deki anlatıya uygun olarak Zebedi yer alır. Figür, yaşlı bir görünüme sahiptir ve yarım boy resmedilmiştir. Sağ elindeki oltayla balık tutan Zebedi, başını oğullarına çevirmiştir.

Folyonun altında yer alan sahnede, İsa'nın astaları iyileştirilmesi olayı aktarılmaktadır. Sahne figür bakımından oldukça sadedir. Figürlerin boyları birbirine eşit yapılmıştır. Sahnenin sağında İsa ve havarileri, ortasında İsa'nın iyileştirildiği cinli hasta yer resmedilirken solda ise cüzzamlı hasta ve insan topluluğu resmedilmiştir.

Sahnenin sağında önde İsa ve onun arkasında iki havari resmedilmiştir. Havarilerden İsa'ya yakın olanı altın sarısı khiton üzerine açık mavi himation giyimli, beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır. Kızıl saçlı ve kızıl sakalı olan ortadaki havarinin üzerinde altın sarısı khiton yeşil himation yer almaktadır. Diğer havari ise benzer kıyafetli olup genç resmedilmiştir. İsa ve hasta sahnenin odak noktasını oluşturmaktadır. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimli olan İsa, altın yaldızlı haleli ve kahverengi saçlıdır. İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparak karşısındaki hastaya şifa vermektedir. Çıplak ve saçları elektriklenmiş olan hasta yürürken, düşerken ve yerde yüz üstü uzanmış olarak üç kez betimlenmiştir. Yerde uzanmış olan hastanın başının üzerinde cin olduğu düşünülen siyah figür vardır. Hastanın birden fazla kez resmedilmesinin sebebi cinin vücudu terk etmesi anının resmedilmek istenmesinden kaynaklanır. Sahnenin solunda önde cüzzamlı hasta ve şifa olayına şahitlik eden insan topluluğu vardır. Cüzzamlı hastanın tüm vücudu yara içinde ve çıplaktır. Figür, İsa'dan şifa istemektedir. Sahnedeki insan topluluğu ise, İsa'nın mucizesine şahitlik Celile halkıdır. Figürlerden sadece ikisi tam boy olarak verilmiştir. Bunlardan ikisi de genç bir görünüme sahiptir. Dalgalı kızıl saçları vardır. Her iki figürün kıyafetlerindeki altın sarısı detayları dikkati çekmektedir.

Görsel 2. 25. *Zebedi'nin oğullarının babalarını terk etmesi*

Görsel 2. 26. *İsa'nın Hastaları İyileştirilmesi*

Katalog No: 15

Resim No: 2.27

Folyo No: fol. 8v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim ve altta metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 5/1-2

Metin: ***"***[1]*İsa kalabalıkları görünce dağa çıktı. Oturunca öğrencileri yanına geldi.* [2]*İsa konuşmaya başlayıp onlara şunları öğretti."*

Resmin Konusu: İsa'nın Havarilere Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun üst kısmında yer alan sahne, İsa'nın öğretisini aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. İsa, sahnenin merkezinde görkemli bir taht üzerinde verilmiştir. Genç biri olarak resmedilen İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken, sol eliyle tomar tutmaktadır. Başı izleyiciye dönük bir şekilde resmedilmiştir. İsa'nın başının üzerinde solunda ve sağında IC XC "Jesus Chiristus" anlamında olan yazı vardır. Lacivert khiton üzerine koyu kırmızı himation giyinmiştir. İsa'nın üzerinde oturduğu taht düz ayaklı ve arkalıklıdır. Minderi koyu kırmızı renkte olan tahtın arka kısmı baklava dilimleriyle süslenmiş, ayakları ise bitkisel bezemelidir.

İsa'nın sağında havariler resmedilirken solunda ise insan topluluğuna yer verilmiştir. Havarilerden sadece üçü cepheden ve tam boy olarak verilmiştir. Arkadaki diğer figürlerin ise sadece başları ya da haleleri görülmektedir. Öndeki havarilerden soldaki, yaşlı bir görünüme sahiptir ve mavi khiton altında kırmızı bir himation giyinmiştir. Bu yaşlı Havari, sol eliyle tomar tutarken sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. Kahverengi himation giyimli ortadaki havari de bir eliyle takdis işareti yaparken öteki eliyle tomar tutmaktadır. Üçüncü havari ise gri saçlı ve sakallı olup açık kırmızı himation üzerine mavi khiton giymiştir. Sahnenin solunda insan topluluğu yer almaktadır. Figürlerden sadece üçü tam boy olarak verilmiştir ve tümü yüzlerini İsa'ya doğru dönüktür. Figürlerin tümü khiton üzerine himation giyimlidir.

Görsel 2. 27. *İsa'nın Havarilere Öğretisi*

Katalog No: 16

Resim No: 2.28.

Folyo No: fol. 9r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve altta resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 5/17 ? -20

Metin: *"[17]"Kutsal Yasa'yı ya da peygamberlerin sözlerini geçersiz kılmak için geldiğimi sanmayın. Ben geçersiz kılmaya değil, tamamlamaya geldim."*

Resmin Konusu: İsa'nın Havarilere Öğretisini

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın havarilere öğretisini aktarmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mimari arka plan kullanılmıştır. Fakat sahnenin sağında ağaç tasvirlerine de yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnede oran ve orantıya çok dikkat edilmemiştir. Ayaktaki figürlerle taht üzerinde oturan İsa eşit boyda resmedilmiştir. Sahne figür bakımından oldukça zengindir. Sahnenin ortasında taht üzerinde İsa, sağda insan topluluğu ve solda ise üç havariye yer verilmiştir. Figürün üzerinde oturduğu taht altın yaldızlı, arkalıklı ve kırmızı minderlidir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken, sol eliyle altın yaldızlı kapalı kutsal kitabı tutmaktadır. Başı izleyiciye dönük bir şekilde resmedilmiştir. Orta yaşlı bir görünüme sahip olan İsa'nın başında altın yaldızlı halesi bulunmaktadır. Mavi khiton üzerine sağ kolunu açıkta bırakan altın yaldızlı bir himation giyinmiştir. İsa'nın solunda bir burç önünde insan topluluğu yer alır. Figürler İsa'ya dönük resmedilmiştir. Sadece dört tanesi tam boy olarak verilmiştir. Öndeki figürlerden İsa'ya yakın olan yaşlı bir görünüme sahiptir. Altın yaldızlı khiton üzerine kırmızı bir himation giyinmiştir. Yanındaki figür daha gençtir. Uzun siyah sakalları vardır. Altın yaldızlı khiton üzerine mavi bir himation giyinmiştir. Sondaki ise sırtına kadar uzamış kızıl saçlarıyla dikkati çeker. İsa sağında ise üç havari tasviri vardır. Figürler izleyiciye dönük ve cepheden resmedilmiştir. Havarilerin tümü haleli olup khiton üzerine himation giyimlidir. Sahnenin sağında arka plan olarak bir kale burcu solunda ise ağaç tasvirlerine yer verilmiştir

Mimari yapı pencere açıklarına ve büyük bir altın kapıya sahiptir. Bu yapının hangi şehri temsil ettiği resmin bağlı oldu metinde geçmemektedir.

Görsel 2. 28. *İsa'nın Havarilere Öğretisini*

Katalog No: 17

Resim No: 2.29

Folyo No: fol. 11r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve altta resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν μακαρισμῶν

Çeviri: Metihler

Kaynak: Matta 5/17 ? -20

Metin: *17"Kutsal Yasa'yı ya da peygamberlerin sözlerini geçersiz kılmak için geldiğimi sanmayın. Ben geçersiz kılmaya değil, tamamlamaya geldim."*

Resmin Konusu: İsa'nın havarilere öğretisini

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın havarilere öğretisini aktarmaktadır. Sahnenin sağında ağaç tasvirlerine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken, sol eliyle altın yaldızlı kapalı bir kitap tutmaktadır. Başı izleyiciye dönük bir şekilde resmedilmiştir. İsa, olgun bir görünüme sahiptir ve mavi khiton üzerine sağ kolunu açıkta bırakan altın yaldızlı bir himation giyimlidir. İsa'nın üzerinde oturduğu taht arkalıksız ve düz ayaklıdır. İsa'nın solunda ve sağında beşli gruplar halinde havariler yer almaktadır. Soldaki havarilerden sadece üçü, sağdakilerden ise dördü tam boy resmedilmiştir. Diğerlerinin ise sadece haleleri görülmektedir. Havarilerin tümü khiton üzerine himation giyimli ve altın yaldız halelidirler.

Görsel 2. 29. *İsa'nın Havarilere Öğretisini*

Katalog No: 18

Resim No: 2.30

Folyo No: fol. 12r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve altta resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 6/25-29

Metin: *25 "Bu nedenle size şunu söylüyorum: 'Ne yiyip ne içeceğiz?' diye canınız için, 'Ne giyeceğiz?' diye bedeniniz için kaygılanmayın. Can yiyecekten, beden de giyecekten daha önemli değil mi? 26 Gökte uçan kuşlara bakın! Ne eker ne biçer ne de ambarlarda yiyecek biriktirirler. Göksel Babanız yine de onları doyurur. Siz onlardan çok daha değerli değil misiniz? 27 Hangi biriniz kaygılanmakla ömrünü bir anlık uzatabilir? 28 Giyecek konusunda neden kaygılanıyorsunuz? Kır zambaklarının nasıl büyüdüğüne bakın! Ne çalışırlar ne de iplik eğirirler. 29 Ama size şunu söyleyeyim, bütün görkemine karşın Süleyman bile bunlardan biri gibi giyinmiş değildi. 30 Bugün var olup yarın ocağa atılacak olan kır otunu böyle giydiren Tanrı'nın sizi de giydireceği çok daha kesin değil mi, ey kıt imanlılar? 31 "Öyleyse, 'Ne yiyeceğiz?' 'Ne içeceğiz?' ya da 'Ne giyeceğiz?' diyerek kaygılanmayın. 32 Uluslar hep bu şeylerin peşinden giderler. Oysa göksel Babanız bütün bunlara gereksinmeniz olduğunu bilir. 33 Siz öncelikle O'nun egemenliğinin ve doğruluğunun ardından gidin, o zaman size bütün bunlar da verilecektir. 34 O halde yarın için kaygılanmayın. Yarının kaygısı yarının olsun. Her günün derdi kendine"*

Resmin Konusu: İsa'nın Yahudilere Kuşlar Hakkında Konuşması (Kaygılanmayın)

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın Yahudilere kuşlar hakkında konuşması olayını aktarmaktadır. Sahnede arka plan olarak mimari yapı ve ağaç tasvirlerine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin solunda İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparak kalabalık gruba doğru yürürken resmedilmiştir. Olgun bir görünüme sahip olan İsa'nın başında altın yaldızlı halesi bulunmaktadır. İsa mavi khiton üzerine sağ kolunu açıkta bırakan altın yaldızlı bir himation

giymektedir. İsa'nın sağında ve solunda ikişer havari yer almaktadır. Figürlerin tümü tam boy ve cepheden verilmiş olup sağ elleriyle takdis yapmaktadır.

İsa'nın tam karşısında Süleyman peygamber ve asker topluluğu yer alır. Süleyman, kahverengi saçlı ve sakallıdır. Figür, uzun mavi tunik üzerine kırmızı pelerin giymektedir. Tuniğinin etek ve kol kısmı altın nakışlarla süslenmiştir. Süleyman sol elinde kapağı altın yaldızlı bir kitap tutar. Sağ elini ise, İsa'ya doğru kaldırmıştır. Süleyman'ın arkasında kalabalık bir asker grubu ve halktan insanlar resmedilmiştir. Askerlerden sadece üçü tam boy verilmiştir. Tümü zırhlı olup başlarında sivri başlıkları/miğferleri bulunur. Kalabalık insan topluluğundan üçü tam boy verilmiştir. Figürler sakallıdır ve başlarında örtüleri bulunur. Sahnenin sağındaki mimari yapı ise bir şehrin tasviridir. Kalenin içinde çeşitli bina siluetine yer verilmiştir. Kalenin büyük altın varaklı bir giriş kapısı vardır. Sahnedeki bazı figürlerin üzerinde altı adet kuş tasvirine yer verilmiştir. Bunlar, İsa'nın İncil'de sözünü ettiği kuşlardır. Kuşlar farklı renklerde tasvir edilmiş olup gerçeğe yakın bir görünümleri vardır.

Görsel 2. 30. *İsa'nın Yahudilere Kuşlar Hakkında Konuşması*

Katalog No: 19

Resim No: 2.31

Folyo No: fol. 13r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında ve altta resim-metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 7/15

Metin: *15 "Sahte peygamberlerden sakının! Onlar size kuzu postuna bürünerek yaklaşırlar, ama özde yırtıcı kurtlardır."*

Resmin Konusu: İsa'nın Havarilere Öğretisini

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın havarilere öğretisini aktarmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda arka plan olarak ağaç tasvirleri kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. Sahnenin merkezinde yer alan İsa'nın sağında havarileri ve solunda ise kalabalık insan topluluğu tasvir edilmiştir. Ayakta ve haleli resmedilen İsa'nın üzerinde mavi khiton ve altın sarısı himation görülmektedir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle beyaz tomar tutar. İsa'nın sağ yanında yer alan üç havarisinden öndeki gri saçlı ve sakallı, diğer ikisi ise kızıl saçlı ve genç resmedilmiştir. Havarilerin tümü altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation ile tasvir edilmiştir. Figürler, İsa'ya doğru bakarken sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadırlar. İsa'nın solundaki kalabalık insan topluluğunda yer alan figürlerden dördü tam boy resmedilmiştir. Bunlardan ikisi gri saçlı ve sakallı olup diğer ikisi ise kızıl saçlı ve sakallıdır. Yahudilerin tümü khiton üzerine himation giyimlidir ve başlarında örtüleri vardır.

Görsel 2. 31. *İsa'nın Havarilere Öğretisini*

Katalog No: 20

Resim No: 2.32

Folyo No: fol. 14r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve altta metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ λεπροῦ

Çeviri: Cüzamlı

Kaynak: Matta 8/1-4

Metin: *[1]İsa dağdan inince büyük bir kalabalık O'nun ardından gitti. [2]Bu sırada cüzamlı bir adam yaklaşıp, "Ya Rab, istersen beni temiz kılabilirsin" diyerek O'nun ayaklarına kapandı. [3]İsa elini uzatıp adama dokundu, "İsterim, temiz ol!" dedi. Adam anında cüzamdan temizlendi. [4] Sonra İsa adama, "Sakın kimseye bir şey söyleme!" dedi. "Git, kâhine görün ve cüzamdan temizlendiğini herkese kanıtlamak için Musa'nın buyurduğu sunuyu sun."*

Resmin Konusu: Cüzzamlının iyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında Cüzzamların iyileştirilmesi mucizesine yer verilmiştir. Sahnenin sağında mimari bir arka plan vardır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin sol tarafında İsa ve iki havarisi, ortada cüzzamlı hasta yer alırken sağında bir grup insana yer verilmiştir. Matta incili ile uyumlu olan bu sahnede İsa'nın hastayı iyileştirme mucizesine odaklanılmıştır. Sahnenin solunda İsa uzun kahverengi saçlı, sakallı ve mavi khiton üzerinde altın sarısı himation ile tasvir edilmiştir. İsa'nın arkasında cepheden iki havarisi yer almaktadır. Yaşlı olan havari, altın sarısı khiton üzerine kırmızı himation; daha genç bir görünüme sahip olan diğer havari altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyimlidir. Sahnenin sağ tarafında bir ağacın arkasında cüzzamlı bir hasta resmedilmiştir. İsa, hasta figüre doğru sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. Hasta, ensesine kadar uzanan kızıl saçlı ve sakalsız tasvir edilmiştir. Vücudunu örten kenarları altın yaldızlı kırmızı bir pelerin giyen hastanın bacakları çıplaktır. Hastanın bacakları üzerinde görülen yaralardan cüzzamlı olduğu anlaşılmaktadır. Hastanın hemen arkasında olaya şehitlik eden insan topluluğu

resmedilmiştir. Figürlerin tümü erkektir ve bunlardan sadece üçü tam boy resmedilmiştir. Erkekler, benzer duruş pozisyona sahiptir. Figürler khiton üzerine himation giyimlidir.

Görsel 2. 32. *Cüzzamlının İyileştirilmesi*

Katalog No: 21

Resim No: 2.33.

Folyo No: fol. 14v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında uzun bir metin hemen altında resim ve altta 4 satırlık bir metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ ἑκατοντάρχου

Çeviri: Yüzbaşı

Kaynak: Matta 8/5-13

Metin: *[5-6]İsa Kefarnahum'a varınca bir yüzbaşı O'na gelip, "Ya Rab" diye yalvardı, "Uşağım felç oldu, evde yatıyor; korkunç acı çekiyor." [7]İsa, "Gelip onu iyileştireceğim" dedi. [8]Ama yüzbaşı, "Ya Rab, evime girmene layık değilim" dedi, "Yeter ki bir söz söyle, uşağım iyileşir. [9]Ben de buyruk altında bir adamım, benim de buyruğumda askerlerim var. Birine, 'Git' derim, gider; ötekine, 'Gel' derim, gelir; köleme, 'Şunu yap' derim, yapar." [10]İsa, duyduğu bu sözlere hayran kaldı. Ardından gelenlere, "Size doğrusunu söyleyeyim" dedi, "Ben İsrail'de böyle imanı olan birini görmedim. [11] Size şunu söyleyeyim, doğudan ve batıdan birçok insan gelecek, Göklerin Egemenliği'nde İbrahim'le, İshak'la ve Yakup'la birlikte sofraya oturacaklar. [12] Ama bu egemenliğin asıl mirasçıları dışarıdaki karanlığa atılacak. Orada ağlayış ve diş gıcırtısı olacak." [13]Sonra İsa yüzbaşıya, "Git, inandığın gibi olsun" dedi. Ve uşak o anda iyileşti.*

Resmin Konusu: Yüzbaşının Hizmetçisinin İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında Yüzbaşının Hizmetçisinin İyileştirilmesi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya çok dikkat edilmemiştir. Sahnenin solundaki figürler sağdakine göre daha büyük resmedilmiştir.

Sahnenin sol tarafında İsa ve arkasında havarileri, onların karşısında İsa'dan yardım isteyen yüzbaşı ve adamları resmedilmiştir. Sahnenin sağında ise, İsa ve yatakta uzanmış olan hizmetkar dikkati çeker. Son olarak Sahnenin sağında mimari yapı verilmiştir. İkonografik detaylarını Matta'dan alan sahnenin solunda İsa ve havariler vardır. İsa, genç bir görünüme sahip olup uzun kahverengi saçlı ve sakallıdır. Figür, mavi khiton üzerine altın sarısı himation

giyimlidir. Sağ elini karşısındaki yüzbaşıya uzatarak takdis işareti yaparken resmedilmiştir. İsa'nın arkasında beş havari dikkati çeker. Havarilerden yalnızca üç tanesi tam boy resmedilmiştir diğerlerinin sadece haleli başları görülmektedir. Havarilerin tümü cepheden verilmiştir. Figürlerin tümü altın sarısı khiton üzerine farklı renklerde himation giyimlidir.
İsa'nın karşısında yüzbaşı tasviri yer almaktadır. Üzerinde altın yaldız süslemeli mavi bir tunik bulunmaktadır. Altında dar pantolon ve boynun da uzun kırmızı pelerini vardır. Yüzbaşı, kızıl uzun saçlara ve kızıl sakala sahiptir. Figür, iki elini göğüs hizasında kaldırmış ve hizmetkarı için yardım dilemektedir. Yüzbaşının arkasında hepsi erkek ve başları üzerinde örtüleri olan insan topluluğu yer almaktadır. Sahnenin sağında yüzbaşının evi tasviri görülmektedir. Yapı, kırma çatılı ve sütunlu bir girişe sahiptir. Mimari yapı, pencerelerle hareketlendirilmiş ve altın sarı renklerle süslenmiştir. İsa eve gitmiş ve stibadium üzerinde hastayı iyileştirmektedir. Hizmetkar görkemli bir stibadium üzerinde uzanmaktadır. Yatak geometrik süslemelerle benzenmiş olup altın yaldızlıdır. Genç görünümlü figür, kenarları altın yaldız işlemeli kırmızı khiton giyimlidir. Genç hasta adam İsa'ya doğru bakmaktadır ve ondan şifa beklemektedir. Peygamber İsa, sağ kolunun havaya kaldırarak hastaya doğru takdis işareti yaparak onu iyileştirmektedir.

Görsel 2. 33. *Yüzbaşının Hizmetçisinin İyileştirilmesi*

Katalog No: 22

Resim No: 2.34. ve 2.35.

Folyo No: fol. 15r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim, hemen altında metin, onun altında resim ve en altta ise resim olmak üzere dörde bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν ἰαθέντων ἀπὸ ποικίλων νόσων

Çeviri: Çeşitli hastalıkları şifa bulanlar

Kaynak: Matta 8/14-15 ve Matta 8/16-17

Metin: *[14]İsa Petrus'un evine geldiğinde onun kaynanasının ateşler içinde yattığını gördü. [15]Eline dokununca kadının ateşi düştü. Kadın kalkıp İsa'ya hizmet etmeye başladı. [16]Akşam olunca birçok cinliyi kendisine getirdiler. İsa onlardaki kötü ruhları tek sözle kovdu, hastaların hepsini iyileştirdi. [17] Bu, Peygamber Yeşaya aracılığıyla bildirilen şu söz yerine gelsin diye oldu:*

"Zayıflıklarımızı O kaldırdı,
Hastalıklarımızı O üstlendi."

Resmin Konusu: Petrus'un kayınvalidesinin iyileştirilmesi ve İsa'nın Çeşitli Hastalıkları İyileştirmesi

İkonografik çözümleme: Folyoda iki ayrı sahne resmedilmiştir. Sahnelerden üstte olanı Petrus'un kayınvalidesinin iyileştirilmesi altta olanı ise İsa'nın cinlileri iyileştirmesi olaylarını aktarmaktadır. Sahnelerde oran ve orantıya dikkat edildiği görülmektedir. Canlı renklerin kullanıldığı her iki sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnelerin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Folyonun üst kısmında Petrus'un kayınvalidesinin iyileştirilmesi olayı resmedilmiştir. Sahne figür bakımından oldukça zengindir. Bu sahneyi sağdan sola doğru okumak gerekir. Sahnenin sağında iki havari şahitliğinde İsa'nın Petrus'un kayınvalidesini iyileştirilmesi olayına yer verilmiştir. İsa, sahnenin odak noktasını oluşturur. Ayakta bir seki üzerinde iki havarisi ile resmedilmiştir. Hasta kadının tam karşısında duran İsa oldukça gençtir. Ensesine kadar uzanan kızıl saçları vardır. Üzerinde mavi khiton üzerine altın sarı himation vardır. Bir adım öne atmış pozisyonda hareket halindeki İsa, sağ eliyle Petrus'un kayınvalidesinin el bileğinden tutmuş ona şifa verirken resmedilmiştir. Kadın, altın sarısı stikharion üzerine

kahverengi maphorion giyimlidir. Üzerinde uzandığı yatağı görkemli bir görünüme sahiptir. Şiltenin baş kısmı ve ayakları altın sarı renkli bitkisel motiflerle süslenmiştir. Şiltenin minderi koyu mavi renklidir. Yönünü İsa'ya dönen figürün yüz ifadesi donuktur ve sol el bileğinden İsa tutmaktadır. İsa'nın arkasında yer alan havarilerden yaşlı olanı muhtemelen Petrus'tur. Figür, altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyimlidir. Büyük bir merakla İsa'yı izlemektedir. Sağ elini açık bir şekilde göğsü hizasına getirmiştir. Diğer havari ise kızıl kısa saçlı ve sakalsızdır. Altın sarısı khiton üzerine kırmızı himation giyinmiştir. Yönünü Petrus'a doğru çeviren figür sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. Sahnenin ortasında şifasını bulan kadının İsa'ya hizmet etmesi olayına yer verilmiştir. Petrus'un kayınvalidesi, evin avlusunda elinde altın sarısı bir kâse ile resmedilmiştir. Figürün üzerinde altın sarısı stikharion üzerine kahverengi maphorion görülmektedir. Sahnenin solunda İsa ve üç havarisi omega biçimli masanın etrafında bir evin avlusu içerisinde resmedilmiştir. İsa ve Petrus karşılıklı olarak masanın ucunda bir stibadium üzerinde oturur biçimde tasvir edilmiştir. İsa'nın üzerinde oturduğu stibadium mavi renkli, altın sarısı süslemeli olup minderi yeşil renklidir. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimli olan İsa, sağ eliyle Petrus'a doğru takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın karşısında oturan Petrus da sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. Gri saçlı ve sakallı tasvir edilen Petrus altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyimlidir. Petrus'un oturduğu stibadium ayak kısmı kırmızı örtülü, üzerinde altın sarısı renklerle yapılmış süslemeler bulunan şiltenin minderi ise yeşil renklidir. Masanın diğer tarafında, yüzleri izleyiciye dönük oturur biçimde iki havari resmedilmiştir. Havarilerin her ikisi de gençtir. İsa'ya yakın olan havari altın sarısı khiton üzerine mavi himation diğeri ise altın sarısı khiton üzerine açık pembe himation giyimlidir.

Folyonun altında İsa'nın cinleri iyileştirilmesi mucizesine yer verilmiştir. Sahnenin solunda, İsa ve üç havarisi resmedilmiştir. Havarilerden ikisi tam boy resmedilmiş olup diğerinin sadece başı tasvir edilmiştir. Karşısındaki hastalara şifa verirken resmedilen İsa, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Hareket halinde resmedilen İsa'nın ensesine kadar uzanan kızıl saçları vardır. Sağ elini göğüs hizasında kaldırarak elleriyle takdis işareti yapan İsa'nın hemen karşısında dört hasta görülmektedir. Bunlardan öndeki yerde diz çökmüş ve ayakları tutmayan bir hastadır. Figür, kırmızı tunikli ve gençtir. İkinci hasta ise cinlidir. Bu figür çıplak, adım atar pozisyonda verilmiştir. Cinlinin vücudunda bir takım anatomik bozukluklar vardır. Figürün başının üzerinde siyah cin resmedilmiştir. Üçüncü ve dördüncü

hastalar ise bastonlu resmedilmiştir. Muhtemelen her ikisininde hastalığı körlük olmalıdır. Figürler, kısa tunik ve çorap giyimlidir.

Görsel 2. 34. *Petrus'un kayınvalidesinin iyileştirilmesi*

Görsel 2. 35. *İsa'nın Çeşitli Hastalıkları İyileştirmesi*

Katalog No: 23

Resim No: 2.36.

Folyo No: fol. 15v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında uzun bir metin onun altında resim ve en altta metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 8/23-27

Metin: *[23]İsa tekneye binince, ardından öğrencileri de bindi. [24]Gölde ansızın büyük bir fırtına koptu. Öyle ki, dalgalar teknenin üzerinden aşıyordu. İsa bu arada uyuyordu. [25]Öğrenciler gidip O'nu uyandırarak, "Ya Rab, kurtar bizi, yoksa öleceğiz!" dediler. [26]İsa, "Neden korkuyorsunuz, ey kıt imanlılar?" dedi. Sonra kalkıp rüzgârı ve gölü azarladı. Ortalık sütliman oldu. [27]Hepsi hayret içinde kaldı. "Bu nasıl bir adam ki, rüzgâr da göl de O'nun sözünü dinliyor?" dediler.*

Resmin Konusu: İsa'nın Fırtınayı Dindirmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında İsa'nın fırtınayı dindirmesi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir.

Figür bakımından oldukça sade olan sahnenin merkezinde bir göl üzerinde tekne içinde İsa ve dört havarisi resmedilmiştir. Altın sarısı renkli bu kayık ince uzun bir forma sahiptir. Göl altın sarısı çerçeve ile sınırlandırılmıştır. İncil'deki anlatıya uygun olarak kayığın içerisinde İsa ve havarileri resmedilmiştir. İsa kayığının sağ ucuna havariler ise onun arkasına yerleştirilmiştir. Yarım boy olarak resmedilen figürlerin tümü altın sarısı haleye sahiptir. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimli İsa, göl kenarında verilen fırtınanın kişileştirmesine doğru takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın bu hareketi fırtınayı durdurmak için yapar. Kişileştirme figürü, çıplak verilmiş olup erkek görünüme sahiptir. Figür, ellerini ağzını götürmüş rüzgâr üflerken resmedilmiştir. Figürler, İsa'nın fırtınayı dindirmesi mucizesini şaşkınlık içinde izlemektedir.

Görsel 2. 36. *İsa'nın Fırtınayı Dindirmesi*

Katalog No: 24

Resim No: 2.37.

Folyo No: fol. 16r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve altta resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν β΄ διαμονιζομένων

Çeviri: περὶ τῶν β΄διαμονιζομένων

Kaynak: Matta 8/28-34

Metin: *[28]İsa gölün karşı yakasında Gadaralılar'ın memleketine vardı. Orada O'nu mezarlık mağaralardan çıkan iki cinli karşıladı. Bunlar öyle tehlikeliydi ki, kimse o yoldan geçemiyordu. [29]İsa'ya, "Ey Tanrı'nın Oğlu, bizden ne istiyorsun?" diye bağırdılar. "Buraya, vaktinden önce bize işkence etmek için mi geldin?" [30]Onlardan uzakta otlayan büyük bir domuz sürüsü vardı. [31]Cinler İsa'ya, "Bizi kovacaksan, şu domuz sürüsüne gönder" diye yalvardılar. [32]İsa onlara, "Gidin!" dedi. Cinler de adamlardan çıkıp domuzların içine girdiler. O anda bütün sürü dik yamaçtan aşağı koşuşarak göle atlayıp boğuldu. [33]Domuzları güdenler kaçıp kente gittiler. Cinli adamlarla ilgili haberler dahil, olup bitenlerin hepsini anlattılar. [34]Bunun üzerine bütün kent halkı İsa'yı karşılamaya çıktı. O'nu görünce bölgelerinden ayrılması için yalvardılar.*

Resmin Konusu: Gadaralılar'daki Cinlilerin İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında İsa'nın Gadaralılar'daki cinlilerin iyileştirilmesi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Sahne figür bakımından oldukça kalabalık ve İncil'de anlatıldığı gibi resmedilmiştir.

Sahnenin solunda İsa, arkasında üç havarisi ve şahit insan topluluğu yer almaktadır. İsa'nın üç havarisi ve şahit insan topluluğundan önde yer alan ikisi tam boy resmedilmiştir. Havariler haleli, altın sarısı khiton üzerine açık tonlarda himation giyimli ve takdis işareti yaparken kendi aralarında konuşurken tasvir edilmiştir. Tümü gri saçlı ve sakallı olan şahitlerin başlarında örtüleri vardır. Sahnenin odak noktasını İsa ve cinli iki hasta oluşturmaktadır. İsa, hafif yüksek bir kayalık üzerinde karşısındaki iki cinliyi iyileştirmek amacıyla takdis işareti yapmaktadır. Altın yaldızlı haleli ve uzun kahverengi saçlı tasvir edilen İsa, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Cinli figürler, yüksek bir tepeden aşağı doğru inerken

görülmektedir. Figürler, çıplak, cılız ve saçları elektriklenmiş olarak verilmiştir. Sahnenin sağında tepenin arkasında iki hastayı terk eden cinler, domuz, çoban ve bir su birikintisi vardır. Resimde yedi adet domuz yer almaktadır. Domuzlardan ikisi göle girerken diğerleri de onları takip ederken betimlenmiştir. Domuzların yakınında dört siyah cin resmedilmiştir. Bunların her biri domuzların içine girmektedir. Çoban ise, korktuğu için koşma pozisyonunda resmedilmiştir. Çoban kısa kırmızı tunik altına mavi pantolonlu tasvir edilmiştir.

Görsel 2.37. *Gadaralılar'daki Cinlilerin İyileştirilmesi*

Katalog No: 25

Resim No: 2.38.

Folyo No: fol. 16v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında uzun bir metin onun altında resim ve en altta metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ παραλυτικοῦ

Çeviri: İnmeli hasta

Kaynak: Matta 9/2-8

Metin: *[2]Kendisine, şilte üzerinde felçli bir adam getirdiler. İsa onların imanını görünce felçliye, "Cesur ol, oğlum, günahların bağışlandı" dedi. [3]Bunun üzerine bazı din bilginleri içlerinden, "Bu adam Tanrı'ya küfrediyor!" dediler. [4]Onların ne düşündüklerini bilen İsa dedi ki, "Yüreğinizde neden kötü düşüncelere yer veriyorsunuz? [5]Hangisi daha kolay? 'Günahların bağışlandı' demek mi, yoksa 'Kalk, yürü' demek mi? [6]Ne var ki, İnsanoğlu'nun yeryüzünde günahları bağışlama yetkisine sahip olduğunu bilesiniz diye..." Sonra felçliye, "Kalk, şiltenin ı topla, evine git!" dedi. [7]Adam da kalkıp evine gitti. [8]Halk bunu görünce korkuya kapıldı. İnsana böyle bir yetki veren Tanrı'yı yücelttiler.*

Resmin Konusu: Bir felçlinin İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında İsa'nın bir felçliyi iyileştirilmesi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnenin sağında ve solunda mimari arka plan vardır. Sahne figür bakımından oldukça zengindir ve İncil'de anlatıldığı gibi resmedilmiştir.

Sahnenin solunda şahit insan topluğu, iki havari ve İsa tasvirlerine yer verilmiştir. Söz konusu şahitlerden sadece ikisi tam boy resmedilmiştir. Her iki figür de yaşlı ve gri sakallıdır. Başlarında bir örtü vardır. Havariler ise altın yaldızlı halelidir. Havarilerden biri genç diğeri ise yaşlı verilmiştir. Her ikisi de khiton üzerine himation giyimlidir. Havarilerin önünde yer alan İsa'nın üzerinde mavi khiton üzerine altın sarısı himation vardır. İsa, sağ elini felçliye doğru uzatarak ona şifa vermektedir. Hasta oldukça genç bir görünüme sahiptir. Figür, mavi renkli minderli şilte üzerinde uzanmaktadır. Şiltenin ayakları geometrik dekorludur. Felçlinin sağında ve solunda birer erkek dikkati çeker. Bunlar hastayı taşıyarak getiren hizmetçiler olmalıdır. Sahnenin sağında felçli hastanın ayaklanması olayına yer verilmiştir. Kısa kızıl

saçlı ve sakalsız tasvir edilen figürün üzerine kırmızı tunik vardır. İyileşen genç erkek, İncil'deki geçen "*Sana diyorum kalk, döşeğini kaldır ve evine git*" sözüne ithafen uygun olarak resmedilmiştir. Figür, sırtına bağlanmış şiltesi ile verilmiştir. Sahnenin en sağında mimari bir yapının dış cephesi verilmiştir. Evin önünde küçük bir süs havuzu dikkati çeker.

Görsel 2. 38. *Bir felçlinin İyileştirilmesi*

Katalog No: 26

Resim No: 2.39

Folyo No: fol. 17r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve altta resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ Ματθαίου

Çeviri: Matta

Kaynak: Matta 9/10-13

Metin: *[10] Sonra İsa, Matta'nın evinde sofrada otururken, birçok vergi görevlisiyle günahkâr gelip O'nunla ve öğrencileriyle birlikte sofraya oturdu. [11]Bunu gören Ferisiler, İsa'nın öğrencilerine, "Sizin öğretmeniniz neden vergi görevlileri ve günahkârlarla birlikte yemek yiyor?" diye sordular. [12]İsa bunu duyunca şöyle dedi: "Sağlamların değil, hastaların hekime ihtiyacı var. [13] Gidin de 'Ben kurban değil, merhamet isterim' sözünün anlamını öğrenin. Çünkü ben doğru kişileri değil, günahkârları çağırmaya geldim."*

Resmin Konusu: İsa'nın Matta'nın Evinde Yemek Yemesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, Matta'nın evinde yemek olayını aktarmaktadır. Yalın bir anlatıma sahip olan sahnenin arka planında mimari unsurlar dikkati çeker. Mimari ögeler; giriş açıklıkları ve sur görüntüleridir. Her bir öge sahneyi hareketlendirmiştir. Söz konusu sahne bir mimari mekânın içinde geçmektedir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin sol tarafında İsa'nın havarileriyle Matta'nın evinde yemek sahnesi resmedilmiştir. İsa ve bir havarisi karşılıklı olarak stibadium üzerinde yer alırken, diğer üç havari masanın karşısında yan yana tasvir edilmiştir. İsa, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. İsa'nın karşısında verilen havari ise altın sarısı khiton üzerine kırmızı himation giyimli olup mavi tonlarında stibadium üzerinde oturmaktadır. Masanın diğer bölümünde izleyiciye dönük olarak tasvir edilen üç havariden İsa'ya yakın olanı gri saçlı ve sakallıdır.

Sahnenin sağında İsa, havarisi ve bir grup insan topluluğuna yer verilmiştir. İsa, altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyinmiştir. Ensesine kadar uzanan kızıl saçları vardır. Figür, sağ elini kaldırarak takdis işareti yaparken betimlenmiştir. İsa'nın yanındaki havari altın sarısı khiton üzerine kırmızı himation giyinmiştir. İsa'nın karşısında resmedilen insan

topluluğu arasında sadece dördü tam boy verilmiştir. Diğerlerinin ise sadece baş kısımları görülmektedir. Figürlerin üçü de sakallı olup başlarında örtü vardır.

Görsel 2. 39. *İsa'nın Matta'nın Evinde Yemek Yemesi*

Katalog No: 27

Resim No: 2.40

Folyo No: fol. 17v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve altta resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀρχισυναγώγου

Çeviri: Kan akıntısı olan kadın

Kaynak: Matta 9/18-26

Metin: *[18]İsa onlara bu sözleri söylerken bir havra yöneticisi gelip O'nun önünde yere kapanarak, "Kızım az önce öldü. Ama sen gelip elini onun üzerine koyarsan, dirilecek" dedi. [19]İsa kalkıp öğrencileriyle birlikte adamın ardından gitti. [20]Tam o sırada, on iki yıldır kanaması olan bir kadın İsa'nın arkasından yetişip giysisinin eteğine dokundu. [21]İçinden, "Giysisine bir dokunsam kurtulurum" diyordu. [22]İsa arkasına dönüp onu görünce, "Cesur ol, kızım! İmanın seni kurtardı" dedi. Ve kadın o anda iyileşti. [23-24]İsa, yöneticinin evine varıp kaval çalanlarla gürültülü kalabalığı görünce, "Çekilin!" dedi. "Kız ölmedi, uyuyor." Onlar ise kendisiyle alay ettiler. [25]Kalabalık dışarı çıkarılınca İsa içeri girip kızın elini tuttu, kız ayağa kalktı. [26]Bu haber bütün bölgeye yayıldı.*

Resmin Konusu: Kanamalı Kadının İyileştirilmesi ve Jairus'un (Havra Yöneticisi) Kızının Dirilişi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahnede iki konuya yer verilmiştir. Bunlar; Kanamalı Kadının İyileştirilmesi ve Jairus'un Kızının Dirilişi mucizeleridir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnenin solunda mimari arka plan vardır.

Sahnenin sağ tarafında insan topluluğu, kanamalı kadın, İsa ve iki havarisi resmedilmiştir. Sahnenin sağ tarafında insan topluluğunun önünde resmedilen kanamalı kadın figürü İsa'ya doğru yaklaşırken resmedilmiştir. Kırmızı maphorionlu figür, diğerlerine oranla daha kısa resmedilmiştir. Kadın, sağ elini İsa'ya doğru uzatmış ona dokunmak istemektedir. İsa ise kadınla ilgilenmemektedir. Yürür pozisyonda verilen figür, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Ensesine kadar uzanan saçları vardır. İsa'nın yanındaki havariler ise altın sarı haleli verilmiş olup khition üzerine himation giyimlidirler. İsa'nın tam karşısında

Sinagog başkanı Jairus resmedilmiştir. Figür, kızı için İsa'dan yardım dilemektedir. Kırmızı uzun tunikli, kırmızı pantolonlu ve lacivert pelerinlidir.

Sahnenin sağında İsa ikinci mucizesini gerçekleştirmektedir. İsa, Jairus'un evindedir ve onun kızını diriltmektedir. Sahnenin merkezinde yüksek bir şilte üzerinde sinagog başkanı Jairus'un kızı yer almaktadır. Jairus'un kızının, metinlerde on iki yaşında olduğu belirtilmektedir. Ancak figür burada yetişkin bir kadın izlenimi vermektedir. Jairus'un kızı mavi uzun tunik giyimlidir. Şiltenin ayak kısmında İsa ve arkasında iki havarisi, onların arkasında kızın babası ve kimliği bilinmeyen bir figür resmedilmiştir. İsa, sağ eliyle kızın sol bileğini tutmuş onu diriltirken resmedilmiştir. İsa'nın arkasında iki havari de altın yaldızlı haleli resmedilmiştir. Havarilerden genç olanı İsa'ya daha yakındır ve altın sarısı khiton üzerine gri himation giyimlidir. Diğer havari ise daha yaşlıdır. Altın sarısı khiton üzerine açık pembe himation giyimlidir.

Görsel 2. 40. *Kanamalı Kadının İyileştirilmesi ve Jairus'un Kızının Dirilişi*

Katalog No: 28

Resim No: 2.41

Folyo No: fol. 18r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında uzun bir metin onun altında resim ve en altta metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν δύο τυφλῶν ve περὶ τοῦ δαιμονιζομένου κωφοῦ

Çeviri: İki kör ve Cine tutulmuş dilsiz

Kaynak: Matta 9/27-31

Metin: *[27]İsa oradan ayrılırken iki kör, "Ey Davut Oğlu, halimize acı!" diye feryat ederek O'nun ardından gittiler. [28]İsa eve girince körler yanına geldi. Onlara, "İstediğinizi yapabileceğime inanıyor musunuz?" diye sordu. Körler, "İnanıyoruz, ya Rab!" dediler. [29]Bunun üzerine İsa körlerin gözlerine dokunarak, "İmanınıza göre olsun" dedi. [30]Ve adamların gözleri açıldı. İsa, "Sakın kimse bunu bilmesin" diyerek onları sıkı sıkı uyardı. [31]Onlar ise çıkıp İsa'yla ilgili haberi bütün bölgeye yaydılar.*

Resmin Konusu: İki körün iyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın İki körü iyileştirmesi olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Herhangi bir mimari arka planın kullanılmadığı sahne figür bakımından oldukça zengindir ve İncil'de anlatıldığı gibi resmedilmiştir.

Sahnenin solunda dört havari resmedilmiştir. Ortadaki iki havari beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır. Havarilerin tümü halelidir. Sağ baştaki havari, mavi khiton üzerine açık pembe himation, en arkadaki altın sarısı himation üzerine mavi khiton giyimlidir. Sahnenin merkezinde İsa ve iki kör resmedilmiştir. İsa, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Ensesine kadar uzanan kızıl saçlara sahip olan İsa, sağ elini kaldırarak takdis işareti yapmaktadır. Figürün bu jesti onun şifa verme anını simgelemektedir. İki kör hasta, bastonlarıyla dikkati çeker. Körler, kısa kızıl saçlı ve genç verilmiştir. Öndeki kör kırmızı arkadaki ise altın sarısı tunik giyimlidir. Sahnenin sağında bulunan insan topluluğu ise söz konusu olaya şahitlik etmektedirler. Figürlerden sadece üç tanesi tam boy olarak verilmiştir. Bunlardan üçü de yaşlı bir görünüme sahiptir. Başları örtülüdür ve üç figür de altın sarısı himation giyimlidir.

Görsel 2. 41. *İki körün iyileştirilmesi*

Katalog No: 29

Resim No: 2.42

Folyo No: fol. 19v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve altta resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 10/1-?

Metin: [1]İsa on iki öğrencisini yanına çağırıp onlara kötü ruhlar üzerinde yetki verdi. Böylece kötü ruhları kovacak, her hastalığı, her illeti iyileştireceklerdi.

Resmin Konusu: İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun üzerinde yer alan sahne, İsa'nın on iki elçisine yetki vermesi olayını anlatır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır.

Sahnenin merkezinde İsa bir taht üzerinde cepheden verilmiştir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken, sol eliyle altın yaldızlı kapalı bir kitap tutmaktadır. Figürün yüzünde dökülmeler mevcuttur. İsa, mavi khiton üzerine sağ kolunu açıkta bırakan altın yaldızlı bir himation giyimlidir ve üzerine oturduğu altın yaldızlı taht arkasızdır. İsa'nın sağında ve solunda altışar havari resmedilmiştir. Havarilerden yalnızca öndekiler tam boy verilmiştir. Diğerlerinin ise sadece haleleri görülmektedir. Figürlerin tümü cepheden ve khiton üzerine himation giyimli tasvir edilmiştir. Sahnede yer alan figürlerin yüzlerinde dökülmeler olduğu için ayrıntılı bilgi verilememektedir.

Görsel 2. 42. *İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi*

Katalog No: 30

Resim No: 2.43

Folyo No: fol. 20r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve altta resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 10/2-15

Metin: 2-4 Bu on iki elçinin adları şöyle: Birincisi Petrus adıyla bilinen Simun, onun kardeşi Andreas, Zebedi'nin oğulları Yakup ve Yuhanna, Filipus ve Bartalmay, Tomas ve vergi görevlisi Matta, Alfay oğlu Yakup ve Taday, Yurtsever Simun ve İsa'ya ihanet eden Yahuda İskariot.5 İsa Onikiler'i şu buyrukla halkın arasına gönderdi: "Öteki ulusların arasına girmeyin. Samiriyeliler'in kentlerine de uğramayın. 6 Bunun yerine, İsrail halkının yitik koyunlarına gidin. 7 Gittiğiniz her yerde Göklerin Egemenliği'nin yaklaştığını duyurun. 8 Hastaları iyileştirin, ölüleri diriltin, cüzamlıları temiz kılın, cinleri kovun. Karşılıksız aldınız, karşılıksız verin. 9Kuşağınıza altın, gümüş, ya da bakır para koymayın. 10 Yolculuk için ne torba ne yedek mintan, ne çarık, ne de değnek alın. Çünkü işçi yiyeceğini hak eder. 11 Hangi kent ya da köye girerseniz, orada saygıdeğer birini arayın ve ayrılıncaya dek onunla kalın. 12 Onun evine girerken, evdekilere esenlik dileyin. 13 Eğer evdekiler buna layıksa, dilediğiniz esenlik üzerlerinde kalsın; layık değillerse, size geri dönsün. 14 Sizi kabul etmez, sözlerinizi dinlemezlerse o evden ya da kentten ayrılırken, ayaklarınızın tozunu silkin. 15 Size doğrusunu söyleyeyim, yargı günü o kentin hali Sodom'la Gomora bölgesinin halinden beter olacaktır."

Resmin Konusu: İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahne resmedilmiştir. Her iki görselde İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi olayı tasvir edilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnelerde; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Resimlerde ülkeleri simgeleyen mimari arka plan kullanılmamıştır. Oran ve orantıya çok dikkat edilmemiştir. Ayaktaki figürlerle taht üzerinde oturan havarilerle eşit boyda resmedilmiştir. Ayrıca resimde anatomik hatalar bulunmaz. Sahneler figür bakımından oldukça zengindir.

Üsteki resimde sahne üç bölüme ayrılmıştır. Her bir bölümde taht üzerinde havari, gittikleri şehri simgeleyen mimari unsurlar ve o bölgedeki halkın tasvirlerine yer verilmiştir. Sahnede herhangi bir yazıt yer almadığı için hangi havarinin hangi şehre gittiği bilinmemektedir. Sahnenin solunda, gri saçlı ve sakallı bir havari arkalıksız bir taht üzerinde oturmaktadır. Sahnede üç havarinin tasviri vardır. Sahnenin solundaki havarilerden biri arkalıksız taht üzerinde resmedilmiştir. Figür, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Havari gri saçlı ve sakallı olup sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle kutsal kitabı tutarken resmedilmiştir. Havarinin sağında ve solunda gittiği coğrafyadaki insan gruplarına yer verilmiştir. Sağdaki ve soldaki insan grubundan sadece ikisi tam boy resmedilmiş olup diğerlerinin ise sadece başı görülmektedir. Figürler, kısa tunik altın ve siyah çizme giyinmiş olup başındaki başlıkları ile dikkati çeker. Ortadaki ikinci havari ise, kare arkalıklı bir taht üzerinde kale burcu önünde resmedilmiştir. Havari altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyimlidir. Sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle ise kutsal kitabı tutarken resmedilmiştir. Havarinin sağında ve solunda kalabalık insan gruplarına yer verilmiştir. Figürlerin üzerinde kısa tunik ve siyah çizme görülmektedir. Sahnenin sağında üçüncü havari resmedilmiştir. Figür, arkalıksız bir taht üzerindedir. Altın sarısı khiton üzerine lacivert himation giyimlidir. Sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle ise kutsal kitabı tutarken resmedilmiştir. Havarinin sağında ve solunda kalabalık insan gruplarına yer verilmiştir. Figürler yine kısa tunik ve siyah çizme giyimlidir. Başlarındaki külah biçimli uzun başlıkları dikkati çeker.

Folyo üzerindeki ikinci sahne ise üsttekiyle benzer kompozisyonda tasarlanmıştır. Bu nedenle sahnenin tanımlanması yapılmamıştır.

Görsel 2. 43. *İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi*

Katalog No: 31

Resim No: 2.44

Folyo No: fol. 20v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve altta ise üç ayrı sahne olmak üzere dört bölüme ayrılmıştır.

Başlık:

Kaynak: Matta 10/1-?

Metin: [1]İsa on iki öğrencisini yanına çağırıp onlara kötü ruhlar üzerinde yetki verdi. Böylece kötü ruhları kovacak, her hastalığı, her illeti iyileştireceklerdi.

Resmin Konusu: İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahne resmedilmiştir. Her iki görsel de önceki folyodaki sahnenin devamı niteliğindedir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnelerde; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnelerde ülkeleri simgeleyen mimari arka plan kullanılmamıştır.

Üsteki resim figür bakımından zengindir ve mimari arka plan kullanılmıştır. Sahnede iki havarinin tasviri vardır. Sahnenin solunda havari, arkalıksız taht üzerinde resmedilmiştir. Açık kırmızı khiton üzerine altın sarısı himation giyimli Havari gri saçlı ve sakallıdır. Sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle kutsal kitabı tutmaktadır. Figürün çevresinde herhangi bir yazıt olmadığı için hangi havariye ait olduğu bilinmemektedir. Havarinin sağında ve solunda kalabalık insan gruplarına yer verilmiştir. Bu insanlar, havarilerin görevlendirildiği bölgedeki insanları temsil etmektedir. Sağdaki ve soldaki insan grubundan sadece üçü tam boy resmedilmiş olup diğerlerinin ise sadece başı görülmektedir. Figürler, uzun tunikleri ve başındaki başlıkları ile dikkati çeker.

Sahnenin sağında ikinci havari resmedilmiştir. Figür, arkalıksız bir taht üzerinde oturur vaziyette olup üzerinde altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation görülmektedir. Sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle ise tomar tutarken resmedilmiştir. Figürün başının üzerinde Σίμων (Simon)'un isminin kısaltması olan Σ. harfi vardır. Havarinin sağında ve solunda kalabalık insan gruplarına yer verilmiştir. Bu figürler, Simun'un gideceği bölgedeki insanları temsil etmektedir. Sağdaki ve soldaki insan grubundan sadece üçü tam boy resmedilmiş olup diğerlerinin ise sadece başı görülmektedir. Figürlerin hepsi siyahi olarak

resmedilmiştir. Uzun ve ince görünüme sahip figürler muhtemelen Afrika'daki insanları temsil etmektedir. Tümü, sol omuzlarını açıkta bırakan kısa tunik giyinmiş olup kafalarının üzerinde başlıkları vardır.

Ortadaki resim de diğerleri gibi figür bakımından zengindir. Sahnede iki havarinin tasviri vardır. Figür, kızıl saçlı ve sakallı olup arkalıksız bir taht üzerinde oturur vaziyette olup üzerinde altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyimlidir. Sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle ise tomar tutarken resmedilmiştir. Figürün başının üzerinde Βαρθολομαῖος (Bartholomaios) isminin kısaltması olan B. harfi vardır. Havarinin sağında ve solunda kalabalık insan gruplarına yer verilmiştir. Bu figürler, Bartholomaios'un gideceği bölgedeki insanları temsil etmektedir. Sağdaki ve soldaki insan grubundan sadece üçü tam boy resmedilmiş olup diğerlerinin ise sadece başı görülmektedir. Figürlerin üzerinde kısa tunik ve siyah çizme bulunmaktadır. Sahnenin sağında resmedilen havari gri saçlı ve sakallıdır. Arkalıksız bir taht üzerinde oturur vaziyette olup üzerinde lacivert khiton üzerine altın sarısı himation yer almaktadır. Sağ eliyle takdis işareti yaparken resmedilmiştir. Figürün başının üzerinde Βαρθολομαῖος (Bartholomaios) isminin kısaltması olan B. harfi vardır. Havarinin sağında ve solunda kalabalık insan gruplarına yer verilmiştir. Bu figürler, Bartholomaios'un gideceği bölgedeki insanları temsil etmektedir. Sağdaki ve soldaki insan grubundan sadece üçü tam boy resmedilmiş olup diğerlerinin ise sadece başı görülmektedir. Figürler uzun tunik giyimlidir.

Son olarak alttaki resim, figür bakımından zengindir ve mimari arka plan kullanılmıştır. Sahnenin solunda resmedilen havari kızıl saçlı ve sakallı olup arkalıksız bir taht üzerinde oturur vaziyette olup üzerinde lacivert khiton üzerine altın sarısı himation bulunmaktadır. Sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle ise kutsal kitabı tutarken resmedilmiştir. Figürün başının üzerinde Ἰάκωβος (Iakobos) isminin kısaltması olan - ΪΑ harfleri vardır. Havarinin sağında ve solunda kalabalık insan gruplarına yer verilmiştir. Bu figürler, Iakobos'un gideceği bölgedeki insanları temsil etmektedir. Sağdaki ve soldaki insan grubundan sadece üçü tam boy resmedilmiş olup diğerlerinin ise sadece başı görülmektedir. Figürleri üzerinde kısa tunik ve altında uzun siyah çizmeler görülmektedir.

Sahnenin sağında resmedilen kızıl saçlı ve sakalsız havari arkalıksız bir taht üzerinde oturmaktadır. Üzerinde altın sarısı khiton ve açık kırmızı himation yer almaktadır. Havari sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle ise kutsal kitabı tutarken resmedilmiştir. Figürün

başının üzerinde Θαδδαῖος (Thaddaios) isminin kısaltması olan Θ harfi vardır. Havarinin sağında ve solunda kalabalık insan gruplarına yer verilmiştir. Bu figürler, Thaddaios gideceği bölgedeki insanları temsil etmektedir. Sağdaki ve soldaki insan grubundan sadece üçü tam boy resmedilmiş olup diğerlerinin ise sadece başı görülmektedir. Figürler uzun tunik giyimlidirler.

Görsel 2. 44. *İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi*

Katalog No: 32

Resim No: 2.45

Folyo No: fol. 22v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve altta resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 12/1-8

Metin: *[1]O sıralarda, bir Şabat Günü İsa ekinler arasından geçiyordu. Öğrencileri acıkınca başakları koparıp yemeye başladılar. [2]Bunu gören Ferisiler İsa'ya, "Bak, öğrencilerin Şabat Günü yasak olanı yapıyor" dediler. [3]İsa onlara, "Davut'la yanındakiler acıkınca Davut'un ne yaptığını okumadınız mı?" diye sordu. [4]"Tanrı'nın evine girdi, kendisinin ve yanındakilerin yemesi yasak olan, ancak kâhinlerin yiyebileceği adak ekmeklerini yedi. [5]Ayrıca kâhinlerin her hafta tapınakta Şabat Günü'yle ilgili buyruğu çiğnedikleri halde suçlu sayılmadıklarını Kutsal Yasa'da okumadınız mı? [6]Size şunu söyleyeyim, burada tapınaktan daha üstün bir şey var. [7]Eğer siz, 'Ben kurban değil, merhamet isterim' sözünün anlamını bilseydiniz, suçsuzları yargılamazdınız. [8]Çünkü İnsanoğlu Şabat Günü'nün de Rabbi'dir."*

Resmin Konusu: Şabat Günü Sorunu

İkonografik çözümleme: Folyonun altında İsa'nın Şabat günü sorunu öğretisinin anlatıldığı sahneye yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır.

Sahnenin solunda resmedilen İsa, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. İas, sağ eliyle takdis işareti yaparak karşısındaki üç havarisi ile konuşurken tasvir edilmiştir. İncil'de geçen olaya uygun verilen sahnede, resmin solunda havariler buğday başakları arasında resmedilmiştir. Havarilerin tümü gri saçlı ve sakallıdır. Figürler, Şabat günü koparılması yasak olan başakları ellerindeki oraklar ile koparırken verilmiştir.

Sahnenin sağında; havariler, İsa ve Ferisiler bir arada görülmektedir. Başları kapalı verilen Ferisiler, havarilerin başakları toplamasını İsa'ya şikâyet etmektedir. Sağ eliyle takdis işareti yaparak karşısındakilere Şabat günü sorunu öğretisini anlatan İsa'nın üzerinde sahnenin solunda ve sağında lacivert khiton üzerine altın sarısı himation yer almaktadır.

Görsel 2. 45. *Şabat Günü Sorunu*

Katalog No: 33

Resim No: 2.46.

Folyo No: fol. 23r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en altta metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ ξηρὰν ἔχοντος τὴν χεῖρα

Çeviri: Eli kurumuş adam

Kaynak: Matta 12/9-13

Metin: *[9]İsa oradan ayrılıp onların havrasına gitti. [10]Orada eli sakat bir adam vardı. İsa'yı suçlamak amacıyla kendisine, "Şabat Günü bir hastayı iyileştirmek Kutsal Yasa'ya uygun mudur?" diye sordular. [11]İsa onlara şu karşılığı verdi: "Hanginizin bir koyunu olur da Şabat Günü çukura düşerse onu tutup çıkarmaz? [12]İnsan koyundan çok daha değerlidir! Demek ki, Şabat Günü iyilik yapmak Yasa'ya uygundur." [13]Sonra adama, "Elini uzat" dedi. Adam elini uzattı. Eli öteki gibi yine sapasağlam oluverdi.*

Resmin Konusu: Eli Tutmayan Adamın İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında eli tutmayan adamın iyileştirilmesi mucizesine yer verilmiştir. Sahnenin solunda mimari bir arka plan vardır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir.

Sahnenin sol tarafında kale burcu önünde dört figür yer alır. Matta İncili ile uyumlu olan bu sahnede, önde İsa ve arkasında üç havarisi tasvir edilmiştir. Her dört figür de altın yaldızlı haleli resmedilmiştir. Havarilerden öndeki yaşlı bir görünme sahiptir. Kısa beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır. Altın sarısı khiton üzerine kırmızı himation giyimlidir. Yüzü izleyiciye dönüktür. Arkadaki havari ise daha genç bir görünüme sahiptir. Altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyimlidir. İsa, hasta figüre doğru sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. Uzun kahverengi saçlı ve sakallı olan İsa, mavi khiton ve üzerinde altın sarısı himation ile tasvir edilmiştir. Hasta sadece dizine kadar uzanan mavi tunik giyinmiştir. Figür sağ kolunu İsa'ya doğru uzatmıştır. Hastanın hemen arkasında olaya şehitlik eden insan topluluğu resmedilmiştir. Şahitlerden sadece üçü tam boy resmedilmiş olup diğerlerinin ise başlarının bir kısmı görülmektedir. Figürlerin tümü profilden ve İsa'ya dönük bir biçimde tasvir

edilmiştir. Başlarında örtü olan İlk iki şahit beyaz saçlı ve sakallıdır. En sondaki figür ise, diğerlerine göre oldukça gençtir ve başında kırmızı örtüsü vardır.

Görsel 2. 46. *Eli Tutmayan (Kurumuş Elli) Adamın İyileştirilmesi*

Katalog No: 34

Resim No: 2.47.

Folyo No: fol. 23v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Resim Folyonun sağına eklenmiştir. Resim diğerlerine göre oldukça küçük tutulmuştur. Folyonun geri kalanı metindir.

Başlık: περὶ τοῦ δαιμονιζομένου τυφλοῦ καὶ κωφοῦ

Çeviri: Cine tutulmuş kör ve dilsiz

Kaynak: Matta 12/22-23

Metin: [22]Daha sonra İsa'ya kör ve dilsiz bir cinli getirdiler. İsa adamı iyileştirdi. Adam konuşmaya, görmeye başladı. [23]Bütün kalabalık şaşırıp kaldı. "Bu, Davut'un Oğlu olabilir mi?" diye soruyorlardı.

Resmin Konusu: Kör ve Dilsiz Bir Cinlinin İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun orta sağ köşesinde yer alan sahne, diğer resimlere göre daha az yeri kaplamaktadır. Kör ve dilsiz cinli bir hastanın iyileştirilmesi mucizesinin anlatıldığı resimde figür sayısı sınırlı tutulmuştur. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin sol tarafında üç figür yer alır. Matta incili ile uyumlu olan bu sahnede, önde İsa ve arkasında iki havarisi bulunur. Her üç figürde altın yaldızlı haleli resmedilmiştir. İsa'nın arkasında resmedilen havarilerden öndeki yaşlı bir görünme sahiptir. Kısa beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır. Altın sarısı khiton üzerine kırmızı himation giyimlidir. Yüzü izleyiciye dönüktür. Arkadaki havari ise daha genç bir görünüme sahiptir. Altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyimlidir. İsa, hasta figüre doğru sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. Uzun kahverengi saçlı ve sakallı olan İsa, mavi khiton ve üzerinde altın sarısı himation ile tasvir edilmiştir. Sahnenin merkezinde kör ve dilsiz hasta resmedilmiştir. Çıplak şekilde tasvir edilen hastanın hemen arkasında olaya şehitlik eden insan topluluğu görülmektedir. Oldukça kabalık görünen bu toplulukta sadece iki figür tam boy resmedilmiştir. Diğerlerinin sadece başları görünmektedir. Figürler, gri saçlı ve sakallı olup başlarında örtüleri vardır.

Görsel 2. 47. ***Kör ve dilsiz birinin iyileştirilmesi***

Katalog No: 35

Resim No: 2.48.

Folyo No: fol. 25r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en altta metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν παραϐολῶν

Çeviri: Meseller

Kaynak: Matta 12/46-50

Metin: *[46]İsa daha halka konuşurken, annesiyle kardeşleri geldi. Dışarıda durmuş, O'nunla konuşmak istiyorlardı. [47]Birisi İsa'ya, "Bak, annenle kardeşlerin dışarıda duruyor, seninle görüşmek istiyorlar" dedi. [48]İsa, kendisiyle konuşana, "Kimdir annem, kimdir kardeşlerim?" karşılığını verdi. [49]Eliyle öğrencilerini göstererek, "İşte annem, işte kardeşlerim!" dedi. [50]"Göklerdeki Babam'ın isteğini kim yerine getirirse, kardeşim, kız kardeşim ve annem odur."*

Sanatçı/Üslup:

Resmin Konusu: İsa'nın Annesi ve Kardeşlerinin İsa'yı Ziyareti

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında İsa'nın Annesi ve Kardeşlerinin İsa'yı Ziyareti resmedilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne de arka plan olarak mimari ögeler ve ağaçlar görülmektedir.

Sahnenin merkezinde mavi khiton üzerine kahverengi himation giyimli İsa arkalıksız bir tahta otururken tasvir edilmiştir. Sağ eliyle takdis yapan İsa'nın iki yanında havarileri görülmektedir. İsa, sağındaki havariye dönmüş ona doğru bakmaktadır. Havari, mavi khiton üzerine kırmızı himation giyinmiş olup sağ elini İsa'ya doğru uzatmaktadır. Sahnenin solunda mimari bir giriş açıklığı arka plan olarak alınmıştır. Yapının önünde Meryem ve İsa'nın kardeşleri resmedilmiştir. Meryem, uzun stikharion üzerine mavi maphorion giyinmiştir. Meryem'in yanında İsa'nın üç kardeşi resmedilmiştir. Bunlardan bir tanesi gri saçlı ve sakallı olup diğerleri ise kızıl saçlıdır. Yaşlı olan figür, mavi khiton üzerine kırmızı himation giyimlidir. Diğer iki kardeş ise, kısa saçlı ve sakalsız verilmiştir. Sahnenin en sağında insan topluluğu resmedilmiştir. Bunlardan sadece üçü tam boy olarak verilmiştir.

Arkada olan figürlerin sadece baş kısımları görünmektedir. Öndeki figürlerin üçü gri saçlı ve sakallıdır. Başların da örtüleri vardır. Hepsi khiton üzerine himation giyimlidir.

Görsel 2. 48. *İsa'nın Annesi ve Kardeşlerinin İsa'yı Ziyareti*

Katalog No: 36

Resim No: 2.49.

Folyo No: fol. 26v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 13/31-32

Metin: *[31]İsa onlara bir benzetme daha anlattı: "Göklerin Egemenliği, bir adamın tarlasına ektiği hardal tanesine benzer" dedi. [32]"Hardal tohumların en küçüğü olduğu halde, gelişince bahçe bitkilerinin boyunu aşar, ağaç olur. Böylece kuşlar gelip dallarında barınır."*

Sanatçı/Üslup:

Resmin Konusu: Hardal Tanesi ve Maya Meseli

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın hardal tanesi ve maya meseli olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. Kırmızı çatılı bir evin avlusunda arkalıksız bir taht üzerinde oturan İsa, mavi khiton üzerine kırmızı himation giyimli olarak tasvir edilmiştir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle kutsal kitabı tutmaktadır. İsa'nın sağ yanında üç havarisi yer alır ve tümü altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation giyimlidirler. Figürler, İsa'ya doğru bakarken sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadırlar. İsa'nın solundaki ise kalabalık insan topluluğuna yer verilmiştir. Bunlardan dördü tam boy resmedilmiştir. Diğerlerinin ise sadece başları görülmektedir. Figürlerden ikisi gri saçlı ve sakallı olup diğeri ise kızıl saçlı ve sakalsızdır. Figürlerin tümü khiton üzerine himation giyinmiş olup başlarında örtüleri vardır.

Görsel 2. 49. *Hardal Tanesi ve Maya Meseli*

Katalog No: 37

Resim No: 2.50.

Folyo No: fol. 28v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en altta metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 14/3-12

Metin: *[3]Hirodes, kardeşi Filipus'un karısı Hirodiya yüzünden Yahya'yı tutuklatmış, bağlatıp zindana attırmıştı. [4]Çünkü Yahya Hirodes'e, "O kadınla evlenmen Kutsal Yasa'ya aykırıdır" demişti. [5]Hirodes Yahya'yı öldürtmek istemiş, ama halktan korkmuştu. Çünkü halk Yahya'yı peygamber sayıyordu. [6-7]Hirodes'in doğum günü şenliği sırasında Hirodiya'nın kızı ortaya çıkıp dans etti. Bu, Hirodes'in öyle hoşuna gitti ki, ant içerek kıza ne dilerse vereceğini söyledi. [8] Kız, annesinin kışkırtmasıyla, "Bana şimdi, bir tepsi üzerinde Vaftizci Yahya'nın başını ver" dedi. [9]Kral buna çok üzüldüyse de konuklarının önünde içtiği anttan ötürü bu dileğin yerine getirilmesini buyurdu. [10]Adam gönderip zindanda Yahya'nın başını kestirdi. [11]Kesik baş tepsiyle getirilip kıza verildi, kız da bunu annesine götürdü. [12]Yahya'nın öğrencileri gelip cesedi aldılar ve gömdüler. Sonra gidip İsa'ya haber verdiler.*

Sanatçı/Üslup:

Resmin Konusu: Yahya'nın Öldürülmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında Yahya'nın öldürülmesi olayını aktaran iki resme yer verilmiştir. Sahnede mimari arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Üstteki sahne soldan sağa doğru okunmaktadır. Sahnenin solunda baldaken bir yapının atlında arkalıksız bir taht üzerinde Hidores ve arkasında iki askeri resmedilmiştir. Her iki asker de askeri kıyafetler için verilmiş olup ellerinde oval miğferlerini tutmaktadır. Hidores, kırmızı khiton üzerine lacivert pelerin giyimlidir. Figürün yüzünde dökülmeler olduğu için tanımlaması yapılamamaktır. Hidores'in tam karşısında Yahya ve bir asker resmedilmiştir. Yahya, açık kahve khiton üzerine koyu kahve himation giyimli olup haleli resmedilmiştir. Figürün yüzünde dökülmeler olması sebebiyle tasviri yapılamamaktadır. Yahya, sağ eliyle

takdis işareti yaparken resmedilmiştir. Yahya'nın sağ tarafında resmedilen asker ise, genç ve kısa kırmızı tunikli resmedilmiştir. Sahnenin ortasında Yahya ve asker ikinci kez daha karşımıza çıkar. Burada asker, Yahya'nın sol kolundan tutmuş onu hapishaneye götürürken tasvir edilmiştir. Ardından gelen bölümde ise Yahya hapishane içindedir. Kubbeli bir yapının içinde tabure üzerinde verilen figür, kızıl saçlı ve sakallı olup kahverengi himation giyimlidir. Sahnenin en sağında ise, Yahya hapishaneden çıkmış ve bir askerle yürümektedir.

Resmin altında yer alan diğer sahne de üsttekinde olduğu gibi birden fazla anı aktarmaktadır. Sahnenin solunda Hirodes'in doğum günü şenliği olayına yer verilmiştir. Hirodes ve davetliler yarım daire bir masa etrafında üzüm asmasının altında oturmaktadır. Üzeri dekorlu yeşil renkli masanın üzerinde bir yemek kabı ve iki kalis resmedilmiştir. Masada, beş erkek resmedilmiştir. Bunlardan masanın sağ ucundaki Kral Hidores'tir. Figür, çapraz ayaklı arkalıksız bir taht üzerinde resmedilmiş olup, kırmızı uzun tuniği ve mavi pelerini ile dikkati çeker. Herodes'in tam karşısında düz ayaklı bir taht üzerinde anonim bir figür resmedilmiştir. Yüzünde dökülmeler olması nedeniyle ayrıntılı tasviri yapılmamaktadır fakat mavi uzun tunik giyinmiştir. Figür, sağ eliyle kalise doğru hamle yapmaktadır. Masadaki diğer davetli ise izleyiciye dönük bir şekilde resmedilmiştir. Bunların üçü de kızıl saçlı ve sakalsızdır. Herodes'in yakınında bulunan bir figür, beyaz bir tunik giymiş durumda ve başını sağa doğru eğerek Herodes ile konuşurken resmedilmiştir. Ortada bulunan figür mavi bir tunik ve diğer figür ise kırmızı bir tunik giyimlidir. Masanın yakınında authepsae başında ayakta duran bir hizmetliye yer verilmiştir. Figür, mavi kısa tunikli ve siyah çizmeli olup sol elinde tutuğu çubuğu authepsae'nin ağzına doğru yaklaştırmaktadır. Authepsae'nin uç kısmı, muhtemelen şarabın sıcak olduğunu belirtmek için, kırmızı rengine boyanmıştır. Sahnenin ortasında düz ayaklı bir taht üzerinde Hirodes'in kızı Hirodiya resmedilmiştir. Figür, uzun mavi tunik üzerine kırmızı pelerin giyimlidir ve başında yeşil örtüsü vardır. Kız, tam karşısında resmedilen hizmetçiyle konuşmaktadır. Figür, iki eliyle tuttuğu tepsi üzerine yer alan Yahya'nın başını Hirodiya'ya sunmaktadır. Sahnenin devamında Yahya'nın başı kesilmesi olayı aktarılmaktadır. Kırmızı kısa tunikli ve mavi pelerinli bir asker Yahya'nın başının gövdesinden ayırırken resmedilmiştir. Figür, sağ eliyle kaldırdığı kılıcıyla Yahya'ya doğru hamle yapar. Yahya ise, iki kez resmedilmiştir. Birinde, diz çökmüş pozisyonda diğerinde ise yere yüz üstü yatmış başı gövdesinden ayrılmış biçimde verilmiştir.

Sahnenin en sağında, Yahya'nın iki öğrenci tarafından mezara gömülmesi olayı aktarılmaktadır. Öğrenciler, Yahya'yı tutmuş mezara koymaktadır. Havarilerden biri, kırmızı diğeri ise mavi himation giyinmiştir. Her iki figürde yarım boy verilmiştir. Yahya ise, kefenlenmiştir. Başında altın yaldızlı bir halesi bulunur. Burada Yahya'nın başı ile resmedilmesinin nedeni sanatçının dönemin diğer kaynaklarından esinlenmiş olmasından kaynaklanmaktadır.

Görsel 2. 50. *Yahya'nın Öldürülmesi*

Katalog No: 38

Resim No: 2.51-5.52.

Folyo No: fol. 29v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim ve alt kısmında metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ ἐν θαλάσσῃ περιπάτου

Çeviri: Denizin üzerinden yürüyüş

Kaynak: Matta 14/13-21 ve Matta 14/24-30

Metin: *[13]İsa bunu duyunca, tek başına tenha bir yere çekilmek üzere bir tekneyle oradan ayrıldı. Bunu öğrenen halk, kentlerden çıkıp O'nu yaya olarak izledi. [14] İsa tekneden inince büyük bir kalabalıkla karşılaştı. Onlara acıdı ve hasta olanlarını iyileştirdi. [15] Akşama doğru öğrencileri yanına gelip, "Burası ıssız bir yer" dediler, "Vakit de geç oldu. Halkı salıver de köylere gidip kendilerine yiyecek alsınlar." [16] İsa, "Gitmelerine gerek yok, onlara siz yiyecek verin" dedi. [17]Öğrenciler, "Burada beş ekmekle iki balıktan başka bir şeyimiz yok ki" dediler. [18] İsa, "Onları buraya, bana getirin" dedi. [19] Halka çayıra oturmalarını buyurduktan sonra, beş ekmekle iki balığı aldı, gözlerini göğe kaldırarak şükretti; sonra ekmekleri bölüp öğrencilerine verdi, onlar da halka dağıttılar. [20] Herkes yiyip doydu. Artakalan parçalardan on iki sepet dolusu topladılar. [21]Yemek yiyenlerin sayısı, kadın ve çocuklar hariç, yaklaşık beş bin erkekti.*

[24] O sırada tekne kıyıdan bir hayli uzakta dalgalarla boğuşuyordu. Çünkü rüzgâr karşı yönden esiyordu. [25] Sabaha karşı İsa, gölün üstünde yürüyerek onlara yaklaştı. [26] Öğrenciler, O'nun gölün üstünde yürüdüğünü görünce dehşete kapıldılar. "Bu bir hayalet!" diyerek korkuyla bağrıştılar. [27] Ama İsa hemen onlara seslenerek, "Cesur olun, benim, korkmayın!" dedi. [28] Petrus buna karşılık, "Ya Rab" dedi, "Eğer sen isen, buyruk ver suyun üstünden yürüyerek sana geleyim." [29] İsa, "Gel!" dedi. Petrus da tekneden indi, suyun üstünden yürüyerek İsa'ya yaklaştı. [30] Ama rüzgârın ne kadar güçlü estiğini görünce korktu, batmaya başladı. "Ya Rab, beni kurtar!" diye bağırdı.

Resmin Konusu: Beş Bin Kişinin Doyurulması ve İsa'nın Su Üstünde Yürümesi

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahne resmedilmiştir. Beş bin kişinin doyurulması ve İsa'nın su üstünde yürümesi mucizelerine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı

sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahne İncil'de anlatıldığı gibi resmedilmiştir. İncil'e göre, beş bin kişinin doyurulması için yiyecek sayısı beş arpa ekmeği ve iki balıktır. Bu olay sahnenin solunda resmedilmiştir. Sahnenin sağında ise on iki sepet ekmek ve yemek yiyen insan topluluğu vardur. Sahnenin solunda İsa ve dört havarisi karşılıklı resmedilmiştir. Figürlerin tümü altın sarısı haleli, mavi khiton üzerine açık kahverengi himation giyinmiştir. İsa, kızıl uzun saçlıdır ve solunda bulunan havarilerle konuşurken resmedilmiştir. İsa ve havarilerinin arasında beş somun ekmek ve iki balık resmedilmiştir. Havariler ise olayı izlemektedir. Havarilerden yaşlı olanı sol elini İsa'ya doğru uzatmıştır. Figür, somunların ve balıkların sayısını söylemekte bunların beş bin erkeğe yetmeyeceğini açıklamaktadır.

Sahnenin sağında İsa'nın mucizeyi gerçekleştirdiği olay yer almaktadır. On iki sepet somun, havariler ve halk resmedilmiştir. İki havari sepetlerin arkasında ekmek dağıtırken diğer ikisi ise sepetlerin sağında resmedilmiştir. Yaşlı havarilerden insan grubuna yakın olanı, somunları halka dağıtırken verilmiştir. Somunlar için bekleyen halk kayaklar üzerinde otururken verilmiştir. Bunun dışında oynayan ve ağaca çıkan çocuk figürleri sahnenin dikkat çekici unsurları arasında yer alır. Yedi çocuktan altısı ikili grup şeklinde oynarken diğeri tek başına resmedilmiştir. Ayrıca üç erkek çocuğu da ağaçlara tırmanırken tasvir edilmiştir. Ağaçlar kahverengi çerçeveli altın sarısı renklidir. Ağacın yapraklarında da altın sarısı konturlar vardır.

Beş bin kişinin doyurulması mucizesi sahnesinin hemen altında, İsa'nın su üzerinde yürümesi mucizesine yer verilmiştir. Sahnenin sol tarafında göl üzerinde büyük bir kayık resmedilmiştir. Matta inciline paralel yapılan bu sahnede, tekne üzerinde dört havari resmedilmiştir. Havariler balık tutmak için göle ağ atmışlardır. Havarilerin tümü altın sarısı haleye sahiptir ve tekne içinde otururken tasvir edilmiştir. Havarileri sağdan sola doğru tanımlamak gerekirse; en öndeki havari beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır. Beyaz khiton üzerine açık pembe himation giyinmiştir. Onun arkasındaki havari kahverengi saçlı ve sakallıdır ve mavi himation giyinmiştir. En arkadaki iki havari ise yaşlı resmedilmiştir. Her ikisi de beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır. Kayıktaki havarilerden Petrus, İsa'ya yaklaşmak için göle atlamıştır. İsa, sahnenin sağında su üzerinde ayakta resmedilmiştir. Mavi khiton üzerine kahverengi himation giyinmiştir. Figür sağ eliyle havari Petrus'a doğru takdis yapmıştır.

Görsel 2. 51. *Beş Bin Kişinin Doyurulması*

Görsel 2. 52. *İsa'nın Su Üstünde Yürümesi*

Katalog No: 39

Resim No: 2.53.

Folyo No: fol. 30v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς παραβάσεως τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ

Çeviri: Allahın emrinin bozulması

Kaynak: Matta 15/1-9

Metin: *[1-2] Bu sırada Yeruşalim'den bazı Ferisiler ve din bilginleri İsa'ya gelip, "Öğrencilerin neden atalarımızın töresini çiğniyor?" diye sordular, "Yemekten önce ellerini yıkamıyorlar." [3] İsa onlara şu karşılığı verdi: "Ya siz, neden töreniz uğruna Tanrı buyruğunu çiğniyorsunuz? [4] Çünkü Tanrı şöyle buyurdu: 'Annene babana saygı göstereceksin'; 'Annesine ya da babasına söven kesinlikle öldürülecektir.' [5-6] ama siz, 'Her kim anne ya da babasına, benden alacağın bütün yardım Tanrı'ya adanmıştır derse, artık babasına saygı göstermek zorunda değildir' diyorsunuz. Böylelikle, töreniz uğruna Tanrı'nın sözünü geçersiz kılmış oluyorsunuz. [7-8] Ey ikiyüzlüler! Yeşaya'nın sizinle ilgili şu peygamberlik sözü ne kadar yerindedir: 'Bu halk dudaklarıyla beni sayar, ama yürekleri benden uzak. [9] Bana boşuna taparlar. Çünkü öğrettikleri, sadece insan buyruklarıdır.'"*

Resmin Konusu: İsa'nın Yahudilere Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın Yahudilere öyküsünü aktarmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mimari yapılar arka plan olarak kullanılmıştır. Ayrıca ağaç tasvirleri de vardır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. Sahnenin merkezinde yer alan İsa'nın sağında havarileri ve solunda ise Ferisi topluluğu tasvir edilmiştir. Ayakta ve haleli tasvir edilen İsa mavi khiton üzerine kırmızı himation giyimlidir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle kutsal kitabı tutar. İsa'nın sağ yanında üç havarisi yer alır bunlardan öndeki gri saçlı ve sakallı, diğer ikisi kızıl saçlı ve genç resmedilmiştir. Havarilerin tümü lacivert khiton üzerine koyu renklere sahip himation giyimlidir. Figürler, İsa'ya doğru

bakarken sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadırlar. İsa'nın solundaki ise Ferisiler ve din bilginleri vardır. Bunlardan dördü tam boy resmedilmiştir. Diğerlerinin ise sadece başları görülmektedir. Figürlerden üçü gri saçlı ve sakallı olup diğeri kızıl saçlı ve sakalsızdır. Figürlerin tümü khiton üzerine himation giyinmiş olup başlarında örtüleri bulunmaktadır.

Görsel 2. 53. İsa'nın Yahudilere Öğretisi

Katalog No: 40

Resim No: 2.54.

Folyo No: fol. 31v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν θεραπευθέντων ὄχλων

Çeviri: İyi edilen kalabalıklar

Kaynak: Matta 15/22-28

Metin: *[22] O yöreden Kenanlı bir kadın İsa'ya gelip, "Ya Rab, ey Davut Oğlu, halime acı! Kızım cine tutuldu, çok kötü durumda" diye feryat etti. [23] İsa kadına hiçbir karşılık vermedi. Öğrencileri yaklaşıp, "Sal şunu, gitsin!" diye rica ettiler. "Arkamızdan bağırıp duruyor."[24] İsa, "Ben yalnız İsrail halkının kaybolmuş koyunlarına gönderildim" diye yanıtladı. [25] Kadın ise yaklaşıp, "Ya Rab, bana yardım et!" diyerek O'nun önünde yere kapandı. [26] İsa ona, "Çocukların ekmeğini alıp köpeklere atmak doğru değildir" dedi. [27]Kadın, "Haklısın, ya Rab" dedi. "Ama köpekler de efendilerinin sofrasından düşen kırıntıları yer." [28] O zaman İsa ona şu karşılığı verdi: "Ey kadın, imanın büyük! Dilediğin gibi olsun." Ve kadının kızı o saatte iyileşti.*

Resmin Konusu: Kenanlı bir kadının kızın iyileştirilmesi ve Birçok hastanın iyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında İsa'nın Kenanlı bir kadının kızın iyileştirilmesi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahne İncil'de anlatıldığı gibi resmedilmiştir. İncil'e göre, Kenanlı bir kadın İsa'ya yaklaşarak kızı için şifa istemektedir. Sahnenin solunda İsa ve üç havarisi yer alır. Havarilerden İsa'ya yakın olanı yaşlı resmedilirken diğer ikisi daha genç bir görünüme sahiptir. Her üç havaride altın yaldızlı halelidir. Yüzleri izleyiciye dönük olarak tasvir edilmiştir. Yaşlı havari altın sarısı khiton üzerine açık kahverengi himation giyimlidir. Diğer ikisi ise altın sarısı khiton üzerine yeşil/mavi himationludur. İsa, kızıl uzun saçlıdır ve solunda bulunan Kenanlı kadına doğru bakmaktadır. Sahnenin ortasında İsa ve iki havarisi

ikinci kez resmedilmiştir. Her üç figür altın sarısı halelidir. İsa önde diğer iki havarisi arkada yer alır. İsa'nın tam karşısında ona diz çöken Kenanlı kadın resmedilmiştir. Figür kırmızı uzun maphorion giyimlidir.

Sahnenin sağında İsa, hastalara doğru sağ eliyle takdis işareti yaparken tasvir edilmiştir. Uzun kahverengi saçları ve sakallarıyla, lacivert khitonu ve üzerindeki altın sarısı himationuyla dikkat çeker. Sahnenin sağ tarafında dört hasta resmedilmiştir. Öndeki hasta, yerde emekler şekilde verilmiştir. Etek ve boyun kısmı altın sarısı süslemeli uzun kırmızı tunik giymiştir. İkinci hasta ise cinlidir. Figür çıplak verilmiştir. Arkadaki hasta ise kambur olarak resmedilmiştir. Figür, lacivert kısa tuniklidir. Figürlerden sadece üçü tam boy verilmiş olup diğerlerinin ise başı görülmektedir.

Hastaların arkasında bir grup insan topluluğuna yer verilmiştir. Sadece dördü tam boy olarak verilmiştir. İsa'nın mucizesine şahitlik eden bu figürlerden sadece bir tanesi gençtir diğerleri ise yaşlıdır. Öndeki figür kırmızı uzun tunik altına mavi pantolon giyinmiştir. Yaşlı figürlerden sol ve sağdaki başları örtülü beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır. Ortadaki figürün başında bir şey yoktur.

Görsel 2. 54. *Kenanlı bir kadının kızın iyileştirilmesi ve Birçok hastanın iyileştirilmesi*

Katalog No: 41

Resim No: 2.55.

Folyo No: fol. 32r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν ζ΄ ἄρτων

Çeviri: Yedi ekmek

Kaynak: Matta 15/32-38

Metin: *32 İsa öğrencilerini yanına çağırıp, "Halka acıyorum" dedi. "Üç gündür yanımdalar, yiyecek hiçbir şeyleri yok. Onları aç aç evlerine göndermek istemiyorum, yolda bayılabilirler."*

33 Öğrenciler kendisine, "Böyle ıssız bir yerde bu kadar kalabalığı doyuracak ekmeği nereden bulalım?" dediler.34 İsa, "Kaç ekmeğiniz var?" diye sordu. "Yedi ekmekle birkaç küçük balığımız var" dediler. 35Bunun üzerine İsa, halka yere oturmalarını buyurdu. 36 Yedi ekmekle balıkları aldı, şükredip bunları böldü, öğrencilerine verdi. Onlar da halka dağıttılar. 37 Herkes yiyip doydu. Artakalan parçalardan yedi küfe dolusu topladılar. 38 Yemek yiyenlerin sayısı, kadın ve çocuklar hariç, dört bin erkekti.

Resmin Konusu: İsa'nın Dört Bin Kişiyi Doyurması

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında İsa'nın dört bin kişiyi doyurması mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede ağaç gibi bitkisel figürlere de yer almaktadır.

Sahnenin solunda İsa ve üç havarisi karşılıklı resmedilmiştir. Figürlerin tümü altın sarısı haleli, mavi khiton üzerine açık kahverengi himation giyimlidir. İsa, kızıl uzun saçlıdır ve ekmekleri kutsarken resmedilmiştir. İsa ve havarilerinin arasında yedi somun ekmek ve birkaç kırmızı balık resmedilmiştir. İsa'nın tam karşısındaki havari her iki elini de açmıştır. Diğer iki havari ise olayı izlemektedir. Sahnenin sağında İsa'nın mucizeyi gerçekleştirdiği olay yer almaktadır. Yedi sepet somun, havariler ve halk resmedilmiştir. Üç havari sepetlerin arkasında somunları dağıtmaktadır. Yaşlı havarilerden halka yakın olanı eline iki somunu

alarak karşındaki genç erkek figürüne vermektedir. Somunlar için bekleyen halk göl kıyısında kayalıklar üzerinde otururken resmedilmiştir. İncil'de anlatıldığı gibi karnını doyuranların hepsi erkektir. Kadın ve çocuklar resmedilmemiştir. Figürlerin tümü otururken verilmiştir. Figürlerden biri göle doğru eğilmiş testiye su doldururken resmedilmiştir. Gölün sahnede yer almasının nedeni "*İsa, halkı evlerine gönderdikten sonra tekneye binip Magadan bölgesine geçti* (Matta 15/39)" ayetine bağlıdır.

Görsel 2. 55. *İsa'nın Dört Bin Kişiyi Doyurması*

Katalog No: 42

Resim No: 2.56.

Folyo No: fol. 34r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς μεταμορφώσεως

Çeviri: Saralı

Kaynak: Matta 17/1-8 ve Matta 17/9-13

Metin: *[1]Altı gün sonra İsa, yanına yalnız Petrus, Yakup ve Yakup'un kardeşi Yuhanna'yı alarak yüksek bir dağa çıktı. [2]Onların gözü önünde İsa'nın görünümü değişti. Yüzü güneş gibi parladı, giysileri ışık gibi bembeyaz oldu. [3]O anda Musa'yla İlyas öğrencilere göründü. İsa'yla konuşuyorlardı. [4]Petrus İsa'ya, "Ya Rab" dedi, "Burada bulunmamız ne iyi oldu! İstersen burada üç çardak kurayım: Biri sana, biri Musa'ya, biri de İlyas'a." [5] Petrus daha konuşurken parlak bir bulut onlara gölge saldı. Buluttan gelen bir ses, "Sevgili Oğlum budur, O'ndan hoşnudum. O'nu dinleyin!" dedi.[6] Öğrenciler bunu işitince, dehşet içinde yüzüstü yere kapandılar. [7] İsa gelip onlara dokundu, "Kalkın, korkmayın!" dedi. [8] Başlarını kaldırınca İsa'dan başka kimseyi göremediler. [9]Dağdan inerlerken İsa onlara, "İnsanoğlu ölümden dirilmeden, gördüklerinizi kimseye söylemeyin" diye buyurdu.[10] Öğrencileri O'na şunu sordular: "Peki, din bilginleri neden önce İlyas'ın gelmesi gerektiğini söylüyorlar?" [11]İsa, "İlyas gerçekten gelecek ve her şeyi yeniden düzene koyacak" diye yanıtladı. [12]"Size şunu söyleyeyim, İlyas zaten geldi, ama onu tanımadılar, ona yapmadıklarını bırakmadılar. Aynı şekilde İnsanoğlu da onların elinden acı çekecektir." [13] O zaman öğrenciler İsa'nın kendilerine Vaftizci Yahya'dan söz ettiğini anladılar.*

Resmin Konusu: Metamorphosis ve İsa'nın Havarileri ile Konuşması

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahne resmedilmiştir. Metamorphosis ve İsa'nın havarileri ile konuşması olaylarına yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Folyonun sol üst köşesinde İsa'nın başkalaşım olayına yer verilmiştir. Sahnenin merkezinde kayalıklar üzerinde yükselen İsa resmedilmiştir. Mavi bir mandorla içinde betimlenen İsa,

ayakta verilmiştir. Figür sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. Altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Figür, uzun kızıl saçlı ve kızıl sakallıdır. İsa'nın solunda Musa resmedilmiştir. Kızıl gür saçlı ve sakalsız resmedilen figür, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. İsa'nın sağında İlyas peygamber bulunmaktadır. Beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır. Altın sarısı khiton üzerine siyah himation giyiniştir. Her iki elini açarak İsa'ya doğru uzatmıştır.

Sahnenin hemen altında üç küçük tepe önünde betimlenmiş olan Petrus, Yuhanna ve Yakup farklı hareketlerde gösterilmişlerdir. Soldaki figür gri saçlı ve sakallı olduğu için Petrus olmalıdır. Petrus sol elini gökyüzünde doğru kalmıştır. Ortadaki havari ise Yuhanna'dır. Altın sarısı khiton üzerine gri himation giyinmiştir. Sağdaki tepe önünde yer alan figür ise Yakup'tur. Sağ elini havaya kaldırmış ve parmaklarıyla takdis işareti yapmaktadır. Kızıl saçlı ve sarı haleli olan Yakup'un üzerinde altın sarısı khiton üzerine kırmızı himation yer almaktadır. Havarilerin önünde bulundukları tepelerden soldaki tepe kırmızı, ortadaki turuncu, sağdaki ise açık mor rengine sahiptir. Tepelerin üzerinde küçük ağaç tasvirleri görülmektedir.

Folyonun ortasında İsa'nın Havarileri ile konuşması sahnesine yer verilmiştir. İsa, dağdan inmiş ve üç havarisi ile konuşmaktadır. Kızıl saçlı ve sakalsız verilen İsa, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. İsa'nın tam karşısında üç havari resmedilmiştir. Baştaki havari Petrus olmalıdır. Altın sarısı khiton üzerine turuncu himation giyimli havari sağ elini göğsü üzerine tutmuş takdis işareti yapmaktadır. Kısa saçlı ve genç olan ortadaki havarinin üzerinde altın sarısı khiton üzerine gri himation görülmektedir. Sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. En sondaki havari ise kızıl saçlı ve kızıl sakallıdır.

Görsel 2. 56. *Metamorphosis ve İsa'nın Havarileri ile Konuşması*

Katalog No: 43

Resim No: 2.57.

Folyo No: fol. 34v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 17/14-18

Metin: *14 Kalabalığın yanına vardıklarında bir adam İsa'ya yaklaşıp önünde diz çöktü. 15 "Ya Rab" dedi, "Oğlumun haline acı! Sarası var, çok acı çekiyor. Sık sık ateşe, suya düşüyor. 16 Onu senin öğrencilerine getirdim, ama iyileştiremediler." 17 İsa, "Ey imansız ve sapmış kuşak!" dedi. "Sizinle daha ne kadar kalacağım? Size daha ne kadar katlanacağım? Çocuğu buraya, bana getirin." 18 İsa cini azarlayınca, cin çocuktan çıktı, çocuk o anda iyileşti.*

Resmin Konusu: Epilepsili Çocuğun İyileştirilmesi Mucizesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında İsa'nın Epilepsili Çocuğun İyileştirilmesi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnede sağında bir mimari arka plan kullanılmıştır. Sahne figür bakımından oldukça kalabalıktır.

İsa ve havarileri sahnenin solunda ayakta ve haleli resmedilmiştir. Üçü de tam boy verilmiştir. Havarilerden İsa'ya yakın olanı beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır. Figür, altın sarısı khiton üzerine açık mor himation giyinmiştir. Kızıl saçlı ve kızıl sakallı olan ortadaki havari ise altın sarısı khiton üzerine yeşil himation giyimlidir. Diğer iki havari ise benzer kıyafetli olup genç resmedilmiştir. İsa ve epilepsili hasta sahnenin odak noktasını oluşturur. İsa, altın yaldızlı haleli ve uzun kahverengi saçlıdır. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimli olan İsa, sağ elini takdis işareti yaparak karşısındaki hastaya şifa vermektedir. Hasta biri yürürken diğer ise yerde yatmış şekilde olmak üzere iki kez resmedilmiştir. Sahnenin sağında mucizeye şahitlik yapan bir grup insan yer alır. Bunlar arasında sadece üç figür tam boy olarak resmedilmiştir. Diğerlerinin ise sadece başının bir kısmı görülmektedir. Figürlerin her ikisi de yaşlı olup başlarında örtü vardır.

Görsel 2. 57. *Epilepsili Çocuğun İyileştirilmesi*

Katalog No: 44

Resim No: 2.58.

Folyo No: fol. 35r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν τελούντων τὰ δίδραχμα

Çeviri: Yarım şekel ödeyenler

Kaynak: Matta 17/24-27

Metin: *[24] Kefarnahum'a geldiklerinde, iki dirhemlik tapınak vergisini toplayanlar Petrus'a gelip, "Öğretmeniniz tapınak vergisini ödüyor, değil mi?" diye sordular. [25] Petrus, "Ödüyor" dedi. Petrus eve gelince, daha kendisi bir şey söylemeden İsa ona, "Simun, ne dersin?" dedi. "Dünya kralları gümrük ya da vergiyi kimlerden alır? Kendi oğullarından mı, yabancılardan mı?" [26] Petrus'un, "Yabancılardan" demesi üzerine İsa, "O halde oğullar muaftır" dedi. [27] "Ama vergi toplayanları gücendirmeyelim. Göle gidip oltanı at. Tuttuğun ilk balığı çıkar, onun ağzını aç, dört dirhemlik bir akçe bulacaksın. Parayı al, ikimizin vergisi olarak onlara ver."*

Resmin Konusu: Tapınak Vergisi Mucizesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında tapınak vergisi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnede sağında bir mimari arka plan kullanılmıştır. Sahne figür bakımından oldukça kalabalıktır. Sahnenin merkezinde, İsa ve dört havarisi yer almaktadır. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimli İsa adım atar pozisyonda olup sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın arkasında havarilerinden biri resmedilmiştir. Figür, altın sarısı khiton üzerine kahverengi himation giyinmiş olup gri saçlı ve sakallıdır. Diğer havariler ise, İsa'nın önünde verilmiştir. Havarilerin ikisi genç tasvir edilmiş olup diğeri ise gri saçlı ve sakallıdır. Sahnenin sağında mimari bir yapının olduğu avlunun içinde İsa ve havarisi vardır. İsa, havariye tapınak vergi parasını balığın ağzında bulacağını söylemiştir. Havari, önündeki mimari yapıya doğru adım atmış ve yüzünü İsa'ya doğru çevirmiştir. İki elini göğüs hizasında açmıştır.

Görsel 2. 58. *Tapınak Vergisi Mucizesi*

Katalog No: 45

Resim No: 2.59.

Folyo No: fol. 35v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν διαλογιζομένων τίς μείζων

Çeviri: En büyük kimdir? diye tartışanlar

Kaynak: Matta 18/1-7

Metin: *[1]Bu sırada öğrencileri İsa'ya yaklaşıp, "Göklerin Egemenliği'nde en büyük kimdir?" diye sordular. [2-3] İsa, yanına küçük bir çocuk çağırdı, onu orta yere dikip şöyle dedi: "Size doğrusunu söyleyeyim, yolunuzdan dönüp küçük çocuklar gibi olmazsanız, Göklerin Egemenliği'ne asla giremezsiniz. [4] Kim bu çocuk gibi alçakgönüllü olursa, Göklerin Egemenliği'nde en büyük odur. [5] Böyle bir çocuğu benim adım uğruna kabul eden, beni kabul etmiş olur. [6] "Ama kim bana iman eden bu küçüklerden birini günaha düşürürse, boynuna kocaman bir değirmen taşı asılıp denizin dibine atılması kendisi için daha iyi olur. 7 İnsanı günaha düşüren tuzaklardan ötürü vay dünyanın haline! Böyle tuzakların olması kaçınılmazdır. Ama bu tuzaklara aracılık eden kişinin vay haline!*

Resmin Konusu: İsa'nın Çocuk Üzerinden Yahudilere Öğretisi (En Büyük Kim?)

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında, İsa'nın çocuk üzerinden Yahudilere öğretisine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahne çerçevesizdir ve herhangi bir mimari arka plan bulunmaz.

Sahnenin merkezinde İsa, düz ayaklı arkalıksız bir taht üzerinde oturmaktadır. Cepheden resmedilmiş olan İsa lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir ve sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. Sol elini ise, küçük bir çocuğun başına koymuştur. Çocuk, kısa tunik giyimli olup bacakları çıplak verilmiştir. Sahnenin solunda İsa'nın üç havarisi resmedilmiştir. Figürlerin tümü halelidir ve altın sarısı khiton giyimlidir. Sahnenin sağında havarilerden ikisi yer almaktadır. Figürlerden İsa'ya yakın olanının üzerinde altın sarısı khiton üzerine turuncu himation yer almaktadır. Gri saçlı ve sakalı olan figür, İsa'ya doğru bakmaktadır. Diğer havari ise, solunda bulunan çocuğun ensesinden tutamaktadır. Küçük çocuk, kızıl dalgalı saçlara sahiptir ve kısa kırmızı tunik giyimlidir. Figür, karşısındaki diğer

çocuğa ellerini kaldırıp bir şey anlatırken resmedilmiştir. Havarilerin yanındaki kalabalık insan topluluğu ve küçük çocuklar bulunmaktadır. Yetişkin insanlardan sadece dört tanesi tam boy resmedilmiştir. Figürlerden öndeki, altın sarısı uzun tunik üzerine mavi pelerin giyinmiştir. Başında kırmızı bir örtü olan figürün yanında küçük çocuk resmedilmiştir. Yetişkinlerden diğeri ise, kırmızı uzun tunik giyimli, beyaz saçlı ve sakallıdır. Omzunda çocuk taşıyan erkek figürü ise sahnenin dikkat çekici bir detayıdır. Omzundaki çocuk mavi tunikli ve kızıl saçlıdır. Sahnenin arkasında, omzunda çocuk taşıyan bir başka figür daha vardır ancak taşıyan kişinin detayları tam olarak çizilmemiştir; sadece çocuğun detayları verilmiştir. Çocuk, yeşil tunikli ve kızıl saçlı olarak betimlenmiştir.

Görsel 2. 59. *İsa'nın Çocuk Üzerinden Yahudilere Öğretisi (En Büyük Kim?)*

Katalog No: 46

Resim No: 2.60.

Folyo No: fol. 36r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν ϱ΄ προβάτων παραβολή

Çeviri: Yüz koyun meseli

Kaynak: Matta 18/ ?-?

Metin: *[1] Bu sırada öğrencileri İsa'ya yaklaşıp, "Göklerin Egemenliği'nde en büyük kimdir?" diye sordular. [2-3] İsa, yanına küçük bir çocuk çağırdı, onu orta yere dikip şöyle dedi: "Size doğrusunu söyleyeyim, yolunuzdan dönüp küçük çocuklar gibi olmazsanız, Göklerin Egemenliği'ne asla giremezsiniz. [4]Kim bu çocuk gibi alçakgönüllü olursa, Göklerin Egemenliği'nde en büyük odur. [5]Böyle bir çocuğu benim adım uğruna kabul eden, beni kabul etmiş olur. [6] "Ama kim bana iman eden bu küçüklerden birini günaha düşürürse, boynuna kocaman bir değirmen taşı asılıp denizin dibine atılması kendisi için daha iyi olur. [7]İnsanı günaha düşüren tuzaklardan ötürü vay dünyanın haline! Böyle tuzakların olması kaçınılmazdır. Ama bu tuzaklara aracılık eden kişinin vay haline! [8] "Eğer elin ya da ayağın günah işlemene neden olursa, onu kesip at. Tek el, tek ayakla yaşama kavuşman, iki elle, iki ayakla sönmez ateşe atılmandan iyidir. [9] Eğer gözün günah işlemene neden olursa, onu çıkar at. Tek gözle yaşama kavuşman, iki gözle cehennem ateşine atılmandan iyidir.[10-11] "Bu küçüklerden birini bile hor görmekten sakının! Size şunu söyleyeyim, onların göklerdeki melekleri, göklerdeki Babam'ın yüzünü her zaman görürler."*

Resmin Konusu: İsa'nın Çocuk Üzerinden Yahudilere Öğretisi (En Büyük Kim?)

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında, İsa'nın çocuk üzerinden Yahudilere öğretisine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnenin sağında mimari arka plan vardır.

Sahnenin merkezinde İsa, düz ayaklı arkalıksız bir taht üzerinde oturmaktadır. Figür, cepheden resmedilmiş olup, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. Sol elinde ise kutsal kitap vardır. İsa'nın sağında, dört havari dikkati çeker. Figürlerin tümü haleli olup üzerlerinde altın sarısı khiton bulunmaktadır. Baştaki havari, kızıl saçlı ve sakallıdır. Üzerinde açık kırmızı himation vardır. Yanındaki diğer havari ise, gri saçlı ve sakallı olup yeşil himation giyinmiştir. Diğerlerinden daha genç olan üçüncü havari ise mavi himation giyimlidir. İsa'nın solunda küçük çocuk ve Yahudi topluluğuna yer verilmiştir. Çocuk, kısa altın sarısı tunik giyinmiş olup ayaklarında kahverengi çizmesi vardır. Yetişkin insanlardan sadece dördü tam boy resmedilmiştir. Figürlerden öndeki, altın sarısı uzun tunik üzerine kırmızı pelerin ile tasvir edilmiştir. Başında yeşil bir örtüsü vardır. Diğer figürlerin yüzlerinde bozulmalar olması nedeniyle detaylı bilgi verilememektedir.

Görsel 2. 60. İsa'nın Çocuk Üzerinden Yahudilere Öğretisi

Katalog No: 47

Resim No: 2.61.

Folyo No: fol. 37r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 18/23-35

Metin: *[23] Şöyle ki, Göklerin Egemenliği, köleleriyle hesaplaşmak isteyen bir krala benzer. [24] Kral hesap görmeye başladığında kendisine, borcu on bin talantı bulan bir köle getirildi. [25] Kölenin ödeme gücü olmadığından efendisi onun, karısının, çocuklarının ve bütün malının satılıp borcun ödenmesini buyurdu. [26]Köle yere kapanıp efendisine, 'Ne olur, sabret! Bütün borcumu ödeyeceğim' dedi. [27]Efendisi köleye acıdı, borcunu bağışlayıp onu salıverdi. [28] "Ama köle çıkıp gitti, kendisine yüz dinar borcu olan başka bir köleye rastladı. Onu yakalayıp, 'Borcunu öde' diyerek boğazına sarıldı. [29] Bu köle yüzüstü yere kapandı, 'Ne olur, sabret! Borcumu ödeyeceğim' diye yalvardı. [30]Ama ilk köle bunu reddetti. Gitti, borcunu ödeyinceye dek adamı zindana kapattı. [31]Öteki köleler, olanları görünce çok üzüldüler. Efendilerine gidip bütün olup bitenleri anlattılar. [32] "Bunun üzerine efendisi köleyi yanına çağırdı. 'Ey kötü köle!' dedi. 'Bana yalvardığın için bütün borcunu bağışladım. [33]Benim sana acıdığım gibi, senin de köle arkadaşına acıman gerekmez miydi?' [34]Bu öfkeyle efendisi, bütün borcunu ödeyinceye dek onu işkencecilere teslim etti. [35] "Eğer her biriniz kardeşini gönülden bağışlamazsa, göksel Babam da size öyle davranacaktır."*

Resmin Konusu: On Bin Talant Borcu Olan Kötü Hizmetçi Meseli

İkonografik çözümleme: Folyonun altında, on bin talant borcu olan kötü hizmetçi Meseline yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnenin sağında mimari arka plan vardır. Resim figür bakımından oldukça kalabalıktır.

Sahne ikiye bölünmüştür: solda İsa, havariler ve şahitler yer alırken ikinci kısım olan sağda ise 'On Bin Talant Borcu Olan Kötü Hizmetçi Meseli' tasvir edilmiştir. Sahnenin solunda yer alan İsa ve havarileri ayakta tam boy resmedilmiştir. Havarilerden öndeki gri saçlı ve sakallı olup altın sarısı khiton üzerine yeşil himation ile tasvir edilmiştir. Kızıl saçlı ve sakalsız tasvir

edilen diğer havari altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyimlidir. Havarilerin önünde yer alan İsa lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir ve sağ eliyle karşısındaki kalabalık topluluğa doğru takdis işareti yaparken resmedilmiştir. İnsan topluğundan sadece dördü tam boy verilmiş olup diğerlerinin yalnızca kafası görülmektedir. Figürlerin tümünün başında örtüleri vardır ve uzun tunik giyimlidirler.

Sahnenin sağında on bin talant borcu olan kötü hizmetçi olayı aktarılmıştır. Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak tasarlanmış olup sağdan sola doğru ilerlemektedir. Sağda, çapraz ayaklı arkalıksız bir taht üzerine oturan Kral tasvirine yer verilmiştir. Figür, kısa mavi tunik üzerine kırmızı pelerin giyimli olup başında altın tacı yer alır. Kralın karşında; hizmetçi, yardımcı ve yere kapanmış borçlu köle resmedilmiştir. Kısa mavi tunik giyen, kızıl saçlı ve sakalsız olan hizmetçi kral ile konuşurken tasvir edilmiştir. Hizmetçinin hemen arkasında, yeşil kısa tunikli bir figür vardır. Muhtemelen kralın yardımcılarından biridir. Kralın ayağının ucunda da yere kapanmış köle figürüne yer verilmiştir. Kırmızı tunikli figür, borçları için kraldan bağışlanma dilemektedir. Sahnenin ortasında, Kraldan dönen köle, yolda kendisine borcu olan diğer köleyle karşılaşmıştır. Figür, köleden borucunu istemektedir. Kırmızı tunikli verilen köle iki kez resmedilmiştir. Biri ayakta diğeri ise yere kapanmış borcu için bağışlanma dilemektedir. Sahne devamında ise kemerli bir yapı önünde yine aynı iki köle resmedilmiştir. Sahnede figürler birbirlerine karşılıklı olarak yerleştirilmiştir.

Görsel 2. 61. *On Bin Talant Borcu Olan Kötü Hizmetçi Meseli*

Katalog No: 48

Resim No: 2.62.

Folyo No: fol. 38r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin onun hemen altında resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ ἐπερωτήσταντος πλουσίου

Çeviri: Soru soran zengin adam (om. αὐτὸν)

Kaynak: Matta 19/13-15

Metin: *13-14 O sırada bazıları küçük çocukları İsa'nın yanına getirdiler; ellerini onların üzerine koyup dua etmesini istediler. Öğrenciler onları azarlayınca İsa, "Bırakın çocukları" dedi. "Bana gelmelerine engel olmayın! Çünkü Göklerin Egemenliği böylelerinindir." 15 Ellerini onların üzerine koyduktan sonra oradan ayrıldı.*

Sanatçı/Üslup:

Resmin Konusu: İsa'nın Çocukları Kutsaması

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında, İsa'nın çocukları kutsaması anlatısına yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnenin sağında ve solunda ağaçlar arka plan olarak kullanılmıştır.

İsa, sahnenin merkezinde düz ayaklı arkalıksız bir taht üzerinde cepheden tasvir edilmiştir. Lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyimli İsa, sağ eliyle solundaki çocuklara doğru takdis yapmaktadır. Sahnenin solunda İsa'nın dört havarisi resmedilmiştir. Figürlerin tümü haleli olup altın sarısı khiton giyimlidir. Lakin sahnede bozulmalar olduğu için yüz detayları hakkında bilgi verilemez. Birinci havarinin üzerinde açık kahverengi himation vardır. Yanındaki diğer havarisi mavi himation, üçüncü havari yeşil himation ve son havari ise açık kırmızı himation giyimlidir.

Sahnenin sağında, kalabalık insan topluluğu ve küçük çocuklara yer verilmiştir. Çocukların sadece üçü tam boy resmedilmiştir. Tümü kızıl saçlı olup tunik giyimlidir. Ellerini göğüsleri hizaların da birleştiren çocuklar, İsa'ya doğru bakmaktadır. Yetişkin insanlardan sadece beşi tam boy resmedilmiştir. Figürlerin başı tahrip olduğu için net bilgi söylenememektedir. Fakat figürlerin tümünün başında örtüsü vardır. Figürlerden baştaki, kırmızı uzun tunik üzerine altın sarısı pelerin giyimli olup, başında mavi bir örtüsü vardır. Figürden diğeri ise, mavi

tunik giyimlidir. Turuncu renkli tunik üzerine altın sarısı pelerin giyimli olan üçüncü figürün başında siyah örtü görülmektedir. Dördüncü figür diğerlerinden farklı olarak sol omzunda çocuk taşımaktadır. Altın sarısı tunik üzerine kırmızı pelerin giyimli bu figürün başında kırmızı bir örtüsü görülmektedir. Çocuk ise, altın sarısı tuniklidir.

Görsel 2. 62. *İsa'nın Çocukları Kutsaması*

Katalog No: 49

Resim No: 2.63.

Folyo No: fol. 38v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν μισθουμένων ἐργάτων

Çeviri: Ücretli rençberler

Kaynak: Matta 19/23-30

Metin: [23] İsa öğrencilerine, "Size doğrusunu söyleyeyim" dedi, "Zengin kişi Göklerin Egemenliği'ne zor girecek. [24] Yine şunu söyleyeyim ki, devenin iğne deliğinden geçmesi, zenginin Tanrı Egemenliği'ne girmesinden daha kolaydır." [25] Bunu işiten öğrenciler büsbütün şaşırdılar, "Öyleyse kim kurtulabilir?" diye sordular. [26] İsa onlara bakarak, "İnsanlar için bu imkânsız, ama Tanrı için her şey mümkündür" dedi. [27]Bunun üzerine Petrus O'na, "Bak" dedi, "Biz her şeyi bırakıp senin ardından geldik, kazancımız ne olacak?" [28] İsa onlara, "Size doğrusunu söyleyeyim" dedi, "Her şey yenilendiğinde, İnsanoğlu görkemli tahtına oturduğunda, siz, evet ardımdan gelen sizler, on iki tahta oturup İsrail'in on iki oymağını yargılayacaksınız. [29]Benim adım uğruna evlerini, kardeşlerini, anne ya da babasını, çocuklarını ya da topraklarını bırakan herkes, bunların yüz katını elde edecek ve sonsuz yaşamı miras alacak. [30] Ne var ki, birincilerin birçoğu sonuncu, sonuncuların birçoğu da birinci olacak."

Resmin Konusu: İsa'nın Öğretileri: Zenginlik ve Sonsuz Yaşam

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın öğretileri: zenginlik ve sonsuz yaşam olayını anlatır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnenin sağında ve solunda arka plan olarak ağaç tasvirleri kullanılmıştır.

İsa, arkalıksız bir taht üzerinde oturmaktadır. Sağ eliyle takdis işareti yaparken, sol eliyle altın yaldızlı kapalı bir kitap tutmaktadır. Başı izleyiciye dönük bir şekilde resmedilmiştir. Mavi khiton üzerine sağ kolunu açıkta bırakan altın yaldızlı bir himation giyimlidir. İsa'nın sağında ve solunda altışar havari resmedilmiştir. Cepheden verilen figürler, altın sarısı halelidir. Khtion üzerine himation giyen figürlerin tümü takdis işareti yapmaktadır.

Görsel 2. 63. İsa'nın Öğretileri: Zenginlik ve Sonsuz Yaşam

Katalog No: 50

Resim No: 2.64.

Folyo No: fol. 39v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν υἱῶν Ζεϐεδαίου

Çeviri: Zebedi'nin oğulları

Kaynak: Matta 20/1-16

Metin: [1]"Göklerin Egemenliği, sabah erkenden bağında çalışacak işçi aramaya çıkan toprak sahibine benzer. [2] Adam, işçilerle günlüğü bir dinara anlaşıp onları bağına gönderdi. [3] "Saat dokuza doğru tekrar dışarı çıktı, çarşı meydanında boş duran başka adamlar gördü. [4-5] Onlara, 'Siz de bağa gidip çalışın. Hakkınız neyse, veririm' dedi, onlar da bağa gittiler. "Öğleyin ve saat üçe doğru yine çıkıp aynı şeyi yaptı. [6] Saat beşe doğru çıkınca, orada duran başka işçiler gördü. Onlara, 'Neden bütün gün burada boş duruyorsunuz?' diye sordu. [7] " 'Kimse bize iş vermedi ki' dediler. "Onlara, 'Siz de bağa gidin, çalışın' dedi. [8] "Akşam olunca, bağın sahibi kâhyasına, 'İşçileri çağır' dedi. 'Sonuncudan başlayarak ilkine kadar, hepsine ücretlerini ver.' [9] "Saat beşe doğru işe başlayanlar gelip kâhyadan birer dinar aldılar. [10] İlk başlayanlar gelince daha çok alacaklarını sandılar, ama onlara da birer dinar verildi. [11] Paralarını alınca bağ sahibine söylenmeye başladılar: [12] 'En son çalışanlar yalnız bir saat çalıştı' dediler. 'Ama onları günün yükünü ve sıcağını çeken bizlerle bir tuttun!' [13] "Bağ sahibi onlardan birine şöyle karşılık verdi: 'Arkadaş, sana haksızlık etmiyorum ki! Seninle bir dinara anlaşmadık mı? [14] Hakkını al, git! Sana verdiğimi sonuncuya da vermek istiyorum. [15]Kendi paramla istediğimi yapmaya hakkım yok mu? Yoksa cömertliğimi kıskanıyor musun?' [16] "İşte böylece sonuncular birinci, birinciler de sonuncu olacak."

Resmin Konusu: Bağa Gönderilen İşçiler Meseli

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında iki sahneye yer verilmiştir. Resimler İsa'nın bağa gönderilen işçiler Meselini aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnelerde; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca zemin dalgalı ve üzerinde çeşitli bitkilerin olduğu mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

İki sahneyle anlatılmak istenen konu olay akışına göre aktarılmamıştır. İkinci resimde aktarılmaya çalışılan olay daha önce birinci resimdeki ise sonra yaşanmıştır.

İkinci resim, bağda beş işçinin çalışmasını konu alır. Soldan baştaki işçi elindeki tırpanla çalışırken resmedilmiştir. Figür, kırmızı tunik altına siyah pantolon giyinmiştir. İkinci işçi ise, yeşil tunik altına kırmızı pantolon giyimlidir ve sağ elinle tuttuğu orakla bitkileri kesmektedir. Ortadaki işçi de diğeri gibi elindeki orakla çalışırken resmedilmiştir ve mavi kısa tunik giyimlidir. Dördüncü işçi elinde tırpanla toprağa ve beşinci işçi de elindeki orakla bitkilere doğru hamle yapmaktadır. Dördüncü işçi mavi pantolonlu, kırmızı tunikli ve beşinci işçi kısa siyah tunikli ve yeşil pantolonludur.

Birinci resim, bağ sahibinin işçilere para ödemesi olayını içermektedir. Sahnenin solunda düz ayaklı arkalıksız bir taht üzerine erkek resmedilmiştir. Figür, gri saçlı ve sakallı olup altın sarısı uzun tunik giyimlidir. Muhtemelen bu figür, bağ sahibi olmalıdır. Sahnenin ortasında bu erkek figürü ikinci kez resmedilmiştir. Figür, elindeki para kesesinden aldığı sikkeleri/parayı işçilere dağıtırken resmedilmiştir. Toplam beş işçi yer alır. Figürlerin tümü kızıl saçlı ve sakalsız resmedilmiştir ve ellerinde tırpanları vardır. İşçileri sırasıyla tanımlamak gerekirse; en baştaki kısa kırmızı tunik giyimlidir ve ellerini bağ sahibine doğru uzatmış ücretini alırken resmedilmiştir. Arkadaki figür, kısa yeşil tunik altında mavi pantolon, ortadaki işçi siyah kısa tunik altında kırmızı pantolon, dördüncüsü mavi tunik altında yeşil pantolon ve en arkadaki işçi ise, kırmızı tunik altında mavi pantolonlu verilmiştir. Her birinin tuniklerinin etek ve boyun kısımları altın bezemelidir ve hepsi beyaz çizmelidir.

Görsel 2. 64. *Bağa Gönderilen İşçiler Meseli*

Katalog No: 51

Resim No: 2.65. ve 2.66.

Folyo No: fol. 40v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς ὄνου καὶ τοῦ πώλου

Çeviri: Eşekle sıpa

Kaynak: Matta 20/29-34 ve Matta 21/1-6

Metin: *29 Eriha'dan ayrılırlarken büyük bir kalabalık İsa'nın ardından gitti. 30 Yol kenarında oturan iki kör, İsa'nın oradan geçmekte olduğunu duyunca, "Ya Rab, ey Davut Oğlu, halimize acı!" diye bağırdılar. 31 Kalabalık onları azarlayarak susturmak istediyse de onlar, "Ya Rab, ey Davut Oğlu, halimize acı!" diyerek daha çok bağırdılar. 32 İsa durup onları çağırdı. "Sizin için ne yapmamı istiyorsunuz?" diye sordu. 33 Onlar da, "Ya Rab, gözlerimiz açılsın" dediler. 34 İsa onlara acıdı, gözlerine dokundu. O anda yeniden görmeye başladılar ve O'nun ardından gittiler.1-2Yeruşalim'e yaklaşıp Zeytin Dağı'nın yamacındaki Beytfaci Köyü'ne geldiklerinde İsa, iki öğrencisini önden gönderdi. Onlara, "Karşınızdaki köye gidin" dedi, "Hemen orada bağlı bir dişi eşek ve yanında bir sıpa bulacaksınız. Onları çözüp bana getirin. 3 Size bir şey diyen olursa, 'Rab'bin bunlara ihtiyacı var, hemen geri gönderecek' dersiniz." 4 Bu olay, peygamber aracılığıyla bildirilen şu söz yerine gelsin diye oldu:*

5 "Siyon kızına deyin ki,
'İşte, alçakgönüllü Kralın,
Eşeğe, evet sıpaya,
Eşek yavrusuna binmiş
Sana geliyor.' " 6 Öğrenciler gidip İsa'nın kendilerine buyurduğu gibi yaptılar.

Resmin Konusu: Üç körün iyileştirilmesi (fakat metin de iki kör) ve İsa'nın eşek ve sıpaları istemesi

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahne resmedilmiştir. İsa'nın Üç körü iyileştirmesi ve İsa'nın eşek ve sıpaları istemesi olaylarına yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı

sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Üç körün iyileştirilmesini konu alan sahnenin solunda önde İsa ve onun arkasında üç havari resmedilmiştir. İsa, havarilerden bir adım öndedir. Uzun saçlı tasvir edilen İsa mavi himation üzerine altın yaldızlı khiton giyimlidir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yapmış ve karşısında bulunan üç körü iyileştirirken resmedilmiştir. İsa'nın arkasındaki havarilerin her ikisi yaşlı diğeri ise genç verilmiştir. Sahnenin ortasında, İsa'nın tam karşısın da üç kör dikkati çeker. İsa'ya yakın olan kör kırmızı tunik giyimlidir. Sol elindeki asadan destek alan figürün hemen arkasında altın sarısı renkli pelerinli, kısa yeşil tunik altına kırmızı pantolon giymiş diğer kör resmedilmiştir. En arkadaki kör ise mavi tunikli ve kırmızı pantolonludur. Sahnenin sağında bulunan insan topluluğu ise söz konusu olaya şahitlik etmektedirler. Figürlerden sadece dördü tam boy olarak verilmiştir. Bunlardan tümü yaşlı bir görünüme sahiptir.

Folyonun altında yer alan sahnede, İsa'nın eşek ve sıpaları istemesi olayı tasvir edilmiştir. İsa, sahnenin sağında havarisiyle beraber verilmiştir. Mavi himation üzerine altın yaldızlı khiton giyimli İsa, uzun saçlı ve haleli betimlenmiştir. İsa'nın yanındaki havari ise altın sarısı himation üzerine açık kırmızı khiton giyimlidir. İsa'nın önünde tasvir edilen iki havari de gri saçlı ve sakallıdır. İki havariden öndeki üzerinde altın sarısı khiton üzerine açık mor himation, diğerinin ise üzerinde altın sarısı himation üzerine turuncu khiton görülmektedir. Sahnenin sağında iki havari, eşek ve sıpalara yer verilmiştir. Figürler, eşek ve sıpanın ağaca bağlı iplerini çözerken resmedilmiştir. Havarilerden kızıl saçlı olanı kırmızı khiton giyimlidir. Figür, sol elini eşeğin üzerine koymuştur. Yaşlı olan havari ise, eşeğin yularını tutarak çekmektedir. Sahnenin arka planında resmedilen mimari yapının penceresinden bakan halesiz bir figür dikkati çekmektedir. Muhtemelen bu figür eşek ve sıpaların sahibidir. Bu detay "*Size bir şey diyen olursa, 'Rab'bin bunlara ihtiyacı var, hemen geri gönderecek' dersiniz."* ayetine gönderme yapmak için resmedilmiştir.

Görsel 2. 65. Üç körün iyileştirilmesi (fakat metin de iki kör)

Görsel 2. 66. İsa'nın eşek ve sıpaları istemesi

Katalog No: 52

Resim No: 2.67.

Folyo No: fol. 41r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 21/1-11

Metin: *7 Eşekle sıpayı getirip üzerlerine giysilerini yaydılar, İsa sıpaya bindi. 8 Halkın büyük bir bölümü giysilerini yolun üzerine serdi. Bazıları da ağaçlardan dal kesip yola seriyordu. 9 Önden giden ve arkadan gelen kalabalıklar şöyle bağırıyorlardı:*

"Davut Oğlu'na hozana!

Rab'bin adıyla gelene övgüler olsun,

En yücelerde hozana!"

10 İsa Yeruşalim'e girdiği zaman bütün kent, "Bu kimdir?" diyerek çalkandı. 11 Kalabalıklar, "Bu, Celile'nin Nasıra Kenti'nden Peygamber İsa'dır" diyordu.

Resmin Konusu: Kudüs'e Giriş

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın Kudüs'e giriş olayını anlatır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnede oran ve orantıya çok dikkat edilmemiştir. Sahnenin sağında ve solunda arka plan olarak ağaç tasvirleri kullanılmıştır. Sahnenin ortasında sıpa üzerinde İsa, İsa'nın solunda/arkasında havariler ve sahnenin sağında İsa'nın önünde Kudüs halkı bulunmaktadır. Sahnenin sağında arka planında kullanılan mimari unsurlar muhtemelen bir şehir tasviridir. Söz konusu şehir İncil'de de belirtildiği gibi Kudüs Kenti olmalıdır. Bir sur içine yerleştirilen şehir adete bir maket gibi resmedilmiştir. Sahnede kullanılan mimari ögeler; altın kapılı bir giriş açıklığı, sur, pencere ve konut manzaralarıdır.

Bir şehrin girişinde geçen olay on dört figürle sınırlandırılmıştır. Büyük oranda anatomiye dikkat edilerek yapılmıştır. Fakat sahnenin sağında yer alan öndeki dört figür hariç diğerlerinin sadece kafaları resmedilmiştir.

Sahnenin solundaki havari figürleri hareket halindedir. Kudüs'e doğru giriş yapan sıpa üzerindeki İsa'yı takip ederken resmedilmişlerdir. Havarilerin tümü khiton üzerine himation giyimli ve halelidirler.

Havarilerden önünde sıpa üzerinde resmedilen İsa, mavi himation üzerine altın sarısı khiton giyimlidir. Uzun saçlı ve haleli olan İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparak sıpa üzerinde Kudüs şehrine doğru ilerlemektedir. İsa'nın bindiği sıpa gri renklidir. Sıpanın önünde iki çocuk resmedilmiştir. Bunlardan biri sıpanın önüne doğru eğilmiş kıyafet sererken görülmektedir. Diğer çocuk ise, elinde bir palmiye dalı tutmaktadır. Sıpanın önüne kıyafet seren çocuğun ikonografiye göre çıplak olması gerekirken burada kıyafetli resmedildiği görülmektedir. Üzerinde uzun kırmızı tunik bulunan bu çocuk sıpanın ayaklarının altına mavi bir tunik sermektedir.

Çocukların arkasında Kudüs halkı resmedilmiştir. Kalabalık bir gruptur. Sadece dört tanesi tam boy resmedilmiş olup diğerlerinin sadece başı görülmektedir. Söz konusu dört figürün de başında örtüleri vardır. Figürler himation üzerine khiton giyimlidir. Figürlerden kırmızı pelerinli olan öndekinin sağ elinde palmiye dalı vardır. Ayakta duran figürlerin arkasında ise hurma ağacı görülmektedir. Palmiye ağacı üzerinde iki figür resmedilmiştir. Ağacın üzerine oturmuş mavi tunikli figürün sol elinde palmiye dalı vardır. Diğer figür ise zorluk için palmiye ağacının bir dalının iki eliyle sıkıca tutmuş ayaklarını aşağı doğru sarkıtmıştır.

Sahnenin solunda, suyun aktığı bir mimari yapı resmedilmiştir. Su, az ileride bir gölet oluşturmaktadır. Gölün kenarında iki çocuk tasviri yer almaktadır. Çocuklardan biri kırmızı tunikli diğeri ise altın sarısı tuniklidir. Söz konusu bu detay kaynağını Matta incilinden almamaktadır.

Görsel 2. 67. Kudüs'e Giriş

Katalog No: 53

Resim No: 2.68.

Folyo No: fol. 41v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν τυφλῶν καὶ χωλῶν ve περὶ τῆς ξηρανθείσης σύκης

Çeviri: Körler ve topallar- Kuruyan İncir

Kaynak: Matta 21/14-17

Metin: *14 İsa tapınaktayken kendisine gelen kör ve kötürümleri iyileştirdi. 15 Ne var ki, başkâhinlerle din bilginleri, O'nun yarattığı harikaları ve tapınakta, "Davut Oğlu'na hozana!" diye bağıran çocukları görünce öfkelendiler. 16 İsa'ya, "Bunların ne söylediğini duyuyor musun?" diye sordular. "Duyuyorum" dedi İsa. "Siz şu sözü hiç okumadınız mı? 'Küçük çocukların ve emziktekilerin dudaklarından kendine övgüler döktürdün.' " 17 İsa onları bırakıp kentten çıktı. Beytanya'ya dönüp geceyi orada geçirdi.*

Resmin Konusu: Kör ve Kötürümün İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın Kör ve Kötürümün İyileştirilmesi olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca zemin dalgalı ve üzerinde çeşitli bitkilerin olduğu mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne figür bakımından oldukça zengindir. Sahnede İncil'den farklı bir anlatımın sergilendiği görülmektedir. İncil'de tek kör ve kötürümden bahsedilirken bu sahnede iki kör ve başka hastalara da yer verilmiştir. Söz konusu sahnenin yorumlanmasında sanatçı ya da diğer kutsal kitapların etkisi olabilir.

Sahnenin solunda önde İsa ve onun arkasında üç havari resmedilmiştir. İsa, havarilerden bir adım öndedir. Mavi himation üzerine altın yaldızlı khiton giyimli İsa, uzun saçlı ve halelidir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yapmış ve karşısında bulunan kör ve kötürümleri iyileştirirken resmedilmiştir. İsa'nın arkasındaki havarilerin biri yaşlı diğeri ikisi ise gençtir.

Sahnenin ortasında, İsa'nın tam karşısın da kötürüm ve iki kör insan dikkati çeker. İsa'ya yakın olan körlerden biri kırmızı tunik giyimlidir. Kötürüm hasta, sahnenin zeminde verilmiştir. Figür kahverengi saçlıdır ve mavi tunik giyinmiştir. Figürün hemen arkasında,

ayakta duran iki hastaya daha yer verilmiştir. Figürlerden biri yeşil uzun tunikli diğeri kırmızı tuniklidir. Sahnenin en arkasında resmedilen kör ise mavi kısa tunikli ve kırmızı pantolonludur. Sol eliyle tuttuğu asadan destek alan figür sağ elini göğsü hizasında kaldırmıştır. Sahnenin sağında bulunan insan topluluğu ise söz konusu olaya şahitlik etmektedirler. Tam boy tasvir edilen figürlerden dördü de yaşlı bir görünüme sahip olup, başları örtülüdür. Tam boy resmedilmiş figürlerden ikinci sıradaki kırmızı, diğer üçü altın sarısı himation giyimlidir.

Görsel 2. 68. Kör ve Kötürümün İyileştirilmesi

Katalog No: 54

Resim No: 2.69.

Folyo No: fol. 42r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν ἐπερωτήσαντων τὸν κύριον ἀρχιερέων καὶ πρεσϐυτέρων

Çeviri: Başkâhinlerin ve ihtiyarların soruları

Kaynak: Matta 21/18-22

Metin: *[18] İsa sabah erkenden kente dönerken acıkmıştı. [19] Yol kenarında gördüğü bir incir ağacına yaklaştı. Ağaçta yapraktan başka bir şey bulamayınca ağaca, "Artık sonsuza dek sende meyve yetişmesin!" dedi. İncir ağacı o anda kurudu. [20] Öğrenciler bunu görünce şaşkına döndüler. "İncir ağacı birdenbire nasıl kurudu?" diye sordular. [21] İsa onlara şu karşılığı verdi: "Size doğrusunu söyleyeyim, eğer imanınız olur da kuşku duymazsanız, yalnız incir ağacına olanı yapmakla kalmazsınız; şu dağa, 'Kalk, denize atıl' derseniz, dediğiniz olacaktır. [22] İmanla dua ederseniz, dilediğiniz her şeyi alırsınız."*

Resmin Konusu: İsa'nın İncir Ağacını Kurutması

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahnede, İsa'nın incir ağacını kurutma mucizesi yer almaktadır. Sahnenin sağında arka planında kullanılan mimari unsurlar muhtemelen bir şehir tasviridir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin solunda, İsa ve üç havarisi resmedilmiştir. Havarilerinden bir adım önde olan İsa, uzun kahverengi saçlı ve sakallıdır. İsa, sağ elini kaldırmış karşısındaki ağaca doğru takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın arkasındaki havarilerden ikisi yaşlı biri genç tasvir edilmiştir. İsa'ya yakın olan havari yaşlı olup altın sarısı himation üzerine turuncu khiton giyimlidir. Ortadaki genç olan havari ise sakalsızdır ve üzerinde altın sarısı himation üzerine yeşil khiton bulunmaktadır. En sonda yaşlı tasvir edilmiş havarinin üzerinde ise altın sarısı himation üzerine açık pembe khiton görülmektedir. Sahnenin tam ortasında İncil'de anlatılan incir ağacı resmedilmiştir. Siyah konturlu ve altın sarısı rengine boyanmıştır. Yaprakları

turuncudur. Sahnenin sağında ise İsa ve iki havarisi bir kentin girişinde yer alan kale burcuna doğru yürürken resmedilmiştir.

Görsel 2. 69. *İsa'nın İncir Ağacını Kurutması*

Katalog No: 54

Resim No: 2.70.

Folyo No: fol. 44r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν ἐπερωτησάντων διὰ τὸν κῆνσον ve περὶ τῶν σαδδουκαίων

Çeviri: Vergiyi soranlar ve Sadukiler

Kaynak: Matta 22/15-22

Metin: *[15]Bunun üzerine Ferisiler çıkıp gittiler. İsa'yı, kendi söyleyeceği sözlerle tuzağa düşürmek amacıyla düzen kurdular. [16] Hirodes yanlılarıyla birlikte gönderdikleri kendi öğrencileri İsa'ya gelip, "Öğretmenimiz" dediler, "Senin dürüst biri olduğunu, Tanrı yolunu dürüstçe öğrettiğini, kimseyi kayırmadığını biliyoruz. Çünkü insanlar arasında ayrım yapmazsın. [17] Peki, söyle bize, sence Sezar'a vergi vermek Kutsal Yasa'ya uygun mu, değil mi?" [18] İsa onların kötü niyetlerini bildiğinden, "Ey ikiyüzlüler!" dedi. "Beni neden deniyorsunuz? [19] Vergi öderken kullandığınız parayı gösterin bana!" O'na bir dinar getirdiler. [20] İsa, "Bu resim, bu yazı kimin?" diye sordu. [21] "Sezar'ın" dediler. O zaman İsa, "Öyleyse Sezar'ın hakkını Sezar'a, Tanrı'nın hakkını Tanrı'ya verin" dedi. [22] Bu sözleri duyunca şaştılar, İsa'yı bırakıp gittiler.*

Resmin Konusu: İsa'nın Öğretisi: Sezar'ın Hakkı Sezar'a

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın Sezar'ın hakkı Sezar'a öğretisini aktarmaktadır. Sahnenin sağ tarafında arka plan olarak mimari yapı tasviri kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. İsa, sahnenin merkezinde arkalıksız taht üzerindedir. Lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyimli İsa, sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın sağında üç havarisi vardır. Bunlardan öndeki gri saçlı ve sakallı, ortadaki kızıl saçlı ve sakallı olup diğer havari ise diğerlerinden daha genç resmedilmiştir. Havariler altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation

giyimlidirler. Figürler, sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın solunda insan topluluğu ve iki asker resmedilmiştir. İnsan topluluğundan sadece üçü tam boy tasvir edilmiştir. Figürlerden İsa'ya yakın olanı, elindeki para kesesini ona doğru uzatmaktadır. Altın sarısı khiton üzerine kırmızı himation giyimli bu figürün başına mavi örtüsü vardır. Ortadaki figür ise, gri saçlı ve sakallıdır. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiş olup başında yeşil örtüsü vardır. Sahnedeki iki asker ise zırhlarıyla dikkati çeker. Figürlerin başında külah biçimli beyaz başlıkları/miğferleri bulunur. Askerler, kısa tunik altına pantolon giyimlidirler. Soldaki askerin sağ elinde uzun mızrağı vardır. Diğer asker ise sol elinde kalkan tutmaktadır. Sahnenin sağında dini bir mimariye ait olduğu düşünülen kubbeli bir yapı vardır.

Görsel 2. 70. İsa'nın Öğretisi: Sezar'ın Hakkı Sezar'a

Katalog No: 55

Resim No: 2.71.

Folyo No: fol. 45r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς ἐπερωτήσεως πῶς ὑιὸς Δαβίδ ὁ Χριστός

Çeviri: Mesih nasıl Davud'un oğlu olur? diye soru

Kaynak: Matta 23/1-3

Metin: *[1-2] Bundan sonra İsa halka ve öğrencilerine şöyle seslendi: "Din bilginleri ve Ferisiler Musa'nın kürsüsünde otururlar. [3] Bu nedenle size söylediklerinin tümünü yapın ve yerine getirin, ama onların yaptıklarını yapmayın. Çünkü söyledikleri şeyleri kendileri yapmazlar.*

Resmin Konusu: İsa'nın Havarilerine Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın öğretisini aktarmaktadır. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Fakat sahnenin sağında ve solunda ağaç tasvirlerine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. İsa, sahnenin merkezinde, iki yanında/solunda ve sağında altışar havarisi ile resmedilmiştir. Figürlerin tümü altın sarısı haleli ve sandaletlidir. Arkalıksız düz ayaklı bir taht üzerinde cepheden resmedilmiş İsa, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle beyaz tomar tutmaktadır. İsa'nın iki yanında yer alan havarileri de cepheden resmedilmiştir. Khtion üzerine himation giyen figürlerin tümü altın sarısı haleli olup sağ elleri ile takdis işareti yapmaktadır.

Görsel 2. 71. *İsa'nın Havarilerine Öğretisi*

Katalog No: 56

Resim No: 2.72. ve 2.73.

Folyo No: fol. 46v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim, ortada metin ve alt kısmında resim olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 19/23-35

Metin: *13-14 "Vay halinize ey din bilginleri ve Ferisiler, ikiyüzlüler! Göklerin Egemenliği'nin kapısını insanların yüzüne kapıyorsunuz ne kendiniz içeri giriyor, ne de girmek isteyenleri bırakıyorsunuz! 15 "Vay halinize ey din bilginleri ve Ferisiler, ikiyüzlüler! Tek bir kişiyi dininize döndürmek için denizleri, kıtaları dolaşırsınız. Dininize döneni de kendinizden iki kat cehennemlik yaparsınız. 16 "Vay halinize kör kılavuzlar! Diyorsunuz ki, 'Tapınak üzerine ant içenin andı sayılmaz, ama tapınaktaki altın üzerine ant içen, andını yerine getirmek zorundadır.' 17 Budalalar, körler! Hangisi daha önemli, altın mı, altını kutsal kılan tapınak mı? 18 Yine diyorsunuz ki, 'Sunak üzerine ant içenin andı sayılmaz, ama sunaktaki adağın üzerine ant içen, andını yerine getirmek zorundadır.' 19 Ey körler! Hangisi daha önemli, adak mı, adağı kutsal kılan sunak mı? 20 Öyleyse sunak üzerine ant içen, hem sunağın hem de sunaktaki her şeyin üzerine ant içmiş olur. 21 Tapınak üzerine ant içen de hem tapınak, hem de tapınakta yaşayan Tanrı üzerine ant içmiş olur. 22 Gök üzerine ant içen, Tanrı'nın tahtı ve tahtta oturanın üzerine ant içmiş olur. 23 "Vay halinize ey din bilginleri ve Ferisiler, ikiyüzlüler! Siz nanenin, dereotunun ve kimyonun ondalığını verirsiniz de, Kutsal Yasa'nın daha önemli konularını –adaleti, merhameti, sadakati– ihmal edersiniz. Ondalık vermeyi ihmal etmeden asıl bunları yerine getirmeniz gerekirdi. 24 Ey kör kılavuzlar! Küçük sineği süzer ayırır, ama deveyi yutarsınız! 25 "Vay halinize ey din bilginleri ve Ferisiler, ikiyüzlüler! Bardağın ve çanağın dışını temizlersiniz, oysa bunların içi açgözlülük ve taşkınlıkla doludur. 26 Ey kör Ferisi! Sen önce bardağın ve çanağın içini temizle ki, dıştan da temiz olsunlar.*

27 "Vay halinize ey din bilginleri ve Ferisiler, ikiyüzlüler! Siz dıştan güzel görünen, ama içi ölü kemikleri ve her türlü pislikle dolu badanalı mezarlara benzersiniz. 28 Dıştan insanlara doğru görünürsünüz, ama içte ikiyüzlülük ve kötülükle dolusunuz. 29 "Vay halinize ey din bilginleri ve Ferisiler, ikiyüzlüler! Peygamberlerin mezarlarını yapar, doğru kişilerin

anıtlarını donatırsınız. [30] 'Atalarımızın yaşadığı günlerde yaşasaydık, onlarla birlikte peygamberlerin kanına girmezdik' diyorsunuz. [31] Böylece, peygamberleri öldürenlerin torunları olduğunuza kendiniz tanıklık ediyorsunuz.[32] Haydi, atalarınızın başlattığı işi bitirin! [33] "Sizi yılanlar, engerekler soyu! Cehennem cezasından nasıl kaçacaksınız? [34] İşte bunun için size peygamberler, bilge kişiler ve din bilginleri gönderiyorum. Bunlardan kimini öldürecek, çarmıha gereceksiniz. Kimini havralarınızda kamçılayacak, kentten kente kovalayacaksınız. [35] Böylelikle, doğru kişi olan Habil'in kanından, tapınakla sunak arasında öldürdüğünüz Berekya oğlu Zekeriya'nın kanına kadar, yeryüzünde akıtılan her doğru kişinin kanından sorumlu tutulacaksınız. [36] Size doğrusunu söyleyeyim, bunların hepsinden bu kuşak sorumlu tutulacaktır.

Resmin Konusu: İsa'nın Yahudilere Öğretisi: Din Bilginlerine ve Ferisiler'e Lanet Olsun. (Üstteki resim), Abel'in öldürülmesi ve Zekeriya'nın katledilmesi (alttaki resim)

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahne resmedilmiştir. Folyonun üstünde, İsa'nın Yahudilere öğretisi, altında ise Abel'in ve Zekeriya'nın öldürülmesi sahneleri yer almaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Folyonun üst kısmında yer alan İsa'nın Yahudilere Öğretisi sahnesinin üst bölümü, folyo kesildiği için zarar görmüştür. Folyonun üstünde tasvir edilen sahnede merkezde İsa, bir taht üzerinde oturmaktadır. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimli İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle beyaz tomar tutmaktadır. İsa'nın sağ yanında üç havarisi yer alır. Havarilerin tümü altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation giyimlidirler. İsa'nın solundaki ise kalabalık insan topluluğuna yer verilmiştir. Bunlardan dördü tam boy resmedilmiştir.

Folyonun altında Abel'in öldürülmesi ve Zekeriya'nın katledilmesi konuları işlenmiştir. Sahnenin solunda, Abel'in kardeşi tarafından öldürülmesi yer alır. Abel dalgalı kızıl saçlı ve eteği ile yakası altın yaldızlı olan mavi tunikli ve kırmızı pantolonlu tasvir edilmiştir. Habel ise kırmızı tunik ve altında mavi pantolonlu tasvir edilmiştir. Habel, sol eliyle Abel'in başını tutmuş ve sağ elinde büyük bir taşla ona doğru hamle yaparken resmedilmiştir. Abel, zemine düşerken betimlenmiştir. Sahnenin sağında ise Yahya'nın babası Zekeriya'nın katledilmesi konusu işlenmiştir. Resmin arka planında, baldakenli bir girişe sahip mimari bir yapı resmedilmiştir, muhtemelen İncil'de söz geçen Zekeriya'nın öldürüldüğü tapınaktır.

Sahnedeki figürler arasında beş asker ve Zekeriya peygamber yer almaktadır. Askerlerden dördü tam boy resmedilmiştir ve mavi başlık ve askeri kıyafetler içindedir. Askerlerin ellerinde kalkanlar ve mızraklar bulunmaktadır. Bir asker, dizleri üzerinde oturan Zekeriya'nın boynuna bıçakla hamle yaparken tasvir edilmiştir. Mavi uzun tunik üzerine kırmızı pelerin giyen Zekeriya gri saçlı, sakallı ve halelidir.

Görsel 2. 72. *İsa'nın Yahudilere Öğretisi*

Görsel 2. 73. *Abel'in Öldürülmesi ve Zekeriya'nın Katledilmesi*

Katalog No: 57

Resim No: 2.74.

Folyo No: fol. 47r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ συντελείας

Çeviri: <Dünyanın> sonu

Kaynak: Matta 23/37-39

Metin: [37]"Ey Yeruşalim! Peygamberleri öldüren, kendisine gönderilenleri taşlayan Yeruşalim! Tavuğun civcivlerini kanatları altına topladığı gibi ben de kaç kez senin çocuklarını toplamak istedim, ama siz istemediniz. [38] Bakın, eviniz ıssız bırakılacak! [39] Size şunu söyleyeyim: 'Rab'bin adıyla gelene övgüler olsun!' diyeceğiniz zamana dek beni bir daha görmeyeceksiniz."

Resmin Konusu: İsa'nın Yahudilere Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın Yahudilere öğretisini aktarmaktadır. Sahnede arka plan olarak mimari yapı ve ağaç tasvirleri görülmektedir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. Sahnenin merkezinde ayakta ve haleli tasvir edilen İsa mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Sağ eliyle takdis işareti yapan İsa'nın sağ yanında dört havarisi yer almaktadır. Havarilerden öndeki gri saçlı ve sakallı, diğer ikisi kızıl saçlı ve genç resmedilmiştir. Havarilerin tümü altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation giyimlidir. Figürler, İsa'ya doğru bakarken sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadırlar. İsa'nın solunda kalabalık insan topluluğuna yer verilmiştir. Bunlardan dördü tam boy resmedilmiştir. Figürlerin tümü gri saçlı ve sakallıdır. Khiton üzerine himation giyinmiş olan figürlerin başında örtüleri vardır.

Görsel 2. 74. *İsa'nın Yahudilere Öğretisi*

Katalog No: 58

Resim No: 2.75.

Folyo No: fol. 49r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 24/45-51

Metin: *45 "Efendinin, hizmetkârlarına vaktinde yiyecek vermek için başlarına atadığı güvenilir ve akıllı köle kimdir? 46 Efendisi eve döndüğünde işinin başında bulacağı o köleye ne mutlu! 47 Size doğrusunu söyleyeyim, efendisi onu bütün malının üzerinde yetkili kılacak. 48-51Ama o köle kötü olur da içinden, 'Efendim gecikiyor' der ve öteki köleleri dövmeye başlarsa, sarhoşlarla birlikte yiyip içerse, efendisi, onun beklemediği günde, ummadığı saatte gelecek, onu şiddetle cezalandırıp ikiyüzlülerle bir tutacak. Orada ağlayış ve diş gıcırtısı olacaktır."*

Resmin Konusu: İsa'nın Meseli Bir Arkadaşını Döven ve Dönüşte Efendisinin Konuştuğu Kötü Hizmetçinin Durumu

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahnede, İsa'nın meselleri içinde olan, bir arkadaşını döven ve dönüşte efendisinin konuştuğu kötü hizmetçinin durumu resmedilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Sahne bir ağaçla ikiye bölünmüştür. Ağacın solunda İsa, havarilere ve Yahudilere meseli anlamaktadır. İsa'nın arkasındaki iki havari vardır. Her iki Havari de kızıl saçlı ve sakalsız olup khiton giyimlidir. İsa, adım atar pozisyonda resmedilmiş olup, karşısındaki insanlara doğru takdis işareti yapar. Yahudilerden sadece dördü tam boy resmedilmiştir. Tümünün başında örtüsü vardır ve İsa'ya doğru bakmaktadırlar.

Sahnenin odak noktası, arkadaşını döven ve dönüşte efendisinin konuştuğu kötü hizmetçinin durumu anlatısıdır. Bir ağaçla ikiye bölünmüş sahnenin sağ tarafında, mavi kısa tunikli bir figür elindeki sopayla karşısındaki erkeği döverken tasvir edilmiştir. Muhtemelen, bu figür metinde geçen hizmetkar olmalıdır. Kırmızı tunikli olarak tasvir edilmiş hizmetçi yere

düşerken görülmektedir. Boynundan etrafa akan kan damlalarının sıçradığı görülen figürün yaralanmış olduğunu anlaşılmaktadır. Sahnenin sağında, mimari bir yapı önünde sağ yanında ayakta iki figür ile tasvir edilmiş arkalıksız taht üzerinde oturan bir figür görülmektedir.Taht üzerindeki kişi muhtemelen İncil'de bahsedilen efendi karakteridir. Sağ yanında masanın arkasında yarım boy resmedilmiş iki figür ise hizmetçileridir. Kızıl kısa saçlara sahip olan hizmetçilerden biri kırmızı diğeri ise lacivert tuniklidir.

Görsel 2. 75. *İsa'nın Meseli Bir Arkadaşını Döven ve Dönüşte Efendisinin Konuştuğu Kötü Hizmetçinin Durumu*

Katalog No: 59

Resim No: 2.76.

Folyo No: fol. 49v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν ι΄ παρθένων

Çeviri: On Kız

Kaynak: Matta 25/1-13

Metin: *[1] "O zaman Göklerin Egemenliği, kandillerini alıp güveyi karşılamaya çıkan on kıza benzeyecek. [2] Bunların beşi akıllı, beşi akılsızdı. [3] Akılsızlar yanlarına kandillerini aldılar, ama yağ almadılar. [4]Akıllılar ise, kandilleriyle birlikte kaplar içinde yağ da aldılar. [5]Güvey gecikince hepsini uyku bastı, dalıp uyudular. [6] "Gece yarısı bir ses yankılandı: 'İşte güvey geliyor, onu karşılamaya çıkın!' [7] Bunun üzerine kızların hepsi kalkıp kandillerini tazelediler.*

[8] "Akılsızlar akıllılara, 'Kandillerimiz sönüyor, bize yağ verin!' dediler. [9] "Akıllılar, 'Olmaz! Hem bize hem size yetmeyebilir. En iyisi satıcılara gidin, kendinize yağ alın' dediler [10] "Ne var ki, onlar yağ satın almaya giderlerken güvey geldi. Hazırlıklı olan kızlar, onunla birlikte düğün şölenine girdiler ve kapı kapandı.[11] "Daha sonra gelen öbür kızlar, 'Efendimiz, efendimiz, aç kapıyı bize!' dediler. [12] "Güvey ise, 'Size doğrusunu söyleyeyim, sizi tanımıyorum' dedi. [13] "Bu nedenle uyanık kalın. Çünkü o günü ve o saati bilemezsiniz."

Resmin Konusu: On Kız Meseli

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahnede, İsa'nın on kız meseli aktarılmıştır. Sahnenin sağında mimari arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahnenin solunda İsa, havarileri ve on kız resmedilmiştir. Mimari bir yapının arka plan olarak kullanıldığı sahnede İsa'nın üzerinde altın sarısı khiton üzerine mavi himation görülmektedir. Kızıl saçlı ve sakallı olarak tasvir edilmiş İsa sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın sağında iki havarisi vardır. Bunlardan hemen yanındaki gri saçlı ve sakallı olup, altın sarısı

khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Diğer havari ise daha gençtir. Genç havarinin üzerinde ise altın sarısı khiton üzerine yeşil himation yer almaktadır. İsa'nın tam karşısında İncil'de geçen on kızdan beşi resmedilmiştir. Kızların tümü uzun tunik giyimlidir. İncil'e uygun olarak resmedilen bu sahnede kızların ellerinde yanan kandiller bulunmaktadır. Çünkü İncil'de akıllı kızların yanlarına yağ aldıkları için kandillerinin yandığı bahsi geçmektedir. Bu nedenle muhtemelen bu figürler akıllı kızları temsil etmektedir. Sahnenin sağında, İsa yine iki havarisi ile mimari bir yapının önünde tasvir edilmiştir. Kızıl uzun saçlı ve sakallı İsa'nın üzerinde altın sarısı khiton üzerine mavi himation görülmektedir. Havariler ise sahnenin solunda olduğu gibi tasvir edilmiştir. İsa'nın karşısında beş aptal kız resmedilmiştir. İsa, karşısındaki kızlara doğru sağ eliyle takdis işareti yaparken betimlenmiştir. Uzun tunik giyimli kızlar ellerinde yanmamış kandilleri taşımaktadır.

Görsel 2. 76. *On Kız Meseli*

Katalog No: 60

Resim No: 2.77.

Folyo No: fol. 50v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 25/14-30

Metin: *14 "Göksel egemenlik, yolculuğa çıkan bir adamın kölelerini çağırıp malını onlara emanet etmesine benzer. 15 "Adam, her birinin yeteneğine göre, birine beş, birine iki, birine de bir talant vererek yola çıktı. 16 Beş talant alan, hemen gidip bu parayı işletti ve beş talant daha kazandı. 17 İki talant alan da iki talant daha kazandı. 18 Bir talant alan ise gidip toprağı kazdı ve efendisinin parasını sakladı. 19 "Uzun zaman sonra bu kölelerin efendisi döndü, onlarla hesaplaşmaya oturdu. 20 Beş talant alan gelip beş talant daha getirdi, 'Efendimiz' dedi, 'Bana beş talant emanet etmiştin; bak, beş talant daha kazandım.' 21 "Efendisi ona, 'Aferin, iyi ve güvenilir köle!' dedi. 'Sen küçük işlerde güvenilir olduğunu gösterdin, ben de seni büyük işlerin başına geçireceğim. Gel, efendinin şenliğine katıl!' 22 "İki talant alan da geldi, 'Efendimiz' dedi, 'Bana iki talant emanet etmiştin; bak, iki talant daha kazandım.' 23 "Efendisi ona, 'Aferin, iyi ve güvenilir köle!' dedi. 'Sen küçük işlerde güvenilir olduğunu gösterdin, ben de seni büyük işlerin başına geçireceğim. Gel, efendinin şenliğine katıl!' 24 "Sonra bir talant alan geldi, 'Efendimiz' dedi, 'Senin sert bir adam olduğunu biliyordum. Ekmediğin yerden biçer, harman savurmadığın yerden devşirirsin. 25 Bu nedenle korktum, gidip senin verdiğin talantı toprağa gömdüm. İşte, al paranı!' 26-27 "Efendisi ona şu karşılığı verdi: 'Kötü ve tembel köle! Ekmediğim yerden biçtiğimi, harman savurmadığım yerden devşirdiğimi bildiğine göre paramı faize vermeliydin. Ben de geldiğimde onu faiziyle geri alırdım... 28 Haydi, elindeki talantı alın, on talantı olana verin! 29 Çünkü kimde varsa, ona daha çok verilecek ve o bolluk içinde olacak. Ama kimde yoksa, kendisinde olan da elinden alınacak. 30 Şu yararsız köleyi dışarıya, karanlığa atın. Orada ağlayış ve diş gıcırtısı olacaktır.'"*

Resmin Konusu: Yetenekliler Meseli

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın yetenekliler meselini aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. Sahnenin merkezinde arkalıksız ve kırmızı minderli tahta oturan haleli İsa yer almaktadır. İsa'nın sağında altı havarisi ve solunda kalabalık insan topluluğu tasvir edilmiştir. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimli İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle beyaz tomar tutmaktadır. İsa'nın sağ yanındaki havarilerinden ikisi gri saçlı ve sakallı, diğer ikisi kızıl saçlı ve sakallı ve son ikisi ise sakalsız ve genç betimlenmiştir. Havarilerin tümü altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation giyimlidirler. Cepheden tasvir edilmiş havarilerin tümü sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadırlar. İsa'nın solunda tasvir edilen kalabalık insan topluluğundan dördü tam boy resmedilmiştir. Figürlerden ikisi gri saçlı ve sakallı olup diğer ikisi ise kızıl saçlı ve sakallıdır. Kalabalık insan topluluğunun hepsi khiton üzerine himation giyimlidir ve başlarında örtüleri vardır.

Görsel 2. 77. Yetenekliler Meseli

Katalog No: 61

Resim No: 2.78

Folyo No: fol. 51v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 25/31-46

Metin: *31 "İnsanoğlu kendi görkemi içinde bütün melekleriyle birlikte gelince, görkemli tahtına oturacak. 32 Ulusların hepsi O'nun önünde toplanacak, O da koyunları keçilerden ayıran bir çoban gibi, insanları birbirinden ayıracak. 33 Koyunları sağına, keçileri soluna alacak. 34 "O zaman Kral, sağındaki kişilere, 'Sizler, Babam'ın kutsadıkları, gelin!' diyecek. 'Dünya kurulduğundan beri sizin için hazırlanmış olan egemenliği miras alın! 35 Çünkü acıkmıştım, bana yiyecek verdiniz; susamıştım, bana içecek verdiniz; yabancıydım, beni içeri aldınız. 36 Çıplaktım, beni giydirdiniz; hastaydım, benimle ilgilendiniz; zindandaydım, yanıma geldiniz.' 37 "O vakit doğru kişiler O'na şu karşılığı verecek: 'Ya Rab, seni ne zaman aç görüp doyurduk, susuz görüp su verdik? 38 Ne zaman seni yabancı görüp içeri aldık, ya da çıplak görüp giydirdik? 39 Seni ne zaman hasta ya da zindanda görüp yanına geldik?' 40 "Kral da onları şöyle yanıtlayacak: 'Size doğrusunu söyleyeyim, bu en basit kardeşlerimden biri için yaptığınızı, benim için yapmış oldunuz.' 41 "Sonra solundakilere şöyle diyecek: 'Ey lanetliler, çekilin önümden! İblis'le melekleri için hazırlanmış sönmez ateşe gidin! 42-43 Çünkü acıkmıştım, bana yiyecek vermediniz; susamıştım, bana içecek vermediniz; yabancıydım, beni içeri almadınız; çıplaktım, beni giydirmediniz; hastaydım, zindandaydım, benimle ilgilenmediniz.' 44 "O vakit onlar da şöyle karşılık verecekler: 'Ya Rab, seni ne zaman aç, susuz, yabancı, çıplak, hasta ya da zindanda gördük de yardım etmedik?' 45 "Kral da onlara şu yanıtı verecek: 'Size doğrusunu söyleyeyim, mademki bu en basit kardeşlerimden biri için bunu yapmadınız, benim için de yapmamış oldunuz.'*

Resmin Konusu: Son Yargı

İkonografik çözümleme: Son yargı sahnesi folyonun üçte ikisini kapsamaktadır. Resim oldukça detaylı tasarlanmış olup figür bakımından zengindir. Resim orta eksenle kesişen üç yatay bölüme ayrılmıştır. Sahnenin üst bölümü ilahi mahkemeye ayrılmış. İkinci bölümde

ise; boş taht, seçilmişler, sura üflenmesi, dünyanın ikiye katlanması ve cehennem gölüne yer verilmiştir. Son olarak üçüncü bölümde, ruhların tartılması, cennet ve cehennem tasvirleri vardır.

Sahnenin üst kısmında İsa peygamber, on iki havariyle birlikte göksel mahkeme içinde tasvir edildiği bir tasvire yer verilmiştir.

İsa, bir taht üzerine iki elini sağ ve sola açmış bir biçimdedir. Figürün sağında Vaftizci Yahya solunda ise annesi Meryem yer alır. Ayrıca İsa'nın sağında ve solunda toplamda on iki yargıç havari resmedilmiştir. Sahnedeki havariler ayrı bir tahtta oturmayıp onun yerine birbirine bağlı uzun arkalıklı bank üzerinde verilmiştir. Bu mobilya tipi Bizans kiliselerinde din adamları için tasarlanan synthronon yapısını andırmaktadır. Yargıç havarilerin arkasında sadece başları tasvir edilmiş melek ordusu dikkati çeker. Meryem Ana ve Yahya peygamber, İsa'ya dönük şekilde bulunması Deesis adı verilen ikonografiyi oluşturur. Tahtın altında, ateş ırmağının hemen altında boş taht vardır. Mavi bir mandorla içine alınan tahtın üzerinde şaraba ıslatılmış sünger, haç ve kutsal kitap dikkati çeker. Buna ek olarak tahtın iki tarafında iki serafin ve iki kerubim tasviri vardır.

ikinci bölümde ise çeşitli tasvirlere yer verilmiştir. Sahnenin sağında ise; sura üfleyen melek, mezarından yükselen ölüler ve çeşitli hayvanların ölüleri kusması tasvirleri dikkati çeker. Bu hayvanlardan kırmızılı olanı fildir. Ortadaki kahverengili ise aslan soncusu ise grifondur. Figürlerin tümü çıplak insan bedenlerini kusarken verilmiştir. Sahnenin solunda göklerin katlaması ve seçilmişler bulunur. Seçilmişler dört gruba ayrılmıştır. Figürler, kıyafetlerinden sosyal statüsü çok rahat ayırt edilmektedir. Bunlardan iki grubu üstte diğerleri ise alt kesitte dikkati çeker. Üsttekiler, haleli verilmiş olup muhtemelen din adamları ve azizlerdir. bu grubun hemen akasında krallar dikkati çeker. Figürlerin tümü krallık kıyafeti içinde verilmiştir. Altta yer alan diğer grup ise sıradan insanları temsil eder. Bunlardan öndekiler erkekler arkadakiler ise kadınlardır.

İsa'nın ayaklarının altından bir ateş nehri sahnenin ikinci bölümün sağında verilen ateş gölüne akar. Bu gölde lanetlenmişler grubuna rehberlik eden iki melek vardır. Burada da figürler statüsüne göre resmedilmiştir. Ateş gölünün solunda Lazar kıssasındaki kötü zengin dikkati çeker. Çıplak olarak tasvir edilen figür, seçilmişlere doğru bakmaktadır. Ateş gölünün diğer ucunda Hades, mahkûmlardan birini yutan bir canavarın üzerinde durur ve elinde muhtemelen Yahuda olan bir çocuk tutar.

Sahnenin üçüncü bölünde kısmında ise ortada, günah ve sevapların tartılması yer alır. Burada bir melek, yargılanan ruhların eylemlerini tartmak için bir terazi tutarken, iki iblis ise tartıyı bozmaya çalışır. İblislerin arkasında içinde mahkûmların çıplak göründüğü ya da sadece kafalarının veya kafataslarının bulunduğu altı cehennem bölmesi tasviri dikkati çeker.

Ruhları tartan meleğin arkasında Cennet tasvirine yer verilmiştir. Cennet bahçesinin kapısında hemen önünde Petrus dikkati çeker. Figür elinde tuttuğu anahtarla kapıyı açmaktadır. Petrus, arkasında verilen seçilmişler grubuyla konuşmakta onların cennete girmesine izin verecektir. Kapının arkasında cennet teması resmedilmiştir. Ağaçlık bir alanda görkemli taht üzerinde verilen Meryem figürü vardır. Onun hemen yanında İbrahim ve kucağında fakir Lazarus tasviri sahnenin odak noktasını oluşturur. İbrahim'in tahtının çevresi üçlü çocuk grubuyla kuşatılmıştır.

Görsel 2. 78. *Son Yargı*

Katalog No: 62

Resim No: 2.79.

Folyo No: fol. 52r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς ἑτοιμασίας τοῦ πάσχα

Çeviri: Rabbi mür ile yağlayan kadın

Kaynak: Matta 26/3-5

Metin: *[3] Bu sırada başkâhinlerle halkın ileri gelenleri, Kayafa adındaki başkâhinin sarayında toplandılar. [4] İsa'yı hileyle tutuklayıp öldürmek için düzen kurdular. [5] Ama, "Bayramda olmasın ki, halk arasında kargaşalık çıkmasın" diyorlardı.*

Resmin Konusu: İsa'nın Tutuklanma Kararının Tasarlanması

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın tutuklanma kararının tasarlanması olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin merkezinde mimari bir yapı önünde arkalıksız taht üzerinde oturan bir figür vardır. Muhtemelen bu figür İncil'de sözü edilen Kayafa olmalıdır. Figür, altın sarısı himation üzerine altın sarısı khiton giyimlidir ve başında kırmızı bir örtü vardır. Sahnenin solunda Kayafa'nın karşısında uzun tunik giyimli ve başlarında örtü olan kalabalık insan topluluğu bulunmaktadır. Bu insanlar, İsa'nın öldürülmesi için kâhinden fikir almak için gelenler olmalıdır. Bu figürlerden sadece dördü tam boy resmedilmiştir. Diğerlerinin sadece başları görülmektedir. Resimdeki mimari arka plan muhtemelen İncil'de sözü edilen Kayafa'nın sarayıdır. Sarayın arkasında çeşme tasvirine de yer verilmiştir.

Görsel 2. 79. *İsa'nın Tutuklanma Kararının Tasarlanması*

Katalog No: 63

Resim No: 2.80. ve 2.81.

Folyo No: fol. 52v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς ἀλειψάσης τὸν κύριον μύρῳ

Çeviri: Fısıh

Kaynak: Matta 26/6-16

Metin: *[6-7]İsa Beytanya'da cüzamlı Simun'un evindeyken, yanına bir kadın geldi. Kadın kaymaktaşından bir kap içinde çok değerli, güzel kokulu yağ getirmişti. İsa sofrada otururken, kadın yağı O'nun başına döktü. [8] Öğrenciler bunu görünce kızdılar. "Nedir bu savurganlık?" dediler. [9] "Bu yağ pahalıya satılabilir, parası yoksullara verilebilirdi." [10] Söylenenleri farkeden İsa, öğrencilerine, "Kadını neden üzüyorsunuz?" dedi. "Benim için güzel bir şey yaptı. [11] Yoksullar her zaman aranızdadır, ama ben her zaman aranızda olmayacağım. [12] Kadın bu güzel kokulu yağı, beni gömülmeye hazırlamak için bedenimin üzerine boşalttı. [13] Size doğrusunu söyleyeyim, bu Müjde dünyanın neresinde duyurulursa, bu kadının yaptığı da onun anılması için anlatılacak."[14-15] O sırada Onikiler'den biri adı Yahuda İskariot olanı başkâhinlere giderek, "O'nu ele verirsem bana ne verirsiniz?" dedi. Otuz gümüş tartıp ona verdiler. [16] Yahuda o andan itibaren İsa'yı ele vermek için fırsat kollamaya başladı.*

Resmin Konusu: Simun'un Evinde Yemek ve Yahuda'nın Pazarlığı (alttaki resim)

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahne resmedilmiştir. Folyonun ortasında Simun'un Evinde Yemek altında ise Yahuda'nın pazarlığı sahnelerine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne figür bakımından zengindir.

Sahnenin solunda, şarap ve yemek ısıtmak için kullanılan sitla ve authepsae tasvirlerine yer verilmiştir. Sitla üç ayaklı bir ocak üzerinde olup altın sarısı bir renge sahiptir. Kabın ağız kısmı mavi rengine boyanmıştır. Authepsae ise ayaklı/kaideli bir tepsi üzerinde dikkati çeker. Oval bir gövdeyle birlikte uzun bir boyna sahip olan obje altın sarısı rengindedir. Sahnenin

sağında, İsa ve dört havarisi bir evin içinde yarım daire biçimli masanın etrafında oturmaktadır. Yeşil renkli masanın üzerinde iki kadeh ve kaideli bir kap vardır. Masanın sağında yeşil minderli stibadium üzerinde resmedilen İsa'nın üzerinde mavi khiton üzerine altın sarısı himation bulunmaktadır. İsa, başını sağa doğru çevirmiş ve ayaklarının ucundaki kadına doğru bakarken tasvir edilmiştir. Altın sarısı uzun tunik üzerine kırmızı pelerin giyimli kadın, iki eliyle İsa'nın ayaklarına yağ sürmektedir. Masada oturan havarilerin tümü gri saçlı ve sakallıdır. Bunlardan biri kırmızı stibadium üzerinde oturmaktadır. Muhtemelen bu Petrus olmalıdır. Havarileirn tümü İsa'ya doğru bakmaktadır ve hepsinin üzerine altın sarısı khiton bulunmaktadır. Fakat himationları farklı renktedir.

Folyonun altında Yahuda'nın pazarlığı sahnesine yer verilmiştir. Sahnede dökülmeler mevcuttur ve hatta bazı figürlerin tümden silindiği görülmektedir. Sahnenin solunda, İsa'nın peygamber olduğunu söylemek için baş kahinlerle buluşan Yahuda tasvir edilmiştir. Yahuda genç bir görünüme sahip, kızıl saçlı ve sakalsızdır. Elini baş kahinlerden birine doğru uzatmış olan Yahuda, otuz gümüş parayı alırken resmedilmiştir. Kâhin topluluğundan sadece üçü tam boy ve cepheden verilmiştir. Figürlerden öndeki Yahuda'ya gümüş paraları vermektedir.

Görsel 2. 80. *Simun'un Evinde Yemek*

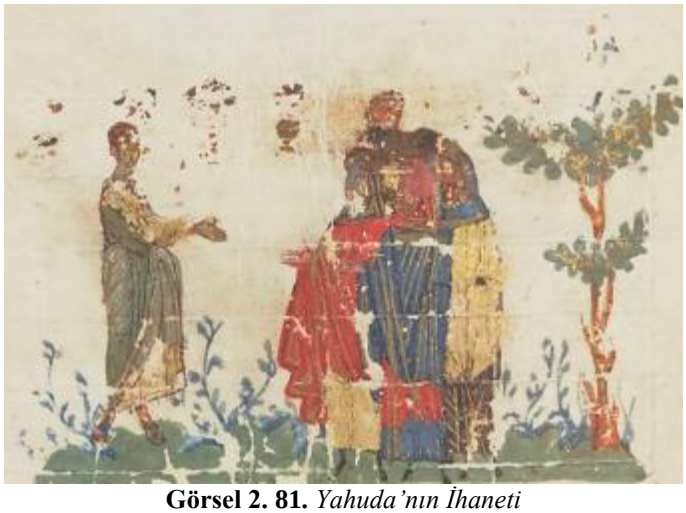

Görsel 2. 81. *Yahuda'nın İhaneti*

Katalog No: 64

Resim No: 2.82.

Folyo No: fol. 53r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τύπου μυστικοῦ

Çeviri: Esrarlı rumuz

Kaynak: Matta 26/20-25

Metin: [20] Akşam olunca İsa on iki öğrencisiyle yemeğe oturdu. [21] Yemek yerlerken, "Size doğrusunu söyleyeyim, sizden biri bana ihanet edecek" dedi. [22] Bu söz onları kedere boğdu. Teker teker, "Ya Rab, beni demek istemedin ya?" diye sormaya başladılar. [23] O da, "Bana ihanet edecek olan" dedi, "Elindeki ekmeği benimle birlikte sahana batırandır. [24] İnsanoğlu, kendisi için yazılmış olduğu gibi gidiyor, ama İnsanoğlu'na ihanet edenin vay haline! O adam hiç doğmamış olsaydı, kendisi için daha iyi olurdu." [25] O'na ihanet edecek olan Yahuda, "Rabbî, yoksa beni mi demek istedin?" diye sordu. İsa ona, "Söylediğin gibidir" karşılığını verdi.

Resmin Konusu: Son Akşam Yemeği

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, son akşam yemeği olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

İsa ve on iki havarisi uzun ve sigma biçimli bir yemek masasının etrafında verilmiştir. İsa ve Petrus masanın iki ucunda stibadium üzerine uzanır biçimde otururken resmedilmiştir. Diğer havariler ise, masanın uzun kenarında oturmaktadırlar. Masanın üzerinde büyük bir balık ve iki khalis bulunmaktadır. Masanın sol tarafında olan İsa'nın üzerinde lacivert khiton üzerine altın sarısı himation bulunmaktadır. İsa'nın arkasında şematik olarak çizilmiş üçgen alınlıklı bir yapı yer almaktadır. Masanın sağ ucunda yer alan Petrus'un üzerinde ise altın sarısı khiton üzerine kahverengi himation görülmektedir. Masanın ortasında sol elini masadaki tabağa uzatan figürün Yahuda olduğu anlaşılmaktadır. Yahuda hariç tüm havariler halelidir.

Görsel 2. 82. ***Son Akşam Yemeği***

Katalog No: 65

Resim No: 2.83.

Folyo No: fol. 53v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 26/30

Metin: [30] İlahi söyledikten sonra dışarı çıkıp Zeytin Dağı'na doğru gittiler.

Sanatçı/Üslup:

Resmin Konusu: İsa'nın Havarileri ile Birlikte Zeytin Dağına Gitmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında İsa'nın havarileri ile zeytin dağına gitmesi olayını aktarmaktadır. Sahne de herhangi bir mimari arka plan bulunmaz. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnede İsa ve havarileri resmedilmiştir. Merkezde yer alan İsa sağ eliyle takdis yaparken ayakta tasvir edilmiştir. Altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyimli İsa, kızıl saçlı ve kızıl sakallıdır. İsa'nın İki yanında altışar havarisi yer almaktadır. Sahneye göre sağda, ama İsa'nın solundaki havarilerden üçü, sahnenin solunda ise bir havarisi gri saçlı ve gri sakallı olup geriye kalanları gençtir.

Görsel 2. 83. *İsa'nın Havarileri ile Birlikte Zeytin Dağına Gitmesi*

Katalog No: 66

Resim No: 2.84.

Folyo No: fol. 54r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 26/36-40

Metin: *[36] Sonra İsa öğrencileriyle birlikte Getsemani denen yere geldi. Öğrencilerine, "Ben şuraya gidip dua edeceğim, siz burada oturun" dedi. [37] Petrus ile Zebedi'nin iki oğlunu yanına aldı. Kederlenmeye, ağır bir sıkıntı duymaya başlamıştı. [38] Onlara, "Ölesiye kederliyim" dedi. "Burada kalın, benimle birlikte uyanık durun." [39] Biraz ilerledi, yüzüstü yere kapanıp dua etmeye başladı. "Baba" dedi, "Mümkünse bu kâse benden uzaklaştırılsın. Yine de benim değil, senin istediğin olsun." [40] Öğrencilerin yanına döndüğünde onları uyumuş buldu. Petrus'a, "Demek ki benimle bir saat uyanık kalamadınız!" dedi. [41] "Uyanık durup dua edin ki, ayartılmayasınız. Ruh isteklidir, ama beden güçsüzdür."*

Resmin Konusu: İsa Getsemani Bahçesinde

İkonografik çözümleme: Folyonun sağ alt köşesinde yer alan sahne oldukça yalın bir anlatıma sahiptir. Sahne de herhangi bir mimari arka plan bulunmaz. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Yukarıdaki sahnede İsa Getsemani Bahçesinde ağaçların kenarında dizleri üzerinde öne doğru eğilmiş dua eder pozisyonda tasvir edilmiştir. Uzun kızıl kahve renkli saçları olan İsa mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. İsa'nın karşısında geniş altın sarısı kanatları ve başında halesi olan melek yer almaktadır. Ayakta resmedilmiş melek açık pembe himation giyimlidir ve sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır.

"İsa Getsemani Bahçesinde" sahnesinin altında Petrus ve Zebedi'nin oğulları resmedilmiştir. Üç havari de yerde oturmuş, uyurken tasvir edilmiştir. Sahnenin solunda figürlerden yaşlı olanı, beyaz saçlı ve beyaz sakllı olanı Petrus'tur. Petrus'un üzerinde altın sarısı himation üzerine açık pembe khiton görülmektedir. Petrus'un yanındaki genç figür ise Zebedi'nin

oğullarından biridir. Kızıl saçlı ve haleli resmedilen figür sarı himation üzerine yeşil khiton giyimlidir. Zebedi'nin diğer oğulu, Petrus ve erkek figürünün arkasında yer almaktadır. Sadece başı görülen bu figür kısa saçlı ve halelidir.

Görsel 2. 84. *İsa Getsemani Bahçesinde (üstte), Petrus ve Zebedi'nin Oğulları (altta)*

Katalog No: 67

Resim No: 2.85.

Folyo No: fol. 54v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ παραδώσεως τοῦ Ἰησοῦ

Çeviri: İsa'nın ele verilişi

Kaynak: Matta 26/44-46

Metin: *44 Onları bırakıp tekrar uzaklaştı, yine aynı sözlerle üçüncü kez dua etti. 45 Sonra öğrencilerin yanına dönerek, "Hâlâ uyuyor, dinleniyor musunuz?" dedi. "İşte saat yaklaştı, İnsanoğlu günahkârların eline veriliyor. 46 Kalkın, gidelim. İşte bana ihanet eden geldi!"*

Resmin Konusu: Zeytin Dağında Dua

İkonografik çözümleme: Folyonun sağ üst köşesinde yer alan sahnede üstte İsa'nın dua etmesi ve altta İsa'nın uyuyan havarilerle konuşması konuları resmedilmiştir. Sahneler oldukça yalın bir anlatıma sahiptir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnelerde; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnelerin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Yukarıdaki sahnede İsa, Zeytin Dağında ağaçların kenarında dizleri üzerinde öne doğru eğilmiş dua eder pozisyonda tasvir edilmiştir. Uzun kızıl kahve renkli saçları olan İsa mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. İsa'nın karşısında geniş altın sarısı kanatları ve başında halesi olan melek yer almaktadır. Ayakta resmedilmiş melek açık pembe himation giyimlidir ve sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır.

Aşağıda yer alan ikinci sahnede İsa, duasını etmiş ve havarilerini uyandırmak için gelmiştir. Ayakta tasvir edilmiş olan İsa havarilere doğru takdis işareti yapmaktadır. Havarilerden yaşlı olanı Petrus'tur. Altın sarısı himation üzerine açık pembe khiton giyimlidir. Petrus'un yanındaki genç figür Zebedi'nin oğullarından biridir. Kızıl saçlı ve haleli resmedilen figür altın khiton üzerine mavi himation giyimlidir. Zebedi'nin diğer oğulu, Petrus ve erkek figürünün arkasında yer almaktadır. Sadece başı görülen bu figür kısa saçlı ve halelidir.

Görsel 2. 85. *İsa'nın Dua Etmesi (üstte) ve İsa'nın Uyuyan Havarilerle Konuşması (altta)*

Katalog No: 68

Resim No: 2.86.

Folyo No: fol. 55r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 26/47-54

Metin: *47 İsa daha konuşurken, Onikiler'den biri olan Yahuda geldi. Yanında, başkâhinlerle halkın ileri gelenleri tarafından gönderilmiş kılıçlı sopalı büyük bir kalabalık vardı. 48 İsa'ya ihanet eden Yahuda, "Kimi öpersem, İsa O'dur, O'nu tutuklayın" diye onlarla sözleşmişti. 49 Dosdoğru İsa'ya gidip, "Selam, Rabbî!" diyerek O'nu öptü. 50 İsa, "Arkadaş, ne yapacaksan yap!" dedi. Bunun üzerine adamlar yaklaştı, İsa'yı yakalayıp tutukladılar. 51 İsa'yla birlikte olanlardan biri, ani bir hareketle kılıcını çekti, başkâhinin kölesine vurup kulağını uçurdu. 52 O zaman İsa ona, "Kılıcını yerine koy!" dedi. "Kılıç çekenlerin hepsi kılıçla ölecek. 53 Yoksa Babam'dan yardım isteyemez miyim sanıyorsun? İstesem, hemen şu an bana on iki tümenden fazla melek gönderir. 54 Ama böyle olması gerektiğini bildiren Kutsal Yazılar o zaman nasıl yerine gelir?" 55 Bundan sonra İsa kalabalığa dönüp şöyle seslendi: "Niçin bir haydutmuşum gibi beni kılıç ve sopalarla yakalamaya geldiniz? Her gün tapınakta oturup öğretiyordum, beni tutuklamadınız. 56 Ama bütün bunlar, peygamberlerin yazdıkları yerine gelsin diye oldu." O zaman öğrencilerin hepsi O'nu bırakıp kaçtı.*

Resmin Konusu: Yahuda'nın İhaneti

İkonografik çözümleme:

Folyonun ortasında yer alan sahne Yahuda'nın ihaneti konusunu aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir. Sahne oldukça kalabalıktır.

Sahnenin merkezinde askerlerin arasında İsa ve İsa'ya doğru hamle yapmış Yahuda yer almaktadır. İsa mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Sahnenin solunda Simun, başrahibin Malkus adındaki kölesinin sağ kulağını kesme anına yer verilmiştir. Petrus, altın sarısı khiton üzerine yeşil himation giyimlidir. Kahverengi saçlı ve sakalsız olan Malkus ise

kırmızı bir tunik giyimlidir. İsa ve Yahuda'nın arkasındaki kalabalık topluluk, İsa'yı tutuklamaya gelen askerlerdir. En sağdaki figür dışında hepsinin elinde mızrak ve balta bulunmaktadır. Figürlerin tümü kısa tunikli ve gençtir. Sahnenin sağındaki asker elindeki palmiye dalıyla dikkati çekmektedir.

Görsel 2. 86. *Yahuda'nın İhaneti*

Katalog No: 69

Resim No: 2.87.

Folyo No: fol. 55v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 26/57-68

Metin: *[57]İsa'yı tutuklayanlar, O'nu Başkâhin Kayafa'ya götürdüler. Din bilginleriyle ileri gelenler de orada toplanmışlardı. [58]Petrus, İsa'yı uzaktan, ta başkâhinin avlusuna kadar izledi. Sonucu görmek için içeri girip nöbetçilerin yanına oturdu. [59]Başkâhinlerle Yüksek Kurul'un öteki üyeleri, İsa'yı ölüm cezasına çarptırmak için kendisine karşı yalancı tanıklar arıyorlardı. [60-61] Ortaya birçok yalancı tanık çıktığı halde, aradıklarını bulamadılar. Sonunda ortaya çıkan iki kişi şöyle dedi: "Bu adam, 'Ben Tanrı'nın Tapınağı'nı yıkıp üç günde yeniden kurabilirim' dedi." [62]Başkâhin ayağa kalkıp İsa'ya, "Hiç yanıt vermeyecek misin?" dedi. "Nedir bunların sana karşı ettiği bu tanıklıklar?" [63]İsa susmaya devam etti. Başkâhin ise O'na, "Yaşayan Tanrı adına ant içmeni buyuruyorum, söyle bize, Tanrı'nın Oğlu Mesih sen misin?" dedi. [64] İsa, "Söylediğin gibidir" karşılığını verdi. "Üstelik size şunu söyleyeyim, bundan sonra İnsanoğlu'nun, Kudretli Olan'ın[a] sağında oturduğunu ve göğün bulutları üzerinde geldiğini göreceksiniz." [65] Bunun üzerine başkâhin giysilerini yırtarak, "Tanrı'ya küfretti!" dedi. "Artık tanıklara ne ihtiyacımız var? İşte küfürü işittiniz. [66]Buna ne diyorsunuz?" "Ölümü hak etti!" diye karşılık verdiler. [67-68] Bunun üzerine İsa'nın yüzüne tükürüp O'nu yumrukladılar. Bazıları da O'nu tokatlayıp, "Ey Mesih, peygamberliğini göster bakalım, sana vuran kim?" dediler.*

Resmin Konusu: Askerlerin İsa'yı Aşağılaması (sol) ve İsa Yüksek Kurulun Önünde (sağ)

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne iki anı içermektedir. Sahnenin solunda Askerlerin İsa'yı Aşağılaması sağında ise İsa Yüksek Kurul'un Önünde konusu resmedilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnenin solunda İsa, iki yanında üçer asker ile tasvir edilmiştir. Kızıl saçlı ve sakalsız tasvir edilen İsa'nın üzerinde lacivert khiton üzerine altın sarısı himation bulunmaktadır. Farklı yaş

olduğu anlaşılan askerlerin tümü uzun tuniklidir ve İsa'yı kırbaçlamaktadır. İsa'nın ayağının dibinde iki asker daha yer almaktadır. Uzun tınikli ve başlarında örtü ile resmedilmiş bu askerler İsa'nın ayaklarını bağlamaktadır.

Sahnenin sağında ikinci kez resmedilen İsa, iki asker ile birlikte baş kâhin Kayafa'nın karşısında yer almaktadır. Yukarıdaki sahnede olduğu gibi İsa'nın üzerinde lacivert khiton üzerine altın sarısı himation bulunmaktadır. Çapraz ayaklı arkalıksız taht üzerinde oturan Baş kâhin kısa tunikli ve pelerinlidir. Baş kahin İsa ile konuşurken verilmiştir.

Görsel 2. 87. *İsa Yüksek Kurul'un Önünde*

Katalog No: 70

Resim No: 2.88.

Folyo No: fol. 56r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 26/69-75

Metin: *69 Petrus ise dışarıda, avluda oturuyordu. Bir hizmetçi kız yanına gelip, "Sen de Celileli İsa'yla birlikteydin" dedi. 70 Ama Petrus bunu herkesin önünde inkâr ederek, "Neden söz ettiğini anlamıyorum" dedi. 71 Sonra avlu kapısının önüne çıktı. Onu gören başka bir hizmetçi kız orada bulunanlara, "Bu adam Nasıralı İsa'yla birlikteydi" dedi. 72 Petrus ant içerek, "Ben o adamı tanımıyorum" diye yine inkâr etti. 73 Orada duranlar az sonra Petrus'a yaklaşıp, "Gerçekten sen de onlardansın. Konuşman seni ele veriyor" dediler. 74 Petrus kendine lanet okuyup ant içerek, "O adamı tanımıyorum!" dedi. Tam o anda horoz öttü. 75 Petrus, İsa'nın, "Horoz ötmeden beni üç kez inkâr edeceksin" dediğini hatırladı ve dışarı çıkıp acı acı ağladı.*

Resmin Konusu: Petrus'un İsa'yı İnkâr Etmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne Petrus'un İsa'yı inkâr etmesi konusunu aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Bu sahnenin solunda avluda biri kadın iki hizmetçi ile konuşan Petrus, ortada iki kez iki ayrı hizmetli ile tasvir edilen Petrus ve sahnenin en sağında yanında horozla resmedilmiş Petrus vardır. Resim soldan sağa doğru okunmalıdır.

Sahnenin solunda bir ocağın arkasında iki hizmetçi ve Petrus resmedilmiştir. Ocağın ucunda bulunan ve kadın olduğu anlaşılan hizmetçi kızıl kahve rengi uzun saçlıdır ve vücudunu örten açık pembe tunik giyimlidir. Petrus'la konuşan bu hizmetli arasında, ocağın arkasında resmedilmiş ikinci bir hizmetli dikkati çekmektedir. Ocağın solunda ve arkasında resmedilmiş Petrus'un üzerinde altın sarısı himation üzerine kahverengi khiton

bulunmaktadır. Beyaz saçlı ve beyaz sakallı tasvir edilen Petrus, her iki elini havaya kaldırmış hizmetçilere İsa'yı inkâr etmektedir.

Sahnenin ortasında Petrus iki kez resmedilmiştir. Evin bahçesinde Petrus yine hizmetçilerinden biriyle konuşmaktadır. Uzun kahverengi saçlara sahip hizmetçisi kırmızı kısa tunik altına siyah pantolon giyimlidir. Her iki elini göğüs hizasında kaldırmış Petrus'a bir şey anlatmaktadır. Petrus'un üçüncü tasvirinde ise erkek ile konuştuğu anlaşılmaktadır. İncil'e göre bu adam orada bulunan halktan biridir. Uzun sivri sakallı ve kahverengi saçları olan figürün üzerinde altın sarısı himation üzerine mavi khiton bulunmaktadır. Sahnenin en sağında ise İncil'de anlatılan horoz dikkati çekmektedir. Kahverengi kanatları ve kırmızı ibiği ile ayakta tasvir edilen horoz, siyah damarlı lacivert mermer bir sütun üzerindedir. Sütunun kaidesi ve başlığı altın sarısı renklidir. Sütunun önünde ise bir mimari elemana sol elini dayayıp düşünen Petrus yer almaktadır.

Görsel 2. 88. Petrus'un İsa'yı İnkar Etmesi

Katalog No: 71

Resim No: 2.89.

Folyo No: fol. 56v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 27/2-5

Metin: *[2] O'nu bağladılar ve götürüp Vali Pilatus'a teslim ettiler. [3] İsa'ya ihanet eden Yahuda, O'nun mahkûm edildiğini görünce yaptığına pişman oldu. Otuz gümüşü başkâhinlere ve ileri gelenlere geri götürdü. [4] "Ben suçsuz birini ele vermekle günah işledim" dedi. Onlar ise, "Bundan bize ne? Onu sen düşün" dediler. [5] Yahuda paraları tapınağın içine fırlatarak oradan ayrıldı, gidip kendini astı.*

Resmin Konusu: İsa'nın Vali Pilatus'un Önüne Götürülmesi ve Yahuda'nın Kendini Asması(altta)

İkonografik çözümleme: Folyonun üst kısmında yer alan sahne oldukça yalın bir anlatıma sahiptir. Sahnenin sağında arka planında kullanılan mimari unsurlar muhtemelen bir şehir tasviridir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Bu sahneyi soldan sağa doğru okumak gerekir. Bir ağaç ile ikiye ayrılan sahnenin solunda İsa'nın elleri bağlanmış şekilde askerler tarafından valinin huzuruna götürülmesi olayı resmedilmiştir. İsa'nın arkasında üç ve önünde bir asker görülmektedir. Ellerinde mızrak ile tasvir edilen askerlerden sadece ikisi tam boy resmedilmiştir ve altın rengi zırhlı, kısa tunikli ve pantolonludurlar. Askerlerin arasındaki İsa, altın sarısı himation üzerine mavi khiton giyimlidir. Adım atar pozisyonda resmedilmiş İsa'nın elleri uzun bir iple bağlanmıştır ve ipin ucunu öndeki asker tutmaktadır. Asker siyah tunikli, kırmızı pantolonlu ve uzun çizmelidir. Sağ eliyle, İsa'nın bağlı olduğu ipi kavrarken sol eliyle de kalkanını tutmaktadır.

Sahnenin sağında İsa, askerler tarafından Vali Pilatus karşısına çıkarılmış olarak tasvir edilmiştir. Vali, bir taht üzerinde mimari bir yapının önünde resmedilmiştir. Sakalsız ve mavi tunik üzerine altın sarısı bir zırh giyimli vali, sağ elini İsa'ya doğru kaldırmış onunla

konuşmaktadır. Elleri önden çapraz bir şekilde bağlı olan İsa altın sarısı khiton üzerine lacivert himation giyimlidir.

Folyonun ortasında metnin sağında yer alan diğer sahne oldukça yalın bir anlatıma sahiptir. Sahnenin merkezine bir ağaç ve ona kendini asmış olan Yahuda vardır. Yahuda'nın üzerinde altın sarısı himation üzerine açık pembe khiton bulunmaktadır. Kendini ağaca asan Yahuda'nın ayakları sallanırken verilmiştir.

Görsel 2. 89. *İsa'nın Vali Pilatus'un Önüne Götürülmesi ve Yahuda'nın Kendini Asması(altta)*

Katalog No: 72

Resim No: 2.90.

Folyo No: fol. 57r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 27/11-14

Metin:*11 İsa valinin önüne çıkarıldı. Vali O'na, "Sen Yahudiler'in Kralı mısın?" diye sordu. İsa, "Söylediğin gibidir" dedi. 12 Başkâhinlerle ileri gelenler O'nu suçlayınca hiç karşılık vermedi. 13 Pilatus O'na, "Senin aleyhinde yaptıkları bunca tanıklığı duymuyor musun?" dedi. 14 İsa tek konuda bile ona yanıt vermedi. Vali buna çok şaştı.*

Resmin Konusu: İsa'nın Vali Pilatus'a Götürülmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında resmedilen sahne, İsa'nın Vali Pilatus'a götürülmesini içermektedir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Merkezde bir ağaç ile ikiye ayrılmış sahnenin solunda, İsa arkasında iki ve önünde iki olmak üzere toplam dört anonim figür ile resmedilmiştir. Bunlar muhtemelen asker olmalıdır. Ancak figürlerin hiçbiri askeri kıyafetli değildir. Figürlerden ikisi, İsa'yı omzundan tutarken diğerleri ise onlara yol göstermektedir. Sahnenin sağında ikinci kısımda İsa askerler tarafından Vali Pilatus karşısına çıkarılmıştır. Vali, bir taht üzerinde mimari bir yapının önünde resmedilmiştir. Figür, mavi tunik üzerine altın sarısı bir zırh giyinmiştir. Kırmızı pelerinli ve sakalsızdır. İsa'nın elleri önden çapraz bir şekilde bağlıdır ve ayakta hareketsiz bir şekilde durmaktadır. İsa'nın halesinin içinde haç işareti vardır.

Görsel 2. 90. İsa'nın Vali Pilatus'a Götürülmesi

Katalog No: 73

Resim No: 2.91. ve 2.92.

Folyo No: fol. 57v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 27/15-18 ve Matta 27/24-26

Metin: *15 Her Fısıh Bayramı'nda vali, halkın istediği bir tutukluyu salıvermeyi adet edinmişti. 16 O günlerde Barabba adında ünlü bir tutuklu vardı. 17 Halk bir araya toplandığında, Pilatus onlara, "Sizin için kimi salıvermemi istersiniz, Barabba'yı mı, Mesih denen İsa'yı mı?" diye sordu. 18 İsa'yı kıskançlıktan ötürü kendisine teslim ettiklerini biliyordu. 19 Pilatus yargı kürsüsünde otururken karısı ona, "O doğru adama dokunma. Dün gece rüyamda O'nun yüzünden çok sıkıntı çektim" diye haber gönderdi. 20 Başkâhinler ve ileri gelenler ise, Barabba'nın salıverilmesini ve İsa'nın öldürülmesini istesinler diye halkı kışkırttılar.24 Pilatus, elinden bir şey gelmediğini, tersine, bir kargaşalığın başladığını görünce su aldı, kalabalığın önünde ellerini yıkayıp şöyle dedi: "Bu adamın kanından ben sorumlu değilim. Bu işe siz bakın!" 25 Bütün halk şu karşılığı verdi: "O'nun kanının sorumluluğu bizim ve çocuklarımızın üzerinde olsun!" 26 Bunun üzerine Pilatus onlar için Barabba'yı salıverdi. İsa'yı ise kamçılattıktan sonra çarmıha gerilmek üzere askerlere teslim etti.*

Resmin Konusu: İsa Pilatus Önünde (Üst) ve Pilatus'un Ellerinin Yıkanması

İkonografik çözümleme: Folyoda iki ayrı sahne resmedilmiştir. Üstte; İsa Vali Pilatus önünde ve altta ise Pilatus'un ellerinin yıkanmasıdır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahnenin sağında verilen vali, arkalıksız düz ayaklı bir taht üzerinde dikkati çeker. Pilatus, sağ elini kaldırmış İsa ile konuşurken resmedilmiştir.

Merkezde bir ağaç ile ikiye ayrılmış sahnenin solunda, İsa arkasında iki ve önünde iki olmak üzere toplam dört anonim figür ile resmedilmiştir. Bunlar muhtemelen asker olmalıdır. Ancak figürlerin hiçbiri askeri kıyafetli değildir. Figürlerden ikisi, İsa'yı omzundan tutarken

diğerleri ise diğerleri ise önde yürürken verilmiştir. Sahnenin sağında ikinci kısımda İsa askerler tarafından Vali Pilatus karşısına çıkarılmıştır. Vali, bir taht üzerinde mimari bir yapının önünde resmedilmiştir. Pilatus, sağ elini kaldırmış İsa ile konuşurken resmedilmiştir. Folyonun altında yer alan sahne üç bölümden oluşmaktadır. Solda İsa'nın iki asker tarafından götürülmesi resmedilmiştir. Kısa saçlı ve genç tasvir edilen iki asker tunik giyimlidir. İsa üzerinde ise kahverengi khiton üzerine lacivert himation bullunmaktadır. Sahnenin ortasında İsa dört figür ile resmedilmiştir. Sağ eli ile takdis işareti yapan İsa, cepheden verilmiş ve kahverengi khiton üzerine lacivert himation giyimlidir. İsa'nın arkasında yer alan dört figür de beyaz saçlı ve sakallıdır. Üzerlerinde uzun khiton üzerine himation vardır. Resmin en sağında ise Vali Pilatus'un ellerinin yıkanması konulu sahne yer almaktadır. Pilatus ayakta, mavi kısa tunik altında lacivert pantolon ve boynunda kırmızı pelerin ile tasvir edilmiştir. Pilatus, ellerini yıkamak için karşısındaki figüre doğru uzatmıştır. Figür sağ eliyle Vali'nin eline ibrikten su dökerken sol eliyle de akacak olan suyu toplamak için bir kap tutarken resmedilmiştir.

Görsel 2. 91. *İsa Pilatus Önünde*

Görsel 2. 92. *Pilatus'un Ellerinin Yıkanması*

Katalog No: 74

Resim No: 2.93

Folyo No: fol. 58r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 27/27-31

Metin: *27 Sonra valinin askerleri İsa'yı vali konağına götürüp bütün taburu başına topladılar. 28O'nu soyup üzerine kırmızı bir kaftan geçirdiler. 29 Dikenlerden bir taç örüp başına koydular, sağ eline de bir kamış tutturdular. Önünde diz çöküp, "Selam, ey Yahudiler'in Kralı!" diyerek O'nunla alay ettiler. 30 Üzerine tükürdüler, kamışı alıp başına vurdular. 31 O'nunla böyle alay ettikten sonra kaftanı üzerinden çıkarıp kendi giysilerini giydirdiler ve çarmıha germeye götürdüler.*

Resmin Konusu: Askerlerin İsa'yı Aşağılaması

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, askerlerin İsa'yı aşağılaması olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin merkezinde İsa, İsa'nın sağında üç asker ve İsa'nın solunda ise üç figür yer almaktadır. Ellerinde mızrak ve kalkan tutan askerlerin tümü gençtir ve lacivert kısa tuniklidir. Sahnenin sağında/İsa'nın solunda görülen üç anonim figür gri saçlı ve sakallıdır. Uzun khiton üzerine himation giyimli figürlerden İsa'ya yakın olanı sağ elindeki kamış ile İsa'nın başına doğru hamle yapmaktadır. İsa'nın ayaklarına diz çöküp ona yalvaran figür ise gri saçlı ve gri sakallıdır. Üzerinde kırmızı khiton üzerine kahverengi himation görülmektedir.

Görsel 2. 93. Askerlerin İsa'yı Aşağılaması

Katalog No: 75

Resim No: 2.94.

Folyo No: fol. 58v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 27/35-44

Metin:*[35]Askerler O'nu çarmıha gerdikten sonra kura çekerek giysilerini aralarında paylaştılar. [36] Sonra oturup yanında nöbet tuttular. [37] Başının üzerine, BU, YAHUDİLER'İN KRALI İSA'DIR diye yazan bir suç yaftası astılar. [38] İsa'yla birlikte, biri sağında öbürü solunda olmak üzere iki haydut da çarmıha gerildi. [39-40] Oradan geçenler başlarını sallayıp İsa'ya sövüyor, "Hani sen tapınağı yıkıp üç günde yeniden kuracaktın? Haydi, kurtar kendini! Tanrı'nın Oğlu'ysan çarmıhtan in!" diyorlardı. [41-42] Başkâhinler, din bilginleri ve ileri gelenler de aynı şekilde O'nunla alay ederek, "Başkalarını kurtardı, kendini kurtaramıyor" diyorlardı. "İsrail'in Kralı imiş! Şimdi çarmıhtan aşağı insin de O'na iman edelim. [43] Tanrı'ya güveniyordu; Tanrı O'nu seviyorsa, kurtarsın bakalım! Çünkü, 'Ben Tanrı'nın Oğlu'yum' demişti." [44] İsa'yla birlikte çarmıha gerilen haydutlar da O'na aynı şekilde hakaret ettiler.*

Resmin Konusu: İsa'nın İki Hırsızla Çarmıha Gerilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın iki hırsızla çarmıha gerilmesi olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Kompozisyonun merkezinde, haça gerili halde İsa yer alır. İsa'nın sağında ve solunda haça gerili hırsızlar vardır. İsa'nın üzerinde gerili olduğu haç, kahve tonlarındadır. İsa, başını hafifçe sola eğmiş, gövdesi dik ve el ayaları dışa bakacak şekilde resmedilmiştir. Üzerinde kısa ve şeffaf *perizonion* olan İsa'nın sağ böğründen kan ve su akmaktadır. Haçın iki yanında duran askerler koyu renk tunik giymişlerdir. İsa'nın gerili olduğu haçın iki yanında üçer asker tasvir edilmiştir. Sahnenin solunda yer alan askerlerden önde olanı mızrağıyla İsa'ya doğru hamle yapmaktadır. Onun arkasındaki diğer askerler ise, İsa'ya doğru bakmaktadır. Çarmıhın

sağ tarafındaki üç askerden önde olanın da sağ elinde mızrak ve sol elinde bir kova görülmektedir (İsa'ya sirkeli süngeri uzatan figür olmalıdır). Diğer iki asker ise yine İsa'ya doğru bakmaktadır. Çarmıha gerili İsa'nın iki yanında yine haça gerili olan hırsızlara yer verilmiştir. Hırsızların isimleri kaynaklarda Gestas ve Dysmas olarak geçer (Öncelen, 2022, s.401). Her iki figürün de üzerlerinde beyaz şeffaf *perizonion* vardır. Figürler kızıl saçlı ve sakalsızdır. Hırsızlar İsa'ya doğru bakarken resmedilmiştir.

Görsel 2. 94. *İsa'nın İki Hırsızla Çarmıha Gerilmesi*

Katalog No: 76

Resim No: 2.95.

Folyo No: fol. 59r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 27/50-60

Metin: *"[50]İsa, yüksek sesle bir kez daha bağırdı ve ruhunu teslim etti. [51] O anda tapınaktaki perde yukarıdan aşağıya yırtılarak ikiye bölündü. Yer sarsıldı, kayalar yarıldı. [52]Mezarlar açıldı, ölmüş olan birçok kutsal kişinin cesetleri dirildi. [53]Bunlar mezarlarından çıkıp İsa'nın dirilişinden sonra kutsal kente girdiler ve birçok kimseye göründüler. [54]İsa'yı bekleyen yüzbaşı ve beraberindeki askerler, depremi ve öbür olayları görünce dehşete kapıldılar, "Bu gerçekten Tanrı'nın Oğlu'ydu!" dediler. [55] Orada, olup bitenleri uzaktan izleyen birçok kadın vardı. Bunlar, Celile'den İsa'nın ardından gelip O'na hizmet etmişlerdi. [56]Aralarında Mecdelli Meryem, Yakup ile Yusuf'un annesi Meryem ve Zebedi oğullarının annesi de vardı."*

Resmin Konusu: Çarmıhta İsa

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın çarmıha gerilmesi olayını aktarmaktadır. Sahnede mimari arka plan yoktur. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnede; haça gerili halde İsa, askerler, melekler, Yusuf, Meryem ve mezarlarından yükselen ölü figürlerine yer verilmiştir. İsa'nın üzerinde gerili olduğu haç, kahve tonlarındadır. İsa, başını hafifçe sola eğmiş, gövdesi dik ve el ayaları dışa bakacak şekilde resmedilmiştir. İsa'nın sağ böğründen kan ve su akmaktadır. İsa'nın üzerine kısa ve şeffaf perizonion vardır. Haçın dikey ucunda iki melek, Meryem ve Yusuf resmedilmiştir. Meleklerin her ikisi de yarım boy verilmiştir. Haçın solunda Yusuf vardır. Figür, lacivert khiton üzerine kırmızı himation giyinmiştir. Haçın sağ tarafındaki Meryem lacivert maphorionlu resmedilmiştir.

Haçın iki yanında duran askerler koyu renk tunik giymişlerdir. Haçın solunda askerlerden biri mızrağıyla İsa'ya doğru hamle yaparken resmedilmiştir. Onun arkasındaki diğer askerler

ise, İsa'ya doğru bakarken resmedilmiştir. Çarmıhın sağ tarafında da üç askere yer verilmiştir. Bunlardan arkadaki, elindeki mızrağı İsa'ya doğrultmuştur. Ayrıca figürün elinde bir su kovası vardır. Çarmıhın sağ altında dizinin üzerine oturan figür dikkati çeker. Bu kişi Aramatyalı Yusuf'tur. Figür, çarmıha gerilen İsa'nın damlayan kanını kutsal kâseye koymaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mezarından yükselen ölülere yer verilmiştir. Figürler dörtlü grup halinde resmedilmiştir. Soldakiler, açık kırmızı mezar yapısının içerisinden çıkar ve her biri beyaz kefenlidir. Sağdakiler ise, mavi renkli mezardan çıkmaktadır. Beyaz kefenli olan bu ölüler de farklı yaş gruplarını temsil eden görünümlere sahiptir. Bunlar; yaşlı, genç ve olgun insanları temsil etmektedir.

Görsel 2. 95. *Çarmıhta İsa*

Katalog No: 77

Resim No: 2.96 ve 2.97

Folyo No: fol. 59v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 27/55-56 ve Matta27/59-60

Metin: *"[55] Orada, olup bitenleri uzaktan izleyen birçok kadın vardı. Bunlar, Celile'den İsa'nın ardından gelip O'na hizmet etmişlerdi. [56] Aralarında Mecdelli Meryem, Yakup ile Yusuf'un annesi Meryem ve Zebedi oğullarının annesi de vardı. [59-60] Yusuf cesedi aldı, temiz keten beze sardı, kayaya oydurduğu kendi yeni mezarına yatırdı. Mezarın girişine büyük bir taş yuvarlayıp oradan ayrıldı."*

Resmin Konusu: Çarmıhta İsa (üst), İsa'nın çarmıhtan indirilmesi ve mezara gömülmesi

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahneye yer verilmiştir. Folyonun üst kısmında Çarmıhta İsa altında İsa'nın çarmıhtan indirilmesi ve mezara gömülmesi olayları aktarılmıştır. Her iki sahnede de canlı renkler kullanılmış; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Çerçevesiz olan sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Folyonun üst kısmında yer alan çarmıhta İsa sahnesindeki kompozisyonun merkezinde, haça gerili İsa, solunda üç Meryem ve Yahya ve sağında ağaç tasvirleri yer almaktadır. İsa'nın üzerinde gerili olduğu haç, kahve tonlarındadır. İsa, başını hafifçe sola eğmiş, gövdesi dik ve el ayaları dışa bakacak şekilde resmedilmiştir. İsa'nın sağ böğründen kan ve su akmaktadır. İsa'nın üzerinde kısa ve şeffaf perizonion vardır. Haçın iki yanında duran askerler koyu renk tunik giymişlerdir. Haçın solunda yer alan üç askerden önde olanı mızrağıyla İsa'ya doğru hamle yaparken resmedilmiştir. Aynı zamanda figür sol elinde kova taşır. Onun arkasındaki diğer askerler ise, İsa'ya doğru bakarken resmedilmiştir. Çarmıhın sağ tarafında da üç askere ve bir anonim figüre yer verilmiştir. Bunlardan öndeki, elindeki mızrağı İsa'ya doğru hamlesini yapar. Diğer iki asker ise İsa'ya doğru bakmaktadır. Anonim figür, gri saçlı ve sakallı olup kırmızı pelerinlidir. Sahnenin en solunda üç Meryem ve Yusuf tasvirine yer verilmiştir. Figürlerden sadece İsa'nın annesi Meryem ve Yusuf haleli resmedilmiş olup

diğerleri halesiz verilmiştir. Yusuf önde resmedilmiş olup açık kırmızı khiton üzerine açık mavi himation giyinmiştir. İsa'nın annesi ise lacivert maphorionludur. Figür, üzeri kapalı ellerini göğüs hizasında kaldırmıştır. Diğer iki Meryem ise, koyu renkli maphorionludur ve İsa'ya doğru bakarken resmedilmiştir.

İkinci resimde ise İsa'nın çarmıhtan indirilmesi ve mezara gömülmesi tasvir edilmiştir. Sahnenin merkezinde yer alan bir ağaç ile iki konuyu birbirinden ayrılmıştır. Sahnenin solunda İsa'nın çarmıhtan indirilmesi olayı aktarılmaktadır. Kompozisyonun merkezinde kızıl saçlı ve sakalsız, haça gerilmiş İsa dikkati çeker. Haçın sağındaki İsa'nın annesi Meryem, Mecideli Meryem ve diğer Meryem bulunmaktadır. Her üç figür de koyu renkli maphorion giyimlidir. Haçın solunda Yusuf ve anonim bir figür vardır. Yusuf, ayakta ve haleli resmedilmiş olup altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Anonim figür ise, yedi basamaklı bir merdivenin üzerinde ayakta resmedilmiştir. Kısa kırmızı tunikli olan figür, İsa'nın sol elindeki çiviyi çıkartmaktadır. Nikedemus ise, iki ayaklı bir merdivene çıkmış İsa'yı indirirken resmedilmiştir. Nikedemus, halesiz olup altın sarısı khiton üzerine lacivert himation giyimlidir. Sahnenin sağında, İsa'nın mezara götürülmesi olayı yer almaktadır. Yusuf ve Nikedemus, kefenlenmiş olan İsa'yı taşırken resmedilmiştir. Sahnede herhangi bir yazıt olmadığı için figürlerin kimlikleri hakkında bilgi sahibi değiliz. İsa'nın baş tarafında resmedilmiş öndeki figürün üzerinde mavi khiton üzerine altın sarısı himation görülmektedir. İsa'yı ayaklarından taşıyan figür ise altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyimlidir. Her ikisi de haledir.

Görsel 2. 96. *Çarmıhta İsa*

Görsel 2. 97. *İsa'nın çarmıhtan indirilmesi ve mezara gömülmesi*

Katalog No: 78

Resim No: 2.98 ve 2.99

Folyo No: fol. 60r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim, ortada metin ve alt kısmında resim olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 27/66 ve Nikodemus İncili

Metin: *"[65] Pilatus onlara, "Yanınıza asker alın, gidip mezarı dilediğiniz gibi güvenlik altına alın" dedi. [66] Onlar da askerlerle birlikte gittiler, taşı mühürleyip mezarı güvenlik altına aldılar."*

Resmin Konusu: İsa'nın Mezarını Bekleyen Askerler (üstteki) ve Anastasis (alttaki)

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahne bulunmaktadır. Folyonun üst kısmında İsa'nın mezarını bekleyen askerler ve altta ise Anastasis sahnelerine yer verilmiştir. Her iki sahnede de canlı renkler kullanılmış; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahneler çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Folyonun üzerine resmedilen İsa'nın mezarını bekleyen askerler konulu sahne, figür bakımından zengindir. Sahnenin solunda, Pilatus'un dört askeri resmedilmiştir. Figürlerden sadece üçü tam boy verilmiş olup genç ve sakalsız tasvir edilmiştir. Askerlerin hepsi askeri kıyafetler içerisinde resmedilmiştir. Sahnenin ortasında Pilatus ve adamları dikkati çeker. Dört kişiden oluşan bu figürlerden sadece ikisi tam boy resmedilmiştir. Her ikisi de gri saçlı ve sakallıdır. Baştaki adam, eliyle mezarı göstermektedir. Diğer iki kişi ise arka planda resmedilmiş olup sadece başları ve omuzları görülmektedir. Tüm figürler khiton üzerine himation giyinmiştir. Sahnenin sağında beş asker tarafından korunan mezar tasvirine yer verilmiştir. Mezar mavi tonlarındadır. Askerlerden biri hariç tümü yarım boy resmedilmiştir. Nöbetçiler genç ve sakalsız olup askeri kıyafetler içerisindedir.

Anastasis sahnesi, Folyonun altına yerleştirilmiştir. İsa, sahnenin merkezinde bir yükselti üzerinde verilmiştir. Kayalık bir zemini andıran bu yükseltinin içinde çivi, kilit ve zincir parçaları yer almaktadır. İsa'nın kızıl saçı ve kızıl sakalı vardır ve kahverengi khiton üzerine mavi himation giyinmiştir. İsa'nın sol elinde kahverengi haç bulunmaktadır. Sağ eliyle de

Adem'i bileğinden tutmaktadır. Sahnenin solunda Âdem, Havva ve Habil pembe bir lahit içerisinde resmedilmiştir. Sağ kolunu İsa'ya uzatan Adem gri saçlı ve sakallıdır. Mavi khiton üzerine açık kırmızı himation giyimlidir. Adem'in arkasında Havva bulunmaktadır. Lacivert stikharion üzerine kırmızı maphorion giyimlidir. İki elini İsa'ya doğru kaldırmış ve ona bakarken resmedilmiştir. Sakalsız ve genç resmedilen Habil ise mavi khiton üzerine açık kırmızı himaton giyimlidir. Sağ elini İsa'ya doğru kaldırarak ondan yardım istemektedir. Sahnenin sağında; Vaftizci Yahya, Süleyman ve Davut pembe bir lahit içinde verilmiştir. Yahya açık kahve khiton üzerin koyu kahve himation giyimlidir. Ensesine kadar uzanan kızıl saçları ve sivri sakalı vardır ve sağ eliyle takdis işareti yaparken resmedilmiştir. Yahya'nın hemen yanında, Kral Süleyman resmedilmiştir. Gri saçlı ve sakallı olan figürün başında tacı vardır ve kırmızı himation giyimlidir. Davut ise daha genç bir görünme sahip olup kızıl saçlı ve sakalsızdır. Figürün, başında tacı vardır ve lacivert himation giymektedir.

Görsel 2. 98. *İsa'nın Mezarını Bekleyen Askerler*

Görsel 2. 99. *Anastasis*

Katalog No: 79

Resim No: 2.100.

Folyo No: fol. 60v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 28/1-7

Metin: *"[1] Şabat Günü'nü izleyen haftanın ilk günü, tan yeri ağarırken, Mecdelli Meryem ile öbür Meryem mezarı görmeye gittiler. [2] Ansızın büyük bir deprem oldu. Rab'bin bir meleği gökten indi ve mezara gidip taşı bir yana yuvarlayarak üzerine oturdu. [3] Görünüşü şimşek gibi, giysileri ise kar gibi bembeyazdı. [4] Nöbetçiler korkudan titremeye başladılar, sonra ölü gibi yere yıkıldılar. [5] Melek kadınlara şöyle seslendi: "Korkmayın! Çarmıha gerilen İsa'yı aradığınızı biliyorum. [6] O burada yok; söylemiş olduğu gibi dirildi. Gelin, O'nun yattığı yeri görün. [7] Çabuk gidin, öğrencilerine şöyle deyin: 'İsa ölümden dirildi. Sizden önce Celile'ye gidiyor, kendisini orada göreceksiniz.' İşte ben size söylemiş bulunuyorum."*

Resmin Konusu: Kadınlar Boş Mezar Başında

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, kadınlar boş mezar başında olayını aktarmaktadır. Sahnede mimari arka plan yoktur. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Folyonun altında kadınlar boş mezar başında olayı resmedilmiştir. Sahnenin solunda ağaç tasvirine yer verilmiştir. Sahnenin ortasında dört kadın sağında ise melek figüri yer alır. Bu kadınlar, İsa'nın annesi Meryem, Mecideli Meryem, Klopas'ın karısı Meryem ve Zebedi'nin oğullarının annesi Meryem'dir (Tükel & Arsal, 2014, s. 169). Sahnede herhangi bir yazıt olmaması nedeniyle kimlikler tanımlanamamaktadır. En arkadaki kadın açık kahve stikharion üzerine siyah maphorion giyinmiştir. Diğeri ise lacivert stikharion üzerine mavi maphorionludur. En öndeki kadın ise mavi maphorion giyinmiştir. Sahnenin sağında, mezar taşının üzerine oturmuş melek figürü yer alır. Geniş kanatlara sahip olan figür sakalsız ve gençtir. Figür, açık kahve khiton üzerine pembe himation giyimlidir.

Görsel 2. 100. *Kadınlar Boş Mezar Başında*

Katalog No: 80

Resim No: 2.101. ve 2.102.

Folyo No: fol. 61r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 28/8-15

Metin: *"[8] Kadınlar korku ve büyük sevinç içinde hemen mezardan uzaklaştılar; koşarak İsa'nın öğrencilerine haber vermeye gittiler. [9] İsa ansızın karşılarına çıktı, "Selam!" dedi. Yaklaşıp İsa'nın ayaklarına sarılarak O'na tapındılar. [10] O zaman İsa, "Korkmayın!" dedi. "Gidip kardeşlerime haber verin, Celile'ye gitsinler, beni orada görecekler." [11]Kadınlar daha yoldayken nöbetçi askerlerden bazıları kente giderek olup bitenleri başkâhinlere bildirdiler. [12-13]Başkâhinler ileri gelenlerle birlikte toplanıp birbirlerine danıştıktan sonra askerlere yüklü para vererek dediler ki, "Siz şöyle diyeceksiniz: 'Öğrencileri geceleyin geldi, biz uyurken O'nun cesedini çalıp götürdüler.' [14] Eğer bu haber valinin kulağına gidecek olursa biz onu yatıştırır, size bir zarar gelmesini önleriz." [15] Böylece askerler parayı aldılar ve kendilerine söylendiği gibi yaptılar. Bu söylenti Yahudiler arasında bugün de yaygındır"*.

Resmin Konusu: Chairete ve Nöbetçilerin Getirdiği Haber

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahneye yer verilmiştir. Folyonun üst kısmında Chairete ve altta ise Yahudilerin Nöbetçi Askerlere Verdiği Para sahneleri bulunmaktadır. Her iki sahnede de canlı renkler kullanılmış; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahneler çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Folyonun üst kısmında yer alan Chairete sahnesinde, merkezde İsa, İsa'nın solunda ağaçlar ve sağında dört kadın figürüne yer verilmiştir. İsa, koyu kahve khiton üzerine lacivert himation giyimlidir. Kızıl saçlı ve sakallı resmedilen İsa sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın karşısında selamladığı dört kadından öndeki yere diz çökmüş biçimde, kollarını İsa'ya doğru uzatırken tasvir edilmiştir. Muhtemelen bu Mecideli Meryem'dir. Figür, açık kahve stikharion üzerine siyah maphorion giyimlidir. Hemen arkada lacivert maphorion

giyimli İsa'nın annesi Meryem görülmektedir. En arkadaki diğer iki kadın ellerini göğüs hizasında kaldırmış İsa'ya doğru bakarken verilmiştir.

Nöbetçilerin getirdiği haber konulu sahne ise Folyonun altında resmedilmiştir. İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilen sahnede, sol tarafta İsa'nın mezarı, sağ tarafta ise askerler ve bir grup kalabalık insan topluluğu bulunmaktadır. Sahnenin solunda mavi tonlara sahip bir kaya mezarının üzerinde melek dikkati çeker. Anıtsal boyutta verilen figür, geniş kahverengi kanatlara sahiptir. Melek, açık kahve khiton üzerine açık kırmızı himation giyimlidir. Sahnenin sağında resmedilen askerlerin tümü genç ve sakalsızdır. İsa'nın mezarda olmadığını baş kâhine bildirirken resmedilmiş askerlerin tümü askeri kıyafetli, ellerinde mızrakları ve kalkanları ile tasvir edilmiştir. İncil'deki anlatıya uygun olarak askerlerden en öndeki, baş kâhinden parayı alırken resmedilmiştir. Uzu gri saçlı ve sakallı verilen Baş kahin koyu renkli uzun giysilidir. Kâhinin yanındaki insan topluluğundan sadece bir kişi tam boy resmedilmiştir. Diğerlerinin ise sadece başları görünmektedir.

Görsel 2. 101. *Chairete*

Görsel 2. 102. *Nöbetçilerin Getirdiği Haber*

Katalog No: 81

Resim No: 2.103.

Folyo No: fol. 61v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Matta 28/16-20

Metin: " *16 On bir öğrenci Celile'ye, İsa'nın kendilerine bildirdiği dağa gittiler. 17 İsa'yı gördükleri zaman O'na tapındılar. Ama bazıları kuşku içindeydi. 18 İsa yanlarına gelip kendilerine şunları söyledi: "Gökte ve yeryüzünde bütün yetki bana verildi. 19 Bu nedenle gidin, bütün ulusları öğrencilerim olarak yetiştirin; onları Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'un adıyla vaftiz edin; 20 size buyurduğum her şeye uymayı onlara öğretin. İşte ben, dünyanın sonuna dek her an sizinle birlikteyim."*

Resmin Konusu: İsa'nın On Birlere Görünmesi ve Sanatçı Tasviri

İkonografik çözümleme: Folyo'nun altında İsa'nın On Birlere Görünmesi ve Sanatçı Tasviri sahnelerine yer verilmiştir. Her iki sahnede de canlı renkler kullanılmış; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahneler çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

İsa'nın On Birlere Görünmesi konulu sahnenin sağında İsa havarilerine görünmektedir. Figür, iki ağacın arasında ayakta verilmiştir. İsa, açık kahve khiton üzerine lacivert himation giyimlidir ve havarilerine doğru sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın karşısında resmedilen havariler arka arkaya dizilmiştir ve hareket halindedirler. Havarilerin tümü haleli olup khiton üzerine himation giyimlidir. En öndeki gri saçlı ve sakallı havari İsa'ya doğru eğilirken tasvir edilmiştir.

Folyonun en altında keşiş (sanatçı) ve Matta tasvirine yer verilmiştir. Figürler iki sütunla desteklen kemerlerle hareketlendirilmiş mimari yapının altında yer alır. Sahnenin arka planında bitkisel tasvirler vardır. Sahnenin sağında yer alan Matta gri saçlı, sakallı ve halelidir. Üzerinde lacivert khiton üzerine açık kırmızı himation görülmektedir. Matta, sağ elinde tuttuğu üzeri değerli taşlarla süslü kutsal kitabı karşında duran keşişe verirken

resmedilmiştir. Haleli verilen keşiş siyah uzun tunik üzerine bordo pelerin giyimlidir. Keşiş her ikili elini açmış kutsal kitabı alırken tasvir edilmiştir.

Görsel 2. 103. *İsa'nın On Birlere Görünmesi ve Keşiş Tasviri*

Katalog No: 82

Resim No: 2.104.

Folyo No: fol. 64r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 1/1-4

Metin: *"[1] Tanrı'nın Oğlu İsa Mesih'le ilgili Müjde'nin başlangıcı. [2] Peygamber Yeşaya'nın Kitabı'nda şöyle yazılmıştır:"İşte, habercimi senin önünden gönderiyorum; O senin yolunu hazırlayacak."[3] "Çölde haykıran,'Rab'bin yolunu hazırlayın,Geçeceği patikaları düzleyin' diye sesleniyor."[4] Böylece Vaftizci Yahya çölde ortaya çıktı. İnsanları, günahlarının bağışlanması için tövbe edip vaftiz olmaya çağırıyordu."*

Resmin Konusu: Markos Bölümü Tezhibi

İkonografik çözümleme: Markos bölümü başında bulunan figürlü tezhip tasviri folyonun yarısını kaplamaktadır. Kareye yakın dikdörtgen formlu bu resim zengin dekora sahiptir. Tezhibin kenarları bordo konturlu bir şerit ile belirginleştirilmiştir. Şeridin içinde zikzak ve üçgen motiflerine yer verilmiştir. Motifler; bordo ve yeşil boyalıdır. Altın yaldız renginin alt fon olarak kullanıldığı tezhipte bulunan motiflerde yeşil, lacivert ile bordo renk tercih edilmiştir. Tezhibin dört köşesinde Bizans çiçeği motifine yer verilmiştir.

Tezhip içine yerleştirilmiş dört madalyon vardır. Tezhibin tam merkezinde İncil yazarı Markos'un bulunduğu madalyon diğerlerine oranla daha büyük resmedilmiştir. İncil yazarı, klasik tarzda verilmiş olup bir taht üzerinde oturmaktadır. Figür, sağ eliyle elindeki kâğıda İncil metni yazarken verilmiştir. Ayrıca sahnede masa ve rahle gibi detaylara da yer verilmiştir.

Diğer madalyonlar biri tezhibin üst kısmında dışa taşkın şekilde verilmiştir. Madalyonun içinde "Immanel İsa" tasviri dikkati çeker. Figür, arkalıklı bir taht üzerindedir. Figürün ayakları podest üzerindedir; İsa burada sakalsız ve genç betimlenmiştir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken sol elinde rulo tutar. İsa'nın, altında iki madalyon tasvirine yer verilmiştir. Bunların içinde Vaftizci Yahya ve İşaya tasvirleri vardır. Yahya solda verilmiştir. Figür yabanıl kıyafetler içinde olup kızıl uzun saçlı ve sakallıdır. İşaya ise sağda resmedilmiştir.

Gri saçlı ve sakallı verilen figür, cepheden resmedilmiş olup sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır.

Görsel 2. 104. *Markos Bölümü*

Katalog No: 83

Resim No: 2.105. ve 2.106.

Folyo No: fol. 64v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, onun altında resim, ortada metin ve en alt kısmında resim olmak üzere dörde bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 1/5-11

Metin: "*4Böylece Vaftizci Yahya çölde ortaya çıktı. İnsanları, günahlarının bağışlanması için tövbe edip vaftiz olmaya çağırıyordu. 5Bütün Yahudiye halkı ve Yeruşalimliler'in hepsi ona geliyor, günahlarını itiraf ediyor, onun tarafından Şeria Irmağı'nda vaftiz ediliyordu. 6Yahya'nın deve tüyünden giysisi, belinde deri kuşağı vardı. Çekirge ve yaban balı yerdi. 7Şu haberi yayıyordu: "Benden sonra benden daha güçlü olan geliyor. Eğilip O'nun çarıklarının bağını çözmeye bile layık değilim. 8Ben sizi suyla vaftiz ettim, ama O sizi Kutsal Ruh'la vaftiz edecektir." 9O günlerde Celile'nin Nasıra Kenti'nden çıkıp gelen İsa, Yahya tarafından Şeria Irmağı'nda vaftiz edildi. 10Tam sudan çıkarken, göklerin yarıldığını ve Ruh'un güvercin gibi üzerine indiğini gördü. 11 Göklerden, "Sen benim sevgili Oğlum'sun, senden hoşnudum" diyen bir ses duyuldu."*

Resmin Konusu: Yahya'nın İnsanları Vaftiz Etmesi (üst) , Yahya'nın İsa'yı Vaftiz Etmesi (alt)

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahneye yer verilmiştir. Folyonun üst kısmında Yahya'nın insanları vaftiz etmesi altında ise İsa'nın vaftiz edilmesi konuları resmedilmiştir. Her iki sahnede de canlı renkler kullanılmış; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahneler çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Folyonun ortasında yer alan sahnenin solunda Yahya çölde insanları vaftiz etmeye çağırmaktadır. Kısa tunik içinde tasvir edilen Yahya karşısındaki halkla konuşmaktadır. Erkeklerden oluşan insan topluğundan sadece ikisi tam boy verilmiştir ve diğerlerinin sadece başları görülmektedir.

Sahnenin merkezinde, Yahya'nın Şeria Irmağında bir erkeği vaftiz etmesi resmedilmiştir. Diğer figürlere oranla daha büyük resmedilen Yahya, uzun kahverengi saçlara ve kahverengi

sakallara sahiptir. Sol omuzunu kapatan kısa tunik giyimli Yahya sağ elini Şeria Irmağı içinde resmedilen figürün başına koymuş onu vaftiz emektedir. Çıplak ve cılız bir görünüme sahip olan vaftiz edilen erkek figürü, yüzünü Yahya doğru dönmüş ve sol elini göğüs hizasında kaldırmıştır. Sahnenin sağında vaftiz olayına şahitlik eden bir grup insan vardır. Bu insan topluluğundan sadece üçü tam boy verilmiş diğerlerinin ise başlarının bir kısmı görülmektedir.

Folyo'da resmedilen ikinci sahne ise, Yahya'nın İsa'yı vaftiz etmesidir. Uzun kızıl saçlı tasvir edilen Yahya, sol omuzunu kapatan kısa tunik giyimlidir. Yahya sağ elini Şeria ırmağı içinde resmedilen İsa'nın başına koymuş ve vaftiz etmektedir. Kızıl saçlı ve sakallı verilen İsa, çıplaktır. Sahnenin sağ bölümünde yedi melek görülmektedir. Meleklerin tümü ayaktadır ve sadece dördü tam boy resmedilmiştir. Arka arkaya verilen bu figürlerin tümü İsa'ya doğru yönelmiş ve ellerinde havlu tutmaktadır. Figürlerin tümü khiton üzerine himation giyimlidir. Genç bir görünüme sahip olan figürlerin, geniş ve görkemli kanatları vardır. Sahnenin sağında insan topluluğu görülmektedir. Figürler, halesiz verilmiştir fakat önceki sahnelerdeki havari tasvirlerine çok benzemektedirler.

Görsel 2. 105. *Yahya'nın İnsanları Vaftiz Etmesi*

Görsel 2. 106. *Yahya'nın İsa'yı Vaftiz Etmesi*

Katalog No: 84

Resim No: 2.107. ve 2.108.

Folyo No: fol. 65r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, onun altında resim, ortada metin ve en alt kısmında resim olmak üzere dörde bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 1/12-13

Metin: "*12O an Ruh, İsa'yı çöle gönderdi. 13İsa çölde kaldığı kırk gün boyunca Şeytan tarafından denendi. Yabanıl hayvanlar arasındaydı, melekler O'na hizmet ediyordu".*

Resmin Konusu: İsa'nın Şeytan Tarafından Sınanması (1. Resim), Yahya'nın Hapse atılması ve İsa'nın Celile'deki Yahudilerle Konuşması (2. Resim)

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahneye yer verilmiştir. Folyonun üst kısmında İsa'nın şeytan tarafından sınaması altında ise Yahya'nın hapse atılması konuları resmedilmiştir. Her iki sahnede de canlı renkler kullanılmış; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahneler çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Markos'un anlatısına göre İsa çölde sınanmıştır. Sahnede İsa dağın zirvesinde resmedilmiştir. İsa'nın tam karşısında şeytan figürü yer almaktadır. Sahnenin sağında İsa ve melekler bulunmaktadır. Dağ üzerinde resmedilen İsa, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. İsa, karşısındaki şeytana doğru takdis işareti yapmaktadır. Şeytan yüksekçe bir yerden baş üstü düşerken resmedilmiştir. Figür, siyah ve cılız bedeni ile dikkati çeker. Resmi yapan ustanın sahneye yerleştirdiği altın yaldızlı taht tasviri Markos İncil'inde anılmamasına karşın Şeytan'ın İsa'ya sunduğu "*dünyevi zenginlikleri*" temsil ettiği düşülmektedir.

Sahnenin sağında İsa ve İsa'ya hizmet etmek için gelmiş üç melek figürü yer alır. İsa'nın üzerinde yine mavi khiton üzerine altın sarısı himation vardır. Meleklerden sadece ikisi tam boy resmedilmiştir. Arkadaki üçüncü meleğin sadece başı görülmektedir. Meleklerden İsa'ya yakın olanı altın sarısı khiton giyimlidir. Figür altın yaldızlı haleli ve kanatsız tasvir edilmiştir. Arkadaki melek figürü ise kırmızı khiton giyimlidir. Siyah konturlu altın yaldızlı kanatları vardır.

Folya'nın altında Yahya'nın hapse atılmasını konu alan ikinci sahne bulunmaktadır. Figür bakımından zengin olan sahnenin sağında Yahya hapishane binası içinde verilmiştir. Binanın içi karanlık ve dardır. Muhtemelen hapishane, bir kayanın içine oyulmuştur. Çapraz ayaklı bir taht üzerinde resmedilen Yahya kızıl saçlı ve sakallıdır.

Sahnenin solunda İsa'nın Celile kentindeki Yahudilerle konuşması olayına yer verilmiştir. Sahnenin sağında yer alan mimari yapı muhtemelen Celile'yi temsil etmektedir. Lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyimli İsa sağ eliyle takdis işareti yapmakta ve hakla konuşmaktadır. Kabalık insan topluğundan sadece üç kişi tam boy verilmiştir. Figürlerin hepsi uzun tunik giyimli olup uzun saçlı ve sakallıdır.

Görsel 2. 107. *İsa'nın Şeytan Tarafından Sınanması*

Görsel 2. 108. *Yahya'nın Hapse atılması ve İsa'nın Celile'deki Yahudilerle Konuşması*

Katalog No: 85

Resim No: 2.109.

Folyo No: fol. 65v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ δαιμονιζομένου

Çeviri: Cine tutulmuş adam

Kaynak: Markos 1/16-18

Metin: *"[16]İsa, Celile Gölü'nün kıyısından geçerken, göle ağ atmakta olan Simun ile kardeşi Andreas'ı gördü. Bu adamlar balıkçıydı. [17]İsa onlara, "Ardımdan gelin" dedi, "Sizleri insan tutan balıkçılar yapacağım." [18]Onlar da hemen ağlarını bırakıp O'nun ardından gittiler."*

Resmin Konusu: Simon ve Andreas, teknelerinden ayrılarak İsa'yı takip etmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun üst kısmında yer alan sahnede Simon ve Andreas'ın teknelerinden ayrılarak İsa'yı takip etmeleri aktarılmaktadır. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir.

Sahnenin sağında resmedilen su birikintisi sarı renkli çerçeve ile sınırlandırılmıştır. Maviye boyanan su birikintisi üzerine yapılan dalga bezemeleri resme canlılık kazandırmıştır. İçerisinde farklı renklerde balıklar vardır. Kıyaya doğru çekilen uzun ince bir forma sahip kayık kahverengi üzeri altın yaldızlıdır.

Sahnenin solunda İsa ve teknelerini terk eden Simon ve Andreas resmedilmiştir. İsa mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimli ve altın yaldızlı halelidir. Genç bir görünüme sahipt olan İsa, yüzünü Simon ve Andreas'a doğru çevirmiştir. Simon ve Andres figürleri arka arkaya resmedilmiştir. Herhangi bir yazıt olmadığı için figürlerin kimlikleri tespit edilmemektedir. Ancak sağda daha uzun ve beyaz sakallı, kırmızı figür Simon Petrus olmalıdır. İsa'nın hemen arkasında haleli ve genç bir erkek olarak tasvir edilen Andreas ise kahverengi saçlı ve kısa tunik giyimlidir. Her iki figürün de ayaklarında sandalet görülmektedir. Simon ve Andreas ellerini göğüs hizasında kaldırmış İsa'yı takip ederken resmedilmiştir.

Görsel 2. 109. *Simon ve Andreas, teknelerinden ayrılarak İsa'yı takip etmesi.*

Katalog No: 86

Resim No: 2.110. ve 2.111

Folyo No: fol. 66r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim, onun altında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere dörde bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν ἰαθέντων ἀπὸ ποικίλων νόσων

Çeviri: Çeşitli hastalıkları şifa bulanlar

Kaynak: Markos 1/21-28 ve Markos 1/29-31

Metin: *"[21]Kefarnahum'a girdiler. Şabat Günü İsa havraya gidip öğretmeye başladı. [22] Halk O'nun öğretişine şaşıp kaldı. Çünkü onlara din bilginleri gibi değil, yetkili biri gibi öğretiyordu. [23-24]Tam o sırada havrada bulunan ve kötü ruha tutulmuş bir adam, "Ey Nasıralı İsa, bizden ne istiyorsun?" diye bağırdı. "Bizi mahvetmeye mi geldin? Senin kim olduğunu biliyorum, Tanrı'nın Kutsalı'sın sen!" [25]İsa, "Sus, çık adamdan!" diyerek kötü ruhu azarladı. [26]Kötü ruh adamı sarstı ve büyük bir çığlık atarak içinden çıktı. [27]Herkes şaşıp kaldı. Birbirlerine, "Bu nasıl şey?" diye sormaya başladılar. "Yepyeni bir öğreti! Kötü ruhlara bile yetkiyle buyruk veriyor, onlar da sözünü dinliyor." [28]Böylece İsa'yla ilgili haber, Celile bölgesinin her yerine hızla yayıldı. [29]İsa havradan çıkar çıkmaz, Yakup ve Yuhanna ile birlikte Simun ve Andreas'ın evine gitti. [30]Simun'un kaynanası ateşler içinde yatıyordu. Durumu hemen İsa'ya bildirdiler. [31]O da hastaya yaklaştı, elinden tutup kaldırdı. Kadının ateşi düştü, onlara hizmet etmeye başladı."*

Resmin Konusu: Havradaki Cinli ve diğer birkaç hastanın İyileştirilmesi (1. Resim), Simun'un Kayınvalidesin İyileştirilmesi (2. Resim)

İkonografik çözümleme: Folyoda iki farklı sahneye yer verilmiştir. Folyonun üstünde; İsa'nın birkaç hastayı iyileştirmesi ve altında ise Simun'un kayınvalidesinin iyileştirilmesi olayları yer almaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Folyonun üst kısmında yer alan İsa'nın birkaç hastayı iyileştirmesi konulu sahne figür bakımından zengindir. Sahnenin sağında İsa, iki havarisinin şahitliğinde üç hastayı

iyileştirmektedir. Havariler sahnenin en sağındadır. Her iki figür de gri saçlı ve sakallıdır. İki figür de haleli ve altın sarısı khiton giyimlidir. Havarilerden bir adım önde resmedilen İsa'nın üzerinde lacivert khiton üzerine altın sarısı himation görülmektedir. Sağ eli ile takdis işareti yapan İsa, hastaları iyileştirirken betimlenmiştir. Sahnenin merkezinde yer alan hastanın üzerinde kırmızı tunik bulunmaktadır ve yerde emekler biçimde verilmiştir. Muhtemelen hastanın ayakları tutmamaktadır. Sahnenin solunda verilen çıplak ve saçları elektriklenmiş ikinci hasta cinli bir hastayı temsil ediyor olmalıdır. Sahnenin en sağında olaya şahit olan insan topluluğu önünde tasvir edilen üçüncü hasta ise kızıl saçlı, sakalsız ve lacivert uzun tunik giyimlidir. Hasta sol elinde tuttuğu bastondan destek almaktadır. Sahnenin sağında yani hastaların arkasında, İsa'nın iyileştirme mucizesine şahitlik yapan insan topluluğundaki figürlerden sadece dördü tam boy tasvir edilmiştir. Genç ve yaşlı insanlardan oluşan bu topluluktaki kişilerin üzerinde aynı tip kıyafetler görülmektedir.

Folyonun alt kısmında Simun'un kayınvalidesinin iyileştirilmesi olayı resmedilmiştir. Bu sahneyi sağdan sola doğru okumak gerekir. Sahnenin sağında mimari bir yapı içinde (muhtemelen burası İncil'de de bahsedildiği gibi Simun'un evi olmalıdır), İsa'nın Simun'un kayınvalidesini iyileştirmesi tasvir edilmektedir. Hasta kadın, bir şilte üzerinde yarı uzanmış şekildedir ve üzerinde altın sarı stikharion üzerine kahverengi maphorion bulunmaktadır. Hastanın uzanmış olduğu yatak görkemli bir görünüme sahiptir. Şiltenin baş kısmı ve ayakları altın sarı renkli bitkisel motiflerle süslenmiştir. Şiltenin minderi ise koyu yeşil renklidir. Yönünü İsa'ya dönen figürün yüz ifadesi donuktur ve sağ elini İsa'ya uzatmıştır. İsa, yatağın ayak ucunda bir seki üzerinde havarisi Simun ile resmedilmiştir. Mavi khiton üzerine altın sarı himation giyimli İsa, bir adım öne atmış pozisyonda hareket halindedir. İsa sağ eliyle Simun'un kayınvalidesinin el bileğinden tutmuş ona şifa verirken resmedilmiştir. Şiltenin arkasında yer alan Simun, gri saçlı ve sakallı, altın sarısı khiton üzerine açık kahve himation giyimlidir. Simun'un sağ eli açık bir şekilde göğsü hizasında görülmektedir.

Sahnenin solunda Simun'un kayınvalidesinin İsa ve havarilerine hizmet etmesi olayı aktarılmıştır. Söz konusu sahne, tıpkı İncil'de anlatıldığı gibi resmedilmiştir. Yaşlı kadın, sahnenin solunda ayakta verilmiştir. Altın sarısı stikharion üzerine kahverengi himation giyimlidir. Yaşlı kadın sağ eliyle tuttuğu kadehi masaya doğru götürmektedir. İsa ve iki havarisi, bir evin avlusu içinde omega biçimli masanın etrafında oturur biçimde tasvir edilmiştir. İsa, masanın ucunda bir stibadium üzerinde oturur biçimdedir. Mavi khiton

üzerine altın sarı himation giyimli İsa, sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın üzerinde oturduğu stibadiumun ayak kısmı mavi örtülüdür. Üzerinde altın sarısı renklerle yapılmış süslemeler vardır. Stibadiumun minderi ise kırmızı renklidir. Masada yer alan Simun ve Andreas gri saçlı ve sakallı resmedilmiştir.

Görsel 2. 110. *Havradaki Cinli ve diğer birkaç hastanın İyileştirilmesi*

Görsel 2. 111. *Simun'un Kayınvalidesin İyileştirilmesi*

Katalog No: 87

Resim No: 2.112.ve 2.114.

Folyo No: fol. 66v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, onun altında resim, ortada metin ve en alt kısmında resim olmak üzere dörde bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ λεπροῦ

Çeviri: Cüzamlı

Kaynak: Markos 1/35-39 ve Markos 1/40-45

Metin: *"[35]Sabah çok erkenden, ortalık henüz ağarmadan İsa kalktı, evden çıkıp ıssız bir yere gitti, orada dua etmeye başladı. [36]Simun ile yanındakiler İsa'yı aramaya çıktılar. [37]O'nu bulunca, "Herkes seni arıyor!" dediler. [38]İsa onlara, "Başka yerlere, yakın kasabalara gidelim" dedi. "Oralarda da Tanrı sözünü duyurayım. Bunun için çıkıp geldim." [39] Böylece havralarında Tanrı sözünü duyurarak ve cinleri kovarak bütün Celile bölgesini dolaştı. [40]İsa'ya cüzamlı biri geldi, diz çökerek, "İstersen beni temiz kılabilirsin" diye yalvardı. [41]İsa'nın yüreği sızladı, elini uzatıp adama dokundu, "İsterim, temiz ol!" dedi. [42]Adam anında cüzamdan kurtulup tertemiz oldu. [43]İsa onu sıkıca uyararak hemen yanından uzaklaştırdı. [44] "Sakın kimseye bir şey söyleme!" dedi. "Git, kâhine görün ve cüzamdan temizlendiğini herkese kanıtlamak için Musa'nın buyurduğu sunuları sun." [45]Ne var ki, adam çıkıp gitti, olayla ilgili haberi her tarafa yayıp duyurmaya başladı. Öyle ki, İsa artık hiçbir kente açıkça giremez oldu. Ancak dışarıda, ıssız yerlerde kalıyordu. Ve halk her yerden O'na akın ediyordu."*

Resmin Konusu: İsa'nın dağda havarilerle Konuşması (üstteki resim) ve İsa'nın cüzzamlıyı iyileştirmesi (alttaki resim).

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahneye yer verilmiştir. Folyonun üst kısmında İsa'nın dağda havarileri ile konuşması altta ise İsa'nın cüzzamlı hastayı iyileştirilmesi mucizesine yer verilmiştir. Her iki sahnede de canlı renkler kullanılmış; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnelerin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin merkezinde yüksek bir tepenin üzerinde İsa görülmektedir. İsa, sağında ve solunda yer alan üçer havarisine seslenmektedir. Havariler İsa'nın aksine düz zemin üzerine

verilmiştir. İsa, yönünü sağdaki üç havariye doğru dönmüş onlara bir şey anlatmaktadır. İsa'nın üzerinde lacivert khiton üzerine altın sarısı himation vardır. Tümü khiton üzerine himation giyimli Havarilerin üçü de farklı yaş gruplarını temsil etmektedir.

Sahnenin sağında, İsa'nın yüzünün dönük olduğu havarilerden öndeki altın sarısı khiton üzerine kırmızı himation giyimlidir. Beyaz saçlı, beyaz sakallı tasvir edilen havarinin sol eli göğüs hizasında resmedilmiştir. Kızıl saçlı ve kızıl sakallı olan ortadaki havari kırmızı khiton ve yeşil himation giyimlidir. Ortadaki havari sol eliyle takdis işareti yapmaktadır. Sakalsız ve genç bir figür olarak tasvir edilen üçüncü havari, altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyimlidir ve bu havari sol elini göğüs hizasında açmış şekilde betimlenmiştir. Sahnenin solunda İsa'nın arkasında tasvir edilmiş diğer üç havari de sağdaki üçlü grup gibi tasvir edilmiştir.

Folyonun altında yer alan ikinci sahne, İsa'nın cüzzamlı hastayı iyileştirilmesi mucizesini aktarmaktadır. Sahnenin solunda İsa, iki havarisi ve cüzzamlı hasta yer almaktadır. İsa'nın arkasında iki havarisi ve İsa'nın önünde/karşısında cüzzamlı hasta görülmektedir. Uzun kahverengi saçlı ve sakallı olan İsa, hastaya doğru sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. İsa mavi khiton ve üzerine altın sarısı himation giyimli ve karşısındaki cüzzamlı hasta sırtını örten göğsü açık kırmızı tunik giyimli tasvir edilmiştir. Hastanın bacakları ve göğsü üzerinde görülen yaralardan anlaşıldığı üzere cüzzamlıdır. İsa'nın arkasında yer alan havarilerinden biri yaşlı diğeri ise gençtir. Yaşlı olan gri saçlı ve gri sakallıdır. Üzerinde altın sarısı khiton üzerine kahverengi himation bulunan yaşlı havarinin yüzü diğer havariye dönüktür. Genç olan havari ise mavi khiton üzerine kırmızı himation giyimlidir.

Sahnenin sağında cüzzamlı hasta ve insan topluluğu tasvir edilmiştir. Açık kırmızı tunik giyimli hastanın vücudundaki cüzzam benekleri yoktur çünkü hasta iyileşmiştir. Figür, karşısında yer alan üç adama doğru yönelir vaziyette verilmiştir. Üç figür sahnenin sağında mimari bir yapının önünde yer almaktadır. Ayakta tam boy olarak tasvir edilmiş üç figürün de baş kısımları kısmen tahrip olmuştur.

Görsel 2. 112. *İsa'nın dağda havarilerle Konuşması*

Görsel 2. 113. *İsa'nın cüzzamlıyı iyileştirmesi*

Katalog No: 88

Resim No: 2.114.

Folyo No: fol. 67r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ λεπροῦ

Çeviri: İnmeli hasta

Kaynak: Markos 2/1-11

Metin: *"[1]Birkaç gün sonra İsa tekrar Kefarnahum'a geldiğinde, evde olduğu duyuldu. [2]O kadar çok insan toplandı ki, artık kapının önünde bile duracak yer kalmamıştı. İsa onlara Tanrı sözünü anlatıyordu. [3]Bu arada O'na dört kişinin taşıdığı felçli bir adamı getirdiler. [4]Kalabalıktan O'na yaklaşamadıkları için, bulunduğu yerin üzerindeki damı delip açarak felçliyi üstünde yattığı şilteyle birlikte aşağı indirdiler. [5]İsa onların imanını görünce felçliye, "Oğlum, günahların bağışlandı" dedi. [6-7]Orada oturan bazı din bilginleri ise içlerinden şöyle düşündüler: "Bu adam neden böyle konuşuyor? Tanrı'ya küfrediyor! Tanrı'dan başka kim günahları bağışlayabilir?" [8]Akıllarından geçeni hemen ruhunda sezen İsa onlara, "Aklınızdan neden böyle şeyler geçiriyorsunuz?" dedi. [9]"Hangisi daha kolay, felçliye, 'Günahların bağışlandı' demek mi, yoksa, 'Kalk, şilteni topla, yürü' demek mi? [10-11]Ne var ki, İnsanoğlu'nun yeryüzünde günahları bağışlama yetkisine sahip olduğunu bilesiniz diye..." Sonra felçliye, "Sana söylüyorum, kalk, şilteni topla, evine git!" dedi. [12]Adam kalktı, hemen şiltesini topladı, hepsinin gözü önünde çıkıp gitti. Herkes şaşakalmıştı. Tanrı'yı övüyorlar, "Böylesini hiç görmemiştik" diyorlardı."*

Resmin Konusu: Damdan indirilen felçlinin iyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahnede damdan düşen adamın iyileştirilmesi mucizesi yer almaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin merkezinde kırma çatılı bir bina tasviri yer almaktadır. Bu binanın solunda dört kişi tarafından şilte üzerinde taşınan kötürüm hasta görülmektedir. Şiltenin önünde arkasındaki figürler uzun tunikli, çizmeli ve kızıl saçlıdır. Sahnenin sağında çatının üzerinde

felçli hastanın iki kişi tarafından indirilmesine yer verilmiştir. Felçli adamı damdan indiren figürlerden sağdaki mavi tunik altında kırmızı pantolonlu ve siyah çizmelidir. Soldaki figür ise kırmızı tunik altına kahverengi pantolon giyimlidir. Felçli hasta mavi minderli bir şilte üzerinde resmedilmiştir. Kırmızı tunikli figürün yüzünde endişeli bir görünüm vardır. Havarileri ile bir masanın etrafında oturan İsa, altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Mavi minderli kırmızı bir stibadium üzerinde yer alan İsa'nın hemen yanında kırmızı tunikli adam tasvir edilmiştir. Genç ve kızıl saçlı olan figür İsa'ya doğru başını çevirmiş ve sağ elini havaya kaldırmıştır. İsa'nın hemen karşısında iki havarisi resmedilmiştir. Havarilerden biri masanın başında oturmakta diğeri ise köşede ayakta resmedilmiştir. Her iki havaride gri saçlı ve sakallıdır.

Görsel 2. 114. *Damdan indirilen felçlinin iyileştirilmesi*

Katalog No: 89

Resim No: 2.115.

Folyo No: fol. 67v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ Λευὶ τοῦ τελώνου

Çeviri: Vergi mültezimi Levi

Kaynak: Markos 2/15-17

Metin: *"[15]Sonra İsa, Levi'nin evinde yemek yerken, birçok vergi görevlisiyle günahkâr O'nunla ve öğrencileriyle birlikte sofraya oturmuştu. O'nu izleyen böyle birçok kişi vardı. [16]Ferisiler'den bazı din bilginleri, O'nu günahkârlar ve vergi görevlileriyle birlikte yemekte görünce öğrencilerine, "Niçin vergi görevlileri ve günahkârlarla birlikte yemek yiyor?" diye sordular. [17]Bunu duyan İsa onlara, "Sağlamların değil, hastaların hekime ihtiyacı var" dedi. "Ben doğru kişileri değil, günahkârları çağırmaya geldim."*

Resmin Konusu: Matta'nın (Levi) Evinde Yemek

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, Levi'nin evinde yemek olayını aktarmaktadır. Yalın bir anlatıma sahip olan sahne bir mimari mekânın içinde verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin solunda İsa ve havarileri bir masanın etrafında resmedilmiştir. Üzeri dekorlu altın sarısı masanın üzerinde yüksek kaideli bir kap ve bıçak görülmektedir. Masanın her iki ucunda karşılıklı yer alan İsa ve bir havarisi stibadium üzerinde tasvir edilmiştir. Masanın sol ucunda yer alan İsa'nın yüzü donuk bir ifadeye sahiptir. İsa'nın üzerinde altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation bulunmaktadır. İsa'nın karşısındaki gri saçlı ve sakallı havarisi lacivert uzun tuniklidir. Masanın karşısında izleyiciye dönük olarak tasvir edilmiş haleli iki figür ve bu figürlerin arasında halesiz iki figür tasvir edilmiştir. Haleli olan ve İsa'nın havarileri olduğu anlaşılan figürlerin sadece başları resmedilmiştir. Her kisi de gri saçlı ve sakallıdır. İki havarinin arasında yer alan halesiz figürlerden biri Levi diğeri ise vergi görevlilerinden biri olmalıdır. Sahnede yazıt olmadığı için tasvirlerin kime ait olduğu belli

değildir. Figürlerden biri kızıl saçlı ve sakallı resmedilmiş olup diğer ise sakalsız ve daha gençtir.

Sahnenin sağında İsa ve bir grup insan topluluğuna yer verilmiştir. İsa, kahverengi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Ensesine kadar uzanan kızıl saçları olan İsa, sağ elini kldırmış takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın karşısında resmedilen insan topluluğu arasında sadece dört figür tam boy olarak resmedilmiştir. Diğerlerinin ise sadece baş kısımları görülmektedir. Figürlerin ikisi sakallı olup diğerleri sakalsız ve gençtir.

Görsel 2. 115. *Levi'nin Evinde Yemek*

Katalog No: 90

Resim No: 2.116.

Folyo No: fol. 68v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ ξηρὰν ἔχοντος τὴν χεῖρα

Çeviri: Eli kurumuş adam

Kaynak: Markos 3/1-5

Metin: *"[1]İsa yine havraya girdi. Orada eli sakat bir adam vardı. [2]Bazıları İsa'yı suçlamak amacıyla, Şabat Günü hastayı iyileştirecek mi diye O'nu gözlüyorlardı. [3]İsa, eli sakat adama, "Kalk, öne çık!" dedi. [4]Sonra havradakilere, "Kutsal Yasa'ya göre Şabat Günü iyilik yapmak mı doğru, kötülük yapmak mı? Can kurtarmak mı doğru, can almak mı?" diye sordu. Onlardan ses çıkmadı. [5]İsa, çevresindekilere öfkeyle baktı. Yüreklerinin duygusuzluğu O'nu kederlendirmişti. Adama, "Elini uzat!" dedi. Adam elini uzattı, eli yine sapasağlam oluverdi."*

Resmin Konusu: Eli tutmayan adamın iyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında eli tutmayan adamın iyileştirilmesi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Markos incili ile uyumlu bu sahnenin merkezinde sağda İsa, solda/İsa'nın karşısında eli tutmayan hasta tasvir edilmiştir. Sahnenin sağında İsa'nın arkasında beş havarisi görülmektedir. Altın yaldızlı haleli resmedilen havarilerden öndeki kısa beyaz saçlı, beyaz sakallı olarak yaşlı bir görünme sahiptir. Altın sarısı khiton üzerine kahverengi himation giyimli yaşlı havarinin yanındaki havaride diğeri gibi gri saçlı ve sakallıdır. Havari mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. En arkada tam boy resmedilen ve daha genç bir görünüme sahip havari altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyimlidir. Üç havari arkasında dördüncü havari görülmektedir.

Sahnenin merkezinde eli tutmayan hastaya doğru sağ eliyle takdis işareti yapan İsa uzun kahverengi saçlı ve sakallıdır. İsa'nın üzerinde mavi khitonu ve üzerinde altın sarısı

himationu görülmektedir. İsa'nın karşısında yer alan hasta, etek kısmı mavi süslemeli olan ve dizine kadar uzanan kırmızı tunik giyimlidir. Sağ elinde bir baston olan hasta sol kolunu İsa'ya doğru uzatmaktadır. Hastanın arkasında/sahnenin solunda olaya şahitlik eden insan topluluğu yer almaktadır. Oldukça kabalık görünen bu toplulukta sadece üç figür tam boy resmedilmiştir. Diğerlerinin sadece başları görünmektedir. Eli tutmayan hastaya daha yakın olan figür, yaşlı bir görünüme sahiptir. Beyaz saçlı ve sakallıdır. Figür, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Ortadaki figür ise, diğeri gibi yaşlıdır. Gri saçlı ve sakallıdır. Başında örtü vardır. Figür, altın sarısı khiton üzerine lacivert himation giyimlidir. En sondaki figür ise diğerlerine göre oldukça gençtir. Dalgalı gür uzun saçları vardır.

Görsel 2. 116. *Eli tutmayan adamın iyileştirilmesi*

Katalog No: 91

Resim No: 2.117.

Folyo No: fol. 69r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς τῶν ἀποστόλων ἐκλογῆς

Çeviri: Resullerin seçilmesi

Kaynak: Markos 3/13-15

Metin: *[13]İsa, dağa çıkarak istediği kişileri yanına çağırdı. Onlar da yanına gittiler. [14-19]İsa bunlardan on iki kişiyi yanında bulundurmak, Tanrı sözünü duyurmaya göndermek ve cinleri kovmaya yetkili kılmak üzere seçti. Seçtiği bu on iki kişi şunlardır: Petrus adını verdiği Simun, Beni-Regeş, yani Gökgürültüsü Oğulları adını verdiği Zebedi'nin oğulları Yakup ve Yuhanna, Andreas, Filipus, Bartalmay, Matta, Tomas, Alfay oğlu Yakup, Taday, Yurtsever Simun ve İsa'ya ihanet eden Yahuda İskariot.*

Resmin Konusu: İsa'nın Havarileri Çağırması

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında İsa on iki elçisini seçmesi olayına yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede arka plan olarak dağ ve ağaç tasvirlerine yer verilmiştir.

Sahnenin merkezinde yer alan İsa'nın arkasında bir dağ tasviri, sağında ve solunda altışar havarisi bulunmaktadır. Yüzünü ve vücudunu solundaki havarilere doğru dönmüş onlara bir şey anlatırken resmedilmiş İsa'nın üzerinde lacivert khiton üzerine altın sarısı himation görülmektedir. İsa'nın sağında ve solunda tasvir edilmiş havarilerinden sadece üçü tam boy verilmiş olup diğerlerinin ise sadece haleleri görülmektedir. Sahnenin sağındaki havarilerden, öndeki gri saçlı ve sakallı olup altın sarısı khiton üzerine açık kahve himation giyinmiştir. Oradaki ise, diğeri gibi yaşlı görünüme sahiptir. Figür, açık mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Son olarak en arkadaki havari diğerlerinden daha genç ve

sakalsız verilmiştir. Havarinin üzerinde açık kırmızı khiton üzerine lacivert himation vardır. Sahnenin solundaki havarilerden İsa'ya yakın olanı gri saçlı ve sakallı olup açık kırmızı khiton üzerine mavi himation giyimlidir. Ortadaki havari de diğeri gibi yaşlı olup lacivert khiton üzerine altın sarısı himationlu tasvir edilmiştir. En arkadaki kızıl saçlı ve sakallı havarinin üzerinde ise altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation bulunmaktadır.

Görsel 2. 117. *İsa'nın Havarileri Çağırması*

Katalog No: 92

Resim No: 2.118 ve 2.119.

Folyo No: fol. 70r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ σπόρου παραβολή

Çeviri: Tohum meseli

Kaynak: Markos 3/31-35 ve Markos 4/26-29

Metin: *[31]Daha sonra İsa'nın annesiyle kardeşleri geldi. Dışarıda durdular, haber gönderip O'nu çağırdılar. [32]İsa'nın çevresinde oturan kalabalıktan bazıları, "Bak" dediler, "Annenle kardeşlerin dışarıda, seni istiyorlar." [33]İsa buna karşılık onlara, "Kimdir annem ve kardeşlerim?" dedi. [34]Sonra çevresinde oturanlara bakıp şöyle dedi: "İşte annem, işte kardeşlerim! [35]Tanrı'nın isteğini kim yerine getirirse, kardeşim, kız kardeşim ve annem odur."[26]Sonra İsa şöyle dedi: "Tanrı'nın Egemenliği, toprağa tohum saçan adama benzer. [27]Gece olur, uyur; gündüz olur, kalkar. Kendisi nasıl olduğunu bilmez ama, tohum filizlenir, gelişir. [28]Toprak kendiliğinden ürün verir. Önce filizi, sonra başağı, sonunda da başağı dolduran taneleri verir. [29] Ürün olgunlaşınca, adam hemen orağı vurur. Çünkü biçim vakti gelmiştir."*

Resmin Konusu: İsa'nın Annesinin ve Kardeşlerinin Gelmesi (Üsteki Resim), Filizlenen Tohum Meseli

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahneye yer verilmiştir. Folyonun üst kısmında İsa'nın annesinin ve kardeşlerinin gelmesi altta ise filizlenen tohum meseli yer almaktadır. Her iki sahnede de canlı renkler kullanılmış; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

İsa'nın annesinin ve kardeşlerinin gelmesi konulu sahne figür bakımından zengindir. Sahnenin merkezinde İsa düz ayaklı arkalıksız bir taht üzerinde oturmaktadır. Altın sarısı khiton üzerine kahverengi himation giyimli İsa sağ eliyle takdis yapmaktadır. İsa'nın sağ yanında havarisi resmedilmiştir. İsa, sağındaki havariye dönmüş onunla konuşmaktadır. Muhtemelen havari, İsa'ya annesinin ve kardeşlerinin geldiğini söylemektedir. Havarinin üzerinde mavi khiton üzerine kırmızı himation bulunmaktadır.

Sahnenin solunda bir kaya üzerinde oturan iki insan resmedilmiştir. Her ikisi de erkek ve halesizdir. Kendi aralarından konuşan figürlerden biri kırmızı diğeri ise lacivert himationludur. Bu iki figürün arkasında bir yapının önünde üç figür daha yer almaktadır. Figürlerden haleli olan ikisi Meryem ve İsa'nın kardeşi diğeri anonim bir figürdür. İsa'nın ailesini karşılayan ve onlarla konuşurken betimlenen anonim figür, kısa kırmızı tunik altına kırmızı pantolon giyimlidir. Meryem'in üzerinde uzun stikharion üzerine mavi maphorion bulunmaktadır. Kızıl saçlı ve sakallı olan İsa'nın kardeşi ise, altın sarısı khiton üzerine yeşil himation giyimlidir. Sahnenin sağında dikdörtgen bir sedir üzerinde oturan halesiz beş figür yer almaktadır. Bu figürlerin sağında da kırma çatılı yapı tasvir edilmiştir.

Folyonun altına İsa'nın filizlenen tohum meseli konulu sahne yer almaktadır. Sahnenin merkezindeki İsa, arkalıksız ve düz ayaklı bir taht üzerinde resmedilmiştir. Altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giyimli İsa, solunda ve sağında görülen üçer havarisi ile konuşmaktadır. Soldaki havarilerin ikisi gri saçlı ve sakallı olup diğer kızıl saçlı ve sakalsızdır. Figürlerin tümü altın sarısı khiton giyimlidir. Ancak himationları farklı renktedir. Sahnenin sağındaki ise üç havariden birinin sadece başı görünmektedir. Her iki figürde beyaz saçlı ve sakallıdır. Altın sarısı khiton giyimlidirler. Sahnenin sağında ve solunda metindeki anlatıya uygun olarak başaklar ve tarım işlerine yer verilmiştir. İşçilerden sağdaki, başaklara tohum atarken soldaki ise başakları biçerken resmedilmiştir. Her iki figür de uzun tunikli ve genç görünümlüdür.

Görsel 2. 118. *İsa'nın Annesinin ve Kardeşlerinin Gelmesi*

Görsel 2. 119. *Filizlenen Tohum Meseli*

Katalog No: 93

Resim No: 2.120.

Folyo No: fol. 71r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim ve alt kısmında metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 4/30-32

Metin: *[30]İsa sonra şöyle dedi: "Tanrı'nın Egemenliği'ni neye benzetelim, nasıl bir benzetmeyle anlatalım? [31-32]Tanrı'nın Egemenliği, hardal tanesine benzer. Hardal, yeryüzünde toprağa ekilen tohumların en küçüğü olmakla birlikte, ekildikten sonra gelişir, bütün bahçe bitkilerinin boyunu aşar. Öylesine dal budak salar ki, kuşlar gölgesinde barınabilir.*

Resmin Konusu: İsa'nın Hardal Tanesi Meseli

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın hardal tanesi meselini aktarmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mimari arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. İsa, sahnenin merkezinde sol yanında havarileri ve sağında ise kalabalık insan topluluğu tasvir edilmiştir. Arkalıklı düz ayaklı bir taht üzerinde oturan İsa, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle beyaz tomar tutmaktadır.

İsa'nın sol yanında tasvir edilen üç havarisinden öndeki gri saçlı ve sakallı, ortadaki kızıl saçlı ve sakallı, arkadaki havari ise gri saçlı ve sakallıdır. Havarilerin tümü altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation giyimlidirler. Havariler İsa'ya doğru bakmakta ve sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadırlar. İsa'nın sağında kalabalık insan topluluğu yer almaktadır. Bunlardan üçü tam boy resmedilmiştir. Figürlerden biri gri saçlı ve sakallı, diğerleri kızıl saçlı ve sakalsızdır. Sahnenin sağında önde büyük bir ağaç tasviri yer alır. Mavi ve kırmızı yemişleri olan ağaç hardal tanesinin büyüyüp geliştiğini temsil etmektedir.

Görsel 2. 120. *İsa'nın Hardal Tanesi Meseli*

Katalog No: 94

Resim No: 2.121.

Folyo No: fol. 71v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında ve en alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 4/36-41

Metin: *[36]Öğrenciler kalabalığı geride bırakarak İsa'yı, içinde bulunduğu tekneyle götürdüler. Yanında başka tekneler de vardı. [37]Bu sırada büyük bir fırtına koptu. Dalgalar tekneye öyle bindirdi ki, tekne neredeyse suyla dolmuştu. [38]İsa, teknenin kıç tarafında bir yastığa yaslanmış uyuyordu. Öğrenciler O'nu uyandırıp, "Öğretmenimiz, öleceğiz! Hiç aldırmıyor musun?" dediler. [39]İsa kalkıp rüzgârı azarladı, göle, "Sus, sakin ol!" dedi. Rüzgâr dindi, ortalık sütliman oldu. [40]İsa öğrencilerine, "Neden korkuyorsunuz? Hâlâ imanınız yok mu?" dedi. [41]Onlar ise büyük korku içinde birbirlerine, "Bu adam kim ki, rüzgâr da göl de O'nun sözünü dinliyor?" dediler.*

Resmin Konusu: İsa'nın Fırtınayı Dindirmesi

İkonografik çözümleme:

Folyonun ortasında İsa'nın fırtınayı dindirmesi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır.

Figür bakımından oldukça sade olan sahnenin merkezinde, yelkenli bir tekne içinde İsa ve üç havarisi resmedilmiştir. Altın sarısı renkli bu tekne ince uzun bir forma sahiptir. Teknenin yelkenleri ustaca resmedilmiştir. Göl altın sarısı çerçeve ile sınırlandırılmıştır. Gölün içerisinde çeşitli renklerde balıklar bulunmaktadır. İncil'deki anlatıya uygun olarak kayığın içerisinde önde İsa ve arkasında havariler görülmektedir. Yarım boy olarak resmedilen figürlerin tümü altın sarısı haleye sahiptir. İsa, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. İsa, göl kenarında oturur vaziyette çıplak olarak verilmiş olan fırtınanın kişileştirmesine doğru takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın bu hareketi fırtınayı durdurmak için yapmaktadır. Erkek olan kişileştirme figürü, ellerini ağzını götürmüş rüzgâr üflerken resmedilmiştir. Teknedeki havariler, İsa'nın fırtınayı dindirmesi mucizesini şaşkınlık içinde izlemektedir.

Görsel 2. 121. *İsa'nın Fırtınayı Dindirmesi*

Katalog No: 95

Resim No: 2.122.

Folyo No: fol. 72v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 5/2-14

Metin: *[2]İsa tekneden iner inmez, kötü ruha tutulmuş bir adam mezarlık mağaralardan çıkıp O'nu karşıladı. [3]Mezarların içinde yaşayan bu adamı artık kimse zincirle bile bağlı tutamıyordu. [4]Birçok kez zincir ve kösteklerle bağlandığı halde, zincirleri koparmış, köstekleri parçalamıştı. Hiç kimse onunla başa çıkamıyordu. [5]Gece gündüz mezarlarda, dağlarda bağırıp duruyor, kendini taşlarla yaralıyordu. [6]Uzaktan İsa'yı görünce koşup geldi, O'nun önünde yere kapandı. [7]Yüksek sesle haykırarak, "Ey İsa, yüce Tanrı'nın Oğlu, benden ne istiyorsun? Tanrı hakkı için sana yalvarırım, bana işkence etme!" dedi. [8]Çünkü İsa, "Ey kötü ruh, adamın içinden çık!" demişti. [9]Sonra İsa adama, "Adın ne?" diye sordu. "Adım Tümen. Çünkü sayımız çok" dedi. [10]Ruhları o bölgeden çıkarmaması için İsa'ya yalvarıp yakardı. [11]Orada, dağın yamacında otlayan büyük bir domuz sürüsü vardı. [12]Kötü ruhlar İsa'ya, "Bizi şu domuzlara gönder, onlara girelim" diye yalvardılar. [13]İsa'nın izin vermesi üzerine kötü ruhlar adamdan çıkıp domuzların içine girdiler. Yaklaşık iki bin domuzdan oluşan sürü, dik yamaçtan aşağı koşuşarak göle atlayıp boğuldu. [14]Domuzları güdenler kaçıp kentte ve köylerde olayın haberini yaydılar. Halk olup biteni görmeye çıktı.*

Resmin Konusu: Gerasiniler Ülkesindeki Cine tutulmuşların İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme:

Folyonun altında İsa'nın Gadaralılar'daki cinlilerin iyileştirilmesi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Sahne figür bakımından oldukça kalabalık ve İncil'de anlatıldığı gibi resmedilmiştir.

Sahnenin merkezinde bir tepe/kaya yer almaktadır. Solda İsa, İsa'nın önünde bir cinli hasta ve İsa'nın arkasında iki havarisi görülmektedir. Tam boy olarak ve haleli verilen havariler altın sarısı khiton üzerine açık tonlarda himation giyimlidirler. Yüksek kayalığın eteğinde

bulunan İsa, cinli hastayı iyileştirmek amacıyla takdis işareti yaparak cinleri kovmaktadır. İsa altın yaldızlı haleli ve uzun kahverengi saçlıdır. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Cinli kişi, yüksek bir tepeden aşağı doğru inerken verilmiştir. Hasta, çıplak, cılız ve saçları elektriklenmiş olarak tasvir edilmiştir. Sahnenin sağında tepenin arkasında hastayı terk eden cinler, yedi domuz, bir çoban ve bir su birikintisi vardır. Domuzlardan dördü göle girmiş diğerleri de onları takip etmektedir. Cinlerden dördü domuzların içine girerken betimlenmiştir. Kısa kırmızı tunik altına mavi pantolon giyen çoban korktuğu için koşma pozisyonunda resmedilmiştir.

Görsel 2. 122. *Gerasiniler Ülkesindeki Cine tutulmuşların İyileştirilmesi*

Katalog No: 96

Resim No: 2.123.**Görsel 2. 123**

Folyo No: fol. 73v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim ve altta metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 5/25-34

Metin: *[25]Orada, on iki yıldır kanaması olan bir kadın vardı. [26]Birçok hekimin elinden çok çekmiş, varını yoğunu harcamış, ama iyileşeceğine daha da kötüleşmişti. [27]Kadın, İsa hakkında anlatılanları duymuştu. Bu nedenle, kalabalıkta O'nun arkasından gelip giysisine dokundu. [28]İçinden, "Giysilerine bile dokunsam kurtulurum" diyordu. [29]O anda kanaması kesiliverdi. Kadın, bedeninin derinliğinde acıdan kurtulduğunu hissetti. [30]İsa ise, kendisinden bir gücün akıp gittiğini hemen anladı. Kalabalığın ortasında dönüp, "Giysilerime kim dokundu?" diye sordu. [31]Öğrencileri O'na, "Seni sıkıştıran kalabalığı görüyorsun! Nasıl oluyor da, 'Bana kim dokundu' diye soruyorsun?" dediler. [32]İsa kendisine dokunanı görmek için çevresine bakındı. [33]Kadın da kendisindeki değişikliği biliyordu. Korkuyla titreyerek geldi, İsa'nın ayaklarına kapandı ve O'na bütün gerçeği anlattı. [34]İsa ona, "Kızım" dedi, "İmanın seni kurtardı. Esenlikle git. Acıların son bulsun."*

Resmin Konusu: Kanamalı Kadının İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme:

Folyonun üst kısmında Kanamalı Kadının İyileştirilmesi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnenin sağında ağaçlar arka plan olarak kullanılmıştır.

Sahnede merkezinde yer alan insan topluğunun solunda ve sağında İsa, kanamalı kadın ve havariler ikişer kez resmedilmiştir. Sahnenin solunda kanamalı kadının İsa'nın elbisesine dokunması olayı, sağda ise İsa'nın kanamalı kadınla konuşmasına yer verilmiştir. Sahnenin solunda İsa'nın arkasında bulunan havarilerden öndeki altın sarısı khiton üzerine kırmızı himation diğeri altın khiton üzerine mor himation giyimlidir. Öndeki havari gri saçlı ve sakallı, arkadaki ise genç görünümlüdür. Kanamalı kadın İsa'nın elbisesine dokunurken

resmedilmiştir. Hasta kadın, altın sarısı uzun stikharion üstüne kırmızı maphorion giyimlidir. İsa'nın üzerinde mavi khiton üzerine altın sarısı himation vardır. Saçları ensesine kadar uzanan İsa, karşısındaki şahitlere adım adar pozisyonda ve onlara doğru takdis işareti yaparken verilmiştir. Şahit insan topluluğu arasında sadece dördü tam boy resmedilmiştir. Figürlerin tümü gri sakallı ve başlarında koyu tonlarda örtüler ile tasvir edilmiştir.

Sahnenin sağında iki ağaç arasında verilmiş kompozisyonda yine İsa, havariler ve kanamalı kadın görülmektedir. İki havaride gri saçlı ve sakallıdır. İsa'nın üzerinde sahnenin solunda olduğu üzere mavi khiton üzerine altın sarısı himation yer almaktadır. İsa'nın ayaklarına kapanmış kanamalı kadın ondan yeniden şifa istemektedir. İsa, sağ eliyle kendisine diz çöken kanamalı kadının başına doğru takdis işareti yaparak *"imanın seni iyileştirdi"* der.

Görsel 2. 123. *Kanamalı Kadının İyileştirilmesi*

Katalog No: 97

Resim No: 2.124.

Folyo No: fol. 74r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 5/35-43

Metin: *[35]İsa daha konuşurken, havra yöneticisinin evinden adamlar geldi. Yöneticiye, "Kızın öldü" dediler. "Öğretmeni neden hâlâ rahatsız ediyorsun?" [36]İsa bu sözlere aldırmadan havra yöneticisine, "Korkma, yalnız iman et!" dedi. [37]İsa, Petrus, Yakup ve Yakup'un kardeşi Yuhanna'dan başka hiç kimsenin kendisiyle birlikte gitmesine izin vermedi. [38]Havra yöneticisinin evine vardıklarında İsa, acı acı ağlayıp feryat eden gürültülü bir kalabalıkla karşılaştı. [39]İçeri girerek onlara, "Niye gürültü edip ağlıyorsunuz?" dedi. "Çocuk ölmedi, uyuyor." [40]Onlar ise kendisiyle alay ettiler. Ama İsa hepsini dışarı çıkardıktan sonra çocuğun annesini babasını ve kendisiyle birlikte olanları alıp çocuğun bulunduğu odaya girdi. [41]Çocuğun elini tutarak ona, "Talita kumi!" dedi. Bu söz, "Kızım, sana söylüyorum, kalk" demektir. [42]On iki yaşında olan kız hemen ayağa kalktı, yürümeye başladı. Oradakileri derin bir şaşkınlık aldı. [43]İsa, "Bunu kimse bilmesin" diyerek onları sıkı sıkıya uyardı ve kıza yemek verilmesini buyurdu.*

Resmin Konusu: Havra Yöneticisinin Kızının İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında İsa'nın havra yöneticisinin kızının iyileştirilmesi mucizesi resmedilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Merkezde yer alan iki ağaç ile iki ayrı sahneye bölünmüş resmin solunda İsa, iki havarisi ve havra yöneticisi ile adamları resmedilmiştir. İsa'nın arkasında tasvir edilen havarilerden biri yaşlı diğeri ise gençtir. Her iki havaride khiton üzerine himation giyimlidir. Kızıl saçlı ve sakallı olan İsa'nın üzerinde lacivert khiton üzerine altın sarısı himation vardır. İsa karşısındaki havra yöneticisi ile adamlarını sağ eliyle takdis işareti yaparken betimlenmiştir.

Havra yöneticisi, kızıl saçlı ve sakallıdır. Üzerinde altın işlemeli mavi tunik üzerine kırmızı pelerin bulunmaktadır.

Resmin sağında havra yöneticisinin kızının iyileştirilmesi sahnesi bir evin içinde geçmektedir. Sahnenin merkezinde yüksek bir şilte üzerinde havra yöneticisinin kızı yer almaktadır. Mavi minderli şiltenin ayak kısmı kırmızı bir örtü ile kapatılmıştır. Hasta kız, açık pembe tonlarında desenli uzun tunik giymektedir. Şiltenin ayak kısmında; İsa ve arkasında üç havari resmedilmiştir. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimli İsa sağ eliyle hasta kıza doğru takdis işareti yapmaktadır. Şiltenin başında kimliği belirsiz iki figür vardır. Muhtemelen bunlardan biri havra yöneticisi diğeri ise hasta kızın annesi olmalıdır. Havra yöneticisi olduğu varsayılan figür, altın sarısı uzun tunik üzerine kırmızı pelerin giyimlidir. Anne figürünün üzerinde ise, mavi tunik üzerine altın sarısı pelerin bulunmaktadır.

Görsel 2. 124. *Havra Yöneticisinin Kızının İyileştirilmesi*

Katalog No: 98

Resim No: 2.125.

Folyo No: fol. 74v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν ιβ΄

Çeviri: Resullere emir

Kaynak: Markos 6/7-11

Metin: *7On iki öğrencisini yanına çağırdı ve onları ikişer ikişer halk arasına göndermeye başladı. Onlara kötü ruhlar üzerinde yetki verdi. 8 Yolculuk için yanlarına değnekten başka bir şey almamalarını söyledi. Ne ekmek ne torba ne de kuşaklarında para götüreceklerdi. 9Onlara çarık giymelerini söyledi. Ama, "İki mintan giymeyin" dedi. 10"Bir yere gittiğiniz zaman, oradan ayrılıncaya dek hep aynı evde kalın" diye devam etti. 11 "İnsanların sizi kabul etmedikleri, sizi dinlemedikleri bir yerden ayrılırken, onlara uyarı olsun diye ayağınızın altındaki tozu silkin!"*

Resmin Konusu: İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi

İkonografik çözümleme:

Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahne, İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. Sahne solda ve sağda yer alan iki ağaç ile sınırlandırılmıştır. İsa merkezde, düz ayaklı ve arkalıksız taht üzerinde tasvir edilmiştir. İsa'nın iki yanında altışar havarisi görülmektedir. Figürlerin tümü altın sarısı haleli ve sandaletlidir. Üzerinde mavi khiton üzerine altın sarısı himation görülen İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle beyaz tomar tutmaktadır.

İsa'nın sağ yanında yer alan altı havarisinden ikisi gri saçlı ve sakallı, diğer ikisi kızıl saçlı ve genç ve son ikisi ise kızıl saçlı ve sakallı resmedilmiştir. Altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation giyimli havariler İsa'ya doğru bakmaktadır.

İsa'nın solundaki havarilerden ise yine ikisi gri saçlı ve sakallı, diğer ikisi kızıl saçlı ve sakallı ve son ikisi ise genç resmedilmiştir. Sahnenin sağında olduğu üzere altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation giyimli havariler İsa'ya doğru bakmaktadır.

Görsel 2. 125. *İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi*

Katalog No: 99

Resim No: 2.126. ve 2.127.

Folyo No: fol. 75v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 6/14-29

Metin: *14 Kral Hirodes de olup bitenleri duydu. Çünkü İsa'nın ünü her tarafa yayılmıştı. Bazıları, "Bu adam, ölümden dirilen Vaftizci Yahya'dır. Olağanüstü güçlerin onda etkin olmasının nedeni budur" diyordu. 15Başkaları, "O İlyas'tır" diyor, yine başkaları, "Eski peygamberlerden biri gibi bir peygamberdir" diyordu. 16Hirodes bunları duyunca, "Başını kestirdiğim Yahya dirildi!" dedi.17-18 Hirodes'in kendisi, kardeşi Filipus'un karısı Hirodiya'nın yüzünden adam gönderip Yahya'yı tutuklatmış, zindana attırıp zincire vurdurmuştu. Çünkü Hirodes bu kadınla evlenince Yahya ona, "Kardeşinin karısıyla evlenmen Kutsal Yasa'ya aykırıdır" demişti. 19Hirodiya bu yüzden Yahya'ya kin bağlamıştı; onu öldürtmek istiyor, ama başaramıyordu. 20Çünkü Yahya'nın doğru ve kutsal bir adam olduğunu bilen Hirodes ondan korkuyor ve onu koruyordu. Yahya'yı dinlediği zaman büyük bir şaşkınlık içinde kalıyor, yine de onu dinlemekten zevk alıyordu. 21Ne var ki, Hirodes'in kendi doğum gününde saray büyükleri, komutanlar ve Celile'nin ileri gelenleri için verdiği şölende beklenen fırsat doğdu. 22Hirodiya'nın kızı içeri girip dans etti. Bu, Hirodes'le konuklarının hoşuna gitti. Kral genç kıza, "Dile benden, ne dilersen veririm" dedi. 23Ant içerek, "Benden ne dilersen, krallığımın yarısı da olsa, veririm" dedi. 24Kız dışarı çıkıp annesine, "Ne isteyeyim?" diye sordu. "Vaftizci Yahya'nın başını iste" dedi annesi. 25Kız hemen koşup kralın yanına girdi, "Vaftizci Yahya'nın başını bir tepsi üzerinde hemen bana vermeni istiyorum" diyerek dileğini açıkladı. 26Kral buna çok üzüldüyse de, konuklarının önünde içtiği anttan ötürü kızı reddetmek istemedi. 27Hemen bir cellat gönderip Yahya'nın başını getirmesini buyurdu. Cellat zindana giderek Yahya'nın başını kesti. 28Kesik başı bir tepsi üzerinde getirip genç kıza verdi, kız da annesine götürdü. 29Yahya'nın öğrencileri bunu duyunca gelip cesedi aldılar ve mezara koydular.*

Resmin Konusu: Yahya’nın Hapse Atılması (Sağ üst köşe) ve Yahya'nın Öldürülmesi (Alttaki Resim)

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahneye yer verilmiştir. Bunlar, Yahya’nın tutuklanması ve öldürülmesi sahneleridir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahne figür bakımından oldukça kalabalıktır. Ayrıca sahnede ağaç ve mimari tasvirler arka plan olarak kullanılmıştır.

Folyonun sağ köşesinde verilen birinci sahnede Yahya’nın tutuklanarak hapse atılması olayı resmedilmiştir. Yahya solda, ortada ve sağda olmak üzere üç kez betimlenmiştir. Üç tasvirde de Yahya haleli, kızıl saçlıve sakallı olarak ve üzerinde altın sarısı khiton üzerine kahverengi himation ile betimlenmiştir. Sahnenin solunda Yahya, bir asker tarafından sağ bileğinden tutulmuş şekilde hapishaneye götürülürken görülmektedir. Yahya’yı kolundan tutan asker sakalsız, kızıl saçlı ve mavi kısa tuniklidir. Sahnenin merkezinde, arkalıksız bir taht üzerinde oturan ve dua eder pozisyonda hapishanede verilmiş Yahya yer almaktadır. Sahnenin sağında ise Yahya yine aynı asker tarafından hapishaneden çıkarılırken tasvir edilmiştir.

Folyanın altında yer alan diğer sahne ise, Yahya’nın öldürülmesi olayını aktarmaktadır. Sahnenin merkezinde Hirodes’in doğum günü şenliğine yer verilmiştir. Hirodes ve davetliler yarım daire formlu bir masa etrafında üzüm asmasının altında oturmaktadır. Yeşil renk dekorlu masanın üzerinde yüksek kaideli bir kap ve iki kalis resmedilmiştir. Masada bulunan beş erkek figüründen sağda tasvir edilen Kral Hidores’tir. Hirodes stibadium üzerinde uzanmakta ve üzerinde altın sarısı uzun tunik ve kırmızı pelerin bulunmaktadır. Kızıl saçlı, sakallı ve başında tacı ile tasvir edilen Hirodes izleyiciye, masadaki diğer dört figür ise Hirodes’e dönük bir şekilde resmedilmiştir. Masadaki dört figür de kızıl saçlı ve sakalsızdır. Hirodes'in yakınında bulunan bir figür yeşil tunikli, ikinci ve üçüncü figürler altın sarısı tunikli verilmiştir. Masanın sağında authepsae ve bir hizmetli tasvirine yer verilmiştir. Authepsaenin uç kısmı kırmızı renklidir. Muhtemelen şarabın sıcak olduğunu vurgulamak amacıyla kırmızı renk kullanılmıştır. Authepsaenin sağ tarafında tasvir edilen hizmetli, siyah kısa tunikli ve siyah çizmeli resmedilmiştir.

Sahnenin sağında Yahya’nın başı kesilmesi olayı aktarılmaktadır. Kırmızı kısa tunikli ve mavi pelerinli bir asker Yahya’nın başının gövdesinden ayırırken resmedilmiştir. Asker, sağ elindeki kılıcı Yahya’nın başına doğru kaldırmıştır. Yahya iki kez resmedilmiştir. Birincisi askerin önünde diz çökmüş olarak, İkincisi ise başı gövdesinden ayrılmış biçimde yerde yüz

üstü yatarken. Resmin sağında ise ayakta, uzun kırmızı tunikli ve başında bir başlık bulunan Salome tepsiye konmuş Yahya'nın başını taşımaktadır. Sahnenin solunda ise Salome, Yahya'nın başını Hirodiya'ya sunarken resmedilmiştir. Hirodiya arkalıksız bir tahta oturmaktadır. Üzerinde uzun mavi tunik üzerine kırmızı pelerin ve başında yeşil örtü görülmektedir.

Görsel 2. 126. *Yahya'nın Tutuklanması*

Görsel 2. 127. *Yahya'nın Öldürülmesi*

Katalog No: 100

Resim No: 2.128.

Folyo No: fol. 76r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν πέντε ἄρτων

Çeviri: Beş ekmek

Kaynak: Markos 6: 29

Metin: [29] Yahya'nın öğrencileri bunu duyunca gelip cesedi aldılar ve mezara koydular.

Resmin Konusu: Yahya'nın Gömülmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun üst kısmında yer alan sahne, Yahya'nın gömülmesi olayını aktarmaktadır. Sahnenin sağında bir ağaç tasvirlerine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Yahya'nın cenazesi iki öğrenci tarafından mezara konulmaktadır. Yahya'nın gövdesini tutan iki havariden biri, altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation diğeri ise, altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyimlidir. Her iki figür de yarım boy verilmiştir. Sahnenin arka planında altın yaldızlı ve süslemeli kubbeye sahip kiborion dikkati çeker. Yahya'nın ayak ucunda tam boy resmedilmiş ve üzerinde dini kıyafetleri görülen piskopos resmedilmiştir. Piskopos, elindeki mür yağını Yahya'ya doğru dökerken betimlenmiştir. Kefenlenmiş Yahya başında altın yaldızlı halesi ile tasvir edilmiştir. Burada Yahya'nın başı ile resmedilmesinin nedeni sanatçının diğer kaynaklardan etkilenmiş olabileceğini göstermektedir.

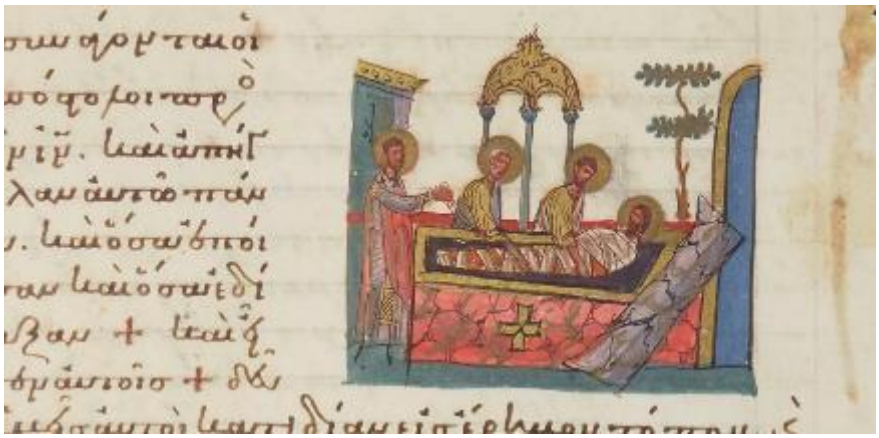

Görsel 2. 128. *Yahya'nın Gömülmesi*

Katalog No: 101

Resim No: 2.129.

Folyo No: fol. 76v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 6/35-44

Metin: *[35-36]Vakit ilerlemişti. Öğrencileri İsa'ya gelip, "Burası ıssız bir yer" dediler, "Vakit de ilerledi. Halkı salıver de çevredeki çiftlik ve köylere gidip kendilerine yiyecek alsınlar." [37]İsa ise, "Onlara siz yiyecek verin" diye karşılık verdi. Öğrenciler İsa'ya, "Gidip iki yüz dinarlık ekmek alıp onlara yedirelim mi yani?" diye sordular. [38]İsa onlara, "Kaç ekmeğiniz var, gidin bakın" dedi. Öğrenip geldiler, "Beş ekmekle iki balığımız var" dediler. [39]İsa herkesi küme küme yeşil çayıra oturtmalarını buyurdu. [40]Halk yüzer ellişer kişilik bölükler halinde oturdu. [41]İsa beş ekmekle iki balığı aldı, gözlerini göğe kaldırarak şükretti; sonra ekmekleri böldü ve halka dağıtmaları için öğrencilerine verdi. İki balığı da hepsinin arasında paylaştırdı. [42-43]Herkes yiyip doydu. Artakalan ekmek ve balıktan on iki sepet dolusu topladılar. [44]Yemek yiyen erkeklerin sayısı beş bin kadardı*

Resmin Konusu: Beş Ekmekle İki Balığın Çoğaltılması

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında İsa'nın beş ekmekle iki balığın çoğaltılması mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. İncil'de anlatıldığı gibi resmedilen sahne figür bakımından oldukça kalabalıktır. İncil'e göre, beş bin kişinin doyurulması için yiyecek sayısı beş arpa ekmeği ve iki balıktır.

Sahnenin solunda iki ağaç ile sınırlandırılmış alanda İsa ve dört havarisi karşılıklı resmedilmiştir. Figürlerin tümü altın sarısı halelidir. İsa, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Elbisenin kıvrımları altın yaldızla vurgulanmıştır. Kızıl uzun saçlı İsa, solunda bulunan havarilere doğru dönük, sağ elini karşısındaki havariye doğru kaldırmış bir şey anlatırken resmedilmiştir. İsa ve havarilerinin arasında beş somun ekmek ve iki balık resmedilmiştir. Havarilerden ikisi tam boy resmedilirken diğerinin sadece kafası

görülmektedir. Sol elini İsa'ya doğru uzatmış olan havari, somunların ve balıkların sayısına dikkati çekerek, bunların dört bin kişiye yetmeyeceğini söylüyor olmalı.

Resmim merkezinde İsa'nın mucizeyi gerçekleştirdiği olay yer almaktadır. Yine iki ağaç ile sınırlandırılmış sahnede on iki sepet somun, havariler ve halk görülmektedir. Üç havari sepetlerin arkasında ekmek dağıtırken resmedilmiştir. Havarilerden ikisi genç diğeri ise yaşlıdır. Tümü altın sarısı khiton giyimli havarilerden yaşlı olanı elini somun ekmeklere uzatırken ve karşısındaki anonim figürle konuşurken betimlenmiştir. Dalgalı kızıl saçlı anonim figürün üzerinde mavi tunik bulunmaktadır. Sahnenin sağında ise somunlar için bekleyen halk vardır. Figürler, göl kenarında otururken resmedilmiştir. Göl kenarındaki figürlerden biri elindeki testi ile gölden su alırken tasvir edilmiştir. Sahnenin odak noktalarından biri kırmızı tunikli erkek bir çocuğun ağaca tırmanışıdır. Sahnede kahverengi tasvir edilen ağaçların yapraklarında da altın sarısı konturlar vardır.

Görsel 2. 129. *Beş Ekmekle İki Balığın Çoğaltılması*

Katalog No: 102

Resim No: 2.130.

Folyo No: fol. 77r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ ἐν θαλάσσῃ περιπάτου

Çeviri: Denizin üzerinden yürüyüş

Kaynak: Markos 6/47-50

Metin: *47-48Akşam olduğunda, tekne gölün ortasına varmıştı. Yalnız başına karada kalan İsa, öğrencilerinin kürek çekmekte çok zorlandıklarını gördü. Çünkü rüzgâr onlara karşı esiyordu. Sabaha karşı[a] İsa, gölün üstünde yürüyerek onlara yaklaştı. Yanlarından geçip gidecekti. 49Onlar ise, gölün üstünde yürüdüğünü görünce O'nu hayalet sanarak bağrıştılar. 50Hepsi O'nu görmüş ve dehşete kapılmıştı. İsa hemen onlara seslenerek, "Cesur olun, benim, korkmayın!" dedi.*

Resmin Konusu: İsa'nın Su Üzerinde Yürümesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında İsa'nın su üzerinde yürümesi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahne figür bakımından oldukça sadedir.

Markos İncili ile uyumlu olan sahnede, göl üzerinde büyük bir kayık resmedilmiştir. Kayığın içinde dört havari resmedilmiştir. Tümü altın sarısı haleli havarilerden en öndeki açık kırmızı khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Bu havarinin yüzü tahrip olmuştur. Arkasındaki iki havari yine kızıl saçlı ve kızıl sakallıdır. Kayıktaki dördüncü ve en sonda oturan daha genç tasvir edilmiştir ve sakalsız. Kayıktaki havarilerden biri, İsa'ya yaklaşmak için göle atlamıştır. Muhtemelen bu Petrus'tur. Çıplak resmedilen figür, gri saçlı ve sakallıdır. İsa sahnenin sağında su üzerinde yürürken verilmiştir. Lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Figür sağ eliyle havari Petrus'a doğru takdis işareti yapmaktadır.

Görsel 2. 130. *İsa'nın Su Üzerinde Yürümesi*

Katalog No: 103

Resim No: 2.131.

Folyo No: fol. 77v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 6/54-56

Metin: *[4]Onlar tekneden inince, halk İsa'yı hemen tanıdı. [55]Bazıları koşarak bütün yöreyi dolaştı. İsa'nın bulunduğu yeri öğrenenler, hastaları şilteleriyle oraya götürmeye başladılar. [56]Köy olsun, kent ya da çiftlik olsun, İsa'nın gittiği her yerde, hastaları meydanlara yatırıyor, sadece giysisinin eteğine dokunmalarına izin vermesi için yalvarıyorlardı. Dokunanların hepsi de iyileşti.*

Resmin Konusu: İsa Ginnesar'da Hastaları İyileştiriyor

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın Ginnesar'da hastaları iyileştirme mucizesini aktarmaktadır. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca zemin dalgalı ve üzerinde çeşitli bitkilerin olduğu mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin merkezinde üç yatalak hastaya yer verilmiştir. Hastaların her biri yüksek bir yatak üzerine resmedilmiştir. Birinci hasta kızıl saçlı ve sakallıdır. Kırmızı tunik giyimli hasta yeşil minderli şilte üzerinde uzanmaktadır ve her iki elini göğüs hizasında kaldırmış İsa'ya yalvarırken resmedilmiştir. Ortadaki hasta kırmızı minderli bir şilte üzerinde oturmaktadır. Ellerini göğüs hizasında kaldırmış hasta sakalsız ve genç tasvir edilmiştir. Üzerinde altın yaldız işlemeli siyah bir tunik görülmektedir. Üçüncü hasta mavi minderli şiltenin üzerinde uzanmaktadır. Altın yaldız işlemeli siyah tunik giyimli genç hasta da ellerini açarak İsa'dan yardım dilerken resmedilmiştir.

Resmin merkezinde yer alan üç hastanın karşısında, sahnenin solunda önde İsa ve İsa'nın arkasında iki havarisi resmedilmiştir. Kızıl saçlı ve sakallı olan İsa mavi khiton üzerine altın sarısı himationlu giyimlidir. İsa, karşısında yer alan yatalak hastalara doğru takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın arkasında yer alan havarilerden öndeki kızıl saçlı, sakalsız ve genç

diğeri gri saçlı, sakallı ve daha yaşlı tasvir edilmiştir. Her ikisi de altın sarısı khiton üzerine himation giyimlidir.

Resmin merkezinde yer alan üç hastanın arkasında, sahnenin sağında şahit insan topluluğu görülmektedir. Şahit insan topluluğu arasında sadece dördü tam boy resmedilmiştir. Tümü gri sakallı olan insanların başlarında koyu tonlarda örtüleri bulunmaktadır.

Görsel 2. 131. *İsa Ginnesar'da Hastaları İyileştiriyor*

Katalog No: 104

Resim No: 2.132.

Folyo No: fol. 79r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ μογιλάλου

Çeviri: Peltek adam

Kaynak: Markos 7/24-30

Metin: *[24]İsa oradan ayrılarak Sur bölgesine gitti. Burada bir eve girdi. Kimsenin bunu bilmesini istemiyordu, ama gizlenemedi. [25]Küçük kızı kötü ruha tutulmuş bir kadın, İsa'yla ilgili haberi duyar duymaz geldi, ayaklarına kapandı. [26]Yahudi olmayan bu kadın Suriye-Fenike ırkındandı. Kızından cini kovması için İsa'ya rica etti. [27]İsa ona, "Bırak, önce çocuklar doysunlar" dedi. "Çocukların ekmeğini alıp köpeklere atmak doğru değildir." [28]Kadın buna karşılık, "Haklısın, Rab" dedi. "Ama köpekler de sofranın altında çocukların ekmek kırıntılarını yer." [29]İsa ona, "Bu sözden ötürü cin kızından çıktı, gidebilirsin" dedi. [30]Kadın evine gittiğinde çocuğunu cinden kurtulmuş, yatakta yatar buldu.*

Resmin Konusu: Fenikeli Kadının cine Tutulmuş kızının İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, Fenikeli kadının imanı olayını aktarmaktadır. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca zemin dalgalı ve üzerinde çeşitli bitkilerin olduğu mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Merkezde bir ağaç ile ikiye ayrılmış sahnenin solunda İsa, İsa'nın arkasında iki havarisi ve İsa'nın önünde diz çökmüş kadın resmedilmiştir. İsa kızıl saçlı ve sakallıdır. Üzerinde mavi khiton üzerine altın sarısı himation bulunmaktadır. İsa, karşısında diz çökmüş olan kadına doğru takdis işareti yapmaktadır. Bu figür, İncil'de geçen Fenikeli kadındır. Kadının cinli bir kız vardır ve bu nedenle İsa'dan şifa istemektedir. Uzun kırmızı tunik üzerine altın yaldız işlemeli lacivert pelerin giyen kadının başında yelpaze biçimli bir başlık dikkati çeker. İsa'nın arkasında tasvir edilmiş havarilerinden önde olanı gri saçlı ve sakallı diğeri kızıl saçlı ve sakalsızdır.

Merkezde yer alan ağacın sağında yer alan sahnede Fenekeli kadının kızının iyileştirilmesi mucizesi yer alır. Olay bir evin avlusunda geçmektedir. Sahnenin merkezinde sağında yüksek bir şilte üzerinde kız resmedilmiştir. Mavi minderli şiltenin ayak kısmı kırmızı bir örtü ile kapatılmıştır. Kız açık lacivert desenli uzun tunik giyimlidir. Şiltenin ayak kısmında; İsa, kızın annesi ve üç havari resmedilmiştir. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimli İsa, sağ eliyle hasta kıza doğru takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın arkasında resmedilen annenin üzerinde kırmızı uzun tunik bulunmaktadır. Annenin başında yelpaze biçimli başlığı görülmektedir, ancak boyanmamıştır. Annenin arkasında resmedilen iki havari de gri saçlı ve sakallıdır. Her ikisi de altın sarısı khiton ve açık tonlarda himation giyimlidir.

Görsel 2. 132. *Fenikeli Kadının cine Tutulmuş kızının İyileştirilmesi*

Katalog No: 105

Resim No: 2.133.

Folyo No: fol. 79v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν ζ΄ ἄρτων

Çeviri: Yedi Ekmek

Kaynak: Markos 7/31-37

Metin: *[31]Sur bölgesinden ayrılan İsa, Sayda yoluyla Dekapolis bölgesinin ortasından geçerek tekrar Celile Gölü'ne geldi. [32]O'na sağır ve dili tutuk bir adam getirdiler, elini üzerine koyması için yalvardılar. [33]İsa adamı kalabalıktan ayırıp bir yana çekti. Parmaklarını adamın kulaklarına soktu, tükürüp onun diline dokundu. [34]Sonra göğe bakarak içini çekti ve adama, "Effata", yani "Açıl!" dedi. [35]Adamın kulakları hemen açıldı, dili çözüldü ve düzgün bir şekilde konuşmaya başladı. [36]İsa orada bulunanları, bunu kimseye söylememeleri için uyardı. Ama onları ne kadar uyardıysa, onlar da haberi o kadar yaydılar. [37]Halk büyük bir hayret içinde kalmıştı. "Yaptığı her şey iyi. Sağırların kulaklarını açıyor, dilsizleri konuşturuyor!" diyorlardı.*

Resmin Konusu: Sağır ve dilsiz hastaların İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Resim, folyonun ortasında yer almaktadır. İsa'nın sağır ve dilsiz hastaların iyileştirilmesi olayının aktarıldığı sahne sağda ve soldaki iki ağaç ile sınırlandırılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca zemin dalgalı ve üzerinde çeşitli bitkilerin olduğu mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin solunda önde İsa ve onun arkasında dört havarisi resmedilmiştir. Havarilerden bir adım önde olan İsa mavi himation üzerine altın yaldızlı khiton giyimlidir. Uzun saçlı ve haleli tasvir edilen İsa, sağ eliyle takdis işareti yapmış ve karşısında bulunan iki hastayı iyileştirirken resmedilmiştir. İsa'nın arkasındaki havarilerin yüzünde dökülmeler olduğu için betimlemesi yapılmamaktadır. Sahnenin sağında, İsa'nın karşısında sağır ve dilsiz hastalar bulunmaktadır. Hastalardan öndeki kırmızı tunik, diğeri kısa lacivert tunik altına yeşil pantolon giyimlidir. Her iki hastada İsa'nın şifa vermesi için beklemektedir. Sahnenin

sağında bulunan insan topluluğu ise söz konusu olaya şahitlik etmektedirler. Figürlerden öndeki üçü ve arkadaki biri yaşlı bir görünüme sahiptir. İnsan topluluğundan sadece üçü tam boy olarak verilmiştir. Bu üç figürün de başlarında örtü bulunmaktadır. Her üç figür de altın sarısı himation giyimlidir.

Görsel 2. 133. *Sağır ve dilsiz hastaların İyileştirilmesi*

Katalog No: 106

Resim No: 2.134.

Folyo No: fol. 80r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 8/1-9

Metin: *[1-2]O günlerde yine büyük bir kalabalık toplanmıştı. Yiyecek bir şeyleri olmadığı için İsa öğrencilerini yanına çağırıp, "Halka acıyorum" dedi. "Üç gündür yanımdalar, yiyecek hiçbir şeyleri yok. [3]Onları aç aç evlerine gönderirsem, yolda bayılırlar. Hem bazıları uzak yoldan geliyor." [4]Öğrencileri buna karşılık, "Böyle ıssız bir yerde bu kadar kişiyi doyuracak ekmeği insan nereden bulabilir?" dediler. [5]İsa, "Kaç ekmeğiniz var?" diye sordu. "Yedi tane" dediler. [6]Bunun üzerine İsa, halka yere oturmalarını buyurdu. Sonra yedi ekmeği aldı, şükredip bunları böldü, dağıtmaları için öğrencilerine verdi. Onlar da halka dağıttılar. [7]Birkaç küçük balıkları da vardı. İsa şükredip bunları da dağıtmalarını söyledi. [8]Herkes yiyip doydu. Artakalan parçalardan yedi küfe dolusu topladılar. [9-10]Orada yaklaşık dört bin kişi vardı.*

Resmin Konusu: Dört Bin Kişinin Doyurulması

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan resimde İsa'nın dört bin kişiyi doyurması mucizesi tasvir edilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahne figür bakımından oldukça kalabalıktır. Sahnede oran orantıya çok dikkat edilmediği söylenebilir. Sahnenin sağındaki figürler diğerlerine göre daha küçük betimlenmiştir.

SahDört Bin Kişinin Doyurulması hikayesi resimde soldan sağa doğru okunmaktadır. Resmin solunda İsa ve üç havarisi karşılıklı resmedilmiştir. Kızıl ve uzun saçlı olarak tasvir edilmiş İsa, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Elbisesinin kıvrımları altın yaldızla vurgulanmıştır. İsa ve havarilerinin arasında beş somun ekmek ve iki balık resmedilmiştir. Havarilerden önde ve yaşlı olanı sol elini İsa'ya doğru uzatmış, somunların ve balıkların sayısının dört bin kişiye yetmeyeceğini söylüyor olmalı. İsa'nın karşısındaki üç havariden ikisi tam boy resmedilirken diğerinin sadece kafası görülmektedir.

Sahnenin ortasında İsa'nın mucizeyi gerçekleştirdiği an yer almaktadır. Ortada yedi sepet somun, havariler ve en sağda halk resmedilmiştir. Üç havari sepetlerin arkasında ekmek dağıtırken görülmektedir. Havarilerden halka dönük tasvir edilmiş ikisi yaşlı diğeri ise gençtir. Sahnenin sağında somunlar için bekleyen halk üç ağaç altında ve göl kenarında otururken resmedilmiştir. Ortadaki ağacın üzerinde, ağaca tırmanan ve üzerinde mavi tunik bulunan bir çocuk tasviri yer almaktadır. Sahnede kahverengi gövdeli betimlenen ağaçların yapraklarında altın sarısı konturlar vardır.

Görsel 2. 134. *Dört Bin Kişinin Doyurulması*

Katalog No: 107

Resim No: 2.135.

Folyo No: fol. 81r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ τυφλοῦ - περὶ τῆς ἐν Καισαρείᾳ ἐπερωτήσεως

Kaynak: Markos 8/22-26

Metin: *[22]İsa ile öğrencileri Beytsayda'ya geldiler. Orada bazı kişiler İsa'ya kör bir adam getirip ona dokunması için yalvardılar. [23]İsa körün elinden tutarak onu köyün dışına çıkardı. Gözlerine tükürüp ellerini üzerine koydu ve, "Bir şey görüyor musun?" diye sordu. [24]Adam başını kaldırıp, "İnsanlar görüyorum" dedi, "Ağaçlara benziyorlar, ama yürüyorlar." [25]Sonra İsa ellerini yeniden adamın gözleri üzerine koydu. Adam gözlerini açtı, baktı; iyileşmiş ve her şeyi açık seçik görmeye başlamıştı. [26]İsa, "Köye bile girme!" diyerek onu evine gönderdi.*

Resmin Konusu: Beytsayda'da Kör Bir Adam İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın Beytsayda'da kör bir adamın iyileştirmesi mucizesini aktarmaktadır. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca zemin dalgalı ve üzerinde çeşitli bitkilerin olduğu mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin merkezinde solda İsa ve karşısında sağda kör adam yer almaktadır. İsa'nın arkasında üç havarisi görülmektedir. Kör adam'ın arkasında ise yani sahnenin sağında insan topluluğu tasvir edilmiştir. İsa'nın arkasındaki havarilerinden öndeki üzerinde altın sarısı khiton üzerine açık kahve himation, ortadaki altın sarısı khiton üzerine pembe himation ve sondaki altın sarısı khiton üzerine mavi himation bulunmaktadır. Havarilerden öndeki ikisi beyaz saçlı ve beyaz sakallı, arkadaki ise daha gençtir. Mavi himation üzerine altın yaldızlı khiton giyimli İsa havarilerden bir adım öndedir. Uzu saçlı ve haleli olan İsa, sağ eliyle takdis işareti yapmış ve karşısında bulunan körü iyileştirirken resmedilmiştir. İsa'nın karşısındaki kör adam adam kırmızı tunik altına mavi pantolon giyimlidir. Sol elindeki bastondan destek alan hastanın arkasında sahnenin sağında bulunan insan topluluğu söz konusu olaya şahitlik

etmektedirler. insan topluluğu arasında sadece dördü tam boy tasvir edilmiştir. Bu figürlerden ikisi beyaz saçlı, sakallı ve yaşlı, diğer ikisi ise olgun resmedilmiştir. Başları örtülü olan figürlerin üzerinde altın sarısı himation görülmektedir.

Görsel 2. 135. *Beytsayda'da Kör Bir Adam İyileştirilmesi*

Katalog No: 108

Resim No: 2.136.

Folyo No: fol. 81v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 8/27-38

Metin: *[27]İsa, öğrencileriyle birlikte Filipus Sezariyesi'ne bağlı köylere gitti. Yolda öğrencilerine, "Halk benim kim olduğumu söylüyor?" diye sordu. [28] Öğrencileri O'na şu karşılığı verdiler: "Vaftizci Yahya diyorlar. Ama kimi İlyas, kimi de peygamberlerden biri olduğunu söylüyor." [29] O da onlara, "Siz ne dersiniz, sizce ben kimim?" diye sordu.* Petrus, *"Sen Mesih'sin" yanıtını verdi. [30]Bunun üzerine İsa bu konuda kimseye bir şey söylememeleri için onları uyardı. [31]İsa, İnsanoğlu'nun çok acı çekmesi, ileri gelenler, başkâhinler ve din bilginlerince reddedilmesi, öldürülmesi ve üç gün sonra dirilmesi gerektiğini onlara anlatmaya başladı. [32]Bunları açıkça söylüyordu. Bunun üzerine Petrus O'nu bir kenara çekip azarlamaya başladı. [33]İsa dönüp öteki öğrencilerine baktı; Petrus'u azarlayarak, "Çekil önümden, Şeytan!" dedi. "Düşüncelerin Tanrı'ya değil, insana özgüdür." [34] Öğrencileriyle birlikte halkı da yanına çağırıp şöyle konuştu: "Ardımdan gelmek isteyen kendini inkâr etsin, çarmıhını yüklenip beni izlesin. [35] Canını kurtarmak isteyen onu yitirecek, canını benim ve Müjde'nin uğruna yitiren ise onu kurtaracaktır. [36]İnsan bütün dünyayı kazanıp da canından olursa, bunun kendisine ne yararı olur? [37]İnsan kendi canına karşılık ne verebilir? [38]*Bu *vefasız ve günahkâr kuşağın ortasında, kim benden ve benim sözlerimden utanırsa, İnsanoğlu da, Babası'nın görkemi içinde kutsal meleklerle birlikte geldiğinde o kişiden utanacaktır."*

Resmin Konusu: İsa'nın Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın öğretisini aktarmaktadır. Sahne sağda kırma çatılı bir yapıve solda bir ağaç tasviri ile sınırlandırılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiş sahnenin merkezinde düz ayaklı ve arkalıksız bir tahta oturan İsa yer almaktadır. İsa'nın iki yanında altı havarisi bulunmaktadır. Figürlerin tümü altın sarısı haleli ve sandaletlidir. İsa mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Sağ eliyle takdis işareti yapan İsa sol elinde beyaz tomar tutmaktadır. İsa'nın sağ ve sol yanında yer alan altışar havarisinin üzerinde altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation görülmektedir.

Görsel 2. 136. *İsa'nın Öğretisi*

Katalog No: 109

Resim No: 2.137.

Folyo No: fol. 82r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve altı kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς μεταμορφώσεως

Çeviri: <İsa'nın> heyetinin değişilmesi

Kaynak: Markos 9/2-10

Metin: *[2]Altı gün sonra İsa, yanına yalnız Petrus, Yakup ve Yuhanna'yı alarak yüksek bir dağa çıktı. Onların gözü önünde İsa'nın görünümü değişti. [3]Giysileri göz kamaştırıcı bir beyazlığa büründü; yeryüzünde hiçbir çamaşırcının erişemeyeceği bir beyazlıktı bu. [4]O anda Musa'yla İlyas öğrencilere göründü. İsa'yla konuşuyorlardı. [5]Petrus İsa'ya, "Rabbî, burada bulunmamız ne iyi oldu! Üç çardak kuralım: Biri sana, biri Musa'ya, biri de İlyas'a" dedi. [6]Ne söyleyeceğini bilmiyordu. Çünkü çok korkmuşlardı. [7] Bu sırada bir bulut gelip onlara gölge saldı. Buluttan gelen bir ses, "Sevgili Oğlum budur, O'nu dinleyin!" dedi. [8]Öğrenciler birden çevrelerine baktılar, ama bu kez yanlarında İsa'dan başka kimseyi göremediler. [9]Dağdan inerlerken İsa, İnsanoğlu ölümden dirilmeden orada gördüklerini hiç kimseye söylememeleri için onları uyardı. [10]Bu uyarıya uymakla birlikte kendi aralarında, "Ölümden dirilmek ne demek?" diye tartışıp durdular.*

Resmin Konusu: Metamorphosis

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, Metamorphosis olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnenin solunda Metamorphosis ve sahnenin sağında İsa ve iki havarisi tasvir edilmiştir. Sahnenin solunda Tabor dağı üç küçük tepe olarak betimlenmiştir. İsa'nın ayakta verildiği ortada tepe mavi ve bu tepenin iki yanındakiler ise açık pembe ve kırmızı tonlarında verilmiştir. Dağın tepesinde mavi renkli bir mandorla içinde yükselirken ayakta resmedilen İsa'nın solumda Musa ve sağında İlyas vardır. Mandorla etrafından ışık huzmeleri dağılmaktadır. Sağ eliyle takdis işareti yapan İsa'nın sol eli göbek hizasında görülmektedir. İsa'nın üzerinde altın sarısı khiton üzerine yine altın sarısı himation bulunmaktadır. İsa'nın

solunda yer alan Musa altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyimli, sandaletli ve haleli resmedilmiştir. İsa'nın sağındaki İlyas ise figür altın sarısı khiton üzerine siyah himation giyimlidir. Olaya tanıklık eden İsa'nın üç havarisi (Petrus, Yuhanna ve Yakup) sahnedeki üç tepeciğin her biri önüne yerleştirilmiştir. Soldaki tepeceğin önündeki Petrus olmalıdır. Sol bacağı üzerine çökmüş olarak tasvir edilmiş Petrus gri saçlı ve sakallıdır. Petrus, mavi khiton üzerine ve altın sarısı himation giyimlidir. Ortadaki tepeceğin önünde havari genç havari Yuhanna olmalıdır. Kızıl saçlı ve sakallı tasvir edilmiş havari yere kapanmış olarak verilmiştir. Yuhanna altın sarısı khiton üzerine mavi himation giymektedir. Sağdaki kırmızı tepeceğin önünde resmedilen havari ise Yakup olmalıdır. İsa'ya dönmüş olarak resmedilmiş Yakup'un üzerinde altın renkli khiton üzerine mavi himation bulunmaktadır.

Sahne, solda yer alan kırmızı tepeceğin sağındaki bir ağaç ile ikiye ayrılmıştır. Ağacın sağında İsa ve arkasında iki havarisi tasvir edilmiştir. Önde İsa ve arkasındaki iki havari, altın renkli kapısı olan bir kale burcuna giderken resmedilmiştir. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimli İsa, sol eliyle karşısındaki mimariye doğru takdis işareti yaparken resmedilmiştir. Havarilerden en arkadaki altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyimlidir, kızıl saçlı ve sakalsızdır. Öndeki havari ise gri saçlı ve sakallı olup altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyimlidir.

Görsel 2. 137. *Metamorphosis*

Katalog No: 110

Resim No: 2.138.

Folyo No: fol. 83r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 9/14-26

Metin: *14Öteki öğrencilerin yanına döndüklerinde, onların çevresinde büyük bir kalabalığın toplandığını, birtakım din bilginlerinin onlarla tartıştığını gördüler. 15Kalabalık İsa'yı görünce büyük bir şaşkınlığa kapıldı ve koşup O'nu selamladı. 16İsa öğrencilerine, "Onlarla ne tartışıyorsunuz?" diye sordu. 17Halktan biri O'na, "Öğretmenim" diye karşılık verdi, "Dilsiz bir ruha tutulan oğlumu sana getirdim. 18Ruh onu nerede yakalarsa yere çarpıyor. Çocuk ağzından köpükler saçıyor, dişlerini gıcırdatıyor ve kaskatı kesiliyor. Ruhu kovmaları için öğrencilerine başvurdum, ama başaramadılar." 19İsa onlara, "Ey imansız kuşak!" dedi. "Sizinle daha ne kadar kalacağım? Size daha ne kadar katlanacağım? Çocuğu bana getirin!" 20Çocuğu kendisine getirdiler. Ruh, İsa'yı görür görmez çocuğu şiddetle sarstı; çocuk yere düştü, ağzından köpükler saçarak yuvarlanmaya başladı. 21İsa çocuğun babasına, "Bu hal çocuğun başına geleli ne kadar oldu?" diye sordu. "Küçüklüğünden beri böyle" dedi babası. 22"Üstelik ruh onu öldürmek için sık sık ateşe, suya attı. Elinden bir şey gelirse, bize yardım et, halimize acı!" 23İsa ona, "Elimden gelirse mi? İman eden biri için her şey mümkün!" dedi. 24Çocuğun babası hemen, "İman ediyorum, imansızlığımı yenmeme yardım et!" diye feryat etti. 25İsa, halkın koşuşup geldiğini görünce kötü ruhu azarlayarak, "Sana buyuruyorum, dilsiz ve sağır ruh, çocuğun içinden çık ve ona bir daha girme!" dedi. 26*Bunun *üzerine ruh bir çığlık attı ve çocuğu şiddetle sarsarak çıktı. Çocuk ölü gibi hareketsiz kaldı, öyle ki oradakilerin birçoğu, "Öldü!" diyordu.*

Resmin Konusu: Epilepsili Çocuğun İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, epilepsili bir çocuğun iyileştirilmesi mucizesini aktarmaktadır. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca zemin dalgalı ve üzerinde çeşitli bitkilerin olduğu mavi bir şeritle

belirginleştirilmiştir. Sahne figür bakımından oldukça zengindir. Figürlerin boyları birbirine eşit yapılmıştır. Sahnenin solunda İsa ve havarileri, ortasında İsa'nın iyileştirildiği çocuk ve Sahnenin sağında ise insan topluluğu resmedilmiştir. Sahne, resmin iki yanında yer alan iki ağaç tasviri ile sınırlandırılmıştır.

Sahnenin merkezinde İsa ve üç kez tasvir edilmiş hasta yer almaktadır. Sahnenin solunda İsa'nın arkasında havarileri, sahnenin sağında epilepsili hastanın arkasında insan topluluğu tasvir edilmiştir. İsa ve hasta sahnenin odak noktasını oluşturmaktadır. Altın yaldızlı haleli ve kahverengi saçlı İsa, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparak karşısındaki epilepsi hastasına şifa vermektedir. Çıplak ve saçları elektriklenmiş olarak betimlenen hasta, iki kez ayakta, bir kez yerde yüz üstü yere kapanmış olmak üzere üç kez resmedilmiştir. Hastanın üç kez resmedilmesinin sebebi hikâyeyi daha iyi aktarma isteği olmalıdır. Yerde uzanmış olan hasta figürün ağzından cin olduğu düşünülen iki siyah yaratık çıkmaktadır. Bunlardan biri vücudu terk ederken diğeri ise ağzından çıkarken tasvir edilmiştir.

Sahnenin solunda, İsa'nın arkasında görülen dört havari tam boy tasvir edilmekle birlikte, önden ikincisinin sadece bir ayağı görülmektedir. Havarilerden İsa'ya yakın olanı altın sarısı khiton üzerine açık kahverengi himation giyimli, beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır resmedilmiştir. Ortadaki havari kızıl saçlı ve kızıl sakallıdır ve üzerinde altın sarısı khiton üzerine kırmızı himation görülmektedir. Genç tasvir edilen diğer iki havari üzerinde altın sarısı khiton üzerine mavi himation bulunmaktadır.

Sahnenin sağında yer alan insan topluluğu arasında sadece dört figür tam boy olarak resmedilmiştir. Diğerlerinin başlarının bir kısmı görülmektedir. Tam boy tasvir edilen dört figür de sakallı ve başları kapalı olarak verilmiştir.

Görsel 2. 138. *Epilepsili Çocuğun İyileştirilmesi*

Katalog No: 111

Resim No: 2.139.

Folyo No: fol. 84r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 9/33-42

Metin: *[33]Kefarnahum'a vardılar. Eve girdikten sonra İsa onlara, "Yolda neyi tartışıyordunuz?" diye sordu. [34] Hiçbirinden ses çıkmadı. Çünkü yolda aralarında kimin en büyük olduğunu tartışmışlardı. [35] İsa oturup Onikiler'i yanına çağırdı. Onlara şöyle dedi: "Birinci olmak isteyen en sonuncu olsun, herkesin hizmetkârı olsun." [36-37] Küçük bir çocuğu alıp orta yere dikti, sonra onu kucağına alarak onlara şöyle dedi: "Böyle bir çocuğu benim adım uğruna kabul eden, beni kabul etmiş olur. Beni kabul eden de beni değil, beni göndereni kabul etmiş olur."*

Resmin Konusu: İsa'nın Çocuklar Üzerinden Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında, İsa'nın çocuk üzerinden öğretisine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Resim figür bakımından oldukça kalabalıktır.

Sahnenin merkezinde düz ayaklı arkalıksız bir taht üzerinde oturan İsa tasvir edilmiştir. Sol elinde rulo tutan İsa sağ elini tahtın kenarında bulunan küçük bir çocuğun başına koymuştur. İsa lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Kısa altın sarısı tunik giyimli çocuğun bacakları çıplaktır. Sahnenin solunda İsa'nın beş havarisi resmedilmiştir. Üçü tam boy tasvir edilen havarilerin tümü haleli ve altın sarısı khiton giyimlidir. Öndeki havarinin üzerinde kahverengi, yanındakinde açık kırmızı, üçüncü ve dördüncü havari üzerinde mavi ve sondaki havari üzerinde yine açık kırmızı himation vardır.

Sahnenin sağında, kalabalık insan topluluğu ve küçük çocuklara yer verilmiştir. Yetişkin insanlardan sadece üçü tam boy resmedilmiştir. Figürlerden baştaki, altın sarısı uzun tunik üzerine kırmızı pelerin giyimlidir. Başında mavi bir örtü olan figürün hemen önünde küçük bir çocuk resmedilmiştir. Yetişkin insanlardan en sağdaki ikisi sol omuzlarında birer çocuk

taşırken görülmektedir. Sahnenin en sağında insan topluluğu arkasında iki ağaç arasında tasvir edilmiş kırma çatılı bir yapı görülmektedir.

Görsel 2. 139. İsa'nın Çocuklar Üzerinden Öğretisi

Katalog No: 112

Resim No: 2.140.

Folyo No: fol. 85r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν ἐπερωτήσαντων φαρισαίων

Çeviri: Soru soran Ferisiler

Kaynak: Markos 10/13-16

Metin:*[13]Bu arada bazıları küçük çocukları İsa'nın yanına getiriyor, onlara dokunmasını istiyorlardı. Ne var ki, öğrenciler onları azarladılar. [14]İsa bunu görünce kızdı. Öğrencilerine, "Bırakın, çocuklar bana gelsin" dedi. "Onlara engel olmayın! Çünkü Tanrı'nın Egemenliği böylelerinindir. [15] Size doğrusunu söyleyeyim, Tanrı'nın Egemenliği'ni bir çocuk gibi kabul etmeyen, bu egemenliğe asla giremez." [16]Çocukları kucağına aldı, ellerini üzerlerine koyup onları kutsadı.*

Resmin Konusu: İsa'nın Çocukları Kutsaması

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında, İsa'nın çocukları kutsaması anlatısına yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir.

Sahnenin merkezinde İsa, düz ayaklı arkalıksız bir taht üzerinde oturmaktadır. Cepheden resmedilmiş olan İsa'nın üzerinde lacivert khiton üzerine altın sarısı himation bulunmaktadır. Sol eliyle rulo tutan İsa, sağ eliyle ise takdis yapmaktadır. Sahnenin solunda İsa'nın üç havarisi resmedilmiştir. Figürlerin tümü haleli olup altın sarısı khiton giyimlidir. Havarilerden öndeki ikisi gri saçlı ve sakallıdır. Birincisi açık kahverengi himation, ikincisi açık kırmızı renkli himation ile tasvir edilmişitir. Daha genç olduğu düşünülen havari sakalsız ancak gri saçlı resmedilmiştir. Üzerinde mavi himation bulunmaktadır. İsa'nın ve sahnenin sağında önde küçük çocuklar ve arkalarında kalabalık insan topluluğu verilmiştir. Çocukların sadece üçü tam boy resmedilmiştir. Tümü kızıl saçlı olup tunik giyimlidir. Ellerini göğüsleri hizaların da birleştiren çocuklar, İsa'ya doğru bakmaktadır. Yetişkin insanlardan sadece dördü tam boy resmedilmiştir. Figürlerden baştaki, kırmızı uzun tunik üzerine altın sarısı pelerin, ikincisi altın sarısı tunik üzerine kırmızı pelerin, üçüncüsü mavi

tunik üzerine altın sarısı pelerin ve son figür altın sarısı tunik üzerine mavi pelerin giyimli tasvir edilmiştir. Öndeki figürün başında mavi, ikincisinde lacivert, üçüncü figürün başında beyaz ve sonuncusunda kırmızı örtü görülmektedir.

Görsel 2. 140. İsa'nın Çocukları Kutsaması

Katalog No: 113

Resim No: 2.141.

Folyo No: fol. 86r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν υἱῶν Ζεϐεδαίου

Çeviri: Zebedi'nin oğulları

Kaynak: Markos 10/17-31

Metin: *[17]İsa yola çıkarken, biri koşarak yanına geldi. Önünde diz çöküp O'na, "İyi öğretmenim, sonsuz yaşama kavuşmak için ne yapmalıyım?" diye sordu. [18]İsa, "Bana neden iyi diyorsun?" dedi. "İyi olan yalnız biri var, O da Tanrı'dır. [19] O'nun buyruklarını biliyorsun: 'Adam öldürmeyeceksin, zina etmeyeceksin, çalmayacaksın, yalan yere tanıklık etmeyeceksin, kimsenin hakkını yemeyeceksin, annene babana saygı göstereceksin.' " [20]Adam, "Öğretmenim, bunların hepsini gençliğimden beri yerine getiriyorum" dedi. [21]Ona sevgiyle bakan İsa, "Bir eksiğin var" dedi. "Git neyin varsa sat, parasını yoksullara ver; böylece gökte hazinen olur. Sonra gel, beni izle." [22]Bu sözler üzerine adamın yüzü asıldı, üzüntü içinde oradan uzaklaştı. Çünkü çok malı vardı. [23]İsa çevresine göz gezdirdikten sonra öğrencilerine, "Varlıklı kişilerin Tanrı Egemenliği'ne girmesi ne güç olacak!" dedi. [24]Öğrenciler O'nun sözlerine şaştılar. Ama İsa onlara yine, "Çocuklar" dedi, "Tanrı'nın Egemenliği'ne girmek ne güçtür! [25]Devenin iğne deliğinden geçmesi, zenginin Tanrı Egemenliği'ne girmesinden daha kolaydır." [26]Öğrenciler büsbütün şaşırmışlardı. Birbirlerine, "Öyleyse kim kurtulabilir?" diyorlardı. [27]İsa onlara bakarak, "İnsanlar için bu imkânsız, ama Tanrı için değil. Tanrı için her şey mümkündür" dedi. [28]Petrus O'na, "Bak, biz her şeyi bırakıp senin ardından geldik" demeye başladı. [29-30]"Size doğrusunu söyleyeyim" dedi İsa, "Benim ve Müjde'nin uğruna evini, kardeşlerini, anne ya da babasını, çocuklarını ya da topraklarını bırakıp da şimdi, bu çağda çekeceği zulümlerle birlikte yüz kat daha fazla eve, kardeşe, anneye, çocuğa, toprağa ve gelecek çağda sonsuz yaşama kavuşmayacak hiç kimse yoktur. [31] Ne var ki, birincilerin birçoğu sonuncu, sonuncuların birçoğu da birinci olacak."*

Resmin Konusu: İsa'nın Öğretisi Zenginlik ve Sonsuz Yaşam

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın zenginlik ve sonsuz yaşam öğretisini aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. Resim solda bir ağaç ve sağda kırma çatılı bir yapı ile sınırlandırılmıştır. Sahnenin merkezinde düz ayaklı ve arkalıksız tahta oturan İsa yer almaktadır. İsa sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle beyaz tomar tutmaktadır. İsa'nın sağında (sahnenin solunda) havarileri ve solunda (sahnenin sağında) ise bir adam ile arkasında kalabalık insan topluluğu görülmektedir. İsa'nın sağ yanında görülen üç havarisinden ikisi gri saçlı ve sakallı, diğeri ise kızıl saçlı ve genç resmedilmiştir. Havarilerin tümü altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation giymektedirler. İsa'ya doğru bakan havariler sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadırlar.

İsa'nın solunda tasvir edilen figür, İsa'nın yanına gelerek sonsuz yaşamla ilgili soru soran kişi ("İyi öğretmenim, sonsuz yaşama kavuşmak için ne yapmalıyım?") olmalıdır. Bu figürün arkasında kalabalık insan topluluğuna yer verilmiştir. Bunlardan dördü tam boy resmedilmiştir. Figürlerden ikisi gri saçlı ve sakallı diğer ikisi ise kızıl saçlı ve sakallıdır. Figürlerin hepsi khiton üzerine himation giyimlidir ve başları kapalıdır. Kalabalık insan topluluğu arkasında sahneyi sağda sınırlayan kırma çatılı yapı görülmektedir.

Görsel 2. 141. İsa'nın Öğretisi Zenginlik ve Sonsuz Yaşam

Katalog No: 114

Resim No: 2.142.

Folyo No: fol. 86v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 10/35-45

Metin: *[35]Zebedi'nin oğulları Yakup ile Yuhanna İsa'ya yaklaşıp, "Öğretmenimiz, bir dileğimiz var, bunu yapmanı istiyoruz" dediler.[36]İsa onlara, "Sizin için ne yapmamı istiyorsunuz?" diye sordu.[37]"Sen yüceliğine kavuşunca birimize sağında, ötekimize de solunda oturma ayrıcalığını ver" dediler. [38] "Siz ne dilediğinizi bilmiyorsunuz" dedi İsa. "Benim içeceğim kâseden siz içebilir misiniz? Benim vaftiz olacağım gibi siz de vaftiz olabilir misiniz?"[39-40]"Evet, olabiliriz" dediler. onlara, "Benim içeceğim kâseden siz de içeceksiniz, benim vaftiz olacağım gibi siz de vaftiz olacaksınız" dedi. "Ama sağında ya da solumda oturmanıza izin vermek benim elimde değil. Bu yerler belirli kişiler için hazırlanmıştır." [41]Bunu işiten on öğrenci Yakup'la Yuhanna'ya kızmaya başladılar. [42] İsa onları yanına çağırıp şöyle dedi: "Bilirsiniz ki, ulusların önderleri sayılanlar, onlara egemen kesilir, ileri gelenleri de onlara ağırlıklarını hissettirirler. [43]Sizin aranızda böyle olmayacak. Aranızda büyük olmak isteyen, ötekilerin hizmetkârı olsun. [44]Aranızda birinci olmak isteyen, hepinizin kulu olsun. [45]Çünkü İnsanoğlu bile hizmet edilmeye değil, hizmet etmeye ve canını birçokları için fidye olarak vermeye geldi."*

Resmin Konusu: İsa'nın, Zebede'nin iki Oğluyla İlgili Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın, Zebede'nin iki oğluyla ilgili öğretisini aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. İsa, sahnenin merkezinde düz ayaklı arkalıksız bir taht üzerinde resmedilmiştir. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimli İsa, sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın sağ yanında üç ve sol yanında iki havarisi yer almaktadır. Sahnenin solunda, İsa'nın sağında yer alan havarilerinden öndeki gri

saçlı ve sakallı, diğer ikisi ise kızıl saçlı ve genç resmedilmiştir. Üç havarinin de üzerinde altın sarısı khiton ve açık renklere sahip himation bulunmaktadır. Havariler İsa'ya doğru bakmakta ve sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadırlar. Sahnenin sağında, İsa'nın solunda tasvir edilen iki havariden İsa'ya yakın olanı gri saçlı ve sakall, diğeri ise, kızıl saçlı, sakalsız ve daha gençtir. İsa'ya yakın olan havari, gri saçlı ve sakallıdır. Diğeri ise, kızıl saçlı ve sakalsız olup genç resmedilmiştir.

Görsel 2. 142. İsa'nın, Zebede'nin iki Oğluyla İlgili Öğretisi

Katalog No: 115

Resim No: 2.143.

Folyo No: fol. 87r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ Βαρτιμαίου

Çeviri: Bartimeus

Kaynak: Markos 10/46-52

Metin: *[46]Sonra Eriha'ya geldiler. İsa, öğrencileri ve büyük bir kalabalıkla birlikte Eriha'dan ayrılırken, Timay oğlu Bartimay adında kör bir dilenci yol kenarında oturuyordu. [47]Nasıralı İsa'nın orada olduğunu duyunca, "Ey Davut Oğlu İsa, halime acı!" diye bağırmaya başladı. [48]Birçok kimse onu azarlayarak susturmak istediyse de o, "Ey Davut Oğlu, halime acı!" diyerek daha çok bağırdı. [49]İsa durdu, "Çağırın onu" dedi. Kör adama seslenerek, "Ne mutlu sana! Kalk, seni çağırıyor!" dediler. [50]Adam abasını üstünden atarak ayağa fırladı ve İsa'nın yanına geldi. [51]İsa, "Senin için ne yapmamı istiyorsun?" diye sordu. Kör adam, "Rabbuni, gözlerim görsün" dedi. [52]İsa, "Gidebilirsin, imanın seni kurtardı" dedi. Adam o anda yeniden görmeye başladı ve yol boyunca İsa'nın ardından gitti.*

Resmin Konusu: Kör Dilencinin İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın kör birini iyileştirilmesi olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca zemin dalgalı ve üzerinde çeşitli bitkilerin olduğu mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin merkezinde İsa ve karşısında kör dilenci tasvir edilmiştir. Sahnenin solunda İsa'nın arkasında üç havarisi, kör dilencinin arkasında ise insan topluluğu bulunmaktadır. Sahne solda ve sağda yer alan birer ağaç ile sınırlandırılmıştır. İsa mavi himation üzerine altın yaldızlı khiton giyimlidir. Uzun saçlı ve haleli olan İsa, sağ eliyle takdis işareti yapmış ve karşısında bulunan Timay oğlu Bartimay adında kör bir dilenciyi iyileştirirken resmedilmiştir. Kırmızı tunik giyimli kör dilenci sağ elindeki bir baston/asa bulunmaktadır.

İsa'nın arkasında, sahnenin solunda görülen İsa'nın üç havarisi de gri saçlı ve sakallıdır. Havariler altın sarısı khiton üzerine açık renklerde himation giymişlerdir. Sahnenin sağında olaya şahitlik etmekte olan kalabalık insan topluluğu görülmektedir. Figürlerden öndeki dördü tam boy olarak verilmiştir. İlk üçü gri sakallı ve saçlıdır. Dördüncüsü kızıl saçlı, sakallı daha gençtir. Birinci, ikinci ve dördüncü figür üzerinde altın sarısı himation vardır. Üçüncü figürün himationunun rengi kırmızıdır. Öndeki dört figürün de başlarında örtü yer almaktadır.

Görsel 2. 143. Kör Dilencinin İyileştirilmesi

Katalog No: 116

Resim No: 2.144.

Folyo No: fol. 88r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim ve alt kısmında metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς ξηρανθείσης σύκης

Çeviri: Kuruyan İncir Ağacı

Kaynak: Markos 11/1-11

Metin:*[1-2]Yeruşalim'e yaklaşıp Zeytin Dağı'nın yamacındaki Beytfaci ile Beytanya'ya geldiklerinde İsa iki öğrencisini önden gönderdi. Onlara, "Karşınızdaki köye gidin" dedi, "Köye girer girmez, üzerine daha hiç kimsenin binmediği, bağlı duran bir sıpa bulacaksınız. Onu çözüp bana getirin. [3]Biri size, 'Bunu niye yapıyorsunuz?' derse, 'Rab'bin ona ihtiyacı var, hemen geri gönderecek' dersiniz." [4]Gittiler ve yol üzerinde, bir evin sokak kapısının yanında bağlı buldukları sıpayı çözdüler. [5]Orada duranlardan bazıları, "Sıpayı ne diye çözüyorsunuz?" dediler. [6]Öğrenciler İsa'nın kendilerine söylediklerini tekrarlayınca, adamlar onları rahat bıraktı. [7]Sıpayı İsa'ya getirip üzerine kendi giysilerini yaydılar. İsa sıpaya bindi. [8]Birçokları giysilerini, bazıları da çevredeki ağaçlardan kestikleri dalları yola serdiler. [9] Önden gidenler ve arkadan gelenler şöyle bağırıyorlardı: "Hozana! Rab'bin adıyla gelene övgüler olsun! [10]Atamız Davut'un yaklaşan egemenliği kutlu olsun! En yücelerde hozana!" [11]İsa Yeruşalim'e varınca tapınağa gitti, her tarafı gözden geçirdi. Sonra vakit ilerlemiş olduğundan Onikiler'le Beytanya'ya döndü.*

Resmin Konusu: Kudüs'e Giriş

İkonografik çözümleme: Folyonun üzerinde Kudüs'e giriş sahnesine yer almaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin merkezinde beyaz renkli eşeğin/sıpanın üzerinde İsa tasviri yer almaktadır. İsa'nın üzerinde kırmızı mavi himation üzerinde altın sarısı khiton vardır.

İsa'nın arkasında sahnenin solunda hareket halinde İsa'nın dört havarisi görülmektedir. Havarilerden üçü tam boy tasvir edilmiştir. Havarilerin önde yer alan ikisi kısa beyaz sakallı ve saçlı, arkadaki diğer ikisi kısa kızıl saçlı, sakalsız ve daha gençlerdir. İsa'nın hemen

arkasında önde görülen havari üzerinde altın sarısı himation üzerine açık pembe khiton, ikincisinde altın sarısı himation üzerine yeşil khiton ve dördüncüsünde altın sarısı himation üzerine mavi khiton yer almaktadır.

Eşep/sıpa üzerindeki İsa'nın önünde, sahnenin sağında iki çocuk tasviri yer almaktadır. Çocuklardan biri sıpanın önüne doğru kırmızı bir tunik/kıyafetini sererken diğeri ise ona yardım ederken resmedilmiştir. Sıpanın önüne kenarları altın sarısı süslemeli kırmızı kıyafet seren çocuğun üzerinde mavi tunik görülmektedir. Ancak ikonografiye göre bu çocuk çıplak resmedilmeliydi. Çocukların arkasında Kudüs halkı resmedilmiştir. Kalabalık gruptan başları örtülü olan öndeki üçü tam boy tasvir edilmiştir. Diğerlerinin sadece başları görülmektedir. En önde kırmızı altın sarısı himation üzerine kırmızı khiton giyen figür İsa'ya doğru palmiye dalı uzatmaktadır. İsa'nın önüne kıyafet seren çocuklar ve kalabalık Kudüs halkı arkasında solda palmiye ağacı, sağda altın renkli bir kapısı olan ve Kudüs kentini sembolize eden bir kale/burç tasviri görülmektedir. Palmiye ağacı üzerinde kırmızı tunikli bir figür yer almaktadır.

Görsel 2. 144. Kudüs'e Giriş

Katalog No: 117

Resim No: 2.145.

Folyo No: fol. 88v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς ἀμνησικακίας

Çeviri: Garezsizlik

Kaynak: Markos 11/12-14

Metin: *[12]Ertesi gün Beytanya'dan çıktıklarında İsa acıkmıştı. [13]Uzakta, yapraklanmış bir incir ağacı görünce belki incir bulurum diye yaklaştı. Ağacın yanına vardığında yapraktan başka bir şey bulamadı. Çünkü incir mevsimi değildi. [14]İsa ağaca, "Artık sonsuza dek senden kimse meyve yiyemesin!" dedi. Öğrencileri de bunu duydular.*

Resmin Konusu: İncir Ağacının Kuruması

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın incir ağacını kurutması olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca zemin dalgalı ve üzerinde çeşitli bitkilerin olduğu mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin merkezinde İncil'de konusu geçen incir ağacı yer almaktadır. Ağacın solunda İsa ve İsa'nın iki havarisi tasvir edilmiştir. İsa'nın üzerinde mavi khiton üzerine altın sarısı himation görülmektedir. İsa sağ elini kaldırmış, incir ağacına doğru takdis işareti yaparken resmedilmiştir. Sahnenin solunda, İsa'nın arkasında ve bir ağacın önünde yer alan iki havariden öndeki gri saçlı ve sakallıdır. Havarin altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyimlidir. Arkadaki kızıl saçlı ve sakalsız havarinin üzerinde altın sarısı khiton üzerine mor himation vardır. Merkezde yer alan incir ağacının ikiye ayırdığı sahnenin sağında İsa ve iki havarisi kırma çatılı bir yapıya girerken resmedilmiştir. İsa ve havarilerinin üzerinde aynı kıyafetler bulunmaktadır. İsa parmağıyla karşısındaki yapıyı havarilere doğru gösterirken resmedilmiştir.

Görsel 2. 145. İncir Ağacının Kuruması

Katalog No: 118

Resim No: 2.146.

Folyo No: fol. 89v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν ἐγκαθέτων διὰ τὸν κῆνσον

Çeviri: Vergi hakkında tuzağa düşürmeğe çalışanlar

Kaynak: Markos 12/1-11

Metin: *[1]İsa onlara benzetmelerle konuşmaya başladı. "Adamın biri bağ dikti, çevresini çitle çevirdi, üzüm sıkmak için bir çukur kazdı, bir de bekçi kulesi yaptı. Sonra bağı bağcılara kiralayıp yolculuğa çıktı. [2]Mevsimi gelince bağın ürününden payına düşeni almak üzere bağcılara bir köle yolladı. [3]Bağcılar köleyi yakalayıp dövdü ve eli boş gönderdi. [4]Bağ sahibi bu kez onlara başka bir köle yolladı. Onu da başından yaralayıp aşağıladılar. [5]Birini daha yolladı, onu öldürdüler. Daha birçok köle yolladı. Kimini dövüp kimini öldürdüler. [6]"Bağ sahibinin yanında tek kişi kaldı, o da sevgili oğluydu. 'Oğlumu sayarlar' diyerek bağcılara en son onu yolladı. [7]"Ama bağcılar birbirlerine, 'Mirasçı budur, gelin onu öldürelim, miras bizim olur' dediler. [8]Böylece onu yakaladılar, öldürüp bağdan dışarı attılar. [9]"Bu durumda bağın sahibi ne yapacak? Gelip bağcıları yok edecek, bağı da başkalarına verecek. [10-11] Şu Kutsal Yazı'yı okumadınız mı?*

'Yapıcıların reddettiği taş,
İşte köşenin baş taşı oldu.
Rab'bin işidir bu,
Gözümüzde harika bir iş!' "

Resmin Konusu: Bağ Sahibi ve Kiracı Meseli

İkonografik çözümleme: "Bağ Sahibi ve Kiracı Meseli" sahnesi folyonun ortasında yer almaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Çerçevesiz olan sahne soldan sağa doğru okunmaktadır. Oran ve orantıya kısmen dikkat

edilmiş sahnenin solunda bağ sahibi, köleler ve bağcılar, sahnenin ortasında bağcılar tarafından dövülen köleler ve sahnenin sağında ise üzüm bağı tasviri yer almaktadır.

Sahnenin solunda bağ sahibi olduğu düşünülen, uzun altın sarısı renkli tunikli ve kızıl saçlı bir figür görülmektedir. Bağ sahibinin yanında dört erkek figürü vardır. Bağ sahibinin solundaki kırmızı tunikli figür bağ sahibinin oğlu olmalı. Elinde sopa tutan iki figür ve bağ sahibinin oğlunun yanındaki olmak üzere diğer üç figür İncil'de bahsi geçen köleler olmalıdır. Figürlerin tümü kısa tunikli, beyaz çizmeli ve kızıl saçlıdır. Bağ sahibi karşısındaki ellerinde sopa olan üç bağcı ile konuşmaktadır.

Sahnenin merkezinde elindeki sopalarla köleleri döven bağcılar görülmektedir. Üç bağcıdan sadece ikisi tam boy verilmiştir. Diğerinin ise kafası resmedilmiştir. Bağcılar kısa tunikli ve beyaz çizmelidir. Kızıl saçlı ve sakalsız verilen figürler, sağ ellerinde tuttukları sopları havaya kaldırmıştır. Bağcılar tarafından dayak diyen üç köleden biri dizleri üzerinde diğer ikisi zeminde yarı diz çökmüş biçimde verilmiştir. Kızıl saçlı ve sakalsız tasvir edilen köleler şaşkınlık içindedir.

Görsel 2. 146. Bağ Sahibi ve Kiracı Meseli

Katalog No: 119

Resim No: 2.147.

Folyo No: fol. 90v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ γραμματέος

Çeviri: Yazıcı

Kaynak: Markos 12/18-27

Metin: *[18-19] Ölümden sonra diriliş olmadığını söyleyen Sadukiler İsa'ya gelip şunu sordular: "Öğretmenimiz, Musa yazılarında bize şöyle buyurmuştur: 'Eğer bir adam ölür, geride bir dul bırakır, ama çocuk bırakmazsa, kardeşi onun karısını alıp soyunu sürdürsün.' [20] Yedi kardeş vardı. Birincisi evlendi ve çocuk bırakmadan öldü. [21] İkincisi aynı kadını aldı, o da çocuk sahibi olmadan öldü. Üçüncüsüne de öyle oldu. [22] Yedisi de çocuksuz öldü. Hepsinden sonra kadın da öldü. [23] Diriliş günü, ölümden dirildiklerinde kadın bunlardan hangisinin karısı olacak? Çünkü yedisi de onunla evlendi." [24] İsa onlara şöyle karşılık verdi: "Ne Kutsal Yazılar'ı ne de Tanrı'nın gücünü biliyorsunuz. Yanılmanızın nedeni de bu değil mi? [25] İnsanlar ölümden dirilince ne evlenir ne evlendirilir, göklerdeki melekler gibidirler. [26] Ölülerin dirilmesi konusuna gelince, Musa'nın Kitabı'nda, alevlenen çalıyla ilgili bölümde Tanrı'nın Musa'ya söylediklerini okumadınız mı? 'Ben İbrahim'in Tanrısı, İshak'ın Tanrısı ve Yakup'un Tanrısı'yım' diyor. [27] Tanrı ölülerin değil, dirilerin Tanrısı'dır. Siz büyük bir yanılgı içindesiniz."*

Resmin Konusu: İsa'nın Öğretisi: Dirilişle İlgili Soru

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, dirilişle ilgili soru olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. Resmin solunda iki ağaç ile sınırlandırılmış sahnenin merkezde İsa, İsa'nın sağında üç havarisi ve İsa'nın solunda kalabalık insan topluluğu yer almaktadır. İsa, düz ayaklı arkalıksız bir taht üzerinde

oturmaktadır. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimli İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle kutsal kitabı tutmaktadır. İsa'nın sağ görülen üç havarisinden öndeki ikisi gri saçlı ve sakallı, diğeri ise kızıl saçlı ve genç resmedilmiştir. Havarilerin tümü altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation giyimlidirler. Havariler İsa'ya doğru bakmakta ve sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadırlar. İsa'nın solunda yer alan kalabalık insan topluluğundan dördü tam boy resmedilmiştir. Figürlerden ikisi gri sakallı, dördü kızıl sakallı tasvir edilmiştir. Başlarında örtü olan kalabalık insan topluluğu üzerinde khiton üzerine himation yer almaktadır. Resmin sağında kalabalık insan topluluğu arkasında iki ağaç arasında tasvir edilmiş kırma çatılı ve yapı yer almaktadır.

Görsel 2. 147. Dirilişle İlgili Soru

Katalog No: 120

Resim No: 2.148.

Folyo No: fol. 91v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς τὰ β΄ λεπτά

Çeviri: İki pul

Kaynak: Markos 12/41-44

Metin: *41 İsa tapınakta bağış toplanan yerin karşısında oturmuş, kutulara para atan halkı seyrediyordu. Birçok zengin kişi kutuya bol para attı. 42 Yoksul bir dul kadın da geldi, birkaç kuruş değerinde iki bakır para attı. 43 İsa öğrencilerini yanına çağırarak, "Size doğrusunu söyleyeyim" dedi, "Bu yoksul dul kadın kutuya herkesten daha çok para attı. 44 Çünkü ötekilerin hepsi, zenginliklerinden artanı attılar. Bu kadın ise yoksulluğuna karşın, varını yoğunu, geçinmek için elinde ne varsa, tümünü verdi."*

Resmin Konusu: Dul Kadının Bağışı

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, dul kadının bağışı olayını aktarmaktadır. İki ağaç ile sınırlandırılmış resmin solunda İsa ve İsa'nın iki yanında havariler ile insan topluluğu, resmin sağında dul kadın ve arkasında kalabalık insan topluluğu tasvir edilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Resmin solunda yer alan sahnenin merkezinde İsa, İsa'nın sağında iki havarisi ve İsa'nın solunda kalabalık insan topluluğu görülmektedir. Düz ayaklı arkalıksız bir taht üzerinde oturan İsa'nın üzerinde lacivert khiton üzerine altın sarısı himation bulunmaktadır. Sağ eliyle takdis işareti yapan İsa, karşısındaki toplulukla konuşurken resmedilmiştir. İsa'nın havarilerden öndeki gri saçlı ve sakallı diğeri ise sakalsız ve kızıl saçlıdır. Her iki havari de altın sarısı khiton giyimlidir. İsa'nın solunda görülen insan topluluğundakilerden dördü tam boy resmedilmiştir. Figürlerin tümü gri sakallıdır ve başlarında örtüleri vardır.

Sahnenin sağında İsa'nın anlatısındaki yoksul dul kadın tasvir edilmiştir. Kiborionun sağ kenarında yer alan kadının arkasında diğer bağışçılar görülmektedir. Dul kadın, altın sarısı stikharion ve mavi maphorion giyimlidir. Yoksul kadın elindeki parayı masaya koyarak bağışını yapmaktadır. Yoksul kadının arkasında yer alan bağışçılardan üçü tam boy resmedilmiştir. Diğerlerinin ise sadece başları görülmektedir. Ellerinde bağışlarını tutan figürlerden öndeki ve arkadaki gri saçlı ve sakallı, diğerleri kızıl saçlı ve sakallı tasvir edilmiştir.

Görsel 2. 148. Dul Kadının Bağışı

Katalog No: 121

Resim No: 2.149.

Folyo No: fol. 92v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 13/9-13

Metin: *[8] Ulus ulusa, devlet devlete savaş açacak; yer yer depremler, kıtlıklar olacak. Bunlar, doğum sancılarının başlangıcıdır. [9] "Ama siz kendinize dikkat edin! İnsanlar sizi mahkemelere verecek, havralarda dövecekler. Benden ötürü valilerin, kralların önüne çıkarılacak, böylece onlara tanıklık edeceksiniz. [10] Ne var ki, önce Müjde'nin bütün uluslara duyurulması gerekir. [11] Sizi tutuklayıp mahkemeye verdiklerinde, 'Ne söyleyeceğiz?' diye önceden kaygılanmayın. [12] Kardeş kardeşi, baba çocuğunu ölüme teslim edecek. Çocuklar anne babalarına başkaldırıp onları öldürtecek. [13] Benim adımdan ötürü herkes sizden nefret edecek. Ama sonuna kadar dayanan kurtulacaktır*

Resmin Konusu: Sonun Belirtileri

İkonografik çözümleme: Folyoda iki tasvir yer almaktadır. Her iki resim de Markos 13/9-13'te geçen sonun belirtileri olayını aktarmaktadır. Sahneler zengin bir anlatıma sahiptir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnelerde; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Çerçevesiz olan sahnelerde oran ve orantıya dikkat edilmemiştir.

Her iki sahne de folyonun altına yerleştirilmiştir. Sahnelerden üstte olanı figür bakımından oldukça zengindir. Resmin sağında, üç dilimli kemerli bir yapının altında haleli figür resmedilmiştir. Bir aziz olduğu düşünülen figür, gri saçlı ve sakallı olup arkalıksız bir taht üzerinde profilden resmedilmiştir. Sahnenin merkezinde, azizin işkence sahnesine yer verilmiştir. Ancak ilgili ayette azizin kimliğine ilişkin bilgi yer almamaktadır. Muhtemelen sanatçı dönemin diğer kaynaklarından esinlenerek yapmış olmalıdır. Sahnenin merkezinde haleli aziz yerde yüz üstü uzanmıştır. Vücudu çıplak olarak verilen azizin belini beyaz renginde bir peştamal sarar. Azizin ayakucunda ve başında iki genç asker resmedilmiştir. Bunların her ikisi de azizi kırbaçlayarak ona işkence etmektedir. Askerlerden koyu tuniklinin

arkasında halktan bir grup insan vardır. Bunlar azize yapılan bu işkence olayını izlemektedir. Sahnenin en solunda ise kral ve asker tasvirine yer verilmiştir. Kral, aziz hakkında karar veren kişidir ve olayı izlemektedir. Figür, arkalıksız bir taht üzerine oturmakta olup kırmızı uzun dibetesion üzerine kahverengi loros giyinmiştir. Kralın hemen arkasında ise, genç bir asker figürüne yer verilmiştir. Figür, askeri tunikli ve sağ elinde mızrağı ile resmedilmiştir. Folyodaki ikinci sahne ise metne bağlı olarak tasarlanmış olup pasajda bahsedilen ulusların birbirine savaş açması olayına yer verilmiştir. Sahnenin merkezinde bir burç/kale, üzerinde iki asker, burcun sağında ve solunda asker topluluklarına yer verilmiştir. Sahnede kullanılan mimari ögeler, kale, burç, altın kapılı bir giriş açıklığı, sur ve penceredir. Burcun üzerinde görülen iki asker de kızıl saçlı ve gençtir. Sağdaki figür, elinde ok ve yayı süvarilere doğru hamle yapar biçimde tasvir edilmiştir. Diğer asker ise, elinde kırmızı kalkanı ve mızrağı ile dikkati çeker. Figür kırmızı başlıklı ve askeri kıyafetler içinde verilmiştir. Kalenin her iki tarafında atlı süvarilere yer verilmiştir. Sahnenin solunda süvari sağında ise dört süvari resmedilmiştir. Süvariler birbirine taslak oluşturacak şekilde tasvir edilmiştir.

Görsel 2. 149. Sonun Belirtileri

Katalog No: 122

Resim No: 2.150.

Folyo No: fol. 93v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 13/24-37

Metin: *24-25 "Ama o günlerde, o sıkıntıdan sonra, 'Güneş kararacak, Ay ışık vermez olacak, Yıldızlar gökten düşecek, Göksel güçler sarsılacak.' 26 "O zaman İnsanoğlu'nun bulutlar içinde büyük güç ve görkemle geldiğini görecekler. 27 İnsanoğlu o zaman meleklerini gönderecek, seçtiklerini yeryüzünün bir ucundan göğün öbür ucuna dek, dünyanın dört bucağından toplayacak. 28 "İncir ağacından ders alın. Dalları filizlenip yaprakları sürünce, yaz mevisminin yakın olduğunu anlarsınız. 29 Aynı şekilde, bu olayların gerçekleştiğini gördüğünüzde bilin ki Tanrı'nın Egemenliği yakındır, kapıdadır. 30 Size doğrusunu söyleyeyim, bütün bunlar olmadan bu kuşak ortadan kalkmayacak. 31 Yer ve gök ortadan kalkacak, ama benim sözlerim asla ortadan kalkmayacaktır." 32 "O günü ve o saati, ne gökteki melekler, ne de Oğul bilir; Baba'dan başka kimse bilmez. 33 Dikkat edin, uyanık kalın, dua edin. Çünkü o anın ne zaman geleceğini bilemezsiniz. 34 Bu, yolculuğa çıkan bir adamın durumuna benzer. Evinden ayrılırken kölelerine yetki ve görev verir, kapıdaki nöbetçiye de uyanık kalmasını buyurur. 35 Siz de uyanık kalın. Çünkü ev sahibi ne zaman gelecek, akşam mı, gece yarısı mı, horoz öttüğünde mi, sabaha doğru mu, bilemezsiniz. 36 Ansızın gelip sizi uykuda bulmasın! 37 Size söylediklerimi herkese söylüyorum; uyanık kalın!"*

Resmin Konusu: Son yargı

İkonografik çözümleme:

Son yargı sahnesi 51vdakine çok benzemektedir. 51v'den farklı olarak folyonun yarısını kaplayan resimde bazı sahneler/figürler çıkarılmış bir sadeleştirmeye gidilmiştir. Resim orta eksenle kesişen üç yatay bölüme ayrılmıştır. Sahnenin üst bölümü ilahi mahkemeye ayrılmış. İkinci bölümde ise; boş taht, seçilmişler ve cehennem gölüne yer verilmiştir. Son olarak üçüncü bölümde, ruhların tartılması, cennet ve cehennem tasvirleri vardır.

Sahnenin üst kısmında İsa peygamber, on iki havariyle birlikte göksel mahkeme içinde tasvir edildiği bir tasvir edilmiştir. İsa, bir taht üzerine iki elini sağ ve sola açmış bir biçimdedir. Figürün sağında Vaftizci Yahya solunda ise annesi Meryem yer alır. Ayrıca İsa'nın sağında ve solunda toplamda on iki yargıç havari resmedilmiştir. Sahnedeki havariler ayrı bir tahtta oturmayıp onun yerine birbirine bağlı uzun arkalıklı bank üzerinde verilmiştir. Bu mobilya tipi Bizans kiliselerinde din adamları için tasarlanan synthronon yapısını andırmaktadır. Yargıç havarilerin arkasında sadece başları tasvir edilmiş melek ordusu dikkati çeker. Meryem Ana ve Yahya peygamber, İsa'ya dönük şekilde bulunması Deesis adı verilen ikonografiyi oluşturur. Tahtın altında, ateş ırmağının yanında boş taht vardır. Taht üzerinde haç ve kutsal kitap dikkati çeker. Ayrıca tahtın sağında ve solunda toplamda iki kerubim tasviri vardır.

İkinci bölümde çeşitli tasvirlere yer verilmiştir. Sahnenin sağında ise; İsa'nın ayaklarının altından bir ateş nehri sahnenin ikinci bölümün sağında verilen ateş gölüne akar. Bu gölde lanetlenmişler grubuna rehberlik eden bir melek vardır. Burada da figürler statüsüne göre resmedilmiştir. Sahnenin solunda ise seçilmişler dikkati bunlar üç gruba ayrılmıştır. Figürler, kıyafetlerinden sosyal statüsü çok rahat ayırt edilmektedir. Bunlardan öndekiler din adamlarını ortadakiler erkekleri ve en arkadakiler ise kadınları temsil eder.

Sahnenin üçüncü bölünde kısmında ise ortada, günah ve sevapların tartılması yer alır. Burada bir melek, yargılanan ruhların eylemlerini tartmak için bir terazi tutarken, iki iblis ise tartıyı bozmaya çalışır. İblislerin arkasında içinde mahkûmların çıplak göründüğü ya da sadece kafalarının veya kafataslarının bulunduğu altı cehennem bölmesi tasviri dikkati çeker.

Ruhları tartan meleğin arkasında Cennet tasvirine yer verilmiştir. Cennet kapısı bir melek beklemektedir. Cennetin içinde, Ağaçlık bir alanda görkemli taht üzerinde verilen Meryem figürü vardır. Onun hemen yanında İbrahim ve kucağında fakir Lazarus tasviri vardır. Meryem'in sağ yanında el yazmasını resmeden keşişe ve diğer din insanlarının tasviri sahnenin odak noktasını oluşturur.

Görsel 2. 150. *Son Yargı*

Katalog No: 123

Resim No: 2.151.

Folyo No: fol. 94r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς ἀλειψάσης τὸν κύριον μύρῳ

Çeviri: Rabbi mür ile yağlayan kadın

Kaynak: Markos 14/3-9

Metin: *[3] İsa Beytanya'da cüzamlı Simun'un evinde sofrada otururken yanına bir kadın geldi. Kadın kaymaktaşından bir kap içinde çok değerli, saf hint sümbülü yağı getirmişti. Kabı kırarak yağı O'nun başına döktü. [4-5] Bazıları buna kızdılar; birbirlerine, "Bu yağ niçin böyle boş yere harcandı? Üç yüz dinardan fazlaya satılabilir, parası yoksullara verilebilirdi" diyerek kadını azarlamaya başladılar. [6] "Kadını rahat bırakın" dedi İsa. "Neden üzüyorsunuz onu? Benim için güzel bir şey yaptı. [7] Yoksullar her zaman aranızdadır, dilediğiniz anda onlara yardım edebilirsiniz; ama ben her zaman aranızda olmayacağım. [8] Kadın elinden geleni yaptı, beni gömülmeye hazırlamak üzere daha şimdiden bedenimi yağladı. [9] Size doğrusunu söyleyeyim, Müjde dünyanın neresinde duyurulursa, bu kadının yaptığı da onun anılması için anlatılacak."*

Resmin Konusu: Simun'un Evinde Yemek

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında Simun'un evinde sahnesi resmedilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Sahne figür bakımından zengindir.

Sahnenin sağında şarap ve yemek ısıtmak için kullanılan sitla ve authepsae tasvirlerine yer verilmiştir. Sitla üç ayaklı bir ocak üzerine olup altın sarısı rengine sahiptir. Sitlanın yanında iki tane şiş vardır. Authepsae ise ayaklı/kaideli bir tepsi üzerinde dikkati çeker. Oval bir gövdeyle birlikte uzun bir boyna sahip olan obje altın sarısı rengindedir. Authepsaenin uç kısmı kırmızı rengine boyanmıştır muhtemelen şarabın sıcak olduğunu belirtmek için yapılmıştır. Bunların hemen yanında, ayakta hizmetçi resmedilmiştir. Kadın, İsa ve

havarilerine hizmet ederken resmedilmiştir. Figür, lacivert tunik giyimlidir ve elinde bir altın yaldızlı bir kap bulunur.

Sahnenin solunda, İsa ve dört havarisi bir evin içinde yarım daire biçimli masanın etrafında oturmaktadır. Kahverengi masanın üzerinde iki kadeh ve kaideli bir kap vardır. Masanın sağında koyu kahve minderli stibadium üzerinde resmedilen İsa'nın üzerinde mavi khiton üzerine altın sarısı himation bulunmaktadır. İsa, başını sola doğru çevirmiş havarileriyle konuşmaktadır. İsa'nın ayaklarını dibinde bir kadın tasviri vardır. Altın sarısı uzun tunik üzerine kırmızı pelerin giyimli kadın, iki eliyle İsa'nın ayaklarına yağ sürmektedir. Masada oturan havarilerden ikisi gri saçlı ve sakallı diğerleri ise genç bir görünümde verilmiştir. Havarileirn tümü İsa'ya doğru bakmaktadır ve hepsinin üzerine altın sarısı khiton bulunmaktadır. Fakat himationları farklı renktedir.

Görsel 2. 151. *Simun'un Evinde Yemek*

Katalog No: 124

Resim No: 2.152.

Folyo No: fol. 95r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim ve alt kısmında metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς παραδώσεως προφητεία

Çeviri: Ele veriliş kehaneti

Kaynak: Markos 14/17-21

Metin: *12 Fısıh kurbanının kesildiği Mayasız Ekmek Bayramı'nın ilk günü öğrencileri İsa'ya, "Fısıh yemeğini yemen için nereye gidip hazırlık yapmamızı istersin?" diye sordular. 13 O da öğrencilerinden ikisini şu sözlerle önden gönderdi: "Kente gidin, orada su testisi taşıyan bir adam çıkacak karşınıza. Onu izleyin. 14 Adamın gideceği evin sahibine şöyle deyin: 'Öğretmen, öğrencilerimle birlikte Fısıh yemeğini yiyeceğim konuk odası nerede? diye soruyor.' 15 Ev sahibi size üst katta döşenmiş, hazır büyük bir oda gösterecek. Orada bizim için hazırlık yapın." 16 Öğrenciler yola çıkıp kente gittiler. Her şeyi, İsa'nın kendilerine söylediği gibi buldular ve Fısıh yemeği için hazırlık yaptılar. 17 Akşam olunca İsa Onikiler'le birlikte geldi. 18 Sofraya oturmuş yemek yerlerken İsa, "Size doğrusunu söyleyeyim" dedi, "Sizden biri, benimle yemek yiyen biri bana ihanet edecek." 19 Onlar da kederlenerek birer birer kendisine, "Beni demek istemedin ya?" diye sormaya başladılar. 20 İsa onlara, "Onikiler'den biridir, ekmeğini benimle sahana batırandır" dedi. 21 "Evet, İnsanoğlu kendisi için yazılmış olduğu gibi gidiyor, ama İnsanoğlu'na ihanet edenin vay haline! O adam hiç doğmamış olsaydı, kendisi için daha iyi olurdu."*

Resmin Konusu: Son Akşam Yemeği

İkonografik çözümleme: Folyonun üstünde yer alan sahne, son akşam yemeği olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

İsa ve on iki havarisi uzun ve sigma biçimli bir yemek masasının etrafında verilmiştir. İsa ve Petrus masanın iki ucunda stibadium üzerine uzanır biçimde otururken resmedilmiştir. Diğer havariler ise, masanın uzun kenarında oturmaktadırlar. Masanın üzerinde büyük bir balık ve

iki khalis bulunmaktadır. Masanın sol tarafında olan İsa'nın üzerinde lacivert khiton üzerine altın sarısı himation bulunmaktadır. İsa'nın arkasında şematik olarak çizilmiş üçgen alınlıklı bir yapı yer almaktadır. Masanın sağ ucunda yer alan Petrus'un üzerinde ise altın sarısı khiton üzerine kırmızı himation görülmektedir. Masanın ortasında sol elini masadaki tabağa uzatan figürün Yahuda olduğu anlaşılmaktadır. Yahuda hariç tüm havariler halelidir.

Görsel 2. 152. *Son Akşam Yemeği*

Katalog No: 125

Resim No: 2.153 ve 2.154.

Folyo No: fol. 95v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 14/26-38

Metin: *[26] İlahi söyledikten sonra dışarı çıkıp Zeytin Dağı'na doğru gittiler. [27] Bu arada İsa öğrencilerine, "Hepiniz sendeleyip düşeceksiniz" dedi. "Çünkü şöyle yazılmıştır: 'Çobanı vuracağım, Koyunlar darmadağın olacak.' [28] Ama ben dirildikten sonra sizden önce Celile'ye gideceğim." [29] Petrus O'na, "Herkes sendeleyip düşse bile ben düşmem" dedi. [30] "Sana doğrusunu söyleyeyim" dedi İsa, "Bugün, bu gece, horoz iki kez ötmeden sen beni üç kez inkâr edeceksin." [31] Ama Petrus üsteleyerek, "Seninle birlikte ölmem gerekse bile seni asla inkâr etmem" dedi. Öğrencilerin hepsi de aynı şeyi söyledi. [32] Sonra Getsemani denilen yere geldiler. İsa öğrencilerine, "Ben dua ederken siz burada oturun" dedi. [33] Petrus'u, Yakup'u ve Yuhanna'yı yanına aldı. Hüzünlenmeye ve ağır bir sıkıntı duymaya başlamıştı. [34] Onlara, "Ölesiye kederliyim" dedi. "Burada kalın, uyanık durun." [35] Biraz ilerledi, yüzüstü yere kapanıp dua etmeye başladı. "Mümkünse o saati yaşamayayım" dedi. [36] "Abba, Baba, senin için her şey mümkün, bu kâseyi benden uzaklaştır. Ama benim değil, senin istediğin olsun."*

Resmin Konusu: İsa'nın Havarilerle Zeytin Dağına çıkması ve Zeytin Dağında Dua

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahneye yer verilmiştir. Bunlar, İsa'nın havarilerle zeytin dağına çıkması ve Getsemani bağında dua etmesi sahneleridir. Canlı renklerin kullanıldığı her iki sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

İsa'nın havarileri ile zeytin dağına çıkmasını konulan sahne Folyonun üzerine yerleştirilmiştir. İsa, havarinin önünde verilmiştir. İsa, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Kızıl saçlı ve kızıl sakala sahip olan figür sağ eliyle takdis yaparken başını havarilere doğru çevirmiştir. İsa'nın arkasında on iki havari resmedilmiştir. Figürlerin tümü altın sarısı khiton giyimlidir fakat himationları farklı renktedir.

Folyonun altındaki ikinci sahne Zeytin Dağında dua konusunu içermektedir. Sahnenin solunda İsa'nın dua etmesi resmedilirken sağda ise İsa'nın havarilerinin uyandırması olayı aktarılmıştır.

İsa, bir tepenin üzerinde ağaçların kenarında dizleri üzerinde öne doğru eğilmiş dua eder pozisyonda tasvir edilmiştir. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Uzun kızıl kahve renkli saçları olan İsa mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. İsa'nın karşısında geniş altın sarısı kanatları ve başında halesi olan melek yer almaktadır. Ayakta resmedilmiş melek açık pembe himation giyimlidir ve sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. Sahnenin sağında, İsa'nın havarilerini uyandırması anına yer verildği görülür. İsa, ayakta havariler ise zeminde uyur pozisyonda resmedilmiştir. İsa, sağ eliyle havarilerine doğru takdis işareti yapmaktadır. Üç havari de yerde oturmuş, uyurken tasvir edilmiştir. Sahnenin solunda figürlerden yaşlı olanı, beyaz saçlı ve beyaz sakllı olanı Petrus'tur. Petrus'un üzerinde altın sarısı himation üzerine açık pembe khiton görülmektedir. Petrus'un yanındaki genç figür ise Zebedi'nin oğullarından biridir. Kızıl saçlı ve haleli resmedilen figür sarı himation üzerine yeşil khiton giyimlidir. Zebedi'nin diğer oğulu, Petrus ve erkek figürünün arkasında yer almaktadır. Sadece başı görülen bu figür kısa saçlı ve halelidir.

Görsel 2. 153. *İsa'nın Havarilerle Zeytin Dağına çıkması*

Görsel 2. 154. *Getsemani Bahçesinde Dua*

Katalog No: 126

Resim No: 2.155.

Folyo No: fol. 96r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 14/37-42

Metin: 37 Öğrencilerinin yanına döndüğünde onları uyumuş buldu. Petrus'a, "Simun" dedi, "Uyuyor musun? Bir saat uyanık kalamadın mı? 38 Uyanık durup dua edin ki, ayartılmayasınız. Ruh isteklidir, ama beden güçsüzdür." 39 Yine uzaklaştı, aynı sözleri tekrarlayarak dua etti. 40 Geri geldiğinde öğrencilerini yine uyumuş buldu. Onların göz kapaklarına ağırlık çökmüştü. İsa'ya ne diyeceklerini bilemiyorlardı. 41 İsa üçüncü kez yanlarına döndü, "Hâlâ uyuyor, dinleniyor musunuz?" dedi. "Yeter! Saat geldi. İşte İnsanoğlu günahkârların eline veriliyor. 42 Kalkın, gidelim. İşte bana ihanet eden geldi!"

Resmin Konusu: İsa'nın Havarileri Uyandırması (Zeytin Dağında Dua)

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahneye yer verilmiştir. Bunlar, İsa'nın havarilerini uyandırmasını konu alır. Canlı renklerin kullanıldığı her iki sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sağ üst ve alt köşede resmedilen iki sahnede de İsa'nın zeytin dağı üzerine dua ettikten sonra havarilerini uyandırması konusunu aktarmaktadır. Her iki resimde birbirine çok yakındır. bu nedenle tek bir resmin üzerinden gidilerek değerlendirilmesi yapılacaktır.

Sahnenin sağında İsa, duasını etmiş ve havarilerini uyandırmak için gelmiştir. Ayakta tasvir edilmiş olan İsa havarilere doğru takdis işareti yapmaktadır. Havarilerden yaşlı olanı Petrus'tur. Lacivert himation üzerine açık pembe khiton giyimlidir. Petrus'un yanındaki genç figür Zebedi'nin oğullarından biridir. Kızıl saçlı ve haleli resmedilen figür altın gri üzerine açık kırmızı himation giyimlidir. Zebedi'nin diğer oğulu, Petrus'un sağındadır. Genç bir görünüme sahip olan figür, açık kahve himation üzerine gri tonlarda khiton giyinmiştir.

Görsel 2. 155. *İsa'nın Havarileri Uyandırması*
(Zeytin Dağında Dua)

Katalog No: 127

Resim No: 2.156.

Folyo No: fol. 96v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 14/43-47

Metin: *43 Tam o anda, İsa daha konuşurken, Onikiler'den biri olan Yahuda çıkageldi. Yanında başkâhinler, din bilginleri ve ileri gelenler tarafından gönderilmiş kılıçlı sopalı bir kalabalık vardı. 44 İsa'ya ihanet eden Yahuda, "Kimi öpersem, İsa O'dur. O'nu tutuklayın, güvenlik altına alıp götürün" diye onlarla sözleşmişti. 45 Gelir gelmez İsa'ya yaklaştı, "Rabbî" diyerek O'nu öptü. 46 Onlar da İsa'yı yakalayıp tutukladılar. 47 İsa'nın yanında bulunanlardan biri kılıcını çekti, başkâhinin kölesine vurup kulağını uçurdu.*

Resmin Konusu: Yahuda'nın ihaneti

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne Yahuda'nın ihaneti konusunu aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir. Sahne oldukça kalabalıktır.

Sahnenin merkezinde askerlerin arasında İsa ve İsa'ya doğru hamle yapmış Yahuda yer almaktadır. İsa, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Sahnenin solunda Simun, başrahibin Malkus adındaki kölesinin sağ kulağını kesme anına yer verilmiştir. Simun, altın sarısı khiton üzerine kırmızı himation giyimlidir. Kahverengi saçlı ve sakalsız olan Malkus ise lacivert bir tunik giyimlidir. İsa ve Yahuda'nın arkasındaki kalabalık topluluk, İsa'yı tutuklamaya gelen askerlerdir. En sağdaki figür dışında hepsinin elinde mızrak ve balta bulunmaktadır. Figürlerin tümü kısa tunikli ve gençtir. Sahnenin sağındaki asker elindeki palmiye dalıyla dikkati çekmektedir.

Görsel 2. 156. *Yahuda'nın ihaneti*

Katalog No: 128

Resim No: 2.157 ve 2.158.

Folyo No: fol. 97v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ ἀρνήσεως Πέτρου

Çeviri: Petrus'un inkâr edişi

Kaynak: Markos 14/53-72

Metin: *[53] İsa'yı görevli başkâhine götürdüler. Bütün başkâhinler, ileri gelenler ve din bilginleri de orada toplandı. [54] Petrus, İsa'yı başkâhinin avlusuna kadar uzaktan izledi. Avluda nöbetçilerle birlikte ateşin başında oturup ısınmaya başladı. [55] Başkâhinler ve Yüksek Kurul'un öteki üyeleri, İsa'yı ölüm cezasına çarptırmak için kendisine karşı tanık arıyor, ama bulamıyorlardı. [56] Birçok kişi O'na karşı yalan yere tanıklık ettiyse de, tanıklıkları birbirini tutmadı. [57-58] Bazıları kalkıp O'na karşı yalan yere şöyle tanıklık ettiler: "Biz O'nun, 'Elle yapılmış bu tapınağı yıkacağım ve üç günde, elle yapılmamış başka bir tapınak kuracağım' dediğini işittik." [59] Ama bu noktada bile tanıklıkları birbirini tutmadı. [60] Sonra başkâhin topluluğun ortasında ayağa kalkarak İsa'ya, "Hiç yanıt vermeyecek misin? Nedir bunların sana karşı ettiği bu tanıklıklar?" diye sordu. [61] Ne var ki, İsa susmaya devam etti, hiç yanıt vermedi. Başkâhin O'na yeniden, "Yüce Olan'ın Oğlu Mesih sen misin?" diye sordu. [62] İsa, "Benim" dedi. "Ve sizler, İnsanoğlu'nun Kudretli Olan'ın sağında oturduğunu ve göğün bulutlarıyla geldiğini göreceksiniz." [63-64] Başkâhin giysilerini yırtarak, "Artık tanıklara ne ihtiyacımız var?" dedi. "Küfürü işittiniz. Buna ne diyorsunuz?" Hepsi İsa'nın ölüm cezasını hak ettiğine karar verdiler. [65] Bazıları O'nun üzerine tükürmeye, gözlerini bağlayarak O'nu yumruklamaya başladılar. "Haydi, peygamberliğini göster!" diyorlardı. Nöbetçiler de O'nu aralarına alıp tokatladılar. [66-67] Petrus aşağıda, avludayken, başkâhinin hizmetçi kızlarından biri geldi. Isınmakta olan Petrus'u görünce onu dikkatle süzüp, "Sen de Nasıralı İsa'yla birlikteydin" dedi. [68] Petrus ise bunu inkâr ederek, "Senin neden söz ettiğini bilmiyorum, anlamıyorum" dedi ve dışarıya, dış kapının önüne çıktı. Bu arada horoz öttü. [69] Hizmetçi kız Petrus'u görünce çevrede duranlara yine, "Bu adam onlardan biri" demeye başladı. [70] Petrus tekrar inkâr etti.*

Çevrede duranlar az sonra Petrus'a yine, "Gerçekten onlardansın; sen de Celileli'sin" dediler. [71] Petrus kendine lanet okuyup ant içerek, "Sözünü ettiğiniz o adamı tanımıyorum" dedi. [72] Tam o anda horoz İkinci kez öttü. Petrus, İsa'nın kendisine, "Horoz iki kez ötmeden beni üç kez inkâr edeceksin" dediğini hatırladı ve hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Resmin Konusu: Baş kâhinin karşısına çıkması (?) ve Petrus'un inkârı (alttaki)

İkonografik çözümleme: Folyoda iki ayrı sahne resmedilmiştir. Üstte; İsa'nın baş kâhinin karşına çıkması ve altta ise Petrus'un inkârı olayı tasvir edilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnelerde; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnelerin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir. Sahne oldukça kalabalıktır.

Folyonun üst kısmında yer alan, Baş kâhinin karşısına çıkması konulu resim figür bakımından zengindir. Bu sahneyi soldan sağa doğru okumak gerekir. Sahnenin solunda İsa'nın elleri bağlanmış şekilde askerler tarafından valinin huzuruna götürülmesi olayı resmedilmiştir. İsa'nın arkasında üç asker ve önünde ise Yahudi topluluğu görülmektedir. Ellerinde mızrak ile tasvir edilen askerlerden üçüde tam boy resmedilmiştir ve altın rengi zırhlı, kısa tunikli ve pantolonludurlar. Askerlerin arasındaki İsa, altın sarısı himation üzerine mavi khiton giyimlidir. Adım atar pozisyonda resmedilmiş İsa'nın elleri önden çapraz şekilde bir iple bağlanmıştır. İsa'nın önünde verilen Yahudi halk ise çeşitli yaş gruplarından olan erkeklerden oluşmaktadır. Bunların tümü uzun tunik giyimlidir.

Sahnenin sağında İsa, askerler tarafından baş kahinin karşısına çıkarılmış olarak tasvir edilmiştir. Baş Kahin, bir taht üzerinde mimari bir yapının önünde resmedilmiştir. Sivri sakallı ve mavi tunik üzerine kırmızı palerin giyimli baş kahin, sağ elini İsa'ya doğru kaldırmış onunla konuşmaktadır. Elleri önden çapraz bir şekilde bağlı olan İsa kahverengi khiton üzerine lacivert himation giyimlidir. Baş kahinin yanında üç figür yer alır. Muhtemelen bunlar metinde geçen ileri gelen halk olmalıdır. Bunlardan sadece ikisi tam boy verilmiş olup diğeri ise arkada sadece başı görülmektedir. İsa'nun hemen arkasında üç asker vardır. Askerlerin tümü genç ve sakalsız olup askeri kıyafetlerle verilmiştir.

Petrus'un inkârı konulu sahne folyonun altında resmedilmiştir. Bu sahnenin solunda avluda biri kadın iki hizmetçi ile konuşan Petrus, ortada iki kez iki ayrı hizmetli ile tasvir edilen Petrus ve sahnenin en sağında yanında horozla resmedilmiş Petrus vardır. Resim soldan sağa doğru okunmalıdır.

Sahnenin solunda bir ocağın arkasında iki hizmetçi ve Petrus resmedilmiştir. Ocağın ucunda bulunan ve kadın olduğu anlaşılan hizmetçi kızıl kahve rengi uzun saçlıdır ve vücudunu örten açık lacivert tunik giyimlidir. Petrus'la konuşan bu hizmetli arasında, ocağın arkasında resmedilmiş ikinci bir hizmetli dikkati çekmektedir. Ocağın solunda ve arkasında resmedilmiş Petrus'un üzerinde lacivert himation üzerine açık kırmızı khiton bulunmaktadır. Beyaz saçlı ve beyaz sakallı tasvir edilen Petrus, her iki elini havaya kaldırmış hizmetçilere İsa'yı inkâr etmektedir.

Sahnenin ortasında Petrus iki kez resmedilmiştir. Evin bahçesinde Petrus yine hizmetçilerinden biriyle konuşmaktadır. Uzun kahverengi saçlara sahip hizmetçisi lacivert tunik üzerine kırmızı pelerin giyimlidir. Her iki elini göğüs hizasında kaldırmış Petrus'a bir şey anlatmaktadır. Petrus'un üçüncü tasvirinde ise erkek ile konuştuğu anlaşılmaktadır. İncil'e göre bu adam orada bulunan halktan biridir. Sakalsız ve genç olan figürün üzerinde kısa yeşil tunik altına lacivert pantolon vardır. Sahnenin en sağında ise İncil'de anlatılan horoz dikkati çekmektedir. Kahverengi kanatları ve kırmızı ibiği ile ayakta tasvir edilen horoz, beyaz damarlı mavi mermer bir sütun üzerindedir. Sütunun kaidesi ve başlığı altın sarısı renklidir. Sütunun önünde ise bir mimari elemana sol elini dayayıp düşünen Petrus yer almaktadır.

Görsel 2. 157. *Baş kâhinin karşısına çıkması*

Görsel 2. 158. *Petrus'un inkârı*

Katalog No: 129

Resim No: 2.159.

Folyo No: fol. 98r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 15/1

Metin: [1]Sabah olunca başkâhinler, ileri gelenler, din bilginleri ve Yüksek Kurul'un öteki üyeleri bir danışma toplantısı yaptıktan sonra İsa'yı bağladılar, götürüp Pilatus'a teslim ettiler.

Resmin Konusu: İsa'nın Pilatus Huzuruna çıkarılması

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında resmedilen sahne, İsa'nın Vali Pilatus'un huzuruna çıkması olayını içermektedir. Sahnede çok fazla dökülmeler vardır ve bazı figürlerin tanımlamamaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Folyonun üst kısmında yer alan İsa'nın Pilatus'a getirilmesi konulu sahneyi soldan sağa doğru okumak gerekir. Sahne bir ağaçla ikiye ayrılmıştır. Sahnenin solunda İsa'nın elleri bağlanmış askerler tarafından valinin huzuruna götürülmesi olayı resmedilmiştir. Sahnenin sağında ise, İsa'a valinin huzurundadır. Sahnenin solunda İsa ve asker tasvirleri vardır. Toplamda dört asker resmedilmiştir. Bunlar ikisi İsa'nın arkasında diğer ikisi ise önündedir. İsa, askerlerin arasında altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa, adım atar pozisyonda resmedilmiştir. İsa'nın elleri arkadan bağlanmıştır. Sahnenin ikinci kısmında askerler tarafından İsa, Vali Pilatus karşısına çıkarılmıştır. Vali, bir taht üzerinde mimari bir yapının önünde resmedilmiştir. Vali, kırmızı tunik üzerine altın sarısı bir zırh giyinmiştir. Figürün başında mavi örtü vardır. Sağ elini İsa'ya doğru kaldırmış onunla konuşurken resmedilmiştir. Valinin oturduğu taburenin oturma kısmı kırmızı minderlidir. Taburenin ayakları çaprazdır ve altın sarısı renklidir. Valinin yanında iki hizmetçisi vardır. Her ikisi de tunikli ve baş örtülüdür. Valinin karşısında İsa ve üç asker resmedilmiştir. Vali İsa'yı sorgulamaktadır. İsa, yine aynı kıyafetlerle verilmiştir.

Görsel 2. 159. *İsa'nın Pilatus Huzuruna çıkarılması*

Katalog No: 130

Resim No: 2.160.

Folyo No: fol. 98v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 15/2-20

Metin: *2 Pilatus O'na, "Sen Yahudiler'in Kralı mısın?" diye sordu. İsa, "Söylediğin gibidir" yanıtını verdi. 3 Başkâhinler O'na karşı birçok suçlamada bulundular. 4 Pilatus O'na yeniden, "Hiç yanıt vermeyecek misin?" diye sordu. "Bak, seni ne çok şeyle suçluyorlar!" 5 Ama İsa artık yanıt vermiyordu. Pilatus buna şaştı. 6 Pilatus, her Fısıh Bayramı'nda halkın istediği bir tutukluyu salıverirdi. 7 Ayaklanma sırasında adam öldüren isyancılarla birlikte Barabba adında bir tutuklu da vardı. 8 Halk, Pilatus'a gelip her zamanki gibi kendileri için birini salıvermesini istedi. 9 Pilatus onlara, "Sizin için Yahudiler'in Kralı'nı salıvermemi ister misiniz?" dedi. 10 Başkâhinlerin İsa'yı kıskançlıktan ötürü kendisine teslim ettiklerini biliyordu. 11 Ne var ki başkâhinler, İsa'nın değil, Barabba'nın salıverilmesini istemeleri için halkı kışkırttılar. 12 Pilatus onlara tekrar seslenerek, "Öyleyse Yahudiler'in Kralı dediğiniz adamı ne yapayım?" diye sordu. 13 "O'nu çarmıha ger!" diye bağırdılar yine. 14 Pilatus onlara, "O ne kötülük yaptı ki?" dedi. Onlar ise daha yüksek sesle, "O'nu çarmıha ger!" diye bağrıştılar. 15 Halkı memnun etmek isteyen Pilatus, onlar için Barabba'yı salıverdi. İsa'yı ise kamçılattıktan sonra çarmıha gerilmek üzere askerlere teslim etti. 16 Askerler İsa'yı, Pretorium denilen vali konağına götürüp bütün taburu topladılar. 17 O'na mor bir giysi giydirdiler, dikenlerden bir taç örüp başına geçirdiler. 18 "Selam, ey Yahudiler'in Kralı!" diyerek O'nu selamlamaya başladılar. 19 Başına bir kamışla vuruyor, üzerine tükürüyor, diz çöküp önünde yere kapanıyorlardı. 20 O'nunla böyle alay ettikten sonra mor giysiyi üzerinden çıkarıp kendi giysilerini giydirdiler ve çarmıha germek üzere O'nu dışarı götürdüler.*

Resmin Konusu: İsa'nın Pilatus Huzuruna çıkarılması (sol) ve Askerlerin İsa'yı Aşağılaması (sağ)

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında resmedilen sahnenin solunda İsa'nın Pilatus Huzuruna çıkarılması sağında ise Askerlerin İsa'yı Aşağılaması olayları resmedilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin solunda, İsa'nın arkasında ve önünde üçer asker resmedilmiştir. Askerlerin tümü kısa tunik altına beyaz çizme giyinmiştir ve kızıl saçlıdır. Askerlerden biri İsa'yı omzundan tutarken resmedilmiştir. İki kişi İsa'nın ayaklarının kapanmıştır. Her ikisi de gri saçlı ve sakallıdır. Sahnenin solunda, İsa Vali Pilatus karşısına çıkarılmıştır. Vali, taht üzerinde mimari bir yapının önünde resmedilmiştir. Figür, mavi tunik üzerine altın sarısı bir zırh giyinmiştir. Kırmızı pelerinli olan figür genç bir görünüme sahiptir. Sağ elini İsa'ya doğru kaldırmış onunla konuşurken resmedilmiştir. Valinin karşısında, İsa ve iki asker vardır. İsa'nın elleri önden çapraz bir şekilde bağlıdır ve ayakta hareketsiz bir şekilde durmaktadır. Figürün halesinin içinde haç işareti vardır. İsa, valiye doğu bakarken betimlenmiştir.

Sahnenin sağında İsa'nın Askerlerin İsa'yı Aşağılaması olayı resmedilmiştir. İsa, iki yanında ikişer asker ile tasvir edilmiştir. Kızıl saçlı ve sakalsız tasvir edilen İsa'nın üzerinde lacivert khiton üzerine altın sarısı himation bulunmaktadır. Farklı yaş olduğu anlaşılan askerlerin tümü uzun tuniklidir ve İsa'ya soru sormaktaİsa'nın ayağının dibinde iki asker daha yer almaktadır. Uzun tınikli ve başlarında örtü ile resmedilmiş bu askerler İsa'nın ayaklarını bağlamaktadır.

Görsel 2. 160. *İsa'nın Pilete Huzuruna çıkarılması*

Katalog No: 130

Resim No: 2.161.

Folyo No: fol. 99r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin en alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 15/24-32

Metin: *[24] Sonra O'nu çarmıha gerdiler. Kim ne alacak diye kura çekerek giysilerini aralarında paylaştılar. [25] İsa'yı çarmıha gerdiklerinde saat dokuzdu. [26] Üzerindeki suç yaftasında, YAHUDİLER'İN KRALI diye yazılıydı. [27-28] İsa'yla birlikte, biri sağında öbürü solunda olmak üzere iki haydudu da çarmıha gerdiler. [29-30] Oradan geçenler başlarını sallayıp İsa'ya sövüyor, "Hani sen tapınağı yıkıp üç günde yeniden kuracaktın? Çarmıhtan in de kurtar kendini!" diyorlardı. [31] Aynı şekilde başkâhinler ve din bilginleri de O'nunla alay ederek aralarında, "Başkalarını kurtardı, kendini kurtaramıyor" diye konuşuyorlardı. [32] "İsrail'in Kralı Mesih şimdi çarmıhtan insin de görüp iman edelim." İsa'yla birlikte çarmıha gerilenler de O'na hakaret ettiler.*

Resmin Konusu: İsa'nın iki hırsızla çarmıha gerilmesi ve İsa'nın Giysilerinin Paylaşılması

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahneye yer verilmiştir. Bunlar, İsa'nın İki Hırsızla birlikte Çarmıha gerilmesi ve giysilerinin paylaşılmasıdır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Kompozisyonun merkezinde, haça gerili halde İsa yer alır. İsa'nın sağında ve solunda haça gerili hırsızlar vardır. İsa'nın üzerinde gerili olduğu haç, kahve tonlarındadır. İsa, başını hafifçe sola eğmiş, gövdesi dik ve el ayaları dışa bakacak şekilde resmedilmiştir. Üzerinde kısa ve şeffaf perizonion olan İsa'nın sağ böğründen kan ve su akmaktadır. Haçın iki yanında duran askerler koyu renk tunik giymişlerdir. İsa'nın gerili olduğu haçın sağında üç solunda ise iki asker vardır. Sahnenin solunda yer alan askerlerden önde olanı mızrağıyla İsa'ya doğru hamle yapmaktadır. Onun arkasındaki diğer askerler ise, İsa'ya doğru bakmaktadır. Çarmıhın sağ tarafındaki iki kişiden önde olanı kel ve sakallı verilmiştir. Figür, askeri kıyafetler içinde olmaması nedeniyle metinde sözü edilen başkahin ya da din bilgini olduğu düşünülmektedir.

Figürün arkasındaki askerin ise sağ elinde mızrağı vadır. Çarmıha gerili İsa'nın iki yanında yine haça gerili olan hırsızlara yer verilmiştir. Hırsızların isimleri kaynaklarda Gestas ve Dysmas olarak geçer (Öncelen, 2022, s.401). Her iki figürün de üzerlerinde beyaz şeffaf perizonion vardır. Figürler kızıl saçlı ve sakalsızdır. Hırsızlar İsa'ya doğru bakarken resmedilmiştir.

İsa'nın çarmıha gerilmesi konulu sahnenin altında, İsa'nın giysilerinin paylaşılması olayını anlatan sahneye yer verilmiştir. Sahnenin sağında ve solunda arka plan olarak ağaç kullanılmıştır. İsa'nın kıyafetinin iki ucunda ve ortasında askerler vardır. Askerlerden ortadaki sahnenin odak noktasıdır. Figürün arkasında, elips şeklinde içi yıldızlı mavi süsleme yer dikkati çeker. Asker, kırmızı tunik altında yeşil pantolon ve beyaz çizme giyinmiştir. Figür, sağ eliyle İsa'nın giysini tutmuş kendine doğru çeker. Diğer iki asker ise, daha genç verilmiştir. Figürler koyu renkli kıyafetler içindedir ve kumaşı kendilerine doğru çekerken resmedilmiştir.

Görsel 2. 161. *İsa'nın iki hırsızla çarmıha gerilmesi ve İsa'nın Giysilerinin Paylaşılması*

Katalog No: 131

Resim No: 2.162.

Folyo No: fol. 99v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 15/40-41

Metin: *40 Olup bitenleri uzaktan izleyen bazı kadınlar da vardı. Aralarında Mecdelli Meryem, küçük Yakup ile Yose'nin annesi Meryem ve Salome bulunuyordu. 41 İsa daha Celile'deyken bu kadınlar O'nun ardından gitmiş, O'na hizmet etmişlerdi. O'nunla birlikte Yeruşalim'e gelmiş olan daha birçok kadın da olup bitenleri izliyordu.*

Resmin Konusu: İsa'nın Çarmıha Gerilmesini Uzaktan İzleyen Kadınlar

İkonografik çözümleme: Folyonun altında bulunan sahnede Çarmıhta İsa olayı aktarılmıştır. Her iki sahnede de canlı renkler kullanılmış; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Kompozisyonun merkezinde, haça gerili halde İsa dikkati çeker. İsa'nın üzerinde gerili olduğu haç, kahve tonlarındadır. İsa, başını hafifçe sola eğmiş, gövdesi dik ve el ayaları dışa bakacak şekilde resmedilmiştir. İsa'nın sağ böğründen kan ve su akmaktadır. İsa'nın üzerine kısa ve şeffaf perizonion vardır. Haçın iki yanında duran askerler koyu renk tunik giymişlerdir. Askerlerden bazıları mızraklarıyla İsa'ya doğru hamle yaparken diğeri ise, İsa'ya doğru bakarken resmedilmiştir. Sahnenin en solunda üç Meryem ve Yusuf tasvirine yer verilmiştir. Figürlerin tümü haleli verilmiştir. Yusuf önde resmedilmiş olup açık kahve khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. İsa'nın annesi ise lacivert maphorionludur. Diğer, iki Meryem ise, koyu renkli maphorionludur ve İsa'ya doğru bakarken resmedilmiştir.

Görsel 2. 162. *İsa'nın Çarmıha Gerilmesini Uzaktan İzleyen Kadınlar*

Katalog No: 132

Resim No: 2.163.

Folyo No: fol. 100r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 15/46-74

Metin: *46 Yusuf keten bez satın aldı, cesedi çarmıhtan indirip beze sardı, kayaya oyulmuş bir mezara yatırarak mezarın girişine bir taş yuvarladı. 47 Mecdelli Meryem ile Yose'nin annesi Meryem, İsa'nın nereye konulduğunu gördüler.*

Resmin Konusu: İsa'nın Çarmıhtan İndirilmesi ve İsa'nın Gömülmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında bulunan sahnede İsa'nın Çarmıhtan İndirilmesi ve İsa'nın Gömülmesi olayları aktarılmıştır. Her iki sahnede de canlı renkler kullanılmış; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Sahnenin solunda İsa'nın çarmıhtan indirilmesi ve sağında ise mezara gömülmesi tasvir edilmiştir. Sahnenin merkezinde yer alan bir ağaç ile iki konuyu birbirinden ayrılmıştır. Sahnenin solunda İsa'nın çarmıhtan indirilmesi olayı aktarılmaktadır. Kompozisyonun merkezinde kızıl saçlı ve sakalsız, haça gerilmiş İsa dikkati çeker. Haçın sağındaki İsa'nın annesi Meryem, Mecideli Meryem ve diğer Meryem bulunmaktadır. Her üç figür de koyu renkli maphorion giyimlidir. Haçın sağında Nikemus ve anonim bir figür vardır. Nikedemus bir tabure üzerine çıkmış İsa'yı indirirken verilmiştir. Anonim figür ise, elindeki çekiçle resmedilmiştir. Kısa kırmızı tunikli olan figür, İsa'nın sol elindeki çiviyi çıkartmaktadır.

Yusuf, ayakta ve haleli resmedilmiş olup altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Sahnenin sağında, İsa'nın mezara götürülmesi olayı yer almaktadır. Yusuf ve Nikedemus, kefenlenmiş olan İsa'yı taşırken resmedilmiştir. Sahnede herhangi bir yazıt olmadığı için figürlerin kimlikleri hakkında bilgi sahibi değiliz. İsa'nın baş tarafında resmedilmiş öndeki figürün üzerinde mavi khiton üzerine altın sarısı himation görülmektedir. İsa'yı ayaklarından taşıyan figür ise altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyimlidir. Her ikisi de haledir.

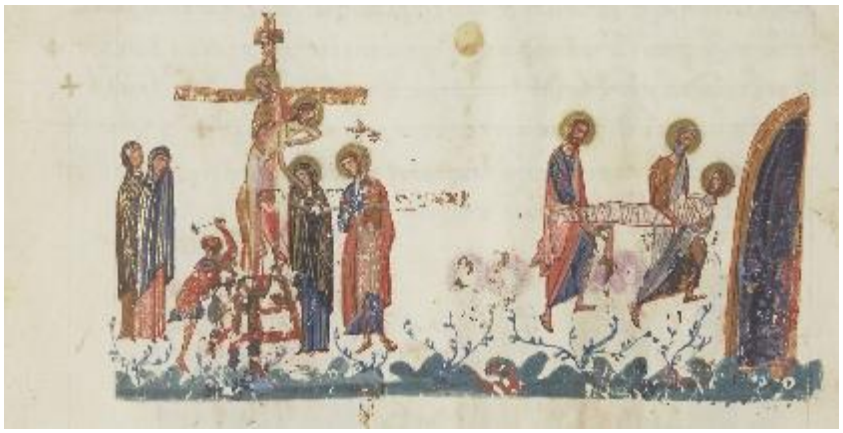

Görsel 2. 163. İsa'nın *Çarmıhtan İndirilmesi ve İsa'nın Gömülmesi*

Katalog No: 133

Resim No: 2.164 ve 2.165.

Folyo No: fol. 100v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim, ortada metin ve en alt kısmında resim olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 15/46-74

Metin: *[1]Şabat Günü geçince, Mecdelli Meryem, Yakup'un annesi Meryem ve Salome gidip İsa'nın cesedine sürmek üzere baharat satın aldılar. [2]Haftanın ilk günü sabah çok erkenden, güneşin doğuşuyla birlikte mezara gittiler. [3]Aralarında, "Mezarın girişindeki taşı bizim için kim yana yuvarlayacak?" diye konuşuyorlardı. [4]Başlarını kaldırıp bakınca, o kocaman taşın yana yuvarlanmış olduğunu gördüler. [5]Mezara girip sağ tarafta, beyaz kaftan giyinmiş genç bir adamın oturduğunu görünce çok şaşırdılar. [6]Adam onlara, "Şaşırmayın!" dedi. "Çarmıha gerilen Nasıralı İsa'yı arıyorsunuz. O dirildi, burada yok. İşte O'nu yatırdıkları yer. [7] Şimdi öğrencilerine ve Petrus'a gidip şöyle deyin: 'İsa sizden önce Celile'ye gidiyor. Size bildirdiği gibi, kendisini orada göreceksiniz.' "[8]Kadınlar mezardan çıkıp kaçtılar. Onları bir titreme, bir şaşkınlık almıştı. Korkularından kimseye bir şey söylemediler.*

Resmin Konusu: Anastasis ve Kadınlar Boş Mezar Başında

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahne bulunmaktadır. Folyonun üst kısmında Anastasis ve altta ise Kadınlar Boş Mezar Başında sahnelerine yer verilmiştir. Her iki sahnede de canlı renkler kullanılmış; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahneler çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Anastasis sahnesi, folyonun üstüne yerleştirilmiştir. İsa, sahnenin merkezinde bir yükselti üzerinde verilmiştir. Kayalık bir zemini andıran bu yükseltinin içinde çivi, kilit ve zincir parçaları yer almaktadır. İsa'nın kızıl saçı ve kızıl sakalı vardır ve kahverengi khiton üzerine mavi himation giyinmiştir. İsa'nın sol elinde kahverengi haç bulunmaktadır. Sağ eliyle de Adem'i bileğinden tutmaktadır. Sahnenin solunda Âdem ve Havva pembe bir lahit içerisinde resmedilmiştir. Sağ kolunu İsa'ya uzatan Adem gri saçlı ve sakallıdır. Kahverengi khiton üzerine gri himation giyimlidir. Adem'in arkasında Havva bulunmaktadır. Lacivert

stikharion üzerine kırmızı maphorion giyimlidir. İki elini İsa'ya doğru kaldırmış ve ona bakarken resmedilmiştir. Sahnenin sağında; Vaftizci Yahya, Süleyman, Davut ve anonim peygamber mavi lahit içinde verilmiştir. Yahya açık kahve khiton üzerin koyu kahve himation giyimlidir. Ensesine kadar uzanan kızıl saçları ve sivri sakalı vardır ve sağ eliyle takdis işareti yaparken resmedilmiştir. Yahya'nın hemen yanında, Kral Süleyman resmedilmiştir. Gri saçlı ve sakallı olan figürün başında tacı vardır ve kırmızı himation giyimlidir. Davut ise daha genç bir görünme sahip olup kızıl saçlı ve sakalsızdır. Figürün, başında tacı vardır ve lacivert himation giymektedir.

Folyonun altında kadınlar boş mezar başında olayı resmedilmiştir. Sahnenin solunda dört kadın sağında ise melek figürüne yer alır. Kadınlar ikili grup halinde resmedilmiştir. Bu kadınların kimliği şu şekildedir; İsa'nın annesi Meryem, Mecideli Meryem, Klopas'ın karısı Meryem ve Zebedi'nin oğullarının annesi Meryem'dir (Tükel ve Arsal, 2014: 169). Sahnede herhangi bir yazıt olmaması nedeniyle kimlikler tanımlanamamaktadır. Kadıların tümü haleli olup stikharion üzerine maphorion giyinmiştir. Öndeki kadınlardan biri elindeki buhurdanıyla birlikte dikkati çeker. Figür, mavi uzun stikharion üzerine pembe maphorion giyinmiştir. Sahnenin sağında, mezar taşının üzerine oturmuş melek vardır. Geniş kanatlara sahip olan figür sakalsız ve gençtir. Melek, açık kahve khiton üzerine pembe himation giyinmiştir.

Görsel 2. 164. *Anastasis*

Görsel 2. 165. *Kadınlar Boş Mezar Başında*

Katalog No: 134

Resim No: 2.166.

Folyo No: fol. 101r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 16/9-11

Metin: *[9] İsa, haftanın ilk günü sabah erkenden dirildiği zaman önce Mecdelli Meryem'e göründü. Ondan yedi cin kovmuştu. [10] Meryem gitti, İsa'yla bulunmuş olan, şimdiyse yas tutup gözyaşı döken öğrencilerine haberi verdi. [11] Ne var ki onlar, İsa'nın yaşadığını, Meryem'e göründüğünü duyunca inanmadılar.*

Resmin Konusu: Noli me Tangere

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, Noli me Tangere olayını aktarmaktadır. Sahnede canlı renkler kullanılmış; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Folyonun ortasında yer alan Noli me Tangere sahnesi, figür bakımından sade tutulmuştur ve arka plan olarak ağaç tasvirleri kullanılmıştır. Sahnenin merkezinde İsa ve Mecideli Meryem vardır. İsa, koyu kahve khiton üzerine lacivert himation giyinmiştir. Sağ eliyle takdis işareti yapan figür, kızıl saçlı ve sakallı resmedilmiştir. İsa'nın tam karşısında Mecideli Meryem vardır. Figür maphorionlu verilmiş olup yere diz çökmüş biçimde gösterilmiştir. İsa, Meryem'e gitmesini söylemiştir. Sahnenin sağında Meryem İkinci kez resmedilmiştir. Burada figür, İsa'ya doğru bakarak bulunduğu mekândan ayrılırken resmedilmiştir.

Görsel 2. 166. Noli me Tangere

Katalog No: 135

Resim No: 2.167 ve 2.168.

Folyo No: fol. 101v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Markos 16/19

Metin: [19] Rab İsa, onlara bu sözleri söyledikten sonra göğe alındı ve Tanrı'nın sağında oturdu.

Resmin Konusu: Ascension ve Sanatçı Tasviri

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahneye yer verilmiştir. Folyonun üst kısmında İsa'nın göğe alınması altta ise sanatçı sahnelerine yer verilmiştir. Her iki sahnede de canlı renkler kullanılmış; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahneler çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Folyonun üst kısmında Ascension tasvirine yer verilmiştir. Folyonun sağ köşesinde mavi mandorla içinde İsa, etrafında dört melek tarafından göğe alınması tasvir edilmiştir. İsa, açık kahve khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Mandorlanın etrafındaki meleklerin tümü genç ve sakalsız resmedilmiştir. Figürler, geniş altın sarısı kanatlara sahiptir. Sahnenin hemen altında İsa'nın havarileri ve annesi Meryem resmedilmiştir. Figürler bir sıra haline arka arkaya dizilmiştir. Figürlerin tümü başını yukarı kaldırmış İsa'nın yükselmesine şahitlik etmektedir. Meryem sahnenin sağında iki havari arasında verilmiştir. Meryem, altın yaldız haleli olup kahverengi maphorion ve lacivert uzun stikharionludur. Figür, başın yukarı doğru kaldırmış İsa'nın yükselmesine şaşkınlık içinde bakmaktadır. Havarilerden sadece on biri resmedilmiştir. Figürlerden dördü sağ kolunu havaya kaldırarak işaret parmağı ile İsa'nın göğe yükselişini işaret etmektedir.

Görsel 2. 167. *Ascension*

Görsel 2. 168. *Sanatçı Tasviri*

Katalog No: 136

Resim No: 2.169.

Folyo No: fol. 104r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak:

Metin:

Resmin Konusu: Luka İncili

İkonografik çözümleme: Luka bölümünün başında bulunan figürlü tezhip tasviri, folyonun üçte ikisini kaplamaktadır. Kareye yakın dikdörtgen formdaki bu eser, zengin bir dekorasyona sahiptir. Tezhibin kenarları bordo bir şerit ile belirginleştirilmiştir. Alt fon olarak altın yaldız renginin kullanıldığı süslemede, yeşil, lacivert ve bordo renkler tercih edilmiştir. Tezhibin yüzeyi, birbirini tekrar eden motiflerle kaplıdır. Bu motifler arasında, birbirine bağlanmış kareler ve beşgenlerin oluşturduğu dört yapraklı çiçek desenleri ve içine yerleştirilmiş Bizans çiçekleri bulunmaktadır. Ayrıca, süslemenin dört köşesinde Bizans çiçeği motifleri yer alır.

Tezhip içine yerleştirilmiş üç madalyon vardır. Tezhibin ortasında İncil yazarı Luka'un bulunduğu madalyon diğerlerine oranla daha büyük resmedilmiştir. İncil yazarı, klasik tarzda verilmiş olup bir arkalıklı bir taht üzerinde oturmaktadır. Figür, sağ eliyle elindeki kâğıda İncil metni yazarken verilmiştir. Ayrıca sahnede masa gibi detaylara da yer verilmiştir.

Tezhipte yer alan diğer iki madalyondan biri, üst kısımda dışa taşkın şekilde yerleştirilmiştir. Bu madalyonun içinde "İsa" tasviri dikkat çekmektedir. İsa, arkalıklı bir taht üzerinde oturmakta ve ayakları bir podest üzerinde durmaktadır. Kızıl sakallı olarak betimlenen figür, sağ eliyle takdis işareti yaparken sol elinde bir rulo tutmaktadır.

Sahnenin altında, başka bir madalyonun içine yerleştirilmiş Zekeriya tasviri bulunmaktadır. Bu figür ayakta durmakta olup, sağ eliyle bir polykandilion tutarken sol elinde bir maket taşımaktadır. Zekeriya, gri saçlı ve sakallı olarak betimlenmiş olup, imparatorluk kıyafetleri içindedir.

Görsel 2. 169. *Luka Bölümü*

Katalog No: 137

Resim No: 2.170.

Folyo No: fol. 105r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 1/8-22

Metin: *[8]Zekeriya, hizmet sırasının kendi bölüğünde olduğu bir gün, Tanrı'nın önünde kâhinlik görevini yerine getiriyordu. [9]Kâhinlik geleneği uyarınca Rab'bin tapınağına girip buhur yakma görevi kurayla ona verilmişti. [10]Buhur yakma saatinde bütün halk topluluğu dışarıda dua ediyordu. [11]Bu sırada, Rab'bin bir meleği buhur sunağının sağında dikilip Zekeriya'ya göründü. [12]Zekeriya onu görünce şaşırdı, korkuya kapıldı. [13]Melek ona, «Korkma, Zekeriya» dedi, «duan kabul edildi. Karın Elizabet sana bir oğul doğuracak, onun adını Yahya koyacaksın. [14]Sevinip coşacaksın. Birçokları da onun doğumuna sevinecek. [15]O, Rab'bin gözünde büyük olacak. Hiç şarap ve içki içmeyecek; daha annesinin rahmindeyken Kutsal Ruh'la dolacak. [16]İsrail oğullarından birçoğunu, Tanrıları olan Rab'be döndürecek. [17]Babaların yüreklerini çocuklarına döndürmek, söz dinlemeyenleri doğru kişilerin anlayışına yöneltmek ve Rab için hazırlanmış bir halk yetiştirmek üzere, İlyas'ın ruhu ve gücüyle Rab'bin önünden gidecektir.» [18]Zekeriya meleğe, «Bundan nasıl emin olabilirim?» dedi. «Çünkü ben yaşlandım, karımın da yaşı ilerledi.» [19]Melek ona şöyle karşılık verdi: «Ben Tanrı'nın huzurunda duran Cebrail'im. Seninle konuşmak ve bu müjdeyi sana bildirmek için gönderildim. [20]İşte, belirlenen zamanda yerine gelecek olan sözlerime inanmadığın için dilin tutulacak, bunların gerçekleşeceği güne dek konuşamayacaksın.» [21]Zekeriya'yı bekleyen halk, onun tapınakta bu kadar uzun süre kalmasına şaştı. [22]Zekeriya ise dışarı çıktığında onlarla konuşamadı. O zaman tapınakta bir görüm gördüğünü anladılar. Kendisi onlara işaretler yapıyor, ama konuşamıyordu. [23]Görev süresi bitince Zekeriya evine döndü. [24]Bir süre sonra karısı Elizabet gebe kaldı ve beş ay evine kapandı. [25]«Bunu benim için yapan Rab'dir» dedi. «Bu günlerde benimle ilgilenerek insanlar arasında utancımı giderdi.»*

Resmin Konusu: Zekeriya'ya Müjde ve Zekeriya'nın Dilsizliği

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, Zekeriya'ya Müjde ve Zekeriya'nın Dilsizliği olayını aktarmaktadır. Sahnede mimari arka plan yoktur. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahne sağdan sola doğru okunmaktadır. Sağ tarafta, tapınakta Zekeriya'nın müjdelenmesi olayına yer verilmiştir. Müjdenin tapınakta geçmesi nedeniyle sahnede kiborion tasviri bulunmaktadır. Kiborionun her iki yanında Zekeriya ve Melek resmedilmiştir. Zekeriya, tapınağa kandil yapmak için girmiştir ve sol elinde zincirli bir buhurdan tutmaktadır. Zekeriya'nın tam karşısında, ona müjde getiren bir melek yer alır. Melek, büyük altın sarısı kanatlarıyla dikkat çekmektedir ve mavi bir himation üzerine sağ omzu açık altın sarısı bir khiton giymiştir. Genç görünümlü figür, sağ elini Zekeriya'ya doğru uzatarak takdis işareti yapmaktadır.

Sahnenin sol kısmında, Zekeriya ve bir insan topluluğu resmedilmiştir. Zekeriya, tapınaktan şaşkın ve dili tutulmuş bir halde çıkmış, karşısındaki insanlara bir şeyler anlatmaya çalışmaktadır. Fakat onlar Zekeriya'yı anlamadıklarını jest ve mimiklerinden belli etmektedir. Bunlar arasında önde tekli olarak verilen bu kişi, ellerini göğüs hizasında açarak Zekeriya'yı anlamadığını ifade etmektedir. Yüzündeki şaşkınlık ifadesi, kaşlarının yukarı kalkmış olması ve ağzının hafifçe açık durmasıyla belirgindir. Figürün arkasındaki bir grup insan ise ellerini havaya kaldırmış olup yüzerinde şaşkınlık ifadesi vardır.

Görsel 2. 170. *Zekeriya'ya Müjde ve Zekeriya'nın Dilsizliği*

Katalog No: 138

Resim No: 2.171.

Folyo No: fol. 105v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 1/26-38

Metin: *[26-27]Elizabet'in hamileliğinin altıncı ayında Tanrı, melek Cebrail'i Celile'de bulunan Nasıra adlı kente, Davut'un soyundan Yusuf adındaki adama nişanlı olan bir kıza gönderdi. Kızın adı Meryem'di. [28]Onun yanına giren melek, «Ey Tanrı'nın lütfuna erişen kız, selam! Rab seninledir» dedi. [29]Söylenenlere çok şaşıran Meryem, bu selamın ne anlama gelebileceğini düşünmeye başladı. [30]Ama melek ona, «Korkma Meryem» dedi, «sen Tanrı'nın lütfuna eriştin. [31]Bak, gebe kalıp bir oğul doğuracaksın, adını İsa koyacaksın. [32]O büyük olacak, kendisine `en yüce Olan'ın Oğlu' denecek. Rab Tanrı O'na, atası Davut'un tahtını verecek. [33]O da sonsuza dek Yakup'un soyu üzerinde egemenlik sürecek ve egemenliğinin sonu gelmeyecektir.» [34]Meryem meleğe, «Bu nasıl olur? Ben erkeğe varmadım ki» dedi. [35]Melek ona şöyle cevap verdi: «Kutsal Ruh senin üzerine gelecek, en yüce Olan'ın gücü senin üstüne gölge salacak. Bunun için doğacak olana kutsal, Tanrı Oğlu denecek. [36]Bak, senin akrabalarından Elizabet de yaşlılığında bir oğula gebe kalmıştır. Kısır bilinen bu kadın şimdi altıncı ayındadır. [37]Tanrı'nın yapamayacağı hiçbir şey yoktur.» [38]«Ben Rab'bin kuluyum» dedi Meryem, «bana dediğin gibi olsun.» Bundan sonra melek onun yanından ayrıldı.*

Resmin Konusu: Meryem'e Müjde

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, Meryem'e müjde olayını aktarmaktadır. Sahnede canlı renkler kullanılmış; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Sahne'nin tam ortasında kuyu başında Meryem ve ona havadan uçarak/süzülerek gelen Gabriel resmedilmiştir. Meryem, mavi tunik üzerine altın renkli bir kontürle çevrelenmiş kahverengi maphorion içerisinde tasvir edilmiştir. Meryem altın sarısı halelidir. Yonca

biçimli bir çeşmenin başında resmedilen figürün sol elinde sürahi vardır. Meryem, başını sağ doğru çevirmiş kendisine müjde getiren meleğe doğru şaşkınlık içerisinde bakmaktadır. Melek Gabriel ise gökyüzünden süzülerek Meryem'e doğru yönelmektedir. Figür, sağ eliyle takdis yapmaktadır. Altın rengi geniş kanatlara sahip olan figür, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir.

Görsel 2. 171. *Meryem'e Müjde*

Katalog No: 139

Resim No: 2.172.

Folyo No: fol. 106r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 1/39-45

Metin: *[39]O günlerde Meryem kalkıp aceleyle dağlık bölgeye, Yahuda oymağının bir kentine gitti. [40]Zekeriya'nın evine girerek Elizabet'i selamladı. [41-42]Elizabet Meryem'in selamını duyunca rahmindeki çocuk hopladı. Kutsal Ruh'la dolan Elizabet, yüksek sesle şöyle dedi: «Kadınlar arasında kutsanmış bulunuyorsun, rahminin ürünü de kutsanmıştır! [43]Nasıl oldu da Rabbimin annesi yanıma geldi? [44]Bak, selamının sesi kulaklarıma eriştiği an, çocuk rahmimde sevinçle hopladı. [45]İman eden kadına ne mutlu! Çünkü Rab'bin ona söylediği sözler gerçekleşecektir.»*

Resmin Konusu: Meryem'in Elizabeth'i Ziyareti

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, Meryem'in Elizabeth'i ziyareti sahnesini içermektedir. Canlı renklerin tercih edildiği sahnede mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonlar kullanılmıştır. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Meryem'in başı altın sarısı bir hale ile çevrilmiş olup, kırmızı ayakkabılar giymiştir. Figürün sol tarafında Elizabeth bulunmaktadır. Elizabeth, turuncu bir stikharion üzerine kahverengi bir maphorion giymiştir. Meryem ve Elizabeth figürleri, yüzlerini birbirlerine dokundurmuş ve içtenlikle sarılmışlardır. Sahnede mimari tasvirlere de yer verilmiştir; çatılı evlerden birinin Elizabeth'e ait olduğu düşünülmektedir.

Görsel 2. 172. *Meryem'in Elizabeth'i Ziyareti*

Katalog No: 140

Resim No: 2.173.

Folyo No: fol. 106v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 1/57

Metin: [57]Elizabet'in doğum yapacağı vakit geldi ve bir oğul doğurdu.

Resmin Konusu: Yahya'nın Doğumu

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, Yahya'nın doğum sahnesini içermektedir. Canlı renklerin tercih edildiği sahnede mavi, kırmızı, gri ve kahve tonlar kullanılmıştır. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne figür bakımından zengindir ve oran ve orantıya dikkat edilerek oluşturulmuştur.

Sahnenin merkezinde Elizabeth kırmızı minderli stibadium üzerinde uzanmıştır. Donuk bir ifadeye sahip olan Elizabeth, kahverengi maphorion giyimlidir. Figürün ayak ucunda iki hizmetçi resmedilmiştir. Her iki figüründe saçları örgülüdür. Figürler sağ ellerinde tutuğu altın kâseyi Elizabeth'e doğru uzatırken tasvir edilmiştir. Sahnenin sağında ise iki ebe tarafından yıkanan Yahya resmedilmiştir. Figür altın halelidir. Yahya'nın solunda ve arkasında yer alan ebeler ise genç bir görünüme sahiptir. Sağdaki ebe, iki eliyle tuttuğu ibriği Yahya'nın üzerine doğru dökmektedir. Arkadaki diğer ebe ise kahverengi tunik giyimlidir.

Görsel 2. 173. *Yahya'nın Doğumu*

Katalog No: 141

Resim No: 2.174 ve 2.175.

Folyo No: fol. 107r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim, onun altında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere dörde bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 1/57-79

Metin: *58 Komşularıyla akrabaları, Rab'bin ona ne büyük merhamet gösterdiğini duyunca, onun sevincine katıldılar. 59 Sekizinci gün çocuğun sünneti için geldiler. Ona babası Zekeriya'nın adını vereceklerdi. 60 Ama annesi, «Hayır, adı Yahya olacak» dedi. 61 Ona, «Akrabaların arasında bu adı taşıyan hiç kimse yok ki» dediler. 62 Bunun üzerine babasına işaretler yaparak çocuğun adını ne koymak istediğini sordular. 63 Onlardan bir yazı levhası isteyen Zekeriya, «Adı Yahya'dır» diye yazdı. Herkes şaşakaldı. 64 O anda Zekeriya'nın ağzı açıldı, dili çözüldü. Tanrı'yı överek konuşmaya başladı. 65 Çevrede oturanların hepsi korkuya kapıldı. Bütün bu olaylar, Yahudiye'nin dağlık bölgesinin her yanında konuşulur oldu. 66 Duyan herkes derin derin düşünüyor, «Bu çocuk acaba ne olacak?» diyordu. Çünkü Rab onunla birlikteydi. 66 Olayı duyanların hepsi, "Acaba nasıl bir çocuk olacak bu!" diye meraklanıyorlardı. Çünkü Rab'bin eli gerçekten Yahya ileydi. 67 Yahya'nın babası Zekeriya Kutsal Ruh'la doldu ve peygamberlik sözleri söyledi: 68 "İsrail'in Tanrısı Rab kutlu olsun. Çünkü halkının arasına geldi ve onlara kurtulmalık sağladı. 69 Uşağı Davut'un evinden bizlere güçlü bir kurtarıcı yükseltti. 70 Çok öncelerden kutsal peygamberlerinin ağzından, 71 Düşmanlarımızdan ve bize kin besleyenlerin tümünün elinden bizi kurtaracağını, 72 Atalarımıza acıyıp kutsal antlaşmasını anımsayacağını bildirdi. 73 Bize neler sağlayacağına ilişkin atamız İbrahim'e ant içti. 74 Düşmanlarımızın elinden kurtulup korkusuzca kendisine tapınmamızı, 75 O'nun önünde yaşamımızın tüm günlerinde kutsal ve doğru olmamızı sağlayacağına ant içti. 76 Sen de ey çocuk, Yüce Olan'ın peygamberi diye çağrılacaksın. Çünkü Rab'bin önünden O'nun yollarını hazırlamaya gideceksin; 77 O'nun halkına, günahlarının bağışlanması için kurtuluş bilgisi vermeye.. 78 Tanrımız'ın sınırsız acımasıyla yücelerden üzerimize gün ışığı doğacak, 79 Karanlıkta ve ölümün gölgesinde oturanlara parlayacak, Ayaklarımızı barış yoluna doğrultacak."*

Resmin Konusu: Yahya'nın Adının konması ve Zekeriya'nın Kehaneti

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahneye yer verilmiştir. Folyonun üst kısmında Yahya'nın adının konması altta ise Zekeriya'nın kehaneti konulu sahnelere yer verilmiştir. Her iki sahnede de canlı renkler kullanılmış; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahneler çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Sahnenin merkezine kucağında Yahya'yı tutan Elizabeth yerleştirilmiştir. Figür, donuk bir ifadeyle tasvir edilmiş olup kahverengi maphorion giyimlidir. Figürün kollarında bebek Yahya resmedilmiştir. Yahya, altın sarısı tunikli ve halelidir. Elizabeth'in tam karşısında sırtı düz tepesi kavisli olan arkalıklı taht üzerinde Zekeriya yer almaktadır. Zekeriya'nın mucizevi bir şekilde dili açılmış adı Yahya'dır demiş ve sol elinde tuttuğu tablete Yahya yazarken resmedilmiştir. Figür, yaşlı bir görünüme sahip olup ensesine kadar uzanan saçları ve sivri sakalı ile dikkati çeker. Zekeriya etek kısmı altın yaldızlı mavi tunik üzerine kenarları altın yaldız işlemeli kırmızı bir pelerin giyinmiştir. Sahnenin sağında, Yahya'nın akrabaları resmedilmiştir. Bunlar Zekeriya'nın dilinin çözülmesini şaşkınlıkla izlemektedir. Üç figürde tam boy resmedilmiştir. Figürlerden iki tanesi yaşlı bir görünme sahipken diğeri ise gençtir. Figürlerin tümü tunik üzerine pelerin giyinmişlerdir. Sahnenin en sağında ise kiborion yapısı resmedilmiştir.

Folyonun altında yer alan sahne, Zekeriya'nın kehaneti olayını içermektedir. Zekeriya, bir insan topluluğunun önünde sol elinde kandille resmedilmiştir. Figür, mavi tunik üzerine altın yaldız süslemeli kahve tonlarına sahip bir pelerin giymiştir. Başını bir hale çevreleyen figür, kafasını şahitlere doğru çevirmiştir. Figür, sağ eliyle takdis işareti yaparak sağ üst köşedeki madalyon içerisinde resmedilen İsa'yı işaret etmektedir. Sahnenin solunda, yüzleri tahrip olmuş üçü tam boyda resmedilmiş bir grup insan tasviri yer alır.

Görsel 2. 174. *Yahya'nın Adının Konması*

Görsel 2. 175. *Zekeriya'nın Kehaneti*

Katalog No: 142

Resim No: 2.176.

Folyo No: fol. 107v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 1/80

Metin: [80]Çocuk büyüyor, ruhsal yönden güçleniyordu. İsrail halkına görüneceği güne dek ıssız yerlerde yaşadı.

Resmin Konusu: Meleğin Yahya'yı Çöle Götürmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında sağ alt köşesinde yer alan sahne, Yahya'nın bir melek tarafından yönlendirilmesi olayını aktarmaktadır. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin solunda bir melek ve çocuk Yahya resmedilmiştir. Melek geniş altın sarısı kanatlarıyla dikkati çeker. Üzerinde pembe khiton üzerine sağ omzu açık altın sarısı bir himation bulunmaktadır. Genç bir görünüme sahip olan figür, sağ eliyle Yahya'nın sol bileğini kavramıştır. Başını Yahya'ya doğru çevirmiştir. Figür, adım atarken resmedilmiştir. Yahya ise küçük bir çocuk olarak betimlenmiştir. Figür, dizinin üzerinde mavi bir tunik giyinmiştir ve halelidir. Sahnenin sağında, kahverengi bir dağ resmedilmiştir. Dağın kenarında, yabanıl kıyafetler içinde bulunan Yahya, sol eliyle önündeki ağaçtan yemiş koparmaktadır. Yahya burada yetişkin bir biçimde verilmiştir.

Görsel 2. 176. *Meleğin Yahya'yı Çöle Götürmesi*

Katalog No: 143

Resim No: 2.177 ve 2.178.

Folyo No: fol. 108r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 2/1-14

Metin: *2O günlerde Sezar Avgustus tüm Roma dünyasında bir nüfus sayımının yapılması için ferman çıkardı. 2Bu ilk sayım, Kirinyus'un Suriye valiliği zamanında yapıldı. 3Herkes yazılmak için kendi kentine gitti.4Böylece Yusuf da, Davut'un soyundan ve torunlarından olduğu için Celile'nin Nasıra kentinden kalkıp Yahudiye bölgesine, Davut'un kenti olan Beytlehem'e gitti. 5Orada, hamile olan nişanlısı Meryem'le birlikte yazılacaktı. 6-7Onlar oradayken, Meryem'in doğum yapma vakti geldi ve ilk oğlunu doğurdu. Onu kundağa sarıp bir yemliğe yatırdı. Çünkü handa kendilerine yer yoktu.*

Resmin Konusu: Beytüllahim'e Yolculuk ve İsa'nın Doğumu

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahneye yer verilmiştir. Folyonun üst kısmında Beytüllahim'e Yolculuk altta ise İsa'nın Doğumu konulu sahnelere yer verilmiştir. Her iki sahnede de canlı renkler kullanılmış; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahneler çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Folyonun ortasında Beytüllahim'e Yolculuk olayı resmedilmiştir. En sağda Yusuf tasvir edilmiştir. Haleli olarak resmedilen Yusuf, kızıl saçlı ve sakalsızdır. Yusuf, sağ eliyle eşeğin yularını kavrarken sol elini açmış karşısında duran altın kapılı mimari girişi işaret etmektedir. Başını Meryem ve Yakup'a doğru çevirmiştir. Sahnenin tam merkezinde beyaz eşek üzerinde Meryem resmedilmiştir. Figür, Yusuf'a doğru bakmaktadır. Koyu kahverengi maphorion giyimlidir. Sahnenin solunda Yakup dikkati çeker. Figür, mavi khiton üzerine kahverengi himation giyinmiştir.

Folyonun altındaki ikinci sahnede ise doğum olayına yer verilmiştir. Söz konusu sahne oldukça zengin bir anlatıma sahiptir. Merkezde İsa'nın doğum sahnesi yer alırken, sol üstte melekler, sağ üstte meleğin yol gösterdiği çoban, sağ altta İsa'nın ilk banyosu ve sol altta ise Yusuf'un tasviri vardır.

Sahnenin merkezinde doğum sahnesi bulunmaktadır. Kutsal doğumun gerçekleştiği mağara kompozisyonun ortasında diagonal biçimde resmedilmiştir. Sahne detaylarını Luka incilinden almaktadır. Meryem, mağara ortasında altın yaldızlı bir yatak üzerinde yarı uzanır biçimde yatmaktadır. Figür, kahverengi maphorion ve lacivert uzun stikharionlu resmedilmiştir. Meryem, sağ elini solunda resmedilen kundağa sarılı bebek İsa'ya doğru uzatmaktadır. İsa, yerden hafif yüksekte yemlikte yatmaktadır. Altın yaldızlı bir halesi vardır. İsa'nın yattığı yemliğin hemen yanında doğum sahnesinin vazgeçilmez figürleri olan eşek ve öküz tasviri dikkati çeker.

Kompozisyonun altında İsa'nın ilk banyosu olayı vardır. Bebek İsa, tek ayaklı bir küvet içinde ebeleri tarafından yıkanırken resmedilmiştir. Sahnenin sağında, ayakta duran ebe Salome'dir. Kırmızı maphorion üzerine mavi tuniklidir. Figür, öne doğru eğilerek İsa'nın üzerine su dökmektedir. İsa'nın arkasında çömelmiş biçimde resmedilen diğer figür ise Mea'dır. Figürün başında gri renkli bir başlık vardır. Sahnenin sol alt köşesinde Yusuf resmedilmiştir. Figür, gri khiton üzerine kahve tonlarında himation giyinmiştir. Seki üzerinde otururken resmedilen Yusuf, Yusuf, Meryem ve İsa'ya sırtının dönmüş olup düşünceli bir yüz ifadesine sahiptir.

Sahnenin sol üst köşesinde üç melek resmedilmiştir. Melekler ellerini göğüs hizasında kaldırarak olayı kutsamaktadır. Her üç melekte halelidir. Meleklerden sadece sondaki kanatlı resmedilmiştir. Meleklerin tümü altın sarısı himation giyimli olup genç bir görünüme sahiptir.

Doğum sahnesinin sağına çobanlara müjde tasviri yerleştirilmiştir. Müjdeyi ileten melek haleli ve kanatları vardır. Pembe tunikli figür, sağ elini çobanlara doğru uzatmıştır ve onlara müjdeyi vermektedir. Meleğin karşında yer alan iki çobanlardan biri genç diğeri ise yaşlıdır. Genç olan koyu saçlı ve sakalsızdır. Üzerinde kenarlı kürklü kırmızı kısa tunik vardır. Bacakları ve ayakları çıplaktır. Sağ elini göğüs hizasında kaldırmıştır. Yaşlı figür ise gri saçlı ve sakallıdır. Üzerinde kahverengi kısa tunik vardır. Sol elinde asası vardır.

Görsel 2. 177. *Beytüllahim'e Yolculuk*

Görsel 2. 178. *İsa'nın Doğumu*

Katalog No: 145

Resim No: 2.179. ve 2.180.

Folyo No: fol. 108v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 2/8-16

Metin: *[8]Aynı yörede, sürülerinin yanında nöbet tutarak geceyi kırlarda geçiren çobanlar vardı. [9]Rab'bin bir meleği onlara göründü ve Rab'bin görkemi çevrelerini aydınlattı. Büyük bir korkuya kapıldılar. [10-11]Melek ise onlara, «Korkmayın!» dedi. «Size, tüm halk için büyük sevinç kaynağı olacak bir müjde getiriyorum: bugün size, Davut'un kentinde bir Kurtarıcı doğdu. Bu, Rab olan Mesih'tir. [12]Ve işte size bir işaret: kundağa sarılmış ve yemlikte yatan bir bebek bulacaksınız.» [13-14]Birdenbire meleğin yanında, göksel ordulardan oluşan büyük bir topluluk belirdi. Tanrı'yı överek, «En yücelerde Tanrı'ya yücelik olsun, yeryüzünde O'nun hoşnut kaldığı insanlara esenlik olsun!» dediler. [15]Melekler yanlarından ayrılıp göğe çekildikten sonra çobanlar birbirlerine, «Haydi, Beytlehem'e gidelim, Rab'bin bize bildirdiği bu olayı görelim» dediler. [16]Aceleyle gidip Meryem'le Yusuf'u ve yemlikte yatan bebeği buldular. [17]Onları görünce, çocukla ilgili olarak kendilerine anlatılanları onlara bildirdiler.*

Resmin Konusu: Çobanlara Müjde ve Çobanların Meleği Takip Etmesi

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahneye yer verilmiştir. Bunlardan üstte olanı, çobanlara müjde diğeri ise çobanların meleği takip etmesini konu alır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

İlk sahne çobanlara müjde konusunu aktarmaktadır. Sahnenin solunda çobanlara müjdeyi getiren melek resmedilmiştir. Figür uçları mavi altın sarısı geniş kanatlara sahiptir. Adım atar pozisyonda olan melek, sol eliyle takdis işareti yapmıştır ve kahverengi khitonun üzerine altın sarısı bir himation giymektedir. Meleğin tam karşısında, iki çoban tasviri yer almaktadır. Çobanlardan biri yaşlıdır ve sol elinde bir asa tutmaktadır. Diğer çoban ise daha gençtir ve pembe tunikin altına mavi pantolon giymiştir. Çobanların arkasında, yüksek bir tepe dikkati

çekmektedir. Tepenin üzerinde çeşitli bitkisel süslemeler bulunmaktadır ve tepenin etrafında otlayan dört koyun resmedilmiştir.

Folyonun orta sağ köşesindeki ikinci sahnede ise, meleği takip eden çobanlar yer almaktadır. Melek, sahnenin solunda çobanların önünde resmedilmiştir ve geniş kanatlara sahip olan figür kahverengi khitonun üzerine altın sarısı himation giymektedir. Melek, başını arkaya çevirmiş ve kendisini takip eden çobanlara doğru bakmaktadır. Her iki çoban da genç görünümlü olup tunik giyimlidir.

Görsel 2. 179. *Çobanlara Müjde*

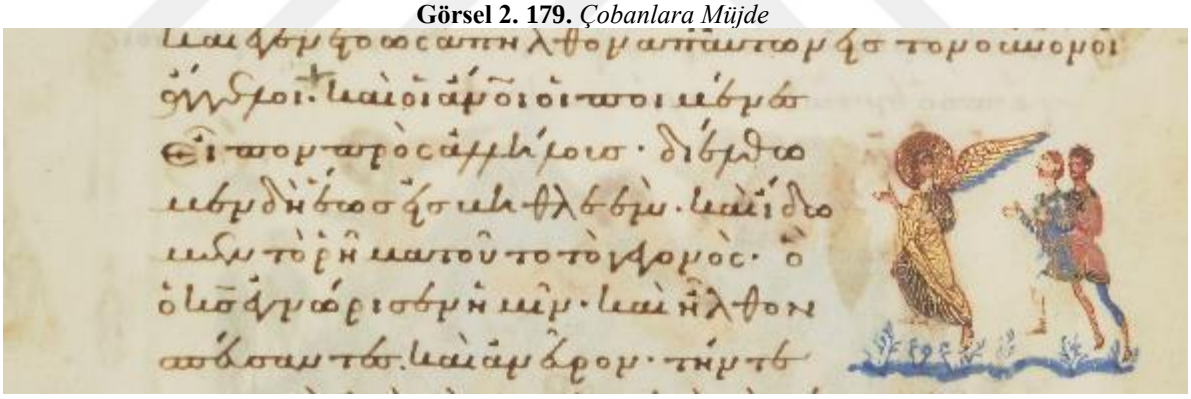

Görsel 2. 180. *Çobanların Meleği Takip Etmesi*

Katalog No: 146

Resim No: 2.181.

Folyo No: fol. 109v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 2/22-29

Metin: *22Musa'nın Yasasına göre arınma günlerinin[ç] bitiminde Yusuf'la Meryem çocuğu Rab'be adamak için Kudüs'e götürdüler. 23Nitekim Rab'bin Yasasında, «İlk doğan her erkek çocuk Rab'be adanmış sayılacak» diye yazılmıştır. 24Ayrıca Rab'bin Yasasında buyrulduğu gibi, kurban olarak «bir çift kumru ya da iki güvercin yavrusu» sunacaklardı. 25O sırada Kudüs'te Şimon adında bir adam vardı. Doğru ve dindar biri olan bu adam, İsrail'in teselli edileceği zamanı özlemle bekliyordu. Kutsal Ruh onun üzerindeydi. 26Rab'bin Mesihini görmeden kendisinin ölmeyeceği ona Kutsal Ruh tarafından bildirilmişti. 27-28Böylece Şimon, Ruh'un yönlendirmesiyle tapınağa geldi. Küçük İsa'nın annesi babası, Kutsal Yasa'nın ilgili kuralını yerine getirmek üzere O'nu içeri getirdiklerinde, Şimon O'nu kucağına aldı ve Tanrı'yı överek şöyle dedi: 29«Ey Rabbim, vermiş olduğun sözü tuttun; kulun olan ben artık huzur içinde ölebilirim. 30-32Çünkü senin sağladığın ve tüm halkların gözü önünde hazırladığın kurtuluşu, ulusları aydınlatıp halkın İsrail'e yücelik kazandıracak ışığı gözlerimle gördüm.»*

Resmin Konusu: İsa'nın Tapınağa Takdimi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nı tapınağa takdimi olayını aktarmaktadır. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Sahnenin merkezinde, baldakan biçimli altın sarısı renkli bir altar bulunur. Altarın solunda Meryem, kucağındaki çocuk İsa'yı Simeon'a doğru uzatmaktadır. Meryem, lacivert renkli bir stikharion ve kahverengi maphorion giymiştir. Çocuk İsa ise altın sarısı renkte kısa kollu bir tunik giymiştir. Altarın sağ tarafında ise Simeon, uzun gri saçlı ve gri sakallı bir başrahip

görünümünde tasvir edilmiştir. Simeon'un üzerinde altın sarısı himation bulunmakta ve elleri örtülüdür. Başı öne eğik, itaatkâr bir şekilde çocuk İsa'yı kucağına almak için beklemektedir. Simeon'un arkasında ise açık kahverengi stikharionun üzerine koyu kahverengi maphorion giymiş olan Anna yer almaktadır. Anna, gökyüzüne doğru bakarken resmedilmiştir. Sahnede Meryem'in arkasında yer alan Yusuf, elinde bir çift güvercin taşımaktadır. Mavi khiton üzerine kahverengi renkte bir himation giymiştir. Figür, adım atar pozisyonda olup Meryem'e doğru yaklaşmaktadır.

Görsel 2. 181. *İsa'nın Tapınağa Takdimi*

Katalog No: 147

Resim No: 2.182.

Folyo No: fol. 110r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 2/46-50

Metin: [41]İsa'nın annesi babası her yıl Fısıh bayramında Kudüs'e giderlerdi. [42]İsa on iki yaşına gelince, bayram geleneğine uyarak yine gittiler. [43-44]Bayramdan sonra eve dönerlerken küçük İsa Kudüs'te kaldı. Bunu fark etmeyen annesi babası, çocuğun yol arkadaşlarıyla birlikte olduğunu sanarak bir günlük yol gittiler. Sonra O'nu akrabalar ve dostlar arasında aramaya başladılar. [45]Bulamayınca O'nu araya araya Kudüs'e döndüler. [46]Üç gün sonra O'nu tapınakta buldular. Din öğretmenleri arasında oturmuş hem onları dinliyor, hem sorular soruyordu. [47]O'nu dinleyen herkes, zekâsına ve verdiği cevaplara hayran kaldı. [48]Annesi babası O'nu görünce şaşırdılar. Annesi O'na, «Çocuğum, bize bunu niçin yaptın? Bak, babanla ben büyük kaygı içinde seni arayıp durduk» dedi. [49]O da onlara, «Beni niçin arayıp durdunuz?» dedi. «Babamın evinde bulunmam gerektiğini bilmiyor muydunuz?» [50]Ne var ki onlar, bu sözle ne demek istediğini anlamadılar. [51]İsa onlarla yola çıkıp Nasıra'ya döndü. Onların sözünü dinlerdi. Annesi bütün bu olup bitenleri yüreğinde sakladı. [52]İsa bilgelikte ve boyda gelişiyor, Tanrı'nın ve insanların beğenisini kazanıyordu.

Resmin Konusu: İsa Tapınakta

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa tapınakta öyküsünü aktarmaktadır. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Sahnenin merkezinde, İsa iki yandan dört basamakla yükseltilmiş, sırtı düz bir taht üzerinde oturmaktadır. Figür, Luka incilindeki tasvire uygun olarak genç bir şekilde betimlenmiştir. Sağ eliyle takdis işareti yaparken, sol eliyle kahverengi cilde sahip kutsal kitabı tutmaktadır. İsa'nın altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giymektedir.

İsa'nın her iki yanında üçerli gruplar halinde oturan bir insan grubu bulunmaktadır. Solundaki grup yaşlı figürlerden oluşmaktadır. Gri saçlı ve gri sakallı figürlerden biri İsa'ya yakındır ve mavi khiton üzerine mor himation giymektedir. Ortadaki yaşlı adam kırmızı khiton üzerine altın sarı himation giymiştir ve başını yanındaki adama doğru çevirmiştir. Üçüncü figür ise mavi khiton üzerine koyu kahve himation giymiştir. İsa'nın sağındaki ikinci üçlü grup da benzer şekilde arkalıksız bir mobilya üzerinde oturmaktadır. Tüm figürlerin başı kapalıdır. İsa'ya yakın olan ve diğer uçtaki figür yaşlı bir görünüme sahiptir. Ortadaki figür ise daha gençtir ve mor khiton üzerine mavi himation giymektedir. Figürün başını örten örtü ise mavi renklidir.

Sahnenin sağında, ayakta duran Meryem ve Yusuf dikkat çekmektedir. Her ikisinin başı hale ile çevrelenmiştir. Meryem, mavi stikharion üzerine mor maphorion giymiştir. Yusuf ise yaşlı bir görünüme sahiptir. Sol elinde bir tomar tutan figür, mavi khiton üzerine kahverengi himation giymiştir.

Görsel 2. 182. *İsa Tapınakta*

Katalog No: 148

Resim No: 2.183.

Folyo No: fol. 110v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 3/3-6

Metin: *[3]O da Şeria nehrinin çevresindeki tüm bölgeyi dolaşarak insanları, günahlarının bağışlanması için tövbe edip vaftiz olmaya çağırdı. [4]Nitekim Yeşaya peygamberin sözlerini içeren kitapta şöyle yazılmıştır: «Çölde yükselen ses, `Rab'bin yolunu hazırlayın, geçeceği patikaları düzleyin' diyor. [5]`Her dere doldurulacak, her dağ ve her tepe alçaltılacak. Eğri yollar doğrultulacak, engebeli yollar düzleştirilecek. [6]Ve tüm insanlar Tanrı'nın sağladığı kurtuluşu görecektir.'»*

Resmin Konusu: Meleğin Yahya'yı Çölden Çıkarması

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, Meleğin Yahya'yı Çölden Çıkarması olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Sahnenin sağında, bir yükselti üzerinden inen iki figür resmedilmiştir. Bunlardan önde olan melek diğer ise Yahya'dır. Her iki figür de adım atar pozisyondadır ve Şeria Irmağına doğru gitmektedirler. Melek, geniş ve büyük kanatlara sahiptir. Mavi khiton üzerine altın sarısı renkte bir himation giymiş ve başını çevreleyen altın yaldızlı bir haleye sahiptir. Melek başını çevirerek arkasındaki Yahya'ya bakmakta ve sol eliyle yolu işaret etmektedir. Yahya, sağ omzunu örten kahverengi kısa bir tunik giymiştir. Koyu kahverengi saçları ense hizasına kadar uzanmakta ve başını çevreleyen altın yaldızlı bir haleye sahiptir.

Görsel 2. 183. *Meleğin Yahya'yı Çölden Çıkarması*

Katalog No: 149

Resim No: 2.184.

Folyo No: fol. 111r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 3/7-16

Metin: *7Yahya, vaftiz olmak için kendisine akın eden kalabalıklara şöyle seslendi: «Ey engerekler soyu! Gelecek olan gazaptan kaçmanız için sizi kim uyardı? 8Bundan böyle tövbeye yaraşır meyveler verin! Kendi kendinize, `Biz İbrahim'in soyundanız' demeye kalkmayın. Ben size şunu söyleyeyim: Tanrı, İbrahim'e şu taşlardan çocuk yaratacak güçtedir. 9Balta daha şimdiden ağaçların köküne dayanmıştır. İyi meyve vermeyen her ağaç kesilip ateşe atılacak.» 10Halk ona, «Öyleyse biz ne yapalım?» diye sordu. 11Yahya onlara, «İki mintanı olan, birini hiç mintanı olmayana versin; yiyeceği olan da bunu hiç yiyeceği olmayanla paylaşsın» cevabını verdi. 12Bazı vergi görevlileri de vaftiz olmaya gelerek ona, «Öğretmenimiz, biz ne yapalım?» dediler. 13Yahya onlara, «Size buyrulandan daha çok vergi almayın» dedi. 14Bazı askerler de ona, «Ya biz ne yapalım?» diye sordular. O da onlara şöyle dedi: «Kaba kuvvetle ya da yalan suçlamalarla kimseden para koparmayın, ücretinizle yetinin.» 15Halk umut içinde bekliyordu. Yahya'yla ilgili olarak herkesin aklında, «Acaba Mesih bu mu?» sorusu vardı.16Yahya ise hepsine şöyle cevap verdi: «Ben sizi suyla vaftiz ediyorum, ama benden daha güçlü Olan geliyor. Ben O'nun çarıklarının bağını çözmeye bile layık değilim. O sizi Kutsal Ruh'la ve ateşle vaftiz edecek. 17Harman yerini temizlemek ve buğdayı toplayıp ambarına yığmak için yabası elinde hazır duruyor. Samanı ise sönmeyen ateşte yakacaktır.»*

Resmin Konusu: Yahya’nın İnsanları Vaftiz Etmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, Yahya’nın insanları vaftiz etmesi olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnede Yahya iki kez resmedilmiştir. Bu nedenle sahne soldan sağa doğru okunmalıdır. Yahya sahnenin merkezinde sol omuzunu kapatan kısa tunik giyimiyle dikkati çeker. Uzun saçlı ve sakallı olan figürün başını altın yaldızlı bir hale çevreler. Figür, iki eli göğüs hizasında kaldırarak karşısındaki insanları vaftize davet etmektedir. İnsan topluluğu arasında sadece dördü tam boy resmedilmiştir. Diğerlerinin ise sadece kafalarının bir kısmı gözükmektedir. Figürlerden biri sol elini kaldırırken resmedilmiştir. Diğer üç figür ise donuk bakışlı olup genç görünümlere sahiptirler.

Yahya'nın Şeria Irmağında bir erkeği vaftiz etmesi olayı sahnenin sağına yerleştirilmiştir. Yahya, uzun kahverengi saçlara ve kahverengi sakallara sahiptir. Yahya, sol omuzunu kapatan kısa tunik giyimlidir. Figür, sağ elini Şeria Irmağı içinde resmedilen figürün başına koymuş onu vaftiz emektedir. Vaftiz edilen erkek figürü çıplak ve cılız bir görünüme sahiptir. Yüzünü Yahya doğru dönmüştür ve sol elini göğüs hizasında kaldırmıştır. Şeria armağının kıyısında vaftiz olayına şahitlik eden bir grup insan vardır. Bu insan topluluğundan sadece üçü tam boy verilmiş diğerlerinin ise başlarının bir kısmı görülmektedir.

Görsel 2. 184. *Yahya'nın İnsanları Vaftiz Etmesi*

Katalog No: 150

Resim No: 2.185 ve 2.186.

Folyo No: fol. 111v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 3/19-22

Metin: 18Yahya daha başka birçok konuda halka çağrıda bulunuyor, Müjde'yi duyuruyordu. 19-20Ne var ki bölgenin kralı Hirodes, kardeşinin karısı Hirodiya'yla ilgili olayı ve kendi yapmış olduğu bütün kötülükleri yüzüne vuran Yahya'yı hapse attırarak tüm kötülüklerine bir yenisini ekledi.21-22Bütün halk vaftiz olduktan sonra İsa da vaftiz oldu. İsa dua ederken gök açıldı ve Kutsal Ruh, bedensel bir görünüm alarak güvercin biçiminde O'nun üzerine indi. Gökten gelen bir ses de, «Sen benim sevgili Oğlumsun, senden hoşnudum» dedi.

Resmin Konusu: Yahya'nın Hapse Atılması (Sağ üst) ve İsa'nın Vaftiz Edilmesi (Alt)

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahneye yer verilmiştir. Her iki sahnede folyoda dar bir alanı kaplamıştır. Sahnelerden üstte olanı, Yahya'nın hapse atılmasını diğeri ise İsa'nın vaftizini konu alır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnelerde; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnelerin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Üstteki sahnede Yahya, kale biçimli bir mimari içinde çapraz ayaklı, bir tabure üzerinde resmedilmiştir. Figür, vücudu sağa dönük bir şekilde tasvir edilmiştir. Yahya'nın kahverengi saçları ve sakalları bulunmaktadır. Üzerine sağ kolunu açıkta bırakan kısa bir tunik giymiştir. Folyonun sağ alt köşesindeki sahne, İsa'nın vaftiz edilme olayını göstermektedir. Sahnenin ortasında, altın yaldızlı kenarlarla çevrili bir çerçeve içinde, Şeria Irmağı'nda vaftiz edilen İsa dikkat çeker. İsa, çıplaktır ve omuzlarına kadar uzanan saçlara sahiptir. Başında bir hale bulunur. Sahnenin solunda, vaftizci Yahya yer alır ve sağ omzunu açıkta bırakan kısa bir tunik giymiştir. Kızıl saçlı ve sakallı olan Yahya, sağ elini İsa'nın üzerine koymuştur. İsa, ırmağın kenarında vaftiz edilirken resmedilmiştir.

Sahnenin sol tarafında, ellerinde havluyla bekleyen üç melek figürü yer alır. Meleklerin hepsi hale ile resmedilmiştir. Önde olan melek genç bir görünüme sahiptir ve altın sarısı himation üzerine kırmızı khiton giymektedir. Arkadaki diğer figür ise geniş kanatlara sahiptir ve mavi himation üzerine altın sarısı khiton giymektedir. Arka planda görünen meleğin ise sadece baş kısmı resmedilmiş olup mavi himation giymektedir.

Görsel 2. 185. *Yahya'nın Hapse Atılması*

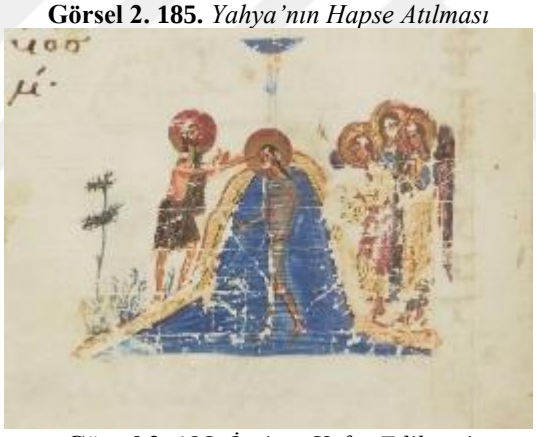

Görsel 2. 186. *İsa'nın Vaftiz Edilmesi*

Katalog No: 151

Resim No: 2.187.

Folyo No: fol. 112v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς ἀπογραφῆς

Çeviri: Tahrir

Kaynak: Luka 3/23-38

Metin: *"[23]İsa görevine başladığı zaman otuz yaşlarındaydı. Yusuf'un oğlu olarak biliniyordu. Yusuf da Eli oğlu, [24]Matat oğlu, Levi oğlu, Malki oğlu, Yanay oğlu, Yusuf oğlu, [25]Matitya oğlu, Amos oğlu, Nahum oğlu, Hesli oğlu, Nagay oğlu, [26]Mahat oğlu, Matitya oğlu, Şimi oğlu, Yoseh oğlu, Yoda oğlu, [27]Yohanan oğlu, Reşa oğlu, Zerubabel oğlu, Şaltiyel oğlu, Neri oğlu, [28]Malki oğlu, Addi oğlu, Kosam oğlu, Elmadam oğlu, Er oğlu, [29]Yeşu oğlu, Eliyezer oğlu, Yorim oğlu, Matat oğlu, Levi oğlu, [30]Şimon oğlu, Yahuda oğlu, Yusuf oğlu, Yonam oğlu, Elyakim oğlu, [31]Mala oğlu, Menna oğlu, Matata oğlu, Natan oğlu, Davut oğlu, [32]İşay oğlu, Obed oğlu, Boaz oğlu, Salmon[e] oğlu, Nahşon oğlu, [33]Aminadab oğlu, Ram oğlu[f], Hesron oğlu, Peres oğlu, Yahuda oğlu, [34]Yakup oğlu, İshak oğlu, İbrahim oğlu, Terah oğlu, Nahor oğlu, [35]Seruk oğlu, Reyu oğlu, Pelek oğlu, Eber oğlu, Şalah oğlu, [36]Kenan oğlu, Arfakşat oğlu, Sam oğlu, Nuh oğlu, Lamek oğlu, [37]Metuşelah oğlu, Hanok oğlu, Yaret oğlu, Mahalalel oğlu, Kenan oğlu, [38]Enoş oğlu, Şit oğlu, Âdem oğlu, Tanrı Oğluydu."*

Resmin Konusu: İsa'nın Soyu

İkonografik çözümleme: Bu Folyoda iki resim vardır. Folyonun üst kısmında yer alan sahneler, İsa'nın soyunu içermektedir. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnelerde; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnelerin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Üstteki sahnede, merkezde İsa mandorla içerisinde gökte resmedilmiştir. Figür, altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Genç bir görünüme sahip olan İsa, sağ eliyle takdis yaparken sol eliyle ise tomar tutmaktadır. İsa'nın hemen altında mavi-yeşil zemin üzerinde peygamberin tasviri dikkati çeker. Sahnenin sağında altın yaldızlı kapı üzerine

Kerubim tasviri dikkati çeker. Bu kapı, Aden bahçesinin girişindeki kapıyı simgelemektedir. Sahne tıpkı bir cennet gibi süslenmiştir. Aden bahçesi kapısının önünde üç figür dikkati çeker. Muhtemelen bunlar Yahudi rahipleri simgelemektedir. Üç rahipte sağ ellerini açarak kaldırmıştır. Figür arasında sadece bir tanesi kızıl saçlı ve sakallı verilmiş olup diğer ikisi ise gri saçlı ve sakallıdır. Ortadaki ve en sondaki rahibin başında başlıkları vardır. Adem ve Havva en önde resmedilmiştir. Adem, gri saçlı ve gri sakallı olup altın sarısı khiton üzerine açık mor himation giyinmiştir. Figür, sol elinin açarak göğüs hizasında kaldırmış ve İsa'ya doğru bakmaktadır. Havva ise, Adem'in yanında resmedilmiştir. Figür, lacivert stikharionun üzerinde kırmızı maphorion giyimli olup ellerinin göğüs hizasında kaldırmış ve İsa'ya doğru bakmaktadır. Sahnenin solunda bir grup İsrailli rahip grubunun önünde Musa ve Harun resmedilmiştir. Harun peygamber, en önde dikkati çeker. Figür, gri saçlı ve sakallı olup lacivert khiton üzerine açık mavi himation giyinmiştir. Harun, iki elini açarak göğüs hizasında kaldırmıştır. Musa ise, altın khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiş olup gri saçlı ve sakallı verilmiştir. Figür, sol elini açmıştır. Arkada beşli grup olarak resmedilmiş rahiplerin tümü haleli verilmiştir. Figürlerden sadece üçü tam boy verilmiştir. Öndeki iki rahip gri saçlı ve sakallı resmedilmiştir. En arkadaki rahip ise gençtir ve başında başlığı bulunur.

İkinci sahnede arkalıklı bir taht üzerine imparator kıyafetleri içerisinde Davut peygamber tasviri dikkati çeker. Davut kırmızı loros altına mavi dibetesion giyinmiştir. Figürün başında taşlarla süslenmiş tacı vardır. Figür, sağ eliyle takdis işareti yaparak yanındakileri kutsamaktadır. Sahnenin solunda, Samuel resmedilmiştir. Figür, uzun yeşil tunik giymiştir. Gri saçlı ve sakallı verilen figür ellerini göğüs hizasında açmış şekilde verilmiştir. Samuel'in arkasında, rahip grubu resmedilmiştir. Figürlerden sadece beşi tam boy verilmiş olup diğerinin sadece başı görülmektedir. Rahiplerin tümü dibetesion üzerine loros giyinmiştir ve başlarında başlıkları vardır. Sahnenin sağında ise Süleyman dikkati çeker. Figür, gri saçlı ve sakallıdır. Kırmızı dibetesion üzerine mavi loros giyinen Süleyman'ın başındaki taç taş işlemelidir. Figür, her iki elini açmış şekilde verilmiştir. Süleyman'ın arkasında, rahip topluluğu vardır. Bunlardan sadece dördü tam boy verilmiş olup diğerlerinin başları resmedilmiştir. Figürlerin tümü dibestesion üzerine loros giyinmiştir.

Görsel 2. 187. *İsa'nın Soyu*

Katalog No: 152

Resim No: 2.188.

Folyo No: fol. 113v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 4/16-20

Metin: *16-17İsa, büyümüş olduğu yer olan Nasıra'ya geldiğinde her zaman yaptığı gibi Sept günü havraya gitti. Kutsal Yazılardan okumak üzere ayağa kalkınca O'na Yeşaya peygamberin kitabı verildi. Kitabı açarak şu sözlerin yazılı olduğu yeri buldu: 18-19«Rab'bin Ruhu benim üzerimdedir. Çünkü O beni, müjdeyi yoksullara iletmek için meshetti. Tutsaklara serbest bırakılacaklarını, körlere gözlerinin açılacağını duyurmak için, ezilenleri özgürlüğe kavuşturmak ve Rab'bin lütuf yılını ilan etmek için beni gönderdi.» 20Sonra kitabı kapattı, görevliye geri verip oturdu. Havradakilerin hepsi gözlerini O'na dikmiş bakıyorlardı. 21İsa söz alıp onlara, «Dinlediğiniz bu Yazı bugün yerine gelmiştir» dedi.*

Resmin Konusu: İsa'nın Yeşaya Kitabını Hizmetçiye Vermesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın Yeşaya kitabını vermesi olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Sahnenin sol merkezinde, İsa, arkalıksız dikdörtgen ayaklı bir taht üzerinde oturmaktadır. Figür, altın sarısı bir himation ile giyinmişir. Siyah saçlı ve kızıl kahve kirli sakallı İsa, elleriyle Yeşaya kitabını tutmaktadır ve karşısındaki insan topluluğuna doğru bakar. Sahnenin solunda, İsa'nın tam karşısında insan topluluğu yer alır. Bu figürlerden sadece dördü tam boy resmedilmiş. Figürlerden biri dışında üçü genç bir görünüme sahiptir. Öndeki figür saçlı ve sakallı, uzun mavi tunik giymiştir. Figür, sağ kolunu göğüs hizasında kaldırmıştır. Diğer genç figürlerin tamamı dalgalı saçlı ve tunik giymiştir. Diğer ikisi, etek ve boyun kısmında baklava desenli altın sarısı şeritli kırmızı tunik giymişlerdir. Sahnenin sağında, İsa ve bir erkek figürü dikkat çeker. İsa, karşısındaki figüre doğru elindeki kitabı verirken resmedilmiştir. Figür altın sarısı himation üzerine altın sarısı khiton giymiştir. Erkek

figürü ise elini İsa'ya doğru uzatmaktadır. Figürlerin arasında bir kitap kürsüsü/rahle vardır. Rahle, gövdesi düğümlü ve altın yaldızlı, dört ayaklıdır.

Görsel 2. 188. *İsa'nın Yeşaya Kitabını Hizmetçiye Vermesi*

Katalog No: 153

Resim No: 2.189.

Folyo No: fol. 114r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 4/33-36

Metin: *[33-34]Havrada cine tutsak, içinde kötü ruh olan bir adam vardı. Adam yüksek sesle, «Ey Nasıralı İsa, bırak bizi! Bizden ne istiyorsun?» diye bağırdı. «Bizi mahvetmeye mi geldin? Senin kim olduğunu biliyorum, Tanrı'nın Kutsalısın sen!» [35]İsa, «Sus, çık o adamdan!» diyerek cini azarladı. Cin, herkesin önünde adamı yere yıktıktan sonra, ona hiç zarar vermeden içinden çıktı. [36]Herkes şaşkına dönmüştü. Birbirlerine, «Bu nasıl söz? Güç ve yetkiyle kötü ruhlara çıkmalarını buyuruyor, onlar da çıkıyorlar!» diyorlardı. [37]Ve İsa'yla ilgili haber o bölgenin her yanında yankılandı.*

Resmin Konusu: Havradaki Cinlilerin İyileştirmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın cinlileri iyileştirmesi mucizesini aktarmaktadır. Sahnenin solunda arka plan kullanılmıştır. Solda mimari bir yapı sağda ise ağaç tasviri yer almaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

İsa ve havarileri sahnenin sağında ayakta ve haleli resmedilmiştir. Üçü de tam boy verilmiştir. Havarilerden İsa'ya yakın olanı beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır. Figür, altın sarısı khiton üzerine açık mor himation giyinmiştir. Kızıl saçlı ve kızıl sakallı olan ortadaki havari ise altın sarısı khiton üzerine yeşil himation giyimlidir. Diğer iki havari ise benzer kıyafetli olup genç resmedilmiştir. İsa ve cinli hasta sahnenin odak noktasını oluşturur. İsa, altın yaldızlı haleli ve uzun kahverengi saçlıdır. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimli olan İsa, sağ elini takdis işareti yaparak karşısındaki hastaya şifa vermektedir. Hasta biri yürürken diğer ise yerde yatmış şekilde olmak üzere iki kez resmedilmiştir. Sahnenin solunda mucizeye şahitlik yapan bir grup insan yer alır. Bunlar arasında sadece üç figür tam boy olarak resmedilmiştir. Diğerlerinin ise sadece başının bir kısmı görülmektedir. Figürlerin her ikisi

de yaşlı olup başlarında örtü vardır. Figürlerin arkasında küçük bir çocuk tasviri vardır. Figür, uzun tunikli olup yaşlı adamın elinden tutmaktadır.

Görsel 2. 189. *Havradaki Cinlilerin İyileştirmesi*

Katalog No: 154

Resim No: 2.190.

Folyo No: fol. 114v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν ἰαθέντων ἀπὸ ποικίλων νόσων

Çeviri: Çeşitli hastalıkları şifa bulanlar

Kaynak: Luka 4/38-41

Metin: *[38]İsa havradan ayrılarak Simun'un evine gitti. Simun'un yüksek ateşle hasta yatan kaynanasına yardım etmesi için O'na rica ettiler. [39]İsa kadının başucunda durup ateşi azarlayınca, ateş kadını bırakıverdi. Kadın hemen ayağa kalkıp onlara hizmet etmeye başladı.[40]Güneş batarken herkes, çeşitli hastalıklara tutulmuş olan yakınlarını İsa'ya getirdi. O da her birinin üzerine ellerini koyarak onları iyileştirdi. [41]Birçoğunun içinden de cinler, «Sen Tanrı'nın Oğlusun!» diye bağırarak çıkıyordu. Ne var ki, İsa onları azarladı, konuşmalarına izin vermedi. Çünkü kendisinin Mesih olduğunu biliyorlardı. [42]Sabah olunca İsa dışarı çıktı, ıssız bir yere gitti. Halk ise O'nu arıyordu. Bulunduğu yere geldiklerinde O'nu yanlarında alıkoymaya çalıştılar. [43]Ama İsa, «Öbür kentlerde de Tanrı'nın Egemenliğiyle ilgili müjdeyi yaymam gerek» dedi. «Çünkü ben bunun için gönderildim.» [44]Böylece Yahudiye'deki[1] havralarda Tanrı sözünü duyurmaya devam etti.*

Resmin Konusu: Birçok hastanın iyileştirilmesi (sol) ve Simun'un (Petrus) kayınvalidesinin iyileştirilmesi (sağ)

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın birçok hastayı iyileştirmesi ve Simun'un kayınvalidesinin iyileştirilmesi mucizelerini aktarmaktadır. Sahnenin sağında mimari arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Bu sahnede, iki ayrı olaya yer verilmiş. İncil'deki olayların sıralanışı göz önüne alındığında, sahne sağdan sola doğru okunmalıdır. Sahnenin sağ köşesinde, İsa, havarileri ve Simun'un kayınvalidesi resmedilmiştir. Sağ tarafta mimari bir arka plan kullanılmıştır ve bu ev İncil'de anlatılan Simun'un evidir. Simun'un kayınvalidesi bir şilte üzerinde yarı uzanmış şekilde

tasvir edilmiştir. Figür, altın sarı khiton üzerine kahverengi maphorion giymiştir. Üzerinde uzandığı yatak oldukça gösterişlidir ve altın sarı renkli bitkisel motiflerle süslenmiştir. Şiltenin minderi ise koyu kırmızıdır. İsa'ya dönük olan figürün yüz ifadesi donuktur ve sol elini İsa'ya doğru uzatmıştır. İsa, sahnenin merkezindedir ve havarileriyle birlikte tasvir edilmiştir. Figür, altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giymiştir ve sağ eliyle Simun'un kayınvalidesinin el bileğini tutarak ona şifa vermektedir. İsa'nın arkasında yer alan Simun ise yaşlı bir görünüme sahiptir. Figür, mavi sarısı khiton üzerine kahverengi himation giymiş ve her iki elini açık bir şekilde göğsü hizasına getirmiştir.

Sahnenin solunda, İsa'nın birçok hastayı iyileştirmesi mucizesine yer verilmiştir. İsa, sahnenin merkezinde dikkati çeker ve altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giymiştir. Sağ elini kaldırarak karşısındaki hastalara doğru takdis işareti yapmaktadır. Ön plandaki hasta iki kez tasvir edilmiştir. İlk olarak, hasta sağ elindeki değnekle İsa'ya doğru yaklaşırken resmedilmiştir ve kırmızı bir tunik ile siyah çizmeler giymiştir. İkinci tasvirde ise, hasta İsa'nın önünde diz çökmüş, ondan şifa dilerken resmedilmiştir. Sahnenin sol tarafında, olayı izleyen şahitler yer almaktadır. Sadece üç figür tam boy olarak resmedilmiş, diğerlerinin ise sadece başları görünmektedir.

Görsel 2. 190. *Birçok hastanın iyileştirilmesi (sol) ve Simun'un (Petrus) kayınvalidesinin iyileştirilmesi (sağ)*

Katalog No: 155

Resim No: 2.191.

Folyo No: fol. 115r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 5/1-7

Metin: *[1]Halk, Ginesar gölünün kıyısında duran İsa'nın çevresini sarmış, Tanrı'nın sözünü dinliyordu. [2]İsa, gölün kıyısında iki kayık gördü. Balıkçılar kayıklarından inmiş ağlarını yıkıyorlardı. [3]İki kayıktan Simun'a ait olanına binen İsa, ona kıyıdan biraz açılmasını rica etti. Sonra oturdu, kayığın içinden halka ders vermeye devam etti. [4]Konuşmasını bitirince Simun'a, «Derin sulara açılın, balık tutmak için ağlarınızı salın» dedi.[5]Simun şu karşılığı verdi: «Efendimiz, bütün gece çabaladık, hiçbir şey tutamadık. Yine de senin sözün üzerine ağları salacağım.»[6]Bunu yapınca öyle çok balık yakaladılar ki, ağları yırtılmaya başladı. [7]Öbür kayıktaki ortaklarına işaret vererek gelip yardım etmelerini istediler. Onlar da geldiler ve her iki kayığı balıkla doldurdular; öyle ki, kayıklar az kalsın batıyordu.*

Resmin Konusu: Mucizevi Balık Avı

İkonografik çözümleme: Folyonun üst kısmında altında yer alan sahne, mucizevi balık avı olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin merkezine altın sarısı renkli çerçeve ile sınırlandırılmış bir göl tasviri yerleştirilmiştir. Göl maviye boyanmış ve üzerinde dalga bezemeleri bulunmaktadır. İçerisinde farklı renklerde balıklar vardır ve gölün ortasında bir kayık resmedilmiştir. Kayık altın sarısı rengine boyanmıştır ve İncil'deki anlatıya uygun olarak İsa ve havarileri kayık içerisindedir. Toplamda sekiz kişi olan bu figürlerin hepsi yarım boy olarak resmedilmiştir. İsa hariç tüm figürler halesiz olarak verilmiştir. İsa, kayığın sol ucunda oturmuş ve yanındaki havarilere doğru bakmaktadır. Altın sarısı himation giyen figür sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır, havarilerden üçü balık ağını tutmaktadır. Kayığın sağ ucunda yer alan yaşlı havarinin Simun olduğu düşünülür ve kahverengi himation giymiştir. Simun, göle doğru

eğilerek her iki eliyle içi balık dolu oltayı kendisine doğru çekerken tasvir edilmiştir. Sahnenin sağında resmedilen insan topluluğu arasında sadece üç figür tam boy olarak resmedilmiştir, diğerlerinin ise sadece baş kısımları görülmektedir. Baştaki figür gri saçlı ve sakallı olup uzun bir tunik giymiştir, ortadaki figür kızıl saçlı ve sakallıdır ve kırmızı tunik giymiştir. Üçüncü figür ise etek ve boyun kısmı altın yaldız işlemeli mavi bir tunik giymiş ve sakalsızdır.

Görsel 2. 191. *Mucizevi Balık Avı*

Katalog No: 156

Resim No: 2.192.

Folyo No: fol. 115v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 5/12-14

Metin: *12İsa kentlerden birindeyken, her yanını cüzam kaplamış bir adamla karşılaştı. Adam İsa'yı görünce yüzüstü yere kapanıp O'na yalvardı: «Rab, eğer istersen beni temiz kılabilirsin» dedi.13İsa, elini uzatıp adama dokundu. «İsterim, temiz ol!» dedi. Adam hemen o anda cüzamdan kurtuldu. 14İsa ona, bundan hiç kimseye söz etmemesini buyurdu. «Git, kâhine görün ve cüzamdan temizlendiğini herkese kanıtlamak için Musa'nın buyurduğu adakları sun» dedi.*

Resmin Konusu: Cüzzamlı Hastanın İyileştirilmesi Mucizesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında altında yer alan sahne, İsa'nın cüzzamlı hastayı iyileştirilmesi mucizesini aktarmaktadır. Sahnenin solunda mimari bir arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Sahnenin sol tarafında bir mimari arka plan ve bir insan topluluğu bulunurken, sağda İsa ve iki havarisi yer almaktadır. Sahnenin odak noktasını İsa ve cüzzamlı hasta oluşturur. İsa, sağ eliyle doğru takdis işareti yapmaktadır. Uzun kahverengi saçlı ve sakallı olan İsa, altın sarısı khiton ve üzerinde altın sarısı himation ile tasvir edilmiştir. İsa'nın hemen karşısında cüzzamlı bir hasta resmedilmiştir. Hasta, sol kolunu açıkta bırakan, etek uçları mavi, kırmızı tunik giymiştir. Bacakları ve sol kolu üzerindeki yaralardan, cüzzamlı olduğu anlaşılmaktadır. İsa'nın arkasında resmedilen her iki havari de yaşlıdır, gri saçlara ve gri sakallara sahiptirler. İsa'ya yakın olan havari mavi khiton üzerine kırmızı himation giyimlidir ve yüzü arkasındaki havariye doğru dönüktür. Arkasındaki havari ise altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyimlidir.

Görsel 2. 192. *Cüzzamlı Hastanın İyileştirilmesi*

Katalog No: 157

Resim No: 2.193.

Folyo No: fol. 116r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, metin ve en alt resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 5/18-25

Metin: *[18]O sırada birkaç kişi, şilte üzerinde taşıdıkları felçli bir adamı evden içeri sokup İsa'nın önüne koymaya çalışıyorlardı. [19]Kalabalıktan ötürü onu içeri sokacak yol bulamayınca dama çıktılar, kiremitleri kaldırıp adamı şilteyle birlikte ortaya, İsa'nın önüne indirdiler. [20]Onların imanını gören İsa, «Dostum, günahların bağışlandı» dedi. [21]Din bilginleriyle Ferisiler, «Tanrı'ya küfreden bu adam kim? Tek Tanrı'dan başka kim günahları bağışlayabilir?» diye düşünmeye başladılar. [22]Akıllarından geçenleri sezen İsa onlara şöyle seslendi: «Aklınızdan neden böyle şeyler geçiriyorsunuz? [23]Hangisi daha kolay, `Günahların bağışlandı' demek mi, yoksa `Kalk, yürü' demek mi? [24]Ne var ki, İnsanoğlu'nun yeryüzünde günahları bağışlama yetkisine sahip olduğunu bilesiniz diye...» Sonra felçli adama, «Sana söylüyorum, kalk, şilteni toplayıp evine git!» dedi. [25]Adam onların gözü önünde hemen ayağa kalktı, üzerinde yattığı şilteyi topladı ve Tanrı'yı yücelterek evine gitti. [26]Herkesi bir şaşkınlık almıştı. Tanrı'yı yüceltiyor, büyük korku içinde, «Bugün şaşılacak işler gördük!» diyorlardı.*

Resmin Konusu: Damdan İndirilen Felçlinin İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında altında yer alan sahne, damdan indirilen adamın iyileştirilmesi mucizesini aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin merkezinde kırma çatılı bir bina tasviri yer almaktadır. Bu binanın solunda dört kişi tarafından şilte üzerinde taşınan kötürüm hasta görülmektedir. Şiltenin önünde arkasındaki figürler uzun tunikli, çizmeli ve kızıl saçlıdır. Sahnenin sağında çatının üzerinde felçli hastanın iki kişi tarafından indirilmesine yer verilmiştir. Felçli adamı damdan indiren figürlerden sağdaki mavi tunik altında kırmızı pantolonlu ve siyah çizmelidir. Soldaki figür ise kırmızı tunik altına kahverengi pantolon giyimlidir. Felçli hasta mavi minderli bir şilte üzerinde resmedilmiştir. Kırmızı tunikli figürün yüzünde endişeli bir görünüm vardır.

Havarileri verilen İsa, altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Mavi minderli kırmızı bir stibadium üzerinde yer alan İsa'nın karşısında ayakta iki havari vardır. Her iki havaride gri saçlı ve sakallıdır.

Görsel 2. 193. *Damdan İndirilen Felçlinin İyileştirilmesi*

Katalog No: 158

Resim No: 2.194.

Folyo No: fol. 116v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 5/29-32

Metin: *[29]Sonra Levi, evinde İsa'nın onuruna büyük bir şölen verdi. Vergi görevlileri ve daha başka kişilerden oluşan büyük bir kalabalık onlarla yemeğe oturmuştu. [30]Ferisilerle onların din bilginleri söylenmeye başladılar. İsa'nın öğrencilerine, «Siz neden vergi görevlileri ve günahkârlarla birlikte yiyip içiyorsunuz?» dediler.[31]İsa onlara şu karşılığı verdi: «Sağlıklı olanların değil, hastaların hekime ihtiyacı var. [32]Ben doğru kişileri değil, günahkârları tövbeye çağırmaya geldim.»*

Resmin Konusu: Matta'nın Evinde Yemek

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, Matta'nın evinde yemek olayını aktarmaktadır. Yalın bir anlatıma sahip olan sahnenin arka planında mimari unsurlar dikkati çeker. Söz konusu olay bir mekânın içinde geçmektedir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin solunda İsa'nın havarileriyle Matta'nın evinde yemek sahnesi resmedilmiştir. Sahnenin sağında ise İsa'nın Ferisiler ile konuşması olayı aktarılmıştır. Solda, İsa ve havarileri yarım daire bir masa etrafında havarileri oturmaktadır. Üzeri dekorlu altın pembe masanın üzerinde bir yemek kabı ve kalis resmedilmiştir. İsa, vergi memuru ve havariler bir masanın etrafında oturmaktadır. İsa ve karşısındaki vergi memuru, stibadium üzerinde verilmiştir. Donuk bir ifadeye sahip olan İsa, altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Masanın sol ucundaki, vergi görevlisi ise kırmızı uzun tunik giyimli olup lacivert tonlarında stibadium üzerinde oturmaktadır. Masanın diğer bölümünde izleyiciye dönük olarak üç havariye yer verilmiştir. Havarilerden üçü haleli, gri saçlı ve sakallıdır.

Sahnenin sağında İsa ve bir grup insan topluluğuna yer verilmiştir. İsa, altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Ensesine kadar uzanan kızıl saçları vardır. Figür, sağ elini kaldırarak takdis işareti yaparken betimlenmiştir. İnsan topluluğu arasında sadece iki figür tam boy olarak resmedilmiştir. Diğerlerinin ise sadece baş kısımları görülmektedir. Figürlerin tümü uzun tunik üzerine pelerin giyinmiştir. Figürlerden İsa'ya yakın olanı gri saçlı ve sakallıdır

Görsel 2. 194. *Matta'nın Evinde Yemek*

Katalog No: 159

Resim No: 2.195.

Folyo No: fol. 117v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 6/6-11

Metin: *[6]Bir başka Sept günü İsa havraya girmiş ders veriyordu. Orada sağ eli sakat bir adam vardı. [7]İsa'yı suçlamak için fırsat kollayan din bilginleriyle Ferisiler, Sept günü hastaları iyileştirecek mi diye O'nu gözlüyorlardı. [8]İsa, onların ne düşündüklerini biliyordu. Eli sakat olan adama, «Ayağa kalk, ortaya çık» dedi. O da kalktı, orta yerde durdu.[9]İsa onlara, «Size sorayım» dedi, «Kutsal Yasa'ya göre Sept günü iyilik yapmak mı doğru, kötülük yapmak mı? Can kurtarmak mı doğru, öldürmek mi?» [10]Gözlerini hepsinin üzerinde gezdirdikten sonra adama, «Elini uzat» dedi. Adam elini uzattı, eli eskisi gibi sağlam oluverdi. [11]Onlar ise öfkeden deliye döndüler ve aralarında İsa'ya ne yapabileceklerini tartışmaya başladılar.*

Resmin Konusu: Eli tutmayan adamın iyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında eli tutmayan adamın iyileştirilmesi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Luka incili ile uyumlu bu sahnenin merkezinde sağda İsa, solda/İsa'nın karşısında eli tutmayan hasta tasvir edilmiştir. Sahnenin sağında İsa'nın arkasında iki havarisi görülmektedir. Altın yaldızlı haleli resmedilen havarilerden öndeki kısa beyaz saçlı, beyaz sakallı olarak yaşlı bir görünme sahiptir. Altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giyimli yaşlı havarinin yanındaki havaride diğeri gibi gri saçlı ve sakallıdır. Havari mavi khiton üzerine kırmızı himation giyimlidir.

Sahnenin merkezinde eli tutmayan hastaya doğru sağ eliyle takdis işareti yapan İsa, uzun kahverengi saçlı ve sakallıdır. İsa'nın üzerinde altın sarısı khitonu ve altın sarısı himationu görülmektedir. İsa'nın karşısında yer alan hasta, etek kısmı mavi süslemeli olan ve dizine

kadar uzanan kırmızı tunik giyimlidir. Sağ elinde bir baston olan hasta sol kolunu İsa'ya doğru uzatmaktadır. Hastanın arkasında/sahnenin solunda olaya şahitlik eden insan topluluğu yer almaktadır. Oldukça kabalık görünen bu toplulukta sadece üç figür tam boy resmedilmiştir. Diğerlerinin sadece başları görünmektedir. Eli tutmayan hastaya daha yakın olan figür, yaşlı bir görünüme sahiptir. Beyaz saçlı ve sakallıdır. Figür, kırmızı khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Ortadaki figür ise, diğeri gibi yaşlıdır. Gri saçlı ve sakallıdır. Figür, altın sarısı khiton üzerine lacivert himation giyimlidir. En sondaki figür ise diğerlerine göre oldukça gençtir. Dalgalı gür uzun saçları vardır.

Görsel 2. 195. *Eli Tutmayan Adamın İyileştirilmesi*

Katalog No: 160

Resim No: 2.196.

Folyo No: fol. 118r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 6/17-19

Metin: [17]İsa bunlarla birlikte aşağı inip düzlük bir yerde durdu. Öğrencilerinden büyük bir kalabalık ve tüm Yahudiye'den, Kudüs'ten, Sur'la Sayda yakınlarındaki kıyı bölgesinden gelen büyük bir halk topluluğu da oradaydı. [18]İsa'yı dinlemek ve hastalıklarından şifa bulmak amacıyla gelmişlerdi. Kötü ruhlardan sıkıntı çekenler de iyileştiriliyordu. [19]Kalabalıkta herkes İsa'ya dokunmak için çabalıyordu. Çünkü O'nun içinden akan bir güç herkese şifa veriyordu.

Resmin Konusu: Birkaç hastanın iyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında birkaç hastanın iyileştirilmesi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir Sahnenin sağında, önde İsa ve arkasında dört havarisi bulunur. Her beş figürde altın yaldızlı haleli resmedilmiştir. İsa'nın arasında resmedilen havarilerden öndeki yaşlı bir görünme sahiptir. Kısa beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır. Kırmızı khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Başını arkaya doğru çevirmiştir. Arkadaki havari ise beyaz saçlı ve sakallıdır. Vücudu izleyiciye dönüktür. Mavi khiton üzerine mavi himation giyimlidir. Diğer havari ise sakalsız ve genç resmedilmiştir. Altın sarısı khiton üzerine kırmızı himation giyinmiştir. En arkadaki havari diğerlerinden daha uzakta durmaktadır. Figür kızıl saçlı ve sakallıdır. Altın sarısı khiton üzerine kırmızı himaton giyinmiştir.

İsa, hastalara doğru sağ eliyle takdis işareti yaparken tasvir edilmiştir. Uzun kahverengi saçları ve sakallarıyla, altın sarısı khitonu ve üzerindeki altın sarısı himationuyla dikkat çeker. Sahnenin sağ tarafında dört hasta resmedilmiştir. Öndeki hasta, belini bükmüş bir şekilde İsa'ya doğru yönelmiştir ve kızıl saçlıdır. İkinci hasta ise lacivert tunik giymiş ve sağ elini göğüs hizasında kaldırmıştır. Üçüncü hasta çıplak ve saçları elektriklenmiş olarak

resmedilmiştir, muhtemelen hasta cinli olmalıdır. En arkadaki hasta ise uzun kırmızı tunik giymiş ve sol elini sağ göğsüne koymuştur.

Görsel 2. 196. *Birkaç hastanın iyileştirilmesi*

Katalog No: 161

Resim No: 2.197.

Folyo No: fol. 118v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 6/20-26

Metin: *[20] İsa, gözlerini öğrencilerine çevirerek şöyle dedi: "Ne mutlu size, ey yoksullar! Çünkü Tanrı'nın Egemenliği sizindir. [21] Ne mutlu size, şimdi açlık çekenler! Çünkü doyurulacaksınız. Ne mutlu size, şimdi ağlayanlar! Çünkü güleceksiniz. [22] İnsanoğlu'na bağlılığınız yüzünden İnsanlar sizden nefret ettikleri, sizi toplum dışı edip aşağıladıkları Ve adınızı kötüleyip sizi reddettikleri zaman Ne mutlu size! [23] O gün sevinin, coşkuyla zıplayın! Çünkü gökteki ödülünüz büyüktür. Nitekim onların ataları da Peygamberlere böyle davrandılar. [24] Ama vay halinize, ey zenginler, çünkü tesellinizi almış bulunuyorsunuz! [25] Vay halinize, şimdi karnı tok olan sizler, çünkü açlık çekeceksiniz! Vay halinize, ey şimdi gülenler, çünkü yas tutup ağlayacaksınız! [26] Bütün insanlar sizin için iyi sözler söyledikleri zaman, Vay halinize! Çünkü onların ataları da Sahte peygamberlere böyle davrandılar."*

Resmin Konusu: İsa'nın Öğretisi Mutlular ve Lanetler

İkonografik çözümleme: Folyonun altında İsa'nın Öğretisi Mutlular ve Lanetler konulu sahneye yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya tam olarak yansıtmamaktadır. İsa, sahnenin merkezinde sağında beş havarisi ve solunda bir kalabalık insan topluluğuyla birlikte tasvir edilmiştir. İsa, arkalıksız ve düz ayaklı bir taht üzerinde otururken, altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giymiş, elindeki kutsal kitabı açık bir şekilde tutmaktadır. İsa, solundaki kalabalık insan topluluğuna doğru bakmaktadır.

İsa'nın sağ yanında beş havari bulunmaktadır, ancak sadece üçü tam boy olarak resmedilmiştir. Bu havarilerden ikisi gri saçlı ve sakallıdır, diğeri ise genç ve kızıl saçlıdır. Havariler, altın sarısı khitonlarının üzerine açık renklerde himationlar giymişlerdir ve İsa'ya

doğru bakarken sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadırlar.İsa'nın solundaki kalabalık insan topluluğu arasında figürlerden sadece üçü tam boy olarak resmedilmiştir. Bu figürlerden sadece biri gri saçlı ve sakallıdır, diğer ikisi ise kızıl saçlı ve sakallı olduğu görülmektedir.

Görsel 2. 197. *İsa'nın Öğretisi Mutlular ve Lanetler*

Katalog No: 162

Resim No: 2.198.

Folyo No: fol. 119v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 6/46-48

Metin:*46 "Niçin beni 'Ya Rab, ya Rab' diye çağırıyorsunuz da söylediklerimi yapmıyorsunuz? 47 Bana gelen ve sözlerimi duyup uygulayan kişinin kime benzediğini size anlatayım. 48 Böyle bir kişi, evini yaparken toprağı kazan, derinlere inip temeli kaya üzerine atan adama benzer. Sel sularıyla kabaran ırmak o eve saldırsa da, onu sarsamaz. Çünkü ev sağlam yapılmıştır. 49 Ama sözlerimi duyup da uygulamayan kişi, evini temel koymaksızın toprağın üzerine kuran adama benzer. Kabaran ırmak saldırınca ev hemen çöker. Evin yıkılışı da korkunç olur."*

Resmin Konusu: İsa'nın Yahudilere Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun sol alt köşesinde yer alan sahne, İsa'nın Yahudilerle öğretisi aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. İsa, sahnenin merkezinde, sağında iki havarisi ve solunda ise kalabalık bir insan topluluğu ile tasvir edilmiştir. İsa, ayakta resmedilmiş olup altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation ile giyinmiştir ve sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın sağında resmedilen havarilerden biri gri saçlı ve sakallıdır, diğeri ise sakalsız ve gençtir. Yaşlı havari, lacivert khiton üzerine açık kahve himation giymektedir. Diğer havari ise, açık kırmızı khiton üzerine altın sarısı himation giymektedir. Tüm figürler, İsa'ya doğru bakarken sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın solundaki kalabalık insan topluluğu da yer alır. Bu figürlerden dördü tam boy olarak resmedilmiştir. İlk iki figür gri saçlı ve sakallıdır, diğer ikisi ise kızıl saçlı ve sakallıdır. Tüm figürler khiton üzerine himation giymektedir.

Görsel 2. 198. *İsa'nın Yahudilere öğretisi*

Katalog No: 163

Resim No: 2.199.

Folyo No: fol. 120r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 7/4-6

Metin: *4 Bunlar İsa'nın yanına gelince içten bir yalvarışla O'na şöyle dediler: "Bu adam senin yardımına layıktır. 5 Çünkü ulusumuzu seviyor. Havramızı yaptıran da kendisidir." 6 İsa onlarla birlikte yola çıktı.*

Resmin Konusu: Yüzbaşının Elçileri

İkonografik çözümleme: Folyonun sol alt köşesinde yer alan sahne, Yüzbaşının Elçileri konusunu aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Resmin sol tarafında İsa, havariler ve anonim figürler bulunmaktadır. Havariler, İsa'nın arkasında yer alırken her ikisi de gri saçlı ve sakallıdır. Havarilerden biri mavi khiton üzerine açık mor himation giymiştir, diğeri ise açık mor khiton üzerine altın sarısı himation ile resmedilmiştir. İsa, havarilerinin önünde altın sarısı himation ve ensesine kadar uzanan koyu renkli saçları ile dikkat çeker. İsa, karşısındaki yer alan yüzbaşının elçilerine doğru takdis işareti yapmaktadır. Elçilerden önde olan elçi gri sakallıdır ve başında mavi bir örtü bulunmaktadır. Altın sarısı uzun tunik üzerine kırmızı pelerin giymiştir. Diğer elçi ise kızıl sakallıdır ve başında kırmızı örtü vardır. Uzun mavi tunik üzerine altın sarısı pelerin giymiştir. Sahnenin sağında aynı konu devam etmekte olup İsa ve havarileri Yüzbaşının elçilerini takip etmesi olayını aktarmaktadır. Elçiler, yürür pozisyonda resmedilmiştir. Başlarını arkaya doğru dönmüşlerdir ve İsa'nın kendilerini takip edip etmediğini kontrol etmektedir. İsa, yine aynı renk kıyafetler içinde resmedilmiştir. Figürün arkasında iki havarisi yer alır.

Görsel 2. 199. *Yüzbaşını Elçileri*

Katalog No: 164

Resim No: 2.200.

Folyo No: fol. 120v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 7/6-10

Metin: *[1]İsa, kendisini dinleyen halka bütün bu sözleri söyledikten sonra Kefarnahum'a gitti. [2]Orada bir yüzbaşının çok değer verdiği kölesi ölüm döşeğinde hasta yatıyordu. [3]İsa'yla ilgili haberleri duyan yüzbaşı, gelip kölesini iyileştirmesini rica etmek üzere O'na Yahudiler'in bazı ileri gelenlerini gönderdi. [4]Bunlar İsa'nın yanına gelince içten bir yalvarışla O'na şöyle dediler: "Bu adam senin yardımına layıktır. [5]Çünkü ulusumuzu seviyor. Havramızı yaptıran da kendisidir." [6]İsa onlarla birlikte yola çıktı. Eve yaklaştığı sırada, yüzbaşı bazı dostlarını yollayıp O'na şu haberi gönderdi: "Ya Rab, zahmet etme; evime girmene layık değilim. [7]Bu yüzden yanına gelmeye de kendimi layık görmedim. Sen yeter ki bir söz söyle, uşağım iyileşir. [8]Ben de buyruk altında bir görevliyim, benim de buyruğumda askerlerim var. Birine, 'Git' derim, gider; ötekine, 'Gel' derim, gelir; köleme, 'Şunu yap' derim, yapar." [9]Bu sözleri duyan İsa yüzbaşıya hayran kaldı. Ardından gelen kalabalığa dönerek, "Size şunu söyleyeyim" dedi, "İsrail'de bile böyle iman görmedim." [10]Gönderilenler eve döndüklerinde köleyi iyileşmiş buldular.*

Resmin Konusu: Yüzbaşının Hizmetçisinin İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında Yüzbaşının Hizmetçisinin İyileştirilmesi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya çok dikkat edilmemiştir. Sahnenin solundaki figürler sağdakine göre daha büyük resmedilmiştir.

Sahnenin sol tarafında İsa ve arkasında havarileri, onların karşısında İsa'dan yardım isteyen yüzbaşı ve adamları resmedilmiştir. Sahnenin sağında ise, yüzbaşının evine döndüğünde hizmetkarını iyileşmiş olarak bulması konu yer alır.

İkonografik detaylarını Luka'dan alan sahnenin solunda İsa ve havariler vardır. İsa, genç bir görünüme sahip olup uzun kahverengi saçlı ve sakallıdır. Figür, altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Sağ elini karşısındaki yüzbaşıya uzatarak takdis işareti yaparken resmedilmiştir. İsa'nın arkasında iki havari dikkati çeker. Figürlerin tümü altın sarısı khiton üzerine farklı renklerde himation giyimlidir.

İsa'nın karşısında yüzbaşı tasviri yer almaktadır. Üzerinde altın yaldız süslemeli mavi uzun bir tunik bulunmaktadır. Altında dar pantolon ve boynun da uzun kırmızı pelerini vardır. Yüzbaşı, kızıl uzun saçlara ve kızıl sakala sahiptir. Başında süslemeli beyaz bir başlık vardır.Figür, iki elini göğüs hizasında kaldırmış ve hizmetkarı için yardım dilemektedir. Yüzbaşının arkasında hepsi erkek ve başları üzerinde örtüleri olan insan topluluğu yer almaktadır. Sahnenin sağında yüzbaşının evi tasviri görülmektedir. Yapı, kırma çatılı ve sütunlu bir girişe sahiptir. Mimari yapı, pencerelerle hareketlendirilmiş ve altın sarı renklerle süslenmiştir. Yüzbaşı eve gitmiş ve iyileşmiş hizmetçisi ile konuşmaktadır. Etek kısmı altın sarısı işlemeli kahverengi tunik giyinmiştir.

Görsel 2. 200. *Yüzbaşının Hizmetçisinin İyileştirilmesi*

Katalog No: 165

Resim No: 2.201.

Folyo No: fol. 121r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν ἀποσταλέντων παρὰ Ἰωάννου

Çeviri: Yahya'ya gönderilen <şakirtler>

Kaynak: Luka 7/11-16

Metin: *[11]Bundan kısa bir süre sonra İsa, Nain denilen bir kente gitti. Öğrencileriyle büyük bir kalabalık O'na eşlik ediyordu. [12]İsa kentin kapısına tam yaklaştığı sırada, dul annesinin tek oğlu olan bir adamın cenazesi kaldırılıyordu. Kent halkından büyük bir kalabalık da kadınla birlikteydi. [13]Rab kadını görünce ona acıdı. Kadına, "Ağlama" dedi. [14]Yaklaşıp cenaze sedyesine dokununca sedyeyi taşıyanlar durdu. İsa, "Delikanlı" dedi, "Sana söylüyorum, kalk!" [15]Ölü doğrulup oturdu ve konuşmaya başladı. İsa onu annesine geri verdi. [16]Herkesi bir korku almıştı. "Aramızda büyük bir peygamber ortaya çıktı!" ve "Tanrı, halkının yardımına geldi!" diyerek Tanrı'yı yüceltmeye başladılar. [17]İsa'yla ilgili bu haber bütün Yahudiye'ye ve çevre bölgelere yayıldı.*

Resmin Konusu: Dul Kadının Oğlunun Diriltilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında Dul Kadının Oğlunun Diriltilmesi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya çok dikkat edilmemiştir. Sahnenin sağındaki figürler soldakine göre daha büyük resmedilmiştir.

Sahnenin solunda, bir burç yapısının önünde dört figür tarafından taşınan bir cenaze ve insan topluluğu dikkati çeker. nsan topluluğundan sadece iki kişi tam boy olarak görünmektedir ve her ikisinin saçları uzun ve örgülüdür. Bu figürlerden biri muhtemelen dul kadındır. Cenazeyi taşıyan dört figür birbirine oldukça benzer. Hepsi kızıl saçlı ve kısa tunik giyimlidir. Cenazenin yattığı kırmızı minderli stibadium üzerindeki çocuk, mavi uzun bir tunik giymiş ve kızıl kısa saçlara sahiptir.

Sahnenin sağında İsa, stibadium üzerinde oturan çocuk, kalabalık insan topluluğu ve havariler resmedilmiştir. Sahnenin odak noktası İsa ve dul kadının oğludur. Dul kadının oğlu görkemli bir stibadium üzerinde oturmaktadır. Uzun mavi tunik giymiş ve İsa'ya doğru bakmaktadır. İsa, altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giymiştir. Figür, sağ eliyle çocuğun sol bileğini kavramış ve onu diriltmektedir. Stibadiumun baş kısmında insan grubu bulunmaktadır. İki figüründe saçları örgülüdür. Bu figürlerden biri İsa'dan yardım isteyen dul kadındır. İsa'nın arkasında iki havarisi yer alır, her ikisi de gri saçlı ve sakallıdır. Figürler mavi khiton üzerine altın sarısı himation giymiştir. En arkada başları kapalı iki şahit erkek figürü bulunmaktadır, her ikisi de uzun kızıl sakallıdır.

Görsel 2. 201. *Dul Kadının Oğlunun Diriltilmesi*

Katalog No: 166

Resim No: 2.202.

Folyo No: fol. 121v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 7/18-23

Metin: *18-19 Yahya'nın öğrencileri bütün bu olup bitenleri kendisine bildirdiler. Öğrencilerinden ikisini yanına çağıran Yahya, "Gelecek Olan sen misin, yoksa başkasını mı bekleyelim?" diye sormaları için onları Rab'be gönderdi. 20 Adamlar İsa'nın yanına gelince şöyle dediler: "Bizi sana Vaftizci Yahya gönderdi. 'Gelecek Olan sen misin, yoksa başkasını mı bekleyelim?' diye soruyor." 21 Tam o sırada İsa, çeşitli hastalıklara, illetlere ve kötü ruhlara tutulmuş birçok kişiyi iyileştirdi, birçok körün gözünü açtı. 22 Sonra Yahya'nın öğrencilerine şöyle karşılık verdi: "Gidin, görüp işittiklerinizi Yahya'ya bildirin. Körlerin gözleri açılıyor, kötürümler yürüyor, cüzamlılar temiz kılınıyor, sağırlar işitiyor, ölüler diriliyor ve Müjde yoksullara duyuruluyor. 23 Benden ötürü sendeleyip düşmeyene ne mutlu!"*

Resmin Konusu: Yahya'nın İki Öğrencisinin İsa İle Buluşması

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan resmin sağında Yahya'nın İki öğrencisini yanına çağırması olayı aktarılırken resmin solunda ise iki öğrencinin İsa ile buluşması tasvir edilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin solunda merkezde yer alan isa'nın arkasında iki havarisi, İsa'nın karşısında ise Yahya'nın iki öğrencisi yer almaktadır. İsa altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir ve ensesine kadar uzanan kahverengi saçlıdır. İsa'nın havarilerinden öndekinin üzerinde mavi khiton üzerine açık mor himation, arkadaki ise altın sarısı khiton üzerine yeşil himation bulunmaktadır. İsa, karşısındaki Yahya'nın iki öğrencisine takdis işareti yapmaktadır. Öğrencilerden öndeki gri saçlı ve sakallıdır. Üzerinde mavi khiton ve altın

sarısı himation bulunmaktadır. Arkadaki öğrenci ise daha gençtir ve üzerinde altın sarısı khiton üzerine yeşil himation giymiştir.

Sahnenin sağında, Yahya ve iki öğrencisi birbirine karşılıklı olarak tasvir edilmiştir. Yahya, yabanil kıyafet içinde verilmiştir ve figür uzun kızıl saç ve sakallara sahiptir. Sağ elini havarilere doğru kaldırırken diğer eliyle üzerinde haç motifi olan bir asa tutmaktadır. Öğrencilerin her ikisi de yaşlıdır. Öndeki öğrenci mavi khiton üzerine altın sarısı himation giymiştir. Diğer öğrenci ise altın sarısı khiton üzerine mor himation giymiştir.

Görsel 2. 202. *Yahya'nın İki Öğrencisinin İsa İle Buluşması*

Katalog No: 167

Resim No: 2.203.

Folyo No: fol. 122r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς ἀλειψάσης τὸν κύριον μύρῳ

Çeviri: Rabbi mür ile yağlayan kadın

Kaynak: Luka 7/36-38

Metin: [36] Ferisiler'den biri İsa'yı yemeğe çağırdı. O da Ferisi'nin evine gidip sofraya oturdu. [37-38] O sırada, kentte günahkâr olarak tanınan bir kadın, İsa'nın, Ferisi'nin evinde yemek yediğini öğrenince kaymaktaşından bir kap içinde güzel kokulu yağ getirdi. İsa'nın arkasında, ayaklarının dibinde durup ağlayarak, gözyaşlarıyla O'nun ayaklarını ıslatmaya başladı. Saçlarıyla ayaklarını sildi, öptü ve yağı üzerlerine sürdü.

Resmin Konusu: İsa'nın Ferisilerden Birinin Evinde Yemek Yemesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında İsa'nın Bir Ferisinin Evinde Yemek Yemesi olayına yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin merkezinde İsa ve havarileri, bir evin içinde yarım daire biçimli masanın etrafında otururken tasvir edilmiştir. Masa yeşil renkli olup üzerinde ayaklı bir kap bulunmaktadır. Sahnenin odak noktası İsa ve ona yağ süren kadındır. İsa, masanın sağında mavi minderli stibadium üzerinde resmedilmiştir. Figür, altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giymiştir ve havarilerine doğru bakmaktadır. Kadın ise bitkisel süslemeli uzun tunik giymiş olup, iki eliyle İsa'nın ayaklarına yağ sürmektedir. Masada oturan diğer figürlerin ikisi gri saçlı ve sakallı iken diğer ikisi kızıl saçlıdır. Havarilerden İsa'nın karşısındaki çapraz ayaklı, arkalıksız bir tabure üzerinde oturmuştur. Figür, altın sarısı khiton üzerine kahverengi himation giymiştir. Masadaki tüm figürler, İsa'ya doğru bakmaktadır.

Görsel 2. 203. *İsa'nın Ferisilerden Birinin Evinde Yemek Yemesi*

Katalog No: 168

Resim No: 2.204.

Folyo No: fol. 123r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 8/1

Metin: [1]Bundan kısa bir süre sonra İsa on iki öğrencisiyle birlikte köy kent dolaşmaya başladı. Tanrı'nın Egemenliği'ni duyurup müjdeliyordu.

Resmin Konusu: İsa'nın Havariyle Kentleri Dolaşması

İkonografik çözümleme: Folyonun altında İsa'nın Havariyle Kentleri Dolaşması olayını aktaran sahneye yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin solunda, İsa arkasında üç havarisiyle birlikte görünmektedir. İsa kızıl saçlı ve sakallıdır, altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giymiştir. İsa'nın arkasındaki havarilerden ikisi gri saçlı ve sakallıdır, diğeri ise genç ve kızıl saçlıdır. İsa'nın hemen arkasındaki havari altın sarısı khiton üzerine mor himation giyerken, ortadaki havari mavi khiton üzerine kırmızı himation giymiştir. En arkadaki havari ise altın sarısı khiton üzerine mavi himation giymektedir.

Sahnenin sağında bir burç resmedilmiştir ve bu mimari yapı, İsa'nın havarileriyle birlikte gittiği kentlerden birini simgelemektedir. Burcun hemen yakınında İsa verilmiş ve adım atar pozisyondadır. İsa altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giymiştir. İsa'nın arkasında dört havariyi takip eden dört figür yer almaktadır. Havarilerden biri gençken, diğer üçü gri saçlı ve sakallıdır. Tüm figürler khiton üzerine himation giymektedir.

Görsel 2. 204. *İsa'nın Havariyle Kentleri Dolaşması*

Katalog No: 169

Resim No: 2.205.

Folyo No: fol. 124r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 8/19-21

Metin: *19 İsa'nın annesiyle kardeşleri O'na geldiler, ama kalabalıktan ötürü kendisine yaklaşamadılar. 20 İsa'ya, "Annenle kardeşlerin dışarıda duruyor, seni görmek istiyorlar" diye haber verildi. 21 İsa haberi getirenlere şöyle karşılık verdi: "Annemle kardeşlerim, Tanrı'nın sözünü duyup yerine getirenlerdir."*

Resmin Konusu: İsa'nın Annesi ve Kardeşlerinin İsa'yı Ziyareti

İkonografik çözümleme: Folyonun üstünde İsa'nın Annesi ve Kardeşlerinin İsa'yı Ziyareti resmedilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne de arka plan olarak mimari ögeler ve ağaçlar görülmektedir.

Sahnenin merkezinde altın khiton üzerine altın sarısı himation giyimli İsa arkalıksız bir tahta otururken tasvir edilmiştir. Sağ eliyle takdis yapan İsa'nın sağında havarisi Petrus görülmektedir. Havari, mavi khiton üzerine kahve himation giyinmiş olup sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın sağında ve solunda uzun çoklu oturgaçlı mobilya üzerinde oturan insanlar vardır. Figürlerin tümü gri saçlı ve sakallı olup başlarında örtüleri vardır.

Sahnenin solunda mimari bir giriş açıklığı arka plan olarak alınmıştır. Yapının önünde Meryem ve İsa'nın kardeşi resmedilmiştir. Meryem, uzun stikharion üzerine mavi maphorion giyinmiştir. Meryem'in yanında İsa'nın kardeşi resmedilmiştir. Kardeş ise, kısa saçlı ve sakalsız verilmiştir.

Görsel 2. 205. *İsa'nın Annesi ve Kardeşlerinin İsa'yı Ziyareti*

Katalog No: 170

Resim No: 2.206.

Folyo No: fol. 124v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 8/22-25

Metin: *22 Bir gün İsa öğrencileriyle birlikte bir tekneye binerek onlara, "Gölün karşı yakasına geçelim" dedi. Böylece kıyıdan açıldılar. 23 Teknede giderlerken İsa uykuya daldı. O sırada gölde fırtına koptu. Tekne su almaya başlayınca tehlikeli bir duruma düştüler. 24 Gidip İsa'yı uyandırarak, "Efendimiz, Efendimiz, öleceğiz!" dediler. İsa kalkıp rüzgarı ve kabaran dalgaları azarladı. Fırtına dindi ve ortalık sütliman oldu.25 İsa öğrencilerine, "Nerede imanınız?" dedi.Onlar korku ve şaşkınlık içindeydiler. Birbirlerine, "Bu adam kim ki, rüzgara, suya bile buyruk veriyor, onlar da sözünü dinliyor!" dediler.*

Resmin Konusu: İsa'nın Fırtınayı Dindirmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında İsa'nın fırtınayı dindirmesi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir.

Figür bakımından oldukça sade olan sahnenin merkezinde bir göl üzerinde tekne içinde İsa ve dört havarisi resmedilmiştir. Altın sarısı renkli bu kayık ince uzun bir forma sahiptir. Göl altın sarısı çerçeve ile sınırlandırılmıştır. İncil'deki anlatıya uygun olarak kayığın içerisinde İsa ve havarileri resmedilmiştir. İsa kayığının sağ ucuna havariler ise onun arkasına yerleştirilmiştir. Yarım boy olarak resmedilen figürlerin tümü altın sarısı haleye sahiptir. Altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giyimli İsa, göl kenarında verilen fırtınanın kişileştirmesine doğru takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın bu hareketi fırtınayı durdurmak için yapar. Kişileştirme figürü, çıplak verilmiş olup erkek görünüme sahiptir. Figür, ellerini ağzını götürmüş rüzgâr üflerken resmedilmiştir. Figürler, İsa'nın fırtınayı dindirmesi mucizesini şaşkınlık içinde izlemektedir.

Görsel 2. 206. İsa'nın Fırtınayı Dindirmesi

Katalog No: 171

Resim No: 2.207.

Folyo No: fol. 125r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 8/26-33

Metin: *[26] Celile'nin karşısında bulunan Gerasalılar'ın memleketine vardılar. [27] İsa karaya çıkınca kentten bir adam O'nu karşıladı. Cinli ve uzun zamandan beri giysi giymeyen bu adam evde değil, mezarlık mağaralarda yaşıyordu. [28] Adam İsa'yı görünce çığlık atıp önünde yere kapandı. Yüksek sesle, "Ey İsa, yüce Tanrı'nın Oğlu, benden ne istiyorsun?" dedi. "Sana yalvarırım, bana işkence etme!" [29] Çünkü İsa, kötü ruha adamın içinden çıkmasını buyurmuştu. Kötü ruh adamı sık sık etkisi altına alıyordu. Adam zincir ve kösteklerle bağlanıp başına nöbetçi konulduğu halde bağlarını paralıyor ve cin tarafından ıssız yerlere sürülüyordu. [30] İsa ona, "Adın ne?" diye sordu. O da, "Tümen" diye yanıtladı. Çünkü onun içine bir sürü cin girmişti. [31] Cinler, dipsiz derinliklere gitmelerini buyurmasın diye İsa'ya yalvarıp durdular.[32] Orada, dağın yamacında otlayan büyük bir domuz sürüsü vardı. Cinler, domuzların içine girmelerine izin vermesi için İsa'ya yalvardılar. O da onlara izin verdi. [33] Adamdan çıkan cinler domuzların içine girdiler. Sürü dik yamaçtan aşağı koşuşarak göle atlayıp boğuldu.*

Resmin Konusu: Gerasiniler Ülkesindeki Cine tutulmuşların İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında İsa'nın Gadaralılar'daki cinlilerin iyileştirilmesi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Sahne figür bakımından oldukça kalabalık ve İncil'de anlatıldığı gibi resmedilmiştir.

Sahnenin merkezinde bir tepe/kaya yer almaktadır. Solda İsa, İsa'nın önünde bir cinli hasta ve İsa'nın arkasında iki havarisi görülmektedir. Tam boy olarak ve haleli verilen havariler altın sarısı khiton üzerine açık tonlarda himation giyimlidirler. Yüksek kayalığın eteğinde bulunan İsa, cinli hastayı iyileştirmek amacıyla takdis işareti yaparak cinleri kovmaktadır. İsa altın yaldızlı haleli ve uzun kahverengi saçlıdır. Altın sarısı khiton üzerine altın sarısı

himation giyimlidir. Cinli kişi, yüksek bir tepeden aşağı doğru inerken verilmiştir. Hasta, çıplak, cılız ve saçları elektriklenmiş olarak tasvir edilmiştir. Sahnenin sağında tepenin arkasında hastayı terk eden cinler, altı domuz, bir çoban ve bir su birikintisi vardır. Domuzlardan ikisi göle girmiş diğerleri de onları takip etmektedir. Cinlerden altısı domuzların içine girerken betimlenmiştir. Kısa kırmızı tunik altına mavi pantolon giyen çoban korktuğu için koşma pozisyonunda resmedilmiştir.Dağın arkasında iki anonim figür dikkati çeker. Muhtemelen bunlar İsa'nın mucizesine şahitlik etmektedir. Her ikisi de yarım boy resmedilmiştir. Figürlerden öndeki kızıl saçlı ve sakallıdır. Kahverengi tunik giyinmiştir. Diğeri ise, gri saçlı olup başında kırmızı bir örtü vardır. Sahnenin sağında tepenin arkasında hastayı terk eden cinler, domuz, onların sahibi ve bir su birikintisi vardır.

Görsel 2. 207. Gerasiniler Ülkesindeki Hastaların İyileştirilmesi

Katalog No: 172

Resim No: 2.208.

Folyo No: fol. 125v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve altta resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς αἱμορροούσης

Çeviri: Kan akıntısı olan kadın

Kaynak: Luka 8/43-44

Metin: [43] On iki yıldır kanaması olan bir kadın da oradaydı. Varını yoğunu hekimlere harcamıştı; ama hiçbiri onu iyileştirememişti. [44] İsa'nın arkasından yetişip giysisinin eteğine dokundu ve o anda kanaması kesildi.

Resmin Konusu: Kanamalı Kadının İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun üst kısmında yer alan sahnede iki ayrı konu resmedilmiştir. Resmin solunda Kanamalı kadının iyileştirilmesi sağında ise Havra Yöneticisinin kızı için İsa'dan yardım istemesi olayına yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnenin sağında ve solunda burç tasvirleri arka plan olarak kullanılmıştır.

Sahnenin merkezinde üç havari, kanamalı kadın, İsa ve şahitler resmedilmiştir. İsa'nın arkasında üç havarisi yer alır. Havarilerden ikisi gri saçlı ve sakallı olup diğeri ise kızıl saçlı ve sakalsızdır. Havarilerin hemen yanında İsa'ya doğru eğilir pozisyonda kanamalı kadın dikkati çeker. Kadın, lacivert uzun stikharion üstüne kırmızı maphorion giymiştir. Figür, İsa'nın elbisesine dokunurken resmedilmiştir. İsa, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Ensesine kadar uzanan saçları vardır. İsa, adım adar pozisyonda verilmiştir. İsa, havra yöneticisiyle konuşurken verilmiştir. Gri sakallı verilen havra yöneticisi uzun tunik giyimlidir. Arkasında kalabalık bir grup vardır. Sahnenin sağında ve solunda kale burçlarına yer verilmiştir. Farklı şehirlerin simgeleyen bu yapılar pencere ve kapı açıklarına sahiptir.

Görsel 2. 208. *Kanamalı Kadının İyileştirilmesi*

Katalog No: 173

Resim No: 2.209.

Folyo No: fol. 126v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim ve alt kısmında metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 8/47-56

Metin: *46 Ama İsa, "Birisi bana dokundu" dedi. "İçimden bir gücün akıp gittiğini hissettim." 47 Yaptığını gizleyemeyeceğini anlayan kadın titreyerek geldi, İsa'nın ayaklarına kapandı. Bütün halkın önünde, O'na neden dokunduğunu ve o anda nasıl iyileştiğini anlattı. 48 İsa ona, "Kızım" dedi, "İmanın seni kurtardı. Esenlikle git." 49 İsa daha konuşurken havra yöneticisinin evinden biri geldi. Yöneticiye, "Kızın öldü" dedi, "Artık öğretmeni rahatsız etme."50 İsa bunu duyunca havra yöneticisine şöyle dedi: "Korkma, yalnız iman et, kızın kurtulacak." 51 İsa adamın evine gelince Petrus, Yuhanna, Yakup ve kızın annesi babası dışında hiç kimsenin kendisiyle birlikte içeri girmesine izin vermedi. 52 Herkes kız için ağlıyor, dövünüyordu. İsa, "Ağlamayın" dedi, "Kız ölmedi, uyuyor."53 Kızın öldüğünü bildikleri için İsa'yla alay ettiler. 54 O ise kızın elini tutarak, "Kızım, kalk!" diye seslendi. 55 Ruhu yeniden bedenine dönen kız hemen ayağa kalktı. İsa, kıza yemek verilmesini buyurdu. 56 Kızın annesiyle babası şaşkınlık içindeydi. İsa, olanları hiç kimseye anlatmamaları için onları uyardı.*

Resmin Konusu: Havra Yöneticisinin kızının Diriltilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun üst kısmında İsa'nın havra yöneticisinin kızının iyileştirilmesi mucizesi resmedilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin solunda İsa ve havarileri bir yere girerken resmedilmiştir. Her iki havaride gri saçlı ve sakallıdır. Havarilerden arkadaki yeşil khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Diğeri ise mavi khiton üzerine mor himationludur. İsa ise kızıl saçlı ve sakallıdır. Figür, altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiş olup karşısındaki figürlere doğru sağ eliyle takdis işareti yaparken betimlenmiştir. İsa'nın tam karşısında kızın annesi, babası ve anonim

figüre yer verilmiştir. Kızın annesi, uzun kırmızı tunik giyinmiştir. İsa'yı gören figür, ona saygıyla eğilmiştir. Ortadaki figür kızıl saçlı ve sakallıdır. Mavi uzun tunik giyinmiştir. Havra yöneticisi, altın sarısı tunik üzerine yeşil pelerin giymiş başını ise kırmızı bir örtü ile kapatmıştır. Sahnenin odak noktasını havra yöneticisinin kızının iyileştirilmesi mucizesidir. Olay evin içinde yaşanmaktadır. Sahnenin merkezinde yüksek bir şilte üzerinde sinagog başkanın kızı yer almaktadır. Mavi minderli şiltenin ayak kısmı kırmızı bir örtü ile kapatılmıştır. Jairus'un kızı kahverengi uzun tunik giyinmiştir. Figür sağ elini İsa'ya uzatmış olup sol eli ise dizi üzerindedir Şiltenin ayak kısmında; İsa ve arkasında iki havarisi resmedilmiştir. İsa, altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa, sağ eliyle kızın sol bileğini tutmuş onu diriltirken resmedilmiştir. İsa'nın arkasında iki havari vardır. Her ikisi de gri saçlı ve sakallıdır. Bunlardan İsa'nın arkasındaki mavi khiton üzerine kahverengi himation giyinmiştir. Diğer havari ise daha yaşlıdır. Altın sarısı khiton üzerine açık pembe himation giyinmiştir. Şiltenin başında kimliği belirsiz iki figür vardır. Bunlardan biri havra yöneticisi diğeri ise hasta kızın annesidir.

Görsel 2.209. *Havra Yöneticisinin kızının Diriltilmesi*

Katalog No: 174

Resim No: 2.210.

Folyo No: fol. 127v

Durumu: Folyo, üst kısmında resim ve alt kısmında metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 9/12-17

Metin: *10 Elçiler geri dönünce, yaptıkları her şeyi İsa'ya anlattılar. Sonra İsa yalnızca onları yanına alıp Beytsayda denilen bir kente çekildi. 11 Bunu öğrenen halk O'nun ardından gitti. İsa onları ilgiyle karşıladı, kendilerine Tanrı'nın Egemenliği'nden söz etti ve şifaya ihtiyacı olanları iyileştirdi. 12 Günbatımına doğru Onikiler gelip O'na, "Halkı salıver de çevredeki köylere ve çiftliklere gidip kendilerine barınak ve yiyecek bulsunlar. Çünkü ıssız bir yerdeyiz" dediler. 13 İsa, "Onlara siz yiyecek verin" dedi. "Beş ekmekle iki balıktan başka bir şeyimiz yok" dediler. "Yoksa bunca halk için yiyecek almaya biz mi gidelim?" 14 Orada yaklaşık beş bin erkek vardı. İsa öğrencilerine, "Halkı yaklaşık ellişer kişilik kümeler halinde yere oturtun" dedi. 15 Öğrenciler öyle yapıp herkesi yere oturttular. 16 İsa, beş ekmekle iki balığı aldı, gözlerini göğe kaldırarak şükretti; sonra bunları böldü ve halka dağıtmaları için öğrencilerine verdi. 17 Herkes yiyip doydu. Artakalan parçalardan on iki sepet dolusu toplandı.*

Resmin Konusu: İsa Beş Bin Kişiyi Doyuruyor

İkonografik çözümleme: Folyonun üst kısmında İsa'nın beş bin kişiyi doyurması mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından oldukça kalabalıktır. Sahnede ağaç gibi bitkisel figürlere de yer verilmiştir. Sahne İncil'de anlatıldığı gibi resmedilmiştir. İncil'e göre, beş bin kişinin doyurulması için yiyecek sayısı beş arpa ekmeği ve iki balıktır.

Sahne İncil'de anlatıldığı gibi resmedilmiştir. İncil'e göre, beş bin kişinin doyurulması için yiyecek sayısı beş arpa ekmeği ve iki balıktır. Bu olay sahnenin solunda resmedilmiştir. İsa ve zeminde beş somun ile resmedilmiştir. Sahnenin sağında ise on iki sepet ekmek ve yemek yiyen insan topluluğu vardur. İsa, altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir.

İsa, yerdeki somunlara ve zeminlere doğru takdis işareti yaparken resmedilmiştir. İsa'nın tam karşısındaki iki havari resmediliştir. Figürlerin her ikisi de gri saçlı ve sakallıdır. Figürlerden önde olanı kahverengi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Diğer havari ise altın sarısı khiton üzerine gri himation giyinmiştir. İsa'nın tam karşısındaki havari her iki eline açmış İsa ile temas halindedir.

Sahnenin sağında İsa'nın mucizeyi gerçekleştirdiği olay yer almaktadır. Beş sepet somun, havari ve halk resmedilmiştir. Havari, sepetlerden ekmek dağıtırken resmedilmiştir. Figür, kızıl saçlı ve sakalsız olup kahverengi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Figürün tam karşısında somunlar için bekleyen halk resmedilmiştir. Bunlardan sadece üçü tam boy olarak ve arka arkaya resmedilmiştir. Öndeki adam, havariden ekmek alırken resmedilmiştir. Figür, gri saçlı ve sakallı olup mavi tunik üzerine kırmızı pelerin giyinmiştir. İkinci figür ise siyah sakallıdır. Başında mavi örtüsü bulunan figür sol eliyle yanındaki oğlunun elini tutmaktadır. Çocuk, gri uzun tunik üzerine kırmızı pelerin giyinmiştir. Arkada resmedilen üçüncü figür ise, beyaz sakallıdır ve başında kırmızı bir örtü vardır. Sahnenin sol alt köşesinde bir yer sofrası dikkati çeker. Sofra etrafına dört insan oturmuştur diğerleri ayakta verilmiştir. Soldaki figür, aldığı ekmeği sofradakilere uzatmaktadır. Figür, uzun siyah saçlı olup üzerinde kahverengi uzun tunik bulunmaktadır. Diğer uçta, İsa'nın havarilerinden biri vardır ve altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giymiştir. Havari, sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. Yer sofrasında bir kırmızı balık ve dört somun ekmek bulunmaktadır. Sofra başında resmedilen dört figürden üçü genç, diğeri ise yaşlıdır. Figürler, birbiriyle konuşurken resmedilmiştir. Sahnenin sağ üst kısmında, duvar üzerine yarım boy resmedilmiş dört figür dikkat çeker. Bu figürlerden üçü yetişkin, biri ise çocuktur. Figürler, birbiriyle konuşurken tasvir edilmiştir.

Görsel 2. 210. İsa Beş Bin Kişiyi Doyuruyor

Katalog No: 175

Resim No: 2.211.

Folyo No: fol. 128v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 9/28-36

Metin: *28 Bu sözleri söyledikten yaklaşık sekiz gün sonra İsa, yanına Petrus, Yuhanna ve Yakup'u alarak dua etmek üzere dağa çıktı. 29 İsa dua ederken yüzünün görünümü değişti, giysileri şimşek gibi parıldayan bir beyazlığa büründü. 30-31 O anda görkem içinde beliren iki kişi İsa'yla konuşmaya başladılar. Bunlar Musa ile İlyas'tı. İsa'nın yakında Yeruşalim'de gerçekleşecek olan ayrılışını konuşuyorlardı. 32* Petrus *ile yanındakilerin üzerine uyku çökmüştü. Ama uykuları iyice dağılınca İsa'nın görkemini ve yanında duran iki kişiyi gördüler. 33 Bunlar İsa'nın yanından ayrılırken Petrus İsa'ya, "Efendimiz" dedi, "Burada bulunmamız ne iyi oldu! Üç çardak kuralım: Biri sana, biri Musa'ya, biri de İlyas'a." Aslında ne söylediğinin farkında değildi. 34 Petrus daha bunları söylerken bir bulut gelip onlara gölge saldı. Bulut onları sarınca korktular. 35 Buluttan gelen bir ses, "Bu benim Oğlum'dur, seçilmiş Olan'dır. O'nu dinleyin!" dedi. 36 Ses kesilince İsa'nın tek başına olduğu görüldü. Öğrenciler bunu gizli tuttular ve o günlerde hiç kimseye gördüklerinden söz etmediler.*

Resmin Konusu: Metamorphosis

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, Metamorphosis olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnenin merkezinde sağ üst köşesinde İsa'nın başkalaşım olayına yer verilmiştir. Sahnenin merkezinde kayalıklar üzerinde yükselen İsa resmedilmiştir. Mavi bir mandorla içinde betimlenen İsa, ayakta verilmiştir. Figür sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. Altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Figür, uzun kızıl saçlı ve kızıl sakallıdır. İsa'nın solunda Musa resmedilmiştir. Kızıl gür saçlı ve sakalsız resmedilen figür, altın sarısı khiton üzerine kırmızı himation giyimlidir. İsa'nın sağında İlyas peygamber bulunmaktadır.

Beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır. Altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyinişitir. Her iki elini açarak İsa'ya doğru uzatmıştır.

Sahnenin hemen altında üç küçük tepe önünde betimlenmiş olan Petrus, Yuhanna ve Yakup farklı hareketlerde gösterilmişlerdir. Soldaki figür gri saçlı ve sakallı olduğu için Petrus olmalıdır. Petrus sol elini gökyüzünde doğru kalmıştır. Ortadaki havari ise Yuhanna'dır. Altın sarısı khiton üzerine gri himation giyinmiştir. Sağdaki tepe önünde yer alan figür ise Yakup'tur. Sağ elini havaya kaldırmış ve parmaklarıyla takdis işareti yapmaktadır. Kızıl saçlı ve sarı haleli olan Yakup'un üzerinde altın sarısı khiton üzerine kırmızı himation yer almaktadır. Havarilerin önünde bulundukları tepelerden soldaki tepe kırmızı, ortadaki turuncu, sağdaki ise açık mor rengine sahiptir. Tepelerin üzerinde küçük ağaç tasvirleri görülmektedir.

Sahnenin sağında İsa'nın Havarileri ile mekanı terk etmesi olayı yer alır. İsa, dağdan inmiş ve üç havarisni yönlendirmektedir. Kızıl saçlı ve sakalsız verilen İsa, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. İsa'nın tam karşısında üç havari resmedilmiştir. Baştaki havari Petrus olmalıdır. Altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyimlidir. Ortadaki havari gri saçlı ve sakallıdır. Figür, altın sarısı khiton üzerine kırmızı himatıın giyinmiştir. en öndeki havari ise diğerlerine göre gençtir. Gri khiton üzerine altın sarısı himation görülmektedir.

Görsel 2. 211. Metamorphosis

Katalog No: 176

Resim No: 2.212.

Folyo No: fol. 129r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve en alt kısmında metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 9/46-48

Metin: *46 Öğrenciler, aralarında kimin en büyük olduğunu tartışmaya başladılar. 47-48 Akıllarından geçeni bilen İsa, küçük bir çocuğu tutup yanına çekti ve onlara şöyle dedi: "Bu çocuğu benim adım uğruna kabul eden, beni kabul etmiş olur. Beni kabul eden de beni göndereni kabul etmiş olur. Aranızda en küçük kim ise, işte en büyük odur."*

Resmin Konusu: İsa'nın Çocuklar Üzerinden Yahudilere Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında, İsa'nın çocuklar üzerinden Yahudilere öğretisine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahne çerçevesizdir ve herhangi bir mimari arka plan bulunmaz.

Sahnenin merkezinde düz ayaklı arkalıksız bir taht üzerinde oturan İsa tasvir edilmiştir. Sol elinde rulo tutan İsa sağ elini tahtın kenarında bulunan küçük bir çocuğun başına koymuştur. İsa lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Kısa altın sarısı tunik giyimli çocuğun bacakları çıplaktır. Sahnenin solunda İsa'nın dört havarisi resmedilmiştir. Tam boy tasvir edilen havarilerin tümü haleli ve altın sarısı khiton giyimlidir.

Sahnenin sağında, bir havari, kalabalık insan topluluğu ve küçük çocuklara yer verilmiştir. Gri saçlı ve sakallı verilen havari küçük çocuklarla konuşmaktadır. Çocukların arkasında yetişkin insanlardan oluşan bir topluluğa yer verilmiştir. Bunlardan sadece üçü tam boy resmedilmiştir.

Görsel 2. 212. İsa'nın Çocuk Üzerinden Yahudilere Öğretisi

Katalog No: 177

Resim No: 2.213.

Folyo No: fol. 130r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 10/1-12

Metin: *[1]Bu olaylardan sonra Rab yetmiş kişi daha görevlendirdi. Bunları ikişer ikişer, kendisinin gideceği her kente, her yere kendi önünden gönderdi. [2] Onlara, "Ürün bol, ama işçi az" dedi, "Bu nedenle ürünün sahibi Rab'be yalvarın, ürününü kaldıracak işçiler göndersin. [3] Haydi gidin! İşte, sizi kuzular gibi kurtların arasına gönderiyorum. [4] Yanınıza ne kese ne torba, ne de çarık alın. Yolda hiç kimseyle selamlaşmayın. [5] Hangi eve girerseniz, önce, 'Bu eve esenlik olsun!' deyin. [6] Orada esenlik sever biri varsa, dilediğiniz esenlik onun üzerinde kalacak; yoksa, size dönecektir. [7] Girdiğiniz evde kalın, size ne verirlerse onu yiyip için. Çünkü işçi ücretini hak eder. Evden eve taşınmayın. [8] "Bir kente girdiğinizde sizi kabul ederlerse, önünüze konulanı yiyin. [9] Orada bulunan hastaları iyileştirin ve kendilerine, 'Tanrı'nın Egemenliği size yaklaştı' deyin. [10-11] Ama bir kente girdiğinizde sizi kabul etmezlerse, o kentin caddelerine çıkıp şöyle deyin: 'Kentinizden ayaklarımızda kalan tozu bile size karşı silkiyoruz. Yine de şunu bilin ki, Tanrı'nın Egemenliği yaklaştı.' [12] Size şunu söyleyeyim, yargı günü o kentin hali Sodom Kenti'nin halinden beter olacaktır.*

Resmin Konusu: İsa'nın havarilere öğretisi: Yetmişler'in Görevlendirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, Yetmişler'in görevlendirilmesi öğretisini aktarmaktadır. Sahnenin sağında mimari arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmiştir. İsa, düz ayaklı arkalıksız bir taht üzerindedir. Figür, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın karşısında dört havarisi yer alır bunlardan ikisi gri saçlı ve sakallı, diğer ikisi kızıl saçlı ve genç resmedilmiştir. Havarilerin tümü altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation giyinmişlerdir. Figürler, İsa'ya doğru bakarken sağ elleriyle takdis

işareti yapmaktadırlar. Bu havariler, İsa tarafından şehirlere görevlendirilmektedir. İsa havariyle konuşmakta onlara görevlerini ve gidecekleri kentlerin bilgisini vermektedir. Sahnenin karşısında verilen diğer resimde ise, Üç havarinin kente doğru gitmesini aktarmaktadır. İncil'deki metne göre ikişerli grup yapılarak dağıtılan havarilerin burada üç kişi olarak verilmesi sanatçının bir yorumu olabilir. Sahnedeki havarilerin tümü gri saçlı v sakallıdır. Bir kale burcunun önünde verilen figürlerin tümü khiton üzerine himation giyinmiştir. Bir şehri simgeleyen kale, geniş surlara ve altın kapılı bir giriş açıklığına sahiptir. Kalenin için mimari yapıların tasviri yer alır. Bu manzara havarilerin görevlendirildiği şehirlerden biridir.

Görsel 2. 213. *İsa'nın Havarilere Öğretisi Yetmişler'in Görevlendirilmesi*

Katalog No: 178

Resim No: 2.214.

Folyo No: fol. 130v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 10/13-15

Metin: *13 "Vay haline, ey Horazin! Vay haline, ey Beytsayda! Sizlerde yapılan mucizeler Sur ve Sayda'da yapılmış olsaydı, çoktan çul kuşanıp kül içinde otururak tövbe etmiş olurlardı. 14 Ama yargı günü sizin haliniz Sur ve Sayda'nın halinden beter olacaktır. 15 Ya sen, ey Kefarnahum, göğe mi çıkarılacaksın? Hayır, ölüler diyarına indirileceksin!*

Resmin Konusu: İsa'nın Havarilere Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında İsa'nın havarilere öğretisi sahnesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnede oran ortaya çok dikkat edilmemiştir. Ayrıca sahnede ağaç gibi bitkisel figürlere de yer verilmiştir.

İsa, üç havarisi ile burçlu bir yapıya yürürken resmedilmiştir. İsa, önde havarileri ise onu takip etmektedir. Figürlerin tümü altın sarısı haleli ve sandaletlidir. İsa, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Figür, sağ eliyle takdis işareti yaparak karşısındaki yapıya yönelirken resmedilmiştir. Yapı, iki burca sahip olan bir yapıdır. Kalenin önünde resmedilen tepelerden de anlaşılacağı üzere yapı, dağlık bir alanda olmalıdır. Kalenin büyük altın kapısı vardır. Muhtemelen bu yapı, ayette geçen Lübnan'ın şehirlerini temsil eden Sur ve Sayda'nın kalesidir.

Sahnenin solundaki üç havari ayakta ve takdis yaparken verilmiştir. Havarilerden İsa'ya yakın olanı lacivert khiton üzerine kahverengi himation giyinmiştir ve gri sakallıdır. Ortadaki havari ise, kızıl saçlı ve sakalsızdır. Figür, lacivert khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Havarilerden en sondaki ise açık kırmızı khiton üzerine mavi himation giyinmiştir. Figür genç ve sakalsızdır.

Görsel 2. 214. *İsa'nın Havarilere Öğretisi*

Katalog No: 179

Resim No: 2.215 ve 2.216.

Folyo No: fol. 131r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 10/17-28

Metin: *17 Yetmişler sevinç içinde döndüler. "Ya Rab" dediler, "Senin adını andığımızda cinler bile bize boyun eğiyor." 18 İsa onlara şöyle dedi: "Şeytan'ın gökten yıldırım gibi düştüğünü gördüm. 19 Ben size, yılanları ve akrepleri ayak altında ezmek ve düşmanın bütün gücünü alt etmek için yetki verdim. Hiçbir şey size zarar vermeyecektir. 20* Bununla birlikte, *ruhların size boyun eğmesine sevinmeyin, adlarınızın gökte yazılmış olmasına sevinin." 25 Bir Kutsal Yasa uzmanı İsa'yı denemek amacıyla gelip şöyle dedi: "Öğretmenim, sonsuz yaşamı miras almak için ne yapmalıyım?" 26 İsa ona, "Kutsal Yasa'da ne yazılmıştır?" diye sordu. "Orada ne okuyorsun?" 27 Adam şöyle karşılık verdi: "Tanrın Rab'bi bütün yüreğinle, bütün canınla, bütün gücünle ve bütün aklınla seveceksin. Komşunu da kendin gibi seveceksin." 28 İsa ona, "Doğru yanıt verdin" dedi. "Bunu yap ve yaşayacaksın."*

Resmin Konusu: İsa'nın İblisler Hakkında Konuşması ve Bir Kutsal Yasa Uzmanının İsa'ya Sorması

İkonografik çözümleme: Folyonun sağ köşesinde farklı şekilde konumlandırılmış üç sahne dikkati çeker. Sahnelerin ikisi İsa'nın İblisler hakkında konuşması olayını aktarırken diğeri ise bir kutsal yasa uzmanının İsa'ya Sorması olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnelerde; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahneler çerçevesizdir ve herhangi bir mimari arka plan bulunmaz ve figür bakımından oldukça zengindir.

Sol üstteki sahnede, yetmişler İsa'nın yanına sevinçle dönmüşlerdir. İsa'nın sağında ve solunda ikişer havari resmedilmiştir. İsa sahnenin merkezinde, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation himation giyinmiştir. Figür, uzun kızıl saçlı verilmiş olup, sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle ise bir tomar tutmaktadır. İsa'nın sağında verilen havarilerden gri saçlı ve sakallı olanı, altın sarısı khiton üzerine açık kahve himationlu verilmiştir. Sağ eliyle

takdis işareti yapan figür, İsa'ya bir şeylerden bahsederken verilmiştir. Diğer havari ise, sakalsız ve genç resmedilmiştir. Figür, Folyonun sağ köşesinde resmedilen iblisler topluluğuna doğru bakarken verilmiştir. İsa'nın solundaki diğer iki havari ise, sırtlarını İsa'ya dönmüş ve iblisler topluluğuna bakmakta birbirilerine bir şey anlatırken resmedilmiştir. Havarilerden genç olanı daha önde verilmiştir. Sol elini göğüs hizasına açarak kaldıran figür, altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyinmiştir. Figür, yanındaki havariye iblisleri göstermektedir. Diğer havari ise gri saçlı ve sakallı verilmiş olup, altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir.

Folyonun sağ üst köşesinden ortasına kadar iblislerin gökten yıldırım gibi düşmesi olayı aktarılmıştır. Sahnenin en üstünde gökyüzü temalı mavi bir bulut üzerinde melek resmedilmiştir. Figür, geniş ve uzun altın sarısı kanatlara sahiptir ve halelidir. Melek, altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Bulutun tam altında, başka bir melek vardır. Melek yarım boy resmedilmiş olup bulutun içinden sarkmış şekilde iblisleri yeryüzüne göndermektedir. Sahnede gökyüzünden düşmekte olan beş iblis dikkati çeker. Tümü çıplak ve vücutları koyu siyah renkli verilmiştir. İblisler arka arkaya resmedilmiştir. En alttaki figür, yüksek bir kayalığa doğru düşmüş diğerleri ise onu takip etmektedir.

Sahnenin sağ alt köşesinde, kutsal yasa uzmanın İsa'ya soru sorması olayı resmedilmiştir. Sahnenin solunda İsa tasvir edilmiştir. Figür, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa, kutsal yasa uzmanıyla konuşmakta ona takdis işareti yapmaktadır. Kutsal yasa uzamanı, altın sarısı uzun tunik üzerin kırmızı pelerin giyinmiştir ve başında mavi örtüsü vardır. Figür, ellerini iki yana açmış olup şaşkınlık içindedir. Bu adamın hemen arkasında iki havari resmedilmiştir. Bunlardan genç olanı açık kahve khiton üzerine yine aynı tonlarda himation giyinmiştir. Diğer havari ise gri saçlı ve sakallı olup altın sarısı khiton üzerine açık mavi himationlu verilmiştir.

Görsel 2. 215. *İsa'nın İblisler Hakkında Konuşması*

,

Görsel 2. 216. *Bir Kutsal Yasa Uzmanının İsa'ya Sorması*

Katalog No: 180

Resim No: 2.217.

Folyo No: fol. 131v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve en alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 10/30-34

Metin: *30 İsa şöyle yanıt verdi: Adamın biri Yeruşalim'den Eriha'ya inerken haydutların eline düştü. Onu soyup dövdüler, yarı ölü bırakıp gittiler. 31 Bir rastlantı olarak o yoldan bir kâhin geçiyordu. Adamı görünce yolun öbür yanından geçip gitti. 32 Bir Levili de oraya varıp adamı görünce aynı şekilde geçip gitti. 33 O yoldan geçen bir Samiriyeli ise adamın bulunduğu yere gelip onu görünce, yüreği sızladı. 34 Adamın yanına gitti, yaralarının üzerine yağla şarap dökerek sardı. Sonra adamı kendi hayvanına bindirip hana götürdü, onunla ilgilendi.*

Resmin Konusu: İsa'nın Meseli: İyi Samiriyeli

İkonografik çözümleme: Folyonun altında, İyi Samiriyeli meseli sahnesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnede oran ortaya çok dikkat edilmiştir. Sahnenin solunda mimari arka plan kullanılmıştır. Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmiştir. Sahnenin solunda mimari bir yapının önünde erkek resmedilmiştir. Bunlar Samiriyeli adama yardım etmeyen kişiyi temsil eder. Figür, kızıl dalgalı saçlı ve altın sarısı uzun tunikli verilmiştir. Sahnenin ortasında, bu adamın haydutlar tarafından dövülmesi olayı aktarılmaktadır. Figürün çevresini dört kişi sarmıştır. Soldaki haydutlardan mavi tunikli olanı elindeki sopayı figüre doğru hamle yaparken verilmiştir. Onun yanındaki kırmızı tunikli haydut ise, adamın tuniğinin etek ucundan tutarak onu çıkartmaya çalışır. Diğer iki haydut ise sağ tarafta verilmiştir. Figürlerden kırmızı tunikli olanı, sağ eliyle adamın kıyafetini çıkarmakla meşguldür. Altın sarısı tunikli haydut ise, sol elindeki sopayla olayı izlerken resmedilmiştir. Sahnenin sağında, İyi Samiriyeli'nin, haydutlardan dayak yiyen adamın tedavisini yaptığı olay aktarılmıştır. Yaralı adam yerde çıplak bir şekilde yüz üstü uzanmıştır. İyi Samiriyeli ise, mavi uzun tunikli verilmiştir. Figür, elinde aldığı bezle adamı tedavi etmektedir. Sahnede yağ ve şarap kapları da resmedilmiştir.

Görsel 2. 217. *İyi Samiriyeli*

Katalog No: 181

Resim No: 2.218 ve 2.219.

Folyo No: fol. 132r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim, ortada metin ve en alt kısmında resim olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 10/31-42

Metin: *[34] Adamın yanına gitti, yaralarının üzerine yağla şarap dökerek sardı. Sonra adamı kendi hayvanına bindirip hana götürdü, onunla ilgilendi. [35] Ertesi gün iki dinar çıkararak hancıya verdi. 'Ona iyi bak' dedi, 'Bundan fazla ne harcarsan, dönüşümde sana öderim.' [36] "Sence bu üç kişiden hangisi haydutlar arasına düşen adama komşu gibi davrandı?" [37] Yasa uzmanı, "Ona acıyıp yardım eden" dedi. İsa, "Git, sen de öyle yap" dedi. [38] İsa, öğrencileriyle birlikte yola devam edip bir köye girdi. Marta adında bir kadın İsa'yı evinde konuk etti. [39] Marta'nın, Meryem adındaki kız kardeşi, Rab'bin ayakları dibine oturmuş O'nun konuşmasını dinliyordu. [40] Marta ise işlerinin çokluğundan ötürü telaş içindeydi. İsa'nın yanına gelerek, "Ya Rab" dedi, "Kardeşimin beni hizmet işlerinde yalnız bırakmasına aldırmıyor musun? Ona söyle de bana yardım etsin." [41] Rab ona şu karşılığı verdi: "Marta, Marta, sen çok şey için kaygılanıp telaşlanıyorsun. [42] Oysa gerekli olan tek bir şey vardır. Meryem iyi olanı seçti ve bu kendisinden alınmayacak."*

Resmin Konusu: İyi Samiriyeli ve İsa, Marta'nın Evinde

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahne yer alır. Bunlar İyi Samiriyeli ve İsa'nın Marta'nın evini ziyaretini aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnelerde; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahneler çerçevesizdir ve herhangi bir mimari arka plan bulunmaz ve figür bakımından oldukça kalabalıktır.

Folyonun üstüne yerleştirilen sahne, fol. 131r'deki olayın devamıdır. Resimde iyi Samiriyeli'nin yaralı adamı binek hayvanına bindirip götürmesi olayı aktarılmıştır. Sahnenin solunda iki anonim figür dikkati çeker. Bunlar Levili kimselerdir. Kızıl sakallı verilen bu figürler, iyi Samiriyeli'ye doğru bakarken resmedilmiştir. Sahnenin ortasında yaralı adam gri bir eşek üzerinde verilmiştir. İyi Samiriyeli ise eşeğin yularından tutmuştur. Figür, kırmızı tunik altına mavi pantolon giyinmiştir. Figür başını çevirerek arkasına doğru bakarken

verilmiştir. Sahnenin solunda, Samiriyeli adamın mimari bir yapı önünde hancı ile konuşması olayına yer verilmiştir. Burada olay geçişini aktarmak için figürler daha küçük boyutlu verilmiştir. Samiriyeli adam, karşısındaki hancıya para verirken resmedilmiştir. Hancı, uzun altın sarısı tunikli olup sağ eliyle parayı alırken verilmiştir.

Folyonun altında İsa'nın Marta'nın evini ziyaret etme sahnesine yer verilmiştir. Sahnenin sağında şarap ve yemek ısıtmak için kullanılan sitla ve authepsae tasvirlerine yer verilmiştir Sitla üç ayaklı bir ocak olup üzerine altın sarısı rengine sahiptir. Kabın ağız kısmı mavi rengine boyanmıştır. Authepsae ise ayaklı bir tepsi üzerinde dikkati çeker. Oval bir gövdeyle birlikte uzun bir boyna sahip olan obje altın sarısı rengine boyanmıştır. Authepsaenin uç kısmı kırmızı rengine sahiptir muhtemelen şarabın sıcak olduğunu belirtmek için yapılmıştır. Marta, authepseanın yakınında ayakta resmedilmiştir. Kadın, İsa ve havarilerine elleriyle tuttuğu kabı götürmektedir. Marta, altın sarısı stikharion üzerine koyu kahve maphorion giyimlidir.

Sahnenin merkezinde İsa ve havarileri bir evin içinde yarım daire biçimli masanın etrafında oturmaktadır. Masa yeşil renkli olup üzerinde iki kadeh ve ayaklı bir kap vardır. İsa, masanın solunda kırmızı minderli stibadium üzerinde resmedilmiştir. Figür mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Figür, başını sağa doğru dönerek havarilerine doğru bakar. İsa sağ eliyle önündeki ekmeğe doğru uzanmaktadır. Sahnenin odak noktası, İsa'nın ayaklarının dibine oturan Marta'nın kız kardeşi Meryem'dir. Figür, uzun kahverengi maphorion giyinmiştir. Masada oturan diğer figürlerin bir tanesi hariç tümü genç olup gri saçlı ve sakallı verilmiştir. Havarilerden biri mavi minderli stibadium üzerinde oturmaktadır. Figür, altın sarısı khiton üzerine açık kahve himation giyinmiştir. Havarilerden diğer üçü ise yan yana resmedilmiştir. Figürlerin tümü İsa'ya doğru bakarken resmedilmiştir ve hepsi üzerine altın sarısı khiton giyinmiştir. Fakat himationları farklı renktedir.

Görsel 2. 218. *İyi Samiriyeli*

Görsel 2. 219. *İsa, Marta'nın Evinde*

Katalog No: 182

Resim No: 2.220.

Folyo No: fol. 133r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 11/14-20

Metin: *14 İsa adamın birinden dilsiz bir cini kovuyordu. Cin çıkınca adamın dili çözüldü. Halk hayret içinde kaldı. 15 Ama içlerinden bazıları, "Cinleri, cinlerin önderi Baalzevul'un gücüyle kovuyor" dediler. 16 Bazıları ise O'nu denemek amacıyla gökten bir belirti göstermesini istediler. 17 Onların ne düşündüğünü bilen İsa şöyle dedi: "Kendi içinde bölünen ülke yıkılır, kendi içinde bölünen ev çöker. 18 Şeytan da kendi içinde bölünmüşse, onun egemenliği nasıl ayakta kalabilir? Siz, benim Baalzevul'un gücüyle cinleri kovduğumu söylüyorsunuz. 19 Eğer ben cinleri Baalzevul'un gücüyle kovuyorsam, sizin adamlarınız kimin gücüyle kovuyor? Sizi bu durumda kendi adamlarınız yargılayacak. 20 Ama ben cinleri Tanrı'nın eliyle kovuyorsam, Tanrı'nın Egemenliği üzerinize gelmiş demektir.*

Resmin Konusu: İsa'nın Birçok Hastayı İyileştirmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında İsa'nın Birçok Hastayı İyileştirmesi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Luka İnciline paralel yapılan bu sahnenin sağında, önde İsa ve arkasında iki havarisi bulunur. Her üç figürde altın yaldızlı haleli resmedilmiştir. İsa'nın arasında resmedilen havarilerden öndeki yaşlı bir görünme sahiptir. Kısa beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır. Kırmızı khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Başını arkaya doğru çevirmiştir. Arkadaki havari ise beyaz saçlı ve sakallıdır. Vücudu izleyiciye dönüktür. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir.

İsa, hastalara doğru sağ eliyle takdis işareti yaparken tasvir edilmiştir. Uzun kahverengi saçları ve sakallarıyla, lacivert khitonu ve üzerindeki altın sarısı himationuyla dikkat çeker.

Sahnenin sağ tarafında dört hasta resmedilmiştir. Öndeki ve arkadaki hastalar kör olarak tasvir edilmiştir. Öndeki hasta, yerde emekler şekilde verilmiştir. Etek ve boyun kısmı altın sarısı süslemeli uzun kırmızı tunik giymiştir. Diğer kör hasta ise ayakta olup kırmızı tunik giymiş ve sağ elini göğüs hizasında kaldırmıştır. Arkadaki hasta ise kambur olarak resmedilmiştir. Figür, lacivert kısa tuniklidir. En sondaki hasta ise çıplak ve saçları elektriklenmiş olarak resmedilmiştir, muhtemelen hasta cinli olmalıdır. Hastaların arkasında bir grup insan topluluğuna yer verilmiştir. Figürlerden sadece üçü tam boy verilmiş olup diğerlerinin ise başı görülmektedir.

Görsel 2. 220. *İsa'nın Birçok Hastayı İyileştirmesi*

Katalog No: 183

Resim No: 2.221.

Folyo No: fol. 133v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında metin-resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 11/ 27-28

Metin: [27] İsa bu sözleri söylerken kalabalığın içinden bir kadın O'na, "Ne mutlu seni taşımış olan rahme, emzirmiş olan memelere!" diye seslendi. [28] İsa, "Daha doğrusu, ne mutlu Tanrı'nın sözünü dinleyip uygulayanlara!" dedi.

Resmin Konusu: Bir Kadının İsa'nın Annesini Övmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun sağ altı köşesinde bir kadının İsa'nın annesini övmesi olayı aktarılmaktadır. Sahnenin sağında mimari arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmiştir. İsa, sahnenin merkezinde arkasındaki havaileri ile resmedilmiştir. İsa'nın ise kalabalık insan topluluğu vardır. İsa, ayakta ve haleli resmedilmiştir. Figür, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa, yüzünü insan topluluğuna dönmüş ve onlara doğru sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın sağ yanında iki havarisi yer alır. Her ikisi de gri saçlı ve sakallıdır. Havarilerin tümü altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation giyinmişlerdir. Figürler, sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadırlar. İsa'nın solundaki ise kalabalık insan topluluğuna yer verilmiştir. Bunlardan üçü tam boy resmedilmiştir. Bunların ortasında bir kadın figürü dikkati çeker. Figür, İncil'de geçen anlatıya uygun olarak İsa'nın annesini övmek için gelmiştir. Kadın, cepheden verilmiş olup vücudunu izleyiciye dönmüştür ve her iki elini göğüs hizasında kaldırmıştır. Figür, mavi uzun stikharion üzerine altın sarısı maphorion giyinmiştir. Kadının arkasında verilen erkekler ise kızıl saçlı ve sakallıdır Figürler khiton üzerine himation giymiştir ve başlarında örtü vardır.

Görsel 2. 221. *Bir Kadının İsa'nın Annesini Övmesi*

Katalog No: 184

Resim No: 2.222.

Folyo No: fol. 135r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin-resim ve alt kısmında metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς ζύμης τῶν φαρισαίων

Çeviri: Ferisilerin hamuru

Kaynak: Luka 12/1-5

Metin: *[1]O sırada halktan binlerce kişi birbirlerini ezercesine toplanmıştı. İsa önce kendi öğrencilerine şunları söylemeye başladı: "Ferisiler'in mayasından –yani, ikiyüzlülükten– kaçının. [2] Örtülü olup da açığa çıkarılmayacak, gizli olup da bilinmeyecek hiçbir şey yoktur. [3] Bunun için karanlıkta söylediğiniz her söz gün ışığında duyulacak, kapalı kapılar ardında kulağa fısıldadıklarınız damlardan duyurulacaktır.[4] "Siz dostlarıma söylüyorum, bedeni öldüren, ama ondan sonra başka bir şey yapamayanlardan korkmayın. [5] Kimden korkmanız gerektiğini size açıklayayım: Kişiyi öldürdükten sonra cehenneme atma yetkisine sahip olan Tanrı'dan korkun. Evet, size söylüyorum, O'ndan korkun.*

Resmin Konusu: İsa'nın Yahudilere Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında İsa'nın Yahudilere öğretisi aktarılmaktadır. Sahnenin sağında mimari arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. İsa, sahnenin merkezinde solda, yanında havarileri ve sağında ise kalabalık insan topluluğu tasvir edilmiştir. İsa, taht üzerinde ve haleli resmedilmiştir. Figür, çapraz ayaklı, arkalıksız bir taht üzerinde oturmaktadır. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa, insan topluluğuna dönmüş ve onlara doğru sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın sağ yanında iki havarisi yer alır. Yüzlerinde bozulmalar olduğu için ayrıntılı bilgi verilememektedir. Havarilerin tümü altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation giyinmişlerdir. Figürler, sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadırlar. İsa'nın solundaki ise kalabalık insan topluluğuna yer verilmiştir. Bunlardan üçü tam boy resmedilmiştir. Figürlerden ikisi gri saçlı ve sakallı olup diğeri kızıl

saçlı ve sakalsızdır. Figürlerden üçü khiton üzerine himation giymiştir ve başlarında örtü vardır.

Görsel 2. 222. *İsa'nın Yahudilere Öğretisi*

Katalog No: 185

Resim No: 2.223.

Folyo No: fol. 135v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 12/8-9

Metin: *8 "Size şunu söyleyeyim, insanların önünde beni açıkça kabul eden herkesi, İnsanoğlu da Tanrı'nın melekleri önünde açıkça kabul edecek. 9 Ama kim beni insanlar önünde inkâr ederse, kendisi de Tanrı'nın melekleri önünde inkâr edilecek. 10 İnsanoğlu'na karşı bir söz söyleyen herkes bağışlanacak. Oysa Kutsal Ruh'a küfreden bağışlanmayacaktır.11 "Sizi havra topluluklarının, yöneticilerin ve yetkililerin önüne çıkardıklarında, 'Kendimizi neyle, nasıl savunacağız?' ya da, 'Ne söyleyeceğiz?' diye kaygılanmayın. 12 Kutsal Ruh o anda size ne söylemeniz gerektiğini öğretecektir.*

Resmin Konusu: İsa'nın Puta Tapınanlar Üzerinden Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın Puta Tapınanlar Üzerinden Öğretisi aktarmaktadır. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir.

Sahnenin solunda, İsa arkalıksız bir taht üzerinde, yanında iki başmelek ile birlikte resmedilmiştir. İsa, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation ile giydirilmiştir. Kızıl saçlı ve sakalsız olan figür, sağ eliyle kutsal kitabı tutarken, sol eliyle takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın sağında ve solunda melekler bulunmaktadır. Sağdaki melek, kahverengi tonlarda bir kıyafet olan dibetesion üzerine altın sarısı loros giymiştir. Melek, sol elinde haçlı globus tutmaktadır. Diğer melek ise, lacivert dibestesion üzerine altın sarısı loros giymiştir.

Sahnenin ortasında, üç havari dikkati çeker. Havarilerin tümü altın yaldız haleli verilmiş olup khiton üzerin himation giyinmişlerdir.

Sahnenin sağ tarafında, bir put ve ona tapınan bir topluluk vardır. Bu figürler, putun yanına doğru yönelmişlerdir. Öndeki figür, gri saçlı ve sakallı olup uzun bir tuniğin üzerine kahverengi tonlarda bir pelerin giymiştir. İkinci adam ise, kırmızı kısa bir tunik giymiş olup kızıl saçlı ve sakalsızdır. En arkadaki genç adam ise, kısa yeşil bir tunik ve pantolon giymiştir. Altın yaldızlı bir kaide üzerinde duran put, sağ elinde mızrak, sol elinde ise kalkan tutmaktadır. Bu heykel, zafer ve savaş tanrıçası Athena'yı anımsatmaktadır.

Görsel 2. 223. *İsa'nın Puta Tapınanlar Üzerinden Öğretisi*

Katalog No: 186

Resim No: 2.224.

Folyo No: fol. 136r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 12/16-21

Metin: *16 İsa onlara şu benzetmeyi anlattı: "Zengin bir adamın toprakları bol ürün verdi. 17 Adam kendi kendine, 'Ne yapacağım? Ürünlerimi koyacak yerim yok' diye düşündü. 18 Sonra, 'Şöyle yapacağım' dedi. 'Ambarlarımı yıkıp daha büyüklerini yapacağım, bütün tahıllarımı ve mallarımı oraya yığacağım. 19 Kendime, ey canım, yıllarca yetecek kadar bol malın var. Rahatına bak, ye, iç, yaşamın tadını çıkar diyeceğim.' 20 "Ama Tanrı ona, 'Ey akılsız!' dedi. 'Bu gece canın senden istenecek. Biriktirdiğin bu şeyler kime kalacak?' 21 "Kendisi için servet biriktiren, ama Tanrı katında zengin olmayan kişinin sonu böyle olur."*

Resmin Konusu: İsa'nın Meseli: Zengin Budala

İkonografik çözümleme: Folyonun altında İsa'nın zengin budala meselini aktarılmaktadır. Sahnenin sağında mimari arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmiştir. Sahnenin sağında zengin adamın tasviri vardır. Figür, arkalıksız düz ayaklı bir taht üzerine oturmuştur. Gri saçlı ve sakallı verilen figür, uzun kırmızı tunikli resmedilmiştir. Zengin adam sol elinin çenesinin altın koymuş eşek ve deveyle taşınan mahsulleri koyacağı yeri düşünürken verilmiştir. Figürün tam karşısında melek resmedilmiştir. Altın sarısı geniş uzun kanatlara sahip olan figür, sakalsız ve genç resmedilmiştir. Melek, zengin adama doğru sağ eliyle takdis yapmakta olup bu gece öleceğini söylemektedir. Sahnenin ortasında sırtlarında mahsulleri taşıyan eşek ve deve tasviri dikkati çeker. Gri renkli eşeğinin yularını genç bir erkek çekmektedir. Kısa kırmızı tunikli figür, mimari bir yapıya girerken verilmiştir. Muhtemelen bu yapı ambar

olmalıdır ve eşeği de buraya sokacaktır. Mahsulü taşıyan diğer bir figür, kahve tonlarındaki deveyi depoya doğru götürmektedir.

Sahnenin sağında zengin adamın ölmesi olayına yer verilmiştir. Mimari bir yapının içinde resmedilen figür, yatağında yatar. Figürün yanında onun canının almak için gelen Mikail meleği resmedilmiştir. Figür, mavi haleli olup altın sarısı kanatlara sahiptir. Zengin adamın yatağının baş kısmında çocuğu ve yardımcıları resmedilirken ayak kısmında ise mür yağlayan bir figür vardır. Bu detay Bizans cenaze törenlerindeki hazırlığı simgelemektedir.

Görsel 2. 224. *İsa'nın Meseli Zengin Budala*

Katalog No: 187

Resim No: 2.225.

Folyo No: fol. 136v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 12/24

Metin: [24] Kargalara bakın! Ne eker ne biçerler ne kilerleri, ne ambarları vardır. Tanrı yine de onları doyurur. Siz kuşlardan çok daha değerlisiniz!

Resmin Konusu: İsa'nın Kargalar Hakkında Meseli

İkonografik çözümleme: Folyonun sol üst köşesinde, İsa'nın Yahudilere öğretisi aktarılmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnenin merkezinde, dalları ve yaprakları detaylı bir şekilde resmedilmiş büyük bir ağaç bulunmaktadır. Ağacın üzerinde ve çevresinde farklı renklere sahip yedi karga yer almaktadır. Beş karga ağacın dallarında otururken, iki karga ağacın altında zeminde resmedilmiştir.

Görsel 2. 225. *İsa'nın Kargalar Hakkında Meseli*

Katalog No: 188

Resim No: 2.226.

Folyo No: fol. 137v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 12/49

Metin: [49]"Ben dünyaya ateş yağdırmaya geldim. Keşke bu ateş daha şimdiden alevlenmiş olsaydı!

Resmin Konusu: İsa'nın Yahudilere Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın Yahudilere öğretisini aktarmaktadır. Sahnede arka plan olarak mimari yapı ve ağaç tasvirleri görülmektedir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. Sahnenin merkezinde ayakta ve haleli tasvir edilen İsa mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Sağ eliyle takdis işareti yapan İsa'nın sağ yanında dört havarisi yer almaktadır. Havarilerden üçü gri saçlı ve sakallı, diğeri ise genç ve sakalsız resmedilmiştir. Havarilerin tümü altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation giyimlidir. Figürler, İsa'ya doğru bakarken sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadırlar. İsa'nın solunda kalabalık insan topluluğuna yer verilmiştir. Bunlardan dördü tam boy resmedilmiştir. Figürlerin tümü gri saçlı ve sakallıdır. Khiton üzerine himation giyinmiş olan figürlerin başında örtüleri vardır.

Görsel 2. 226. *İsa'nın Yahudilere Öğretisi*

Katalog No: 190

Resim No: 2.227.

Folyo No: fol. 138v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 13: 6-9

Metin: *6 İsa şu benzetmeyi anlattı: "Adamın birinin bağında dikili bir incir ağacı vardı. Adam gelip ağaçta meyve aradı, ama bulamadı. 7 Bağcıya, 'Bak' dedi, 'Ben üç yıldır gelip bu incir ağacında meyve arıyorum, bulamıyorum. Onu kes. Toprağın besinini neden boş yere tüketsin?' 8 "Bağcı, 'Efendim' diye karşılık verdi, 'Ağacı bir yıl daha bırak, bu arada ben çevresini kazıp gübreleyeyim. 9 Gelecek yıl meyve verirse, ne iyi; vermezse, onu kesersin.'"*

Resmin Konusu: Çorak İncir Ağacı Meseli

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında çorak incir ağacı meseli aktarılmaktadır. Sahnenin solunda mimari arka plan kullanılmamıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin merkezinde büyük bir incir ağacının yanında iki figür yer alır. Ağacın sağındaki erkek, altın sarısı uzun tunik giymiş olup kısa kızıl saçlı ve sakalsızdır. Diğer figür ise kısa kırmızı tunik ve mavi pantolon giymiştir. Her iki figür de incir ağacının yapraklarına dokunurken resmedilmiştir. Sahnenin sağında ve solunda toplam dört asma tasviri yer almaktadır.

Görsel 2. 227. *Çorak İncir Ağacı Meseli*

Katalog No: 191

Resim No: 2.228 ve 2.229.

Folyo No: fol. 139r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 13/10-19

Metin: *10 Bir Şabat Günü İsa, havralardan birinde öğretiyordu. 11 On sekiz yıldır içinde hastalık ruhu bulunan bir kadın da oradaydı. İki büklüm olmuş, belini hiç doğrultamıyordu. 12 İsa onu görünce yanına çağırdı. "Kadın" dedi, "Hastalığından kurtuldun." 13 Ellerini kadının üzerine koydu. Kadın hemen doğruldu ve Tanrı'yı yüceltmeye başladı. 14 İsa'nın hastayı Şabat Günü iyileştirmesine kızan havra yöneticisi kalabalığa seslenerek, "Çalışmak için altı gün vardır" dedi. "O günler gelip iyileşin, Şabat Günü değil."15 Rab ona şu karşılığı verdi: "Sizi ikiyüzlüler! Her biriniz Şabat Günü kendi öküzünü ya da eşeğini yemlikten çözüp suya götürmez mi? 16 Buna göre, Şeytan'ın on sekiz yıldır bağlı tuttuğu, İbrahim'in bir kızı olan bu kadının da Şabat Günü bu bağdan çözülmesi gerekmez miydi?" 17 İsa'nın bu sözleri, kendisine karşı gelenlerin hepsini utandırdı. Bütün kalabalık ise O'nun yaptığı görkemli işlerin tümünü sevinçle karşıladı. 18 Sonra İsa şunları söyledi: "Tanrı'nın Egemenliği neye benzer, onu neye benzeteyim? 19 Tanrı'nın Egemenliği, bir adamın bahçesine ektiği hardal tanesine benzer. Tane gelişip ağaç olur, kuşlar dallarında barınır." 20 İsa yine, "Tanrı'nın Egemenliği'ni neye benzeteyim?" dedi. 21 "O, bir kadının üç ölçek una karıştırdığı mayaya benzer. Sonunda bütün hamur kabarır."*

Resmin Konusu: Beli Bükük Kadının İyileştirilmesi- Hardal Tanesi ve Maya Meseli

İkonografik çözümleme: Folyonun üst kısmında beli bükük kadının iyileştirilmesi ve altında ise hardal tanesi ve maya Meseli aktarılmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Zemin dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Üstteki sahne İsa'nın Beli Bükük Kadını iyileştirmesi olayı resmedilmiştir. Luka inciline paralel yapılan bu sahnenin sağında, önde İsa ve arkasında üç havarisi bulunur. Her dört figürde altın yaldızlı haleli resmedilmiştir. İsa'nın arkasında resmedilen havarilerden öndeki

yaşlı bir görünme sahiptir. Kısa beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır. Altın sarısı üzerine kahverengi himation giyimlidir. Başını arkaya doğru çevirmiştir. Arkadaki havari ise kızıl saçlı ve sakalsızdır. Vücudu izleyiciye dönüktür. Altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyimlidir.

İsa, hastalara doğru sağ eliyle takdis işareti yaparken tasvir edilmiştir. Uzun kahverengi saçlı ve sakallı olan İsa, lacivert khitonu ve üzerinde altın sarısı himationu ile tasvir edilmiştir. Sahnenin merkezinde beli bükük hasta resmedilmiştir. Hasta, altın sarısı stikharion üzerine kırmızı maphorion giyimlidir. Kadın, belini bükmüş iki elinde bulunan değneklerden destek almaktadır. Sahnenin sağında kalabalık insan topluğuna yer verilmiştir. Figürlerden, üçü tam boy resmedilmiş diğerlerinin sadece başı görülür.

Folyonun altında, maya meseli aktarılmıştır. Sahnenin solunda İsa ve havarileri yer alırken, sağda ağaç ve kuş tasvirlerine yer verilmiştir. İsa, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giymiş olup kızıl saçlı ve sakallıdır. İsa'nın arkasında duran havarilerden biri genç olup altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giymiştir. Diğer havari ise yaşlı olup benzer şekilde altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giymiştir. İsa, sahnenin sağ tarafındaki ağaç tasvirine doğru takdis işareti yapmaktadır. Ağaç, geniş yapraklara ve yemişlere sahiptir. Ağacın çevresinde toplam yedi kuş resmedilmiştir; üçü ağacın üzerinde, dördü ise solunda yer almaktadır.

Görsel 2. 228. *Beli Bükük Kadının İyileştirilmesi*

Görsel 2. 229. *Hardal Tanesi ve Maya Meseli*

Katalog No: 192

Resim No: 2.230.

Folyo No: fol. 140r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 14/1-6

Metin: *[1]Bir Şabat Günü İsa Ferisiler'in ileri gelenlerinden birinin evine yemek yemeye gitti. Herkes O'nu dikkatle gözlüyordu. [2] Önünde, vücudu su toplamış bir adam vardı. [3] İsa, Kutsal Yasa uzmanlarına ve Ferisiler'e, "Şabat Günü bir hastayı iyileştirmek Kutsal Yasa'ya uygun mudur, değil midir?" diye sordu. [4] Onlar ses çıkarmadılar. İsa adamı tutup iyileştirdi, sonra eve gönderdi. [5] İsa onlara şöyle dedi: "Hanginiz oğlu ya da öküzü Şabat Günü kuyuya düşer de hemen çıkarmaz?" [6] Onlar buna hiçbir karşılık veremediler.*

Resmin Konusu: Vücudu Su Toplamış Bir Adamın İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında vücudu su toplamış bir adamın iyileştirilmesi mucizesi aktarılmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Luka inciline paralel yapılan bu sahnenin sağında, önde İsa ve arkasında üç havarisi bulunur. Her dört figürde altın yaldızlı haleli resmedilmiştir. İsa'nın arkasında resmedilen havarilerden üçü de yaşlı bir görünme sahiptir. Kısa beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır. Öndeki, altın sarısı üzerine kahverengi himation giyimlidir. Ortadaki havari ise altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyimlidir. En sondaki havari, altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Uzun kahverengi saçlı ve sakallı olan İsa, lacivert khitonu ve üzerinde altın sarısı himationu ile tasvir edilmiştir. İsa, hasta figürlere doğru sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. Sahnenin merkezinde vücudu su toplamış hasta resmedilmiştir. Hastanın belinde mavi peştamal vardır. Figür, kendini arkaya doğru atarken resmedilmiş olup sol elinde baston vardır. Hastanın vücudunda anatomik bozukluklar vardır. Figür, kısa kızıl saçlıdır. Sahnenin sağında kalabalık insan topluğuna yer verilmiştir. Figürlerden, üçü tam

boy resmedilmiş diğerlerinin sadece başı görülür. Figürlerin üçü de gri saçlı ve sakallıdır. Bu figürlerin hepsinin başında örtüsü vardır ve uzun tunik giymişlerdir.

Görsel 2. 230. *Vücudu Su toplamış bir adamın iyileştirilmesi*

Katalog No: 193

Resim No: 2.231.

Folyo No: fol. 141r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 14/7-24

Metin: *7-9 Yemeğe çağrılanların başköşeleri seçtiğini fark eden İsa, onlara şu benzetmeyi anlattı: "Biri seni düğüne çağırdığı zaman başköşeye kurulma. Belki senden daha saygın birini de çağırmıştır. İkinizi de çağıran gelip, 'Yerini bu adama ver' diyebilir. O zaman utançla kalkıp en arkaya geçersin. 10 Bir yere çağrıldığın zaman git, en arkada otur. Öyle ki, seni çağıran gelince, 'Arkadaşım, daha öne buyurmaz mısın?' desin. O zaman seninle sofrada oturan herkesin önünde onurlandırılmış olursun. 11 Kendini yücelten herkes alçaltılacak, kendini alçaltan yüceltilecektir." 12 İsa kendisini yemeğe çağırmış olana da şöyle dedi: "Bir öğlen ya da akşam yemeği verdiğin zaman dostlarını, kardeşlerini, akrabalarını ve zengin komşularını çağırma. Yoksa onlar da seni çağırarak karşılık verirler. 13 Ama ziyafet verdiğin zaman yoksulları, kötürümleri, sakatları, körleri çağır. 14 Böylece mutlu olursun. Çünkü bunlar sana karşılık verecek durumda değildirler. Karşılığı sana, doğru kişiler dirildiği zaman verilecektir." 15 Sofrada oturanlardan biri bunu duyunca İsa'ya, "Tanrı'nın Egemenliği'nde yemek yiyecek olana ne mutlu!" dedi. 16 İsa ona şöyle dedi: "Adamın biri büyük bir şölen hazırlayıp birçok konuk çağırdı. 17 Şölen saati gelince davetlilere, 'Buyurun, her şey hazır' diye haber vermek üzere kölesini gönderdi. 18 "Ne var ki, hepsi anlaşmışçasına özür dilemeye başladılar. Birincisi, 'Bir tarla satın aldım, gidip görmek zorundayım. Rica ederim, beni hoş gör' dedi. 19 "Bir başkası, 'Beş çift öküz aldım, onları denemeye gidiyorum. Rica ederim, beni hoş gör' dedi. 20 "Yine bir başkası, 'Yeni evlendim, bu nedenle gelemiyorum' dedi. 21 "Köle geri dönüp durumu efendisine bildirdi. Bunun üzerine ev sahibi öfkelenerek kölesine, 'Koş' dedi, 'Kentin caddelerine, sokaklarına çık; yoksulları, kötürümleri, körleri, sakatları buraya getir.' 22 "Köle, 'Efendim, buyruğun yerine getirilmiştir, ama daha yer var' dedi. 23 "Efendisi köleye, 'Çıkıp yolları ve çit boylarını dolaş, bulduklarını gelmeye zorla da*

evim dolsun' dedi. [24] *'Size şunu söyleyeyim, ilk çağrılan o adamlardan hiçbiri benim yemeğimden tatmayacaktır.'"*

Resmin Konusu: İsa'nın Şölen Meseli

İkonografik çözümleme: Folyonun altında İsa'nın şölen Meseli olayı aktarılmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahnenin solunda, dikdörtgen formlu bir masa etrafında üç figür yer almaktadır. Masanın üzerinde ayaklı bir servis tabağı, iki kadeh ve bir bıçak bulunmaktadır. Masanın sağ ucunda, evinde ziyafet vermek isteyen genç bir efendi oturmaktadır. Bu figür, etek ve omuz kısmı kırmızı olan altın sarısı uzun tunik giymiştir. Efendi, karşısındaki iki adamla konuşmaktadır. Masanın arkasında, gri saçlı ve sakallı yaşlı bir adam yarım boy olarak resmedilmiştir. Masanın sol ucunda ise üç genç erkek figürü tam boy tasvir edilmiştir. Figürlerin tümü uzun tunik giymiş olup, köle oldukları düşünülmektedir.

Sahnenin sağında, kölelerin evlere giderek insanları ziyafete davet etmeleri resmedilmiştir. İlk evde, arkalıksız düz ayaklı bir taht üzerinde oturan gri saçlı ve sakallı bir adam, şölen davetini reddetmektedir. Köle, buradan ayrılarak davet için başka bir eve gitmiştir. İkinci evde, düz ayaklı ve arkalıksız bir taht üzerinde oturan, altın sarısı tunik giymiş başka bir ev sahibi, köleye davete katılamayacağını söylemektedir. Son olarak üçüncü evde, genç bir ev sahibi bulunmaktadır. Bu kişi de davete katılamayacağını köleye ifade etmektedir.

Görsel 2. 231. *İsa'nın Şölen Meseli*

Katalog No: 194

Resim No: 2.232 ve 2.233.

Folyo No: fol. 142r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim, ortada metin ve en alt kısmında resim olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 14/28-33 ve Luka 15/4-7

Metin: *28 "Aranızdan biri bir kule yapmak isterse, bunu tamamlayacak kadar parası var mı yok mu diye önce oturup yapacağı masrafı hesap etmez mi? 29-30 Çünkü temel atıp da işi bitiremezse, durumu gören herkes, 'Bu adam inşaata başladı, ama bitiremedi' diyerek onunla eğlenmeye başlar. 31 "Ya da hangi kral başka bir kralla savaşa gittiğinde, üzerine yirmi bin askerle yürüyen düşmana on bin askerle karşı koyabilir miyim diye önce oturup bir değerlendirme yapmaz? 32 Eğer karşı koyamayacaksa, öbürü henüz uzaktayken elçiler gönderip barış koşullarını ister. 33 Aynı şekilde sizden kim varını yoğunu gözden çıkarmazsa, öğrencim olamaz. 34 "Tuz yararlıdır. Ama tuz tadını yitirirse, bir daha nasıl o tadı kazanabilir? 35 Ne toprağa ne de gübreye yarar; onu çöpe atarlar. İşitecek kulağı olan işitsin. 3-4 Bunun üzerine İsa onlara şu benzetmeyi anlattı: "Sizlerden birinin yüz koyunu olsa ve bunlardan bir tanesini kaybetse, doksan dokuzu bozkırda bırakarak kaybolanı bulana dek onun ardına düşmez mi? 5-6 Onu bulunca da sevinç içinde omuzlarına alır, evine döner; arkadaşlarını, komşularını çağırıp onlara, 'Benimle sevinin, kaybolan koyunumu buldum!' der. 7 Size şunu söyleyeyim, aynı şekilde gökte, tövbe eden tek bir günahkâr için, tövbeyi gereksinmeyen doksan dokuz doğru kişi için duyulandan daha büyük sevinç duyulacaktır."*

Resmin Konusu: İsa'nın Yahudilere Öğretisi (Üstteki) ve Kayıp Koyun Meseli

İkonografik çözümleme: Folyonun üst kısmında İsa'nın Yahudilere öğretisi ve altında ise kayıp koyun Meseli aktarılmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Folyonun üst kısmında yer alan sahne, İsa'nın Yahudilere öğretisini aktarmaktadır. Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. İsa, sahnenin merkezinde sağında

havarileri ve solunda ise kalabalık insan topluluğu tasvir edilmiştir. İsa, arkalıksız ve düz ayaklı bir taht üzerinde haleli resmedilmiştir. Figür, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle kutsal kitap tutar. İsa'nın sağ yanında dört havarisi yer alır bunların hepsi tam boy resmedilmiştir. İsa'ya yakın olan gri saçlı ve sakallı, diğeri kızıl saçlı ve genç, onun yanındaki gri saçlı ve sakallı resmedilmiştir. En sondaki figür ise diğerlerinden çok daha genç resmedilmiştir. Havarilerin tümü altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation giyinmişlerdir. İsa'nın solundaki ise kalabalık insan topluluğuna yer verilmiştir. Bunlardan üçü tam boy resmedilmiştir. Figürlerden ikisi gri saçlı ve sakallı olup diğer ikisi ise kızıl saçlı ve sakallıdır. En sondaki figür hariç, hepsinin başında örtüsü vardır. Figürlerin hepsi khiton üzerine himation giymiştir.

Folyonun altında yer alan sahne, kayıp koyun Meselini aktarmaktadır. Sahnenin sağında mimari tasvir vardır. Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmiştir. Sahnenin solunda pembe ve kahverengi bir dağın üzerinde çoban ve koyun sürüsüne yer verilmiştir. Çoban, altın sarısı kısa tunik altın siyah pantolon giyinmiştir. Kısa kahverengi saçlı olan figür sırtında koyun taşımaktadır.

Sahnenin sağında, el ele tutuşan iki figüre yer verilmiştir. Bunlar rahip tasvirleridir. Rahipler, dini yapı olduğu düşünülen mimariye doğru yürümektedir. Her iki figürün yüzlerin de bozulmalar olduğu için detaylı bilgi verilememektedir. Fakat her ikisi de kahverengi uzun tunik giyinmiştir. Manastırın önünde dörtlü insan grubu vardır. Bu figürlerde rahiptir. Figürler, karşısındaki diğer rahipleri karşılarken tasvir edilmiştir. Rahiplerden biri yere kapanmış şekilde secde ederken diğerleri ise ayakta verilmiştir. Rahiplerin tümü benzer kıyafetler içindedir ve başlarında başlıkları vardır.

Görsel 2. 232. *İsa'nın Yahudilere Öğretisi*

Görsel 2. 233. *Kayıp Koyun Meseli*

Katalog No: 195

Resim No: 2.234.

Folyo No: fol. 142v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 15/8-10

Metin: *8 "Ya da on gümüş parası olan bir kadın bunlardan bir tanesini kaybetse, kandil yakıp evi süpürerek parayı bulana dek her tarafı dikkatle aramaz mı? 9 Parayı bulunca da arkadaşlarını, komşularını çağırıp, 'Benimle birlikte sevinin, kaybettiğim parayı buldum!' der. 10 Size şunu söyleyeyim, aynı şekilde Tanrı'nın melekleri de tövbe eden bir tek günahkâr için sevinç duyacaklar."*

Resmin Konusu: Kaybolan Para Meseli

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında kaybolan para Meseli olayı aktarılmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnenin sağında ve solunda mimari arka planlar yer alır. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin odak noktası, sol elinde süpürgesiyle kayıp gümüş parasını arayan kadındır. Kadın, omuz ve etek kısmı altın yaldız süslemeli uzun mavi tunik giymiştir. Başında kırmızı bir hale bulunmaktadır. Figür, kayıp parasını bulmuş ve sol elinde tutmaktadır. Evine çağırdığı insanlara elindeki parayı göstermektedir. Kadının karşısındaki figürlerden biri, diğerlerinden birkaç adım daha önde resmedilmiştir. Bu figür, uzun kırmızı tunik giymiş olup elleri açık bir şekilde durmaktadır. Diğer insanlar bir topluluk olarak resmedilmiş olup sadece üçü tam boy olarak verilmiştir. Bu figürlerin hepsi uzun tunik giymektedir.

Görsel 2. 234. Kaybolan Para Meseli

Katalog No: 196

Resim No: 2.235 ve 2.236.

Folyo No: fol. 143r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 15/11-22

Metin: *11 İsa, "Bir adamın iki oğlu vardı" dedi. 12 "Bunlardan küçüğü babasına, 'Baba' dedi, 'Malından payıma düşeni ver bana.' Baba da servetini iki oğlu arasında paylaştırdı. 13 "Bundan birkaç gün sonra küçük oğul her şeyini toplayıp uzak bir ülkeye gitti. Orada sefahat içinde bir yaşam sürerek varını yoğunu çarçur etti. 14 Delikanlı her şeyini harcadıktan sonra, o ülkede şiddetli bir kıtlık baş gösterdi, o da yokluk çekmeye başladı. 15 Bunun üzerine gidip o ülkenin vatandaşlarından birinin hizmetine girdi. Adam onu, domuz gütmek üzere otlaklarına yolladı. 16 Delikanlı, domuzların yediği keçiboynuzlarıyla karnını doyurmaya can atıyordu. Ama hiç kimse ona bir şey vermedi. 17 "Aklı başına gelince şöyle dedi: 'Babamın nice işçisinin fazlasıyla yiyeceği var, bense burada açlıktan ölüyorum. 18 Kalkıp babamın yanına döneceğim, ona, Baba diyeceğim, Tanrı'ya ve sana karşı günah işledim. 19 Ben artık senin oğlun olarak anılmaya layık değilim. Beni işçilerinden biri gibi kabul et.' 20 "Böylece kalkıp babasının yanına döndü. Kendisi daha uzaktayken babası onu gördü, ona acıdı, koşup boynuna sarıldı ve onu öptü. 21 Oğlu ona, 'Baba' dedi, 'Tanrı'ya ve sana karşı günah işledim. Ben artık senin oğlun olarak anılmaya layık değilim.' 22 "Babası ise kölelerine, 'Çabuk, en iyi kaftanı getirip ona giydirin!' dedi. 'Parmağına yüzük takın, ayaklarına çarık giydirin! 23 Besili danayı getirip kesin, yiyelim, eğlenelim. 24 Çünkü benim bu oğlum ölmüştü, yaşama döndü; kaybolmuştu, bulundu.' Böylece eğlenmeye başladılar.*

Resmin Konusu: Savurgan Oğul Meseli

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahneye verilmiştir ve her ikisi de savurgan oğul Meselini aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Folyonun üst kısmında yer alan birinci sahnede savurgan oğlunun babasını terk etmemesi ve başka yerlere çalışmaya gitmesi resmedilmiştir. Sahnenin solunda mimari bir yapı önünde arkalıksız bir taht üzerinde bir adam vardır. Muhtemelen bu figür, İncil'de sözü edilen baba olmalıdır. Baba, gri saçlı ve sakallı olup uzun mavi tunik giymiştir. Figür, oğluyla konuşurken resmedilmiştir. Oğul ise, kızıl saçlı ve sakalsızdır. Kırmızı kısa tunik altında mavi pantolon ve beyaz çizme giymiştir. Oğul, babasına veda etmek için gelmiştir.

Sahnenin sağında, savurgan oğul domuz çobanlığı yaparken resmedilmiştir. Kısa mavi tunik giymiş olan figür, sol dirseğinin altındaki değneğe yaslanmış, düşünceli bir şekilde durmaktadır. Oğul, eski zengin hayatını özlemekte ve pişmanlık duymaktadır. Sahnenin en sağında, oğul bir kez daha resmedilmiştir. Bu kez, bir ağacın tepesindedir ve domuzların yediği keçiboynuzlarıyla karnını doyurmak için ağaca çıkmıştır. Elindeki sopayla ağacın yapraklarına uzanırken tasvir edilmiştir.

Folyonun altındaki ikinci sahnede ise savurgan oğlunun pişman olup babasından af dilmesi olayı resmedilmiştir. Sahne figür bakımından zengindir ve üç olayı barındırmaktadır. Birinci olayda yani sahnenin en solunda, savurgan oğul, babasından özür dilemek için ayaklarına kapanmıştır. İkinci olayda ise, baba ve oğlun birbirine sarılması ve babanın oğlunun öpmesi anına yer verilmiştir. Baba kırmızı ve oğlu ise altın sarısı tunik giyinmiştir. Son olarak üçüncü olay ise sahnenin odak noktasıdır. Olay İncil'de bahsedildiği gibi resmedilmiştir. Savurgan oğul, bir tabure üzerinde resmedilmiştir. Figürün çevresinde üç hizmetçi vardır. Bunlardan ikisi karşısında diğeri ise arkasındadır. Karşısındaki figürlerden biri eğilmiş savurgan oğula yeni ayakkabı giydirmektedir. Diğeri ise, oğulun sol parmağına yüzük takmaktadır. Arkadaki hizmetçi ise, pelerin takarken betimlenmiştir.

Görsel 2. 235. *Savurgan Oğul Meseli*

Görsel 2. 236. *Savurgan Oğul Meseli*

Katalog No: 197

Resim No: 2.237.

Folyo No: fol. 143v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 15/11-22

Metin: *11 İsa, "Bir adamın iki oğlu vardı" dedi. 12 "Bunlardan küçüğü babasına, 'Baba' dedi, 'Malından payıma düşeni ver bana.' Baba da servetini iki oğlu arasında paylaştırdı. 13 "Bundan birkaç gün sonra küçük oğul her şeyini toplayıp uzak bir ülkeye gitti. Orada sefahat içinde bir yaşam sürerek varını yoğunu çarçur etti. 14 Delikanlı her şeyini harcadıktan sonra, o ülkede şiddetli bir kıtlık baş gösterdi, o da yokluk çekmeye başladı. 15 Bunun üzerine gidip o ülkenin vatandaşlarından birinin hizmetine girdi. Adam onu, domuz gütmek üzere otlaklarına yolladı. 16 Delikanlı, domuzların yediği keçiboynuzlarıyla karnını doyurmaya can atıyordu. Ama hiç kimse ona bir şey vermedi.17 "Aklı başına gelince şöyle dedi: 'Babamın nice işçisinin fazlasıyla yiyeceği var, bense burada açlıktan ölüyorum. 18 Kalkıp babamın yanına döneceğim, ona, Baba diyeceğim, Tanrı'ya ve sana karşı günah işledim. 19 Ben artık senin oğlun olarak anılmaya layık değilim. Beni işçilerinden biri gibi kabul et.' 20 "Böylece kalkıp babasının yanına döndü. Kendisi daha uzaktayken babası onu gördü, ona acıdı, koşup boynuna sarıldı ve onu öptü. 21 Oğlu ona, 'Baba' dedi, 'Tanrı'ya ve sana karşı günah işledim. Ben artık senin oğlun olarak anılmaya layık değilim.' 22 "Babası ise kölelerine, 'Çabuk, en iyi kaftanı getirip ona giydirin!' dedi. 'Parmağına yüzük takın, ayaklarına çarık giydirin! 23 Besili danayı getirip kesin, yiyelim, eğlenelim. 24 Çünkü* benim bu oğlum ölmüştü, yaşama döndü; kaybolmuştu, bulundu.' Böylece eğlenmeye başladılar.

Resmin Konusu: Savurgan Oğul Meseli

İkonografik çözümleme:

Folyoda iki sahneye verilmiştir ve her ikisi de önceki sahnedeki savurgan oğul Meseli öyküsünün devamıdır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve

tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Folyonun sağında iki sahneye yer verilmiştir. Üsteki sahnede bir hizmetçi aldığı emir üzerine kurban kesmektedir. Kırmızı tunik giymiş genç bir hizmetçi, dizleri üzerinde yere oturmuş halde betimlenmiştir. Sol eliyle kurbanın başını tutarken sağ eliyle kesim işlemini gerçekleştirmektedir. Kesilen hayvanın boynundan kanlar fışkırmaktadır.

Sahnenin altındaki diğer resimde, kesilen kurbanların pişirilmesi olayı tasvir edilmiştir. Resimde, iki erkek hizmetçi bulunmaktadır. Kırmızı tunikli olanı, sopalara geçirilmiş kurban etini pişirmektedir. Diğer hizmetçi ise mavi tunik giymiş olup, elinde derin bir kap tutarak yemeklerin pişmesini beklemektedir. Sahnenin ortasında ise üç ayaklı bir ocak yer alır ve üzerinde bir tencere resmedilmiştir. Bu tencerenin içinde muhtemelen çorba veya et için sos pişmektedir.

Görsel 2. 237. *Savurgan Oğul Meseli*

Katalog No: 198

Resim No: 2.238.

Folyo No: fol. 145v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 16/23-31

Metin: *22 "Bir gün yoksul adam öldü, melekler onu alıp İbrahim'in yanına götürdüler. Sonra zengin adam da öldü ve gömüldü. 23 Ölüler diyarında ıstırap çeken zengin adam başını kaldırıp uzakta İbrahim'i ve onun yanında Lazar'ı gördü. 24 'Ey babamız İbrahim, acı bana!' diye seslendi. 'Lazar'ı gönder de parmağının ucunu suya batırıp dilimi serinletsin. Bu alevlerin içinde azap çekiyorum.'25 "İbrahim, 'Oğlum' dedi, 'Yaşamın boyunca senin iyilik payını, Lazar'ın da kötülük payını aldığını unutma. Şimdiyse o burada teselli ediliyor, sen de azap çekiyorsun. 26 Üstelik, aramıza öyle bir uçurum kondu ki, ne buradan size gelmek isteyenler gelebilir, ne de oradan kimse bize gelebilir. 27 "Zengin adam şöyle dedi: 'Öyleyse baba, sana rica ederim, Lazar'ı babamın evine gönder. 28 Çünkü beş kardeşim var. Lazar onları uyarsın ki, onlar da bu ıstırap yerine düşmesinler.' 29 "İbrahim, 'Onlarda Musa'nın ve peygamberlerin sözleri var, onları dinlesinler' dedi. 30 "Zengin adam, 'Hayır, İbrahim baba, dinlemezler!' dedi. 'Ancak ölüler arasından biri onlara giderse, tövbe ederler.' 31 "İbrahim ona, 'Eğer Musa ile peygamberleri dinlemezlerse, ölüler arasından biri dirilse bile ikna olmazlar' dedi."*

Resmin Konusu: Zengin Adam ve Fakir Lazarus

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne zengin adam ve fakir Lazarus Meselini aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilen sahnenin solunda, cennet bahçesi içinde resmedilen İbrahim, Lazarus ve çocuklar vardır. Düz ayaklı arkalıksız bir taht üzerinde oturan İbrahim gri saçlı ve sakallıdır. Figür, altın sarısı khiton üzerine mavi himation

giyinmiştir. Haleli olarak resmedilen İbrahim, kucağında fakir Lazarus'u tutmaktadır. Lazarus, altın sarısı himation giyinmiştir. Tahtın her iki yayında çocuklar ve ağaçlar vardır. Çocuklar halesiz resmedilmiş olup kısa tunik giyinmişlerdir.

Sahnenin ortasında yani cennet bahçesi için de boş bir taht resmedilmiştir. Muhtemelen bu İsa'nın boş tahtını simgelemektedir. Sahnenin sağında ateşler için yanan Lazarus resmedilmiştir. Figür çıplak, gri saçlı ve sakallı resmedilmiştir.

Görsel 2. 238. *Zengin Adam ve Fakir Lazarus*

Katalog No: 199

Resim No: 2.239.

Folyo No: fol. 146v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν ι΄ λεπρῶν

Çeviri: On Cüzzamlı

Kaynak: Luka 17/11-14

Metin: *11 Yeruşalim'e doğru yoluna devam eden İsa, Samiriye ile Celile arasındaki sınır bölgesinden geçiyordu. 12-13 Köyün birine girerken O'nu cüzamlı on adam karşıladı. Bunlar uzakta durarak, "İsa, Efendimiz, halimize acı!" diye seslendiler. 14 İsa onları görünce, "Gidin, kâhinlere görünün" dedi. Adamlar yolda giderken cüzamdan temizlendiler. 15-16 Onlardan biri, iyileştiğini görünce yüksek sesle Tanrı'yı yücelterek geri döndü, yüzüstü İsa'nın ayaklarına kapanıp O'na teşekkür etti. Bu adam Samiriyeli'ydi. 17 İsa, "İyileşenler on kişi değil miydi?" diye sordu. "Öbür dokuzu nerede? 18 Tanrı'yı yüceltmek için bu yabancıdan başka geri dönen olmadı mı?" 19 Sonra adama, "Ayağa kalk, git" dedi. "İmanın seni kurtardı."*

Resmin Konusu: On cüzzamlının İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında on cüzzamlının iyileştirilmesi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Luka inciline paralel yapılan bu sahnede, önde İsa ve arkasında üç havarisi bulunur. Her üç figürde altın yaldızlı haleli resmedilmiştir. İsa'nın arkasında resmedilen havarilerden öndeki yaşlı bir görünme sahiptir. Kısa beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır. Altın sarısı khiton üzerine kırmızı himation giyimlidir. Yüzü izleyiciye dönüktür. Ortadaki havari ise daha genç bir görünüme sahiptir. Altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyimlidir. Üçüncü havari gri saçlı ve sakallı olup altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. İsa, hasta figürelerine doğru sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. Uzun kahverengi saçlı ve sakallı olan İsa, mavi khitonu ve üzerinde altın sarısı himationu ile tasvir edilmiştir. İsa'nın tam

karşısında on cüzzamlı resmedilmiştir. Cüzzamlı hastalardan öndeki hariç diğerleri vücutlarının bir kısmını örten peştamalı sırtlarına almıştır. Hastaların hepsinde, bacaklarında ve boyunlarından cüzzamdan kaynaklanan benekler ve izler vardır. En öndeki cüzzamlı hasta yaşlı bir görünüme sahiptir. Beyaz saçlı ve sakallıdır. Bu kişi metinde anlatılan Samiriyeli kimsedir. Figür, beline mavi bir peştamal bağlamıştır. Diğer dokuz cüzzamlı ise, kızıl saçlı ve sakalsız verilmiş olup İsa'nın kendilerine vereceği şifa için beklemektedir.

Görsel 2. 239. *On cüzzamlının İyileştirilmesi*

Katalog No: 200

Resim No: 2.240.

Folyo No: fol. 147r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 17/32 ve Yaradılış 19/1-26

Metin: [32] Lut'un karısına olanları hatırlayın!

Resmin Konusu: Sodom'un Yıkımı

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında Sodom'un yıkılması olayına yer verilmiştir. Sahnenin solunda mimari arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne ikonografik detaylarını Eski ahitten almaktadır. Sahnede dört farklı olay resmedilmiştir. Bunlar sırasıyla; Lut'un Melekler Tarafından Uyarılması, Sodom ve Gomora'nın Yok Oluşu, Lut'un Karısı'nın Tuz Kesilmesi ve Lut'un Ailesi ile Kurtuluşu'dur.

Sahnenin solunda, meleklerin Lut'un evine gelirek onu uyurması konusu resmedilmiştir. Meleklerden biri çapraz ayaklı arkalıksız bir taht üzerinde otururken diğer ise Lut'un hemen arkasında yer alır. Her iki melekte altın sarısı renkli geniş kanatlara sahiptir. Lut peygamber ise beyaz saçlı ve sakallıdır. Figür, altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyinmiştir. Karşısındaki insan topluluğuna bir şey anlatırken resmedilmiştir. Lut'un yanında karısı yer alır. Figür, uzun maphorion giyinmiştir. Kalabalık halktan sadece üçü tam boy verilmiştir. Hepsinin başlarında örtüleri vardır ve uzun gri sakallı resmedilmiştir. Sahnenin ortasında Sodom ve Gomora'nın yok oluşuna yer verilmiştir. Şehir, kale ve burçlarına sahiptir. Büyük altın kapısı, giriş açıklıkları ve pencereleri vardır. Sahnenin üzerinde bir bulut içinden dağılan ateşe yer verilmiştir. Sahnenin sağında Lut ve ailesinin şehirlerini terk etmesine yer verilmiştir. Lut'un karısı, onlara yetişememiş ve tuz kesilmişti. Figür, maviye boyanmıştır. Sahnenin sağında bir tepe üzerinde Lut ve diğer aile üyeleri resmedilmiştir. Lakin ailesinden sadece iki figür yer alır. Bu iki figürde kadındır muhtemelen Lut'un kızlarıdır. Her iki kızda, maphorion giymiş olup koşarken resmedilmiştir. Lut ise onları takip etmektedir.

Görsel 2. 240. *Sodom'un Yıkımı*

Katalog No: 201

Resim No: 2.241.

Folyo No: fol. 148r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 18/9-17

Metin: *9-10 Kendi doğruluklarına güvenip başkalarına tepeden bakan bazı kişilere İsa şu benzetmeyi anlattı: "Biri Ferisi, öbürü vergi görevlisi iki kişi dua etmek üzere tapınağa çıktı. 11 Ferisi ayakta kendi kendine şöyle dua etti: 'Tanrım, öbür insanlara –soyguncular, hak yiyenlere, zina edenlere– ya da şu vergi görevlisine benzemediğim için sana şükrederim. 12 Haftada iki gün oruç tutuyor, bütün kazancımın ondalığını veriyorum.' 13 "Vergi görevlisi ise uzakta durdu, gözlerini göğe kaldırmak bile istemiyordu, ancak göğsünü döverek, 'Tanrım, ben günahkâra merhamet et' diyordu. 14 "Size şunu söyleyeyim, Ferisi değil, bu adam aklanmış olarak evine döndü. Çünkü kendini yücelten herkes alçaltılacak, kendini alçaltan ise yüceltilecektir."15 Bazıları bebekleri bile İsa'ya getiriyor, onlara dokunmasını istiyorlardı. Bunu gören öğrenciler onları azarladılar. 16 Ama İsa çocukları yanına çağırarak, "Bırakın, çocuklar bana gelsin, onlara engel olmayın!" dedi. "Çünkü Tanrı'nın Egemenliği böylelerinindir. 17 Size doğrusunu söyleyeyim, Tanrı'nın Egemenliği'ni bir çocuk gibi kabul etmeyen, bu egemenliğe asla giremez."*

Resmin Konusu: İsa'nın Meseli: Ferisiler ve Vergi Görevlisi (sol) İsa'nın Küçük Çocukları Kutsaması (sağ)

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahnede iki olay resmedilmiştir. Bunlar, Ferisiler ve vergi görevlisi diğeri ise İsa küçük çocukları kutsaması olayıdır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin solunda, Ferisiler ve vergi görevlisi Meseli resmedilmiştir. Tapınakta geçen bu olayın anlatıldığı sahnede baldaken planlı kiborium önünde iki figüre yer verilmiştir. Muhtemelen bu kişi Ferisi olmalıdır. Figürün başında, kırmızı örtüsü bulunur. Gri tunik üzerine altın sarısı pelerin giyinmiştir. Ferisinin karşısındaki Vergi görevlisi vardır. Figür

ellerini göğsüne vurarak tapınakta verilmiştir. Figürün, haleli verilmemesinin nedeni adamın kendini övmemesi bunun üzerine bağışlanmasıdır.

Sahnenin sağında, bir tepe üzerinde İsa'nın çocukları kutsaması olayı yer alır. İsa, ayakta verilmiş olup altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa, önündeki çocuğun başına elinin koyarak onu kutsamaktadır. Diğer çocuklar ise, kutsanmak için sıra beklerken betimlenmiştir. Çocukların arkasında iki havari dikkati çeker. Figürlerden yaşlı olanı, altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Diğer havari ise, kızıl saçlı ve sakallı olup altın sarısı khiton üzerine mavi himationlu resmedilmiştir.

Görsel 2. 241. *Ferisiler ve Vergi Görevlisi ve İsa Küçük Çocukları Kutsuyor*

Katalog No: 202

Resim No: 2.242.

Folyo No: fol. 149r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 18/35-43

Metin: *35 İsa Eriha'ya yaklaşırken kör bir adam yol kenarında oturmuş dileniyordu. 36 Adam oradan geçen kalabalığı duyunca, "Ne oluyor?" diye sordu 37 Ona, "Nasıralı İsa geçiyor" dediler. 38 O da, "Ey Davut Oğlu İsa, halime acı!" diye bağırdı. 39 Önden gidenler onu azarlayarak susturmak istedilerse de o, "Ey Davut Oğlu, halime acı!" diyerek daha çok bağırdı 40-41 İsa durup adamın kendisine getirilmesini buyurdu. Adam yaklaşınca İsa, "Senin için ne yapmamı istiyorsun?" diye sordu. O da, "Ya Rab, gözlerim görsün" dedi. 42 İsa, "Gözlerin görsün" dedi. "İmanın seni kurtardı." 43 Adam o anda yeniden görmeye başladı ve Tanrı'yı yücelterek İsa'nın ardından gitti. Bunu gören bütün halk Tanrı'ya övgüler sundu.*

Resmin Konusu: Kör Dilencinin İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan kör adamın iyileştirilmesi mucizesi resmedilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnenin solunda İsa ve havarileri resmedilmiştir. İsa'nın arkasındaki havarilerin her ikisi yaşlı diğer ikisi de genç bir görünüme sahiptir. İsa'nın hemen arkasında bulunan havari altın sarısı khiton üzerine açık pembe himation giyinmiştir. En arkadaki havari ise altın sarısı himation üzerine mavi khiton giyinmiştir. İsa, havarilerden bir adım öndedir. Figür mavi himation üzerine altın yaldızlı khiton giyimlidir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yapmış ve karşısında bulunan körü iyileştirirken resmedilmiştir. İsa'nın tam karşısın da kör dikkati çeker. Hasta, kırmızı tunik altına mavi pantolon giyimlidir. Sol elindeki asadan destek almaktadır. Sahnenin sağında bulunan insan topluluğu ise söz konusu olaya şahitlik etmektedirler. Figürlerden sadece üç tanesi tam boy olarak verilmiştir. Figürlerden önde olanı gri saçlı ve sakallıdır başında örtüsü vardır. Ortadaki, kızıl saçlı ve sakallıdır. Kırmızı

uzun tunik giyinmiştir ve başı örtülüdür. En arkada resmedilen figür kızıl saçlı ve sakalsız resmedilmiştir.

Görsel 2. 242. *Kör Dilencinin İyileştirilmesi*

Katalog No: 203

Resim No: 2.243.

Folyo No: fol. 149v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 19/1-10

Metin: *[1]İsa Eriha'ya girdi. Kentin içinden geçiyordu. [2] Orada vergi görevlilerinin başı olan, Zakkay adında zengin bir adam vardı. [3] İsa'nın kim olduğunu görmek istiyor, ama boyu kısa olduğu için kalabalıktan ötürü göremiyordu. [4] İsa'yı görebilmek için önden koşup bir yabanıl incir ağacına tırmandı. Çünkü İsa oradan geçecekti. [5] İsa oraya varınca yukarı bakıp, "Zakkay, çabuk aşağı in!" dedi. "Bugün senin evinde kalmam gerekiyor." [6] Zakkay hızla aşağı indi ve sevinç içinde İsa'yı evine buyur etti.[7] Bunu görenlerin hepsi söylenmeye başladı: "Gidip günahkâr birine konuk oldu!" dediler. [8] Zakkay ayağa kalkıp Rab'be şöyle dedi: "Ya Rab, işte malımın yarısını yoksullara veriyorum. Bir kimseden haksızlıkla bir şey aldımsa, dört katını geri vereceğim." [9] İsa dedi ki, "Bu ev bugün kurtuluşa kavuştu. Çünkü bu adam da İbrahim'in oğludur. [10] Nitekim İnsanoğlu, kaybolanı arayıp kurtarmak için geldi."*

Resmin Konusu: Zakkay Meseli

İkonografik çözümleme: Folyonun altın yer alan sahne zengin Zakkay meselini aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne sağdan sola doğru okunmalıdır. İsa ve iki havarisi bir tepenin üzerinde yürürken resmedilmiştir. Havarilerinin yüzünde bozulmalar olduğun için ayrıntılı tanımı yapılamamaktadır fakat her ikisi de altın sarısı khiton giymiştir. İsa, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Figür, sağ eliyle ağacın üstünde resmedilen figüre doğru takdis işareti yapmaktadır. Ağaçtaki figür İncil'de adı geçen Zakkay'dır. Gri saçlı ve sakallı olup kırmızı tunik giyinmiştir. Sahnenin solunda; İsa, havariler ve Zakkay yarım daire biçimli bir yemek masası etrafında resmedilmiştir. İsa, kırmızı minderli stibadium üzerine oturmaktadır. Figür, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa'nın tam

karşısında Zakkay resmedilmiştir. Figür, stibadium üzerine oturmuş olup kırmızı tunik giyinmiştir. Havariler ise, izleyiciye dönük resmedilmiş olup üçü de yan yana oturmuştur. Havarilerden ikisi yaşlı diğeri ise daha genç resmedilmiştir.

Görsel 2. 243. *Zakkay Meseli*

Katalog No: 204

Resim No: 2.244.

Folyo No: fol. 151r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 19/35-38

Metin: *[35] Sıpayı İsa'ya getirdiler, üzerine kendi giysilerini atarak İsa'yı üstüne bindirdiler. [36] İsa ilerlerken halk, giysilerini yola seriyordu. [37] İsa Zeytin Dağı'ndan aşağı inen yola yaklaştığı sırada, öğrencilerinden oluşan kalabalığın tümü, görmüş oldukları bütün mucizelerden ötürü, sevinç içinde yüksek sesle Tanrı'yı övmeye başladılar. [38] "Rab'bin adıyla gelen Kral'a övgüler olsun!*

Resmin Konusu: Kudüs'e Giriş

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın Kudüs'e giriş olayını anlatır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnede oran ve orantıya çok dikkat edilmemiştir. Sahnenin sağında ve solunda arka plan olarak ağaç tasvirleri kullanılmıştır. Sahnenin ortasında sıpa üzerinde İsa, İsa'nın solunda/arkasında havariler ve sahnenin sağında İsa'nın önünde Kudüs halkı bulunmaktadır. Sahnenin sağında arka planında kullanılan mimari unsurlar muhtemelen bir şehir tasviridir. Söz konusu şehir İncil'de de belirtildiği gibi Kudüs Kenti olmalıdır. Bir sur içine yerleştirilen şehir adete bir maket gibi resmedilmiştir. Sahnede kullanılan mimari ögeler; altın kapılı bir giriş açıklığı, sur, pencere ve konut manzaralarıdır.

Bir şehrin girişinde geçen olay altı figüre sınırlandırılmıştır. Büyük oranda anatomiye dikkat edilerek yapılmıştır. Fakat sahnenin sağında yer alan öndeki üç figür hariç diğerlerinin sadece kafaları resmedilmiştir. Sahnenin solundaki havari figürleri hareket halindedir. Kudüs'e doğru giriş yapan sıpa üzerindeki İsa'yı takip ederken resmedilmişlerdir. Havarilerin tümü khiton üzerine himation giyimli ve halelidirler.

Havarilerden önünde sıpa üzerinde resmedilen İsa, mavi himation üzerine altın sarısı khiton giyimlidir. Uzun saçlı ve haleli olan İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparak sıpa üzerinde Kudüs şehrine doğru ilerlemektedir. İsa'nın bindiği sıpa gri renklidir. İsa'nın tam karşısında Kudüs

halkı resmedilmiştir. Sadece üç figür tam boy resmedilmiş olup diğerlerinin sadece başı görülmektedir. Söz konusu dört figürün de başında örtüleri vardır. Figürler himation üzerine khiton giyimlidir. Figürlerden kırmızı pelerinli olan öndekinin sağ elinde palmiye dalı vardır. Ayakta duran figürlerin arkasında ise hurma ağacı görülmektedir. Palmiye ağacı üzerinde iki figür resmedilmiştir. Ağacın üzerine oturmuş mavi tunikli figürün sol elinde palmiye dalı vardır. Diğer figür ise zorluk için palmiye ağacının bir dalının iki eliyle sıkıca tutmuş ayaklarını aşağı doğru sarkıtmıştır.

Görsel 2. 244. *Kudüs'e Giriş*

Katalog No: 205

Resim No: 2.245.

Folyo No: fol. 152r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve en alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 20/9-16

Metin: *9 İsa sözüne devam ederek halka şu benzetmeyi anlattı: "Adamın biri bağ dikti, bunu bağcılara kiralayıp uzun süre yolculuğa çıktı. 10 Mevsimi gelince, bağın ürününden payına düşeni vermeleri için bağcılara bir köle yolladı. Ama bağcılar köleyi dövüp eli boş gönderdiler. 11 Bağ sahibi başka bir köle daha yolladı. Bağcılar onu da dövdüler, aşağılayıp eli boş gönderdiler. 12 Adam bir üçüncüsünü yolladı, bağcılar onu da yaralayıp kovdular. 13 "Bağın sahibi, 'Ne yapacağım?' dedi. 'Sevgili oğlumu göndereyim. Belki onu sayarlar.' 14 "Ama bağcılar onu görünce aralarında şöyle konuştular: 'Mirasçı budur; onu öldürelim de miras bize kalsın.' 15 Böylece, onu bağdan dışarı atıp öldürdüler. "Bu durumda bağın sahibi onlara ne yapacak? 16 Gelip o bağcıları yok edecek, bağı da başkalarına verecek." Halk bunu duyunca, "Tanrı korusun!" dedi.*

Resmin Konusu: Bağ ve Kiracılar Meseli

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın bağ ve kiracılar Meseli aktarmaktadır. Sahnenin sağında ağaç tasvirleri kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. İsa, sahnenin merkezinde sağında yanında ve solunda solun da havilerle resmedilmiştir. Ayrıca sahnenin her iki yanında kalabalık insan topluluğu vardır. İsa, arkalıksız ve düz ayaklı bir taht üzerinde oturmaktadır. Figür, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle kutsal kitabı tutar. İsa'nın iki yanında verilen havarilerin tümü altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation giyinmişlerdir. Figürler, İsa'ya doğru bakarken ve takdis işareti yaparken resmedilmiştir. İsa'nın solunda ise kalabalık insan topluluğuna yer

verilmiştir. Bunlardan dördü tam boy resmedilmiştir diğerlerinin ise sadece başı görünmektedir. Figürlerden üçü kızıl saçlı ve sakallıdır olup aralarından birinin başında mavi örtü vardır. Figürlerin tümü khiton üzerine himation giymiştir. Sağdaki kalabalık insan topluluğundaki figürlerin tümünün başında örtüleri vardır. Yüzlerinde bozulmalar olduğu için tanımlamak zordur. Sahnenin en sağında bağ tasvirine yer verilmiştir.

Görsel 2. 245. *Bağ ve Kiracılar Meseli*

Katalog No: 206

Resim No: 2.246.

Folyo No: fol. 153r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resin ve alt kısmında metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 20/20-26

Metin: *[20] İsa'yı dikkatle gözlüyorlardı. O'na, kendilerine dürüst süsü veren muhbirler gönderdiler. O'nu, söyleyeceği bir sözle tuzağa düşürmek ve böylelikle valinin yetki ve yargısına teslim etmek istiyorlardı. [21-22] Muhbirler O'na, "Öğretmenimiz, senin doğru olanı söyleyip öğrettiğini, insanlar arasında ayrım yapmaksızın Tanrı yolunu dürüstçe öğrettiğini biliyoruz. Sezar'a vergi vermemiz Kutsal Yasa'ya uygun mu, değil mi?" diye sordular. [23-24] Onların hilesini anlayan İsa, "Bana bir dinar gösterin" dedi. "Üzerindeki resim ve yazı kimin?" "Sezar'ın" dediler [25] O da, "Öyleyse Sezar'ın hakkını Sezar'a, Tanrı'nın hakkını Tanrı'ya verin" dedi. [26] İsa'yı, halkın önünde söylediği sözlerle tuzağa düşüremediler. Verdiği yanıta şaşarak susup kaldılar.*

Resmin Konusu: Sezar'ın Hakkı Sezar'a

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın Sezar'ın hakkı Sezar'a öğretisini aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. İsa, sahnenin sağında taht üzerindedir. İsa'nın arkasın da iki havarisi vardır. Bunlar biri kızıl saçlı ve sakalsız diğeri ise gri saçlı ve sakallıdır. Havarilerin her ikisi de altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation giyinmişlerdir. Figürler, sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadır. İsa, lacivert khiton üzeerine altın sarısı himation giyinmiştir. Figür, sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın karşısında ikili grup halinde insan toplulukları resmedilmiştir. Birinci grup İsa'nın hemen karşısındadır. Bunlardan dördü tam boy resmedilmiştir ve diğerlerinin ise sadece başı görünmektedir. Figürlerin tümünün başında örtüleri vardır ve hepsi gri sakallıdır. Diğer grup ise sahnenin en sağındır. Sadece dördü tam boy verilmiştir diğerlerini ise sadece başı

görülmektedir. Figürlerden baştaki ve sondaki gri saçlı ve sakallıdır. Ortadaki iki figür ise, kızıl saçlı ve sakalsızdır.

Görsel 2. 246. *Sezar'ın Hakkı Sezar'a*

Katalog No: 207

Resim No: 2.247.

Folyo No: fol. 153v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve en alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 20/27-40

Metin: *27-28 Ölümden sonra dirilişi yadsıyan Sadukiler'den bazıları İsa'ya gelip şunu sordular:" Öğretmenimiz, Musa yazılarında bize şöyle buyurmuştur: 'Eğer bir adamın evli kardeşi çocuksuz ölürse, adam ölenin karısını alıp soyunu sürdürsün.' 29 Yedi kardeş vardı. Birincisi kendine bir eş aldı, ama çocuksuz öldü. 30-31 İkincisi de, üçüncüsü de kadını aldı; böylece kardeşlerin yedisi de çocuk bırakmadan öldü. 32 Son olarak kad ın da öldü. 33 Buna göre, diriliş günü kadın bunlardan hangisinin karısı olacak? Çünkü yedisi de onunla evlendi." 34 İsa onlara şöyle dedi: "Bu çağın insanları evlenip evlendirilirler. 35 Ama gelecek çağa ve ölülerin dirilişine erişmeye layık görülenler ne evlenir, ne evlendirilir. 36 Bir daha ölmeleri de söz konusu değildir. Çünkü meleklere benzerler ve dirilişin çocukları olarak Tanrı'nın çocuklarıdırlar. 37 Musa bile alevlenen çalıyla ilgili bölümde Rab için, 'İbrahim'in Tanrısı, İshak'ın Tanrısı ve Yakup'un Tanrısı' deyimini kullanarak ölülerin dirileceğine işaret etmişti. 38 Tanrı ölülerin değil, dirilerin Tanrısı'dır. Çünkü O'na göre bütün insanlar diridir." 39-40 Artık O'na başka soru sormaya cesaret edemeyen din bilginlerinden bazıları, "Öğretmenimiz, güzel konuştun" dediler.*

Resmin Konusu: İsa'nın Öğretisi: İsa'nın Sadukilere Cevabı

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın öğretisi: İsa'nın Sadukilere cevabı aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. İsa, arkalıksız ve düz ayaklı bir taht üzerinde oturmaktadır. Figür, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle kutsal kitabı tutar. İsa'nın sağ ve sol yanında iki

havarisi yer alır. Bunların hepsi gri saçlı ve sakallıdır. Figürlerin tümü altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation giyinmişlerdir. İsa'nın solunda ise kalabalık insan topluluğuna yer verilmiştir. Bunlardan dördü tam boy resmedilmiştir diğerlerinin ise sadece başı görünmektedir. Figürlerden üçü kızıl saçlı ve sakallıdır olup aralarından birinin başında mavi örtü vardır. Figürlerin tümü khiton üzerine himation giymiştir.

Görsel 2. 247. *İsa'nın Öğretisi: İsa'nın Sadukilere Cevabı*

Katalog No: 208

Resim No: 2.248.

Folyo No: fol. 154r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 21/1-4

Metin: *[1]İsa başını kaldırdı ve bağış toplanan yerde bağışlarını bırakan zenginleri gördü. [2-3] Yoksul bir dul kadının oraya iki bakır para attığını görünce, "Size gerçeği söyleyeyim" dedi, "Bu yoksul dul kadın herkesten daha çok verdi. [4] Çünkü bunların hepsi kutuya, zenginliklerinden artanı attılar. Bu kadın ise yoksulluğuna karşın, geçinmek için elinde ne varsa hepsini verdi.*

Resmin Konusu: Dul Kadının Bağışı

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, dul kadının bağışı olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Resmin solunda yer alan sahnenin merkezinde İsa, İsa'nın sağında iki havarisi ve İsa'nın solunda kalabalık insan topluluğu görülmektedir. Düz ayaklı arkalıksız bir taht üzerinde oturan İsa'nın üzerinde lacivert khiton üzerine altın sarısı himation bulunmaktadır. Sağ eliyle takdis işareti yapan İsa, karşısındaki toplulukla konuşurken resmedilmiştir. İsa'nın havarilerden öndeki gri saçlı ve sakallı diğeri ise sakalsız ve kızıl saçlıdır. Her iki havari de altın sarısı khiton giyimlidir. İsa'nın solunda görülen insan topluluğundakilerden dördü tam boy resmedilmiştir. Figürlerin tümü gri sakallıdır ve başlarında örtüleri vardır.

Sahnenin sağında İsa'nın anlatısındaki yoksul dul kadın tasvir edilmiştir. Kiborionun sağ kenarında yer alan kadının arkasında diğer bağışçılar görülmektedir. Dul kadın, altın sarısı stikharion ve mavi maphorion giyimlidir. Yoksul kadın elindeki parayı masaya koyarak bağışını yapmaktadır. Yoksul kadının arkasında yer alan bağışçılardan üçü tam boy resmedilmiştir. Diğerlerinin ise sadece başları görülmektedir. Ellerinde bağışlarını tutan

figürlerden öndeki ve arkadaki gri saçlı ve sakallı, diğerleri kızıl saçlı ve sakallı tasvir edilmiştir.

Görsel 2. 248. *Dul Kadının Bağışı*

Katalog No: 209

Resim No: 2.249.

Folyo No: fol. 154v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve en alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 21/5-28

Metin: *5-6 Bazı kişiler tapınağın nasıl güzel taşlar ve adaklarla süslenmiş olduğundan söz edince İsa, "Burada gördüklerinize gelince, öyle günler gelecek ki, taş üstünde taş kalmayacak, hepsi yıkılacak!" dedi. 7 Onlar da, "Peki, öğretmenimiz, bu dediklerin ne zaman olacak? Bunların gerçekleşmek üzere olduğunu gösteren belirti ne olacak?" diye sordular. 8 İsa, "Sakın sizi saptırmasınlar" dedi. "Birçokları, 'Ben O'yum' ve 'Zaman yaklaştı' diyerek benim adımla gelecekler. Onların ardından gitmeyin. 9 Savaş ve isyan haberleri duyunca telaşlanmayın. Önce bunların olması gerek, ama son hemen gelmeyecek." 10 Sonra onlara şöyle dedi: "Ulus ulusa, devlet devlete savaş açacak. 11 Şiddetli depremler, yer yer kıtlıklar ve salgın hastalıklar, korkunç olaylar ve gökte olağanüstü belirtiler olacak. 12 "Ama bütün bu olaylardan önce sizi yakalayıp zulmedecekler. Sizi havralara teslim edecek, zindanlara atacaklar. Benim adımdan ötürü kralların, valilerin önüne çıkarılacaksınız. 13 Bu size tanıklık etme fırsatı olacak. 14 Buna göre kendinizi nasıl savunacağınızı önceden düşünmemekte kararlı olun. 15 Çünkü ben size öyle bir konuşma yeteneği, öyle bir bilgelik vereceğim ki, size karşı çıkanların hiçbiri buna karşı direnemeyecek, bir şey diyemeyecek. 16 Anne babanız, kardeşleriniz, akraba ve dostlarınız bile sizi ele verecek ve bazılarınızı öldürtecekler. 17 Benim adımdan ötürü herkes sizden nefret edecek. 18 Ne var ki, başınızdaki saçlardan bir tel bile yok olmayacaktır. 19 Dayanmakla Canlıarınızı kazanacaksınız. 20 "Yeruşalim'in ordular tarafından kuşatıldığını görünce bilin ki, kentin yıkılacağı zaman yaklaşmıştır. 21 O zaman Yahudiye'de bulunanlar dağlara kaçsın, kentte olanlar dışarı çıksın, kırdakiler kente dönmesin. 22 Çünkü o günler, yazılmış olanların tümünün gerçekleşeceği ceza günleridir. 23 O günlerde gebe olan, çocuk emziren kadınların vay haline! Çünkü ülke büyük sıkıntıya düşecek ve bu halk gazaba uğrayacaktır. 24 Kılıçtan geçirilecek, tutsak olarak bütün*

uluslar arasına sürülecekler. Yeruşalim, öteki ulusların dönemleri tamamlanıncaya dek onların ayakları altında çiğnenecektir. [25] *"Güneşte, ayda ve yıldızlarda belirtiler görülecek. Yeryüzünde uluslar denizin ve dalgaların uğultusundan şaşkına dönecek, dehşete düşecekler.* [26] *Dünyanın üzerine gelecek felaketleri bekleyen insanlar korkudan bayılacak. Çünkü göksel güçler sarsılacak.* [27] *O zaman İnsanoğlu'nun bulut içinde büyük güç ve görkemle geldiğini görecekler.* [28] *Bu olaylar gerçekleşmeye başlayınca doğrulun ve başlarınızı kaldırın. Çünkü kurtuluşunuz yakın demektir."*

Resmin Konusu: Sonun Belirtileri

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, sonun belirtileri olayını aktarmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mimari arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.Sahnenin odak noktası ortada yer alan kale tasviridir. Sahnede kullanılan mimari ögeler, kale, burç, altın kapılı bir giriş açıklığı, sur, pencere ve konut manzaralarıdır. Kalenin her iki tarafında atlı süvarilere yer verilmiştir. Solda altı süvari sağda ise dört süvari resmedilmiştir.

Görsel 2. 249. *Sonun Belirtileri*

Katalog No: 210

Resim No: 2.250.

Folyo No: fol. 155r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim ve alt kısmında metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 21/5-28

Metin: *5-6 Bazı kişiler tapınağın nasıl güzel taşlar ve adaklarla süslenmiş olduğundan söz edince İsa, "Burada gördüklerinize gelince, öyle günler gelecek ki, taş üstünde taş kalmayacak, hepsi yıkılacak!" dedi. 7 Onlar da, "Peki, öğretmenimiz, bu dediklerin ne zaman olacak? Bunların gerçekleşmek üzere olduğunu gösteren belirti ne olacak?" diye sordular. 8 İsa, "Sakın sizi saptırmasınlar" dedi. "Birçokları, 'Ben O'yum' ve 'Zaman yaklaştı' diyerek benim adımla gelecekler. Onların ardından gitmeyin. 9 Savaş ve isyan haberleri duyunca telaşlanmayın. Önce bunların olması gerek, ama son hemen gelmeyecek." 10 Sonra onlara şöyle dedi: "Ulus ulusa, devlet devlete savaş açacak. 11 Şiddetli depremler, yer yer kıtlıklar ve salgın hastalıklar, korkunç olaylar ve gökte olağanüstü belirtiler olacak. 12 "Ama bütün bu olaylardan önce sizi yakalayıp zulmedecekler. Sizi havralara teslim edecek, zindanlara atacaklar. Benim adımdan ötürü kralların, valilerin önüne çıkarılacaksınız. 13 Bu size tanıklık etme fırsatı olacak. 14 Buna göre kendinizi nasıl savunacağınızı önceden düşünmemekte kararlı olun. 15 Çünkü ben size öyle bir konuşma yeteneği, öyle bir bilgelik vereceğim ki, size karşı çıkanların hiçbiri buna karşı direnemeyecek, bir şey diyemeyecek. 16 Anne babanız, kardeşleriniz, akraba ve dostlarınız bile sizi ele verecek ve bazılarınızı öldürtecekler. 17 Benim adımdan ötürü herkes sizden nefret edecek. 18 Ne var ki, başınızdaki saçlardan bir tel bile yok olmayacaktır. 19 Dayanmakla Canlarınızı kazanacaksınız. 20 "Yeruşalim'in ordular tarafından kuşatıldığını görünce bilin ki, kentin yıkılacağı zaman yaklaşmıştır. 21 O zaman Yahudiye'de bulunanlar dağlara kaçsın, kentte olanlar dışarı çıksın, kırdakiler kente dönmesin. 22 Çünkü o günler, yazılmış olanların tümünün gerçekleşeceği ceza günleridir. 23 O günlerde gebe olan, çocuk emziren kadınların vay haline! Çünkü ülke büyük sıkıntıya düşecek ve bu halk gazaba uğrayacaktır. 24 Kılıçtan geçirilecek, tutsak olarak bütün uluslar arasına sürülecekler. Yeruşalim, öteki ulusların*

dönemleri tamamlanıncaya dek onların ayakları altında çiğnenecektir. [25] *"Güneşte, ayda ve yıldızlarda belirtiler görülecek. Yeryüzünde uluslar denizin ve dalgaların uğultusundan şaşkına dönecek, dehşete düşecekler.* [26] *Dünyanın üzerine gelecek felaketleri bekleyen insanlar korkudan bayılacak. Çünkü göksel güçler sarsılacak.* [27] *O zaman İnsanoğlu'nun bulut içinde büyük güç ve görkemle geldiğini görecekler.* [28] *Bu olaylar gerçekleşmeye başlayınca doğrulun ve başlarınızı kaldırın. Çünkü kurtuluşunuz yakın demektir."*

Resmin Konusu: Sonun Belirtileri

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, sonun belirtileri olayının devamını aktarmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mimari arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahne, şehre giren askerlerin insanlara saldırması ve kaos anını göstermektedir. Sol tarafta süvariler, sağ tarafta ise insanlar bulunmaktadır. Süvarilerin sadece ikisi tam olarak resmedilmiştir, diğerleri ise kısmen görünmektedir; bazılarının kafası ve mızrakları belirgindir. Atların altında yaralanan veya ölen üç insan dikkat çeker, en dikkat çekici olanı ise kafası kopmuş olan figürdür. Önde bulunan süvari, birinin sırtına mızrağını saplamaktadır.

Sahnenin sağ tarafında, halkın panik içinde kaçışını göstermektedir. En önde oturan biri ağacın altında dinlenirken, diğeri ağaca tırmanmış ve saklanmıştır. Diğer üç kişi ise koşarak uzaklaşmaya çalışmaktadır. Tüm figürler, uzun tunikler giymiştir.

Görsel 2. 250. *Sonun Belirtileri*

Katalog No: 211

Resim No: 2.251.

Folyo No: fol. 156r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 22/14-26

Metin: *7 Passah kurbanının kesilmesi gereken mayasız ekmek günü geldi. 8 İsa, Petros'la Yuhanna'ya buyruk vererek kendilerini saldı: "Gidin, bizim için Passah'ı hazırlayın ki, birlikte yiyelim." 9 Onlar, "Nerede hazırlık yapmamızı istiyorsun?" diye sordu. 10 İsa, "Kente girdiğinizde, sizi testiyle su taşıyan bir adam karşılayacak"dedi. "Kendisini izleyin. Hangi eve girerse 11 o evin sahibine, 'Öğretmen, öğrencilerimle birlikte Passah yemeğini yiyeceğim oda nerede diye soruyor' deyin. 12 O size üst katta düzenlenmiş geniş bir oda gösterecek. İşte orada yemeği hazırlayın." 13 Gittiler, her şeyi O'nun bildirdiği gibi buldular ve Passah yemeğini hazırladılar. 14 Vakit gelince İsa sofraya oturdu. Haberciler de O'nunla birlikte oturdu. 15 İsa onlara, "İşkence çekmeden önce, bu Passah yemeğini sizlerle birlikte yemek için dayanılmaz özlem duydum"dedi. 16 "Çünkü size derim ki, Tanrı hükümranlığında tüm anlamı belirinceye dek, bir daha böyle bir yemeğe oturmayacağım." 17 Sonra bir bardak aldı. Teşekkür yükselterek, "Bunu alın ve aranızda paylaşın"dedi. 18 "Size derim ki, Tanrı hükümranlığı gelinceye dek, bundan böyle bağın bu ürününden içmeyeceğim." 19 Sonra ekmeği aldı. Teşekkür yükselterek parçalayıp böldü ve onlara verdi. "Bu sizler için verilen bedenimdir"dedi. "Bunu anılmam için yapın." 20 Yemekten sonra onlara bardağı da verdi. "Bu bardak sizler için akıtılan kanımdaki yeni antlaşmadır"dedi. 21 "Ancak, beni ele verenin eli işte benimle sofradadır. 22 Çünkü İnsanoğlu kararlaştırıldığı gibi gidiyor. Ama kimin aracılığıyla ele veriliyorsa vay o adamın başına!" 23 Bunun üzerine öğrenciler aralarında bu işi yapacak adamın kim olabileceğini tartışmaya başladı. 24 İçlerinden kimin daha üstün olduğu üzerinde de aralarında bir sürtüşme oluştu.*

Resmin Konusu: Fısıh Yemeği

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan Fısıh Yemeği olayı resmedilmiştir. Sahne oldukça yalın bir anlatıma sahiptir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı,

gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

İsa ve on havarisi sigma biçimli biçimli yeşil renkli yemek masasının etrafında resmedilmiştir. Masanın gövdesi kırmızı örtülü olup altın yaldızlı süslemelere sahiptir. Masanın ortasında içinde büyük bir balık bulunan bir tabak ve iki kalis vardır. Objelerin hepsi altın sarısı rengine boyanmıştır.

Masanın sağ ucunda yer alan İsa, lacivert khiton üzerine ve altın sarısı himation giyimlidir. Sağ eliyle de takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın arkasında şematik olarak çizilmiş üçgen alınlıklı bir yapı görülmektedir. Masanın diğer ucunda Petrus oturmaktadır. Figür kırmızı minderli stibadium üzerinde resmedilmiştir. Altın sarısı khiton üzerine açık kahve himation giyimli olan figür, gri saçlı ve sakallıdır. Masadaki tüm havariler altın sarısı khiton üzerine himation giyinmiştir. Havarilerin bakış açıları çeşitlilik gösterir. Havariler ikişerli grup halinde birbirine bakarken resmedilmiştir. İsa'nın hemen arkasında onlara hizmet eden erkek bir figür dikkati çeker. Hizmetçi uzun mavi tunik giymiş olup kızıl saçlı ve sakalsızdır. Figürün arkasında iki ağaç arasında authepsae resmedilmiştir. Objenin musluğundan sıvı akmaktadır.

Görsel 2. 251. *Fısıh Yemeği*

Katalog No: 212

Resim No: 2.252.

Folyo No: fol. 156v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 22/17-20

Metin: *17 Sonra kâseyi alarak şükretti ve "Bunu alın, aranızda paylaşın" dedi. 18 "Size şunu söyleyeyim, Tanrı'nın Egemenliği gelene dek, asmanın ürününden bir daha içmeyeceğim." 19 Sonra eline ekmek aldı, şükredip ekmeği böldü ve onlara verdi. "Bu sizin uğrunuza feda edilen bedenimdir. Beni anmak için böyle yapın" dedi*.

Resmin Konusu: Havarilerin komünyon

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, havarilerin komünyonu olayını aktarmaktadır. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir.

İsa, kiboriumun sağında ve solunda iki kez resmedilmiştir. Kiboriumun altında kırmızı bir örtüyle kaplı masa yer alır. Masanın üzerinde altın yaldızlı bir kâse, içinde ekmek parçaları bulunmaktadır. İsa, lacivert khiton ve altın sarısı himation giymiştir.

İlk tasvirde İsa sağda resmedilmiştr. İsa, elindeki şarap kabını karşısındaki dört havarisine doğru uzatmaktadır. Havarilerden en öndeki gri saçlı ve sakallıdır, altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giymiştir. Diğer havari yaşlıdır ve altın sarısı khiton üzerine lacivert himation giymektedir. Son iki havari gençtir ve kızıl saçlı ve sakallıdır. Tüm figürler benzer renkli kıyafetler giymektedir.

Sahnenin solunda İsa ikinci kez resmedilmiştir ve bu kez ekmek dağıtmaktadır. İsa'nın karşısında beş havari bulunmaktadır. En öndeki gri saçlı ve sakallıdır, altın sarısı khiton üzerine kahverengi tonlarda himation giymektedir. İkinci havari kızıl saçlı ve sakallıdır, altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giymiştir. Üçüncü havari, İsa'dan ekmek alırken resmedilmiştir. Dördüncü havari gri saçlı ve sakallıdır ve gökyüzüne bakmaktadır. Son figür ise diğerlerinden daha gençtir, kızıl saçlı ve sakalsızdır ve sırasını beklemektedir.

Görsel 2. 252. *Havarilerin Komünyon*

Katalog No: 213

Resim No: 2.253.

Folyo No: fol. 157r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 22/20-23

Metin: *[20] Aynı şekilde, yemekten sonra kâseyi alıp şöyle dedi: "Bu kâse, sizin uğrunuza akıtılan kanımla gerçekleşen yeni antlaşmadır. [21] Ama bana ihanet edecek kişinin eli şu anda benimkiyle birlikte sofradadır. [22] İnsanoğlu, belirlenmiş olan yoldan gidiyor. Ama O'na ihanet eden adamın vay haline!" [23] Elçiler, aralarında bunu kimin yapabileceğini tartışmaya başladılar.*

Resmin Konusu: Son Akşam Yemeği

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, son akşam yemeği olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

İsa ve on iki havarisi uzun ve sigma biçimli bir yemek masasının etrafında verilmiştir. İsa ve Petrus masanın iki ucunda stibadium üzerine uzanır biçimde otururken resmedilmiştir. Diğer havariler ise, masanın uzun kenarında oturmaktadırlar. Masanın üzerinde büyük bir balık ve iki khalis bulunmaktadır. Masanın sol tarafında olan İsa'nın üzerinde lacivert khiton üzerine altın sarısı himation bulunmaktadır. İsa'nın arkasında şematik olarak çizilmiş üçgen alınlıklı bir yapı yer almaktadır. Masanın sağ ucunda yer alan Petrus'un üzerinde ise altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation görülmektedir. Masanın ortasında sol elini masadaki tabağa uzatan figürün Yahuda olduğu anlaşılmaktadır. Yahuda hariç tüm havariler halelidir.

Görsel 2. 253. *Son Akşam Yemeği*

Katalog No: 214

Resim No: 2.254.

Folyo No: fol. 157v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim ve en alt kısmında metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 22/34

Metin: [34] İsa, "Sana şunu söyleyeyim, Petrus, bu gece horoz ötmeden beni tanıdığını üç kez inkâr edeceksin" dedi.

Resmin Konusu: Petrus'un İnkârının Önceden Bildirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında sahnede, Petrus'un İnkârının önceden bildirilmesi olayı resmedilmiştir. Sahnenin sağında arka planında kullanılan mimari unsurlar yer alır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Bu sahneyi soldan sağa doğru okumak gerekir. Sahnenin solunda bir ocağın arkasında iki hizmetçi ve Petrus resmedilmiştir. Ocağın ucundaki hizmetçi tüm vücudunu örten kırmızı tunik giyinmiştir. Tuniğin etek ucu ve omuz kısmı altın sarısı rengiyle süslenmiştir. Kızıl kahve uzun saçları vardır. Yüzü Petrus'ya dönük onunla konuşurken resmedilmiştir. Petrus'un hemen yanında İkinci hizmeti dikkati çeker. Figürün sadece belden yukarısı resmedilmiştir. Mavi tunikli ve kızıl kahve saçlıdır. Petrus ise ocağın sol ucunda arkada resmedilmiştir. Figür halelidir. Açık pembe tunik giyinmiştir. Beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır. Petrus, her iki elini havaya kaldırmış hizmetçilerine bir şey anlatırken resmedilmiştir.

Sahnenin merkezinde, düşünceli bir şekilde duran Petrus ikinci kez resmedilmiştir. Olay bir evin bahçesinde geçmektedir. Petrus, sol elini bir mimari elemana dayamıştır. Onun yanında, mavi damarlı mermer bir sütun üzerinde bir horoz figürü yer alır. Sütunun alt ve üst başlıkları altın sarısı renge sahiptir. Horoz, kahverengi kanatları ve kırmızı ibiğiyle ayakta durmaktadır.

Görsel 2. 254. *Petrus'un İnkârının Önceden Bildirilmesi*

Katalog No: 215

Resim No: 2.255.

Folyo No: fol. 158r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 22/39-46

Metin: *39 İsa dışarı çıktı, her zamanki gibi Zeytin Dağı'na gitti. Öğrenciler de O'nun ardından gittiler. 40 Oraya varınca İsa onlara, "Dua edin ki ayartılmayasınız" dedi. 41-42 Onlardan bir taş atımı kadar uzaklaştı ve diz çökerek şöyle dua etti: "Baba, senin isteğine uygunsa, bu kâseyi benden uzaklaştır. Yine de benim değil, senin istediğin olsun." 43 Gökten bir melek İsa'ya görünerek O'nu güçlendirdi. 44 Derin bir acı içinde olan İsa daha hararetle dua etti. Teri, toprağa düşen kan damlalarını andırıyordu. 45 İsa duadan kalkıp öğrencilerin yanına dönünce onları üzüntüden uyumuş buldu. 46 Onlara, "Niçin uyuyorsunuz?" dedi. "Kalkıp dua edin ki ayartılmayasınız."*

Resmin Konusu: Zeytin Dağında Dua

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne oldukça yalın bir anlatıma sahiptir. Sahne de herhangi bir mimari arka plan bulunmaz. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin solunda İsa karşısında ise melek resmedilmiştir. Her iki figür karşılıklı verilmiştir. İsa, ağaç diz çökmüş başını öne doğru eğmiştir. Figür uzun kızıl kahve saçlıdır. Lacivert himation üzerine altın sarısı khiton giyinmiştir. İsa'nın karşısındaki melek ayakta resmedilmiştir. Geniş altın sarısı kanatları ve başında halesi vardır. Açık pembe himation giyinmiştir. Figür, sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır.

Sahnenin sağında; İsa,Zeytin Dağından ayrılarak havarilere doğru gitmektedir. Havariler sıra halinde dizilerek verilmiştir. Altı havari resmedilmiştir. Sahnede herhangi bir yazıt olmadığı için figürlerin kimliği bilinmemektedir. Havarilerin hepsi uyurken resmedilmiştir. Havariler altın yaldız haleli olup khiton üzerine himation giyinmiştir.

Görsel 2. 255. *Getsemani Bahçesinde (Zeytin Dağında Dua)*

Katalog No: 216

Resim No: 2.256.

Folyo No: fol. 158v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 22/47-51

Metin: 47-48 İsa daha konuşurken bir kalabalık çıkageldi. Onikiler'den biri, Yahuda adındaki kişi, kalabalığa öncülük ediyordu. İsa'yı öpmek üzere yaklaşınca İsa, "Yahuda" dedi, "İnsanoğlu'na bir öpücükle mi ihanet ediyorsun?" 49 İsa'nın çevresindekiler olacakları anlayınca, "Ya Rab, kılıçla vuralım mı?" dediler. 50 İçlerinden biri başkâhinin kölesine vurarak sağ kulağını uçurdu. 51 Ama İsa, "Bırakın, yeter!" dedi, sonra kölenin kulağına dokunarak onu iyileştirdi.

Resmin Konusu: Yahuda'nın İhaneti

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne Yahuda'nın ihaneti konusunu aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir. Sahne oldukça kalabalıktır.

Sahnenin merkezinde askerlerin arasında İsa ve İsa'ya doğru hamle yapmış Yahuda yer almaktadır. İsa mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Sahnenin solunda Simun, başrahibin Malkus adındaki kölesinin sağ kulağını kesme anına yer verilmiştir. Petrus, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Kahverengi saçlı ve sakalsız olan Malkus ise kırmızı bir tunik giyimlidir. İsa ve Yahuda'nın arkasındaki kalabalık topluluk, İsa'yı tutuklamaya gelen askerlerdir. En sağdaki figür dışında hepsinin elinde mızrak ve balta bulunmaktadır. Figürlerin tümü kısa tunikli ve gençtir.

Görsel 2. 256. *Yahuda'nın ihaneti*

Katalog No: 217

Resim No: 2.257- 2.258. ve 2.259.

Folyo No: fol. 159r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim, ortada metin-resim ve en alt kısmında resim olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 22/54-62

Metin: *54 İsa'yı tutukladılar, alıp başkâhinin evine götürdüler. Petrus onları uzaktan izliyordu. 55 Avlunun ortasında ateş yakıp çevresinde oturduklarında Petrus da gelip onlarla oturdu. 56 Bir hizmetçi kız ateşin ışığında oturan Petrus'u gördü. Onu dikkatle süzerek, "Bu da O'nunla birlikteydi" dedi. 57 Ama Petrus, "Ben O'nu tanımıyorum, kadın!" diye inkâr etti. 58 Biraz sonra onu gören başka biri, "Sen de onlardansın" dedi. Petrus, "Değilim, arkadaş!" dedi. 59 Yaklaşık bir saat sonra yine bir başkası ısrarla, "Gerçekten bu da O'nunla birlikteydi" dedi. "Çünkü Celileli'dir." 60 Petrus, "Sen ne diyorsun be adam, anlamıyorum!" dedi. Tam o anda, Petrus daha konuşurken horoz öttü. 61-62 Rab arkasına dönüp Petrus'a baktı. O zaman Petrus, Rab'bin kendisine, "Bu gece horoz ötmeden beni üç kez inkâr edeceksin" dediğini hatırladı ve dışarı çıkıp acı acı ağladı. 63 İsa'yı göz altında tutan adamlar O'nunla alay ediyor, O'nu dövüyorlardı. 64 Gözlerini bağlayıp, "Peygamberliğini göster bakalım, sana vuran kim?" diye soruyorlardı. 65 Kendisine daha bir sürü küfür yağdırdılar.*

Resmin Konusu: Petrus'un İnkârı (üst), Petrus'un Ağlaması (orta) ve Askerlerin İsa'yı Aşağılaması (alt)

İkonografik çözümleme: Folyoda üç ayrı sahne resmedilmiştir. Üstte; Petrus'un inkârı, ortada; Petrus'un ağlaması ve altta ise İsa'nın baş kâhinin evinde olayı tasvir edilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Bu sahneyi soldan sağa doğru okumak gerekir. Sahnenin solunda, bir ocağın arkasında üç hizmetçi ve Petrus resmedilmiştir. Ocağın ucundaki hizmetçi tam boy verilmiştir. Figür tüm vücudunu örten mavi tunik giyinmiştir. Tuniğin etek ucu ve omuz kısmı altın sarısı rengiyle

süslenmiştir. Ocağın arkasında iki hizmetçi verilmiştir. Her iki figür de yarım boy verilmiştir. Her iki hizmetçide kızıl saçlı ve sakalsızdır. Figürlerden biri yeşil diğeri ise kırmızı tuniklidir. Petrus, hizmetçilerin yanında ocağın arkasında resmedilmiştir. Figür halelidir. Altın sarısı renkli tunik giyinmiştir. Beyaz saçlı ve beyaz sakallıdır. Petrus, her iki elini havaya kaldırmış ve hizmetçilerine bir şey anlatırken resmedilmiştir. Sahnenin merkezinde Petrus iki kez resmedilmiştir. Olay evinin bahçesinde geçmektedir. Bunlardan baştaki tasvirde Petrus anonim bir figürle konuşmaktadır. Petrus, altın sarısı kısa tunik giyinmiştir. Anonim figür, gri saçlı ve sakallıdır. Altın sarısı uzun khiton üzerine kırmızı himation giyinmiş olup başında mavi örtüsü vardır. Petrus İkinci tasvirinde ise, karşısındaki hizmetçisi ile konuşmaktadır. Figür, uzun mavi tunik giyinmiştir. Uzun kahverengi saçları vardır. Petrus burada, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Sahnenin en sağında ise İncil'de anlatılan horoz dikkati çekmektedir. Kahverengi kanatları ve kırmızı ibiği ile ayakta tasvir edilen horoz, siyah damarlı lacivert mermer bir sütun üzerindedir. Sütunun kaidesi ve başlığı altın sarısı renklidir. Sütunun önünde ise bir mimari elemana sol elini dayayıp düşünen Petrus yer almaktadır.

Folyonun sağ orta köşesinde, Petrus'un ağlaması olayına yer verilmiştir. Petrus, kahverengi kayalık bir zemine oturmuş şekilde resmedilmiştir. Sağ elini çenesine koyarak ağladığı tasvir edilmiştir. Maalesef figürün yüzünde bozulmalar olduğu için tam bir tasviri yapılamamaktadır. Petrus, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir.

Folyonun altında Askerlerin İsa'yı Aşağılaması olayı resmedilmiştir. Sahne, figür bakımından zengindir ve mimari arka plan kullanılmıştır. İsa, sahnenin merkezinde, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Kızıl saçlı ve sakalladır. Figürün her iki yanında elinde mızrak taşıyan anonim figürler vardır. İsa'nın sağ tarafındaki dört figürden üçü mızraklıdır. En sondaki figür altın sarısı khiton üzerine kırmızı himation giymiş ve kızıl uzun saçları ve sakalları vardır. Elleriyle uzun siyah mızrak tutarken resmedilmiştir. Onun yanındaki figür, kızıl örgülü saçlara sahip genç bir erkektir. Altın sarısı kısa tunik giymiş ve siyah çizmeler giymiştir. Eliyle uzun bir mızrak taşımaktadır. Yaşlı olan adam ise, gri sakallıdır ve başında kırmızı bir örtü bulunmaktadır. Üzerine yeşil himation giymiştir. En baştaki erkek ise, gri saçlı ve sakallıdır. Başında kahverengi bir örtü ve üzerinde mavi himation vardır. Figür, sağ elindeki kısa mızrağı İsa'nın kafasına doğru yaklaştırırken resmedilmiştir.

İsa'nın sol tarafında ise altı figür bulunmaktadır. İkisi secde eder pozisyonunda yere kapanmış, diğerleri ise ayakta resmedilmiştir. İsa'nın ayaklarının dibine kapanan kişi kızıl saçlı ve sakallıdır. Altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyinmiş ve başında beyaz bir örtü bulunmaktadır. Diğer figür ise hemen arkasında durmaktadır. Uzun gri sakalları ve saçları vardır. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giymiştir. İsa'ya yakın olan figür, kızıl saçlı ve sakallıdır ve başında mavi bir örtü bulunmaktadır. İsa ile konuşan bu figür, altın sarısı khiton üzerine kırmızı himation giymiştir. Hemen arkasında beyaz saçlı ve sakallı bir figür dikkat çeker. Söz konusu figür, arkasındaki adamın boynunu sıkarken resmedilmiştir. Adam, yeşil tunik giymiş ve elinde bir sopa tutmaktadır. Mimari yapı önünde dikilmiş olan anonim figür ise olayı şaşkınlık içinde izleyen baş kâhin olmalıdır. Baş kâhin kırmızı khiton üzerine mavi himation giymiş ve başında mavi bir örtü bulunmaktadır.

Görsel 2. 257. *Petrus'un İnkârı*

Görsel 2. 258. *Petrus'un Ağlaması*

Görsel 2. 259. *Askerlerin İsa'yı Aşağılaması*

Katalog No: 218

Resim No: 2.260.

Folyo No: fol. 159v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 23/2-4

Metin: *[1]Sonra bütün kurul üyeleri kalkıp İsa'yı Pilatus'a götürdüler. [2] O'nu şöyle suçlamaya başladılar: "Bu adamın ulusumuzu yoldan saptırdığını gördük. Sezar'a vergi ödenmesine engel oluyor, kendisinin de Mesih, yani bir kral olduğunu söylüyor." [3] Pilatus İsa'ya, "Sen Yahudiler'in Kralı mısın?" diye sordu. İsa, "Söylediğin gibidir" yanıtını verdi. [4] Pilatus, başkâhinlerle halka, "Bu adamda hiçbir suç görmüyorum" dedi.*

Resmin Konusu: İsa Vali Pilatus'un Önünde

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahnede İsa'nın Pilatus karşısına çıkması olayı aktarılmıştır. Sahnenin sağında arka planında kullanılan mimari unsurlar Pilatus'un evinin tasviridir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir. Sahnenin solunda insan topluluğuna yer verilmiştir. Bunlardan sadece beşi tam boy verilmiştir. Figürlerden, dördü uzun tunikli ve başlarında örtüleriyle verilirken biri ise kısa tunikli resmedilmiştir.

Sahnenin sağında İsa, askerler tarafından Vali Pilatus karşısına çıkarılmış olarak tasvir edilmiştir. Vali, bir taht üzerinde mimari bir yapının önünde resmedilmiştir. Sakalsız ve mavi tunik üzerine altın sarısı bir zırh giyimli vali, sağ elini İsa'ya doğru kaldırmış onunla konuşmaktadır. Elleri önden çapraz bir şekilde bağlı olan İsa altın sarısı khiton üzerine lacivert himation giyimlidir. Sahnenin soluna kalabalık insan topluluğu vardır. Bunlar İsa'nın sorgulanmasını izlemektedir. Figürlerden sadece beşi tam boy verilmiştir.

Görsel 2. 260. *İsa Vali Pilatus'un Önünde*

Katalog No: 219

Resim No: 2.261.

Folyo No: fol. 160r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: ἐξουθένησις Ἡρώδου -ωσις

Çeviri: Hirodes'in alay etmesi

Kaynak: Luka 23/3-12

Metin: *5 Ama onlar üsteleddiler: "Yahudiye'nin her tarafında öğretisini yayarak halkı kışkırtıyor; Celile'den başlayıp ta buraya kadar geldi" dediler.6 Pilatus bunu duyunca, "Bu adam Celileli mi?" diye sordu. 7 İsa'nın, Hirodes'in yönetimindeki bölgeden geldiğini öğrenince, kendisini o sırada Yeruşalim'de bulunan Hirodes'e gönderdi.8 Hirodes İsa'yı görünce çok sevindi. O'na ilişkin haberleri duyduğu için çoktandır O'nu görmek istiyor, gerçekleştireceği bir belirtiye tanık olmayı umuyordu. 9 O'na birçok soru sordu, ama O hiç karşılık vermedi. 10 Orada duran başkâhinlerle din bilginleri, İsa'yı ağır bir dille suçladılar. 11 Hirodes de askerleriyle birlikte O'nu aşağılayıp alay etti. O'na gösterişli bir kaftan giydirip Pilatus'a geri gönderdi. 12 Bu olaydan önce birbirine düşman olan Hirodes'le Pilatus, o gün dost oldular.*

Resmin Konusu: İsa Pilatus önünde (sol) ve İsa Herodos Önünde (sağ)

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahnede İsa'nın Pilatus ve Hirodes'in karşısına çıkması olayları aktarılmıştır. Sahnenin sağında arka planında kullanılan mimari unsurlar Pilatus ve Hirodes'in evinin tasviridir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin sağında, İsa Pilatus karşısındadır. İsa, açık kahve khiton üzerine lacivert himation giyinmiştir. İsa, kızıl saçlı ve sakallı verilmiş olup sağ elini göğsü hizasında kaldırmış takdis işareti yaparken verilmiştir. İsa'nın solunda iki ve sağında bir asker vardır. Figürlerin tünü gençtir ve askeri kıyafetler içinde verilmiştir. Pilatus ise, bir taht üzerinde evinin bahçesinde resmedilmiştir. Figürün oturduğu tahtın oturma kısmı mavi minderlidir ve düz ayaklıdır.

Ayaklarını koyduğu podest ise dikdörtgen biçimli olup kahverengine sahiptir. Pilatus, kızıl saçlı ve sakallı olup kırmızı tunik üzerine altın sarısı bir zırh giyinmiştir.

Bir ağaçla ikiye bölünen sahnenin sağında Pilatus'un istediği üzerine İsa'nın Hirodes'in karşısında çıkması olayına yer verilmiştir. İsa, açık kahve khiton üzerine lacivert himation giyinmiştir. İsa, kızıl saçlı ve sakallı verilmiş olup sağ elini göğsü hizasında kaldırmış takdis işareti yaparken verilmiştir. İsa'nın solunda iki ve sağında bir asker vardır. Figürlerin tünü gençtir ve askeri kıyafetler içinde verilmiştir. Hirodes ise, bir taht üzerinde evinin bahçesinde resmedilmiştir. Figürün oturduğu tahtın oturma kısmı yeşil minderlidir ve düz ayaklıdır. Ayaklarını koyduğu podest ise dikdörtgen biçimli olup kahverengine sahiptir. Figür, kızıl saçlı ve sakallı olup kırmızı tunik üzerine altın sarısı bir zırh giyinmiştir ve başında külah biçimli başlığı vardır.

Görsel 2. 261. *İsa Pilatus Önünde*

Katalog No: 220

Resim No: 2.262.

Folyo No: fol. 160v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 23/13-25

Metin: *13-14 Pilatus, başkâhinleri, yöneticileri ve halkı toplayarak onlara, "Siz bu adamı bana, halkı saptırıyor diye getirdiniz" dedi. "Oysa ben bu adamı sizin önünüzde sorguya çektim ve kendisinde öne sürdüğünüz suçlardan hiçbirini bulmadım. 15 Hirodes de bulmamış olmalı ki, O'nu bize geri gönderdi. Görüyorsunuz, ölüm cezasını gerektiren hiçbir şey yapmadı. 16-17 Bu nedenle ben O'nu dövdürüp salıvereceğim."18 Ama onlar hep bir ağızdan, "Yok et bu adamı, bize Barabba'yı salıver!" diye bağırdılar. 19 Barabba, kentte çıkan bir ayaklanmaya katılmaktan ve adam öldürmekten hapse atılmıştı. 20 İsa'yı salıvermek isteyen Pilatus onlara yeniden seslendi. 21 Onlar ise, "O'nu çarmıha ger, çarmıha ger!" diye bağrışıp durdular. 22 Pilatus üçüncü kez, "Bu adam ne kötülük yaptı ki?" dedi. "Ölüm cezasını gerektirecek hiçbir suç bulmadım O'nda. Bu nedenle O'nu dövdürüp salıvereceğim." 23-24 Ne var ki onlar, yüksek sesle bağrışarak İsa'nın çarmıha gerilmesi için direttiler. Sonunda bağırışları baskın çıktı ve Pilatus, onların isteğinin yerine getirilmesine karar verdi. 25 İstedikleri kişiyi, ayaklanmaya katılmak ve adam öldürmekten hapse atılan kişiyi salıverdi. İsa'yı ise onların isteğine bıraktı.*

Resmin Konusu: İsa İkinci kez Pilatus'un çıkması ve Pilatus'un Kararı

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahnede İsa'nın Pilatus karşısına İkinci kez çıkması ve Pilatus'un kararı olayları aktarılmıştır. Sahnenin sağında arka planında kullanılan mimari unsurlar Pilatus'un evinin tasviridir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahnenin sağında, İsa Pilatus karşısına İkinci kez çıkmıştır. İsa, açık kahve khiton üzerine lacivert himation giyinmiştir. İsa, kızıl saçlı ve sakallı verilmiş olup sağ elini göğsü hizasında kaldırmış takdis işareti yaparken verilmiştir. İsa'nın solunda iki asker vardır. Figürlerin tünü

gençtir ve askeri kıyafetler içinde verilmiştir. Pilatus ise, bir taht üzerinde evinin bahçesinde resmedilmiştir. Figürün oturduğu tahtın oturma kısmı yeşil minderlidir ve çapraz ayaklıdır. Ayaklarını koyduğu podest ise dikdörtgen biçimli olup kahverengine sahiptir. Pilatus, kızıl saçlı ve sakallı olup kırmızı tunik üzerine altın sarısı bir zırh giyinmiştir. Sahnenin sağında İsa'nın iki asker tarafından götürülmesine yer verilmiştir. İsa'nın elleri arkadan çapraz bir şekilde siyah iple bağlanmıştır. Figür, kahverengi khiton üzerin lacivert himation giyinmiştir. İsa'nın arkasında iki asker resmedilmiştir. Kahverengi tunikli asker, İsa'nın elinin bağlı olduğu ipi tutarken verilmiştir. Kırmızı kısa tunikli ise sağ eliyle İsa'nın kolunu kavramıştır. Sahnenin sağında insan topluluğu vardır. Bunlar, İsa'nın çarmıha gerilmesi için ısrar eden insanları temsil eder. Figürlerden sadece üçü tam boy verilmiştir ve diğerlerinin sadece başı görülmektedir

Görsel 2. 262. *Pilatus'un Kararı*

Katalog No: 221

Resim No: 2.263.

Folyo No: fol. 161r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν κοπτομένων γυναικῶν

Çeviri: Dövünen kadınlar

Kaynak: Luka 23/27-31

Metin: *[27] Büyük bir halk topluluğu da İsa'nın ardından gidiyordu. Aralarında İsa için dövünüp ağıt yakan kadınlar vardı. [28] İsa bu kadınlara dönerek, "Ey Yeruşalim kızları, benim için ağlamayın" dedi. "Kendiniz ve çocuklarınız için ağlayın. [29] Çünkü öyle günler gelecek ki, 'Kısır kadınlara, hiç doğurmamış rahimlere, emzirmemiş memelere ne mutlu!' diyecekler. [30] O zaman dağlara, 'Üzerimize düşün!' ve tepelere, 'Bizi örtün!' diyecekler. [31] Çünkü yaş ağaca böyle yaparlarsa, kuruya neler olacaktır?"*

Resmin Konusu: Golgota Yolu ve İsa'nın İki Suçlu ile Çarmıha Gerilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında iki sahneye yer verilmiştir. Golgota yolu ve İsa'nın çarmıha gerilmesi olayları aktarılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnelerde; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnelerin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Golgota Yolu sahnesi figür bakımından zengindir. Sahnenin solunda, kadınlar ve İsa tasvirlerine yer verilirmiştir. Kadınların hepsi maphorion giyimli olup İsa'ya doğru bakmaktadır. Bu kadınların kimlikleri, İsa'nın annesi Meryem, Mecideli Meryem, Yose'nin annesi Meryem ve Salome'dir. İsa, açık kahve khiton üzerine lacivert himation giyinmiştir. Sahnenin sağında ise, askerler ve İsa vardır. Figür, açık kahve khiton üzerine lacivert himation giyinmiştir. İsa, kafasını sağa doğru çevirmiş arkasındaki askerlere doğru bakarken resmedilmiştir. İsa'nın elleri önden çapraz bir şekilde kırmızı bir iple bağlanmış olması dikkat çekicidir. Bu kırmızı ipi, askerlerden biri tutmaktadır. Askerlerin tümü askeri kıyafetler içinde verilmiş olup ellerinde mızrakları ve kalkanları ile dikkati çekerler. İsa'nın hemen önünde yürüyen insan topluğuna yer verilmiştir. Figürler, İsa'nın çarmıha gerileceği

Golgota yoluna doğru gitmektedir. Bu insanlardan sadece üçü tam boy verilmiştir diğer ikisinin ise sadece başları tasvir edilmiştir.

İsa'nın çarmıha gerilmesi konulu sahnenin merkezinde, haça gerili halde İsa, haçın sağında ve solunda haça gerili hırsızlar, asker figürlerine yer verilmiştir. İsa'nın üzerinde gerili olduğu haç, kahve tonlarındadır. İsa, hafifçe başının sola eğmiş, gövdesi dik ve el ayaları dışa bakacak şekilde resmedilmiştir. İsa'nın üzerine kısa ve şeffaf perizonion vardır. İsa'nın sağ böğründen kan ve su akmaktadır. Haçın iki yanında duran askerler koyu renk tunik giymişlerdir. Haçın solunda üç asker vardır. Figürlerden önde olan mızrağıyla İsa'ya doğru hamle yaparken resmedilmiştir. Onun arkasındaki diğer askerler ise, İsa'ya doğru bakarken resmedilmiştir. Çarmıhın sağ tarafında da üç askere yer verilmiştir. Bunlardan öndeki, elindeki mızrağı İsa'ya doğru hamlesini yapar. Diğer iki asker ise İsa'ya doğru bakmaktadır. Sahnenin en sağ ve solundaki, haça gerili olan hırsızlara yer verilmiştir. Hırsızların isimleri kaynaklarda Gestas ve Dysmas olarak geçer (Öncelen, 2022: 1401). Her iki figürün üzerlerinde beyaz şeffaf *perizonion* vardır. Figürler kızıl saçlı ve sakalsızdır. Hırsızlar İsa'ya doğru bakarken resmedilmiştir.

Görsel 2. 263. *Golgota Yolu ve İsa'nın İki Suçlu ile Çarmıha Gerilmesi*

Katalog No: 222

Resim No: 2.264.

Folyo No: fol. 162r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim ve alt kısmında metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 24/9-12

Metin: *9 Mezardan dönüp bütün bunları Onbirler'e ve ötekilerin hepsine bildirdiler. 10 Bunları elçilere anlatanlar, Mecdelli Meryem, Yohanna, Yakup'un annesi Meryem ve bunlarla birlikte bulunan öbür kadınlardı. 11 Ne var ki, bu sözler elçilere saçma geldi ve kadınlara inanmadılar. 12 Yine de, Petrus kalkıp mezara koştu. Eğilip içeri baktığında keten bezlerden başka bir şey görmedi. Olay karşısında şaşkına dönmüş bir halde oradan uzaklaştı.*

Resmin Konusu: On Birler ve Meryem Boş Mezar Başında

İkonografik çözümleme: Folyonun üst kısmında yer alan sahne, havarilerin ve kadınların boş mezar başında durması olayını aktarmaktadır. Sahnede mimari arka plan yoktur. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahnenin, sağında üzeri açık mezar başında havarilerden biri resmedilmiştir. Muhtemelen bu figür İncil'de geçen Petrus'tur. Havari, lacivert khiton üzerine açık kahve himation giyinmiş olup gri saçlı ve sakallı verilmiştir. Başını İsa'nın mezarına doğru hafif eğen figür, ellerini havaya kaldırmış ve şaşkınlık içerisinde resmedilmiştir. Sahnenin ortasında on havari resmedilmiştir. Figürlerin tümü halelidir. Havariler farklı renk tonlarına sahip kihition üzerine himation giyinmiştir. Sahnenin solunda İsa'nın annesi Meryem ve Mecideli Meryem resmedilmiştir. Sahnede herhangi bir yazıt olmaması nedeniyle kimlikler tanımlanamamaktadır. En arkadaki kadın açık kahve stikharion üzerine siyah maphorion giyinmiştir. Diğeri ise açık kahve stikharion üzerine lacivert maphorionludur.

Görsel 2. 264. *On Birler ve Meryem Boş Mezar Başında*

Katalog No: 223

Resim No: 2.265.

Folyo No: fol. 162v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim ve alt kısmında metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 24/13-24

Metin: *13 Aynı gün öğrencilerden ikisi, Yeruşalim'den altmış ok atımı uzaklıkta bulunan ve Emmaus denilen bir köye gitmekteydiler. 14 Bütün bu olup bitenleri kendi aralarında konuşuyorlardı. 15 Bunları konuşup tartışırlarken İsa yanlarına geldi ve onlarla birlikte yürümeye başladı. 16 Ama onların gözleri O'nu tanıma gücünden yoksun bırakılmıştı. 17 İsa, "Yolda birbirinizle ne tartışıp duruyorsunuz?" dedi. Üzgün bir halde, oldukları yerde durdular. 18 Bunlardan adı Kleopas olan O'na, "Yeruşalim'de bulunup da bu günlerde orada olup bitenleri bilmeyen tek yabancı sen misin?" diye karşılık verdi. 19 İsa onlara, "Hangi olup bitenleri?" dedi. O'na, "Nasıralı İsa'yla ilgili olayları" dediler. "O adam, Tanrı'nın ve bütün halkın önünde gerek söz, gerek eylemde güçlü bir peygamberdi. 20-23 Başkâhinlerle yöneticilerimiz O'nu, ölüm cezasına çarptırmak için valiye teslim ederek çarmıha gerdirdiler; oysa biz O'nun, İsrail'i kurtaracak kişi olduğunu ummuştuk. Dahası var, bu olaylar olalı üç gün oldu ve aramızdan bazı kadınlar bizi şaşkına çevirdiler. Bu sabah erkenden mezara gittiklerinde, O'nun cesedini bulamamışlar. Sonra geldiler, bir görümde, İsa'nın yaşamakta olduğunu bildiren melekler gördüklerini söylediler. 24 Bizimle birlikte olanlardan bazıları mezara gitmiş ve durumu, tam kadınların anlatmış olduğu gibi bulmuşlar. Ama O'nu görmemişler."*

Resmin Konusu: Emmaus Yolunda İki Öğrenci

İkonografik çözümleme: Folyonun üst kısmında yer alan sahne, Emmaaus yolunda iki öğrenci olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahne, iki bölüme ayrılmıştır ve her ikisinde de aynı figürler resmedilmiştir. Sahnenin solunda İsa, mimari bir yapının önünde dikkati çeker. Figür, açık kahve khiton üzerine lacivert himation giyinmiştir. İsa, iki öğrencisine doğru takdis işareti yapmakta ve onlarla konuşmaktadır. İsa'nın solunda resmedilen iki havari ise ellerini göğüs hizasında kaldırmış yolu işaret ederken verilmiştir. Figürlerden, gri saçlı ve sakallı olanı lacivert khiton üzerine açık kahve himation giyinmiştir. Diğer havari ise daha gençtir ve sakalsız verilmiştir. Figür, koyu lacivert khiton üzerine açık mavi himation giyinmiştir.

Sahnenin sağında, Emmaus'u simgeleyen mimari arka plana yer verilmiştir. Kale görünüme burcun içerisinde şehir tasviri vardır. Muhtemelen bu tasvir Emmaus'u simgelemektedir. İsa ve iki havarisi Emmaus'a doğru yürümektedir. Havariler önde İsa ise onları takip etmektedir. İsa, koyu kahve khiton üzerine lacivert himation giyinmiştir. Figür, sağ elini kaldırmış takdis işareti yapmaktadır. Genç olan havari başını İsa'ya doğru çevirerek ona doğru bakarken verilmiştir. Figür, koyu lacivert khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Yaşlı olan havari ise en öndedir ve vücudunu izleyiciye doğru dönmüştür. Figür, lacivert khiton üzerine açık kahve himation giyinmiştir.

Görsel 2. 265. *Emmaus Yolunda İki Öğrenci*

Katalog No: 224

Resim No: 2.266.

Folyo No: fol. 163r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Luka 24/36-49

Metin: *36 Bunları anlatırlarken İsa gelip aralarında durdu. Onlara, "Size esenlik olsun!" dedi.*
37 Ürktüler, bir hayalet gördüklerini sanarak korkuya kapıldılar. 38 İsa onlara, "Neden telaşlanıyorsunuz? Neden kuşkular doğuyor içinizde?" dedi. 39 "Ellerime, ayaklarıma bakın; işte benim! Dokunun da görün. Hayaletin eti kemiği olmaz, ama görüyorsunuz, benim var." 40 Bunu söyledikten sonra onlara ellerini ve ayaklarını gösterdi. 41 Sevinçten hâlâ inanamayan, şaşkınlık içindeki öğrencilerine, "Sizde yiyecek bir şey var mı?" diye sordu. 42 Kendisine bir parça kızarmış balık verdiler. 43 İsa onu alıp gözlerinin önünde yedi. 44 Sonra onlara şöyle dedi: "Daha sizlerle birlikteyken, 'Musa'nın Yasası'nda, peygamberlerin yazılarında ve Mezmurlar'da benimle ilgili yazılmış olanların tümünün gerçekleşmesi gerektir' demiştim." 45 Bundan sonra Kutsal Yazılar'ı anlayabilmeleri için zihinlerini açtı. 46-47 Onlara dedi ki, "Şöyle yazılmıştır: Mesih acı çekecek ve üçüncü gün ölümden dirilecek; günahların bağışlanması için tövbe çağrısı da Yeruşalim'den başlayarak bütün uluslara O'nun adıyla duyurulacak. 48 Sizler bu olayların tanıklarısınız. 49 Ben de Babam'ın vaat ettiğini size göndereceğim. Ama siz, yücelerden gelecek güçle kuşanıncaya dek kentte kalın."

Resmin Konusu: İsa Onbirler'e Görünmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun üst kısmında yer alan sahne, İsa'nın Onbirler'e görülmesi olayını aktarmaktadır. Sahnede mimari arka plan yoktur. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin solunda İsa ve Petrus resmedilmiştir. Petrus, İsa'nın arkasında verilmiştir. Figür, lacivert khiton üzerine açık kahve himation giyinmiştir. İsa ise, açık kahve khiton üzerine

lacivert himation giyinmiştir. İsa, karşısındaki on bir havariye doğru sağ elini kaldırmış ve onlara dirildiğini anlatmaktadır. Figür, onların bir rüyada olmadığının dirildiğini anlatmaktadır. İsa'nın karşısında resmedilen on havari ise şaşkınlık içinde İsa'ya doğru bakmaktadır. Figürlerin tümü khiton üzerine himation giyinmiştir.

Görsel 2. 266. *İsa Onbirler'e Görünüyor*

Katalog No: 225

Resim No: 2.267.

Folyo No: fol. 167r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak:

Metin:

Resmin Konusu: Yuhanna

İkonografik çözümleme: Yuhanna bölümü başında bulunan figürlü tezhip tasviri folyonun üçte ikisini kaplamaktadır. Kareye yakın dikdörtgen formlu bu resim zengin dekora sahiptir. Tezhibin kenarları bordo bir şerit ile belirginleştirilmiştir. Altın yaldız renginin alt fon olarak kullanıldığı tezhipteki motiflerde yeşil, lacivert ile bordo renk tercih edilmiştir. Tezhibin yüzeyi birbirini tekrar eden motiflerden oluşur. Burada birbirine bağlanmış büyüklü küçüklü dairelerin oluşturduğu çiçek motiflerinin içi palmet, yapraklar ve Bizans çiçeği ile doldurulmuştur. Tezhibin dört köşesinde Bizans çiçeği motifine yer verilmiştir.

Tezhip içine yerleştirilmiş dört madalyon vardır. Tezhibin ortasında İncil yazarı Yuhanna'nın bulunduğu madalyon diğerlerine oranla daha büyük resmedilmiştir. İncil yazarı, klasik tarzda verilmiş olup bir arkalıklı bir taht üzerinde oturmaktadır. Figür, sağ eliyle elindeki kâğıda İncil metni yazarken verilmiştir. Ayrıca sahnede masa ve rahle gibi detaylara da yer verilmiştir.

Sahnenin altında üç farklı madalyonun içine yerleştirilmiş farklı İsa tiplerine yer verilmiştir. Ortadaki madalyonun çapı diğerlerine göre daha geniş tutulmuştur. Burada "Günlerin Eskisi" tasviri vardır. Soldaki madalyonda "yetişkin İsa" sağdakinde ise "Immanel İsa" tasviridir. Figürlerin her biri altın yaldızlı kıyafet içinde ve haleli verilmiştir. Arkalıksız ve süslü taht üzerine verilen her biri İsa tasvirinde figürün, sol elinde rulo tutarken sağ eliyle ise takdis işareti yaparken betimlenmiştir.

Görsel 2. 267. *Yuhanna*

Katalog No: 226

Resim No: 2.268.

Folyo No: fol. 167v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 1/6-8

Metin: [6]Tanrı'nın gönderdiği Yahya adlı bir adam ortaya çıktı. [7]Tanıklık amacıyla, ışığa tanıklık etsin ve herkes onun aracılığıyla iman etsin diye geldi. [8]Kendisi ışık değildi, ama ışığa tanıklık etmeye geldi.

Resmin Konusu: Vaftizci Yahya İsa'ya Tanıklık Ediyor

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, Yahya'nın İsa'ya tanıklık etmesi olayını aktarmaktadır. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahnenin sağında İsa yer alırken solunda ise Yahya ve insan topluluğu resmedilmiştir. İsa, altın sarısı khiton üzerine lacivert himation giyinmiştir. Figür, sağ eliyle takdis yapmaktadır. Vaftizci Yahya ise, sağ omzunu açıkta bırakan kahverengi kısa bir tunik giyinmiştir. Figür, sağ eliyle İsa'yı işaret ederken sol elinde ise mızrak tutmaktadır. Yahya'nın hemen arkasında kalabalık insan topluluğuna yer verilmiştir. Figürlerden sadece üçü tam boy verilmiştir. Önde olan figür, gri saçlı ve sakallı olup altın yaldız desenli kırmızı uzun pelerin giyinmiştir. Ortadaki ise, başındaki tacı ile dikkati çeker. Muhtemelen kral olmalıdır. Figür, lacivert pelerinli olup sakalsız resmedilmiştir. Üçüncü adam ise, diğeri gibi gençtir ve kırmızı tuniklidir.

Görsel 2. 268. *Vaftizci Yahya İsa'ya Tanıklık Ediyor*

Katalog No: 227

Resim No: 2.269 ve 2.270.

Folyo No: fol. 168r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, onun altında resim, ortada metin ve en alt kısmında resim olmak üzere dörde bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 1/16-22

Metin: *16Nitekim hepimiz O'nun doluluğundan lütuf üzerine lütuf aldık. 17 Kutsal Yasa Musa aracılığıyla verildi, ama lütuf ve gerçek İsa Mesih aracılığıyla geldi. 18 Tanrı'yı hiçbir zaman hiç kimse görmedi. Baba'nın bağrında bulunan ve Tanrı olan biricik Oğul O'nu tanıttı. 19-20 Yahudi yetkililer Yahya'ya, "Sen kimsin?" diye sormak üzere Yeruşalim'den kâhinlerle Levililer'i gönderdikleri zaman Yahya'nın tanıklığı şöyle oldu –açıkça konuştu, inkâr etmedi– "Ben Mesih değilim" diye açıkça konuştu. 21 Onlar da kendisine, "Öyleyse sen kimsin? İlyas mısın?" diye sordular. O da, "Değilim" dedi. "Sen beklediğimiz peygamber misin?" sorusuna, "Hayır" yanıtını verdi. 22 Bu kez, "Kim olduğunu söyle de bizi gönderenlere bir yanıt verelim" dediler. "Kendin için ne diyorsun?"*

Resmin Konusu: Vaftizci Yahya Yahudilere İsa ve Musa'yı Anlatması (üst) ve Yahya'nın Tanıklığı

İkonografik çözümleme: Folyoda iki ayrı sahne resmedilmiştir. Üstte; Vaftizci Yahya Yahudilere İsa ve Musa'yı anlatması ve altta ise Yahya'nın İsa sanılması olayları tasvir edilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Üste resmedilen Vaftizci Yahya Yahudilere İsa ve Musa'yı anlatması konulu sahne figür bakımından zengindir. İsa, altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyinmiştir. Figür, kızıl uzun saçlı ve sakalsız resmedilmiştir. İsa, sağ eliyle takdis yapar pozisyonda verilmiştir. İsa'nın arkasında iki havarisi resmedilmiştir. Her ikisi de gri saçlı ve sakallıdır. Önde olanı yeşil himation giyimlidir. Arkadaki ise altın sarı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Sahnenin merkezinde Yahya dikkati çeker. Figür, iki kolunu yanlara doğru açmış pozisyon verilmiştir. Yahya, kızıl saçlı ve sakallı olup kahverengi tunik giyinmiştir. Sahnenin sağında insan topluluğuna ve Musa figürüne yer verilmiştir. Kalabalık insanlardan sadece

ikisi tam boy verilmiştir. Figürler, gri saçlı ve sakallıdır. Önde resmedilen figür, İsa'ya doğru bakarken diğeri ise arkasındaki Musa'ya doğru bakar. Musa, lacivert khiton üzerine kahverengi himation giyinmiştir. Figürün sağ elinde asası bulunur.

Altta Yahya'nın İsa sanılması konulu sahne yer alır. Figür bakımından sade tutulan sahnenin solunda mimari arka plan vardır. Yahya sahnenin sağında kahverengi tunik içinde resmedilmiştir. Figür, karşında bulunan insanlara doğru sağ kolunu kaldırmıştır. İnsan topluluğundan sadece ikisi tam boy verilmiştir. Bunlardan önde olanı gri saçlı ve sakallıdır diğeri ise genç ve sakalsızdır

Görsel 2. 269. *Vaftizci Yahya Yahudilere İsa ve Musa'yı Anlatması*

Görsel 2. 270. *Yahya'nın Tanıklığı*

Katalog No: 228

Resim No: 2.271. ve 2.272.

Folyo No: fol. 168v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, onun altında resim, ortada metin ve en alt kısmında resim olmak üzere dörde bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 1/26-31

Metin: *[26] Yahya onlara şöyle yanıt verdi: "Ben suyla vaftiz ediyorum, ama aranızda tanımadığınız biri duruyor. [27] Benden sonra gelen O'dur. Ben O'nun çarığının bağını çözmeye bile layık değilim." [28] Bütün bunlar Şeria Irmağı'nın ötesinde bulunan Beytanya'da, Yahya'nın vaftiz ettiği yerde oldu. [29] Yahya ertesi gün İsa'nın kendisine doğru geldiğini görünce şöyle dedi: "İşte, dünyanın günahını ortadan kaldıran Tanrı Kuzusu! [30] Kendisi için, 'Benden sonra biri geliyor, O benden üstündür. Çünkü O benden önce vardı' dediğim kişi işte budur. [31] Ben O'nu tanımıyordum, ama İsrail'in O'nu tanıması için ben suyla vaftiz ederek geldim."*

Resmin Konusu: Yahya'nın İnsanları Vaftiz Etmesi ve Yahya'nın Tanıklığı

İkonografik çözümleme: Folyoda iki farklı sahne resmedilmiştir. Üstte; Yahya'nın insanları vaftiz etmesi altta ise İsa'nın Yahya'ya doğru gitmesi olayları tasvir edilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Yahya'nın Şeria Irmağında bir erkeği vaftiz etmesi olayı sahnenin merkezine yerleştirilmiştir. Diğer figürlere oranla daha büyük resmedilen Yahya, uzun kahverengi saçlara ve kahverengi sakallara sahiptir. Yahya, sol omuzunu kapatan kısa tunik giyimlidir. Figür, sağ elini Şeria Irmağı içinde resmedilen figürün başına koymuş onu vaftiz emektedir. Vaftiz edilen erkek figürü çıplak ve cılız bir görünüme sahiptir. Yüzünü Yahya doğru dönmüştür ve sol elini göğüs hizasında kaldırmıştır. Sahnenin sol tarafında, İsa ve vaftiz olmak için sıra bekleyen figürlere yer verilmiştir. İsa, iki kişinin ortasında resmedilmiştir. Figür, yeşil himation giyinmiş olup kızıl saçlı ve sakalıdır. İsa'nın halesi mavidir. İsa'nın

solundaki figür, lacivert khiton üstüne altın sarısı himation giyinmiştir. Diğeri ise, mavi khiton üzerine kahverengi himation giyinmiştir.

Folyonun altında yer alan sahne Yahya, İsa'nın kendisine geldiğini görmesini konu alır. Sahne figür bakımından sade tutulmuştur. Sahnenin sağında, Yahya ve şahitler solunda ise İsa ve havarileri resmedilmiştir. Havarilerin ikisi tam boy verilmiş olup diğerlerinin sadece kafası görülmektedir. İsa, havarilerinden bir adım önde verilmiş olup altın sarısı khiton üzerine himation giyinmiştir. Figür, sağ eliyle Yahya'ya doğru takdis işareti yaparken resmedilmiştir.

Sahnenin sağında resmedilen Yahya, sağ omzunu açıkta bırakan kahverengi tunik giyinmiştir. Figür, İsa'ya doğru yürür pozisyonda verilmiştir. Yahya'nın arkasında kalabalık insan topluluğu yer alır. Bunlardan üçü tam boy verilmiştir. Figürlerden baştaki gri saçlı ve sakallı olup diğerleri kızıl saçlı ve sakallıdır.

Görsel 2. 271. *Yahya'nın İnsanları Vaftiz Etmesi*

Görsel 2. 272. *Yahya'nın Tanıklığı*

Katalog No: 229

Resim No: 2.273 ve 2.274.

Folyo No: fol. 169r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, onun altında resim, ortada metin ve en alt kısmında resim olmak üzere dörde bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 1/32-35

Metin: *32 Yahya tanıklığını şöyle sürdürdü: "Ruh'un güvercin gibi gökten indiğini, O'nun üzerinde durduğunu gördüm. 33 Ben O'nu tanımıyordum. Ama suyla vaftiz etmek için beni gönderen, 'Ruh'un kimin üzerine inip durduğunu görürsen, Kutsal Ruh'la vaftiz eden O'dur' dedi. 34 Ben de gördüm ve 'Tanrı'nın Oğlu budur' diye tanıklık ettim."35 Ertesi gün Yahya yine öğrencilerinden ikisiyle birlikteydi. 36 Oradan geçen İsa'ya bakarak, "İşte Tanrı Kuzusu!" dedi.*

Resmin Konusu: İsa'nın Vaftizi (üst) ve Yahya'nın Tanıklığı

İkonografik çözümleme: Folyoda iki ayrı sahne resmedilmiştir. Üstte; Yahya'nın İsa'yı vaftiz etmesi altta ise Yahya'nın iki öğrenciyle konuşması olayları tasvir edilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahnenin merkezinde, kenarları altın yaldızlı konturla belirginleştirilmiş bir çerçeve içine alınmış, Şeria Irmağı'nda vaftiz olan İsa dikkati çeker. Figür, çıplak olup omzuna kadar uzanan saçlara sahiptir ve başını bir hale çevreler. İsa, vücudunu ve yüzünü solunda bulunan Yahya'ya doğru dönmüştür. Vaftizci Yahya, sahnenin sağındadır ve sağ omzunu açıkta bırakan kısa bir tunik giyinmiştir. Kızıl saçlı ve sakallı olan Yahya, sağ elini İsa'nın üzerine koymuştur. Sahnenin sol tarafında, ellerinde havluyla bekleyen iki melek figürü yerleştiriliştir. Melekler haleli olarak tasvir edilmiştir. Her iki melekte ellerinde havlu tutmaktadır. Meleklerden biri diğerine göre daha önde olup İsa'ya yakındır. Önde olan melek genç bir görünüme sahiptir ve altın sarısı khiton üzerine kırmızı himation giyinmiştir. Geniş altım sarısı büyük kanatları vardır. Arkadaki diğer figür ise geniş kanatlara sahiptir ve mavi himation üzerine altın sarısı khiton giyinmiştir. Kanatları geniş ve altın sarısı renginde olup

uçları kırmızıdır. Sahnenin sağında olaya şahitlik eden insan topluğu vardır. Bunlardan sadece iki figür tam boy olarak resmedilmiştir. Diğerlerinin ise sadece baş kısımları görülmektedir. Figürlerden öndeki yaşlı olup diğeri ise gençtir.

Folyonun altında yer alan sahnede Yahya'nın Tanıklığı olayını aktarılmıştır. Sahnenin sağında İsa ve iki havarisi solunda ise Yahya ve iki havari resmedilmiştir. Sahne soldan sağa doğru okunmalıdır. Yahya havarilerden bir önde verilmiştir. Figür, havarilere yolu göstermektedir. Havarilerden biri gri saçlı ve sakallı diğeri ise kızıl saçlı ve sakalsız betimlenmiştir. Sahnenin hemen sağında aynı havariler resmedilmiştir. Figürler, İsa'ya doğru yaklaşmaktadır. İsa, havarilerine doğru takdis işareti yaparken betimlenmiştir. Figür, kahverengi khiton üzerine lacivert himation giyinmiştir.

Görsel 2. 273. *İsa'nın Vaftizi*

Görsel 2. 274. *Yahya'nın Tanıklığı*

Katalog No: 230

Resim No: 2.275.

Folyo No: fol. 169v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim ve alt kısmında metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 1/40-42

Metin: *[40] Yahya'yı işitip İsa'nın ardından giden iki kişiden biri Simun Petrus'un kardeşi Andreas'tı. [41] Andreas önce kendi kardeşi Simun'u bularak ona, "Biz Mesih'i bulduk" dedi. Mesih, meshedilmiş anlamına gelir. [42] Andreas kardeşini İsa'ya götürdü. İsa ona baktı, "Sen Yuhanna'nın oğlu Simun'sun. Kefas diye çağrılacaksın" dedi. Kefas, kaya anlamına gelir.*

Resmin Konusu: Adreas'ın İsa ile konuşması

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında üstünde yer alan sahne, Adreas'ın İsa ile konuşması olayını aktarmaktadır. Sahnenin sağında mimari arka plan kullanılmıştır. Lakin dökülmeler olduğu için oldukça siliktir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından fakirdir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahne üç figürle sınırlandırılmıştır. Sahnenin solunda Adreas'ın oğlu, ortasında Adreas ve sağında ise İsa resmedilmiştir. Adreas'ın oğlu mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiş olup haleli resmedilmiştir. Figür sağ elini açarak göğüs hizasında kaldırmıştır. Adreas ise Sahnenin ortasında resmedilmiştir. Figür, haleli olup gri saçlı ve sakallıdır. Altın sarısı khiton üzerine lacivert himation giyinmiştir. Adreas, başını oğluna doğru çevirmiş sol elini ise kaldırmıştır. İsa ise, altın sarısı khiton üzerine kahverengi himation giyinmiştir. İsa sol eliyle takdis yaparken betimlenmiştir.

Görsel 2. 275. *Adreas'ın İsa ile Konuşması*

Katalog No: 231

Resim No: 2.276.

Folyo No: fol. 170r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ ἐν Κανᾶ γάμου

Çeviri: Kana'daki düğün

Kaynak: Yuhanna 1/45-51

Metin: *[46] Natanel, Filipus'a, "Nasıra'dan iyi bir şey çıkabilir mi?" diye sordu. Filipus, "Gel de gör" dedi.[47] İsa, Natanel'in kendisine doğru geldiğini görünce onun için, "İşte, içinde hile olmayan gerçek bir İsrailli!" dedi.[48] Natanel, "Beni nereden tanıyorsun?" diye sordu. İsa, "Filipus çağırmadan önce seni incir ağacının altında gördüm" yanıtını verdi. [49] Natanel, "Rabbî, sen Tanrı'nın Oğlu'sun, sen İsrail'in Kralı'sın!" dedi.[50] İsa ona dedi ki, "Seni incir ağacının altında gördüğümü söylediğim için mi inanıyorsun? Bunlardan daha büyük şeyler göreceksin." [51] Sonra da, "Size doğrusunu söyleyeyim, göğün açıldığını, Tanrı meleklerinin İnsanoğlu üzerinde yükselip indiklerini göreceksiniz" dedi.*

Resmin Konusu: Natanel, Filipus'a İsa Hakkında Konuşması

İkonografik çözümleme: Folyonun üst kısmında yer alan sahne, Natanel, Filipus'a İsa hakkında konuşması olayını aktarmaktadır. Sahnenin solunda mimari arka plan kullanılmıştır. Lakin dökülmeler olduğu için oldukça siliktir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından fakirdir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahnenin merkezinde İsa ve iki havarisi resmedilmiştir. Havarilerinden biri gri saçlı ve sakallı olup diğeri ise sakalsız ve genç resmedilmiştir. Yaşlı havari altın sarısı khiton üzerine mor himation giyinmiştir. Diğeri ise, lacivert khiton üstüne kırmızı himationlu resmedilmiştir. İsa, havarilerinin önünde, altın sarısı khiton üzerine lacivert himation giyinmiş olup ensesine kadar uzanan kızıl saçları ve sakalı vardır. İsa'nın tam karşısında Natanel ve anonim bir figür yer alır. Her iki figürde altın sarısı haleye sahiptir. Natanel, altın sarısı khiton üzerine mor himation giyinmiştir. Figür, kızıl saçlı ve sakallı olup İsa ile

konuşurken betimlenmiştir. Anonim figür ise, gri saçlı ve sakallıdır. Lacivert khiton üzerine kırmızı himation giyinmiştir. Sahnenin sağında incir ağacağının altında bir çocuk figürü dikkati çeker. Bu detay kaynağının İncil'de geçen; İsa, *"Filipus çağırmadan önce seni incir ağacının altında gördüm"* konulu ayetindeki Natanel'e ait olmalıdır. Figür, kenarları altın yaldız işlemeli kısa mor tunik giyinmiş olup haleli resmedilmiştir.

Görsel 2. 276. *Natanel, Filipus'a İsa Hakkında Konuşması*

Katalog No: 232

Resim No: 2.277 ve 2.278.

Folyo No: fol. 170v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν ἐκβληθέντων ἐκ τοῦ ἱεροῦ

Çeviri: Mabetten kovulanlar

Kaynak: Yuhanna 2/1-11 ve 2/14-17

Metin: 2 İsa'yla öğrencileri de düğüne çağrılmışlardı. 3 Şarap tükenince annesi İsa'ya, "Şarapları kalmadı" dedi.4 İsa, "Anne, benden ne istiyorsun? Benim saatim daha gelmedi" dedi. 5 Annesi hizmet edenlere, "Size ne derse onu yapın" dedi.6 Yahudiler'in geleneksel temizliği için oraya konmuş, her biri seksenle yüz yirmi litre alan altı taş küp vardı. 7 İsa hizmet edenlere, "Küpleri suyla doldurun" dedi. Küpleri ağızlarına kadar doldurdular. 8 Sonra hizmet edenlere, "Şimdi biraz alıp şölen başkanına götürün" dedi. Onlar da götürdüler. 9-10 Şölen başkanı, şaraba dönüşmüş suyu tattı. Bunun nereden geldiğini bilmiyordu, oysa suyu küpten alan hizmetkârlar biliyorlardı. Şölen başkanı güveyi çağırıp, "Herkes önce iyi şarabı, çok içildikten sonra da kötüsünü sunar" dedi, "Ama sen iyi şarabı şimdiye dek saklamışsın." 11 İsa bu ilk doğaüstü belirtisini Celile'nin Kana Köyü'nde gerçekleştirdi ve yüceliğini gösterdi. Öğrencileri de O'na iman ettiler. 14 Tapınağın avlusunda sığır, koyun ve güvercin satanları, orada oturmuş para bozanları gördü. 15 İpten bir kamçı yaparak hepsini koyunlar ve sığırlarla birlikte tapınaktan kovdu, para bozanların paralarını döküp masalarını devirdi. 16 Güvercin satanlara, "Bunları buradan kaldırın, Babam'ın evini pazar yerine çevirmeyin!" dedi. 17 Öğrencileri, "Evin için gösterdiğim gayret beni yiyip bitirecek" diye yazılmış olan sözü hatırladılar.

Resmin Konusu: Kana düğünü ve Satıcıların Tapınaktan Kovulması

İkonografik çözümleme: Folyoda iki ayrı sahne resmedilmiştir. Üstte; Kana'da düğün altta ise satıcıların tapınaktan kovulması olayları tasvir edilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir. Sahnede herhangi bir mimari arka plan yoktur.

Folyonun üzerinde İsa'nın kana düğünü mucizesi resmedilmiştir. Figür bakımından zengin olan sahne İncil'e uygun resmedilmiştir. Sahnenin solunda kuyudan su çeken bir figür yer alır. Mavi tunikli kırmızı pantolonlu ve kızıl saçlı ve genç resmedilmiştir. Figür, her iki eliyle tuttuğu çıkrığı döndürmektedir. Kuyunun gövdesi mor renkli olup çıkrığı ise altın sarısına boyanmıştır. Sahnenin ortasında kuyudan çıkan suları büyük taş küplere boşaltan figürler dikkati çeker. Ellerindeki suları boşaltan üç figürlerden bir tanesi tam boy verilmiş olup diğerleri küplerin arkasında resmedilmiştir. Soldaki adam, sol omzunda taşıdığı su dolu testiyi küplere doğru götürürken resmedilmiştir. Figür, kırmızı kısa tunikli ve pantolonlu olup beyaz çizme giyinmiştir. Küplerin arkasındaki iki figürden biri mavi tunikli olup küpe su doldururken resmedilmiştir. Sahnede toplam beş küp resmedilmiştir. Lakin İncil'de bu sayı altı verilmiştir. Diğer adam ise, elinde şarap kadehini ile resmedilmiştir. Figür, yeşil tunikli ve genç verilmiştir. Sahnenin sağında bir yemek masası etrafında toplanan İsa ve anonim figürlere yer verilmiştir. İsa, kırmızı minderli stibadium üzerinde yarı uzanırken resmedilmiştir. Figür, altın sarısı khiton üzerine lacivert himation giyinmiştir. İsa, annesi ile konuşurken resmedilmiştir. Meryem, koyu renkli maphorion giyinmiş olup haleli resmedilmiştir. Masada resmedilen diğer figürler düğün davetlisidir. Hepsi kızıl saçlı ve genç resmedilmiştir. Figürlerden biri İsa'nın tam karşısında verilmiş olup mavi tuniklidir. Masadaki diğer iki davetli ise yan yana resmedilmiştir. Masada, büyük bir servis tabağı ve üç kalis resmedilmiştir. Beyaza boyanan bu objelere cam görünümü verilmiştir.

Folyonun en altında İsa'nın satıcıları tapınaktan kovması olayı resmedilmiştir. Sahnenin solunda tapınağa ait olduğu düşünülen kiborion yer alır. İsa ise bu yapının hemen dikkati çeker. Figür, sağ eliyle tuttuğu kamçıyla koşarken resmedilmiştir. Figür, sahnenin sağında resmedilen satıcılara doğru hamle yapar pozisyonda olup mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Sahnenin ortasında satıcılar resmedilmiştir. Büyük bir grup resmedilmiştir. Bu figürlerden sadece üçü tam boy verilmiş olup diğerlerinin sadece baş kısımları görülmektedir. Bunların hepsi tapınaktaki satıcıları temsil etmektedir. Etrafa dağılan paralar, ziynet eşyaları, masalar ve kuşlar sahnenin önemli detayları arasında yer alır. Sahnedeki satıcılardan biri avucunda kuş tutarken resmedilmiştir. Ayrıca beş kuş ise uçarken verilmiştir. Satıcılardan bir diğeri ise, etrafa saçılan paraları ve ziynet eşyalarını toplarken betimlenmiştir. Figür, gri tunik giyimlidir.

Görsel 2. 277. *Kana Düğünü*

Görsel 2. 278. *Satıcıların Tapınaktan Kovulması*

Katalog No: 233

Resim No: 2.279.

Folyo No: fol. 171v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 3/14 ve Çölde Sayım 21:6-12

Metin: *[14] Musa çölde yılanı nasıl yukarı kaldırdıysa, İnsanoğlu'nun da öylece yukarı kaldırılması gerekir. [6] Bunun üzerine RAB halkın arasına zehirli yılanlar gönderdi. Yılanlar ısırınca İsrailliler'den birçok kişi öldü. [7] Halk Musa'ya gelip, "RAB'den ve senden yakınmakla günah işledik. Yalvar da, RAB aramızdan yılanları kaldırsın" dedi. Bunun üzerine Musa halk için yalvardı. [8] RAB Musa'ya, "Bir yılan yap ve onu bir direğin üzerine koy. Isırılan herkes ona bakınca yaşayacaktır" dedi. [9] Böylece Musa tunç bir yılan yaparak direğin üzerine koydu. Yılan tarafından ısırılan kişiler tunç yılana bakınca yaşadı.*

Resmin Konusu: Tunç Yılanı

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, tunç yılanı olayını aktarmaktadır. Sahnede herhangi gibi bir mimari arka plan bulunmaz. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından fakirdir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahne ikonografik detaylarını kitabı mukaddesten almaktadır. Sahne figür bakımından zengindir. İsa, Musa ve Harun zeminden yüksekte havada resmedilmiştir. Sahnenin sağında, İsa yer alır. Figür, altın sarısı khiton üzerine lacivert himation giyinmiştir. İsa, sağ eliyle tuttuğu değneği ağaç üzerinde resmedilmiş tunç yılanına doğru yaklaştırırken verilmiştir. Yılan gerçekçi bir şekilde verilmiştir. Yeşil-gri tonlarında derisi vardır. Yılanın asılı oluğu ağacın sağında Musa ve anonim figüre yer verilmiştir. Musa, altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Figür, gri saçlı ve gri sakallı olup vücudunu izleyiciye doğru dönmüştür. Harun ise, kızıl saçlı ve sakallıdır. Gri khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Figür, sol elinin göğsü hizasında kaldırarak takdis işareti yapmaktadır. Sahnenin

sağında İsa'nın gerildiği haç tasviri dikkati çeker. Altın sarısına boyanan haç zeminden yüksekte havada resmedilmiştir. Sahnenin zemini bitkisel süslemelerle dekore edilmiştir.

Görsel 2. 279. *Tunç Yılanı*

Katalog No: 234

Resim No: 2.280 ve 2.281.

Folyo No: fol. 172r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 3/22-24

Metin: *22 Bundan sonra İsa'yla öğrencileri Yahudiye diyarına gittiler. İsa onlarla birlikte orada bir süre kalarak vaftiz etti. 23 Yahya da Salim yakınındaki Aynon'da vaftiz ediyordu. Çünkü orada bol su vardı. İnsanlar gelip vaftiz oluyorlardı.*

Resmin Konusu: İsa'nın Bir Öğrencisinin Vaftiz Edilmesi (üst) ve Yahya'nın Aynon'da Birini Vaftiz Etmesi

İkonografik çözümleme: Folyoda iki ayrı sahne resmedilmiştir. Üstte; İsa'nın Bir Öğrencisinin Vaftiz Edilmesi altta ise Yahya'nın Aynon'da birini vaftiz etmesi olayları tasvir edilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnenin solunda mimari arka plan kullanılmıştır. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin merkezinde, kenarları altın yaldızlı konturla belirginleştirilmiş bir çerçeve içine alınmış, Şeria Irmağı'nda vaftiz olan İsa'nın öğrencilerinden biri dikkati çeker. Figür, çıplak olup omzuna kadar uzanan saçlara sahiptir ve başını bir hale çevreler. Figür, vücudunu ve yüzünü solunda bulunan Yahya'ya doğru dönmüştür. Vaftizci Yahya, sahnenin solundadır ve sağ omzunu açıkta bırakan kısa bir tunik giyinmiştir. Kızıl saçlı ve sakallı olan Yahya, sağ elini figürün üzerine koymuştur. Sahnenin sağ tarafında, İsa ve şahitlere yer verilmiştir. İsa, altın sarısı himation giyinmiş olup kızıl saçlı ve sakalıdır. İsa'nın solundaki figürlerden sadece ikisi tam boy verilmiştir. Bunlardan biri lacivert khiton üstüne lacivert himation giyinmiştir. Diğeri ise, altın sarısı himation giyinmiştir. Sahnenin solunda mimari yapılara yer verilmiştir.

Folyonun altındaki diğer sahnede ise, Yahya'nın Aynon'da birini vaftiz etmesi olayı resmedilmiştir. Sahnenin solunda mimari bir arka plan vardır. Sahnenin merkezinde bir kuyu içinde vaftiz olan insan resmedilmiştir. Figür, yarım boy resmedilmiş olup kızıl saçlıdır.

Figür, vücudunu ve yüzünü solunda bulunan Yahya'ya doğru dönmüştür. Vaftizci Yahya, sahnenin solundadır ve sağ omzunu açıkta bırakan kısa bir tunik giyinmiştir. Kızıl saçlı ve sakallı olan Yahya, sağ elini figürün üzerine koymuştur. Sahnenin sağ tarafında, şahitlere yer verilmiştir. Figürlerden sadece üçü tam boy verilmiştir. Bunlardan ikisi yaşlı diğeri ise genç verilmiştir. Sahnenin solunda ise, yine kalabalık insan topluluğu yer alır. Figürlerden üçü tam boy verilmiş ve tümü gri saçlı ve sakallı resmedilmiştir.

Görsel 2. 280. *İsa'nın Bir Öğrencisinin Vaftiz Edilmesi*

Görsel 2. 281. *Yahya'nın Aynon'da Birini Vaftiz Etmesi*

Katalog No: 235

Resim No: 2.282.

Folyo No: fol. 172v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 3/25

Metin: [25] O sıralarda Yahya'nın öğrencileriyle bir Yahudi arasında temizlenme konusunda bir tartışma çıktı.

Resmin Konusu: Yahya'nın Tanıklığı

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, Yahya'nın Tanıklığı olayını aktarmaktadır. Sahnede herhangi gibi bir mimari arka plan bulunmaz. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından fakirdir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahnenin sağında yer alan Yahya haleli resmedilmiştir. Figür, sağ omuzu açıkta bırakan kahverengi kısa tunik giymiştir. Yahya, sağ elini göğüs hizasında açmış karşısındaki halkla konuşurken betimlenmiştir. Figürün karşısında insan topluluğu vardır. Bunlardan sadece üçü tam boy verilmiş olup yüzlerinde dökülmeler olduğu için tanımlaması yapılamamaktadır. Lakin hepsi uzun tunik giyinmiştir.

Görsel 2. 282. *Yahya'nın Tanıklığı*

Katalog No: 236

Resim No: 2.283.

Folyo No: fol. 173r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς σαμαρείτιδος

Çeviri: Samariye

Kaynak: Yuhanna 4/5-7

Metin: *[1-3]Ferisiler, İsa'nın Yahya'dan daha çok öğrenci edinip vaftiz ettiğini duydular – aslında İsa'nın kendisi değil, öğrencileri vaftiz ediyorlardı– İsa bunu öğrenince Yahudiye'den ayrılıp yine Celile'ye gitti. [4]Giderken Samiriye'den geçmesi gerekiyordu. [5] Böylece Samiriye'nin Sihar denilen kentine geldi. Burası Yakup'un kendi oğlu Yusuf'a vermiş olduğu toprağın yakınındaydı. [6]Yakup'un kuyusu da oradaydı. İsa, yolculuktan yorulmuş olduğu için kuyunun yanına oturmuştu. Saat on iki sularıydı. [7]Samiriyeli bir kadın su çekmeye geldi.*

İsa ona, "Bana su ver, içeyim" dedi. [8]İsa'nın öğrencileri yiyecek satın almak için kente gitmişlerdi. [9] Samiriyeli kadın, "Sen Yahudi'sin, bense Samiriyeli bir kadınım" dedi, "Nasıl olur da benden su istersin?" Çünkü Yahudiler'in Samiriyeliler'le ilişkileri yoktur. [10] İsa kadına şu yanıtı verdi: "Eğer sen Tanrı'nın armağanını ve sana, 'Bana su ver, içeyim' diyenin kim olduğunu bilseydin, sen O'ndan dilerdin, O da sana yaşam suyunu verirdi." [11]Kadın, "Efendim" dedi, "Su çekecek bir şeyin yok, kuyu da derin, yaşam suyunu nereden bulacaksın? [12]Sen, bu kuyuyu bize vermiş, kendisi, oğulları ve davarları ondan içmiş olan atamız Yakup'tan daha mı büyüksün?" [13]İsa şöyle yanıt verdi: "Bu sudan her içen yine susayacak. [14]Oysa benim vereceğim sudan içen sonsuza dek susamaz. Benim vereceğim su, içende sonsuz yaşam için fışkıran bir pınar olacak." [15]Kadın, "Efendim" dedi, "Bu suyu bana ver. Böylece ne susayayım ne de su çekmek için buraya kadar geleyim." [16]İsa, "Git, kocanı çağır ve buraya gel" dedi. [17]Kadın, "Kocam yok" diye yanıtladı.

Resmin Konusu: İsa ve Samiriyeli Kadın

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa ve Samiriyeli Kadın olayını aktarmaktadır. Sahnenin sağında mimari arka plan vardır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından fakirdir.

Sahnenin solunda İsa ve havarileri resmedilmiştir. Havarilerin yüzlerine dökülmeler olduğu için ayrıntılı tasviri yapılamamaktadır. Figürlerden biri altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Diğeri ise altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. İsa, havarilerin önünde bir kayanın üzerine otururken resmedilmiştir. İsa, altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiş olup sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. Sahne, İncil'deki anlatıya uygun olarak verilmiştir. Sahnenin ortasında kuyu başın Samiriyeli kadın tasviri dikkati çeker. Kuyunun mavi renkli gövdesi ve altın sarısı rengine boyanmış çıkrığı vardır. Samireli kadın ise, etek ve yaka kısmı altın işlemeli uzun mavi tunik giyinmiştir. Figürün belin de kırmızı bir kuşak sarılı olup beline kadar uzanan kızıl saçlara sahiptir.

Görsel 2. 283. *İsa ve Samiriyeli Kadın*

Katalog No: 237

Resim No: 2.284.

Folyo No: fol. 174r (Öncekinin devamı)

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 4/27

Metin: [27] Bu sırada İsa'nın öğrencileri geldiler. O'nun bir kadınla konuşmasına şaştılar. Bununla birlikte hiçbiri, "Ne istiyorsun ?" ya da, "O kadınla neden konuşuyorsun?" demedi.

Resmin Konusu: İsa ve Samiriyeli Kadın

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, 173r'deki olayın devamı olup, İsa ve Samiriyeli Kadın olayını aktarmaktadır. Sahnenin sağında mimari arka plan vardır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Sahnenin solunda havariler, İsa, Samiriyeli kadın ve kalabalık insan grubu tasvirine yer verilmiştir. Havarilerden biri genç ve sakalsızdır. Figür, altın sarısı khiton üzerine kahverengi himation giyinmiştir. Diğer havari ise, gri saçlı ve sakallı olup lacivert khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. İsa, havarilerin önünde bir kayanın üzerine otururken resmedilmiştir. Figür, altın sarısı khiton üzerine lacivert himation giyinmiş olup sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın hemen karşısında Samiriyeli kadın tasviri dikkati çeker. Samiriyeli kadın ise, etek ve yaka kısmı altın ve taş işlemeli uzun mavi tunik giyinmiştir. Kadının yanında kuyu tasvirin yer verilmiştir. Kuyu mavi renkli gövdeli olup altın sarısı rengine boyanmış çıkrığı vardır. Kadının hemen arkasında, kalabalık insan topluluğu vardır. Bunlardan sadece üçü tam boy verilmiştir. Figürlerin yüzlerinde bozulmalar olduğu için tasviri yapılamamaktadır fakat tümü uzun tunik giyinmiştir.

Sahnenin sağında İsa'nın oradan ayrılıp Celile'ye doğru yola gitmesi olayı tasvir edilmiştir. İsa, altın sarısı khiton üzerine lacivert himation giyinmiştir. Figür, sağ eliyle karşındaki insanlar selamlarken resmedilmiştir. Kalabalık insan topluluğundan sadece üçü tam boy resmedilmiştir. Bunlar arasında başında tacı olan bir figür dikkati çeker. Muhtemelen şehrin

yöneticisi olmalıdır. Yönetici, uzun mavi tunik üzerine kırmızı pelerin giyinmiştir. Sağ elini göğsü hizasında kaldırmış olup İsa'ya selam vermektedir. Sahnenin arka planında kullanılan ögeler; giriş açıklıkları, kemerler, çatı ve sur görüntüleridir.

Görsel 2. 284. *İsa ve Samiriyeli Kadın*

Katalog No: 238

Resim No: 2.285.

Folyo No: fol. 175r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ λ΄ καὶ η΄ ἔτη ἔχοντος ἐν τῇ ἀσθενείᾳ

Çeviri: Hastalığını otuz yıldır çekmekte olan adam

Kaynak: Yuhanna 4/46-54

Metin: *[46] İsa yine, suyu şaraba çevirdiği Celile'nin Kana Köyü'ne geldi. Orada saraya bağlı bir memur vardı. Oğlu Kefarnahum'da hastaydı. [47] Adam, İsa'nın Yahudiye'den Celile'ye geldiğini işitince yanına gitti, evine gelip ölmek üzere olan oğlunu iyileştirmesi için O'na yalvardı. [48] İsa adama, "Sizler belirtiler ve harikalar görmedikçe iman etmeyeceksiniz" dedi. [49] Saray memuru İsa'ya, "Efendim, çocuğum ölmeden yetiş!" dedi. [50] İsa, "Git, oğlun yaşayacak" dedi. Adam, İsa'nın söylediği söze iman ederek gitti. [51] Daha yoldayken köleleri onu karşılayıp oğlunun yaşadığını bildirdiler. [52] Adam onlara, oğlunun iyileşmeye başladığı saati sordu. "Dün öğle üstü saat birde ateşi düştü" dediler. [53] Baba bunun, İsa'nın, "Oğlun yaşayacak" dediği saat olduğunu anladı. Kendisi ve bütün ev halkı iman etti. [54] İsa, bu İkinci belirtiyi de Yahudiye'den Celile'ye döndükten sonra gerçekleştirdi.*

Resmin Konusu: Bir Memurun Oğlu İyileştiriliyor

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, bir memurun oğlunun iyileştirilmesi olayını aktarmaktadır. Sahnenin sağında mimari arka plan vardır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Sahnenin solunda üç havari resmedilmiştir. Figürlerden ikisi gri saçlı ve sakallı olup biri ise sakalsız ve gençtir. Havarilerden baştaki mavi khiton üzerine açık kahve himation giyinmiştir. Ortadaki ise, açık kırmızı khiton üzerine yeşil himationlu resmedilmiştir. Genç olan havari, kahve tonlarına sahip khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Sahnenin merkezinde İsa ve memur resmedilmiştir. İsa, arkalıksız ve düz ayaklı bir taht üzerine oturmaktadır. Figür, açık kahve tonlarında khiton üzerine lacivert himation giyinmiş olup sağ

eliyle takdis yapmaktadır. İsa'nın solunda oğlu için şifa isteyen memur yer alır. Orta yaşlarda resmedilen figür, uzun kırmızı tunik giyinmiştir. Sahnenin sağında memur ve şiltesinde uzanan hasta oğul tasvirine yer verilmiştir. Baba, evine döğdüğümde oğlunu iyileşmiş olarak bulmuştur. Hasta çocuk, kırmızı minderli bir şilte üzerinde verilmiştir. Figür, uzun lacivert tunik giyinmiş olup babasına doğru bakarken resmedilmiştir. Memur ise, yarım boy verilmiş olup kırmızı tunikli resmedilmiştir.

Görsel 2. 285. *Bir Memurun Oğlu İyileştiriliyor*

Katalog No: 239

Resim No: 2.286 ve 2.287.

Folyo No: fol. 176r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 5/1-18

Metin: *[1]İsa bundan sonra Yahudiler'in bir bayramı nedeniyle Yeruşalim'e gitti. [2] Yeruşalim'de Koyun Kapısı yanında, İbranice'de Beytesta denilen beş eyvanlı bir havuz vardır. [3-4] Bu eyvanların altında kör, kötürüm, felçli hastalardan bir kalabalık yatardı. [5] Orada otuz sekiz yıldır hasta olan bir adam vardı. [6] İsa hasta yatan bu adamı görünce ve uzun zamandır bu durumda olduğunu anlayınca, "İyi olmak ister misin?" diye sordu.[7] Hasta şöyle yanıt verdi: "Efendim, su çalkandığı zaman beni havuza indirecek kimsem yok, tam gireceğim an benden önce başkası giriyor."[8] İsa ona, "Kalk, şilteni topla ve yürü" dedi. [9] Adam o anda iyileşti. Şiltesini toplayıp yürümeye başladı. O gün Şabat Günü'ydü. [10] Bu yüzden Yahudi yetkililer iyileşen adama, "Bugün Şabat Günü" dediler, "Şilteni toplaman yasaktır." [11] Ama adam onlara şöyle yanıt verdi: "Beni iyileştiren kişi bana, 'Şilteni topla ve yürü' dedi."[12] "Sana, 'Şilteni topla ve yürü' diyen adam kim?" diye sordular. [13] İyileşen adam ise O'nun kim olduğunu bilmiyordu. Orası kalabalıktı, İsa da çekilip gitmişti. [14] İsa daha sonra adamı tapınakta buldu. "Bak, iyi oldun. Artık günah işleme de başına daha kötü bir şey gelmesin" dedi. [15] Adam gidip Yahudi yetkililere kendisini iyileştirenin İsa olduğunu bildirdi. [16] Şabat Günü böyle şeyler yaptığı için İsa'ya zulmetmeye başladılar. [17] Ama İsa onlara şu karşılığı verdi: "Babam hâlâ çalışmaktadır, ben de çalışıyorum."[18] İşte bu nedenle Yahudi yetkililer O'nu öldürmek için daha çok gayret ettiler. Çünkü yalnız Şabat Günü düzenini bozmakla kalmamış, Tanrı'nın kendi Babası olduğunu söyleyerek kendisini Tanrı'ya eşit kılmıştı.*

Resmin Konusu: Havuzdaki Felçlinin İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyoda aynı konuya bağlı iki sahne resmedilmiştir. Her iki sahnede Havuzdaki felçlilerin iyileştirilmesi olayını aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnenin solunda

mimari arka plan kullanılmıştır. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Birinci resim İncil'deki öyküye uygun olarak yapılmıştır. Bir havuz etrafında şiltelerinde yatan figürlere yer verilmiştir. Bunların sayısı kutsal kitapta yer almaz fakat resimde altı hasta vardır. Hastalar üçerli grup halinde sahnenin sağında ve solunda yer alır. Sağda, gri saçlı ve gri sakallı resmedilen hasta yeşil uzun tunik giyinmiş ve havuza doğru bakmaktadır. Ortada yatan hasta ise, diğeri gibi gri saçlı ve sakallı olup uzun lacivert tunik giyinmiştir. Üçüncü hasta ise diğerlerine göre daha gençtir uzun kızıl sakalı vardır. Figür, sağ elini göğüs hizasında açmış şekilde resmedilmiştir. Sahnenin solundaki felç figürlere gelince baştaki kızıl saçlı ve sakalsız olup kırmızı uzun tunik giyinmiştir. Ortadaki, siyah tunikli ve genç resmedilmiştir. En sondaki mavi tunikli ise hasta ise gri saçlı ve sakallıdır. Resmin ortasına yerleştirilen yonca biçimli havuz sahnenin odak noktasını oluşturur. Maviye boyanan havuzun için de üç insan resmedilmiştir. Figürler, çıplak ve yüzerken betimlenmiştir. Havuzun hemen üzerinde bir melek resmedilmiştir. Figür geniş büyük kanatlara sahiptir. Haleli resmedilen melek, lacivert khiton üzerine kırmızı himation giyinmiştir.

İkinci resimde, İsa'nın felçli hastaya şifa verme sahnesi resmedilmiştir. Sahnenin solunda iki havari tasviri yer alır. Bunlardan baştaki gri saçlı ve sakallı olup açık kırmızı khiton üzerine yeşil himation giyinmiştir. Diğeri ise, daha gençtir ve turuncu himatonludur. Sahnenin merkezinde felçli hasta vardır. Hasta, kırmızı minderli şilte üzerinden yatarken resmedilmiştir. Figür, uzun lacivert tunik giyinmiştir. Hastanın tam karşısında İsa vardır. Açık kahve khiton üzerine lacivert himation giyen figür sağ elini karşısındaki hastaya doğru takdis yapmıştır. Sahnenin sağında İsa'nın mucizeyi gerçekleştirmesine yer verildiği görülür. Yeniden resmedilen hasta bu kez şiltesini sırtına almış yürümektedir.

Görsel 2. 286. *Havuzdaki Felçlinin İyileştirilmesi*

Görsel 2. 287. *Havuzdaki Felçlinin İyileştirilmesi*

Katalog No: 240

Resim No: 2.288.

Folyo No: fol. 177v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν ε΄ ἄρτων καὶ τῶν β΄ ἰχθύων

Çeviri: Beş ekmek ve iki balık

Kaynak: Yuhanna 6/3

Metin: [3] İsa dağa çıkıp orada öğrencileriyle birlikte oturdu.

Resmin Konusu: İsa'nın Öğrencileriyle Birlikte Dağa Gitmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında İsa'nın öğrencileriyle birlikte dağa gitmesi sahnesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahne figür bakımından oldukça kalabalıktır.

İsa, üç havarisi ile dağa doğru yürürken resmedilmiştir. İsa, önde havarileri ise onu takip etmektedir. Figürlerin tümü altın sarısı haleli ve sandaletlidir. İsa, kahverengi khiton üzerine lacivert himation giyinmiştir. Figür, sağ eliyle takdis işareti yaparak karşısındaki dağa doğru yönelirken resmedilmiştir. İsa'nın arkasında yer alan havarilerin tümü takdis yapmaktadır. Figürlerden İsa'ya yakın olanı lacivert khiton üzerine kahverengi himation giyinmiştir ve gri sakallıdır. Ortadaki havari ise, kızıl saçlı ve sakalsızdır. Figür, lacivert khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Havarilerden en sondaki ise açık kırmızı khiton üzerine mavi himation giyinmiştir. Figür genç ve sakalsızdır.

Görsel 2. 288. *İsa'nın Öğrencileriyle Birlikte Dağa Gitmesi*

Katalog No: 241

Resim No: 2.289.

Folyo No: fol. 178r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 6/5-13

Metin: *6 Bu sözü onu denemek için söyledi, aslında kendisi ne yapacağını biliyordu.
7 Filipus O'na şu yanıtı verdi: "Her birinin bir lokma yiyebilmesi için iki yüz dinarlık ekmek
bile yetmez." 8-9 Öğrencilerinden biri, Simun Petrus'un kardeşi Andreas, İsa'ya dedi ki,
"Burada beş arpa ekmeğiyle iki balığı olan bir çocuk var. Ama bu kadar adam için bunlar
nedir ki?" 10 İsa, "Halkı yere oturtun" dedi. Orası çayırlıktı. Böylece halk yere oturdu.
Yaklaşık beş bin erkek vardı. 11 İsa ekmekleri aldı, şükrettikten sonra oturanlara dağıttı.
Balıklardan da istedikleri kadar verdi. 12 Herkes doyunca İsa öğrencilerine, "Artakalan
parçaları toplayın, hiçbir şey ziyan olmasın" dedi. 13 Onlar da topladılar. Yedikleri beş arpa
ekmeğinden artakalan parçalarla on iki sepet doldurdular. 14 Halk, İsa'nın yaptığı mucizeyi
görünce, "Gerçekten dünyaya gelecek olan peygamber budur" dedi.*

Resmin Konusu: Beş Bin Kişinin Doyurulması

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında İsa'nın beş bin kişiyi doyurması mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahne figür bakımından oldukça kalabalıktır. Sahnede oran ortaya çok dikkat edilmemiştir. İncil'e göre, beş bin kişinin doyurulması için yiyecek sayısı beş arpa ekmeği ve iki balıktır. Bu olay sahnenin solunda resmedilmiştir. Sahnenin sağında ise on bir sepet ekmekle doyurulan insanlar vardır.

Sahne İncil'de anlatıldığı gibi resmedilmiştir. İncil'e göre, beş bin kişinin doyurulması için yiyecek sayısı beş arpa ekmeği ve iki balıktır. Bu olay sahnenin solunda resmedilmiştir. Sahnenin sağında ise on bir sepet ekmek ve yemek yiyen insan topluluğu vardur. Sahnenin solunda İsa ve üç havarisi karşılıklı resmedilmiştir. Figürlerin tümü altın sarısı haleli, mavi khiton üzerine açık kahverengi himation giyinmiştir. İsa, kızıl uzun saçlıdır ve solunda bulunan havarilerle konuşurken resmedilmiştir. İsa ve havarilerinin arasında beş somun

ekmek ve iki balık resmedilmiştir. Havariler ise olayı izlemektedir. Havarilerden yaşlı olanı sol elini İsa'ya doğru uzatmıştır. Figür, somunların ve balıkların sayısını söylemekte bunların beş bin erkeğe yetmeyeceğini açıklamaktadır.

Sahnenin sağında İsa'nın mucizeyi gerçekleştirdiği olay yer almaktadır. On iki sepet somun, havariler ve halk resmedilmiştir. İki havari sepetlerin arkasında ekmek dağıtırken diğer ikisi ise sepetlerin sağında resmedilmiştir. Yaşlı havarilerden insan grubuna yakın olanı, somunları halka dağıtırken verilmiştir. Somunlar için bekleyen halk otururken verilmiştir. Ağaçlar kahverengi çerçeveli altın sarısı renklidir. Ağacın yapraklarında da altın sarısı konturlar vardır. Sahnenin sağ köşesinde küçük su birikintisi dikkati çeker.

Görsel 2. 289. *Beş Bin Kişinin Doyurulması*

Katalog No: 242

Resim No: 2.290.

Folyo No: fol. 178v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ ἐν θαλάσσῃ περιπάτου

Çeviri: Denizin üzerinden yürüyüş

Kaynak: Yuhanna 6/16-27

Metin: *[6] Bu sözü onu denemek için söyledi, aslında kendisi ne yapacağını biliyordu. [7] Filipus O'na şu yanıtı verdi: "Her birinin bir lokma yiyebilmesi için iki yüz dinarlık ekmek bile yetmez." [8-9] Öğrencilerinden biri, Simun Petrus'un kardeşi Andreas, İsa'ya dedi ki, "Burada beş arpa ekmeğiyle iki balığı olan bir çocuk var. Ama bu kadar adam için bunlar nedir ki?" [10] İsa, "Halkı yere oturtun" dedi. Orası çayırlıktı. Böylece halk yere oturdu. Yaklaşık beş bin erkek vardı. [11] İsa ekmekleri aldı, şükrettikten sonra oturanlara dağıttı. Balıklardan da istedikleri kadar verdi. [12] Herkes doyunca İsa öğrencilerine, "Artakalan parçaları toplayın, hiçbir şey ziyan olmasın" dedi. [13] Onlar da topladılar. Yedikleri beş arpa ekmeğinden artakalan parçalarla on iki sepet doldurdular. [14] Halk, İsa'nın yaptığı mucizeyi görünce, "Gerçekten dünyaya gelecek olan peygamber budur" dedi.*

Resmin Konusu: İsa'nın Su Üzerinde Yürümesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında İsa'nın su üzerinde yürümesi mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahne figür bakımından oldukça sadedir.

Yuhanna İncili ile uyumlu olan sahnede, göl üzerinde büyük bir kayık resmedilmiştir. Kayığın içinde üç havari resmedilmiştir. Tümü altın sarısı haleli havarilerden en öndeki açık kırmızı khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Arkasındaki havari yine kızıl saçlı ve kızıl sakallıdır. Sondaki havari ise daha genç tasvir edilmiştir ve sakalsızdır. Kayıktaki havarilerden biri, İsa'ya yaklaşmak için göle atlamıştır. Muhtemelen bu Petrus'tur. Çıplak resmedilen figür, gri saçlı ve sakallıdır. İsa sahnenin sağında su üzerinde yürürken verilmiştir. Lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Figür sağ eliyle havari Petrus'a doğru takdis işareti yapmaktadır.

Görsel 2. 290. *İsa'nın Su Üzerinde Yürümesi*

Katalog No: 243

Resim No: 2.291**.**

Folyo No: fol. 179r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve en alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 6/25-35

Metin: *[26] İsa şöyle yanıt verdi: "Size doğrusunu söyleyeyim, doğaüstü belirtiler gördüğünüz için değil, ekmeklerden yiyip doyduğunuz için beni arıyorsunuz. [27] Geçici yiyecek için değil, sonsuz yaşam boyunca kalıcı yiyecek için çalışın. Bunu size İnsanoğlu verecek. Çünkü Baba Tanrı O'na bu onayı vermiştir." [28] Onlar da şunu sordular: "Tanrı'nın istediği işleri yapmak için ne yapmalıyız?"[29] İsa, "Tanrı'nın işi O'nun gönderdiği kişiye iman etmenizdir" diye yanıt verdi. [30] Bunun üzerine, "Görüp sana iman etmemiz için nasıl bir belirti gerçekleştireceksin? Ne yapacaksın?" dediler. [31] "Atalarımız çölde man yediler. Yazılmış olduğu gibi, 'Yemeleri için onlara gökten ekmek verdi.' " [32] İsa onlara dedi ki, "Size doğrusunu söyleyeyim, gökten ekmeği size Musa vermedi, gökten size gerçek ekmeği Babam verir. [33] Çünkü Tanrı'nın ekmeği, gökten inen ve dünyaya yaşam verendir."[34] Onlar da, "Efendimiz, bizlere her zaman bu ekmeği ver!" dediler. [35] İsa, "Yaşam ekmeği Ben'im. Bana gelen asla acıkmaz, bana iman eden hiçbir zaman susamaz" dedi. [36] "Ama ben size dedim ki, 'Beni gördünüz, yine de iman etmiyorsunuz.' [37] Baba'nın bana verdiklerinin hepsi bana gelecek ve bana geleni asla kovmam. [38] Çünkü kendi isteğimi değil, beni gönderenin isteğini yerine getirmek için gökten indim. [39] Beni gönderenin isteği, bana verdiklerinden hiçbirini yitirmemem, son gün hepsini diriltmemdir. [40] Çünkü Babam'ın isteği, Oğul'u gören ve O'na iman eden herkesin sonsuz yaşama kavuşmasıdır. Ben de böylelerini son günde dirilteceğim." [41] "Gökten inmiş olan ekmek Ben'im" dediği için Yahudiler O'na karşı söylenmeye başladılar. [42] "Yusuf oğlu İsa değil mi bu?" diyorlardı. "Annesini de, babasını da tanıyoruz. Şimdi nasıl oluyor da 'Gökten indim' diyor?"*

Resmin Konusu: İsa'nın Öğretisi: Yaşam Ekmeği

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın havarilere öğretisini aktarmaktadır. Sahnenin sağında mimari arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı

sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. İsa, sahnenin merkezinde sağında havarileri ve solunda ise kalabalık insan topluluğu tasvir edilmiştir. İsa, ayakta ve haleli resmedilmiştir. Figür, kahverengi khiton üzerine lacivert himation giyinmiştir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle beyaz tomar tutar. İsa'nın sağ yanında altı havarisi yer alır. Bunlardan, ikisi gri saçlı ve sakallı, ikisi kızıl saçlı ve sakallı son ikisi ise kızıl saçlı ve sakalsızdır. Havarilerin khiton üzerine himation giyinmişlerdir. Figürler, İsa'ya doğru bakarken sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadırlar. İsa'nın solundaki ise kalabalık insan topluluğuna yer verilmiştir. Bunlardan dördü tam boy resmedilmiştir. Figürlerden ikisi gri saçlı ve sakallı olup diğer ikisi ise kızıl saçlı ve sakallıdır. Figürlerden hepsi hiton üzerine himation giymiştir ve tümünün başında örtüsü vardır.

Görsel 2. 291. *İsa'nın Öğretisi: Yaşam Ekmeği*

Katalog No: 244

Resim No: 2.292.

Folyo No: fol. 179v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve en alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 6/25-35

Metin: *[26] İsa şöyle yanıt verdi: "Size doğrusunu söyleyeyim, doğaüstü belirtiler gördüğünüz için değil, ekmeklerden yiyip doyduğunuz için beni arıyorsunuz. [27] Geçici yiyecek için değil, sonsuz yaşam boyunca kalıcı yiyecek için çalışın. Bunu size İnsanoğlu verecek. Çünkü Baba Tanrı O'na bu onayı vermiştir." [28] Onlar da şunu sordular: "Tanrı'nın istediği işleri yapmak için ne yapmalıyız?"[29] İsa, "Tanrı'nın işi O'nun gönderdiği kişiye iman etmenizdir" diye yanıt verdi. [30] Bunun üzerine, "Görüp sana iman etmemiz için nasıl bir belirti gerçekleştireceksin? Ne yapacaksın?" dediler. [31] "Atalarımız çölde man yediler. Yazılmış olduğu gibi, 'Yemeleri için onlara gökten ekmek verdi.' " [32] İsa onlara dedi ki, "Size doğrusunu söyleyeyim, gökten ekmeği size Musa vermedi, gökten size gerçek ekmeği Babam verir. [33] Çünkü Tanrı'nın ekmeği, gökten inen ve dünyaya yaşam verendir."[34] Onlar da, "Efendimiz, bizlere her zaman bu ekmeği ver!" dediler.[35] İsa, "Yaşam ekmeği Ben'im. Bana gelen asla acıkmaz, bana iman eden hiçbir zaman susamaz" dedi. [36] "Ama ben size dedim ki, 'Beni gördünüz, yine de iman etmiyorsunuz.' [37] Baba'nın bana verdiklerinin hepsi bana gelecek ve bana geleni asla kovmam. [38] Çünkü kendi isteğimi değil, beni gönderenin isteğini yerine getirmek için gökten indim. [39] Beni gönderenin isteği, bana verdiklerinden hiçbirini yitirmemem, son gün hepsini diriltmemdir. [40] Çünkü Babam'ın isteği, Oğul'u gören ve O'na iman eden herkesin sonsuz yaşama kavuşmasıdır. Ben de böylelerini son günde dirilteceğim." [41] "Gökten inmiş olan ekmek Ben'im" dediği için Yahudiler O'na karşı söylenmeye başladılar. [42] "Yusuf oğlu İsa değil mi bu?" diyorlardı. "Annesini de, babasını da tanıyoruz. Şimdi nasıl oluyor da, 'Gökten indim' diyor?"*

Resmin Konusu: İsa'nın Öğretisi: Yaşam Ekmeği

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın havarilere öğretisini aktarmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mimari arka plan kullanılmamıştır. Fakat

Sahnenin sağında ağaç tasvirlerine de yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. İsa, sahnenin merkezinde arkasında havarileri ve karşısında ise kalabalık insan topluluğu tasvir edilmiştir. İsa'nın arkasında iki havarisi yer alır bunlardan öndeki gri saçlı ve sakallı, diğer ikisi kızıl saçlı ve genç resmedilmiştir. Havarilerin her ikisi de khiton üzerine açık renklere sahip himation giyinmişlerdir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparak karşısındaki insanlarla konuşmakta onlara sonsuz yaşam ekmeği öğretisini anlatmaktadır. Bu insan grubundan önde gri saçlı olanı elini İsa'ya kaldırmış onu dikkatlice dinlemektedir.

Görsel 2. 292. *İsa'nın Öğretisi: Yaşam Ekmeği*

Katalog No: 245

Resim No: 2.293.

Folyo No: fol. 180v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve en alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 6/60-69

Metin: *60 Öğrencilerinin birçoğu bunu işitince, "Bu söz çok çetin, kim kabul edebilir?" dediler.61 Öğrencilerinin buna karşı söylendiğini anlayan İsa, "Bu sizi şaşırtıyor mu?" dedi. 62 "Ya İnsanoğlu'nun önceden bulunduğu yere yükseldiğini görürseniz...? 63 Yaşam veren Ruh'tur. Beden bir yarar sağlamaz. Sizlere söylediğim sözler ruhtur, yaşamdır. 64 Yine de aranızda iman etmeyenler var." İsa iman etmeyenlerin ve kendisine ihanet edecek kişinin kim olduğunu baştan beri biliyordu. 65 "Sizlere, 'Baba'nın bana yöneltmediği hiç kimse bana gelemez' dememin nedeni budur" dedi.66 Bunun üzerine öğrencilerinin birçoğu geri döndüler, artık O'nunla dolaşmaz oldular. 67 İsa o zaman Onikiler'e, "Siz de mi ayrılmak istiyorsunuz?" diye sordu. 68 Simun Petrus şu yanıtı verdi: "Rab, biz kime gidelim? Sonsuz yaşamın sözleri sendedir. 69 İman ediyor ve biliyoruz ki, sen Tanrı'nın Kutsalı'sın."*

Resmin Konusu: Yahudilere Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun sağ alt köşesinde yer alan sahne, İsa'nın Yahudilere öğretisini aktarmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mimari arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak tasvir edilmemiştir. İsa, sahnenin sağında taht üzerindedir. Figürin iki yanında havarileri vardır. Sahnenin sağında ise yedi havarisi resmedilmiştir. İsa, arkalıksız bir taht üzerinde ve haleli resmedilmiştir. Figür, kahverengi khiton üzerine lacivert himation giyinmiştir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. Sahnenin sağında mimari bir yapıya doğru yönelen yedi havariye yer verilmiştir. Bunlar İsa'nın yanından ayrılmaktadır. Figürler halesiz resmedilmiştir. Bunlardan beşi tam boy resmedilmiştir. Figürlerden ikisi gri saçlı ve sakallı olup ve dördü ise kızıl saçlı ve sakalsızdır.

Görsel 2. 293. *Yahudilere Öğretisi*

Katalog No: 246

Resim No: 2.294.

Folyo No: fol. 182r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 7/25-30

Metin: *[25] Yeruşalimliler'in bazıları, "Öldürmek istedikleri adam bu değil mi?" diyorlardı. [26] "Bakın, açıkça konuşuyor, O'na bir şey demiyorlar. Yoksa önderler O'nun Mesih olduğunu gerçekten kabul ettiler mi? [27] Ama biz bu adamın nereden geldiğini biliyoruz. Oysa Mesih geldiği zaman O'nun nereden geldiğini kimse bilmeyecek." [28] O sırada tapınakta öğreten İsa yüksek sesle şöyle dedi: "Hem beni tanıyorsunuz hem de nereden olduğumu biliyorsunuz! Ben kendiliğimden gelmedim. Beni gönderen gerçektir. O'nu siz tanımıyorsunuz. [29] Ben O'nu tanırım. Çünkü ben O'ndanım, beni O gönderdi." [30]* Bunun *üzerine O'nu yakalamak istediler, ama kimse O'na el sürmedi. Çünkü O'nun saati henüz gelmemişti.*

Resmin Konusu: İsa'nın Tapınakta Yahudilere Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın tapınakta Yahudilere öğretisini aktarmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mimari arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmiştir. İsa, sahnenin sağında baldaken bir yapının önünde taht üzerindedir. İsa'nın karşısında havarileri ve kalabalık insan topluluğu vardır. İsa, arkalıksız bir taht üzerinde ve haleli resmedilmiştir. Figür, kahverengi khiton üzerine lacivert himation giyinmiştir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın karşısında üç havarisi yer alır bunlardan ikisi gri saçlı ve sakallı, diğeri ise kızıl saçlı ve genç resmedilmiştir. Havarilerin tümü lacivert khiton üzerine açık renklere sahip himation giyinmişlerdir. Figürler, İsa'ya doğru bakarken resmedilmiştir. İsa'nın sağında mimari bir yapının önünde kalabalık insan topluluğuna yer verilmiştir. Bunlardan dördü tam boy

resmedilmiştir. Figürlerden biri gri saçlı ve sakallı olup ikisi kızıl saçlı ve sakallı ve sonuncusu ise sakalsızdır.

Görsel 2. 294. *İsa'nın Tapınakta Yahudilere Öğretisi*

Katalog No: 247

Resim No: 2.295. ve 2.296.

Folyo No: fol. 182v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim, ortada metin ve en alt kısmında resim olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 7/31-38

Metin: *[31] Halktan birçok kişi ise O'na iman etti. "Mesih gelince, bunun yaptıklarından daha mı çok mucize yapacak?" diyorlardı.[32] Ferisiler halkın İsa hakkında böyle fısıldaştığını duydular. Başkâhinler ve Ferisiler O'nu yakalamak için görevliler gönderdiler.[33] İsa, "Kısa bir süre daha sizinleyim" dedi, "Sonra beni gönderene gideceğim. [34] Beni arayacaksınız ama bulamayacaksınız. Ve benim bulunduğum yere siz gelemezsiniz."[35] Bunun üzerine Yahudiler birbirlerine, "Bu adam nereye gidecek de biz O'nu bulamayacağız?" dediler. "Yoksa Grekler arasında dağılmış olanlara gidip Grekler'e mi öğretecek? [36] 'Beni arayacaksınız ama bulamayacaksınız. Ve benim bulunduğum yere siz gelemezsiniz' diyor. Ne demek istiyor?"[37] Bayramın son ve en önemli günü İsa ayağa kalktı, yüksek sesle şöyle dedi: "Bir kimse susamışsa bana gelsin, içsin. [38] Kutsal Yazı'da dendiği gibi, bana iman edenin 'içinden diri su ırmakları akacaktır.'"*

Resmin Konusu: İsa'nın Yahudilere Öğretisi

İkonografik çözümleme:

Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın Yahudilere öğretisini aktarmaktadır. Sahnenin sağında mimari arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. İsa, sahnenin merkezinde sağında yanında havarileri ve solunda ise askerler ve kalabalık insan topluluğu tasvir edilmiştir. İsa, ayakta ve haleli resmedilmiştir. Figür, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle kutsal kitabı tutar. İsa'nın bu tasviri sahnenin odak noktasını oluşturmaktadır. İsa'nın sağ yanında üç havarisi yer alır bunlardan öndeki gri

saçlı ve sakallı, diğer ikisi kızıl saçlı ve genç resmedilmiştir. Havarilerin tümü altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation giyinmişlerdir. Figürler, İsa'ya doğru bakarken sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadırlar.

İsa'nın solunda üç asker ve kalabalık insan topluluğuna yer verilmiştir. Askerlerin, tümü askeri kıyafetler için tam boy verilmiştir. Figürlerin tümü ellerinde mızrak taşırken resmedilmiştir. Kalabalık insan topluluğu askerlerin hemen arkasında yer alır. Figürlerden sadece üçü tam boy resmedilmiştir. Tümü gri saçlı ve sakallı olup khiton üzerine himation giymişlerdir.

Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın Yahudilere öğretisini aktarmaktadır. Sahnenin sağında mimari arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir. Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. İsa, sahnenin merkezinde baldaken bir yapının önünde ayakta resmedilmiştir. İsa'nın sağında havarileri solunda ise kalabalık insan topluluğu vardır. İsa'nın sağında dört havarisi yer alır bunlardan biri gri saçlı ve sakallı, ikisi ise kızıl saçlı ve sakallı olup sonuncusu ise sakalsız resmedilmiştir. Havarilerin tümü lacivert khiton üzerine açık renklere sahip himation giyinmişlerdir. Figürler, İsa'ya doğru bakarken resmedilmiştir. İsa'nın solunda mimari bir yapının önünde kalabalık insan topluluğuna yer verilmiştir. Bunlardan beşi tam boy resmedilmiştir. Figürlerin tümü gri sakallı olup başlarında örtüsü vardır ve khiton üzerine himation giyinmişlerdir.

Görsel 2. 295. *İsa'nın Yahudilere Öğretisi*

Görsel 2. 296. *İsa'nın Yahudilere Öğretisi*

Katalog No: 248

Resim No: 2.297.

Folyo No: fol. 183r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 7/40-44

Metin: *40 Halktan bazıları bu sözleri işitince, "Gerçekten beklediğimiz peygamber budur" dediler. 41 Bazıları da, "Bu Mesih'tir" diyorlardı. Başkaları ise, "Olamaz! Mesih Celile'den mi gelecek?" dediler. 42 "Kutsal Yazı'da, 'Mesih, Davut'un soyundan, Davut'un yaşadığı Beytlehem Kenti'nden gelecek' denmemiş midir?" 43 Böylece İsa'dan dolayı halk arasında ayrılık doğdu. 44 Bazıları O'nu yakalamak istedilerse de, kimse O'na el sürmedi.*

Resmin Konusu: İsa'nın Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın havarilere öğretisini aktarmaktadır. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. İsa, sahnenin merkezinde tasvir edilmiştir. İsa, arkalıksız ve düz ayaklı bir taht üzerinde haleli resmedilmiştir. Figür, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle beyaz tomar tutar.

Görsel 2. 297. *İsa'nın Öğretisi*

Katalog No: 249

Resim No: 2.298.

Folyo No: fol. 183v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim ve alt kısmında metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 7/45-52

Metin: *45 Görevliler geri dönünce, başkâhinlerle Ferisiler, "Niçin O'nu getirmediniz?" diye sordular. 46 Görevliler, "Hiç kimse hiçbir zaman bu adamın konuştuğu gibi konuşmamıştır" karşılığını verdiler. 47 Ferisiler, "Yoksa siz de mi aldandınız?" dediler. 48 "Önderlerden ya da Ferisiler'den O'na iman eden oldu mu hiç? 49 Kutsal Yasa'yı bilmeyen bu halk lanetlidir." 50-51 İçlerinden biri, daha önce İsa'ya gelen Nikodim, onlara şöyle dedi: "Yasamıza göre, bir adamı dinlemeden, ne yaptığını öğrenmeden onu yargılamak doğru mu?" 52 Ona, "Yoksa* sen de mi Celile'densin?" diye karşılık verdiler. "Araştır, bak, Celile'den peygamber çıkmaz."

Resmin Konusu: İsa'nın Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun üst kısmında yer alan sahne, İsa'nın öğretisini aktarmaktadır. Sahnenin solunda ağaç tasvirlerine de yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. Sahnenin solunda askerler ve Ferisiler resmedilmiştir. Askerlerden üçü tam boy resmedilmiş olup askeri kıyafetler içerisindedir. Ayrıca figürlerin ellerinde mızrakları ve kalkanları da vardır. Askerlerin tam karşısında kalabalık insan topluğuna yer verilmiştir. Figürlerden üçü tam boy resmedilmiş olup başlarınsa örtüsü vardır. Sahnenin sağında aynı kalabalık insan topluluğu resmedilmiştir. Bunlar Ferisilerdir ve figürlerden biri elini kaldırmış karşısındaki adama bir şey anlatırken resmedilmiştir. Figür kırmızı tunik üzerine altın sarısı pelerin giyinmiştir.

Görsel 2. 298. *İsa'nın Öğretisi*

Katalog No: 250

Resim No: 2.299.

Folyo No: fol. 184r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 8/13-24

Metin: *[13] Ferisiler, "Sen kendin için tanıklık ediyorsun, tanıklığın geçerli değil" dediler. [14] İsa onlara şu karşılığı verdi: "Kendim için tanıklık etsem bile tanıklığım geçerlidir. Çünkü nereden geldiğimi ve nereye gideceğimi biliyorum. Oysa siz nereden geldiğimi, nereye gideceğimi bilmiyorsunuz. [15] Siz insan gözüyle yargılıyorsunuz. Ben kimseyi yargılamam. [16] Yargılasam bile benim yargım doğrudur. Çünkü ben yalnız değilim, ben ve beni gönderen Baba, birlikte yargılarız. [17] Yasanızda da, 'İki kişinin tanıklığı geçerlidir' diye yazılmıştır. [18] Kendim için tanıklık eden bir ben varım, bir de beni gönderen Baba benim için tanıklık ediyor." [19] O zaman O'na, "Baban nerede?" diye sordular.İsa şu karşılığı verdi: "Siz ne beni tanırsınız, ne de Babam'ı. Beni tanısaydınız, Babam'ı da tanırdınız." [20] İsa bu sözleri tapınakta öğretirken, bağış toplanan yerde söyledi. Kimse O'nu yakalamadı. Çünkü saati henüz gelmemişti.[21] İsa yine onlara, "Ben gidiyorum. Beni arayacaksınız ve günahınızın içinde öleceksiniz. Benim gideceğim yere siz gelemezsiniz" dedi.[22] Yahudi yetkililer, "Yoksa kendini mi öldürecek?" dediler. "Çünkü, 'Benim gideceğim yere siz gelemezsiniz' diyor." [23] İsa onlara, "Siz aşağıdansınız, ben yukarıdanım" dedi. "Siz bu dünyadansınız, ben bu dünyadan değilim. [24] İşte bu nedenle size, 'Günahlarınızın içinde öleceksiniz' dedim. Benim O olduğuma iman etmezseniz, günahlarınızın içinde öleceksiniz."*

Resmin Konusu: İsa'nın Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında, İsa'nın Yahudilere Öğretisi yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnenin sağında mimari arka plan vardır.

Sahnenin merkezinde İsa, düz ayaklı arkalıksız bir taht üzerinde oturmaktadır. Figür, cepheden resmedilmiş olup, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. İsa, sağ

eliyle takdis işareti yapmaktadır. Sol elinde ise kutsal kitap vardır. İsa'nın sağında, dört havari dikkati çeker. Figürlerin tümü haleli olup üzerlerinde altın sarısı khiton bulunmaktadır. Baştaki havari, kızıl saçlı ve sakallıdır. Üzerinde açık kırmızı himation vardır. Yanındaki diğer havari ise, gri saçlı ve sakallı olup yeşil himation giyinmiştir. Diğerlerinden daha genç olan üçüncü havari ise mavi himation giyimlidir. İsa'nın solunda Yahudi topluluğuna yer verilmiştir. Bu topluluktaki figürlerden sadece dördü tam boy resmedilmiştir. Figürlerden öndeki, altın sarısı uzun tunik üzerine kırmızı pelerin ile tasvir edilmiştir. Başında yeşil bir örtüsü vardır. Diğer figürlerin yüzlerinde bozulmalar olması nedeniyle detaylı bilgi verilememektedir.

Görsel 2. 299. *İsa'nın Öğretisi*

Katalog No: 251

Resim No: 2.300.

Folyo No: fol. 185r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve en alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 8/48-50

Metin: *48 Yahudiler O'na şu karşılığı verdiler: " 'Sen, cin çarpmış bir Samiriyeli'sin' demekte haklı değil miyiz?" 49 İsa, "Beni cin çarpmadı" dedi. "Ben Babam'ı onurlandırıyorum, ama siz beni aşağılıyorsunuz. 50 Ben kendimi yüceltmek istemiyorum, ama bunu isteyen ve yargılayan biri vardır.*

Resmin Konusu: İsa'nın Yahudilere Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında, İsa'nın Yahudilere Öğretisi yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnenin sağında mimari arka plan vardır.

Sahnenin merkezinde İsa, düz ayaklı arkalıksız bir taht üzerinde oturmaktadır. Figür, cepheden resmedilmiş olup, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. Sol elinde ise kutsal kitap vardır. İsa'nın sağında, beş havari dikkati çeker. Figürlerin tümü haleli olup üzerlerinde altın sarısı khiton bulunmaktadır. Baştaki havari, kızıl saçlı ve sakallıdır. İsa'nın solunda Yahudi topluluğu ve askerlere yer verilmiştir. Bu topluluktaki figürlerden sadece dördü tam boy resmedilmiştir. Figürlerden öndeki, altın sarısı uzun tunik üzerine kırmızı pelerin ile tasvir edilmiştir.

Görsel 2. 300. *İsa'nın Yahudilere Öğretisi*

Katalog No: 252

Resim No: 2.301.

Folyo No: fol. 185v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 8/48-50

Metin: *48 Yahudiler O'na şu karşılığı verdiler: " 'Sen, cin çarpmış bir Samiriyeli'sin' demekte haklı değil miyiz?"49 İsa, "Beni cin çarpmadı" dedi. "Ben Babam'ı onurlandırıyorum, ama siz beni aşağılıyorsunuz. 50 Ben kendimi yüceltmek istemiyorum, ama bunu isteyen ve yargılayan biri vardır. 51 Size doğrusunu söyleyeyim, bir kimse sözüme uyarsa, ölümü asla görmeyecektir." 52 Yahudiler, "Seni cin çarptığını şimdi anlıyoruz" dediler. "İbrahim öldü, peygamberler de öldü. Oysa sen, 'Bir kimse sözüme uyarsa, ölümü asla tatmayacaktır' diyorsun. 53 Yoksa sen babamız İbrahim'den üstün müsün? O öldü, peygamberler de öldü. Sen kendini kim sanıyorsun?" 54 İsa şu karşılığı verdi: "Eğer ben kendimi yüceltirsem, yüceliğim hiçtir. Beni yücelten, 'Tanrımız' diye çağırdığınız Babam'dır. 55 Siz O'nu tanımıyorsunuz, ama ben tanıyorum. O'nu tanımadığımı söylersem, sizin gibi yalancı olurum. Ama ben O'nu tanıyor ve sözüne uyuyorum. 56 Babanız İbrahim günümü göreceği için sevinçle coşmuştu. Gördü ve sevindi." 57 Yahudiler, "Sen daha elli yaşında bile değilsin. İbrahim'i de mi gördün?" dediler. 58 İsa, "Size doğrusunu söyleyeyim, İbrahim doğmadan önce ben varım" dedi 59 O zaman İsa'yı taşlamak için yerden taş aldılar, ama O gizlenip tapınaktan çıktı.*

Resmin Konusu: İsa'nın Tapınakta Taşlanması

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın tapınakta taşlanması olayını aktarmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mimari arka kullanılmamıştır. Fakat Sahnenin sağında ağaç tasvirlerine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmiştir. Sahne iki anı içermektedir. Solda, İsa'nın tapınakta taşlanması ve sağda ise İsa'nın havarileri ile koşması resmedilmiştir. İsa, sahnenin ortasında kiborion kenarında resmedilmiştir. Figür, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Sahnenin solunda üç Yahudi resmedilmiştir. Figürlerin tümü tam boy verilmiştir. Uzun tunik üzerine pelerin giyinmişlerdir. Figürler, sol ellerine aldıkları taşı İsa'ya doğru atarken resmedilmiştir. Sahnenin sağında ise İsa, üç havarisiyle birlikte koşarken resmedilmiştir. Figürler, Yahudiler tarafından taşlanmaktadır. İsa, havarilerinin önünde resmedilmiştir. Figür, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyiniş olup, ona taş atan Yahudilere kafasını çevirmiştir. Havarilerin ikisi de gri saçlı ve sakallı olup biri gençtir. Havarilerden İsa'nın hemen arkasında resmedilen figür, altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Ortadaki havari ise altın sarısı khiton üzerine mor himation giyinmiştir. Genç olan havari ise, en arkada resmedilmiştir ve altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyinmiştir.

Görsel 2. 301. *İsa'nın Tapınakta Taşlanması*

Katalog No: 253

Resim No: 2.302 ve 2.303.

Folyo No: fol. 186r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ ἐκ γεννητῆς τυφλοῦ

Çeviri: Kör adam

Kaynak: Yuhanna 9/6-7

Metin: [6] Bu sözleri söyledikten sonra yere tükürdü, tükürükle çamur yaptı ve çamuru adamın gözlerine sürdü. [7] Adama, "Git, Şiloah Havuzu'nda yıkan" dedi. Şiloah, gönderilmiş anlamına gelir.

Resmin Konusu: Şiloah Havuzu'ndaki Körün İyileştirilmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan Şiloah Havuzu'ndaki Körün İyileştirilmesi sahnesi iki resimle anlatılmak istenmiştir. Sahneler yalın bir anlatıma sahiptir ve figür bakımından zengindir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Figürlerin boyları birbirine eşit yapılmıştır.

Birinci resimde, İsa'nın körü iyileştirilmesi mucizesine yer verilmiştir. Sahnenin solunda İsa ve havarileri yer alır. İsa'nın arkasındaki havarilerin her ikisi yaşlı diğer ikisi de genç bir görünüme sahiptir. Havarilerin tümü cepheden verilmiş ve takdis işareti yapmaktadır. Figürler farklı yaş gruplarını temsil etmektedir. İsa, havarilerden bir adım öndedir. Figür, mavi himation üzerine altın yaldızlı khiton giyimlidir. Uzun saçlı ve halelidir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yapmış ve karşısında bulunan körü iyileştirirken resmedilmiştir. Hasta, kırmızı tunik altına mavi pantolon giyimlidir. Sol elindeki asadan destek almaktadır. Sahnenin sağında bulunan insan topluluğu ise söz konusu olaya şahitlik etmektedirler. Figürlerden sadece üç tanesi tam boy olarak verilmiştir. Bunlardan ikisi normal halk biri ise askerdir. Figürlerden önde olanı gri saçlı ve sakallıdır. Ortadaki, kızıl saçlı ve sakallıdır. Kırmızı uzun tunik giyinmiştir. En arkada resmedilen asker ise, askeri kıyafetler içinde resmedilmiştir. Elinde mızrağı vardır. Sahnenin en sağında iki erkek resmedilmiştir. Yürür pozisyonda

verilen figürlerden kırmızı tunikli olanı kör adam olmalıdır. Körün elinden bir arkadaşı tutmuş olay yerinden ayrılarak Şiloah Havuzuna doğru gitmektedir.

Folyonun altında yer alan İkinci resimde ise körün Şiloah Havuzu'nda gözünü yıkaması olayına yer verilmiştir. Havuzun sağında kör adam iki kez resmedilmiş olup solunda ise şahitler ve köre yer verilmiştir. Altın sarısı renkle çerçeve içine alınan göl yonca biçimlidir. Gölün sağında, kırmızı tunikli iki figüre yer verilmiştir. Bu figürler kör adamı temsil etmektedir. Her ikisi de kırmızı tuniklidir. Figürlerden arkadaki elini göğüs hizasında kaldırmıştır. Diğeri ise, başını göle doğru eğerken resmedilmiştir. Sahnenin diğer tarafında olaya şahitlik eden figürlere ve köre yer verilmiştir. Şahitlerden üçü tam boy verilmiş olup diğerlerinin ise sadece başı görülmektedir. Tümü khiton üzerine himation giyinmiştir. Kör ise, yürür pozisyonda verilmiş ve başını çevirmiş arkasındaki insan topluluğuna doğru bakmaktadır. Muhtemelen İsa'nın mucizesini herkese anlatmak için olay yerinden ayrılmaktadır.

Görsel 2. 302. *Şiloah Havuzu'ndaki Körün İyileştirilmesi*

Görsel 2. 303. *Kör Adamın Havuza Gitmesi*

Katalog No: 254

Resim No: 2.304.

Folyo No: fol. 186v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 9/8-12

Metin: *[8] Komşuları ve onu daha önce dilenirken görenler, "Oturup dilenen adam değil mi bu?" dediler. [9] Kimi, "Evet, odur" dedi, kimi de "Hayır, ama ona benziyor" dedi. Kendisi ise, "Ben oyum" dedi. [10] "Öyleyse, gözlerin nasıl açıldı?" diye sordular. [11] O da şöyle yanıt verdi: "İsa adındaki adam çamur yapıp gözlerime sürdü ve bana, 'Şiloah'a git, yıkan' dedi. Ben de gidip yıkandım ve gözlerim açıldı." [12] Ona, "Nerede O?" diye sordular. "Bilmiyorum" dedi.*

Resmin Konusu: Kör adamın Yahudilere Gitmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında resmedilen resim, önceki folyoda yer alan Şiloah Havuzu'ndaki Körün İyileştirilmesi sahnesinin devamıdır. Sahne yalın bir anlatıma sahiptir ve figür bakımından fakirdir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Figürlerin boyları birbirine eşit yapılmıştır.

Sahnede kör adam ve kalabalık insan topluluklarına yer verilmiştir. Hasta, etek ve boyun kısmı altın yaldız süslemeli kırmızı tunik giyinmiştir. Figür, insanlara önceden kör olduğunu İsa'nın gözlerini açtığını anlatırken resmedilmiştir. Hastanın sağında ve solunda insan topluluğu resmedilmiştir. Bunlardan altısı tam boy resmedilmiş olup diğerlerinin ise sadece kafaları görülmektedir.

Görsel 2. 304. *Kör adamın Yahudilere Gitmesi*

Katalog No: 255

Resim No: 2.305.

Folyo No: fol. 187r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 9/18-23

Metin: *[18] Yahudi yetkililer, gözleri açılan adamın annesiyle babasını çağırmadan onun daha önce kör olduğuna ve gözlerinin açıldığına inanmadılar. [19] Onlara, "Kör doğdu dediğiniz oğlunuz bu mu? Peki, şimdi nasıl görüyor?" diye sordular. [20] Adamın annesiyle babası şu karşılığı verdiler: "Bunun bizim oğlumuz olduğunu ve kör doğduğunu biliyoruz. [21] Ama şimdi nasıl gördüğünü, gözlerini kimin açtığını bilmiyoruz, ona sorun. Ergin yaştadır, kendisi için kendisi konuşsun." [22] Yahudi yetkililerden korktukları için böyle konuştular. Çünkü yetkililer, İsa'nın Mesih olduğunu açıkça söyleyeni havra dışı etmek için aralarında sözbirliği etmişlerdi. [23] Bundan dolayı adamın annesiyle babası, "Ergin yaştadır, ona sorun" dediler.*

Resmin Konusu: Kör Adamın Yahudilere Gitmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında resmedilen resim, önceki folyoda yer alan Şiloah Havuzu'ndaki Körün İyileştirilmesi sahnesinin devamıdır. Sahne yalın bir anlatıma sahiptir ve figür bakımından zengindir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Figürlerin boyları birbirine eşit yapılmıştır.

Sahnede İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedildiği görülür. Sahnenin solunda kör çocuğun ebeveynleri ve kalabalık insan topluluğuna yer verilmiştir. Yahudi yetkililer, kör çocuğun ailesine çocuğun daha önce kör olup olmadığını sordukları anı resmetmektedir. Figürler arasında yalnızca üçü tam boy olarak tasvir edilmiş ve başlarında örtüler bulunmaktadır. Kör çocuğun annesi, uzun kahverengi bir tunik giyinmiş ve başındaki tacıyla dikkati çeker. Babası ise kırmızı uzun bir tunik ve pelerin ile giyinmiş ve kızıl saçlı ve sakallıdır. Bu figür, karşısındaki Yahudi yetkililerle konuşurken tasvir edilmiştir. Bir ağacın böldüğü sahnenin sağ tarafında, kör çocuk ve Yahudi insanlar tasvir edilmiştir. Çocuk kısa kırmızı bir tunik giyinmiştir. Yahudi insanlardan sadece üçü tam boy olarak gösterilmiştir.

Ortadaki figür askeri kıyafetler içinde tasvir edilirken diğerleri uzun tunik üzerine pelerin giyinmişlerdir.

Görsel 2. 305. *Kör Adamın Yahudilere Gitmesi*

Katalog No: 256

Resim No: 2.306.

Folyo No: fol. Fol. 187v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 9/24-38

Metin: *[24] Eskiden kör olan adamı İkinci kez çağırıp, "Tanrı hakkı için doğruyu söyle" dediler, "Biz bu adamın günahkâr olduğunu biliyoruz." [25] O da şöyle yanıt verdi: "O'nun günahkâr olup olmadığını bilmiyorum. Bildiğim bir şey var, kördüm, şimdi görüyorum." [26] O zaman ona, "Sana ne yaptı? Gözlerini nasıl açtı?" dediler. [27] Onlara, "Size demin söyledim, ama dinlemediniz" dedi. "Niçin yeniden işitmek istiyorsunuz? Yoksa siz de mi O'nun öğrencileri olmak niyetindesiniz?" [28] Adama söverek, "O'nun öğrencisi sensin!" dediler. "Biz Musa'nın öğrencileriyiz. [29] Tanrı'nın Musa'yla konuştuğunu biliyoruz. Ama bu adamın nereden geldiğini bilmiyoruz." [30] Adam onlara şu karşılığı verdi: "Şaşılacak şey! O'nun nereden geldiğini bilmiyorsunuz, ama gözlerimi O açtı. [31] Tanrı'nın, günahkârları dinlemediğini biliriz. Ama Tanrı, kendisine tapan ve isteğini yerine getiren kişiyi dinler. [32] Dünya var olalı, bir kimsenin doğuştan kör olan birinin gözlerini açtığı duyulmamıştır. [33] Bu adam Tanrı'dan olmasaydı, hiçbir şey yapamazdı." [34] Onlar buna karşılık, "Tamamen günah içinde doğdun, sen mi bize ders vereceksin?" diyerek onu dışarı attılar.[35] İsa adamı kovduklarını duydu. Onu bularak, "Sen İnsanoğlu'na iman ediyor musun?" diye sordu. [36] Adam şu yanıtı verdi: "Efendim, O kimdir? Söyle de kendisine iman edeyim." [37] İsa, "O'nu gördün. Şimdi seninle konuşan O'dur" dedi. [38] Adam, "Rab, iman ediyorum!" diyerek İsa'ya tapındı.*

Resmin Konusu: Kör adamın tapınaktan kovulması

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında resmedilen resim, önceki folyoda yer alan Şiloah Havuzu'ndaki Körün İyileştirilmesi sahnesinin devamıdır. Sahne yalın bir anlatıma sahiptir ve figür bakımından zengindir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı,

gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Figürlerin boyları birbirine eşit yapılmıştır.

Olay tapınağın içinde geçmektedir. Sahnenin solunda kiborionun arkasında kör adam ve Yahudiler resmedilmiştir. Yahudi figürlerden sadece üçü tam boy verilmiştir. Bunlardan ikisi kızıl saçlı ve sakallı olup diğeri ise sakalsız resmedilmiştir. Kör adam ise uzun kırmızı tunikli olup karşısındaki topluluğa bir şey anlatırken betimlenmiştir. Sahnenin sağında kör adam iki kez resmedilmesi Sahnenin odak noktasıdır. İlki kör adam ve Yahudi topluluk İsa'ya doğru giderken ve İsa'nın köre şifa vermesi olayı tasvir edilmiştir. Sahnede, kör adamın arkasında üç Yahudi vardır. Bunlardan ikisi kızıl saçlı ve sakalsız olup ortadaki ise gri saçlı ve sakallıdır. Figürlerin tümü uzun tunik giyinmiştir. Kör adam ise yine aynı kıyafetle resmedilmiştir. İsa'ya doğru eğilmiş ve kafasını yaklaştırmıştır. İsa ise, sağ eliyle takdis işareti yaparak hastaya şifa vermektedir. Figür, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa'nın arkasında iki havarisi vardır. Figürlerde dökülmeler olduğu için tasviri yapılamamaktadır.

,

Görsel 2. 306. *Kör adamın tapınaktan kovulması*

Katalog No: 257

Resim No: 2.307.

Folyo No: fol. 188r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve en alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 10/1-6

Metin: *1 "Size doğrusunu söyleyeyim, koyun ağılına kapıdan girmeyip başka yoldan giren kişi hırsız ve hayduttur. 2 Kapıdan giren ise koyunların çobanıdır. 3 Kapıyı bekleyen ona kapıyı açar. Koyunlar çobanın sesini işitirler, o da kendi koyunlarını adlarıyla çağırır ve onları dışarı götürür. 4 Kendi koyunlarının hepsini dışarı çıkarınca önlerinden gider, koyunlar da onu izler. Çünkü onun sesini tanırlar. 5 Bir yabancının peşinden gitmezler, ondan kaçarlar. Çünkü yabancıların sesini tanımazlar." 6 İsa onlara bu örneği anlattıysa da, ne demek istediğini anlamadılar.*

Resmin Konusu: İsa'nın Yahudilere Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında, İsa'nın Yahudilere Öğretisi yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, yeşil ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnenin sağında mimari arka plan vardır.

Sahnenin merkezinde İsa, düz ayaklı arkalıksız bir taht üzerinde oturmaktadır. Figür, cepheden resmedilmiş olup, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. Sol elinde ise kutsal kitap vardır. İsa'nın sağında, üç havari dikkati çeker. Figürlerin tümü haleli olup üzerlerinde altın sarısı khiton bulunmaktadır. Baştaki havari, kızıl saçlı ve sakallıdır. İsa'nın solunda Yahudi topluluğuna yer verilmiştir. Bu topluluktaki figürlerden sadece dördü tam boy resmedilmiştir. Figürlerden öndeki, altın sarısı uzun tunik üzerine kırmızı pelerin ile tasvir edilmiştir.

Görsel 2. 307. *İsa'nın Yahudilere Öğretisi*

Katalog No: 258

Resim No: 2.308.

Folyo No: fol. 188v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve en alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 10/7-16

Metin: *7 Bunun için İsa yine, "Size doğrusunu söyleyeyim" dedi, "Ben koyunların kapısıyım. 8 Benden önce gelenlerin hepsi hırsız ve hayduttu, ama koyunlar onları dinlemedi. 9 Kapı Ben'im. Bir kimse benim aracılığımla içeri girerse kurtulur. Girer, çıkar ve otlak bulur. 10 Hırsız ancak çalıp öldürmek ve yok etmek için gelir. Bense insanlar yaşama, bol yaşama sahip olsunlar diye geldim. 11 Ben iyi çobanım. İyi çoban koyunları uğruna canını verir. 12 Koyunların çobanı ve sahibi olmayan ücretli adam, kurdun geldiğini görünce koyunları bırakıp kaçar. Kurt da onları kapar ve dağıtır. 13 Adam kaçar. Çünkü ücretlidir ve koyunlar için kaygı duymaz. 14-15 Ben iyi çobanım. Benimkileri tanırım. Baba beni tanıdığı, ben de Baba'yı tanıdığım gibi, benimkiler de beni tanır. Ben koyunlarımın uğruna canımı veririm. 16 Bu ağıldan olmayan başka koyunlarım var. Onları da getirmeliyim. Benim sesimi işitecekler ve tek sürü, tek çoban olacak.*

Resmin Konusu: İsa'nın Yahudilere Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın havarilere öğretisini aktarmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mimari arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmemiştir. İsa, sahnenin merkezinde sağında yanında havarileri ve solunda ise kalabalık insan topluluğu tasvir edilmiştir. İsa, ayakta ve haleli resmedilmiştir. Figür, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken sol eliyle beyaz tomar tutar. İsa'nın sağ yanında üç havarisi yer alır. Havarilerin tümü altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation giyinmişlerdir.

Figürler, İsa'ya doğru bakarken sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadırlar. İsa'nın solundaki ise kalabalık insan topluluğuna yer verilmiştir. Bunlardan dördü tam boy resmedilmiştir. Figürlerden üçü khiton üzerine himation giymiştir. Biri ise askeri kıyafetler içindedir ve başında başlığı vardır.

Görsel 2. 308. *İsa'nın Yahudilere Öğretisi*

Katalog No: 259

Resim No: 2.309.

Folyo No: fol. 189v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim ve en alt kısmında metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 10/22-31

Metin: *22 O sırada Yeruşalim'de Tapınağın Açılışını Anma Bayramı kutlanıyordu. Mevsim kıştı. 23 İsa tapınağın avlusunda, Süleyman'ın Eyvanı'nda yürüyordu. 24 Yahudi yetkililer O'nun çevresini sararak, "Bizi daha ne kadar zaman kuşkuda bırakacaksın?" dediler. "Eğer Mesih isen, bize açıkça söyle." 25 İsa onlara şu karşılığı verdi: "Size söyledim, ama iman etmiyorsunuz. Babam'ın adıyla yaptığım işler bana tanıklık ediyor. 26 Ama siz iman etmiyorsunuz. Çünkü benim koyunlarımdan değilsiniz. 27 Koyunlarım sesimi işitir. Ben onları tanırım, onlar da beni izler. 28 Onlara sonsuz yaşam veririm; asla mahvolmayacaklar. Onları hiç kimse elimden kapamaz. 29 Onları bana veren Babam her şeyden üstündür. Onları Baba'nın elinden kapmaya kimsenin gücü yetmez. 30 Ben ve Baba biriz." 31 Yahudi yetkililer O'nu taşlamak için yerden yine taş aldılar. 32 İsa onlara, "Size Baba'dan kaynaklanan birçok iyi işler gösterdim" dedi. "Bu işlerden hangisi için beni taşlıyorsunuz?"*

Resmin Konusu: İsa'nın Taşlanması

İkonografik çözümleme: Folyonun üst kısmında yer alan sahne, İsa'nın taşlanması olayını aktarmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mimari arka kullanılmamıştır. Fakat Sahnenin sağında ağaç tasvirlerine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilmiştir. Sahne iki anı içermektedir. Solda, İsa'nın tapınakta taşlanması olayı ve sağda ise İsa'nın havarileri ile koşması resmedilmiştir. İsa, sahnenin ortasında sunağın kenarında resmedilmiştir. Figür, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Sahnenin solunda üç Yahudi resmedilmiştir. Figürlerin tümü tam boy verilmiştir. Uzun tunik üzerine pelerin giyinmişlerdir. Figürler, sol ellerine aldıkları taşı

İsa'ya doğru atarken resmedilmiştir. Sahnenin sağında ise İsa, havariyle birlikte koşarken resmedilmiştir. İsa, havarilerinin arkasındadır. Figür, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyiniş olup, ona taş atan Yahudilere kafasını çevirmiştir. Havarilerin her ikisi de gri saçlı ve sakallıdır. Havarilerden İsa'nın hemen önünde resmedilen figür, altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Öndeki havari ise altın sarısı khiton üzerine mor himation giyinmiştir.

Görsel 2. 309. *İsa'nın Taşlanması*

Katalog No: 260

Resim No: 2.310.

Folyo No: fol. 190r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ Λαζάρου

Çeviri: Lazar

Kaynak: Yuhanna 11/1-4

Metin: *[1]Meryem ile kızkardeşi Marta'nın köyü olan Beytanya'dan Lazar adında bir adam hastalanmıştı. [2] Meryem, Rab'be güzel kokulu yağ sürüp saçlarıyla O'nun ayaklarını silen kadındı. Hasta Lazar ise Meryem'in kardeşiydi. [3] İki kızkardeş İsa'ya, "Rab, sevdiğin kişi hasta" diye haber gönderdiler. [4] İsa bunu işitince, "Bu hastalık ölümle sonuçlanmayacak; Tanrı'nın yüceliğine, Tanrı Oğlu'nun yüceltilmesine hizmet edecek" dedi.*

Resmin Konusu: İsa'nın Lazar'ın ölüm haberini alması

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın Lazar'ın ölüm haberini alması olayını aktarmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mimari arka kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin sağında, Yahudi insan topluğuna yer verilmiştir. Muhtemelen bu figürler İsa'ya Lazar'ın ölüm haberini getiren insanlar olmalıdır. Figürlerden üçü tam boy verilmiştir. Öndeki ve ortadaki figürler, gri saçlı sakallı resmedilmiştir. Her ikisi de farklı renklerde uzun tunik giyinmiştir. Yahudilerden önde olanı İsa ile konuşurken betimlenmiştir. İsa bir taht üzerinde resmedilmiştir. Figürün sağında ve solunda havarileri yer alır. İsa'nın sağındaki havari gri saçlı ve sakallı olup altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Soldaki diğer havari ise, kızıl saçlı ve sakalsızdır. Altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyinmiştir. İsa, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Sol eliyle takdis işareti yaparak karşısındaki anonim figürlerle konuşmaktadır.

Görsel 2. 310. *İsa'nın Lazar'ın Ölüm Haberini Alması*

Katalog No: 261

Resim No: 2.311.

Folyo No: fol. 190v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Kaynak: Yuhanna 11/19

Metin: [19] Birçok Yahudi, kardeşlerini yitiren Marta'yla Meryem'i avutmaya gelmişti.

Resmin Konusu: Yahudilerin, Lazar'ın kardeşi Marta ve Meryem'i ziyaret etmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, Yahudiler, Lazar'ın kardeşi Marta ve Meryem'i ziyaret etmesi olayını aktarmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mimari arka kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Olay bir evin içinde geçmektedir. Sahnede bolca mimari yapı elemanların tasvirine yer verilmiştir. Giriş açıklıkları, pencereler ve kemerler bunlardan bir kaçıdır. Sahnenin solunda, Lazar'ın kardeşi Marta ve Meryem koltuk üzerine otururken resmedilmiştir. Sahnede herhangi bir yazıt olmadığı için hangi tasvirin kimi temsil ettiği bilinmemektedir. Kadınlar, karşısındaki misafirlerle konuşurken resmedilmiştir. Sahnenin sağında resmedilen Yahudiler koltuk üzerine oturmaktadır. Figürlerden biri kadın ikisi erkektir. Kadın olan, mavi tunik üzerine kenarları altın yaldız işlemeli kırmızı pelerin giyinmiştir. Figürün başında beyaz bir başlık vardır. Ortadaki adam ise, beyaz saçlı ve sakallı olup yeşil tunik üzerine altın sarısı pelerin giyinmiştir. En sonda resmedilen erkek ise, kızıl saçlı ve sakallıdır. Uzun siyah tunik giyinmiştir.

Görsel 2. 311. *Yahudilerin, Lazar'ın kardeşi Marta ve Meryem'i Ziyaret Etmesi*

Katalog No: 262

Resim No: 2.312.

Folyo No: fol. 191r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 11/28-29

Metin: [28] Bunu söyledikten sonra gidip kız kardeşi Meryem'i gizlice çağırdı. "Öğretmen burada, seni çağırıyor" dedi. [29] Meryem bunu işitince hemen kalkıp İsa'nın yanına gitti.

Resmin Konusu: Marta'nın insanlarla Meryem'in ise İsa ile konuşması

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında bulunan sahne, Meryem'in insanlarla konuşurken Marta'nın çağırması ve Meryem'in İsa'nın yanına gitmesi olayı anlatmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mimari arka kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin solunda, arkalıksız çoklu oturma yerin taht üzerinde oturan üç figüre yer verilmiştir. Bunlardan maphorionlu olan Meryem olup diğerleri ise cenaze için gelen Yahudilerdir. Meryem, solundaki figürle konuşurken verilmiştir. Figür, lacivert tunik üzerine kırmızı pelerin giyinmiştir ve başında beyaz başlığı vardır. Diğer Yahudi ise, etek ve boyun kısmı altın yaldız süslemeli uzun kırmızı tunik giyinmiştir. Figürün yanında Marta resmedilmiştir. Marta, eve gelerek Meryem'i çağırırken resmedilmiştir. Figür altın sarısı stikharion üzerine siyah maphorion giyinmiştir. Bir ağaçla bölünen sahnenin sağında, Meryem'in İsa ile konuşması resmedilmiştir. Meryem, altın sarısı stikharion üzerine siyah maphorion giyinmiştir. İsa, lacivert khiton üzerine altın sarısı hamitionlu olup Meryem'e doğru takdis işareti yaparken resmedilmiştir. İsa'nın hemen arkasında iki havarisi vardır. Figürlerden biri gri saçlı ve sakallı olup altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyinmiştir. Diğer havari ise altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himationlu resmedilmiştir.

Görsel 2. 312. *Marta'nın insanlarla Meryem'in ise İsa ile konuşması*

Katalog No: 263

Resim No: 2.313.

Folyo No: fol. 192r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim ve alt kısmında metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 11/44-24

Metin: *[21] Marta İsa'ya, "Ya Rab" dedi, "Burada olsaydın, kardeşim ölmezdi. [22] Şimdi bile, Tanrı'dan ne dilersen Tanrı'nın onu sana vereceğini biliyorum."[23] İsa, "Kardeşin dirilecektir" dedi. [24] Marta, "Son gün, diriliş günü onun dirileceğini biliyorum" dedi. [25] İsa ona, "Diriliş ve yaşam Ben'im" dedi. "Bana iman eden kişi ölse de yaşayacaktır. [26] Yaşayan ve bana iman eden asla ölmeyecek. Buna iman ediyor musun?" [27] Marta, "Evet, ya Rab" dedi. "Senin, dünyaya gelecek olan Tanrı'nın Oğlu Mesih olduğuna iman ettim." [28] Bunu söyledikten sonra gidip kızkardeşi Meryem'i gizlice çağırdı. "Öğretmen burada, seni çağırıyor" dedi. [29] Meryem bunu işitince hemen kalkıp İsa'nın yanına gitti. [30] İsa henüz köye varmamıştı, hâlâ Marta'nın kendisini karşıladığı yerdeydi. [31] Meryem'le birlikte evde bulunan ve kendisini teselli eden Yahudiler, onun hızla kalkıp dışarı çıktığını gördüler. Ağlamak için mezara gittiğini sanarak onu izlediler. [32] Meryem İsa'nın bulunduğu yere vardı. O'nu görünce ayaklarına kapanarak, "Ya Rab" dedi, "Burada olsaydın, kardeşim ölmezdi." [33] Meryem'in ve onunla gelen Yahudiler'in ağladığını gören İsa'nın içini hüzün kapladı, yüreği sızladı. [34] "Onu nereye koydunuz?" diye sordu O'na, "Ya Rab, gel gör" dediler. [35] İsa ağladı. [36] Yahudiler, "Bakın, onu ne kadar seviyormuş!" dediler.[37] Ama içlerinden bazıları, "Körün gözlerini açan bu kişi, Lazar'ın ölümünü de önleyemez miydi?" dediler. [38] İsa yine derinden hüzünlenerek mezara vardı. Mezar bir mağaraydı, girişinde de bir taş duruyordu. [39] İsa, "Taşı çekin!" dedi. Ölenin kızkardeşi Marta, "Rab, o artık kokmuştur, öleli dört gün oldu" dedi. [40] İsa ona, "Ben sana, 'İman edersen Tanrı'nın yüceliğini göreceksin' demedim mi?" dedi. [41] Bunun üzerine taşı çektiler. İsa gözlerini gökyüzüne kaldırarak şöyle dedi: "Baba, beni işittiğin için sana şükrediyorum. [42] Beni her zaman işittiğini biliyordum. Ama bunu, çevrede duran halk için, beni senin gönderdiğine iman etsinler diye söyledim." [43] Bunları söyledikten sonra yüksek sesle, "Lazar, dışarı çık!"*

diye bağırdı. [44] Ölü, elleri ayakları sargılarla bağlı, yüzü peşkirle sarılmış olarak dışarı çıktı. İsa oradakilere, "Onu çözün, bırakın gitsin" dedi. [45] O zaman, Meryem'e gelen ve İsa'nın yaptıklarını gören Yahudiler'in birçoğu İsa'ya iman etti. [46] Ama içlerinden bazıları Ferisiler'e giderek İsa'nın yaptıklarını onlara bildirdiler.

Resmin Konusu: Lazarus'un Dirilişi

İkonografik çözümleme: Folyonun üstüne bulunan sahne, İsa'nın Lazarus'u Diriltmesi mucizesini anlatmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mimari arka kullanılmamıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin sol kısmında; İsa ve havarileri yer almaktadır. Havariler, İsa'nın arkasında verilerek mucize anına tanıklık etmektedir. İsa, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Figür, sağ elini takdis işareti yaparak Lazurus diriltmektedir. Lazarus, kaya mezar yapısı içinde kefenli verilmiştir. Lazurus'un hemen önünde mezar kapağını tutan anonim bir figür resmedilmiştir. Figür, kısa lacivert tunik altına kırmızı pantolon giyinmiş olup beyaz çizmeleri vardır. İsa'nın önünde yere kapanan iki kadın dikkati çeker. Bunlar Lazarus'un kardeşleri olan Marta ve Meryem'dir. Bu iki kadın diğer figürlere oranla daha küçük resmedilmiştir. Öndeki figür, siyah arkadaki ise kahverengi maphorion giyinmiştir.

Görsel 2. 313. *Lazarus'un Dirilişi*

Katalog No: 264

Resim No: 2.314.

Folyo No: fol. 192v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim ve altta metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς ἀλειψάσης τὸν κύριον μύρῳ

Çeviri: Rabbi mür ile yağlayan kadın

Kaynak: Yuhanna 11/47-53

Metin: *47 Bunun üzerine başkâhinler ve Ferisiler, Yüksek Kurul'u toplayıp dediler ki, "Ne yapacağız? Bu adam birçok doğaüstü belirti gerçekleştiriyor. 48 Böyle devam etmesine izin verirsek, herkes O'na iman edecek. Romalılar da gelip kutsal yerimizi ve ulusumuzu ortadan kaldıracaklar." 49 İçlerinden biri, o yıl başkâhin olan Kayafa, "Hiçbir şey bilmiyorsunuz" dedi. 50 "Bütün ulus yok olacağına, halk uğruna bir tek adamın ölmesi sizin için daha uygun. Bunu anlamıyor musunuz?" 51-52 Bunu kendiliğinden söylemiyordu. O yılın başkâhini olarak İsa'nın, ulusun uğruna, ve yalnız ulusun uğruna değil, Tanrı'nın dağılmış çocuklarını toplayıp birleştirmek için de öleceğine ilişkin peygamberlikte bulunuyordu. 53 Böylece o günden itibaren İsa'yı öldürmek için düzen kurmaya başladılar.*

Resmin Konusu: İsa'nın Öldürülme Tasarısı

İkonografik çözümleme: Folyonun üst kısmında yer alan sahne, İsa'nın öldürülme tasarısını aktarmaktadır. Sahnenin sağında mimari arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin sağında askerler, ortada baş kâhin ve solda ise kalabalık insan topluluğuna yer verilmiştir. Başkahin iki elini açmış biçimde resmedilmiştir ve İsa'nın öldürülme tasarısını anlatmaktadır. Figür, uzun kırmızı tunik üzerine lacivert pelerinli olup uzun gri saçlı ve sakallıdır. Sahnenin solundaki insan topluluğundan sadece üçü tam boy resmedilmiştir. Figürlerden öndekinin başı örtülüdür diğerlerinde ise örtü yoktur ve uzun tunik giyinmişlerdir. Sahnenin sağındaki asker topluluğundan ise üçü tam boy resmedilmiştir. Figürlerin tümü askeri kıyafetler içerisinde resmedilmiştir.

Görsel 2. 314. *İsa'nın Öldürülme Tasarısı*

Katalog No: 265

Resim No: 2.315.

Folyo No: fol. 193r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοὺ ὄνου

Çeviri: Eşek

Kaynak: Yuhanna 12/1-8

Metin: *[1]İsa, Fısıh Bayramı'ndan altı gün önce, ölümden dirilttiği Lazar'ın bulunduğu Beytanya'ya geldi. [2] Orada kendisi için bir ziyafet düzenlediler. Marta hizmet ediyordu. İsa'yla birlikte sofrada oturanlardan biri de Lazar'dı. [3] Meryem, çok değerli saf hintsümbülü 193ından yarım litre kadar getirerek İsa'nın ayaklarına sürdü ve saçlarıyla ayaklarını sildi. Ev yağın güzel kokusuyla doldu. [4-5] Ama öğrencilerinden biri, İsa'ya sonradan ihanet eden Yahuda İskariot, "Bu yağ neden üç yüz dinara satılıp parası yoksullara verilmedi?" dedi. [6] Bunu, yoksullarla ilgilendiği için değil, hırsız olduğu için söylüyordu. Ortak para kutusu ondaydı ve kutuya konulandan aşırıyordu. [7] İsa, "Kadını rahat bırak" dedi. "Bunu benim gömüleceğim gün için saklasın. [8] Yoksullar her zaman aranızdadır, ama ben her zaman aranızda olmayacağım."*

Resmin Konusu: Marta'nın Evinde Yemek

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında Marta'nın evinde sahnesi resmedilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır.

Folyonun ortasında, İsa'nın Marta'nın evini ziyaret etme sahnesine yer verilmiştir. Sahnenin sağında şarap ve yemek ısıtmak için kullanılan sitla ve authepsae tasvirlerine yer verilmiştir Sitla, üç ayaklı bir ocak üzerine olup altın sarısı rengine sahiptir. Kabın ağız kısmı mavi rengine boyanmıştır. Authepsae ise ayaklı bir tepsi üzerinde dikkati çeker. Oval bir gövdeyle birlikte uzun bir boyna sahip olan obje altın sarısı rengine boyanmıştır. Authepsaenin uç kısmı kırmızı rengine sahiptir muhtemelen şarabın sıcak olduğunu belirtmek için yapılmıştır. Marta, authepseanın yakınında ayakta resmedilmiştir. Kadın, İsa ve havarilerine elleriyle

tuttuğu kabı götürmektedir. Marta, altın sarısı stikharion üzerine koyu lacivert maphorion giyimlidir. Sahnenin merkezinde İsa ve havarileri bir evin içinde yarım daire biçimli masanın etrafında dört havarisi ile oturmaktadır. Masa yeşil renkli olup üzerinde iki kadeh ve ayaklı bir kap vardır. Sahnenin odak noktası İsa'nın ayaklarına yağ süren kadındır. İsa, masanın solunda kırmızı minderli stibadium üzerinde resmedilmiştir. Figür mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa, başını sağa doğru dönerek havarilerine doğru bakarken verilmiştir ve sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın arkasında bir kadın resmedilmiştir. Figür, İsa'nın ayaklarına yağ sürerken verilmiştir. Kadın, lacivert renkli uzun stikharion giyinmiştir. Masada oturan diğer figürlerin bir tanesi hariç tümü genç olup kızıl saçlıdır. Havarilerden biri mavi minderli stibadium üzerinde oturmaktadır. Figür, mavi khiton üzerine açık mavi himation giyinmiştir. Havarilerden diğer dördü ise yan yana resmedilmiştir. Figürlerin tümü İsa'ya doğru bakarken resmedilmiştir ve hepsi altın sarısı khiton giyinmiştir. Fakat himationları farklı renktedir.

Görsel 2. 315. *Marta'nın Evinde Yemek*

Katalog No: 266

Resim No: 2.316.

Folyo No: fol. 193v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῶν προσελθόντων Ἑλλήνων

Çeviri: Gelen Yunanlılar

Kaynak: Yuhanna 12/12-19

Metin *12 Ertesi gün, bayramı kutlamaya gelen büyük kalabalık İsa'nın Yeruşalim'e gelmekte olduğunu duydu. 13 Hurma dalları alarak O'nu karşılamaya çıktılar. "Hozana! Rab'bin adıyla gelene, İsrail'in Kralı'na övgüler olsun!" diye bağırıyorlardı. 14-15 İsa bir sıpa bulup üzerine bindi. Yazılmış olduğu gibi, "Korkma, ey Siyon kızı! İşte, Kralın sıpaya binmiş geliyor." 16 Öğrencileri ilkin bunları anlamadılar. Ama İsa yüceltildikten sonra bu sözlerin O'nun hakkında yazıldığını, halkın bunları O'nun için yaptığını hatırladılar. 17 Lazar'ı mezardan çağırıp ölümden dirilttiği sırada İsa'yla birlikte bulunan kalabalık buna tanıklık etti. 18 İsa'nın bu doğaüstü belirtiyi gerçekleştirdiğini duyan halk O'nu karşılamaya çıktı. 19 Ferisiler ise birbirlerine, "Görüyorsunuz, elinizden hiçbir şey gelmiyor. Bütün dünya O'nun peşine takıldı" dediler.*

Resmin Konusu: Kudüs'e Giriş

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın Kudüs'e giriş olayını anlatır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahnede oran ve orantıya çok dikkat edilmemiştir. Sahnenin sağında ve solunda arka plan olarak ağaç tasvirleri kullanılmıştır. Sahnenin ortasında sıpa üzerinde İsa, İsa'nın solunda/arkasında havariler ve sahnenin sağında İsa'nın önünde Kudüs halkı bulunmaktadır. Sahnenin sağında arka planında kullanılan mimari unsurlar muhtemelen bir şehir tasviridir. Söz konusu şehir İncil'de de belirtildiği gibi Kudüs Kenti olmalıdır. Bir sur içine yerleştirilen şehir adete bir maket gibi resmedilmiştir. Sahnede kullanılan mimari ögeler; altın kapılı bir giriş açıklığı, sur, pencere ve konut manzaralarıdır.

Bir şehrin girişinde geçen olay on dört figürle sınırlandırılmıştır. Büyük oranda anatomiye dikkat edilerek yapılmıştır. Fakat sahnenin sağında yer alan öndeki dört figür hariç diğerlerinin sadece kafaları resmedilmiştir.

Sahnenin solundaki havari figürleri hareket halindedir. Kudüs'e doğru giriş yapan sıpa üzerindeki İsa'yı takip ederken resmedilmişlerdir. Havarilerin tümü khiton üzerine himation giyimli ve halelidirler.

Havarilerden önünde sıpa üzerinde resmedilen İsa, mavi himation üzerine altın sarısı khiton giyimlidir. Uzun saçlı ve haleli olan İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparak sıpa üzerinde Kudüs şehrine doğru ilerlemektedir. İsa'nın bindiği sıpa beyaz renklidir. Sıpanın önünde iki çocuk resmedilmiştir. Bunlardan biri sıpanın önüne doğru eğilmiş kıyafet sererken görülmektedir. Diğer çocuk ise, ona yardım etmektedir. Sıpanın önüne kıyafet seren çocuğun ikonografiye göre çıplak olması gerekirken burada kıyafetli resmedildiği görülmektedir. Üzerinde uzun kırmızı tunik bulunan bu çocuk sıpanın ayaklarının altına mavi bir tunik sermektedir.

Çocukların arkasında Kudüs halkı resmedilmiştir. Kalabalık bir gruptur. Sadece dört tanesi tam boy resmedilmiş olup diğerlerinin sadece başı görülmektedir. Söz konusu dört figürün de başında örtüleri vardır. Figürler himation üzerine khiton giyimlidir. Figürlerden kırmızı pelerinli olan öndekinin sağ elinde palmiye dalı vardır. Ayakta duran figürlerin arkasında ise hurma ağacı görülmektedir.

Görsel 2. 316. *Kudüs'e Giriş*

Katalog No: 267

Resim No: 2.317.

Folyo No: fol. 194r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 12/20-28

Metin:[20] Bayramda tapınmak üzere Yeruşalim'e gidenler arasında bazı Grekler vardı. [21] Bunlar, Celile'nin Beytsayda Kenti'nden olan Filipus'a gelerek, "Efendimiz, İsa'yı görmek istiyoruz" diye rica ettiler. [22] Filipus gitti, bunu Andreas'a bildirdi. Andreas ve Filipus da gidip İsa'ya haber verdiler. [23] İsa, "İnsanoğlu'nun yüceltileceği saat geldi" diye karşılık verdi. [24] "Size doğrusunu söyleyeyim, buğday tanesi toprağa düşüp ölmedikçe yalnız kalır. Ama ölürse çok ürün verir. [25] Canını seven onu yitirir. Ama bu dünyada canını gözden çıkaran onu sonsuz yaşam için koruyacaktır. [26] Bana hizmet etmek isteyen, ardımdan gelsin. Ben neredeysem bana hizmet eden de orada olacak. Baba, bana hizmet edeni onurlandıracaktır. [27] Şimdi yüreğim sıkılıyor, ne diyeyim? 'Baba, beni bu saatten kurtar' mı diyeyim? Ama ben bu amaç için bu saate geldim. [28] Baba, adını yücelt!" Bunun üzerine gökten bir ses geldi: "Adımı yücelttim ve yine yücelteceğim."

Resmin Konusu: Yunanlıların İsa'yı Görmek İstemesi

İkonografik çözümleme: Folyonun üstüne bulunan sahne, Yunanlıların İsa'yı Görmek İstemesi olayını aktarmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mimari arka kullanılmamıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

İncil'e göre resmedilen sahne sağdan sola doğru okunmalıdır. Sahnenin sağında kalabalık bir asker topluluğuna yer verilmiştir. Bunlar İsa ile görüşmek isteyen Yunanlılardır. Figürlerin tümü kızıl saçlı e sakalsızdır. Sadece üçü tam boy resmedilmiş olup diğerlerinin sadece başı görülmektedir. Figürlerin tam karşısında Filipus resmedilmiştir. Figür, altın sarısı khiton üzerine yeşil himation giyinmiş olup kızıl saçlı ve sakalsızdır. Ardından Filipus İkinci kez resmedilmiştir lakin bu kez aynı renkte kıyafetler içinde verilmemiştir. Figür, altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Filiphus, Andreas ile konuşmaktadır.

Adreas, sakalsız ve altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyinmiştir. Adreas, sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. Ardından Filiphus ve başka bir öğrenci daha İsa'nın yanına gitmesi resmedilmiştir. Filiphus, altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Diğer figür ise gri saçlı ve sakallı olup, altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyinmiş olduğu görülmektedir. İsa, arkalıksız ve düz ayaklı bir taht üzerine verilmiştir. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Filiphus, sol elini İsa'ya doğru kaldırmış Yunanlıların onu görmek istemesini anlamaktadır.

Görsel 2. 317. *Yunanlıların İsa'yı Görmek İstemesi*

Katalog No: 268

Resim No: 2.318.

Folyo No: fol. 195r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 13/2

Metin: [2] Akşam yemeği sırasında İblis, Simun İskariot'un oğlu Yahuda'nın yüreğine İsa'ya ihanet etme isteğini koymuştu bile.

Resmin Konusu: Son Akşam Yemeği

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne oldukça yalın bir anlatıma sahiptir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. İsa ve on iki havarisi uzun ve sigma biçimli biçimli siyah renkli yemek masasının etrafında resmedilmiştir. Masanın gövdesi mavi örtülü olup altın yaldızlı süslemelere sahiptir. Masanın bir ucunda İsa diğer ucunda ise Petrus dikkati çeker. Her iki figür stibadium üzerine uzanırken verilmiştir. Masanın ortasında içinde büyük bir balık bulunan bir tabak ve iki kalis vardır. Objelerin hepsi altın sarısı rengine boyanmıştır. Ayrıca her bir havarinin önünde bir parça ekmek vardır. Sahnenin solunda yer alan İsa, mavi khiton üzerine ve altın sarısı himation giyimlidir. Sağ eliyle de takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın arkasında şematik olarak çizilmiş üçgen alınlıklı bir yapı görülmektedir. Masanın diğer ucunda Petrus oturmaktadır. Figür, yeşil minderli stibadium üzerinde resmedilmiştir. Altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyimli olan figür, gri saçlı ve sakallıdır. Masanın ortasında sol elini masadaki tabağa uzatan havari muhtemelen Yahuda'dır. Çünkü, havarilerin tümü haleli resmedilirken Yahuda halesizdir. Masadaki tüm havariler altın sarısı khiton üzerine himation giyinmiştir. Havarilerin bakış açıları çeşitlilik gösterir. Havariler ikişerli grup halinde birbirine bakarken resmedilirken İsa'nın yanında oturan havari başını ona doğru eğmiş sevgisini gösterir şekilde resmedilmiştir.

Sahnenin sağında, authepsae dikkati çeker. Şarap ısıtmak için kullanılan bu obje altın sarısı rengine boyanmıştır. İçinde bulunan sıvının sıcak olduğunu belirtmek amacıyla üst kısmı kırmızıya boyanmıştır.

Görsel 2. 318. *Son Akşam Yemeği*

Katalog No: 269

Resim No: 2.319.

Folyo No: fol. 195v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim-metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τοῦ νιπτῆρος

Çeviri: Leğen

Kaynak: Yuhanna 13/2-9

Metin: *[2] Akşam yemeği sırasında İblis, Simun İskariot'un oğlu Yahuda'nın yüreğine İsa'ya ihanet etme isteğini koymuştu bile. [3] İsa, Baba'nın her şeyi kendisine teslim ettiğini, kendisinin Tanrı'dan çıkıp geldiğini ve Tanrı'ya döneceğini biliyordu. [4] Yemekten kalktı, üstlüğünü bir yana koydu, bir havlu alıp beline doladı. [5] Sonra bir leğene su doldurup öğrencilerin ayaklarını yıkamaya ve beline doladığı havluyla kurulamaya başladı. [6] İsa, Simun Petrus'a geldi. Simun, "Ya Rab, ayaklarımı sen mi yıkayacaksın?" dedi. [7] İsa ona şu yanıtı verdi: "Ne yaptığımı şimdi anlayamazsın, ama sonra anlayacaksın." [8]* Petrus*, "Benim ayaklarımı asla yıkamayacaksın!" dedi. İsa, "Yıkamazsam yanımda yerin olmaz" diye yanıtladı. [9] Simun Petrus, "Ya Rab, o halde yalnız ayaklarımı değil, ellerimi ve başımı da yıka!" dedi.*

Resmin Konusu: İsa, Havarilerin Ayaklarını Yıkaması

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın havarilerinin ayaklarını yıkaması konusunu aktarmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mimari arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. İsa, sahnenin solunda resmedilmiştir. Figür, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Ayrıca belinde baklava desenli beyaz epigonation bağlıdır. İsa'nın ensesine kadar uzanan kızıl saçları vardır. Figür, hafif öne doğru eğilmiş mandatum olarak adlandırılan ayak yıkama havuzunda havarinin sağ ayağının yıkarken resmedilmiştir. Havariler, çoklu oturma yeri olan arkalıksız bir taht üzerine otururken resmedilmiştir. Figürler haleli bir görünüme sahip olup altın sarısı khitonlarının üzerine açık renklere sahip

himationlar giymişlerdir. Havarilerden üçü gri saçlı ve sakallı, üçü kızıl saçlı ve sakallı ve diğer altısı ise kızıl saçlı ve sakalsız olarak tasvir edilmiştir.

Ayaklarını yıkatmak için sıralarını bekleyen havarilerden biri gri saçlı ve sakallıdır. Altın sarısı khiton üzerine kahverengi himation giymiş ve sağ elini başına koyarken resmedilmiştir. Diğer havariler ise ayaklarını yıkamak için sıra beklerken betimlenmiştir.

Görsel 2. 319. *İsa, Havarilerin Ayaklarını Yıkaması*

Katalog No: 270

Resim No: 2.320.

Folyo No: fol. 196r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 13/21-30

Metin: [21] İsa bunları söyledikten sonra ruhunda derin bir sıkıntı duydu. Açıkça konuşarak, "Size doğrusunu söyleyeyim, sizden biri bana ihanet edecek" dedi. [22] Öğrenciler, kimden söz ettiğini merak ederek birbirlerine baktılar. [23] Öğrencilerinden biri İsa'nın göğsüne yaslanmıştı. İsa onu severdi. [24] Simun Petrus bu öğrenciye, kimden söz ettiğini İsa'ya sorması için işaret etti. [25] O da İsa'nın göğsüne yaslanmış durumda, "Ya Rab, kimdir o?" diye sordu. [26] İsa, "Lokmayı sahana batırıp kime verirsem odur" diye yanıtladı. Sonra lokmayı batırıp Simun İskariot'un oğlu Yahuda'ya verdi. [27] Yahuda lokmayı alır almaz Şeytan onun içine girdi. İsa da ona, "Yapacağını tez yap!" dedi. [28] Sofrada oturanların hiçbiri, İsa'nın ona bu sözleri neden söylediğini anlamadı. [29] Para kutusu Yahuda'da olduğundan, bazıları İsa'nın ona, "Bayram için bize gerekli şeyleri al" ya da, "Yoksullara bir şey ver" demek istediğini sandılar. [30] Yahuda lokmayı aldıktan hemen sonra dışarı çıktı. Gece olmuştu.

Resmin Konusu: Yahuda'nın İhanetinin Duyurulması

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne Yahuda'nın ihanetinin duyurulması olayına yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

İsa ve on iki havarisi uzun ve sigma biçimli biçimli mavi renkli yemek masasının etrafında resmedilmiştir. Masanın gövdesi lacivert örtülü olup altın yaldızlı süslemelere sahiptir. Masanın bir ucunda İsa diğer ucunda ise Petrus dikkati çeker. Her iki figür stibadium üzerine uzanırken verilmiştir. Masanın ortasında içinde büyük bir balık bulunan bir tabak ve iki kalis vardır. Objelerin hepsi altın sarısı rengine boyanmıştır. Ayrıca her bir havarinin önünde bir parça ekmek vardır. Sahnenin solunda yer alan İsa, mavi khiton üzerine ve altın sarısı himation giyimlidir. Sağ eliyle de takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın arkasında şematik

olarak çizilmiş üçgen alınlıklı bir yapı görülmektedir. Masanın diğer ucunda Petrus oturmaktadır. Figür, kırmızı minderli stibadium üzerinde resmedilmiştir. Altın sarısı khiton üzerine mavi himation giyimli olan figür, gri saçlı ve sakallıdır. Masanın ortasında sol elini masadaki tabağa uzatan havari muhtemelen Yahuda'dır. Çünkü, havarilerin tümü haleli resmedilirken Yahuda halesizdir. Masadaki tüm havariler altın sarısı khiton üzerine himation giyinmiştir. Havarilerin bakış açıları çeşitlilik gösterir. Havariler ikişerli grup halinde birbirine bakarken resmedilirken İsa'nın yanında oturan havari başını ona doğru eğmiş sevgisini gösterir şekilde resmedilmiştir.

Görsel 2. 320. *Yahuda'nın İhanetinin Duyurulması*

Katalog No: 271

Resim No: 2.321.

Folyo No: fol. 196v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 13/31

Metin: [31] Yahuda dışarı çıkınca İsa, "İnsanoğlu şimdi yüceltildi" dedi. "Tanrı da O'nda yüceltildi.

Resmin Konusu: Yahuda'nın Pazarlığı

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, Yahuda'nın pazarlığı konusunu aktarmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mimari arka plan kullanılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahnenin merkezinde Yahuda, sağında askerler ve solunda ise insan topluluğu resmedilmiştir. Yahuda, altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Halesiz resmedilen figür, kızıl saçlı ve sakalsızdır. Figür iki kolunu yana açarak yanındaki insanlar konuşurken resmedilmiştir. Sahnenin solunda dört erkek resmedilmiştir. Bunlardan üçü tam boy verilmiştir. Figürlerin hepsinin başında örtü vardır ve uzun tunik giymişlerdir. Öndeki yani Yahuda'ya yakın olan figürün elinde, para kesesi dikkati çeker. Kese, Yahuda'nın yaptığı ihanet karşılığı alacağı ödülü simgeler. Sahnenin sağında askerlere ve sivil figüre yer verilmiştir. Önde resmedilen halktan kişi olan bu figür, uzun tunik giyinmiş ve başında kırmızı örtüsü vardır. Arkasındaki askerlerin tümü gençtir ve sakalsızdır. Figürlerin, askeri kıyafetler için resmedildiği görülür.

Görsel 2. 321. *Yahuda'nın Pazarlığı*

Katalog No: 272

Resim No: 2.322.

Folyo No: fol. 197r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 14: 1-4

Metin: *[1] Yüreğiniz sıkıntıyla çalkanmasın, Tanrı'ya iman edin, bunun yanı sıra bana da iman edin. [2] Babam'ın evinde kalınacak çok yer vardır. Olmasaydı, size yer hazırlamaya gidiyorum, der miydim? [3] Gidip size yer hazırladıktan sonra, yeniden gelip sizi yanıma alacağım; öyle ki, benim bulunduğum yerde olasınız. [4] Gideceğim yerin yolunu biliyorsunuz.*

Resmin Konusu: İsa'nın Havarilere Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, İsa'nın havarilere öğretisini aktarmaktadır. Sahnenin sağında ağaç tasvirlerine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

İsa, sağ eliyle takdis işareti yaparken, sol eliyle altın yaldızlı kapalı bir kitap tutmaktadır. Başı izleyiciye dönük bir şekilde resmedilmiştir. İsa, olgun bir görünüme sahiptir ve mavi khiton üzerine sağ kolunu açıkta bırakan altın yaldızlı bir himation giyimlidir. İsa'nın üzerinde oturduğu taht arkalıksız ve düz ayaklıdır. İsa'nın solunda ve sağında altılı gruplar halinde havariler yer almaktadır. Havarilerin tümü khiton üzerine himation giyimli ve altın yaldız halelidirler.

Görsel 2. 322. *İsa'nın Havarilere Öğretisi*

Katalog No: 273

Resim No: 2.324.

Folyo No: fol. 198v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim ve altta metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 14:31

Metin: [31] Ama dünya Baba'yı sevdiğimi anlasın diye, Baba'nın bana verdiği buyruk uyarınca iş görüyorum ben. "Kalkın, buradan gidelim."

Resmin Konusu: İsa'nın Zeytin Dağına Gitmesi

İkonografik çözümleme: Folyonun üst kısmında yer alan sahne, İsa'nın Zeytin Dağına gitmesi konusunu aktarmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mimari arka plan kullanılmamıştır. Fakat sağda ve solda ağaç tasvirleri görülür. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnede, İsa ve on bir havarisi ayakta arka arkaya dizilmiş şekilde resmedilmiştir. Sahnenin sağında başta İsa vardır. Figür, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Başını arkasına doğru çevirmiş havarilerine bakarken resmedilmiştir. Herhangi bir yazıt olmadığı için havarilerinin kimliği bilinmemektedir. Fakat tüm havarileri haleli resmedilmiş olup, altın sarısı khitonlu resmedildiği görülmektedir.

Görsel 2. 323. *İsa'nın Zeytin Dağına Gitmesi*

Katalog No: 274

Resim No: 2.324

Folyo No: fol. 200r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 1/1-8

Metin: *[1]"Kösteklenmeyesiniz diye bunları size söyledim.[2] Sizleri sinagog dışı edecekler. Gerçekten, öyle bir dönem geliyor ki, sizi öldüren herkes Tanrı'ya hizmet ettiğini sanacak.[3] Bunları yapacaklar çünkü ne Baba'yı tanıdılar, ne de beni.[4] Ama bunları size söyledim. Öyle ki, dediklerimin vakti geldiğinde bunları size bildirdiğimi anımsayasınız. "Bunları size başlangıçtan bildirmedim, çünkü sizinle birlikteydim.*

Resmin Konusu: İsa'nın Öğretisi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın havarilere öğretisini aktarmaktadır. Sahnenin sağında ağaç tasvirlerine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

İsa, kollarını iki yana açmış biçimde verilmiştir. İsa, olgun bir görünüme sahiptir ve mavi khiton üzerine sağ kolunu açıkta bırakan altın yaldızlı bir himation giyimlidir. İsa'nın üzerinde oturduğu taht arkalıksız ve düz ayaklıdır. İsa'nın solunda ve sağında altılı gruplar halinde havariler yer almaktadır. Havarilerin tümü khiton üzerine himation giyimli ve altın yaldız halelidirler.

Görsel 2. 324. *İsa'nın Öğretisi*

Katalog No: 275

Resim No: 2.325.

Folyo No: fol. 201v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 17: 1-12

Metin: *[1]İsa bunları söyledikten sonra gözlerini göğe yükselterek dua etti: "Ya Baba, vakit geldi. Oğlunu yücelt ki Oğul da seni yüceltsin. [2] Çünkü sen O'na tüm insanlık üzerinde yetki verdin; öyle ki O'na verdiklerinin tümüne sonsuz yaşam versin. [3] Sonsuz yaşam, seni tek gerçek Tanrı'yı ve göndermiş olduğun İsa Mesih'i bilmeleridir. [4] Seni yeryüzünde yücelttim. Yapmam için bana verdiğin işi sonuçlandırdım. [5] Şimdi ya Baba, dünya olmadan önce yanında taşıdığım yücelikle katında beni yücelt. [6] "Dünyadan bana vermiş olduğun insanlara adını açıkladım. Senindiler; onları bana verdin ve sözünü tuttular. [7] Şimdi biliyorlar ki bana verdiklerinin tümü sendendir. [8] Bana verdiğin sözleri onlara verdim. Onlar da kabul etti. Gerçekten senden geldiğimi anladılar ve beni senin gönderdiğine iman ettiler. [9] "Onlar için dilekte bulunuyorum. Dünya için değil, bana verdiklerin için dilekte bulunuyorum. Çünkü onlar senindir. [10] Benimkilerin tümü senindir, seninkiler de benim. Ve ben onlarda yüceldim. [11] Artık dünyada değilim, ama onlar dünyadadır. Sana geliyorum, ya kutsal Baba! Bana vermiş olduğun adınla onları koru ki bizim gibi bir olsunlar. [12] Onlarla birlikte olduğum sürece bana vermiş olduğun adının gücüyle onları korudum. Onları sakladım, mahvolan oğuldan başka onlardan hiçbiri mahvolmadı. Öyle ki, Kutsal Yazı yerine gelsin.*

Resmin Konusu: İsa Zeytin Dağında

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın Zeytin Dağında duası olayı aktarılmıştır. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Lakin ağaç tasvirlerine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Folyonun sağında, İsa zeytin sağında resmedilirken Folyonun altında ise zeminde dizinin üzerine oturmuş on bir havarisine yer verilmiştir. İsa, lacivert khiton üzerine altın sarısı

himation giyinmiştir. Dizinin üzerine oturmuştur ve ellerini açıp dua etmektedir. Zemin de oturan havariler ise haleli resmedilmiştir. Figürlerin tümü altın sarısı khiton giyinmiştir, Üstlerinde yer alan himation ise açık renklere sahiptir.

Görsel 2. 325. *İsa Zeytin Dağında*

Katalog No: 276

Resim No: 2.326.-2.327. ve 2.328.

Folyo No: fol. 202v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim ve en alt kısmında metin olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 18/1-10

Metin: *[1]İsa duasında bunları söyledikten sonra, öğrencileriyle birlikte Kidron Deresi'nin karşı yakasına geçti. Orada bir bahçe vardı. İsa ile öğrencileri oraya girdi. [2] O'nu ele veren Yahuda da bu bahçeyi biliyordu. Çünkü İsa öğrencileriyle çoğu kez orada buluşurdu. [3] Yahuda yanına bir asker birliği ve başrahiplerle Ferisiler'in gönderdiği kolcuları aldı. Fenerlerle, meşalelerle, silahlarla oraya geldiler. [4] İsa başına geleceklerin tümünü bildiğinden ileriye doğru adım atarak onlara sordu: "Kimi arıyorsunuz?" [5] "Nasıralı İsa'yı" dediler. İsa, "Ben'im"diye yanıtladı. İsa'yı ele veren Yahuda da onlarla birlikte duruyordu. [6] İsa onlara, "Ben'im"der demez, geri geri çekilip yere düştüler. [7] Bunun üzerine İsa yeniden, "Kimi arıyorsunuz?"diye sordu. "Nasıralı İsa'yı" dediler. [8] İsa yanıtladı: "Size benim, dedim. Madem beni arıyorsunuz, bırakın bunları gitsinler." [9] Söylediği şu söz yerine gelsin diye oldu bu: "Bana verdiklerinden hiçbirini yitirmedim. " [10] Simon Petros yanında taşıdığı kılıcı çekerek başrahibin uşağına indirdi ve onun sağ kulağını kesti. Uşağın adı Malhos'tu.*

Resmin Konusu: İsa'nın On Bir Havarisiyle Konuşması, Yahuda'nın İsa'yla Konuşması ve Yahuda'nın İhaneti

İkonografik çözümleme: Folyoda üç sahneye yer verilmiştir. Bunlardan ilki İsa'nın on bir havarisi ile konuşması, İkincisi Yahuda'nın İsa ile konuşması ve üçüncü ise Yahuda'nın İhanetidir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnelerde; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnelerin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Birinci sahnede, İsa'nın on bir havarisi ile konuşmasın yer verilmiştir. İsa, sahnenin merkezinde sağında ve sağında havarileri ile tasvir edilmiştir. İsa, ayakta ve haleli resmedilmiştir. Figür, mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa, sağ eliyle

takdis işareti yaparken sol eliyle beyaz tomar tutar. İsa'nın sağ yanında altı havarisi yer alır. Bunlardan öndeki gri saçlı ve sakallı, diğer ikisi kızıl saçlı ve genç resmedilmiştir. Havarilerin tümü altın sarısı khiton üzerine açık renklere sahip himation giyinmişlerdir. Figürler, İsa'ya doğru bakarken sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadırlar. İsa'nın solunda ise beş havarisi vardır. Bunlardan öndeki kızıl saçlı ve sakallıdır. Biri gri saçlı ve gri sakallıdır. Son üç havari ise sakalsız ve genç resmedilmiştir. Figürlerin tümü altın sarısı khiton giyinmiştir. Figürler, İsa'ya doğru bakarken sağ elleriyle takdis işareti yapmaktadırlar. İkinci sahnede, Yahuda'nın İsa ile konuşması sahnesine yer verilmiştir. Figür bakımından kalabalık olan Sahnenin merkezinde İsa ve bir askere yer verilmiştir. İsa, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa, Yahuda'ya takdis işareti yaparken resmedilmiştir. Yahuda, Sahnenin sağında altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Figür, halesizdir. Yahuda'nın arkasında askerler yer alır. Bunlar biri hariç tümü zemine düşmüş şekilde resmedilmiştir. Askerlerin ellerinde meşalesi, kalkanları ve mızrakları vardır. Sahnenin solunda İsa'nın altı havarisi vardır. Hepsi haleli olup altın sarısı khiton üzerine himation giyinmiştir.

Üçüncü sahnede Yahuda'nın İhaneti olayı resmedilmiştir. Sahnenin merkezinde askerlerin arasında İsa ve İsa'ya doğru hamle yapmış Yahuda yer almaktadır. İsa mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Sahnenin solunda Simun, başrahibin Malkus adındaki kölesinin sağ kulağını kesme anına yer verilmiştir. Petrus, altın sarısı khiton üzerine yeşil himation giyimlidir. Kahverengi saçlı ve sakalsız olan Malkus ise kırmızı bir tunik giyimlidir. İsa ve Yahuda'nın arkasındaki kalabalık topluluk, İsa'yı tutuklamaya gelen askerlerdir. En sağdaki figür dışında hepsinin elinde mızrak ve balta bulunmaktadır. Figürlerin tümü kısa tunikli ve gençtir. Sahnenin sağındaki asker elindeki palmiye dalıyla dikkati çekmektedir.

Görsel 2. 326. *İsa'nın On Bir Havarisiyle Konuşması*

Görsel 2. 327. *Yahuda'nın İsa'yla Konuşması*

Görsel 2. 328. *Yahuda'nın İhaneti*

Katalog No: 277

Resim No: 2.229 ve 2.230.

Folyo No: fol. 203v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim, ortada metin-resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 18/12-17

Metin: *12 Bunun üzerine komutanla buyruğundaki asker bölüğü ve Yahudi görevliler İsa'yı tutup bağladılar. 13 O'nu önce, o yıl başkâhin olan Kayafa'nın kayınbabası Hanan'a götürdüler. 14 Halkın uğruna bir tek adamın ölmesinin daha uygun olacağını Yahudi yetkililere telkin eden Kayafa idi. 15 Simun Petrus'la başka bir öğrenci İsa'nın ardından gidiyorlardı. O öğrenci başkâhinin tanıdığı olduğu için İsa'yla birlikte başkâhinin avlusuna girdi. 16 Petrus ise dışarıda, kapının yanında duruyordu. Başkâhinin tanıdığı öğrenci dışarı çıkıp kapıcı kızla konuştu ve Petrus'u içeri getirdi. 17 Kapıcı kız Petrus'a, "Sen de bu adamın öğrencilerinden değil misin?" diye sordu.*

Resmin Konusu: İsa'nın Başkâhinin Babası Hanan'ın Huzuruna Çıkması ve Petrus'un, kapıcı kızla konuşması

İkonografik çözümleme: Folyoda iki ayrı sahne resmedilmiştir. Birinci sahnede İsa'nın Başkâhin Kayafa tarafından soruşturulması İkinci sahnede ise Petrus'un ilk inkarı olayları resmedilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. İsa'nın başkâhinin babası Hanan'ın huzuruna çıkması konulu resim oldukça figür bakımından zengindir. Sahne, mimari ögeler ve bitkisel tasvirler içeren bir arka plana sahiptir. Sahnenin sol tarafında, elleri bağlanmış İsa askerler tarafından Hanan'ın huzuruna götürülürken betimlenmiştir. Sağ tarafta ise Hanan'ın adamlarıyla İsa'nın beklemesine yer verilmiştir. Sahnenin solunda, İsa'nın arkasında altı figüre yer verilmiştir. Bunlardan üç tanesi asker diğer üçü ise anonim figürdür. Askerlerin tümü kısa tunik altına beyaz çizme giyinmiştir ve kızıl saçlıdır. Askerlerden ikisi İsa'yı tutarken diğeri ise elinde mızrak taşırken resmedilmiştir. Anonim figürlerden ilki kızıl saçlı ve sakallı olup koyu renkli himation giyinmiştir. En sondaki iki kişi ise himationlu ve sandaletli resmedilmiş olup kızıl saçlı ve

sakallıdır. Halesiz resmedilen bu anonim figürler önceki resimlerde yer alan havarileri andırmaktadır. Haleleri olmadığı için muhtemelen bunlar halktan kişiler olarak tanımlanabilir.

Sahnenin sağında arkalıksız düz ayaklı bir taht üzerinde Başkâhin Hanan dikkati çeker. Figürün başında kırmızı bir örtü vardır ve mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Başkahin, sağ elini kaldırmış askerleriyle konuşurken resmedilmiştir. Figürün yakınında iki anonim ve iki asker figürü resmedilmiştir. Bunlardan anonim olanlar kâhinin hemen yanındadır. Her ikisinde başlarında vardır muhtemelen bunlar Hanan'ın yardımcısı olmalıdır. Figürler uzun sakallı olup koyu renkli himation giyinmiştir. Askerler ise, zırhlı kıyafetler içinde resmedilmiştir. Askerlerden biri sakalsız ve dalgalı saçlı olup mavi tunik altına mavi pantolon giyinmiş olup kırmızı pelerini vardır. Diğer asker ise, kızıl saçlı ve sakallıdır. Sağ elinde mızrağı ve başındaki mavi başlığı ile resmedilmiştir. Figür, İsa'ya doğru bakar.

Folyonun orta sağ köşesinde Petrus'un, kapıcı kızla konuşması sahnesine yer verilmiştir. Petrus'la birlikte başkahinin öğrencisiyle kâhinin evinin avlusuna gitmiştir. Avludaki kapıcı kız onlarla karşılaşmıştır. Figür, uzun mavi tunikli ve gençtir. Başkahinin kapıcı kızı Petrusla konuşmaktadır. İsa'yı inkar eden Petrus, altın sarısı khiton üzerine açık pembe himation giyinmiştir.

Görsel 2. 329. *İsa'nın Başkâhin Kayafa'nın Huzuruna Çıkması*

Görsel 2. 330. *Petrus'un, kapıcı kızla konuşması*

Katalog No: 278

Resim No: 2.331-2.233 ve 2.334.

Folyo No: fol. 204r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 18/19-27

Metin: *[19] Başkâhin İsa'ya, öğrencileri ve öğretisiyle ilgili sorular sordu. [20] İsa onu şöyle yanıtladı: "Ben söylediklerimi dünyaya açıkça söyledim. Her zaman bütün Yahudiler'in toplandıkları havralarda ve tapınakta öğrettim. Gizli hiçbir şey söylemedim. [21] Beni neden sorguya çekiyorsun? Konuştuklarımı işitenlerden sor. Onlar ne söylediğimi biliyorlar." [22] İsa bunları söyleyince, yanında duran görevlilerden biri, "Başkâhine nasıl böyle karşılık verirsin?" diyerek O'na bir tokat attı.[23] İsa ona, "Eğer yanlış bir şey söyledimse, yanlışımı göster!" diye yanıtladı. "Ama söylediklerim doğruysa, niçin bana vuruyorsun?" [24] Bunun üzerine Hanan, O'nu bağlı olarak Başkâhin Kayafa'ya gönderdi. [25] Simun Petrus hâlâ ateşin yanında durmuş ısınıyordu. O'na, "Sen de O'nun öğrencilerinden değil misin?" dediler. "Hayır, değilim" diyerek inkâr etti. [26] Başkâhinin kölelerinden biri, Petrus'un, kulağını kestiği adamın akrabasıydı. Bu köle Petrus'a, "Bahçede, seni O'nunla birlikte görmedim mi?" diye sordu. [27] Petrus yine inkâr etti ve tam o anda horoz öttü.*

Resmin Konusu: İsa'nın Hanan'ın Huzuruna Çıkması (üst) İsa, Vali Kafaya'nın Karşısında (orta) ve Petrus'un İkinci ve Üçüncü İnkarı (alt)

İkonografik çözümleme: Folyoda üç ayrı sahne resmedilmiştir. Üstte; İsa'nın Hanan'ın huzuruna çıkması, ortada; İsa Vali Kafaya'nın önünde ve altta ise Petrus'un inkârı olayları tasvir edilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. İsa'nın Hanan'ın huzuruna çıkması konulu resim figür bakımından zengindir. Sahnede arka plan olarak mimari ögeler ve bitkisel tasvirler kullanılmıştır. İsa, sahnenin merkezinde yer almaktadır. Figür lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa'nın sağında askerler solunda ise Hanan ve yardımcıları resmedilmiştir. Hanan, düz ayaklı arkalıksız bir taht üzerinde otururken resmedilmiştir. Figür, kırmızı himation üzerine altın sarısı khiton

giyinmiş olup başında kırmızı bir örtüsü ile dikkati çeker. Hanan ellerini göğüs hizasında kaldırmış İsa'ya doğru bakarken resmedilmiştir. Figürün yanındaki iki yardımcı ise, khiton üzerine himation giyinmiştir. Figürlerden biri yaşlı diğeri ise gençtir. Her ikisi de İsa'yı götürmek için gelen askerlere doğru bakmaktadır. İsa'nın sağında, altı asker resmedilmiştir. Bunlardan sadece dördü tam boy tasvir edilmiş olup ikisinin ise sadece başları görülmektedir. Askerlerden biri İsa'nın kolunu tutup onu bir şey anlatırken resmedilmiş olup diğerleri ise ayakta beklemektedir. Hepsi tunik, zırh ve pelerin giyimlidir. Figürlerin bazılarında mızrak vardır. Askerlerin tümü kızıl saçlı ve sakalsız olup genç bir görünüme sahiptir.

Folyonun orta sağ köşesinde İsa'nın Vali Kafaya karşısında çıkarılması olayına yer verilmiştir. Sahnenin sağında mimari bir yapı önünde arkalıksız, düz ayaklı bir taht üzerine Vali Kafaya resmedilmiştir. Figür, Kısa mavi tunikli, altın zırhlı ve kırmızı pelerinlidir. Vali, kısa kahve saçlı ve sakallı olup, sağ elini İsa'ya doğru kaldırmış onunla konuşurken resmedilmiştir. İsa ise mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Kızıl saçlı ve sakallı olan figür sağ eliyle takdis işareti yapmaktadır. İsa'nın hemen arkasında asker topluluğu resmedilmiştir. Bu figürlerden üç tanesi tam boy verilmiş olup diğerlerinin sadece başı görülmektedir. Figürlerin hepsi kısa kızıl saçlı ve sakallıdır. Tümü, askeri kıyafetler içinde tasvir edilmiştir.

Petrus'un inkârı konulu sahne folyonun altında resmedilmiştir. Bu sahneyi soldan sağa doğru okumak gerekir. Bu sahnenin solunda avluda biri kadın iki hizmetçi ile konuşan Petrus, ortada iki kez iki ayrı hizmetli ile tasvir edilen Petrus ve sahnenin en sağında yanında horozla resmedilmiş Petrus vardır. Resim soldan sağa doğru okunmalıdır.

Sahnenin solunda bir ocağın arkasında iki hizmetçi ve Petrus resmedilmiştir. Ocağın ucunda bulunan ve kadın olduğu anlaşılan hizmetçi kızıl kahve rengi uzun saçlıdır ve vücudunu örten açık pembe tunik giyimlidir. Petrus'la konuşan bu hizmetli arasında, ocağın arkasında resmedilmiş ikinci bir hizmetli dikkati çekmektedir. Ocağın solunda ve arkasında resmedilmiş Petrus'un üzerinde altın sarısı himation üzerine kahverengi khiton bulunmaktadır. Beyaz saçlı ve beyaz sakallı tasvir edilen Petrus, her iki elini havaya kaldırmış hizmetçilere İsa'yı inkâr etmektedir. Sahnenin ortasında Petrus iki kez resmedilmiştir. Evin bahçesinde Petrus yine hizmetçilerinden biriyle konuşmaktadır. Uzun kahverengi saçlara sahip hizmetçisi kırmızı mavi pelerin giyimlidir. Her iki elini göğüs hizasında kaldırmış Petrus'a bir şey anlatmaktadır. Petrus'un üçüncü tasvirinde ise erkek ile

konuştuğu anlaşılmaktadır. İncil'e göre bu adam orada bulunan halktan biridir. Figür kısa tuniklidir. Sahnenin en sağında ise İncil'de anlatılan horoz dikkati çekmektedir. Kahverengi kanatları ve kırmızı ibiği ile ayakta tasvir edilen horoz, siyah damarlı lacivert mermer bir sütun üzerindedir. Sütunun kaidesi ve başlığı altın sarısı renklidir. Sütunun önünde ise bir mimari elemana sol elini dayayıp düşünen Petrus yer almaktadır.

Görsel 2. 331. *İsa'nın Kayafa'nın Huzuruna Çıkması*

Görsel 2. 332. *İsa, Vali Pilatus'un Karşısında*

Görsel 2. 333. *Petrus'un İkinci ve Üçüncü İnkârı*

Katalog No: 279

Resim No: 2.334 ve 2.335.

Folyo No: fol. 204v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 18: 28-38

Metin*: [28] Sabah erkenden Yahudi yetkililer İsa'yı Kayafa'nın yanından alarak vali konağına götürdüler. Dinsel kuralları bozmamak ve Fısıh yemeğini yiyebilmek için kendileri vali konağına girmediler. [29] Bunun üzerine Pilatus dışarı çıkıp yanlarına geldi. "Bu adamı neyle suçluyorsunuz?" diye sordu. [30] Ona şu karşılığı verdiler: "Bu adam kötülük eden biri olmasaydı, O'nu sana getirmezdik." [31] Pilatus, "O'nu siz alın, kendi yasanıza göre yargılayın" dedi. Yahudi yetkililer, "Bizim hiç kimseyi ölüm cezasına çarptırmaya yetkimiz yok" dediler. [32] Bu, İsa'nın nasıl öleceğini belirtmek için söylediği sözler yerine gelsin diye oldu. [33] Pilatus yine vali konağına girdi. İsa'yı çağırıp O'na, "Sen Yahudiler'in Kralı mısın?" diye sordu [34] İsa şöyle karşılık verdi: "Bunu kendiliğinden mi söylüyorsun, yoksa başkaları mı sana söyledi?" [35] Pilatus, "Ben Yahudi miyim?" dedi. "Seni bana kendi ulusun ve başkâhinlerin teslim ettiler. Ne yaptın?" [36] İsa, "Benim krallığım bu dünyadan değildir" diye karşılık verdi. "Krallığım bu dünyadan olsaydı, yandaşlarım, Yahudi yetkililere teslim edilmemem için savaşırlardı. Oysa benim krallığım buradan değildir." [37] Pilatus, "Demek sen bir kralsın, öyle mi?" dedi. İsa, "Kral olduğumu sen söylüyorsun" karşılığını verdi. "Ben gerçeğe tanıklık etmek için doğdum, bunun için dünyaya geldim. Gerçekten yana olan herkes benim sesimi işitir." [38] Pilatus O'na, "Gerçek nedir?" diye sordu.*

Resmin Konusu: İsa'nın Pilatus Karşısına Çıkması

İkonografik çözümleme: Folyoda iki ayrı sahne resmedilmiştir. Her iki resimde İsa'nın Pilatus'un karşısına çıkmasını konu alır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Folyonun üst kısmında yer alan İsa'nın Pilatus'a getirilmesi konulu sahneyi soldan sağa doğru okumak gerekir. Sahne bir ağaçla ikiye ayrılmıştır. Sahnenin solunda İsa'nın elleri bağlanmış askerler tarafından valinin huzuruna götürülmesi olayı resmedilmiştir. Sahnenin sağında ise, İsa'a valinin huzurundadır. Sahnenin solunda İsa ve asker tasvirleri vardır. Toplamda dört asker resmedilmiştir. Bunlar üçü İsa'nın arkasında diğer ikisi ise önündedir. Arkadaki askerlerin tümü tam boy verilmiştir. Askerlerin ellerinde mızrakları vardırİsa, askerlerin arasında altın sarısı khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Figür adım atar pozisyonda resmedilmiştir. İsa'nın elleri arkadan bağlanmıştır. Öndeki iki asker ise kırmızı tunikli, kırmızı pantolonlu ve beyaz uzun çizmelidir. Ellerinde mızrakları vardır. Sahnenin İkinci kısmında askerler tarafından İsa Vali Pilatus karşısına çıkarılmıştır. Vali, bir taht üzerinde mimari bir yapının önünde resmedilmiştir. Vali, mavi tunik üzerine altın sarısı bir zırh giyinmiştir. Uzun kahverengi saçlı ve sakallı olan figür genç bir görünüme sahiptir. Sağ elini İsa'ya doğru kaldırmış onunla konuşurken resmedilmiştir. Valinin oturduğu taburenin oturma kısmı kırmızı minderlidir. Taburenin ayakları çaprazdır ve altın sarısı renklidir. Valinin yanında iki hizmetçisi vardır. Her ikisi de tunikli ve baş örtülüdür. Valinin karşısında İsa ve üç asker resmedilmiştir. Vali İsa'yı sorgulamaktadır. İsa, yine aynı kıyafetlerle verilmiştir.

Folyonun ortasında yer alan sahnede üsttekinin devamıdır. Burada olay dışarı da geçmektedir. Sahnenin merkezinde Pilatus ve İsa resmedilmiştir. Vali, uzun mavi tunik üzerine kırmızı pelerin giyinmiştir. Uzun kızıl saçlı ve sakallıdır. Figür sağ elini kaldırmış İsa ile konuşurken resmedilmiştir. İsa, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir ve cephede verilmiştir. İsa, sağ eliyle takdisi işareti yapmaktadır. Sahnenin solunda askerler resmedilmiştir. Figürlerden sadece üçü tam boy verilmiştir. Genç resmedilen askerlerin tümü, askeri kıyafetler içinde olup yeşil pelerinleri vardır. Sahnenin sağında ise valinin adamlarına yer verilmiştir. Figürler uzun tunikli olup başlarında örtüleri vardır.

Görsel 2. 334. *İsa'nın Pilatus Karşısına Çıkması*

Görsel 2. 335. *İsa'nın Pilatus Karşısına Çıkması*

Katalog No: 280

Resim No: 2.336.

Folyo No: fol. 205r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 18: 38-40

Metin: *38 Pilatus O'na, "Gerçek nedir?" diye sordu. Bunu söyledikten sonra Pilatus yine dışarıya, Yahudiler'in yanına çıktı. Onlara, "Ben O'nda hiçbir suç görmüyorum" dedi. 39 "Ama sizin bir geleneğiniz var, her Fısıh Bayramı'nda sizin için birini salıveriyorum. Yahudiler'in Kralı'nı sizin için salıvermemi ister misiniz? 40 Onlar yine, "Bu adamı değil, Barabba'yı isteriz!" diye bağrıştılar. Oysa Barabba bir hayduttu.*

Resmin Konusu: İsa'nın Pilatus Karşısına Çıkması

İkonografik çözümleme: Folyoda ortasında yer alan sahnede Vali Pilatus'un İsa ile konuşması olayı resmedilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sahnenin merkezinde Pilatus ve İsa resmedilmiştir. Vali, uzun mavi tunik üzerine kırmızı pelerin giyinmiştir. Uzun kızıl saçlı ve sakallıdır. Figür sağ elini kaldırmış İsa ile konuşurken resmedilmiştir. İsa, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Sahnenin solunda askerler resmedilmiştir. Figürlerden sadece ikisi tam boy verilmiştir. Genç resmedilen askerlerin tümü, askeri kıyafetler içinde olup koyu renk pelerinleri vardır. Sahnenin sağında ise valinin adamlarına yer verilmiştir. Figürler uzun tunikli olup başlarında örtüleri vardır.

Görsel 2. 336. *İsa'nın Pilatus Karşısına Çıkması*

Katalog No: 281

Resim No: 2.337-2.338. ve 2.339.

Folyo No: fol. 205v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim, ortada metin ve en alt kısmında metin-resim olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 19: 1-5

Metin: *[1] O zaman Pilatus İsa'yı tutup kamçılattı. [2] Askerler de dikenlerden bir taç örüp O'nun başına geçirdiler. Sonra O'na mor bir kaftan giydirdiler. [3] Önüne geliyor, "Selam, ey Yahudiler'in Kralı!" diyor, yüzüne tokat atıyorlardı. [4] Pilatus yine dışarı çıktı. Yahudiler'e, "İşte, O'nu dışarıya, size getiriyorum. O'nda hiçbir suç bulmadığımı bilesiniz" dedi. [5] Böylece İsa, başındaki dikenli taç ve üzerindeki mor kaftanla dışarı çıktı. Pilatus onlara, "İşte o adam!" dedi.*

Resmin Konusu: İsa'nın Kırbaçlanması (üst), Pilatus'un İsa'yı sorgulaması (orta) ve İsa'nın Dikenli Taç ile Yahudilerin Karşısına Çıkması (alt)

İkonografik çözümleme: Folyoda üç ayrı sahne vardır. Üstte; İsa'nın kırbaçlanması, ortada; Pilatus'un İsa'yı sorgulaması ve altta ise, İsa'nın dikenli taç ile Yahudilerin karşısına çıkması olayları tasvir edilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Folyonun üst kısmında yer alan sahnede İsa'nın kırbaçlanması olayı resmedilmiştir. Sahne figür bakımından zengindir. Sahnenin merkezinde İsa'nın askerler tarafından kırbaçlanmaktadır. İsa, ellerini iki yana açmış ve beline bir peştamal dolanmış şekilde resmedilmiştir. Figür, yaralı ve bitkin görünmektedir. İsa'nın çevresine dört asker resmedilmiştir. Bunlardan ikisi İsa'nın kollarını tutarken resmedilmiştir. Figürlerin her ikisi de kızıl saçlı ve sakalsızdır. Kısa tunik altında uzun beyaz çizme giyinmişlerdir. Diğer iki asker ise İsa'yı kırbaçlarken verilmiştir. Her ikisi de uzun tunik giyinmiş ve gençtir. Sağ ellerinde kırbaçları dikkati çeker.

Sahnenin sağında, İsa'nın kırbaçlanması emrini veren Pilatus resmedilmiştir. Figür, arkalıksız düz ayaklı bir taht üzerindedir. Pilatus'un üzerine zırhlı kıyafet vardır ve yanında

üç askeri ile resmedilmiştir. Askerlerin tümü genç olup aynı renk kıyafetleri giyinmiştir. Sahnenin solunda kalabalık insan topluluğuna yer verilmiştir. Figürlerden sadece dördü tam boy resmedilmiş olup tümü beyaz saçlı ve sakallıdır. İnsanlar, İsa'nın kırbaçlanmasına şahitlik etmektedirler.

Folyonun ortasında sahne, Pilatus'un İsa'yı sorgulama olayını anlatmaktadır. Sahnenin sağında ve solunda mimari unsurlara yer verilmiştir. Sahnenin solunda İsa ve asker tasvirleri vardır. Toplamda üç asker resmedilmiştir. Bunların tümü İsa'nın arkasında yer alır. Altın zırh, kısa tunik ve pantolon giyinmişlerdir. Valinin karşısında İsa ve üç asker resmedilmiştir. İsa'nın elin önden çapraz bir şekilde bağlıdır ve ayakta hareketsiz bir şekilde durmaktadır. Vali, bir taht üzerinde mimari bir yapının önünde resmedilmiştir. Vali, mavi tunik üzerine altın sarısı bir zırh giyinmiştir. Uzun kahverengi saçlı ve sakallı olan figür genç bir görünüme sahiptir. Sağ elini İsa'ya doğru kaldırmış onunla konuşurken resmedilmiştir. Valinin oturduğu taburenin oturma kısmı kırmızı minderlidir. Valinin yanında iki asker vardır. Her ikisi de askeri kıyafetler içinde resmedilmiştir.

Folyonun altında bulunan sahnede, İsa'nın dikenli taçla Yahudilerin karşısına çıkması olayı resmedilmiştir. İsa, mimari bir yapının önünde ayakta dikilirken verilmiştir. Figür, uzun kahverengi tunik giyinmiş olup boynunda altın yaldızlı büyük bir haç vardır. İsa, sağ elini açmış karşısındaki figürlerle konuşurken resmedilmiştir. Yahudi topluluğundan sadece üçü tam boy verilmiş olup diğerlerinin sadece başı görülmektedir.

Görsel 2. 337. *İsa'nın Kırbaçlanması*

Görsel 2. 338. *Pilatus'un İsa'yı Sorgulaması*

Görsel 2. 339. *İsa'nın Dikenli Taç ile Yahudilerin Karşısına Çıkması*

Katalog No: 282

Resim No: 2.340.

Folyo No: fol. 206r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 19/6-7

Metin: *[6]Başkâhinler ve görevliler İsa'yı görünce, "Çarmıha ger, çarmıha ger!" diye bağrıştılar. Pilatus, "O'nu siz alıp çarmıha gerin!" dedi. "Ben O'nda bir suç bulamıyorum!" [7]Yahudiler şu karşılığı verdiler: "Bizim bir yasamız var, bu yasaya göre O'nun ölmesi gerekir. Çünkü kendisinin Tanrı Oğlu olduğunu ileri sürüyor."*

Resmin Konusu: Pilatus Muhafızlara İsa'yı Göstermesi

İkonografik çözümleme: Folyoda ortasında yer alan sahnede Pilatus'un muhafızlarına İsa'yı göstermesi olayı resmedilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir ve sahne figür bakımından sade tutulmuştur.

İsa, sahnenin solunda kemerleri bir yapı altında resmedilmiştir. Figür, uzun koyu kahve tunik giyinmiş olup boynuna büyük bir haç asmıştır. İsa'nın tam karşısında Vali Pilatus ve askerleri vardır. Pilatus mavi kısa tunik üzerine altın yaldız desenli kırmızı pelerin giymiştir. Figür, uzun sivri sakala ve kahverengi saçlara sahiptir. Valinin arkasında asker topluluğu vardır. Bunlardan sadece ikisi tam boy verilmiştir. Asker kızıl saçlı ve sakalsızdır. Her ikisi de askeri kıyafetler giymiştir.

Görsel 2. 340. *Pilatus Muhafızlara İsa'yı Gösterir*

Katalog No: 283

Resim No: 2.341. ve 2.342.

Folyo No: fol. 206v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim-metin ve en alt kısmında resim olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 19: 17-19

Metin: *[17] Haçını yüklenerek, adı Kafatası olan -İbranice'de Golgota denilen- yere çıktı. [18] Orada O'nu ve iki kişiyi daha çarmıha çaktılar. Biri bir yanda öbürü öte yanda; İsa ise ortadaydı. [19] Pilatus bir belge yazarak haçın üstüne astı. Yazılan şuydu: NASIRALI İSA, YAHUDİLERİN KRALI*

Resmin Konusu: Golgota Yolu ve İsa'nın İki Hırsızla Birlikte Çarmıha Gerilmesi

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahneye yer verilmiştir. Bunlar, İsa'nın Çarmıhı Taşıması ve İki Hırsızla birlikte Çarmıha gerilmesidir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Folyonun ortasına yer alan sahnede, Golgota yolu olayını aktarmaktadır. Sahnede arka plan olarak ağaç tasvirleri kullanılmıştır. Kompozisyonun merkezinde haç taşıyan İsa dikkati çeker. Figür, kızıl saçlı ve sakalsızıdır. İsa, uzun kahverengi bir tunik giyinmiş olup elbisesinin kıvrımları altın yaldızlıdır. Figür, büyük bir patrik (Patriarchal) haçını taşırken resmedilmiştir. Sahnenin solunda, beş asker tasvir edilmiştir. Figürlerin tümü askeri kıyafetler içinde olup genç görünümleri vardır. Askerler mızrak ve kalkanları ile resmedilmiştir. Sahnenin sağında ise, İsa'dan kaçan beşli erkek figürüne yer verilmiştir. Adamların tümü koşar pozisyonda resmedilmiştir. Figürler uzun tunik giyimli olup başlarında örtüleri vardır.

Kompozisyonun merkezinde, haça gerili halde İsa yer alır. İsa'nın sağında ve solunda haça gerili hırsızlar vardır. İsa'nın üzerinde gerili olduğu haç, kahve tonlarındadır. İsa, başını hafifçe sola eğmiş, gövdesi dik ve el ayaları dışa bakacak şekilde resmedilmiştir. Üzerinde kısa ve şeffaf perizonion olan İsa'nın sağ böğründen kan ve su akmaktadır. Haçın iki yanında

duran askerler koyu renk tunik giymişlerdir. İsa'nın gerili olduğu haçın sağında dört solunda ise dört asker vardır. Sahnenin solunda yer alan askerlerden önde olanı mızrağıyla İsa'ya doğru hamle yapmaktadır. Onun arkasındaki diğer askerler ise, İsa'ya doğru bakmaktadır. Çarmıhın sağ tarafındaki iki kişiden önde olanı genç verilmiştir. Figür, sağ elinde bir kova tutar. Diğer askerler ise, haça gerili İsa'yı izlemektedir.

Çarmıha gerili İsa'nın iki yanında yine haça gerili olan hırsızlara yer verilmiştir. Hırsızların isimleri kaynaklarda Gestas ve Dysmas olarak geçer (Öncelen, 2022, s.401). Her iki figürün de üzerlerinde beyaz şeffaf perizonion vardır. Figürler kızıl saçlı ve sakalsızdır. Hırsızlar İsa'ya doğru bakarken resmedilmiştir.

Görsel 2. 341. *Golgota Yolu*

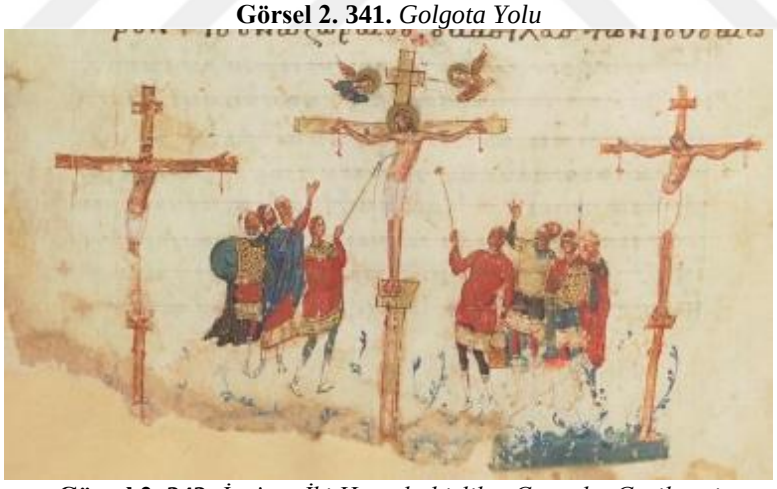

Görsel 2. 342. *İsa'nın İki Hırsızla birlikte Çarmıha Gerilmesi*

Katalog No: 284

Resim No: 2.343.

Folyo No: fol. 207r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 19: 23-24

Metin: *[23] Askerler İsa'yı çarmıha gerdikten sonra giysilerini alıp her birine birer pay düşecek biçimde dört parçaya böldüler. Mintanını da aldılar. Mintan boydan boya tek parça dikişsiz bir dokumaydı. [24] Birbirlerine, "Bunu yırtmayalım" dediler, "Kime düşecek diye kura çekelim." Bu olay, şu Kutsal Yazı yerine gelsin diye oldu: "Giysilerimi aralarında paylaştılar, Elbisem üzerine kura çektiler." Bunları askerler yaptı.*

Resmin Konusu: İsa'nın Giysilerinin Paylaşılması

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın kıyafetlerinin paylaşılması olayını aktarmaktadır. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahne figür bakımından sadedir ve İncil'de anlatıldığı gibi resmedilmiştir. İsa'nın kıyafetini paylaşan dört askere yer verilmiştir. Sahnenin sağında ve solunda arka plan olarak ağaç kullanılmıştır. İsa'nın kıyafetinin iki ucunda ve ortasında askerler vardır. Askerlerden ortadaki olanı Sahnenin odak noktasıdır. Figürün arkasında, kırmızı obje yer dikkati çeker. Asker, mavi tunik ve beyaz çizme giyinmiştir. Figür sağ eliyle İsa'nın giysini tutmuş kendine doğru çeker. Diğer iki asker ise daha genç verilmiştir. Figürler kırmızı tuniklidir. Her ikisi de kıyafeti kavrarken resmedilmiştir. Sahnenin en solunda başka bir askere daha yer verilmiştir. Figür kızıl saçlı ve sakallı olup mavi tunikli ve kırmızı pantolonludur. Askerin sağ elinde İsa'nın kıyafetinden bir parça bulunur.

Görsel 2. 343. *İsa'nın Giysilerinin Paylaşılması*

Katalog No: 285

Resim No: 2.344 ve 2.345.

Folyo No: fol. 207v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, onun altında resim, ortada metin ve en alt kısmında resim olmak üzere dörde bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 19: 25-30

Metin: 25İsa'nın çarmıhının yanında ise annesi, teyzesi, Klopas'ın karısı Meryem ve Mecdelli Meryem duruyordu. 26İsa, annesiyle sevdiği öğrencinin yakınında durduğunu görünce annesine, "Anne[b], işte oğlun!" dedi. 27Sonra öğrenciye, "İşte, annen!" dedi. O andan itibaren bu öğrenci İsa'nın annesini kendi evine aldı. 28 Daha sonra İsa, her şeyin artık tamamlandığını bilerek Kutsal Yazı yerine gelsin diye, "Susadım!" dedi. 29Orada ekşi şarap dolu bir kap vardı. Şaraba batırılmış bir süngeri mercanköşk dalına takarak O'nun ağzına uzattılar. 30İsa şarabı tadınca, "Tamamlandı!" dedi ve başını eğerek ruhunu teslim etti.

Resmin Konusu: Çarmıhta İsa (annesi ve diğer kadınlarla) ve Çarmıhta İsa (sirkeye batırılmış sünger getirilmesi)

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahneye yer verilmiştir. Bunların her ikisi de çarmıh ikonografisinin bir parçasıdır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir. Sağda ve solda mimari arka plan kullanılmıştır.

Kompozisyonun merkezinde, haça gerili halde İsa dikkati çeker. İsa'nın üzerinde gerili olduğu haç, altın yaldız rengine boyanmıştır. İsa, başını hafifçe sola eğmiş, gövdesi dik ve el ayaları dışa bakacak şekilde resmedilmiştir. İsa'nın sağ böğründen kan ve su akmaktadır. İsa'nın üzerine kısa ve şeffaf perizonion vardır. Çarmıhın sağ altında dizinin üzerine oturan figür dikkati çeker. Bu kişi Aramatyalı Yusuf'tur. Figür, çarmıha gerilen İsa'nın damlayan kanını kutsal kâseye koymaktadır. Yusuf'un arkasında İsa'nın annesi, teyzesi, Klopas'ın karısı Meryem ve Mecdelli Meryem resmedilmiştir. Sahnede herhangi bir yazıt olmaması nedeniyle figürlerin tanımı yapılamamaktadır. Fakat kadınların tümü maphorion giyimlidir.

İsa'nın annesi olay yerinden Yuhanna ile konuşarak ayrılmakta ve bir eve doğru girmektedir. Yuhanna, altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir.

Folyonun altında yer alan İkinci sahnede, İsa'nın çarmıhta susadığını söylemesi ve ölmesini içermektedir. İsa'nın üzerinde gerili olduğu haç, altın yaldız rengine boyanmıştır. İsa, başını hafifçe sola eğmiş, gövdesi dik ve el ayaları dışa bakacak şekilde resmedilmiştir. İsa'ya sirkeli süngeri uzatan figür sahnenin sağında verilmiştir. Kırmızı kısa tunikli ve kısa saçlıdır. Figürün arkasında iki asker daha yer alır. Sahnenin solunda iki askere daha yer verilmiştir. Bunlar başlarını kaldırmış İsa'nın ölümüne şahitlik etmektedir. Çarmıhın sağında ve solunda iki anonim figür daha yer alır. Bunlar yer diz çökmüş ve İsa için dua eder pozisyondadır. Her ikisinde başlarında örtü bulunmaktadır.

Görsel 2. 344. *Çarmıhta İsa*

Görsel 2. 345. *Çarmıhta İsa (sirkeye batırılmış sünger getirilmesi)*

Katalog No: 286

Resim No: 2.346**.**

Folyo No: fol. 208r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık: περὶ τῆς αἰτήσεως τοῦ κυριακοῦ σώματος

Çeviri: Rabbin Cesedinin İstenmesi

Kaynak: Yuhanna 19: 38

Metin: *" [38] Bu olaylardan sonra, İsa'nın öğrencisiyken Yahudi yetkililerden korkusu nedeniyle kendisini gizleyen Aramatyalı Yusuf, İsa'nın cesedini kaldırmak için Pilatus'tan dilekte bulundu. Pilatus onayladı. Bunun üzerine, Yusuf gelip İsa'nın cesedini kaldırdı.*

Resmin Konusu: Aramatyalı Yusuf'un Pilatus'tan İsa'nın Cansız Bedenini İstemesi

İkonografik çözümleme: Folyonun altında yer alan sahne, Aramatyalı Yusuf'un Pilatus'tan İsa'nın cansız bedeninin İstemesi olayını aktarmaktadır. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin sağında Vali Pilatus mimari bir binanın önünde arkalıksız bir taht üzerinde oturmaktadır. Figür, imparatorluk kıyafetleri içinde verilmiş olup kızıl saçlı ve sakallıdır. Pilatus'un karşısında Aramatyalı Yusuf vardır. Yusuf, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiş olup gri saçlı ve sakallıdır. Figür, İsa'nın cansız bedenini istemek için gelmiştir. Sahnenin solunda, Pilatus askerleri ve topluluk tasviri vardır. Askerlerin tümü kızıl saçlı ve sakallı olup tümü askeri kıyafetler içinde verilmiştir.

Görsel 2. 346. *Aramatyalı Yusuf'un Pilatus'tan İsa'nın Cansız Bedeninin İstemesi*

Katalog No: 287

Resim No: 2.347.

Folyo No: fol. 208v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 19: 378-42 ve Nikodemus İncili

Metin: *" [38] Bu olaylardan sonra, İsa'nın öğrencisiyken Yahudi yetkililerden korkusu nedeniyle kendisini gizleyen Arimatealı Yusuf, İsa'nın cesedini kaldırmak için Pilatus'tan dilekte bulundu. Pilatus onayladı. Bunun üzerine, Yusuf gelip İsa'nın cesedini kaldırdı. [39] İsa'nın yanına ilk kez gece vakti gelmiş olan Nikodimos da yaklaşık yüz litremür ile ödağacı getirdi. [40] İsa'nın cesedini alıp Yahudiler'in ölü gömme geleneklerine uyarak kokularla birlikte keten bezlere sardılar. [41] İsa'nın çarmıha çakıldığı yerde bir bahçe, bahçede de içine hiç kimsenin gömülmediği yeni bir mezar vardı. [42] Yahudiler'in Hazırlık Günü olduğundan, mezar da yakında bulunduğundan, İsa'yı oraya yatırdılar.*

Resmin Konusu: İsa'nın çarmıhtan indirilmesi, İsa'nın Gömülmesi, Kadınlar Boş Mezar başında ve Anastasis

İkonografik çözümleme: Folyonun altında çerçevesiz oluşturulmuş bir kare içerisinde dört sahneye yer verilmiştir. Sahneler; İsa'nın çarmıhtan indirilmesi, İsa'nın mezara götürülmesi, kadınlar boş mezar başında ve Anastasis konuludur. Canlı renklerin kullanıldığı sahnelerde; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahne çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir. Sahnede oran ve orantıya dikkat edilmiştir.

Sol üstte yer alan sahne, İsa'nın çarmıhtan indirilmesi olayını aktarmaktadır. Sahnede herhangi bir arka plan kullanılmamıştır. Kompozisyonun merkezinde haç üzerinde İsa dikkati çeker. Figür, kızıl saçlı ve sakalsızıdır. Haçın her iki yanında ikişer figüre yer verilmiştir. Haçın sağındaki İsa'nın annesi Meryem ve Mecideli Meryem'dir. Her iki figürde koyu renkli maphorion giyinmiştir. Solunda ise, Yusuf ve anonim bir figür vardır. Yusuf, ayakta ve haleli resmedilmiş olup altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Anonim figür ise, tahtın üzerine çıkmış ayakta resmedilmiştir. Kısa kırmızı

tunikli olan figür, İsa'nın sol elindeki çiviyi çıkartmaktadır. Nikedemus ise, dört ayaklı bir merdivene çıkmış İsa'yı indirirken resmedilmiştir. Figür, halesiz olup altın sarısı khiton üzerine lacivert himation giyinmiştir.

Sağ üstte yer alan sahne, İsa'nın mezara götürülmesi olayını aktarmaktadır. Sahnede herhangi bir arka plan kullanılmamıştır. Yusuf ve Nikedemus, kefenlenmiş olan İsa'yı taşırken resmedilmiştir. Sahnede herhangi bir yazıt olmadığı için figürlerin kimlikleri hakkında bilgi sahibi değiliz. Öndeki figür, İsa'nın baş tarafında resmedilmiş olup halelidir. Mavi khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa'yı ayaklarından taşıyan figürde diğeri gibi haleli olup altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Figürün arkasında İsa'nın annesi Meryem ve Mecideli Meryem'dir. Her iki figürü koyu renkli maphorion giyinmiştir.

Sol altta yer alan sahne, kadınlar boş mezar başında olayını aktarmaktadır. Sahnenin solunda İsa'nın annesi Meryem ve Mecideli Meryem resmedilmiştir. Sağında ise melek ve uyuya kalmış olan nöbetçi askerler tasvir edilmiştir. Sahnede herhangi bir yazıt olmaması nedeniyle kimlikler tanımlanamamaktadır. En arkadaki kadın açık kahve stikharion üzerine siyah maphorion giyinmiştir. Diğeri ise lacivert stikharion üzerine mavi maphorionludur. Sahnenin sağında yer alan, mezar taşının üzerine oturmuş melek figürü yer alır. Geniş kanatlara sahip olan figür sakalsız ve gençtir. Figür, altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Meleğin üzerinde oturduğu mezar yapısı mavi damarlı mermer görünümü verilmiştir. Ayrıca sağda işlemeli bir metal kapı tasviri de dikkati çeker. Kapının hemen köşesinde, zemine oturmuş ve uykuya dalmış halde resmedilen üç nöbetçi asker bulunmaktadır. Tüm figürler askeri kıyafetler içerisindedir ve ellerinde mızrakları bulunmaktadır.

Sağ altta yer alan sahne, Anastasis olayını aktarmaktadır. Sahnede herhangi bir mimari arka plan kullanılmamıştır fakat dağ tasvirlerine yer verilmiştir. Figürlerin tümü haleli resmedilmiştir. İsa, sahnenin merkezine yerleştirilmiştir. Figürün kızıl saçı ve kızıl sakalı vardır. İsa'nın bir yükselti üzerine verilmiştir. Kayalık bir zemini andıran bu yükseltinin içinde çivi, kilit ve zincir parçaları yer almaktadır. Bu tasvir cehennemi anımsatmak amacıyla yapılmıştır. İsa, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa'nın, sol elinde kahverengi haç tutarken sağ eliyle Adem'i mezarından yükseltmektedir. Âdem, gri saçlı ve sakallıdır. Mavi khiton üzerine açık mavi himation giyimlidir. Figür, sağ kolunu İsa'ya doğru

uzatmıştır. Adem'in arkasında Havva yer bulunur. Altın sarısı stikharion üzerine kırmızı maphorion giyimlidir. İki elleri İsa'ya doğru kaldırarak ona bakarken resmedilmiştir.

Sahnenin sağında; Süleyman, Davut ve eski ahit peygamberlerinden biri resmedilmiştir. Figürler yeşil bir lahit içinde dikkati çeker. Süleyman önde resmedilmiştir. Gri saçlı ve sakallı olan figürün başında tacı vardır ve kırmızı himation giyimlidir. Davut ise daha genç bir görünme sahip olup kızıl saçlı ve sakalsızdır. Figürün, başında tacı vardır ve lacivert himation giyinişitir. En arkadaki figürün ise yüzünde dökülmeler olup altın sarısı halesi vardır. Eski ahit peygamberlerinden biri olarak kabul edilen bu figür, altın sarısı khiton üzerine koyu kahve himation giyinmiştir.

Görsel 2. 347. *Siklus Döngüsü*

Katalog No: 288

Resim No: 2.348 ve 2.349.

Folyo No: fol. 209r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 20: 1-9

Metin: *[1]Haftanın ilk günü erkenden daha ortalık karanlıkken, Magdalalı Meryem mezara geldi. Taşın mezardan kaldırılmış olduğunu görünce [2] koşarak Simon Petros'a ve İsa'nın sevdiği öbür öğrenciye vardı. "Rab'bi mezardan kaldırmışlar" dedi. "O'nu nereye koyduklarını bilmiyoruz." [3] Petros'la öbür öğrenci hemen yola düzülüp mezara yöneldi. [4] İkisi de koşuyordu. Ama öbür öğrenci Petros'tan daha tez seğirtti ve mezara ilk olarak o vardı. [5] Eğilip bakınca, keten bezlerin yerde serili olduğunu gördü. Ama içeriye girmedi. [6] Simon Petros da onun ardı sıra geldi, mezarın içine daldı. Serili duran bezleri gördü. [7] İsa'nın başına sarılmış olan peşkir de oradaydı; keten bezlerle bir arada değildi, ayrıca dürülmüş duruyordu. [8] Sonra taş mezara ilk varan öbür öğrenci de içeriye girip gördü ve iman etti. [9] Çünkü İsa'nın ölüler arasından dirilmesi gerektiğine ilişkin Kutsal Yazı'yı o ana dek anlamamışlardı.*

Resmin Konusu: Mecideli Meryem Boş Mezar Başında ve Havarilerin Boş Mezarı Kontrol Etmesi

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahneye yer verilmiştir. Bunların her ikisi de boş mezar ikonografisinin bir parçasıdır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

İlk sahne folyonun sağ üst kenarında yer almaktadır. Figür bakımından sadece tutulan sahnede boş mezar başında Mecideli Meryem resmedilmiştir. Meryem iki kez verilmiştir. Sahnenin sağında, Meryem'in mezara gelerek mezar taşının kaldırmış olarak gördüğü an resmedilmiştir. Figür, altın sarısı stikharion üzerine mavi maphorionludur. İki elini göğüsü hizasında kaldırmış şaşkınlık içinde mezarın içine doğru bakmaktadır. Sahnenin solunda

Meryem İkinci kez daha resmedilmiştir. Figür, bu kez mezardan ayrılarak bu durumu İsa'nın havarilerine anlatmak için yanlarına gitmektedir. Mecideli Meryem burada farklı renkte kıyafetle verilmiştir. Altın sarısı stikharion üzerine kahverengi maphorion giyinmiştir.

Folyonun altında yer alan İkinci sahnede, Mecideli Meryem'in havarilere İsa'nın mezarının boş olduğunu havarilere söylemesi olayı resmedilmiştir. Sahnenin solunda Meryem, Petrus'a ve diğer bir havariye İsa'nın mezarının boş olduğunu anlamaktadır. Meryem, altın sarısı stikharion üzerine lacivert maphorion giyinmiştir. Figürün karşısında Petrus ve başka bir havari daha vardır. Petrus gri saçlı ve sakallı olup altın sarısı khiton üzerine açık mavi himation giyinmiştir. Petrus'un arkasındaki havarinin yüzünde dökülmeler olduğu tasviri yapılamamaktadır fakat figür, altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Sahnenin sağında boş Petrus ve diğer havarinin mezarı kontrol etmesi anı resmedilmiştir. Figürlerden biri, mezarın içinde doğru eğilmiş bakmaktadır.

Görsel 2. 348. *Mecideli Meryem Boş Mezar Başında*

Görsel 2. 349. Havarilerin Boş Mezarı Kontrol Etmesi

Katalog No: 289

Resim No: 2.350.

Folyo No: fol. 209v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 20/11-17

Metin: *[11] Meryem dışarda, mezara dönmüş ağlıyordu. Ağlayarak eğilip mezarın içine baktı. [12] İsa'nın cesedinin yatmış olduğu yerde biri baş, öbürü de ayaklar yönünde beyazlara bürünmüş iki meleğin oturduğunu gördü. [13] Melekler, "Ey kadın, niçin ağlıyorsun?" diye sordu. Meryem, "Çünkü Rabbim'i kaldırmışlar, O'nu nereye koyduklarını bilmiyorum" diye yanıtladı onları. [14] Bu sözleri söyleyince geriye döndü ve İsa'nın orada durduğunu gördü. Ama O'nun İsa olduğunu anlamadı. [15] İsa ona, "Ey kadın, niçin ağlıyorsun?"diye sordu. "Kimi arıyorsun?"Meryem O'nun bahçıvan olduğunu sanarak, "Efendi" dedi. "O'nu sen kaldırdıysan nereye koyduğunu bildir de kendisini oradan alayım." [16] İsa, "Meryem!"dedi. Meryem İbranice'de, "Rabbuni!" dedi. (Bunun anlamı Öğretmen'dir.) [17] İsa Meryem'e, "Bana dokunma"dedi. "Çünkü daha Baba'nın yanına çıkmadım. Ama kardeşlerime git ve bildir. Babam'ın ve Babanız'ın, Tanrım'ın ve Tanrınız'ın yanına çıkıyorum."*

Resmin Konusu: Noli me Tangere

İkonografik çözümleme: Folyoda Noli me Tangere sahnesi resmedilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir.

Sahnenin solunda Mecideli Meryem'in boş mezar başında melekleri görmesi anı resmedilmiştir. Meryem, altın sarısı stikharion üzerine lacivert maphorion giyinmiştir. Figür, ikili yukarı kaldırarak iki meleğe şaşkın içinde bakmaktadır. İsa'nın mezarının üzerinde oturmuş biçimde verilen melekler altın sarısı khiton üzerine açık mavi himation giyinmiştir. Figürler, geniş altın sarısı kanatlara sahip olup kızıl saçlı ve sakalsızdır. Sahnenin sağında dokunma bana olayı resmedilmiştir. Bahçe gibi yerde geçen olayın ana karakteri İsa ve Mecideli Meryem'dir. Sahnenin iki yanında ağaç tasvirlerine yer verilmiştir. İsa, cepheden verilmiş olup lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa, sağ elini göğsü

hizasında kaldırarak takdis işareti yapmaktadır. Mecideli Meryem, İsa'nın sağında ayaklarına kapanmış şekilde verilmiştir. Figür, altın sarısı stikharion üzerine lacivert maphorion giyinmiştir. Ellerini kaldırmış dua eder/yakarır pozisyondadır.

Görsel 2. 350. *Noli me Tangere*

Katalog No: 290

Resim No: 2.351.

Folyo No: fol. 210r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 20: 19-23

Metin: [19] Haftanın ilk günü -aynı gün akşamleyin- öğrenciler Yahudi yetkililerin korkusundan kapalı kapıların ardında toplanmışlardı. İsa oraya geldi, ortada durup onlara, "Üzerinize esenlik olsun"dedi. [20] Bu sözün ardından elleriyle böğrünü gösterdi. Öğrenciler Rab'bi görünce sevinçle doldular. [21] İsa onlara yine, "Üzerinize esenlik olsun"diyerek konuştu. "Baba beni gönderdiği gibi, ben de sizleri gönderiyorum." [22] Ve bu sözü bildirince onlara üfleyerek, "Kutsal Ruh'u alın"dedi. [23] "Kimin günahlarını bağışlarsanız, bağışlanacaktır. Kiminkini bağışlamazsanız öylece kalacaktır." [24] On İkiler'den biri olup İkiz adıyla bilinen Tomas, İsa geldiğinde onlarla değildi

Resmin Konusu: Şüpheci Thomas'tan Önce Havarilerle İlk Buluşma

İkonografik çözümleme: Folyonun altında şüpheci Thomas'tan önce havarilerle ilk buluşma olayı aktarılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahne figür bakımından oldukça zengindir. Sahnenin merkezinde kapının önünde İsa dikkati çeker. Kapının sağında ve solunda havariler resmedilmiştir.

İsa, sahnenin merkezinde kapının önüne ayaktadır. Figür, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. İsa'nın sağında ve solunda beşer havari daha resmedilmiştir. Bunların tümü haleli verilmiştir ve khiton üzerine himation giyimlidir. Figürlerin tümü İsa'nın anlattıklarını dinlemektedir.

Görsel 2. 351. *Şüpheci Thomas'tan Önce Havarilerle İlk Buluşma*

Katalog No: 291

Resim No: 2.352.

Folyo No: fol. 210v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 20: 25-31

Metin: [25] Bu nedenle, öbür öğrenciler ona, "Rab'bi gördük" dediler. Tomas, "O'nun ellerinde çivilerin izlerini görmedikçe, çivilerin deldiği yerlere de parmağımla değmedikçe ve elimi böğrüne koymadıkça inanmam" dedi. [26] Aradan sekiz gün geçti. İsa'nın öğrencileri yine iç odadaydılar. Tomas da onlarla birlikteydi. Kapılar kapalıyken İsa geldi. Ortada durup onlara, "Üzerinize esenlik olsun"dedi. [27] Ardından Tomas'a, "Parmağını buraya getir ve ellerime bak"dedi. "Elini de uzat ve böğrüme koy. İmansızlığa kapılma, imanlı ol." [28] Tomas O'na, "Rabbim ve Tanrım!" diye yanıt verdi. [29] İsa, "Beni gördüğün için mi iman ettin?"dedi. "Görmeden iman edenlere ne mutlu!" [30] İsa öğrencilerinin yanında daha birçok belirti gösterdi. Onlar bu kitapta yazılı değildir. [31] Ama İsa'nın Tanrı'nın Oğlu Mesih olduğuna iman edesiniz ve iman edip O'nun adıyla yaşama sahip olasınız diye bunlar yazılmıştır.

Resmin Konusu: Şüpheci Tomas

İkonografik çözümleme: Folyonun altında şüpheci Thomas olayı aktarılmıştır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahne figür bakımından oldukça zengindir. Sahnenin merkezinde kapının önünde İsa dikkati çeker. Kapının sağında ve solunda havariler resmedilmiştir.

İsa, sahnenin merkezinde lacivert bir kapının önünde ayaktadır. Kapının dış çerçevesi kırmızı renkli olup alınlık kısmı altın sarısıdır. Figür, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştirİsa, Thomas'a mızrağın açtığı yara izini göstermek için sol elini kullanarak cübbesinin sağ tarafındaki göğsünü açmıştır. Thomas ise İsa'nın sağında verilmiştir. Altın sarısı khiton üzerine açık kırmızı himation giyen figür, sağ eliyle İsa'nın yarasına dokunmaktadır. İsa'nın sağında ve solunda beşer havari daha resmedilmiştir. Bunların tümü haleli verilmiştir ve khiton üzerine himation giyimlidir. Figürlerin hepsi Thomas ve İsa

arasında gerçekleşen olaya şahitlik etmektedirler. Sahnenin sağında ve solunda zengin bitkisel süslemeler yer alır.

Görsel 2. 352. *Şüpheci Tomas*

Katalog No: 292

Resim No: 2.353.

Folyo No: fol. 211r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 21: 1-6

Metin: [1-2]Bundan sonra İsa Taberiye Gölü'nün kenarında öğrencilerine yine göründü. Bu da şöyle oldu: Simun Petrus, "İkiz[a]" diye anılan Tomas, Celile'nin Kana Köyü'nden Natanel, Zebedi'nin oğulları ve İsa'nın öğrencilerinden iki kişi daha birlikte bulunuyorlardı. [3] Simun Petrus ötekilere, "Ben balık tutmaya gidiyorum" dedi. Onlar, "Biz de seninle geliyoruz" dediler. Dışarı çıkıp tekneye bindiler. Ama o gece bir şey tutamadılar. [4]Sabah olurken İsa kıyıda duruyordu. Ne var ki öğrenciler, O'nun İsa olduğunu anlamadılar. [5]İsa, "Çocuklar, balığınız yok mu?" diye sordu. "Yok" dediler. [6] İsa, "Ağı teknenin sağ yanına atın, tutarsınız" dedi.

Resmin Konusu: İsa'nın Taberiye Gölü Kenarında

İkonografik çözümleme: Folyonun altında "İsa'nın Taberiye Gölü Kenarında" olayına mucizesine yer verilmiştir. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahne figür bakımından oldukça sadedir.

Sahne metinle uyumlu değildir. Sahnede göl üzerinde büyük bir kayık resmedilmiştir. Göl, dalga bezemeleri ile hareketlendirilmiştir. Kayığın içinde yedi havari resmedilmiştir. Tümü altın sarısı haleli havarilerden en öndeki açık kırmızı khiton üzerine altın sarısı himation giyimlidir. Havarilerden üçü gri saçlı ve sakallı olup diğerleri sakalsız ve genç verilmitir. Kayıktaki havarilerden biri, İsa'ya yaklaşmak için göle atlamıştır. Muhtemelen bu Petrus'tur. Çıplak resmedilen figür, gri saçlı ve sakallıdır. İsa sahnenin sağında su üzerinde yürürken verilmiştir. Lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Figür sağ eliyle havari Petrus'a doğru takdis işareti yapmaktadır.

Görsel 2. 353. *İsa Taberiye Gölü Kenarında*

Katalog No: 293

Resim No: 2.354.

Folyo No: fol. 211v

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 21: 6-11

Metin: *[1-2]Bundan sonra İsa Taberiye Gölü'nün kenarında öğrencilerine yine göründü. Bu da şöyle oldu: Simun Petrus, "İkiz[a]" diye anılan Tomas, Celile'nin Kana Köyü'nden Natanel, Zebedi'nin oğulları ve İsa'nın öğrencilerinden iki kişi daha birlikte bulunuyorlardı. [3] Simun Petrus ötekilere, "Ben balık tutmaya gidiyorum" dedi. Onlar, "Biz de seninle geliyoruz" dediler. Dışarı çıkıp tekneye bindiler. Ama o gece bir şey tutamadılar. [4]Sabah olurken İsa kıyıda duruyordu. Ne var ki öğrenciler, O'nun İsa olduğunu anlamadılar. [5]İsa, "Çocuklar, balığınız yok mu?" diye sordu. "Yok" dediler. [6] İsa, "Ağı teknenin sağ yanına atın, tutarsınız" dedi. Bunun üzerine ağı attılar. O kadar çok balık tuttular ki, artık ağı çekemez olmuşlardı. [7]İsa'nın sevdiği öğrenci, Petrus'a, "Bu Rab'dir!" dedi. Simun Petrus O'nun Rab olduğunu işitince üzerinden çıkarmış olduğu üstlüğü giyip göle atladı. [8]Öbür öğrenciler balık dolu ağı çekerek tekneyle geldiler. Çünkü karadan ancak iki yüz arşın[b] kadar uzaktaydılar. [9]Karaya çıkınca orada yanan bir kömür ateşi, ateşin üzerinde balık ve ekmek gördüler. [10]İsa onlara, "Şimdi tuttuğunuz balıklardan getirin" dedi. [11]Simun Petrus tekneye atladı ve tam yüz elli üç iri balıkla yüklü ağı karaya çekti. Bu kadar çok balık olduğu halde ağ yırtılmamıştı. [12]İsa onlara, "Gelin, yemek yiyin" dedi. Öğrencilerden hiçbiri O'na, "Sen kimsin?" diye sormaya cesaret edemedi. Çünkü O'nun Rab olduğunu biliyorlardı. [13]İsa gidip ekmeği aldı, onlara verdi. Aynı şekilde balıkları da verdi. [14]İşte bu, İsa'nın ölümden dirildikten sonra öğrencilere üçüncü görünüşüydü.*

Resmin Konusu: Mucizevi Balık Avı

İkonografik çözümleme: Folyonun altında iki sahneye verilmiştir. Her ikisi de Mucizevi Balık konusuyla alakalıdır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahne figür bakımından oldukça sadedir.

Sahnenin sol tarafında göl üzerinde büyük bir kayık resmedilmiştir. Tekne üzerinde dört havari resmedilmiştir. Havarilerin tümü altın sarısı haleye sahiptir ve tekne içinde otururken tasvir edilmiştir. Havarileri sağdan sola doğru tanımlamak gerekirse; en öndeki havari kızıl saçlı ve sakalsızdır. Açık kırmızı khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Onun arkasındaki iki havari ise gri saçlı ve sakaldır. En arkadaki ise, kızıl saçlı ve sakallıdır. Havarilerin tümü göle attıkları balık ağını çekerken resmedilmiştir. Kayıktaki havarilerden biri, İsa'ya yaklaşmak için göle atlamıştır. Muhtemelen bu Petrus'tur. Çıplak resmedilen figür, gri saçlı ve sakallıdır. İsa, su üzerinde ayakta resmedilmiştir. Lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Figür sağ eliyle havari Petrus'a doğru takdis yapmıştır.

İkinci sahnede ise kıyıya doğru yaklaşmakta olan bir tekne resmedilmiştir. Resim figür bakımından oldukça sadedir. Teknenin ucunda, havarilerden Petus resmedilmiştir. Figür, teknedeki balıkları karaya doğru çıkarmaktadır. Gölün için de bir havari daha dikkati çeker. Figürün sadece baş kısmı resmedilmiştir. Gölün kıyısında toprak bir zemin üzerinde gölden çıkarılan çeşitli renklere boyanmış balıklar resmedilmiştir.

Görsel 2. 354. *İsa'nın Taberiye Gölü Kenarında Görünmesi ve Mucizevi Balık Avı*

Katalog No: 294

Resim No: 2.355

Folyo No: fol. 212r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında metin, ortada resim ve en alt kısmında metin olmak üzere üçe bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 21: 12-14

Metin: *[12]İsa onlara, "Gelin, yemek yiyin" dedi. Öğrencilerden hiçbiri O'na, "Sen kimsin?" diye sormaya cesaret edemedi. Çünkü O'nun Rab olduğunu biliyorlardı. [13]İsa gidip ekmeği aldı, onlara verdi. Aynı şekilde balıkları da verdi. [14]İşte bu, İsa'nın ölümden dirildikten sonra öğrencilere üçüncü görünüşüydü.*

Resmin Konusu: İsa'nın Taberiye Gölünde Öğrencileriyle Öğle Yemeği Yemesi

İkonografik çözümleme: Folyonun ortasında yer alan sahne, İsa'nın Taberiye Gölünde öğrencileriyle öğle yemeği yemesi konusu aktarmaktadır. Canlı renklerin kullanıldığı sahnede; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Sahne figür bakımından oldukça sadedir.

Sahnenin solunda İsa ve havarileri verilmiştir. İsa, havarilerini öğle yemeğine davet etmektedir. Şaşkın bir ifadeye sahip üç havariden ikisi kızıl saçlı ve gençtir. Diğeri ise gri saçlı ve sakallıdır. Muhtemelen Petrus olmalıdır. Havarilerin tümü altın sarısı khiton üzerine açık tonlarda himation giyinmiştir. İsa, lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Sahnenin ortasında İsa ve havarileri masaya doğru yaklaşmaktadır. İsa onlara masayı işaret ederek önden gitmektedir. Sahnenin sağında büyük ve görkemli bir masa vardır. Ahşap olan masanın ayak kemer açıklarıyla oluşturulmuş süslemeye sahiptir. Ayakları kenarları altın sarısı olan masanın üzeri kırmızı mermer ile kaplıdır. Masanın üzerinde iki kadeh ve büyük bir kâse vardır. Kâsenin üzerinde büyük bir balık vardır. Masadaki havarilerinin önünde birer parça somun dikkati çeker. İsa, masanın sol ucundadır. Figür, kırmızı minderli stibadium üzerinde resmedilmiştir. Lacivert khiton üzerine altın sarısı himation giyimli olan figür, gri saçlı ve sakallıdır. İsa, havarilerine doğru takdis işareti yapmaktadır. Masanın başında yedi havari yer almaktadır. Bunların tümü ayakta

resmedilmiştir. Figürlerin tümü altın sarısı khiton giyimli olup açık tonlarda himation giyinmişlerdir. Havariler kendi arasında konuşmaktadır. Sahnenin sağ köşesinde üç ayaklı bir ocak vardır. Ocak yanmaktadır ve kırmızı rengine boyanmıştır.

Görsel 2. 355. *İsa'nın Taberiye Gölünde Öğrencileriyle Öğle Yemeği Yemesi*

Katalog No: 295

Resim No: 2.256. ve 2.357.

Folyo No: fol. 213r

Durumu: Metin ve resim iyi derecede korunmuştur.

Sayfa Düzeni: Folyo, üst kısmında resim ve alt kısmında resim olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Başlık:

Kaynak: Yuhanna 21: 15-23

Metin: *15 Yemekten sonra İsa, Simun Petrus'a, "Yuhanna oğlu Simun, beni bunlardan daha çok seviyor musun?" diye sordu. Petrus, "Evet, ya Rab" dedi, "Seni sevdiğimi bilirsin." İsa ona, "Kuzularımı otlat" dedi. 16 İkinci kez yine ona, "Yuhanna oğlu Simun, beni seviyor musun?" diye sordu. O da, "Evet, ya Rab, seni sevdiğimi bilirsin" dedi. İsa ona, "Koyunlarımı güt" dedi. 17 Üçüncü kez ona, "Yuhanna oğlu Simun, beni seviyor musun?" diye sordu. Petrus kendisine üçüncü kez, "Beni seviyor musun?" diye sormasına üzüldü. "Ya Rab, sen her şeyi bilirsin, seni sevdiğimi de bilirsin" dedi. İsa ona, "Koyunlarımı otlat" dedi. 18 "Sana doğrusunu söyleyeyim, gençliğinde kendi kuşağını kendin bağlar, istediğin yere giderdin. Ama yaşlanınca ellerini uzatacaksın, başkası seni bağlayacak ve istemediğin yere götürecek." 19 Bunu, Tanrı'yı ne tür bir ölümle yücelteceğini belirtmek için söyledi. Sonra ona, "Ardımdan gel" dedi. 20 Petrus arkasına döndü, İsa'nın sevdiği öğrencinin kendilerini izlediğini gördü. Bu öğrenci, akşam yemeğinde İsa'nın göğsüne yaslanan ve, "Ya Rab, sana kim ihanet edecek?" diye soran öğrencidir. 21 Petrus onu görünce İsa'ya, "Ya Rab, ya bu ne olacak?" diye sordu. 22 İsa, "Ben gelinceye dek onun yaşamasını istiyorsam, bundan sana ne?" dedi. "Sen ardımdan gel!" 23 Bu yüzden kardeşler arasında o öğrencinin ölmeyeceğine dair bir söylenti çıktı. Ama İsa Petrus'a, "O ölmeyecek" dememişti. Sadece, "Ben gelinceye dek onun yaşamasını istiyorsam, bundan sana ne?" demişti.*

Resmin Konusu: Beni bunlardan daha çok seviyor musun? ve Sanatçı Tasviri

İkonografik çözümleme: Folyoda iki sahneye yer verilmiştir. Folyonun altında Petrus'un Ayrılması ve Sanatçı Tasviri sahnelerine yer verilmiştir. Her iki sahnede de canlı renkler kullanılmış; mavi, kırmızı, gri ve kahve tonları benimsenmiştir. Ayrıca sahnenin zemini

dalgalı yeşil ve mavi bir şeritle belirginleştirilmiştir. Sahneler çerçevesizdir ve figür bakımından zengindir.

Beni bunlardan daha çok seviyor musun? konulu sahne figür bakımından zengindir. Sahnenin sağında yer alan Petrus ayakta verilmiştir. Figür, açık kahve khiton üzerine altın sarısı himation giyinmiştir. Petrus, yürürken başını sola doğru çevirmiş arkasındaki havarilere doğru bakmaktadır. Havarilerin tümü haleli olup khiton üzerine himation giyinmiştir.

Folyonun en altında keşiş (sanatçı) ve Yuhanna tasvirine yer verilmiştir. Figürler beş sütunla desteklen iki sivri kemerli bir mimari yapının altında yer alır. Sahnenin her iki yanında hurma ağacı tasvirine yer verilmiştir. Sahnenin sağında yer alan Yuhanna, açık mavi khiton üzerine açık kırmızı himation giyinmiştir. Gri saçlı ve sakallı olan figürün başında halesi vardır. Figür, takdis yaptığı sağ elini keşişe doğru yaklaştırır sol elinde ise kutsal kitap vardır. Keşiş, haleli verilmiş olup siyah uzun tunik üzerine bordo pelerin giyinmiştir. Figür, her ikili elini açmış kutsal kitabı alırken tasvir edilmiştir.

Görsel 2. 356. *Petrus'un Ayrılması*

Görsel 2. 357. *Sanatçı Tasviri*

3. DEĞERLENDİRME

3.1. Grec 74 El yazmasının İkonografisinde Kullanılan Kaynaklar

Grec 74 nolu el yazmasının metinleri, Bizans dünyasında üretilmiş diğer Tetraevangelion'lardan farklı bir özellik taşımamaktadır. Beş farklı epigrama yer verilen el yazması metni Yeni Ahit'te bağlı kalarak oluşturulmuştur, ancak araştırmacı Violette'ye göre "Zina Yapan Kadın" hikayesi metinden çıkarılmıştır (Violette, 1976, s. 17). Grec 74 nolu el yazmasını çalışan birçok araştırmacı, el yazmasında yer alan sahnelerin İncil'de geçen olayları aktardığı üzerinde durmuşlardır (Bkz. Bölüm 2). Ancak doktora tezi kapsamında incelenen bazı resimlerin ikonografik detaylarının kaynağının Yeni Ahit'in yanında Eski Ahit, Nikodemus İncili, Yakup İncili, Sayılar, 12 Havari İncili ve Resullerin İşleri olduğu görülmüştür. Sanatçının farklı kaynaklardan esinlenerek bir İncil yazmasında çeşitli öğeleri bir araya getirmesi, ikonografinin çeşitliliği ve zenginliği ortaya koymaktadır. Örneğin Tablo 3'de de görüleceği üzere "Anastasis" sahnesi Nicodemus İncili; "Silioam Havusundaki Körün İyileştirilmesi" sahnesi 12 Havari İncili; "Tunç Yılan" sahnesinin kaynağı Sayılar'dır.

Tablo 3. 1. Sahnelerin Kaynakları

Sahne Adı	Kaynak
Habil ve Kabil (46v)	Genesis 4 ve Matta 23/35
Sodom (147r)	Genesis 19:1-29
İsrailoğullarının Baal Peor'da Tapınması (135v)	Luka 12: 8-12 ve Psalter 106: 28
Yükseliş (101v)	Resullerin İşleri 1/9-11 ve Markos 16/19
İsa'nın doğumu (4r and 108r)	Yakup İncili 13: 1, Luka 2: 6-7, Matta 1: 18-25
Anastasis	Nicodemus İncili
Son Yargı	Matta 25:31-46, Markos 13:24-26, Luka 21: 27, Yakup İncili, Eski Ahit 82: 8
Tunç Yılanı	Sayılar 21:4-9
Siloam havuzundaki körlerin İyileştirilmesi	12 Havari İncili (53/54: 1-6)

3.2. Resim Düzenlenmesi

Orta Bizans dönemine tarihlenen Grec 74 nolu el yazması, 235 x 190 mm. ölçülerine sahiptir. 215 folyodan meydana gelen eserde toplam 375 sahne bulunmaktadır. Resimler folyolara 20 farklı biçimde yerleştirilmiştir (Görsel 3. 1). Boyutları ortalama 6 cm yüksekliğinde olan resimler 12 cm genişliğindedir. Resimler içerisinde yer alan "Son Yargı", İncil yazarları ve sanatçı tasvirleri diğerlerinden daha büyük boyutlu yapılmıştır. Resimleri büyük oranda

korunmuş olan Grec 74 nolu el yazmasında boyamaları yarım kalan herhangi bir resim olmaması, el yazmasının başarılı bir ekip ile iş birliğinde tamamlandığını düşündürmektedir.

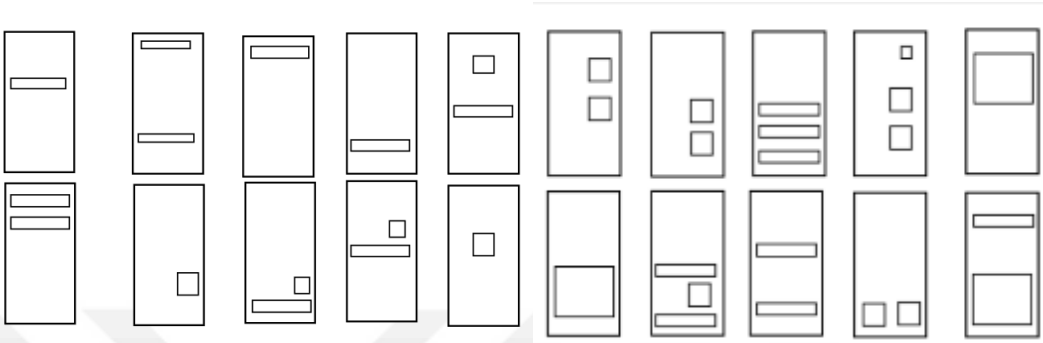

Görsel 3. 1. *Resim Düzenlemesi*

Grec 74 nolu el yazmasındaki resimlerde figürler genellikle uzun, ince ve zarif bir tarzda tasvir edilmiştir. Figürlerin ortalama boyu 2 ila 3 cm arasında değişmektedir. Ancak, resimlerdeki figürlerin yüzleri, genel olarak belirgin bir karaktere sahip olmayıp oldukça standarttır. Bununla birlikte, eller ve ayakların detaylı bir şekilde çizildiği görülmektedir. Figürlerin üzerlerindeki giysilerin kıvrımları genellikle altın sarısı renkle vurgulanmıştır. Resimlerde yer alan mimari unsurlar ve bitki örtüsü oldukça basit bir şekilde tasvir edilmiştir. Resimlerin arka planlarında genellikle herhangi bir detay veya renk bulunmamaktadır. Resimlerin arka planında boş bir zemin ya da sade bir fon tercih edilmesi, figürlerin ve sahnelerin ön plana çıkmasını sağlamak için yapılmış olmalıdır. Tümü çerçevesiz olan resimlerin sahne zeminin altında transparan ince dalgalı bir bant detayı göze çarpmaktadır. Üzerinde çeşitli bitkisel süslemelerin yer aldığı bu bantlar mavi, yeşil ve mavi-yeşil boyalıdır. Grec 74 no.lu el yazmasında bulunan sahnelerden bazıları sinematografik olarak verilmiştir. Bazı resim örnekleri iki, üç, dört bazen daha fazla ardışık anı barındırmaktadır. Bunları sayısal olarak ifade etmek gerekirse; tek sahneli 263, iki sahneli 88, üç sahneli 15, dört sahneli 6, son olarak beş ve üzeri sahneli 2 resim vardır.

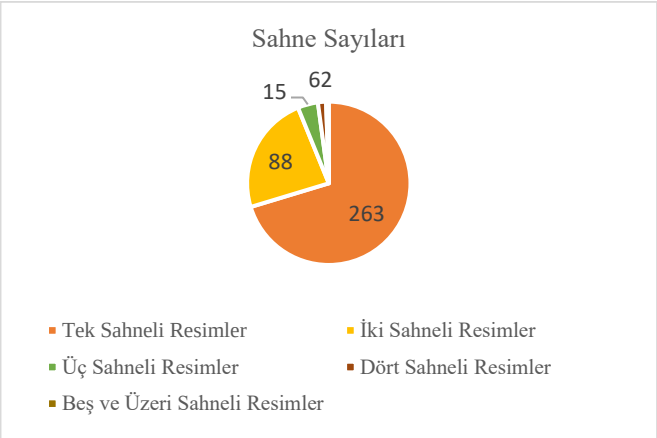

Görsel 3. 2. *Sahne Sayıları*

Sahnelerde konu geçişini sağlamak için çerçeve ya da şeritler kullanılmamıştır. Sanatçı bunu göstermek için farklı yollar denemiştir. Bunlardan biri aynı karaktere ait figürler tek resim içinde birden fazla resmedilmiştir. Örneğin; "Lut'un Ailesi ile Şehirden Ayrılışı" (Kat.no. 200) ve "Sodom ve Gomora"nın yok oluşu (Kat.no.200) sahnelerinde, Lut'un ailesi sahnenin sol tarafında haberi alırken resmedilirken sahnenin sağında şehirden çıkarken resmedilmiştir. Bu tarz konu geçişlerinin olduğu sahnelerde olaylar genel olarak soldan sağa doğru aktarmaktadır. Ancak bazı örneklerin konu geçişlerinde birtakım sorunlar olduğu görülmektedir. Örneğin 28v nolu folyoda yer alan Yahya'nın Öldürülmesi (Kat.no.37) konulu tasvirde kronolojik sıra takip edilmemiştir. Sahnenin sağında Yahya'nın öldürülmesine ve gömülmesine, solda ise Yahya'nın kafasının servis edilmesine ve şölen yemeğine yer verilmiştir.

Grec 74 no.lu el yazmasındaki bazı sahnelerde konu geçişini sağlamak için oran-orantı tasarımında denge gözetilmediği söylenebilir. Örneğin Fol. 14v'de aktarılan "Valinin Hizmetkarının İyileştirilmesi" (Kat. No: 21) sahnesinde İsa normal boyutlarda resmedilirken, hastayı iyileştirme mucizesinin gerçekleştirildiği kısımda figürlerin daha küçük boyutlu resmedilmesi dikkati çekmektedir. Grec 74 no.lu el yazmasında bazı sahnelerin ağaç, bitkisel süslemeler ya da mimari tasvirlerle bölündüğü de görülmektedir. Örneğin 73v ve 67r folyolardaki sahneler (Kat.no: 96 ve 88).

Grec 74 no.lu el yazmasının resimlerinde genel olarak birbirini takip eden sahnelerde figürlerin kıyafetleri benzer şekilde verilmiştir. Ancak bazı resimlerde örneğin 54r ve 54v

folyolardaki "İsa'nın Zeytin Dağına Çıkması" (Kat.no: 66-67) ya da 34r nolu folyoda (Kat.no.42) Havari Petrus'un kıyafetindeki renk değişimleri dikkati çekicidir.

Grec 74 no.lu el yazmasındaki resimlerde dikkat çeken bir diğer unsur kalabalık insan gruplarına yer verilmesidir. Örneğin "İsa'nın Meselleri" öğretisi (Kat.no.40) ya da mucizelerini içeren konulu sahnelerde, İsa'nın sağında ve solunda kutsal ve kutsal olmayan kalabalık insan grupları görülmektedir. Bu figürlerden genellikle kutsal olmayanları ayaklarında sivri burunlu ayakkabı yer alırken kutsal figürler sandaletle resmedilmiştir. Söz konusu figürlerin kıyafetleri, renkleri ve diğer ayrıntılarında farklılıklar olsa da genel olarak aynı ikonografik detaylara sahiptir.

Grec 74 no.lu el yazmasındaki resimler genellikle bağlı olduğu metinden sonra gelmekte ve kronoloji takip edilmektedir. Ancak "*Bağa Gönderilen İşçiler Meseli*" (Kat.no.50) konulu resimde, folyanın ortasına alt alta yerleştirilmiş iki sahne kronolojik sıraya bağlı olarak verilmemiştir. Her iki sahne de kendinden önceki folyolarda geçen Matta (20/1-16) pasajına bağlıdır. Metin, fol. 38v'un son satırından başlayıp 39v'ya kadar devam etmektedir. "Bağa Gönderilen İşçiler Meseli" konulu resimde birinci olay folyanın ortasında yer alan ikinci sahnede verilmiş, kronolojik olarak ikinci sahnede yer alması gereken resim birinci sahnede veirlmiştir. Yani sanatçı önce para dağıtma olayını resmetmiş ardından işçilerin bağa gönderilmesini aktarmıştır.

Görsel 3. 3. *Grec 74 (fol. 39v)*

Grec 74 no.lu el yazmasında bazı resimler ilgili metinden hemen sonra yer almaz (Violette, 1976, s. 34). Bu durumun nedenleri için bazı önerilerde bulunabilir; Örneğin folya düzeni sorunu bunlardan biri olabilir. Yani resim folyonun en altına yerleştirildiyse bu resmin altına

birkaç satır da olsa metin koymaktan kaçınılmıştır. Bu uygulama teknik olarak folyadaki yerden tasarruf etmekten ziyade estetik bir neden olarak görülebilir. Örneğin fol. 22v'daki "Şabat Günü Sorunu" (Matta 12:1-13) (kat.no: 32) anlatısı 22v no.lu folyonun başından başlar 23r'un ilk satırında son bulur. Aslında kâtip folyoda yer olmasına rağmen metni yarına keserek resim yerleştirmiş ardından diğer yüzeyde metnin son pasajını yazmıştır. Sanatçının bu tasarrafu, metne bağlı iki sahnenin resimlenecek olmasından kaynaklanmış olabilir. Ancak sanatçı/katip 22v'nin altına resim eklemek yerine metni devam ettirebilir, devamında başka folyolarda olduğu üzere alt alta iki resim yerleştirebilirdi. 22v'de yer alan resim ilgili metnin 12: 9-13 pasajı ile ilgilidir. 23r'deki resim ise aynı sayfadaki 12:9-13 pasajlarını içermektedir. Dolayısıyla sanatçı/katip bu düzeni dikkate almış olmalı.

Görsel 3. 4. *Grec 74 (fol. 22v ve 23r)*

Grec 74 no.lu el yazmasında iki farklı konuyu anlatan resimlerin aynı folyo üzerinde alt alta yerleştirildiği de görülmektedir. Örneğim folyo 29v'de (Kat.no. 38) üsteki resimde "Beş Bin Kişinin Doyurulması", altta ise *"İsa'nın Su Üzerinde Yürümesi"* mucizesi resmedilmiştir. Burada ilk resim kendinden önce gelen metne bağlı olup İkincisi ise kendisinden sonra gelen metinle ilişkilidir. *"Beş Bin Kişinin Doyurulması"* içeren pasaj 29r'un son satırından başlar ve 29v'da devam eder, ardından da ilgili resim gelir. Birinci resmin altında resmedilen *"İsa'nın Su Üzerinde Yürümesi"* sahnesinin ilgili metni (Matta 14/24-30) bu resmin altında yer alır.

Görsel 3. 5. *Grec 74 (fol. 29v)*

Grec 74 no.lu el yazmasına resim-metin ilişkisi ile bakıldığında, çok az kullanılan bir başka teknik dikkati çekmektedir. Örneğin 17v'daki (Kat. No. 27) sahnenin solunda "*Kanamalı Kadının İyileştirilmesi"* sağında *"Jairus'un (Havra Yöneticisi) Kızının Dirilişi"* konularına yer almaktadır. Yani bir resmin yarısı metnin bir bölümünü diğer yarısı ise kalan bölümünü yansıtmaktadır.

Görsel 3. 6. *Grec 74 (fol. 17v)*

Grec 74 no.lu el yazmasında metinle ilişkisi olmayan resimlerin de yer aldığı görülmektedir. Örneğin 31v'daki metin (Matta 15: 22-28) "Kenanlı Bir Kadının Kızının İyileştirilmesi" (Kat.no.) konuludur. Ancak resimde iki farklı olaya yer verilmiştir. Sahnenin solunda "İsa'nın Kenanlı Kadınla Konuşması" olayı sağında ise İsa'nın başka birçok hastayı iyileştirilmesi olayı resmedilmiştir. Bu İkinci olay ilgili metinde yer almaz. Bu durum sanatçının resim yüzeyindeki her alanı doldurma kaygısı ya da el yazmadaki standart resim düzenini sürdürmek isteğinden kaynaklanmış olmalı. Metin-resim

ilişkisinin olmadığı diğer bir örnek fol. 3r'da "Yusuf'a Müjde" (Yusuf'un birinci rüyası) (Kat.no. 5) sahnesidir. Sahnenin solunda Meryem'in bir uykuması, sahnenin sağında Yusuf'un birinci rüyası tasvir edilmiştir. İlgili metinde sadece Yusuf'un adı anılmaktadır. Fakat sahneye Meryem figürü de dahil edilmiştir. Bu sanatçının farklı kaynakların etkisinde olduğunu göstermektedir.

El yazmasında "Meryem'e Müjde" konusu (fol. 105v) (Kat.no. 138) sadece bir kez resmedilmiştir. Luka (1: 26-38) pasajından sonra gelen bu resim metne bağlı değildir. Sanatçı, evdeki müjde sahnesini değil de Apokrif metinlerden alınan kuyuda müjde anlatısını tasvir etmeyi tercih etmiştir. Burada metin-resim ilişkisi olmasa da resmin konusu sabittir. Meryem gibi el yazmasındaki metinlerde adı geçmeyen ama resimlerde yer alan figürlerden bir diğeri de piskopos tasvirleridir. Örneğin 193r'da (Kat.no. 365) İsa'nın karşısındaki Lazar figürü piskopos kıyafetleri içinde verilmiştir. Aynı figür, 76r'da (Kat.no. 100) "Yahya'nın Mezara Konması" sahnesinde Yahya'yı tütsülerken de resmedilmiştir. 136r'de (Kat. no. 186) "Zengin Budala Meseli" sahnesinde, yatağın ayakucunda elinde tütsü kabı tutan beyaz kıyafetli din adamı da bu grup içinde değerlendirilebilir. Grec 74 no.lu el yazmasındaki bu din adamları Nazianzuslu Gregory'nin vaazının betimlendiği resimlerdeki piskopos figürleri ile çok benzemektedir [Tabhou 14 (fol. 114) ve MS. Arch. Selden. B. 54 (fol. 36r)] (Galavaris, 1969, s. 55). Dolayısıyla Grec 74 no.lu el yazmasında çalışan sanatçının başka el yazmalarındaki metinlere/resimlere aşina/hâkim olduğu düşünülebilir.

Görsel 3. 7. *Grec 74 (fol. 136r) ve MS. Arch. Selden. B. 54 (fol. 36r)*

3.3. İkonografi Değerlendirmesi

3.3.1. İsa'nın Ataları, Çocukluğu, Gençliği ve Yetişkinliği

İsa'nın Ataları

İsa'nın Ataları konusu İncil'in Matta (1: 1-17) ve Luka (3: 23-38) bölümlerinde geçmektedir. Grec 74 no.lu el yazmasında Matta bölümündeki İsa'nın Ataları tasvirleri 1v, 2r ve 3v folyolarında bulunmaktadır. Fol. 1v'da (Kat.no. 2) iki resme yer verilmiştir. Üsteki sahnede Yakup peygamber ve onun on iki oğlu yer almaktadır. Yaşlı resmedilen Yakup peygamberin sağında ve solunda altılı gruplar halinde on iki oğlu görülmektedir. Her bir oğul farklı yaş gruplarını temsil eder ve halelidir. Yakup peygamber, sağ elini yana doğru açarak oğullarına bir şey anlatırken betimlenmiştir. Bu sahnenin kompozisyon düzeni Paris Grec 510 yazmasında yer alan "İsa'nın Misyonu" konulu resme çok yakındır (Tsuji S. , 1975, s. 190). Benzer bir düzen Dionsiosu Manastırı Cod. 587 (fol. 32r) el yazmasında da yer alır (Masuda, 1990, s. 56). Özellikle Yakup'un jest, mimik ve betimleniş tarzı Paris Grec 510 ile arasındaki benzerliği dikkati çeken bir detaydır. Fakat bu resim, İsa'nın atalarına uygun bir kompozisyon düzeninin temsili olduğu söylenemez. Muhtemelen Grec 74'ün sanatçısı Grec 510 gibi diğer el yazmalarının etkisinde kalarak yeni bir kompozisyon üretme yoluna gitmiştir.

Görsel 3. 8. *a; Grec 74, Yakup ve On İki Oğlu (fol. 1v) ve b; Grec 510, İsa'nın Misyonu Grec 510.*

Aynı folyoda, İsa'nın atası Yehuda tasvir edilmiştir. Sahne, kompozisyon düzeni bakımından üsttekiyle çok benzerdir. Yehuda sahnenin merkezinde yer almaktadır. Peygamberin sağında

ve solunda oğulları tasvir edilmiştir. Ancak, bu oğullar üstteki gibi yan yana değil, toplu bir grup halinde resmedilmişlerdir. Figürlerden öndekiler tam boy olarak görünürken, arkadakilerin sadece başları verilmiştir. Oğulların tasvirine ait bu kompozisyon şekli Vat.gr.1613 (fol. 1r) ve Dionsiosu Manastırı Cod. 587 (32r) el yazmalarındaki "İsa'nın Misyonu" konulu sahnelerdeki havarilerin duruş ve diziliş pozisyonlarını anımsatmaktadır. Ayrıca Yehuda'da da İsa'ya benzer bir şekilde verilmiştir. Tsuji'ye göre Havarilerin Misyonuna ilişkin görüntüler "İsa'nın Ataları" tasvirine bilinçli şekilde uyarlanmıştır. On birinci yüzyıl Bizans sanatçısı için, atalar sadece tarihi figürler değildi, aynı zamanda Mesih'in enkarnasyonunun şahitleri olarak da kabul edilirdi (Tsuji S. , 1975, s. 191).

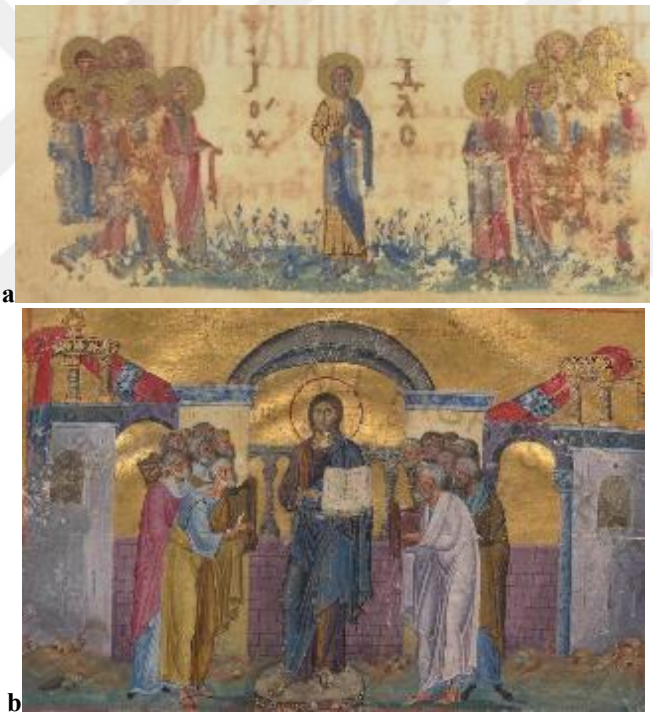

Görsel 3. 9. *a; Grec 74, Yakup ve On İki Oğlu (fol. 1v) ve b; Vat.gr.1613 İsa'nın Misyonu Grec 510 (fol.1r)*

İsa'nın atalarına ilişkin tasvirlerden diğer ikisi fol. 2r'da (Kat.no. 3) yer alır. Folyonun üst kısmında Davut altında ise Süleyman Peygamber verilmiştir. Davut peygamber fol 1v'nin aksine burada tek figür olarak tasvir edilmiştir. Ressam, Davut Peygamberi folyonun merkezine ilk altı metin satırını tam ortadan ayırarak yerleştirmiştir. İmparatorluk kıyafetleri içinde verilen figür, ayakta olup sağ eliyle asa tutmaktadır. Folyonun altında yer alan ikici resimde Kral Süleyman peygamber tasvir edilmiştir. Süleyman'ın tasviri önceki folyodaki (1v) ata grup resimlerine çok benzemektedir. Buradaki tek fark Yakup ve Yehude ayakta

verilirken Süleyman taht üzerinde oturmaktadır. Sanatçı Süleyman'ın kral olduğunu vurgulamak için bu tasviri tercih etmiş olabilir. Süleyman'ın sağında ve solunda on iki İsrail kralı vardır. Tümü ayakta olan figürlerin üzerinde tören (loros) kıyafetleri bulunmaktadır.

Görsel 3. 10. *Davut Peygamber, Grec 74 (fol.2r)*

Luka bölümündeki İsa'nın ataları tasviri, fol. 112v'da (Kat.no. 151) yer almaktadır. Bu resim Grabar ve Tsuji tarafından yapılan iki farklı çalışmada incelenmiştir. Resmin kompozisyonu üst üste yerleştirilmiş iki sahneden oluşmaktadır. Üstteki sahnenin sol yarısında bir grup İsrailli rahibin başında Musa ve Harun, sağ yarısında ise rahiplerin takip ettiği, uzun giysiler içinde Adem ve Havva yer almaktadır. Sahnenin en sağında altın yaldızlı cennet kapısı vardır. Başlarının üzerinde isimleri yazılı tüm figürler mandorla içinde oturmuş İsa'ya doğru ellerini kaldırarak bakmaktadır. Alttaki sahnede ise, merkezde arkalıklı taht üzerinde oturan ve sağ eliyle takdis işareti Davut görülmektedir. Davut'un sağında ve solunda rahip ile krallar resmedilmiştir. Davut'un sağında ve solunda ona en yakın olanlardan Samuel ve Süleyman'ın isimleri okunabilmektedir. Bu sahnedeki rahip ve kral figürleri, yukarıdaki resimde olduğu üzere ellerini kaldırarak İsa'ya doğru bakmaktadır (Görsel 3. 11).

Görsel 3. 11. *İsa'nın Ataları, Grec74 (fol. 112v)*

Grec 74 no.lu el yazmasında fol. 112v'da Luka bölümündeki İsa'nın ataları konulu resmin ilk sahnesindeki figürlerin genel kompozisyonu ve karakteristik yakarış hareketleri Vatikan gr. 752 (fol. 42v) ile benzer özellikler taşımaktadır. (Tsuji S. , 1968, s. 198). Vatikan gr. 752'de (fol. 42v) dikey bir şerit üzerine alt alta yerleştirilmiş dört resim vardır. En üstte mandorla içinde İsa ve iki yanında melekler tasvir edilmiştir. Figürlerin üzerinde Matta 24: 30'dan alınan *"O zaman İnsanoğlu'nun belirtisi gökte görünecek. Yeryüzündeki bütün halklar ağlayıp dövünecek, İnsanoğlu'nun gökteki bulutlar üzerinde büyük güç ve görkemle geldiğini görecekler."* pasajı bulunaktadır. İkinci sahnede karşılıklı gruplardan oluşan rahip tasvirleri dikkati çeker. Buradaki rahip figürleri, Grec 74 no.lu el yazmasındaki 112v'daki örnekle benzemektedir. Yukarıdan aşağıya doğru üçüncü resimde cennet kapısının arkasında ağaçlar içinde Süleyman ve Fakir Lazarus teması işlenmiştir. Buradaki tema Grec 74 no.lu el yazmasındaki fol. 51v'daki son yargı sahnesiyle yakın ilişki olup muhtemelen buradan alınmıştır. Son sahnede ise, Şehitler ve Havariler yer alır. Buradaki figürler Rahiplere benzer şekilde, ellerini İsa'ya doğru kaldırmış, ona bakmakta ve yalvarmaktadır. Vat. Gr. 752'de (112v) İsa ile ibadet eden figürler Grec 74'teki örnekle çok benzerdir.

Görsel 3. 12. *Vat. Gr. 752 (112v)*

Grec 74 no.lu el yazmasında fol. 112v'da Luka bölümündeki İsa'nın ataları konulu resmin ikinci sahnesindeki resim Vat. Gr. 752 (fol. 27v) karşılaştırılmıştır. Vat. Gr. 752'deki (fol. 27v) sahne iki bölümden meydana gelir. Üstteki sahnede, İsa taht üzerine resmedilmiştir. Alttaki resimde ise boş tahtın (Hetoimasia) iki yanında rahip tasvirleri yer alır. Buradaki boş taht Grec 74'teki Davut'un tahtına karşılık gelirken rahipler de krallara karşılık gelmektedir.

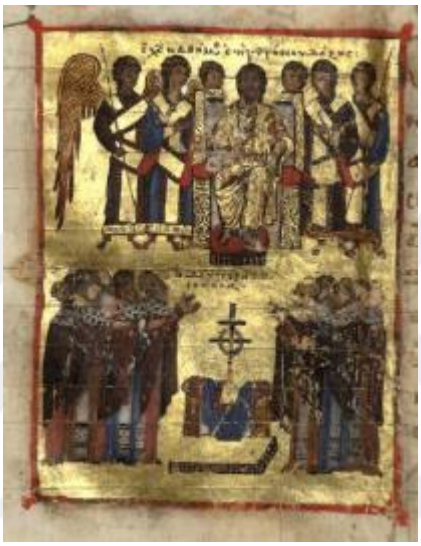

Görsel 3. 13. *Vat. Gr. 752 (fol. 27v)*

Grec 74 no.lu el yazmasında fol. 112v'da yer alan sahneler Luka 3:23-38 ayetlerinin karşısına yerleştirilmiş olsa da ve bu ayetlerin İsa'nın atalarını temsil ettiği varsayılsa da tatmin edici değildir. Çünkü bu sahnede İsa'nın soyuna ait olmayan ve Luka'da da (3: 23-38) bahsi geçmeyen Musa, Harun ve Samuel isimlerinin tasvirlerine yer verilmiştir. Bu görseller İncil metinde geçen isimlerin temsili değildir. Öte yandan sahnede yer alan cennet kapısı ve rahip krallar gibi tasvirlerin varlığı sanatçının başka bir amacının olabileceğini düşündürmektedir (Grabar, 1938, s. 27). Tsuji'ye göre bu durumun nedeni sanatçının liturijik bir kaygı taşımasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca Tsuji, resimleri Mezmurlar 98: 1-9 ve İbraniler 11: 8-40 pasajlarına dayandırmaktadır (Tsuji S. , 1975, s. 201-202).

İsa'nın yaşam siklusu içerisinde değerlendirilen Yusuf'a müjde sahneleri Erken Hıristiyan ve Bizans resim sanatında resmedilen konulardan biri olmuştur. Yusuf'un birinci rüyası ya da Yusuf'a müjde olarak bilinen olay kanonik kitaplardan Matta (1: 18-14)'ta geçmektedir (Demir H. , 2018, s. 181). Apokrif kitaplardan, Yakobus'un Protoevangelium'da da Yusuf'a müjde konusu yer almaktadır. Erken Hristiyan ikonografisine kadar uzanan bu tema ile ilgili

örnekler genellikle Yusuf ve Melek ile sınırlandırılmıştır. Fakat sınırı da olsa Grec 74 no.lu el yazması fol.3r'de olduğu gibi sahneye Meryem'inde dahil edildiği resimler bulunmaktadır. Yusuf'un rüyasına Meryem'in dahil edildiği sahnenin ilk temsili 4. yüzyıla tarihlenen Via Latina Katakombu'nda karşımıza çıkar. Sahnede, Meryem ve Yusuf, yataklarında tam simetrik bir konumda yatmaktadırlar (Görsel 3. 14). Yusuf'un rüyasına Meryem'in dahil edildiği İkinci bir örnek ise Arles'teki (4. yüzyıl) bir lahitte yer alır. Sahne Yusuf'un uyurken Cebrail ve Meryem ise ona doğru yaklaştığı görülmektedir (Cassidy, 1996, s. 152).

Batı sanatında, Meryem figürü Orta Çağ'dan 16. yüzyıla kadar, Yusuf'un Rüyası'nda sıkça tasvir edilmiştir. Orta Bizans döneminde daha az yaygın olsa da yine de Yusuf'un Rüyası'nda Meryem'in yer aldığı tasvirlere rastlanmaktadır. Örneğin Kapadokya Bölgesi Mavrucan Haç kilisesinde Yusuf'un baş ucunda Meryem resmedilmiştir (Lafontaine-Dosogne, 1975, s. 204) (Görsel 3. 15).

Görsel 3. 14. *Katakomp Via Latina ve Grec 74 (fol. 3r)*
(https://l24.im/nlj5cp, Erişim Tarihi: 18.08.2023)

Görsel 3. 15. *Mavrucan Haç Kilise*

Grec 74 no.lu el yazmasında fol.3r'de sahnenin soluna ve sağına yerleştirilmiş Yusuf ve Meryem'in birbirine simetrik yerleştirildiği düşünülebilir. Ancak, Meryem ve Yusuf'un arkalarında görülen kırma çatılı yapılar, sahneye yatay yerleştirilmiş mimari arka plan

dikkate alındığında aslında hiç de simetrik olarak düzenlenmediği, aksine, kompozisyonun sağ ve solundaki yapıların yükseklik ve derinlik farkları olduğu görülmektedir. Bu durum sahnelerin ayrı olarak tasarlandığını ve iki sahnenin sonradan birleştirilmiş olabileceğini akla getirmektedir. Sahnenin solundaki sahne, Meryem'in bir evde kutsal ruhtan hamile kalmasının temsili olarak yorumlanabilir. Fakat, Meryem'in kutsal ruhla hamile kaldığına dair bilinen bir betimleme yoktur. Meryem'in sahneye dahil edilmesinin nedeni Matta 1: 24 pasajında gizli olabilir. Bu resim metinde geçen "Yusuf uyanınca Rab'bin meleğinin buyruğuna uydu ve Meryem'i eş olarak yanına aldı." ifadesine uygun olarak yapılmış olabilir. Tsuji'ye göre sahneye Meryem'in dahil edilmesinin nedeni soy ağacı ikonografisinin devamı nitaliğindedir. Çünkü; Matta: 1: 16'da "Yakup Meryem'in kocası Yusuf'un babasıydı. Meryem'den Mesih diye tanınan İsa doğdu" şeklinde Meryem'den bahsetmektedir (Tsuji S. , 1975, s. 196). Öne sürülen bu görüş kabul edildiğinde sanatçı, Yusuf'un birinci rüyası ikonografisinde İsa'nın atalarını vurgulamak istemiştir. Çünkü, folyonun bağlı olduğu metne bakıldığında Yusuf'un birinci rüyası ve Meryem'in hamileliği konularına değinildiği de görülmektedir (Matta 1: 18-24). Fakat Tsuji bu görüşü savunurken, Meryem'in Yusuf'un birinci rüyasında göründüğü anıtsal resim sanatındaki örneklerine değinmemiş sadece el yazmaları üzerinden değerlendirme yapmıştır. Konstantinopolis'in Studios manastırında üretilen diğer Orta Bizans el yazmaların da Yusuf'a müjde sahnelerinde Meryem bulunmaz (Görsel 3. 16).

Görsel 3. 16. *Lenin gr. gr. 334 (1r), Vat. Gr. 1156 (fol. 281r) ve 3 Psautier de 1080, Leningr. gr. 214 (fol. 311)*

Grec 74 nolu el yazması ile aynı aile de değerlendirilen Laur. Plut. 6.23'de (fol. 5v) ise "Yusuf'a Müjde" sahnesi bir siklus düzeni içinde verilmiştir. Resim dört farklı olayı içermektedir. Buradaki sahneler Bizans döneminin nadir örnekleri arasında yer alır. Sahnede

soldan sağ doğru; Meryem'in tapınakta nişanlanması, Yusuf'la tapınaktan ayrılması, Meryem'in Kutsal Ruhla gebe kalması ve Yusuf'a müjde yer almaktadır (Tsuji, 1967, s. 36). Yusuf'a müjde sahnelerine Meryem'in dahil edilmesinin geç dönem örneği ise Khora Manastırında bulunur. Burada Meryem dışında bir kadın daha vardır. Lafontaine-Dosogne, bu İkinci figürün, Meryem'e su deneyinde eşlik eden kadınlardan biri olabileceğini vurgulamıştır (Lafontaine-Dosogne, 1975, s. 204).

Görsel 3. 17. *Laur. Plut. 6.23. (fol. 5v)*

Grec 74 nolu el yazmalarındaki sanatçının hangi el yazmasından bu sahneyi kopyaladığı da bilinmemektedir. Dolayısıyla Via Latina Katakomb'undaki ya da Mavrucan Haç Kilisesi'ndeki örneklerin varlığının göz ardı edilmemesi gerekir. Grec 74 nolu el yazmalarındaki örnekler, Via Latina Katakomb'undaki ya da Mavrucan Haç Kilisesi'ndeki sahneler, Yusuf'un Meryem ile müjdelenmesi ve Yusuf'un koruyucu bir içgüdüyle Meryem'i yanına eş olarak yer alması olmalıdır. Sonuç olarak Grec 74'teki sahne Orta Bizans dönemi için ünik bir örnektir.

İsa'nın Çocukluğu

Hıristiyan ikonografisinin konusu olmuş Müjde, Elizabeth'i Ziyaret, Yusuf'un Rüyası, Beytüllahim'e Yolculuk, İsa'nın Doğumu, Müneccim Kralların Tapınması, Mısır'a Göç, Nasıra'ya Dönüş, Masumların Katli, İsa'nın Tapınağa Takdimi ve Tapınakta İsa gibi sahneler "İsa'nın Çocukluğu" içinde değerlendirilmektedir. Grec 74 no.lu el yazmasında bu konuyla ilgili toplam on iki resim yer alır.

Ortodoks Hıristiyan dünyasında 12 Büyük Bayram arasında yer alan "Meryem'e Müjde" olayı İsa'nın çocukluk döneminin ilk sahnesi olarak kabul edilmektedir (Kaplan, 2021, s. 103). Müjde, kanonik kitaplarda açık bir şekilde anlatılmaz. Sahneyle ilgili bilgiler Matta İncili ve Luka İncili'nde kapalı bir şekilde geçmektedir. En detaylı bilgileri Luka (1: 26-38)

İncili'nde yer alsa da Hıristiyan ikonografisi oluşturulurken ressamlar daha çok Apokrif kaynaklardan yararlanmış olmalıdır. Yakup İncili (Protevangelion), Pseudo-Matta İncili, Ermeni Çocukluk İncili gibi apokrif kitaplar ile Akathistos İlahisi müjde ikonografisinin oluşması ve bir kalıp haline gelmesinde etken olmuştur (Bornovalı, 2008, s. 35-38). Özellikle Yakup İncili Meryem'e kuyu başında müjde gelmesini detaylı bir şekilde aktarmaktadır.

Grec 74 nolu el yazmada sadece *"Meryem'e Kuyu Başında Müjde"* sahnesi yer aldığı için değerlendirme söz konusu tema üzerinden yapılacaktır. Bu sahnenin en erken örneklerinden biri, Milano Katedrali Hazinesi'nde bulunan ve 5.yüzyıla tarihlenen bir fildişi diptikonun kanadında yer almaktadır (Demir, 2018, s. 187). Sahnede, Meryem elindeki sürahi ile kuyu başında verilmiştir. Meryem'in tam karşısında müjdeyi getiren melek Cebrail vardır. Bir diğer erken örnek Monza'da bulunan 6.yüzyıla tarihlenen pişmiş toprak bir madalyon üzerinde görülmektedir (Making, 2017, s. 58). Apokrif geleneklere göre, Müjde iki kez gerçekleşmiştir. 11.-12. yüzyıla tarihlendirilen Kokkinobaphoslu Yakobus'un Homiliyeleri (Vat. 1162, fol. 117v) (Görsel 3. 18) el yazmasındaki örnekte hem kuyu başında hem de evinin önündeki Meryem'e müjde sahnesinin bir arada yer aldığı görülmektedir. Grec 74 nolu elyazmada (fol. 105v) sanatçının evdeki müjde sahnesini geniş anlatı döngüsünden bilinçli bir şekilde çıkartarak kuyuda müjde sahnesiyle değiştirdiği düşünülmektedir. Grec 74'te yer alan dört yapraklı yonca plana sahip kuyu tasviri sembolik olarak vaftiz havuzlarına benzemektedir. Bu nedenle el yazmasındaki resim su sembolizmini vurguluyor olmalıdır (Tsuji, 1967, s.34).

Görsel 3. 18. *Vat. 1162, fol. 117v*

Meryem'in hayatı siklusu içinde yer alan sahnelerden biri de *"Meryem'in Elizabeth'i Ziyareti"* sahnesidir. Meryem, İsa'yı doğuracağı müjde haberini aldıktan sonra Zekeriya'nın

karısı Elizabeth'i ziyaret eder (Pekak & Gür, 2015, s. 180). Meryem'in Elizabet'i Ziyareti etmesi olayı, Meryem'e Müjde sahnesi ile tasarlanan Erken Hristiyanlık ve Bizans sanatında sıkça kaşımıza çıkan temalardan biridir. Bu ikonografik sahne, Meryem'in aldığı müjde haberini kuzeni Elizabeth ile paylaşmasını konu alır. Meryem'in masumiyetini ilk kabul eden kişiler arasında yer alan Elizabeth, Meryem'in hamileliğini bu ziyaret ile tanımıştır. Meryem, hamileliğinin yaklaşık üç ayını Elizabeth ile geçirmiştir (Grabar, 1969, s. 131). Bizans sanatında çok sık karşılaşılan bu sahnenin ilk örnekleri erken döneme kadar gitmektedir. Orta Bizans dönemi tasvirlerinde Meryem'in Elizbeth'i ziyareti tasvirlerini konu alan örneklerde iki tip karşımıza çıkmaktadır. Bunlar; konuşurken ve kucaklaşırken tasvirleridir (Pekak & Gür, 2015, s. 180). Grec 74 no.lu (fol. 106r) el yazmasındaki örnekte Meryem ve Elizabeth kucaklaşırken verilmiştir.

İsa'nın çocukluk dönemi içinde değerlendirilen bir diğer sahne "Beytüllahim'e Yolculuk"tur. "Beytüllahim'e Yolculuk" konusu Kanonik İncillerden Luka'da (2: 1-5) detaylı bir şekilde anlatılmaktadır. Matta İncili'nde ise İsa'nın Beytüllahim'de doğduğu vurgulanırken, yolculuk hakkında detay yer almamaktadır (Matta, 2:1). Apokrif İncillerde, özellikle Meryem'in Doğumu İncili'nde, Yusuf'a bir meleğin rüyasında görünmesi ve Meryem'i alarak Beytüllahim'e götürmesi anlatılır (Meryem'in Doğumu İncili 8:7-13). Bu sahnenin en detaylı anlatımı ise Yakup İncili'nde (21: 1-14) yer almaktadır. (Schiller, 1971, s. 58). Konuyla ilgili sahneler, ikonografik açıdan Meryem'in eşek üzerinde seyahat etmesini, arkasından gelen Yusuf'u ve ön tarafta eşeğin yularından çekerek yönlendiren Yusuf'un oğlu Yakup'u içermektedir. Kutsal Aile'nin Beytüllahim'e gidişinin tasvir edildiği sahnede, Meryem'in eşek üzerinde seyahat etmesi, İsa'nın doğumunun hikayesine dayanan bir anıdır ve manevi bir yolculuğun sembolü olarak kabul edilmektedir. Sahnenin bilinen erken tarihli örneklerinden biri, 6. yüzyıla tarihlenen Maksimianus Katedra'sında "Yusuf'un Birinci Rüyası" ile tasvir edilmiştir (Schiller, 1971, s. 58). İlgili sahne Grec 74'te fol. 108r'da yer almaktadır. Resimde Meryem, Yusuf'a doğru bakarken sağ elini karnı üzerine koymuş şekilde verilmiştir. Bu detay Kapadokya'daki Yeni Tokalı Kilisedeki sahneyle benzer özellikler taşımaktadır.

Ortodokslar tarafından kabul edilen kilise takvimine göre dördüncü yortu İsa'nın doğumudur. İsa'nın çocukluk dönemleri içinde değerlendirilen bu yortu Erken Hıristiyan ve Bizans sanatında çok sık resmedilen bir tema olmuştur. "İsa'nın Doğumu" sahnelerinin kaynakları

Matta (1:18-25) ve Luka (2: 6-7) İncilleri ile Apokrif İnciller olan Barnabas İncili (3-4), Sahte Matta İncili (13-14), İsa'nın Birinci Çocukluk İncili (1: 1-21) pasajlarıdır (Çoşkuner, 2009, s. 61).

Ortodokslar tarafından kabul edilen kilise takvimine göre dördüncü yortu İsa'nın doğumudur. Günümüzde bu yortu 25 Aralık'ta kullanmaktadır. İsa'nın çocukluk dönemleri içinde değerlendirilen bu yortu Erken Hıristiyan ve Bizans sanatında çok sık resmedilen bir tema olmuştur. İsa'nın doğumu sahnelerinin kaynakları Matta (1:18-25) ve Luka (2: 6-7) İncilleri ile Apokrif İnciller olan Barnabas İncili (3-4), Sahte Matta İncili (13-14), İsa'nın Birinci Çocukluk İncili (1: 1-21) pasajlarıdır (Çoşkuner, 2009, s. 61). Buna ek olarak sahneler ikonografik kaynaklarını Antik dönem geleneğinde de almaktadır.

"İsa'nın Doğumu" sahnesi birden fazla konuyu içeren kompozisyondan oluşmaktadır. Bu konular; doğum sonrası Meryem'in uzanması/oturması, yemlikte yatan İsa, öküz ve eşeğin yemliği ısıtması, Yusuf'un oturması, İsa'nın ilk banyosu, çobanlara müjde, çobanların secdesi, melekler ve kâhin krallardır. İsa'nın doğumunun gerçekleştiği mekanla hakkında sınırlı bilgiler vardır. İsa'nın doğumu Kanonik kitaplar arasında Luka'da detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Ancak bu sahnenin ikonografisine özellikle Sahte Matta ve Yakup İncili'nin (Iakobos Protoevangelion) kaynaklık ettiği görülmektedir. Kanonik kitaplarda doğum ahır gibi bir yerde gerçekleşirken Apokrif kaynaklar bir mağarayı işaret etmektedir. Doğumdan sonra Ebe Salome'nin ellerinin koruması, ahırdaki hayvanlardan eşek ile öküzün İsa'ya secde etmesi sadece Apokrif kaynaklarda geçmektedir (Alev, 2014, s. 40). Bunun yanında Meleğin çobanlara müjdesi ve kâhin kralların İsa'ya secde etmeleri konuları ise hem Kanonik hem de Apokrif kaynaklarda yer almaktadır. Doğumdan sonra İsa'nın ilk banyosu gibi detayların ilgili metinlerde yer almamasına rağmen görsel sanatta temsil edilmesinin nedeni Antik dönem etkilerinin devam etmesinden kaynaklanmaktadır.

Doğum sahnelerinin ilk örnekleri 4. yüzyılın ilk çeyreğinde karşımıza çıkmaktadır. Sahnenin el yazmalarındaki ilk örneği Rabula İncil'inde bulunmaktadır. Erken Hristiyanlık Döneminde resmedilen sahneler, genellikle tek başlarına ya da farklı gruplar oluşturacak şekilde tasarlanmıştır. 6. yüzyıla gelindiğinde, mağara ve Beytüllahim Yıldızı, Öküz ile Eşeğin Tapınması, İsa'nın ilk banyosu, Meryem ve Yusuf figürlerinin sahneye eklenmesiyle

resimlerin anıtsallığı artmıştır. İkonoklazma dönemi, İsa'nın doğum sahnelerinin ikonografik olarak gelişiminde bir dönüm noktası olmuştur (Taft & Carr, 1991, s. 1440). Bu dönemle birlikte doğum sahnelerinde çeşitli yeni detaylar yer almaya başlamıştır. Bunlar arasında yıldız, mağara, öküz ve eşek, Meryem, Yusuf, İsa'nın İlk Banyosu, Çobanlar, Melek ve Kahinlerin Yıldızı Takip etmesi gibi konular yer almaktadır (Spitzing, 1989, s. 127-130).

Grec 74 nolu el yazmasında "İsa'nın Doğum" sahnesi konulu iki resim vardır. 4r'daki (Kat.no. 7) ilk sahne ikonografik olarak çok zengindir. Sahnenin solunda, at sırtında üç bilge dikkati çeker. Onlardan önde olanı mağaranın üstündeki yıldıza işaret ederken diğer ikisi ise büyük bir sevinçle ellerini kaldırmıştır. Meryem sahnenin merkezinde, beşiğin yanında bir minder üzerine yarı uzanır şekilde verilmiştir. Figür, sağ eliyle İsa'ya dokumaktadır. İsa, altın sarısı renkli bir kundağa sarılır. İsa'nın beşiğinin kenarında eşek ve öküz vardır. Yusuf, kompozisyonun sol alt köşesinde oturmaktadır. Sahnenin merkezinde, iki ebe bebek İsa'yı yıkamaktadır. Birisi İsa'yı leğende tutarken, diğeri ise bir sürahiyle su dökmektedir. Sağ tarafta, bir melek sağ eliyle çobanlara doğu müjdeyi getirmiştir. Çobanlardan biri genç, diğeri ise yaşlıdır. El yazmasındaki doğum sahnelerinden İkincisi fol. 108r'da (Kat.no. 143) bulunur. Sahne bir önceki resimle benzer şemaya sahiptir. Fakat burada kâhin krallara yer verilmemiştir onun yerine melek grubu resmedilmiştir. Bu melekler mağaranın üzerindeki yıldıza doğru bakmaktadır. Meryem, önceki sahnedeki gibi aynı duruş ve pozisyonda verilmiştir. Yusuf ise, sahnenin köşesinde oturmaktadır. Figürün yüzünde düşünceli bir ifade vardır. Bu sahnede de ebeler İsa'yı yıkamaktadır. Her iki sahne ikona ve anıtsal resim sanatındaki detayları anımsatmaktadır. Sahneler bağlı olduğu metinlerle birlikte değerlendirildiğinde; fol. 4r'daki doğum sahnesi metni ile yakın ilişki içindedir. Çünkü Matta'da da "Çobanlara Müjde" metinde de yer almaz. Matta'da sadece kahinlerden bahsedilmiştir. Ancak sağ üst köşede bir melek ve iki çoban grubunun yer aldığı da görülmektedir. Burada sanatçı İncil'de geçen olayı resimlerken diğer kaynaklardan etkilenmiş olmalıdır. Fol. 108r'daki sahnede de yine aynı çobanları görüyoruz. Ancak burada sahne Luka metniyle çelişmez. Bununla beraber Luka döngüsündeki diğer sahneler dikkatlice incelendiğinde, yine orijinal anlatı döngüsüne bir ekleme olduğu fark edilmektedir. Aynı sayfanın ters tarafına, fol. 108v'da yine bir melek ve iki çoban grubu dikkati çekmektedir. Buradaki sahne, sadece çobanlara müjdeyi temsil etmektedir. Ancak bu sefer

daha zengin anlatı öğelerine sahiptir; bir melek çobanlara soldan yaklaşmakta, kompozisyonun sağ tarafında dört keçi otlamaktadır. Bu sahnedeki çobanlar önceki örneklerle paraleldir. Muhtemelen her iki resim aynı sanatçı tarafından yapılmıştır (Görsel 3. 19).

a b c

Görsel 3. 19. *Grec 74'teki Çoban Detayları (a; fol. 4r, b; 108r ve c; 108v)*

Tanrıyı öven ve çobanlara müjdeyi getiren figürler olarak resmedilen melekler, doğum sahnelerine Orta Bizans döneminde dahil edilmeye başlamıştır. 11. ve 12. yüzyılda üretilen anıtsal resim sanatı ve el yazmaları örneklerinde genellikle sahnenin solunda tanrıyı öven melekler, sahnenin sağında çobanlara müjdeyi getiren melekler yer almaktadır. Fakat Vatopedi manastırı cod. 762 (fol. 89r) ve Venezia 2 (fol. 355v) gibi yazmalarda çobanlar ve meleklerin sahnenin soluna yerleştirildiği de görülmektedir (Görsel 3. 20).

Görsel 3. 20. *sol; Venezia 2 (fol. 355v) ve sağ; Vat. Gr. 1156 (fol. 278v)*

Bizans sanatında doğum ikonografisine dahil edilen *"Bilge Krallar"* Par. gr. 74, Laur. Plut. VI 23, Lavra cod. x.a (fol. 114v), Cod. 14 (fol. 405v) ve Cod. 6 (fol. 89v) el yazmalarında (Κουρουζίδης, 2020, s. 43) tek bir arketipten türetilmiştir gibidir. Sahnelerin tümü Orta

Bizans döneminde üretilen resim örnekleri ile de paralellik taşımaktadır. Ancak bu arketip, İncil metniyle uyumlu değildir.

a b c

Görsel 3. 21. *a;Lavra cod. 14 (fol. 405v), b; Athos cod. 6 (fol. 89v) ve c; Lavra cod. x.a (fol. 114v),*

"İsa'nın Doğumu" sahnelerinde yer alan "Müneccim Kralların Tapınması" teması, Kanonik İncillerden sadece Matta İncili'nde bulunmaktadır. "Müneccim Kralların Tapınması" konusu Apokrif İncillerden Pseudo Jacobus, Pseudo Matthaeus ve Barnabas İncillerinde yer almaktadır (Çoşkuner, 2009, s. 67). Apokrif kaynaklardaki anlatım Matta İncil'ine benzemektedir. Ancak Jacobus İncili'nde olayın geçtiği zaman bilgisine de yer verildiği görülmektedir[1] (Pekak & Gür, 2015, s. 194). Matta İncili'nde Müneccimlerin Tapınması hikayesi aktarılırken, onların sadece müneccimler ve gökbilimciler olduğu ve doğudan geldikleri vurgulanmış, ancak kimlikleri, sayıları ve isimleri konusunda herhangi bir detay verilmemiştir. Barnabas İncili'nde ise müneccimlerin üç kişi oldukları, yanlarında İsa için altın, gümüş ve baharattan oluşan hediyeler getirdikleri bilgisi yer almaktadır (Barnabas İncili: 60-61) (Pekak & Gür, 2015, s. 194-195). Matta İncili'nde müneccimlerin isimleri verilmemiştir. Tasvir sanatında müneccimler genellikle yaşlı, orta yaşlı ve genç olarak betimlenerek birbirlerinden ayrılırlar. Ancak Ravenna'daki Apollinare Nuova duvar mozaiği ve Egbercod'da olduğu üzere müneccimlerin isimlerinin yazılı olduğu tasvir örnekleri de

[1] "Yıldızbilimciler dışarı çıktılar. Şarkta gördükleri yıldızı, mağaraya gelene kadar takip ettiler ve yıldız mağaranın üzerinde durdu. Ve yıldızbilimciler çocuğu annesiyle birlikte gördüler; çantalarından altın, tütsü ve mür çıkardılar"

bulunmaktadır[2] (Alev, 2014, s. 44) (Görsel 3. 22). Müneccimlerin başlarında genellikle renkli başlıklar bulunur. Bu başlıkların her birinin farklı bir bölgeyi simgelediği düşünülmektedir. Müneccimlerin İsa'ya getirdikleri hediyeler arasında altın, tütsü ve mürden oluşan armağanlar bulunmaktadır.

Görsel 3. 22. *Müneccim Kralların Tapınması, Ravenna Sant Apollinare (Kaynak:https://www.gosc.pl/doc/1411096.Koniec-astrologii)*

Genellikle Matta İncil'inin etkisinde resmedilmiş olduğu düşünülen "Müneccim Kralların Tapınması" konulu sahneler dört kompozisyondan oluşmaktadır. Bunlar; Müneccim Kralların yıldızı görmesi, Hedores ile karşılaşmaları, İsa'ya secde etmeleri ve geldikleri yere dönmeleridir (Uluyol, 2014, s. 24). Ancak, Grec 74 no.lu el yazmasında bu dört temadan farklı bir düzen benimsenmiştir. Bunlar; Yıldızbilimcilerin Yeruşalim'e gelerek başkahinlerini ve din bilginlerini toplaması, Yeruşalim halkının Kral Hirodes'in Huzuruna çıkması ve Yıldızbilimcilerin İsa'nın yanına gitmesi olaylarıdır. Bu sahnelerden ilk ikisi Bizans sanatında çok sık olarak karşımıza çıkmamaktadır. İlgili örnekler Grec 74 ve Laur. Plut. 6.23. el yazmasında da yer alır. Sahnelerden yıldız bilimcilerin Kral Hirodes huzurunda olması teması Grec 74 (Görsel 3. 23) ve Laur. Plut. 6.23. (Görsel 3. 24) el yazmalarında benzer kompozisyonla tasarlanmıştır. Yıldız bilimciler sahnenin solunda kral Hirodes'in karşısındadır. Figürler; yaşlı, orta yaşlı ve genç olarak resmedilmiştir.

[2] Ravenna'daki Apollinare Nuova mozaiğinde isimler Caspar, Balthazar ve Melchior olarak yazılırken, Egbercod'da ise Caspar, Pudizar ve Balthazar olarak adlandırılmıştır

Görsel 3. 23. *a; Yıldızbilimcilerin Yeruşalim'e gelerek başkahinlerini, din bilginlerini toplaması ve b; Yeruşalim halkının Kral Hirodes'in Huzuruna çıkması*

Görsel 3. 24. *Müneccim Krallar Laur. Plut. 6.23., üst, fol. 5r ve alt, 6v*

Yıldızbilimcilerin İsa'nın yanına gitmesi olayı Erken Hıristiyanlık döneminde de resim sanatının konusu olmuştur. Örneğin MS.3. yüzyıla tarihlenen Priscilla Katakompu'nda (Muntean, 2015, s. 219) sahnenin sağında kucağında çocuk İsa ile tahta oturan Meryem, solunda ise üç yıldızbilimciye yerilmiştir. Figürlerin kimliklerinin farklı olduğunu göstermek için yeşil, kırmızı ve krem rengi kullanılmıştır. Bu renkler yıldızbilimcilerin farklı yaşlarda oldukları ve doğudan geldiklerini simgelemektedir. MS. 4. yüzyıla tarihlenen Callisto Katakompu'ndaki örnekte müneccimler başlıklarıyla birbirinden ayrılmaktadır (Görsel 3. 25).

Görsel 3. 25. *a; Priscilla ve b; Callisto Katakompları*

Orta Bizans dönemine tarihlenen Vat. Gr. 1613 (272r) ve Laur. Plut. 6.23. (fol. 6v) el yazmalarındaki müneccim sahnelerinde benzer kompozisyon uygulanmıştır. Her iki örnekte de Meryem ve İsa bir mağara içinde verilmiştir. Vat. Gr. 1613'te müneccimlerden öndeki secde eder pozisyondadır (Görsel 3. 26). Sahnede müneccimlere eşlik eden ve Orta Bizans dönemi örneklerinde karşımıza çıkan bir de melek tasviri vardır. Kapadokya'da Bahittin Samanlığı Kilisesi, Yeni Tokalı ve Cemil Archangelios (Keşlik) Kiliselerinde olduğu üzere anıtsal duvar resimlerinde de Müneccim Kralların Tapınması sahnelerinde melek figürü görülmektedir. Grec 74 no.lu el yazmasında Müneccim Kralların İsa'yı ziyaret etmesi sahnesi yukarıdaki örnekler gibi tek olarak resmedilmemiştir. Sahne doğum ikonografisinin bir parçasını oluşturmaktadır.

Görsel 3. 26. *Yıldızbilimcilerin İsa'nın Yanına Gitmesi, Vat. Gr. 1613, fol. 212*

İsa'nın doğmasının ardından Meryem ve Yusuf iki kez şehir değiştirmiştir. Bunlar "Mısır'a Göç" ve "Nasıra'ya Dönüş"tür. "Mısır'a Göç" Kanonik kitaplardan Matta ve Luka İncil'inde, "Nasıra'ya Dönüş" ise sadece Matta İncili'nde geçmektedir. Her iki olayın görsel temsili Beytüllahim'e göç sahneleriyle yakın benzerlik içindedir. Sahnelerin genel düzeni şu şekildedir; bir eşek üzerinde oturan ve kucağında çocuk İsa'yı taşıyan Meryem (Bazen İsa Yusuf'un omuzdadır), eşeğin yularını tutan Yusuf ve onları takip eden Yusuf'un oğlu Yakup'tur. Bu sahnelerde genellikle gittikleri şehri temsil eden bir mimari unsur bulunmaktadır. Şehrin girişinde ise kutsal aileyi karşılayan kimliği belirsiz bir kadın figürü görülmektedir. (Lafontaine 1975, s. 225). Bazı sahnelerde Yakup'un Mektubu 1. Bölüm'ün (İakobos Protoevangelionu) kaynaklık ettiği Yusuf'un İkinci oğlu da karşımıza çıkmaktadır.

Grec 74 no.lu el yazmasında Fol 4v'nin sağında ve fol.5r'nin solunda yer alan şehir tasvirleri birbirinin aynıdır (Görsel 3. 27). Fol. 5r'da sahnenin sağında yer alan şehir tasviri üzerinde

Yusuf'un üçüncü rüyasında yer verilmiştir. Bu detay, "Nasıra'ya Dönüş" ikonografilerine dahil edilmeyen bir içerik olması açısından önemlidir (Görsel 3. 28).

Görsel 3. 27. *sol; Mısır'a göç ve sağ;Nasıra'ya dönüş Grec 74, fol. 4v ve 5r*

Görsel 3. 28. *Yusuf'un Üçüncü Rüyası Detay, Grec 74 (fol. 5r)*

"Masumların Katledilmesi" konusu Matta İncil'inde (2: 16-18) geçmektedir[3]. Ayrıca Yeramya kitabında (31: 15) geçen pasaj Matta'taki konuyla paralellik taşımaktadır[4]. "Masumların Katledilmesi" sahnesi genellikle Hirodes'in çocukları öldürme emrini vermesi, askerlerin çocukları katletmesi/Hirodes'in ölen çocukların bedenini kontrol etmesi ve çocukları için ağlayan anneler konulu kompozisyonları içermektedir (Schiller, 1971, s. 115). Erken Hıristiyan ve Bizans sanatında yaygın olarak resmedilen "Masumların Katledilmesi" sahnesinin anıtsal resim sanatındaki erken dönem örneklerinden biri 5.yüzyıla tarihlenen Santa Maria Maggiore Bazilikasında yer almaktadır (Görsel 3. 29). Bu sahnenin alışılmışın dışında tasarlanmış olduğunu söyleyebiliriz. Resimde katliam anı tasvir edilmemiş onun

[3] [16]Hirodes, yıldızbilimciler tarafından aldatıldığını anlayınca çok öfkelendi. Onlardan öğrendiği vakti göz önüne alarak Beytlehem ve bütün yöresinde bulunan iki ve iki yaşından küçük erkek çocukların hepsini öldürttü. [17]Böylelikle Peygamber Yeremya aracılığıyla bildirilen şu söz yerine gelmiş oldu: [18] "Rama'da bir ses duyuldu, Ağlayış ve acı feryat sesleri! Çocukları için ağlayan Rahel, Avutulmak istemiyor, Çünkü onlar yok artık!"

[4] [15] RAB diyor ki, "Rama'da bir ses duyuldu, Ağlayış ve acı feryat sesleri! Çocukları için ağlayan Rahel avutulmak istemiyor. Çünkü onlar yok artık!"

yerine Kral Hirodes'in karşısında kollarında çocuklarını tutan anneler resmedilmiştir. Sahnenin Bizans el yazmalarındaki en erken örneği ise Rabula İncili'nde (fol. 4v) karşımıza çıkar (Schiller, 1971, s. 115). Resimde Hidores'in emri ve askerlerin çocukları katletmesi anları yer alırken çocukları için acı çeken anneler bulunmaz.

Görsel 3. 29. *Masumların Katledilmesi, Santa Maria Maggiore Bazilikası (5. Yüzyıl)*

Paris Ulusal Kütüphanesi'nde bulunan ve 9.yüzyıla tarihlenen gr. 510 (fol. 137r) kodlu elyazmasında kronolojik sırayla kâhin kralların tahtına çıkışı, Yusuf'un İkinci rüyası ve çocukların öldürülmesi sahneleri resmedilmiştir. Geleneksel şemaya göre tasarlanan sahnede, Herodes, bu korkunç eylemi gerçekleştiren askerler ve çocuk bedenleri gibi detaylar bulunmaktadır. 11. yüzyıla tarihlenen Taphou 14 el yazmasında önceki örneklerden farklı bir kompozisyona karşımıza çıkmaktadır. Konu alt alta iki resim ile aktarılmıştır. Üstte, cellatlar öldürdükleri çocukların cansız bedenlerini Hirodes'e getirmiştir. Alttaki sahnede ise mızrağını cellatlardan biri çocuğa yöneltmiş cellat ve cellatın arkasında çocukları için ağlayan, saçlarını çeken annelere yer verilmiştir. Resmin merkezinde yer alan dağ fonunun arkasında Elizabeth ve Çocuk Yahya yer almaktadır (Görsel 3. 30). Bu kimliklere ilişkin tasvirler daha önceki masumların katli sahnelerinde karşımıza çıkmamaktadır. Burada sanatçı, Yakup İncili (22: 3) pasajında geçen anlatının etkisinde kaldığı düşünülür. Pasajda Elizabeth ve Yahya Hirodes'in adamlarından kaçarken korunmak amacıyla dağlık bölgeye gider. Ancak gizlenebilecekleri bir yer bulamazlar. Bu durumda, Elizabeth yüksek sesle dağa seslenir: "Ey Tanrı'nın dağı, bir anneyi ve çocuğunu kabul et." Bunun üzerine dağ mucizevi bir şekilde yarılır ve onları içine alır.

Görsel 3. 30. *Masumların Katledilmesi, Taphou 14*

Grec 74 no.lu el yazmasının 5r folyosunda yer alan *"Masumların Katledilmesi"* sahnesinde çocukların katledilmesi isteyen Herodes, Herodes'in emirleri doğrultusunda çocukları öldüren askerler, sahnenin dört bir yanına savrulmuş çocukların bedenleri ve evlatlarını kaybeden annelerin ağıt yakması detaylarına yer verilmiştir. Grec 74 no.lu el yazmasındaki sahnenin çağdaşı örnekleri Laur. Plut. 6.23. ve Vat. Gr. 1156 el yazmalarında bulunmaktadır. Ancak Laur. Plut. 6.23.'te Hedores'in emri vermesi, askerlerin çocukları öldürmesi gibi detaylara yer verilirken çocukları için ağlayan anneler sahneye dahil edilmemiştir.

Görsel 3. 31. *Masumların Katledilmesi,*
üst; Grec 74 (fol. 5r) ve alt; Laur. Plut. 6.23. (fol. 7r)

Vat. Gr. 1156'daki (fol. 280v) örnekte ise Hidores'in emri, cellatlar ve saçlarını çekiştiren kadınlar resmedilmiştir. Masumların katledilmesindeki en önemli detay, annelerin saçlarını

çekmeleridir. Acıyı iletmek amacıyla kullanılan duygu hareketlerinden biri olan bu jest Grec 74'te de yer alır. Bu üzüntü halinin kaynaklarına gitmek gerekirse, Viyanna Genesis'teki Debora'nın Ölümü sahneleri ikonografik kaynak kabul edilebilir. Grec 74'teki sahne ellerini havaya kaldırarak ağlayan kadın figürlerinin jest mimikleri Viyana Genesis'teki Yakup'un (24v) ve Rahel'in Ölümü (13v) sahnelerindeki yakaran kadınları da andırmaktadır (Maguire, 1977, s. 131; Dinçer, 2016, s. 159,258) (Görsel 3. 32).

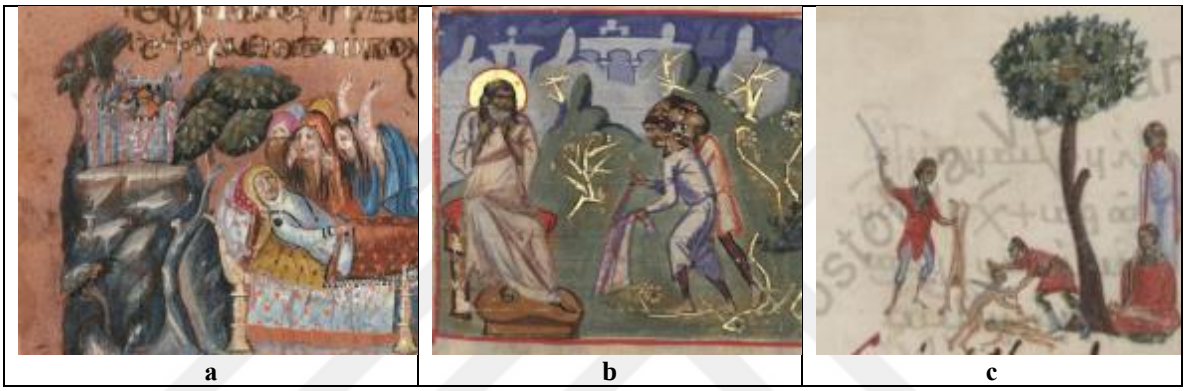

a **b** **c**

Görsel 3. 32. *a; Viyana Genesis (fol. 13v), b; Vat.gr.747 (59r) ve c;Vat. gr. 1156 (fol. 280v)*

Masumların katledilmesi sahnelerinde görülen çocukların bedeninin ikiye ayrılması (Vat. 1156 fol. 280v, Grec 27 fol. 173r ve Grec 74 fol.5r) jesti Kanonik İncillerde yer almaz. Sahnelerdeki bu detay Süleyman'ın yargısı tasvirlerindeki öldürme jestine çok benzemektedir [5] (Hinds, 1994, s. 42). Süleyman'ın Yargısı, iki fahişe arasında yaşanan bir çocuk velayeti anlaşmazlığını konu alır. İki kadın, aynı evde yaşarken, biri çocuğunu kaybeder ve diğerinin çocuğunu yanına alır. Gerçek annenin çocuğunu istemesi üzerine, Süleyman tarafından yapılan ilginç bir yargı süreci başlar. Süleyman, çocuğun ikiye bölünmesini önerir ancak gerçek annenin çocuğun ölmemesi için yalvarışları üzerine, çocuk

[5] Süleyman'ın yargısı: "*Bir gün iki fahişe, kral Süleyman'a geldi. Birinci kadın şöyle konuştu: "Aman, dinle beni efendimiz! Bu kadınla aynı evde otururuz biz. pir çocuk doğurdum ben, o da tanıktır buna. Ben doğurduktan üç gün sonra onun da bir çocuğu oldu. Yalnız biz vardık evde ve başka hiçbir yabancı girmedi eve. Bu kadının çocuğu ölmüş gece, sonra kalkıp yanımdan çocuğu alarak kendisininkiyle değiştirmiş. Sabahleyin çocuğumu emzirmek için kalktığımda, onu ölü buldum. Işıkta daha dikkatlice bakınca gördüm ki, benim doğurduğum çocuk değildi yanımdaki". İkinci kadın ise, yaşayan çocuğun kendi çocuğu olduğunu söylüyordu.Süleyman, önce bir kılıç istedi sonra şöyle buyurdu: "Bölün yaşayan çocuğu ikiye! Yarısını birine, yarısını da ötekisine verin!" O zaman, çocuğun gerçek annesi olan kadın, "Hayır, hayır Allah rızası için efendimiz onun olsun çocuk, ama yeter ki ölmesin!" diye yalvarmaya başladığı halde, öteki kadın, "Ne benim ne de senin olsun; ikiye bölünsün!" diye diretiyordu. Yargısını şöyle verdi Süleyman: "Sağ kalan çocuğu öldürmeyin birinci kadına verin, çünkü anası odur"*

ona verilir. Buradaki çocuğu ikiye ayırma jesti Bizans dönemi el yazmalarında resmedilen sahnelerden biri olmuştur. Konuyla ilgili örneklerin erken dönem örneği Nazianzuslu Gregory'nin Homilies'nde (BnF. Grec 510, fol. 215v) karşımıza çıkar (Görsel 3. 34). Çocukların saçlarından veya ayaklarından yakalayarak kılıç sallayan figürler erken dönem örneklerinden itibaren tercih edilmiştir. BnF. Grec 27 ve Moldavya İncilleri'nde (Sucev cod.24)[6] masumların katliamı sahnesinde, cellat bebeğin saçından kavrar ve diğer eliyle kılıç kaldırır. Herod'un tahtının dibinde yatan ölü bir bebek vardır (Dragnev, 2004, s. 15). Hem Herod'un önündeki ölü bebek hem de bebeği saçlarından asan cellat, BnF. Grec 510'daki Süleyman'ın Yargısındaki figürlerle çok benzerdir (Görsel 3. 33 ve Görsel 3. 34).

Görsel 3. 33. *sol; BnF. Grec 27 (fol. 173r) ve sağ; Sucev cod.24, fol.5r*

Görsel 3. 34. *Süleyman'ın Yargısı, Grec 510 (fol. 215v)*

Masumların Katliamı konulu tasvirlerin Bizans sanatındaki ilk temsiliyetinin ne zaman ve nerede yapıldığını veya Süleyman'ın Yargısı'nın ilk kompozisyonunun hangi kaynaktan türetildiğini bilmek mümkün değildir, ancak Rabula İncil'ine bakıldığında Suriye'nin olası bir menşe yeri olduğu düşünülmektedir. Rabbula'daki Masumların Katliamı ile BnF. Grec 510 arasında paralellikler bulunmaktadır. Rabbula İncil Kitabı'nda Herod'un ayaklarındaki ölü bebek ve cellatın saçından tuttuğu bebek bulunmasa da sonraki yıllarda üretilen Bizans

[6] 1607'de üretilen Sucevi 24 el yazması tetraevangelium grubuna girmektedir. Eser, Grec 74 no.lu el yazmasının kopyaları grubuna aittir.

el yazmalarından; Grec 74, Taphou 14, Laur. Plut. 6.23. ve Vat. gr. 1156'da yer verilmiştir. Ayrıca sahnelerde Rabula etkileri de devam etmektedir. Nersessian, Paris 74'ün resimlerinin Suriye-Filistin bölgesine ait olan el yazmalarıyla arasında "*çok sayıda temas noktası"* olduğunu vurgulayarak Masumların katliamı sahnelerinin kaynağını bu coğrafyalara dayandırmıştır (Nersessian S. d., 1927, s. 226).

İsa'nın çocukluk dönemi temalarından biri mabede takdimidir. Hristiyanlıktaki mabede takdim olayı Yahudi kökenli bir kavramdır. (Key & İnanan, 2020, s. 151). Musa Yasalarına göre bir kadın doğan ilk erkek çocuğunu mabede takdim etmesi gerekmektedir (Levililer 12:2-8 ve Çıkış, 34: 19-20). Yeni Ahit'te ise bu olay sadece Luka İncil'inde bahsedilmiştir (Luka 2: 22-29). Luka'da İsa'nın tapınağa nasıl adandığı ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmiştir. İsa'nın mabede takdimi konusu Erken Hıristiyanlık ve Bizans dönemlerinde sıkılıkla resmedilmiştir. Konuyla ilgili ilk sahne örnekleri 5. yüzyıla aittir (Schiller, 1971, s. 90). Santa Maria Maggiore Bazilikasında yer alan bu örnek kendisinden sonra üretilen sahneler için prototip oluşturmuştur. Burada kutsal aile ve Simeon arasındaki buluşmaya vurgu yapıldığı görülmektedir (Shorr, 1946, s. 19). Sahnenin ikonografisi şu şekildedir; Meryem, kucağında Çocuk İsa'yı tutarak Simeon'a doğru bakmaktadır. Simeon ise İsa'yı almak için yaklaşmaktadır (Görsel 3. 35).

Görsel 3. 35. *İsa'nın Mabede Takdimi, Santa Maria Maggiore*

10. yüzyıldan itibaren yaygınlaşan "İsa'nın Mabede Takdim" sahnesi Dorothy C. Shorr'a göre altı farklı tipte betimlenmiştir

Tip 1: Genellikle ilk dönem örneklerin görülen bu tipte; Meryem, kucağında İsa'yı tutarak Simeon'a doğru yönelmiştir. Simeon ise, İsa'yı almak için Meryem'e doğru yaklaşmıştır. Bu tipe örnek olarak Santa Maria Maggiore'deki mozaik verebilir (Görsel 3. 35).

Tip 2: Bu tipte; hem Meryem hem de Simeon Çocuk İsa'yı birlikte tutmaktadır. Meryem genellikle Çocuk İsa'yı sunağın üzerinde yüksekçe tutarken, Simeon aynı anda onu kucağına almak için uzanmış durumdadır. Sahnenin ilk örnekleri 9. yüzyıldan itibaren görülmektedir (Görsel 3. 36).

Görsel 3. 36. *İsa'nın Mabede Takdimi, MS M.641, fol. 16r (https://www.themorgan.org/manuscript/126589, Erişim: 02.04.2023)*

Tip 3: Bu tipteki sahnelerin merkezinde sunak masası vardır. Meryem ve Simeon tarafından desteklenen Çocuk İsa, sahnenin merkezinde bir sunak üzerinde durmaktadır. 12. yüzyıldan itibaren yayınlaşmaya başlayan bu tip İkincisine göre popülerlik kazanmammış olup sınırlı sayıda örneğe sahiptir. Çoğunlukla Batı sanatı örneklerinde karşımıza çıkar (Görsel 3. 37).

Görsel 3. 37. *İsa'nın Mabede Takdimi, Darmstadt Üniversite Kütüphanesi, Hs 2505 fol. 20v*

Tip 4: Bu tipteki resimlerde, Simeon'un Çocuk İsa'yı tek başına kucağında tuttuğu görülür. Simeon'un Çocuk İsa ile tasvir edildiği en eski örnekleri, 11. yüzyılın ilk yarısına kadar

dayanmaktadır. Ancak, bu betimleme biçimi 12. yüzyılın İkinci yarısında son derece popüler hale gelmiş ve Bizans sanatında kalıcı bir iz bırakmıştır (Görsel 3. 38).

Görsel 3. 38. *İsa'nın Mabede Takdimi, Chicago Üniversitesi Kütüphanesi, MS 965 fol.59v*

Tip 5: Simeon, kucağındaki Çocuk İsa'yı tekrar Meryem'e vermektedir. Burada Meryem ellerini açmış bir şekildedir ve İsa'yı almak için hamle yapmaktadır. Bu tipin ilk örnekleri 12. yüzyıldan itibaren resmedilmeye başlanmıştır (Görsel 3. 39).

Görsel 3. 39. *İsa'nın Mabede Takdimi, British Kütüphanesi, BL Egerton MS 1139 fol.3r*

Tip 6: Son betimleme biçiminde, diğerlerin farklı olarak çocuk İsa'yı Simeon'a uzatan kişi Meryem değil Yusuf'tur. Meryem ise, Yusuf'un arkasında verilmiş olup elinde iki güvercin yavrusu ile betimlenmiştir. Bu tür betimlemenin 11. ve 13. yüzyıllara ait birkaç örnekte nadir görülmesi, bu tarzın pek yaygın olmadığını göstermektedir (Görsel 3. 40).

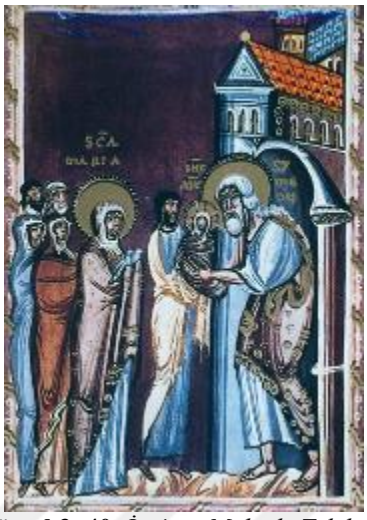

Görsel 3. 40. *İsa'nın Mabede Takdimi,*
Darmstadt Üniversite Kütüphanesi Cod. 1640

Grec 74'te yer alan İsa'nın Mabede Takdimi sahnesi 1. Tipe göre resmedilmiştir. Sahne Orta Bizans dönemine tarihlenen Athos manastırında korunan Cod. 1 (fol. 264r), Cod. 2 (fol. 228v) ve Cod. 587 (fol.146r) el yazmalarıyla benzerdir (Görsel 3. 41) (Κουρουζίδης, 2020, s. 49).

Görsel 3. 41. *İsa'nın Mabede Takdimi,*
Cod. 1 (fol. 264r), Cod. 2 (fol. 228v) ve Cod. 587 (fol.146r)

"İsa Tapınakta" sahnesi de İsa'nın çocukluk dönemi temalarından biridir. İsa on iki yaşındayken Meryem ve Yusuf ile Fısıh Bayramı için Kudüs'e gitmiştir. Geri dönüş yolunda, Meryem ve Yusuf, İsa'nın kendileriyle olmadığını fark etmiş ve endişe içinde onu aramışlardır. Üç gün sonra, Kudüs'teki bir tapınakta, bilginler ve diğer insanlar İsa'yı hayret içinde dinlerken bulmuşlardır. Meryem, İsa'ya neden kaybolduğunu ve onları neden bu kadar endişelendirdiğini sormuştur. İsa ise korkmamalarını ve babasının evinde olması gerektiğini

belirtmiştir (Luka 2: 41-52; İbrani Tomas 19; On İki Havari 6: 1-4). Erken Hıristiyan ve Bizans sanatında İsa'nın on iki yaşındayken din bilginleriyle tapınakta buluşmasını konu alan tasvirler sınırlıdır. Erken döneme ait sadece üç örnek bilinmektedir (Schiller, 1971, s. 124). Örneğin, Milan'da 5. yüzyıla tarihlendirilen bir fildişi diptikonda İsa taht üzerinde, Emmanuel tipinde tasvir edilmiştir (ΠΑΛΛΑΣ, 1991, s. 134). İsa çevresindeki din bilginleriyle konuşmaktadır. 9. yüzyıla tarihlenen Nazianuslu Gregorius'un Homilyesi'nde (Paris.510) yer alan örnekte ise sahneye Meryem ve Yusuf'un da dahil edildiği görülmektedir (Görsel 3. 42). 11.yüzyıla tarihlenen A-648 kodlu el yazmasında da benzer sahne karşımıza çıkmaktadır (ΠΑΛΛΑΣ, 1991, s. 134). Sahneyle ilgili tasvirlerin 11. yüzyılda yaygınlaştığı söylenebilir. 11. yüzyılın son çeyreğine Dionysos Manastırı cod. 587 no.lu el yazmasında bir çerçeve ile sınırlandırılmış sahnede İsa merkezde bir taht üzerinde, sağında ve solunda yer alan, ellerini yukarı kaldırmış bilginlerle konuşurken görülmektedir (Görsel 42-a). Çerçevenin dışında, sağ tarafta Meryem ve Yusuf, ellerini yukarı kaldırarak İsa'ya doğru bakmaktadır. 11. yüzyıla tarihlenen Vat. gr. 1156'deki (fol. 183v) sahne ise öncekilerden farklı bir kompozisyona sahiptir. Burada İsa, tapınakta taht üzerinde olmayıp din bilginleriyle birlikte oval bir masanın etrafında verilmiştir (Mijovic, 1977, s. 20) (Görsel 3. 43-b).

Görsel 3. 42. *İsa Tapınakta, Grec 510 (fol. 215v)*

a **b** **c**

Görsel 3. 43. *a; Cod. 587 (fol. 135r), b; Vat.gr.1156 (fol. 183v) ve c; A-648 (fol. 45v)*

Grec 74 el yazmasında ise, önceki örneklerinden çok farklı bir kompozisyona sahiptir. İsa yüksek bir tahtta tasvir edilirken öğretmenler ise yanlarında düşük koltuklarda göstermiştir. Bu düzen, bazı erken Hristiyan kiliselerindeki İkinci dereceden kilise görevlilerinin koltuklarına benzemektedir (Mijovic, 1977, s. 131). Sanatçı, burada sahnenin liturjik anlamını güçlendirmek istediği için böyle bir düzen yapma gereği duymuştur. Grec 74'teki bu örnek daha önceki el yazmalarında benzer bir örneğinin olmaması açısından önemlidir (Görsel 3. 44-a). Sahnenin Laur. Plut. 6.23'teki tasviri ise doğrudan metne bağlı kalınarak yapılmıştır (Görsel 3. 44-b). Bu sahne; Meryem ve Yusuf'un İsa'yı araması, İsa'nın tapınağına doğru gitmesi, Meryem ve Yusuf'un tapınağına girmesi ve İsa'nın bilginlerle taht üzerinde oturması anlarını içermektedir. Fakat İsa, diğer el yazmalarındaki örneklerin aksine Emmanuel tipte verilmemiştir.

Görsel 3. 44. *a; Grec 74 110r ve b; Laur. Plut. 6.23. fol. 106v*

İsa'nın Gençliği ve Yetişkinliği

İsa'nın gençliği ya da yetişkinlik dönemi içinde değerlendirilen Vaftiz sahnesi, Matta (3:13-17), Markos (1:9-11), Luka (3:21-22) ve Yuhanna (1:31-34) İncillerinde anlatılmaktadır. Vaftiz olayının erken betimlemeleri, katakomplarda karşımıza çıkar (Kaya, 2014, s. 121). Sahneler bir kalıba göre yapılmıştır. Bu örneklerde; Yahya, İsa'ya kıyasla daha büyük resmedilmiştir. Yahya, İsa'nın başına dokunarak onu vaftiz eder. Sahne de tanrıyı simgeleyen güvercin vardır. Ürdün Nehri'nin kişileştirme figürü, bu sahnenin ikonografisine 5. yüzyılda

dahil edilmeye başlamış ve 6. yüzyılda ise yaygınlaşmıştır. Grec 74 (fol. 6r, 64v, 111v ve 169r) el yazmasında İsa'nın vaftizini konu alan dört sahne yer alır. Bu sahnelerden sadece 169r'daki farklı bir biçimde resmedilmiştir. Diğer resimlerde Yahya sahnenin solunda verilirken burada sağda yer alır. Yahya adım atar pozisyonda verilmiştir. Bu açıdan sahnenin en yakın örneği Vat. Gr. 1156 (fol. 290)'da bulunur (Görsel 3. 45). Fakat, sahneler bir bütün olarak değerlendirildiğinde resimlerin tümü genel kalıplarla uyumludur.

Görsel 3. 45. *Vat. Gr. 1156, fol. 290v*

İnciller, İsa'nın doğum ve çocukluk döneminden sonra insanları doğru yola yönlendirmeye ve kurtuluşun yakın olduğu uyarısıyla onları kötülükten uzaklaştırmaya odaklanan bir dönemi anlatmaktadır. Dolayısıyla bu süreçte İsa'nın insanlara verdiği vaazlar, İsa'nın vaftiz sonrası çöle yönlendirilmesi, kırk gün boyunca oruç tutması ve Şeytan tarafından üç kez sınanması hikayeleri İsa'nın gençliği içinde değerlendirilmiştir.

Sinoptik İncillerde İsa'nın vaftiz sonrası çöle yönlendirilmesi, kırk gün boyunca oruç tutması ve Şeytan tarafından üç kez sınanması hikayeleri anlatılmaktadır. Bu konulardan İncil yazarları Matta (Matta 4: 8-11), Luka (4: 1-13) ve Markos da (1: 12-13) bahsetmektedir. Ancak metinler arasında bazı farklılıklar dikkati çekmektedir. Örneğin Matta'nın anlatısına göre, İsa'nın üç sınavı sırasıyla çölde, tapınakta ve dağda gerçekleşmiştir. Luka'nın anlatısında ise tapınak ile dağ yer değiştirmektedir (Yüzgüller, 2020, s. 168). Markos İncili'nde ise sınamanın içeriğine hiç değinilmez. Sadece İsa'nın kırk gün boyunca çölde yabanıl hayvanlarla bir arada kaldığı ve şeytan tarafından sınandığı vurgusu yer almaktadır (Tunç, 2022, s. 224-225). İsa'nın sınanması olayının ön belirimi Musa'nın çölde kırk gün yemeden içmeden kalması (Çıkış 34: 27-35) ve Eyüp peygamberin şeytan tarafından iki kez sınanması hikayeleridir (Eyüp 1: 6-12 ve 2: 1-10).

İsa'nın sınamasını konulu sahnelerin Erken Bizans döneminde çok tercih edilen konulardan biri olmadığını söyleyebiliriz (Yüzgüller, 2020, s. 169). Bu sahnenin en erken örneği 9. yüzyıla tarihlenen Nazianuslu Gregorius'un Homilyesi'nde (Paris. Grec 510) (fol. 165r) karşımıza çıkmaktadır. Resimde; İsa'nın dağda, tapınakta ve çölde sınanması olayları arka arkaya verilmiştir (Görsel 3. 46). Batı sanatında ise ilk kez yine 9.yüzyıla tarihlenen Stuttgart Psalter'de İsa'nın sınanması sahnesini görüyoruz. Ancak bu elyazmasında sadece "İsa'nın Dağda Sınanması" teması yer almakta ve sahneye meleklerin de dahil edildiği görülmektedir. Muhtemelen sanatçı, İsa'nın sınanmasından sonra meleklerin ona hizmet ettiğini vurgulamak istemiştir. Ayrıca, dağın eteklerine yerleştirilen yüzükler, kâse ve ibrik gibi nesneler şeytanın İsa'ya sunduğu dünyasal zenginlikleri temsil etmektedir (Yüzgüller, 2020, s. 169).

Görsel 3. 46. *İsa'nın Şeytan Tarafından Sınanması, Grec 510 (fol. 215v)*

Orta Bizans dönemi anıtsal duvar resimlerinde de sınanma sahneleri görülmektedir. Örneğin Kapadokya bölgesi Yeni Tokalı kilisesinde "İsa'nın Dağda Sınaması" sahnesini görüyoruz. Burada şeytan tıpkı BnF. Grec 510'da olduğu gibi (Görsel 3.46) İsa'ya sandık sunmaktadır (Jolivet-Levy, 2011, s. 135). Grec 74 no.lu el yazmasında Matta ve Markos bölümlerinde sınanma ile igili iki resim (fol. 7r ve 65r) yer almaktadır. Bu sahnelerde İsa, dağda sınanırken verilmiştir. Sahnelerde, şeytan tarafından İsa'ya birtakım hediyeler sunulmuştur. 7r'da "*O'na bütün görkemiyle dünya ülkelerini göstererek, "Yere kapanıp bana taparsan, bütün bunları sana vereceğim*" ayetine paralel olarak şehir ve altın yüzük tasvirine yer verilmiştir. 65r'da ise şeytan boş taht, ibrik ve yüzük gibi nesneleri İsa'ya sunmaktadır. Markos bölümünde şeytanın İsa'ya sunduğu hediyelerle ilgili herhangi bir anlatıya verilmemesine rağmen sanatçının resme dahil etmesinin nedeni diğer metinlerin ve resimlerin etkisinde olduğunu düşündürmektedir. Sahnelerde, taş figürleri dikkati çeker. Bunlar şeytanın göstererek

"Tanrı'nın Oğlu'ysan, söyle şu taşlar ekmek olsun" (Matta, 4: 3) pasajına yönelik resmedilmiştir. Şeytan, kara bir melek biçiminde verilmiş olup yerden düşme anı tasvir edilmiştir. Sahnelerde şeytan, İsa ve diğer figürlere oranla küçük resmedilmiştir. Bu detay 12. yüzyıla tarihlenen San Marco Katedrali'ndeki İsa'nın sınanması sahnesiyle paralellik taşımaktadır (Görsel 3. 47). Şeytanın küçük ve çelimsiz resmedilmesinin nedeni şeytanın aşağılanmasını işaret etmektedir (Yüzgüller, 2020, s. 171).

Görsel 3. 47. *İsa'nın Şeytan Tarafından Sınanması, San Marco (12. yy)*

a **b** **c**

Görsel 3. 48. *Melek detayları; a; Sınanma Fol. 7r, b;Vaftiz fol. 6r ve c;Sınanma fol. 65r*

Grec 74'teki sahnelerde sınanmadan sonra meleklerin gelip İsa'ya hizmet etmesi anına da yer verilmiştir. Özellikle fol. 7r'daki melek figürleri vaftiz sahnesinde (fol.6r) ellerinde havlu tutan figürleri anımsatmaktadır (Görsel 3.48. a-b). Her iki sahnede de meleklerin elleri havlu ile kapatılmış olarak verilmiştir. Bu nedenle resimleri tasarlayan ve boyayan sanatçıların aynı kişi olduğu düşünülmektedir. Folyo 65r'deki örnekte ise meleklerin eli çıplak verilmiş olup figürlerin jest ve mimikleri San Marco'daki örnekle paralellik taşımaktadır (Görsel 3.48. c). Sahneyle ilgili 11. yüzyıldaki diğer el yazmalarından olan Laur. Plut. 6.23.'teki örnek ise diğerleri kadar başarılı ve ayrıntılı değildir. Sahnede bir dağın eteğinde sadece İsa ve şeytan tasviri yer alır. Burada İsa'nın nerede sınandığı ile ilgili ayrıntılara yer verilmemiştir. Şeytan,

San Marco Kilisesi'ndeki figürü andırmaktadır. Ancak burada şeytan İsa'yı aynı boyda görüyoruz (Görsel 3. 49).

Görsel 3. 49. *İsa'nın Şeytan Tarafından Sınanması, Laur. Plut. 6.23. fol. 63v*

"Metamorphosis" (İsa'nın Başkalaşımı) İsa'nın yetişkinlik dönemi sahneleri içinde değerlendirilmiştir. Ortodoks Kilisesi'nin 12 bayramından biri olan "Metamorphosis" ilk olarak 8. yüzyılda doğu takviminde yerini almıştır. Sahne, Matta (17: 1-8), Markos (9: 2-10) ve Luka (9: 28-29) İncillerinde anlatılmıştır. İsa, Petrus, Yuhanna ve Yakup'u da alıp dua etmek için Tabor[7] dağına çıkar. İsa dua ederken yüzü değişir, kıyafetleri ise göz kamaştırıcı beyazlığa bürünür. Ardından, İlyas ve Musa peygamberler ortaya çıkar ve İsa ile konuşurlar. Bu sırada, İsa'nın etrafını bir bulut kaplar ve *"Sevgili Oğlum budur, O'ndan hoşnutum. O'nu dinleyin!"* diye bir ses duyulur. Havariler korkudan yere kapanır ve başlarını kaldırdıklarında İsa'dan başkasını göremezler. Bu olay, Hristiyan ikonografisinde "Suret Değişimi" ve "İsa'nın Nurlanması/Başkalaşımı" olarak da anılır. Sahnenin anıtsal duvar resimleri arasındaki en erken örneklerinden biri Azize Katerina Manastırı Apsisinde yer almaktadır (Andreopoulos, 2005, s. 67). 6.yüzyıla tarihlenen sahnede İsa bir mandorla içindedir ve iki yanında İlyas ve Musa peygamberler vardır. Yine İsa'nın iki yanında diz çökmüş iki havarisi ve önünde uzanmış üçüncü havarisi görülmektedir. Havariler yüzlerinde şaşkınlık ifadesiyle resmedilmiştir.

[7] Tabor (Tabbur) terimi, "Omphalos" olarak da bilinen "Göbek" anlamına gelir (Kaptan, 2022, s. 11).

Görsel 3. 50. *Metaformosfisis, Azize Catharine Manastırı*

Grec 74 elyazmasında toplam üç "Metamorphosis" sahnesi yer almaktadır. Bu sahneler, genel şemaya uygun olarak tasarlanmış olsalar da kendi içlerinde tam bir bütünlük oluşturmamaktadır. Grec 74 elyazmasındaki "Metamorphosis" sahnelerinde İsa'nın Tabor Dağı'ndan havarileri ile ayrılışı tasviri de yer almaktadır. Bu sahne Bizans dönemi resim örneklerinde neredeyse hiç kullanılmamış olması bakımından dikkat çekicidir.

Grec 74 elyazmasında "Metamorphosis" sahneleri 34r (Matta 17/1-8) (Kat. No. 42), 82r (Markos 9/2-10) (Kat. No.109) ve 128v (Luka 9/28-36) (Kat. No. 175) folyolarda yer almaktadır. Fol.34r'de (Kat. No. 42) sahne diğer iki resimden farklı olarak alt alta iki resimde verilmiştir. Üstte yer alan resimde İsa'nın başkalaşım anı, altta yer alan resimde İsa'nın havarilerine katılarak Tabor Dağı'nı terk etme anı resmedilmiştir. Bir sanatçı hatası olup olmadığı tartışılabilir belki ancak burada üstte ve altta tasvir edilen aynı havarilerin kıyafetlerinin renkleri farklı olarak verilmiştir. Fakat bu hata 128v ve 82r'daki örneklerde de görülmektedir. Sanatçının bilerek yaptığı bir tercih olduğu düşünülmektedir. 128v ve 82r'daki örneklerde ise başkalaşım ve İsa'nın havarileriyle dağı terk etme konuları tek bir kompozisyonda birleştirilmiştir. Fol. 82r'de (Kat. No. 109) sahnenin solunda başkalaşım ve sağında İsa'nın havarilerine katılarak Tabor Dağı'nı terk etmesi; fol.128v'de (Kat. No. 175) sahnenin sağında başkalaşım solunda İsa'nın havarilerine katılarak Tabor Dağı'nı terk etmesi resmedilmiştir. Ancak 82r'daki resimde İsa'yla dağdan inen üç öğrenci olması beklenirken iki kişi resmedilmiştir. Muhtemelen sanatçı figürlerden birini sahneye sığdıramamıştır.

3.3.2. İsa'nın İşleri

Bizans sanatında İsa'nın işlerini anlatan sahneler yaygın değildir. Schiller İsa'nın işleri sahnelerini şu şekilde gruplamıştır (Schiller, 1971, s. 152) (Tablo 3. 2).

Tablo 3. 2. Grec 74'te resmedilen İsa'nın İşleri Sahneleri Konu Dağlımı

İsa'nın İşleri		
No	**Schiller'e Göre**	**Grec. 74 nolu El Yazması**
1	İsa'nın Simon ve Andreas'la Celile Denizinden Ayrılması Zebedi'nin oğulları Yakup ve Yuhanna Babalarını Terk Etmesi 3	+ +
2	İsa'nın Zakkay ile Karşılaşması 1	+
3	İsa'nın Havarilerine Vaaz Vermesi	+
4	İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi	+
5	İsa'nın Çocukları Kutsaması	+
6	Simon'un ya da Farisi'nin Evinde Yemek	+
7	Marta'nın Evinde Yemek	+
8	Matta'nın Evinde Yemek	
9	İsa ve Samiriyeli Kadın	+
10	Dul Kadının Bağışı	+
11	Tapınak Vergisi	Grec. 74 nolu El Yazmasındaki bu sahne İsa'nın Mucileri başlığında değerlendirilmiştir
12	Sezar'ın Hakkı Sezar'a	Grec. 74 nolu El Yazmasındaki bu sahne İsa'nın Öğretileri başlığında değerlendirilmiştir
13	İsa'nın Petrus'a Krallığın Anahtarını Vermesi	Grec. 74 nolu El Yazmasında bu sahne yer almaz
14	Zina Yaparken Yakalanan Kadını İsa'nın Serbest Bırakması	Grec. 74 nolu El Yazmasında bu sahne yer almaz
	—	İsa'nın Annesi ve Kardeşlerinin İsa'yı Ziyareti

Tablo 3.2'de yer alan ilk 9 sahne, Grec. 74 nolu elyazması içinde "İsa'nın İşleri" konuları altında değerlendirilmiştir. Schiller'in "İsa'nın İşleri" ne dahil ettiği "Tapınak Vergisi" teması, bazı araştırmacılar tarafından mucize olarak da yorumlanmaktadır (Tükel & Arsal, 2014, s. 129). Dolayısıyla bu doktora tezi kapsamında da "Tapınak Vergisi" İsa'nın mucizeleri başlığında altında incelenmiştir. Ayrıca yine Schiller'in "İsa'nın İşleri" içinde verdiği "Sezar'ın Hakkı Sezara" sahnesine ise yine bu doktora tezinde "İsa'nın Öğretileri" başlığında değinilmiştir. Schiller'in "İsa'nın İşleri" içinde ele aldığı "İsa'nın Petrus'a Krallığın Anahtarını Vermesi" ve Zina Yaparken Yakalanan Kadını İsa'nın Serbest

Bırakması" konuları Grec. 74 nolu elyazmasında bulunmamaktadır. Dolayısıyla tez kapsamında bu iki konunun değerlendirilmesi yapılmamıştır. Bununla beraber Tablo 3.2'de mor renk ile vurgulanmış olan "İsa'nın Annesi ve Kardeşlerinin İsa'yı Ziyareti" konusu Schiller'in listesinde yer almaz. Ancak bu tez kapsamında "İsa'nın İşleri" içinde değerlendirilmiştir. Dolayısıyla Grec. 74 nolu elyazmasında "İsa'nın İşleri" temalı 10 konu resmedilmiştir. Bunlar 30 sahne ile aktarılmıştır.

İsa'nın işleri sahneleri arasında değerlendirilen ilk konu "*Petrus ve Andreas'ın çağrılması"* olayıdır. Konu, Yeni Ahit'in Matta 4/12-22[8] ve Markos 1: 16-18[9] bölümlerinde geçmektedir. Sahneyle ilgili bilinen erken tasvirlerden biri Ravenna Saint Apollinare Nuovo Kilisesi'nde karşımıza çıkar (Görsel 3. 51) (Schiller, 1971, s. 152). El yazmasında ilgili konu fol. 7v ve 65v'da resmedilmiştir.

Görsel 3. 51. *Petrus ve Andreas'ın çağrılması*
Ravenna Saint Apollinare Nuovo Kilisesi'nde (5. Yüzyıl)

"Zebedi'nin oğulları Yakup ve Yuhanna Babalarını Terk Etmesi" konusu Matta 4: 21-22 pasajında geçmektedir. Sahneyle ilgili erken örneklerden biri Nazianzuslu Gregory'nin Homilies'nde (BnF. Grec 510, fol. 87v) karşımıza çıkar. İgili konu el yazmasının fol. 8r'da

[8] [12]İsa, Yahya'nın tutuklandığını duyunca Celile'ye döndü. [18]İsa, Celile Gölü'nün kıyısında yürürken Petrus diye de anılan Simun'la kardeşi Andreas'ı gördü. Balıkçı olan bu iki kardeş göle ağ atıyorlardı. [19]Onlara, "Ardımdan gelin" dedi, "Sizleri insan tutan balıkçılar yapacağım." [20]Onlar da hemen ağlarını bırakıp O'nun ardından gittiler. [21]İsa daha ileri gidince başka iki kardeşi, Zebedi'nin oğulları Yakup'la Yuhanna'yı gördü. Babaları Zebedi'yle birlikte teknede ağlarını onarıyorlardı. Onları da çağırdı. [22]Hemen tekneyi ve babalarını bırakıp İsa'nın ardından gittiler.

[9] [16]İsa, Celile Gölü'nün kıyısından geçerken, göle ağ atmakta olan Simun ile kardeşi Andreas'ı gördü. Bu adamlar balıkçıydı. [17]İsa onlara, "Ardımdan gelin" dedi, "Sizleri insan tutan balıkçılar yapacağım." [18]Onlar da hemen ağlarını bırakıp O'nun ardından gittiler.

resmedilmiştir. Sahnede Zebedi teknede tek başına resmedilmiş olup oğulları İsa'yı takip etmektedir.

"İsa'nın Zakkay ile Karşılaşması" olayı Luka 19/1-10 bölümünde geçmektedir. Pasaj'da geçen Zakkay isimli kişi İsa'nın Eriha kentine karşılaştığı bir vergi memurudur. Kısa boyundan dolayı İsa'yı görmek için incir ağacına çıkar (Öncelen, 2023b, s.40). Sahneyle ilgili bilinen ilk örneklerden biri Paris Gregory Homiliyesi (Paris Grec 510) karşımıza çıkar. Grec 74'te (fol. 149v) (Kat. No. 203) yer alan sahnenin sağında İsa'nın ağaç üzerindeki Zakkayla konuşma anına yer verilmiştir (Görsel 3. 52). İsa Zakkay'a seslenir, *"Zakkay, hemen in"* der. Zakkay, hızlıca iner ve İsa'yı sevinçle karşılayarak onu evine davet eder. Sahnenin solunda, İsa ve havarileri bir yemek masası etrafında resmedilmiştir. Sahnenin benzer bir örneği Theodore Psalteri (fol. 113r) ve Laur. Plut.6.23 (fol.149r) bulunmaktadır (Görsel 3. 52). Laur. Plut. 6.23'te sahnenin solunda Eriha kentinin simgesi olarak kale tasviri vardır. İsa, ağaç üzerindeki Zakkay'la konuşmaktadır. Sahnenin merkezinde İsa, Zakkay ve Havariler ile yemek masası etrafında verilmiştir. Grec 74 nolu elyazmasındaki örneğin bir benzeri 13. yüzyıla tarihlenen Groß St. Martin İncili'nde (MS. 9222) görülmektedir (Schiller, 1971, s. 156). Bazı Bizans kaynaklarında Zakkay tasvirine ait örneklerin Kudüs'e giriş sahnelerinde de yer aldığından bahsedilmektedir. Öncelen (2021)'e göre Kudüs'e giriş sahnesinde ağaca çıkan figürün Zakkay'a ait olmadığı öne sürülmüştür (Öncelen, 2021, s. 359). Zaten Teoloji'de de bu anlatıya yer verilmemektedir. Zakkay sadece Luka ve Yuhanna İncil'inde tanıtılan bir vergi memuru olup İsa'yı görmek için ağaca çıkmış ardından onunla yemek yemiştir. Buna ek olarak *"İsa'nın Kudüs'e Giriş"* konulu sahnelerin hiçbirinde Zakkay tanımlaması yapılmamıştır.

Görsel 3. 52. *İsa'nın Zakkay ile Karşılaşması, üst; Grec 74, fol. 149v alt; Laur. Plut.6.23 (fol.149r)*

"İsa'nın Havarileri Çağırması ve Onları Görevlendirmesi" olayı da "İsa'nın İşleri" arasında değerlendirilmektedir. Konuyla ilgili bilgiler Yeni Ahit'in Matta 10/2-15, Markos 6/7-11 ve Luka 10/1-12 bölümlerinde geçmektedir. Sahnenin günümüze ulaşmış tasvirleri sınırlı olup genelde el yazmalarında görülmektedir. Grec 74 nolu elyazmasında konuyla ilgili toplamda altı resim yer alır. Bunlar; fol. 19v, 20r (x2), 21v (x3), 69r ve 74v yer almaktadır (Kat. No. 30-31 ve 74) Sahnelerden 74v'daki örnek İsa'nın öğretileri konulu resimlerle benzerlik taşımaktadır. İlk sahne beş sahne Matta bölümündedir. Her bir İncil yazarı arkalıksız bir taht üzerindedir ve yanlarında halk tasvirlerine yer verilmiştir. Bu insanlar, havarilerin gittikleri ülkeleri temsil etmektedir. Dolayısıyla her havariye ait gruptaki insanlar farklı ırkları temsil ettiği için gerek boyları gerekse ten renkleri ve kıyafetleriyle birbirinden farklıdır. Sahnenin Orta Bizans yazmalarındaki diğer örnekleri Vat. Barb. Gr. 372 (32r ve 32v) ve Vat. gr. 1927 (fol.29v) karşımıza çıkar. Özellikle Barb. Gr. 372'deki resim örnekleri Grec 74'te en yakın olanıdır. Barb. Gr. 372'ün 1090 yılında tıpkı Grec 74 no.lu el yazması gibi 11. yüzyılın son çeyreğin de Studios manastırında üretilmiş olduğu düşünülmektedir (Mayer, 2009, s. 9; Anderson., Paul, & Christopher, 1989). Barb. Gr. 372 nolu yazmada fol. 32r ve 32v'daki "Havarilerin Görevlendirilmesi" konusu ikonografik zenginliği ile dikkati çekmektedir. Burada da havariler, farklı ülkelerdeki insanları temsil eden figürlerle birlikte resmedilmiştir. Grec 74'teki örneklerin bundan tek farkı bir arka plana verilmemesidir. Burada ülke temsilleri sadece insanlarla belirtilmiştir. Vat. gr. 1927 (fol. 29v) örnekte hem insanlar hem de arka plandaki şehir tasvirleri vardır. Muhtemelen bu el yazması Grec 74'ten çok kısa bir süre sonra tamamlanmıştır. Belki de her iki el yazması da aynı sanatçılar ve asistanlar çalışmış olmalıdır.

Görsel 3. 53. *a; Vat. gr. 372 (fol.32r ve 32v) ve b; Vat. gr. 1927 (fol. 29v)*

"İsa'nın Çocukları Kutsaması" sahnesi de "İsa'nın İşleri" arasında yer almaktadır. Kanonik kitaplarda geçen bu olay Matta, Markos ve Luka İncillerinde yer almaktadır.

> *"Bazı insanlar küçük çocukları İsa'nın yanına getirirler ve onlara dokunmasını isterler, ancak öğrenciler onları azarlarlar. İsa, bu durumu görünce kızar ve öğrencilerine, çocukların kendisine gelmelerine engel olmamalarını söyler. Çünkü Tanrı'nın Egemenliği böylelerinindir ve onları kabul etmek önemlidir. İsa, Tanrı'nın Egemenliği'ni bir çocuk gibi kabul etmeyenin bu egemenliğe giremeyeceğini belirtir. Son olarak, İsa çocukları kucağına alır, ellerini onların üzerine koyar ve onları kutsar."* (Matta 19: 13-15, Markos 10: 13-16 ve Luka 18/15-17).

İsa'nın küçük çocukları kutsaması olayı Bizans tasvir sanatında nadir olarak resmedilmiştir. Batı Sanatı'ndaki en erken örneklerinden biri ise 10. yüzyılın son çeyreğine tarihlenen

Madgeburg Antependium fildişi panelinde görülmektedir (Schiller, 1971, s. 157). Fildişi panelin solunda resmedilen İsa, karşısındaki küçük çocuğa doğru eğilerek elini ona doğru uzatmaktadır. Çocuğun arkasında havari topluluğu bulunmaktadır ve en öndeki havari sağ elini çocuğun başına koymuştur. Batı sanatındaki bir diğer tasvir ise 1000'li yıllarda üretilmiş olan III. Otto İncili'nde (Cod. 4453) yer almaktadır. Bu el yazmasında sahnenin merkezinde yer alan İsa kollarını iki yana doğru açmış, çocuklara şefkat gösterirken tasvir edilmiştir. İsa'nın ayakları dibinde ona dokunan yedi küçük erkek çocuk görülmektedir (Görsel 3. 54).

Görsel 3. 54. *İsa'nın Çocukları Kutsaması, Madgeburg Antependium (Louvre Museum) ve III. Otto (Cod. 4453)*
(*https://collections.louvre.fr/ark:/53355/cl010115575 Erişim Tarihi: 23.12.2023)*

İsa'nın küçük çocukları kutsaması olayı Bizans dönemi örnekleri arasında Grec 74 ve Laur. Plut. 6.23.'te tespit edilebilmiştir. Grec 74 nolu elyazmada söz konusu sahneler 38r, 85r ve 148r folyolarda bulunmaktadır. 38r ve 85r örneklerinde İsa bir taht üzerindedir. İsa'nın sağında havariler, solunda Yahudiler ve küçük çocuklar bulunmaktadır. İsa sol yanına dönük olarak, Yahudi topluluğu önündeki çocuklara takdis işareti yaparken verilmiştir. 85r'deki tek fark İsa'nın cepheden resmedilmiş olmasıdır. 148r'daki resimde ise tamamen farklı bir kompozisyon görülmektedir (Görsel 3.55-b). Bu resimde sahnenin solunda İsa'nın vergi meseli olayı aktarılırken sağında İsa'nın çocukları kutsaması anına yer verilmiştir. Diğer iki folyodaki resimlerin aksine burada İsa ayakta yer almaktadır. Sahnenin sağında bulunan İsa ayakta olup yönünü karşısındaki çocuklara dönmüştür. Sahnedeki dört çocuktan en önde olanı İsa tarafından kutsamaktadır. Diğer çocuklar ise kutsanmak için sıra beklemektedir. Çocukların arkasında bir tepe üzerinde iki havari görülmektedir. Sahnede yer alan ağaçlar, olayın bir bahçede geçtiği izlenimi vermektedir. Fol. 38r ve 85r'daki sahnelerin İsa'nın

çocuklar üzerinden öğretilerini aktaran sahnelerinden türetilmiş olduğunu düşündürmektedir. Fol. 147r'daki sahnenin ise herhangi bir kalıbı takip etmediği söylenebilir.

Görsel 3. 55. *Grec 74 (fol.148r) ve Laur. Plut. 6.23. (fol. 147r)*

Laur. Plut. 6.23 nolu el yazmasında (147r) yer alan sahnenin Grec 74'ten farklı tasarlanmış olduğu söylenebilir. Folyodaki sahneler daire planlı/kule benzeri iki yapı ile birbirlerinden ayrılmaktadır. İsa'nın çocukları kutsaması Grec 74'de olduğu gibi sahnenin sağında verilmiştir. Burada daha kalabalık bir insan topluluğu ama önlerinde iki çocuk görülmektedir (Görsel 3. 55-b).

"İsa'nın İşleri" arasında onun bazı evlere konuk olarak yemek yediği olaylar da vardır. *"Simon'un ya da Farisi'nin Evinde Yemek"* teması bunlardan biridir. Simon'un evinde yemek konusu Kanonik kitaplarda geçen bir olgudur. Matta'ya (26:6-13) ve Markos'a (14:3-9) göre olay Simon'un evinde geçmektedir ve kimliği belli olmayan bir kadın kaymaktaşı bir kapta çok pahalı bir yağı getirmiştir. Kadın sofrada uzanarak oturan İsa'nın başına bu yağı dökmüştür. İncil yazarları arasında birtakım farklılıklar bulunmasına rağmen hikâyenin ana karakteri İsa'nın konuk sofrasında oturması ve bir kadınının onu yağlamasıdır. Sahnenin Bizans dönemine ait en erken tasvirlerinden biri Grec 510 nolu yazmada (fol. 196v) yer alır (Görsel 3. 56-a). Burada yarı oval masa etrafında Simon ve diğer havariler oturmaktadır. Resmin solunda, masanın sağ ucunda bulunan İsa'nın ayak uçlarında oturmakta olan bir

kadın vardır. Bu sahnelerde kadın İsa'nın ayaklarını yağlarken resmedilmiştir. Muhtemelen sanatçı bu ayrıntıyı Luka[10] (7: 36-38) etkisinde yapmış olmalıdır. Fakat, Luka'da anlatılan olay farklıdır. İsa, Simon'un evinde değil Ferisilerden birinin evindedir. Yine aynı konu Laur. Plut. 6.23 nolu el yazmasında, kadın İsa'nın başına yağ dökerken verilmiştir (Görsel 3. 56-b). Bu sahnenin, metne paralel tasarlanması sebebiyle anlatım ve aktarım gücü Grec 74'teki örneğe göre daha başarılıdır.

a **b**

Görsel 3. 56. *Simon'un Evinde Yemek,*
a; BnF. Grec 510 (fol. 215v) ve b; Plut. 6.23 (fol. 53r)

Grec 74 nolu el yazmasında "Simon'un Evinde Yemek" sahneleri folyo 52v ve 94r'de, İsa'nın Ferisilerin birinin evinde olması ise fol. 122r'da yer almaktadır. Her üç resmin de odak noktası bir kadının İsa'nın ayaklarını yağlamasıdır. Fakat Matta ve Markos pasajlarında kadının İsa'nın başının üzerine bir yağ dökmesi aktarılmaktadır. Fol. 52v ve 94r sahnelerinde sitla ve authepsae tasviri dikkati çekmektedir. Bunlar, 52v'da sahnenin solunda 94r'da ise sağında verilmiştir. Her iki sahnenin arasında farklılıklar olmasına rağmen aynı asistan ve sanatçı tarafından hazırlandığı düşünülmektedir. 122r'daki sahne ise İsa, Ferisilerden birinin evininde konuk yer almaktadır. Bu sahnede bazı teologlar tarafından sözü edilen günahkâr kadın tasvir edilmiş olmalıdır. Çünkü fol. 52v (Görsel 57-a) ve 94r'deki (Görsel 57-b) sahnelerinde tasvir edilen kadınların üzerinde altın sarısı uzun khiton üzerinde kırmızı

[10] 36 Ferisiler'den biri İsa'yı yemeğe çağırdı. O da Ferisi'nin evine gidip sofraya oturdu. 37-38 O sırada, kentte günahkâr olarak tanınan bir kadın, İsa'nın, Ferisi'nin evinde yemek yediğini öğrenince kaymaktaşından bir kap içinde güzel kokulu yağ getirdi. İsa'nın arkasında, ayaklarının dibinde durup ağlayarak, gözyaşlarıyla O'nun ayaklarını ıslatmaya başladı. Saçlarıyla ayaklarını sildi, öptü ve yağı üzerlerine sürdü.

pelerinler görülmektedir. Ancak fol.122r'deki kadının üzerinde bitkisel süslemeli giysi bulunmaktadır (Schiller, 1971, s. 158) (Görsel 3. 57-c).

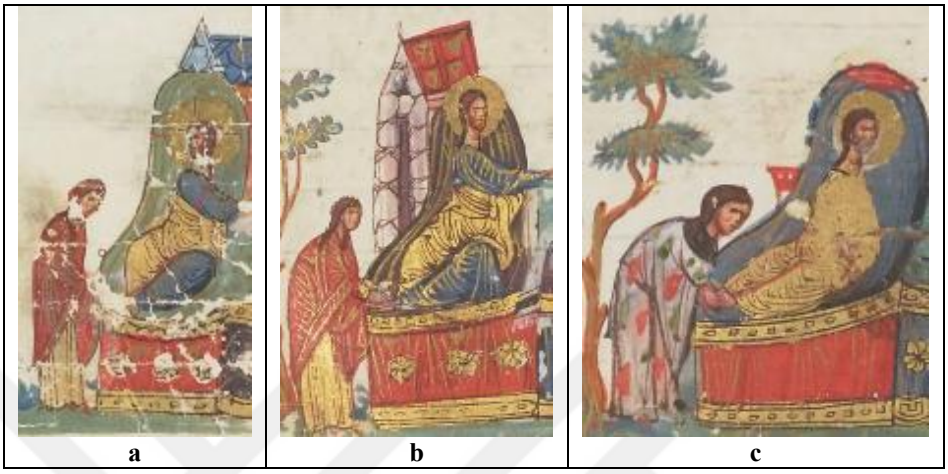

Görsel 3. 57. *a;Simon'un Evinde Yemek (a; 52v ve b; 94r) ve Ferisinin Evinde Tasvirlerindeki Kadın Detayı (c;122r*)

İsa'nın işlerindeki diğer bir yemek sahnesi ise "*Marta'nın Evinde Yemek*"tir. İlgili konu Kanonik kitaplardan Luka (10: 31-42) ve Yuhanna (12:1-8) bölümlerinde geçmektedir. El yazmasının 132r ve 193r folyolarında yer alan resimler Simon'un evinde yemek sahneleriyle benzerdir. Bu sahnelerin yakın ikonografiye sahip olmasının nedeni pasajlarda geçen anlatının içerik olarak birbirine benzemesinden kaynaklanmaktır. Matta 26/7 ve Markos 14/3'te kadın elindeki yağı İsa'nın başının üzerine dökerken, Luka 7/38 ve Yuhanna 12/3'te İsa'nın ayaklarına sürüldüğünden bahsetmektedir. Sanatçı, resimlerde sadece İsa'nın ayaklarına yağ sürülmesini vurgulamış olup metnin içeriğinden bağımsız hareket etmiştir. Muhtemelen sanatçı, Luka (fol. 132r) resimden yola çıkılmış ve bunu, Matta ve Markos'taki resimler için de kullanılmıştır. Ayrıca Marta'nın evindeki sahnelerin sağında, Mecideli Meryem de resmedilmiştir.

İsa'nın yemek sahnelerinden bir diğeri Matta'nın evinde geçmektedir. Kanonik kitaplarda geçen olay şu şekilde ifade edilmiştir;

> *"İsa, Matta'nın evinde sofrada otururken, birçok vergi görevlisiyle günahkâr gelip O'nunla ve öğrencileriyle birlikte sofraya oturdu. [11]Bunu gören Ferisiler, İsa'nın öğrencilerine, "Sizin öğretmeniniz neden vergi görevlileri ve günahkârlarla birlikte yemek yiyor?" diye sordular. [12]İsa bunu duyunca şöyle*

dedi: "Sağlamların değil, hastaların hekime ihtiyacı var. [13] *Gidin de 'Ben kurban değil, merhamet isterim' sözünün anlamını öğrenin. Çünkü ben doğru kişileri değil, günahkârları çağırmaya geldim."* (Matta 9: 10-13 ve Markos 2: 15-17 ve Luka 5: 29-32).

Bizans sanatında çok sık resmedilmeyen bu sahne Grec 74 nolu yazmada üç resim olarak, 17r, 67v ve 116v folyolarında görülmektedir. Ancak sahneler arasında sadece 67v'daki resim metne en uygun olanıdır (Kat. 89). Bu sahnede havarilerden yanı sıra kimliği belirsiz iki kişi daha masada oturmaktadır. Yemek masasında başka figürlerinde yer alması metinde geçen *"Sizin öğretmeniniz neden vergi görevlileri ve günahkârlarla birlikte yemek yiyor?"* cümlesinden kaynaklanıyor olmalı. Diğer resimlerde (17r ve 116v) ise yemek masasında sadece havariler yer almaktadır (Kat. 26 ve 158). Benzer sahne Laur. Plut. 6.23.'te de yer alır. 17r, 66r ve 113r folyolarındaki sahneler Grec 74 ile uyumludur.

İsa'nın işlerini simgeleyen bir diğer konu ise *"İsa'nın Annesinin ve Kardeşlerinin İsa'yı Ziyaret Etmesi"*dir. Matta (12:46-50), Markos (3:31-35) ve Luka (8:19-21) İncilleri metinlerinde İsa'nın annesinin ve kardeşlerinin halka açık bir alanda onu görmek istemeleri geçmektedir. Bizans sanatında çok sık resmedilmemiş bu sahnenin bilinen örnekleri Grec 74 (fol. 25r, 70r ve 124r) ve Laur. Plut. 6.23. (25r, 68r ve 119v) el yazmalarında karşımıza çıkmaktadır. Grec 74'ün 70r ve 124r folyolarındaki resimler birbirine çok benzemektedir. Sahneler metinle oldukça uyumludur. Markos ve Luka İncillerinde, insanların İsa'nın etrafında oturduğu bahsi geçerken, havarilerinden hiç söz edilmemektedir. Ancak her iki sahnede de İsa'nın sağında gri saçlı ve sakallı bir havari resmedilmiştir. Ayrıca sahnenin solunda Meryem ve İsa'nın kardeşlerinden biri yer almaktadır. Matta bölümdeki sahne ise (fol. 25r) diğerlerinden farklı tasarlanmıştır (Kat. 35). Burada Yahudiler İsa'nın sağında olup ayakta verilmiştir. Yahudilerin duruş pozisyonu, jest ve mimikleri 152r ve 153v'daki detayları andırmaktadır (Görsel 3. 58 b-c). Muhtemelen 25r'daki sanatçı 152r ve 153v'da çalışmıştır.

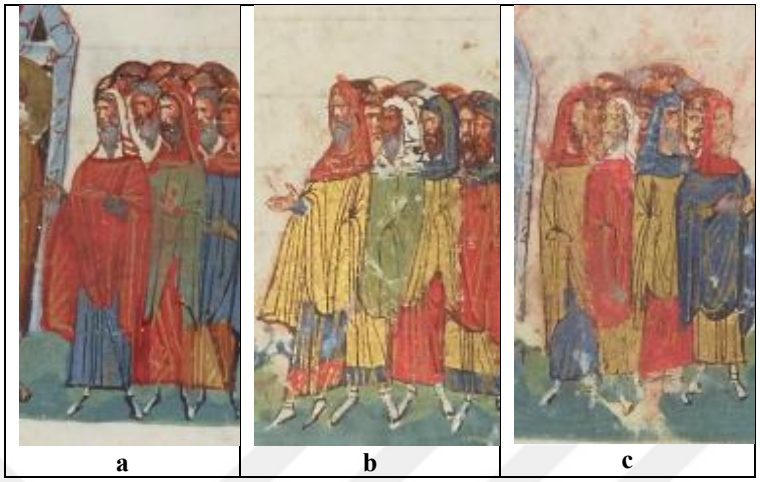

Görsel 3. 58. *Yahudi Topluluğu Detay (a; fol.25r, b; 152r ve c; 153v)*

Laur. Plut. 6.23.'teki örnekler ise 25r, 68r ve 119v folyolarında yer alır. Sahneler kendi aralarında bir bütünlüğe sahip değildir. Yani tümü farklı tasarlanmış birbirinden ayrı ikonografiye sahiptir. Bunlar arasında sadece 68r'daki sahne Grec 74'ün 70r ve 124r folyolarındaki örneklerle yakın benzerliği vardır (Görsel 3. 59).

Görsel 3. 59. *İsa'nın Annesi ve Kardeşleri*
Laur. Plut. 6.23. (fol. 68r).

"İsa'nın İşleri" sahneleri arasında yer alan *"İsa ve Samiriyeli Kadın"* konusu sadece Yuhanna[11] İncili'nde (4: 5-7) geçmektedir. Sahnenin konusu İsa'nın Yahudiye'den ayrılıp Celile'ye geçerken Yakup'un kuyusunda bir kadınla yaptığı diyalog üzerinedir. "*Su*" hakkındaki bu dialog vaftize ait simgeleri ve öğretileri içermektedir. "*Kuyudan su alma*" eyleminin vaftizle ilişkilendirilmesi, hikâyenin vaftizle ve sonsuz yaşamla ilgili temaları anlatmak için sembolik bir anlam olarak kullanılmasını beraberinde getirmiştir (Peppard,

[11] [5]Böylece Samiriye'nin Sihar denilen kentine geldi. Burası Yakup'un kendi oğlu Yusuf'a vermiş olduğu toprağın yakınındaydı. [6] Yakup'un kuyusu da oradaydı. İsa, yolculuktan yorulmuş olduğu için kuyunun yanına oturmuştu. Saat on iki sularıydı. [7] Samiriyeli bir kadın su çekmeye geldi.

2016, s. 156). Konuyla ilgili ilk sahneler Hıristiyanlığın erken dönemlerden itibaren resmedilmiştir. İlk anıtsal resim sanatı örnekleri arasında Roma Katakomplarındaki freskler, Via Latina Katakombu (Görsel 3. 60-a) ve Revanna Aziz Sant'Apollinare Nuovo kiliselerindeki resimler yer alır (Schiller, 1971, s. 259). El yazmalarında ise ilk örneği Rabula İncil'inde görülmektedir. "İsa ve Samiriyeli Kadın" sahnesinin genel şemasında Samiriyeli kadın elindeki kovayla kuyu başında, İsa da kadının karşısında verilmektedir. Revanna Aziz Sant'Apollinare Nuovo mozaiğinde İsa kadına doğru bir jest yapmaktadır. Bu kadın ile İsa arasında geçen konuşmanın bir yansımasıdır (Görsel 3. 60-b).

a **b**

Görsel 3. 60. *İsa ve Samiriyeli Kadın, a; Via latina katakombu (250) ve b; Ravena Sant'Apollinare Nouovo Mozaiği*

Grec 74 nolu el yazmasında *"İsa ve Samiriyeli Kadın"* konusu fol. 173r (Görsel 3.61-a) ve 174r'da (Görsel 3.61-b) resmedilmiştir. Fol. 173r'daki resimde ise Samiriyeli kadının İsa ile konuşması olayı aktarılmıştır. Fol. 174r'daki sahnenin sağında İsa ve Samiriyeli kadının konuşması, solda ise İsa'nın Yahudilerle karşılaşması olayı aktarılmıştır. Laur. Plut. 6.23.'teki (174r) aynı konulu sahne de benzer tasarım yer almaktadır (Görsel 3.61-c). Ancak Grec 74 nolu el yazmasında farklı olarak kuyu başında oturan İsa'nın arkasında iki havari de görülmektedir. İki el yazmasında da ortak olan, metne sadık kalınarak resmedilmiş kuyu başında bir kaya üzerine oturmuş İsa tasviridir. Filistin-Suriyeli kökenli olması muhtemel sahnenin, küçük farklarla da olsa da her zaman aynı şemaya sadık kaldığı söylenebilir. Dionysius cod. 587, Dumbarton 1 (22r), Par. Grec 27 (fol. 20r), Venezia 2 ve Morgan 639 (26r) gibi el yazmalarında da söz konusu tema ile benzer resimler bulunmaktadır (Masuda, 1990, s. 68).

a

b

c

Görsel 3. 61. *İsa ve Samiriyeli Kadın, Grec 74 (a; fol. 173r ve b; 174r) ve Laur. Plut. 6.23. (c; fol. 174r)*

"İsa'nın İşleri" konulu sahnelerden biri de *"Dul Kadının Bağışı"*dır. Markos ve Luka İncillerinde geçen bu öykünün ilk örneklerine Milano'daki bir fildişi diptikonda ve Ravenna'daki Sant' Apollinare Nuovo Kilisesi mozaiklerinde rastlanmaktadır (Schiller, 1971, s. 161) (Görsel 3. 62).

Görsel 3. 62. *Dul Kadının Bağışı, Ravenna'daki Sant' Apollinare Nuovo (https://l24.im/goE48CN, Erişim Tarihi: 18.08.2023)*

El yazmasında dul kadının bağışı konusuyla ilgili iki resim (91v ve 154r) bulunmaktadır. Her iki sahnede birbirine uyumlu şekilde tasarlanmıştır. Kiborionun sağ kenarında yer alan kadının arkasında diğer bağışçılar görülmektedir.

a b

Görsel 3. 63. *Dul Kadının Bağışı Detay, Grec 74 a; fol. 91v ve b;154r*

11. yüzyıla tarihlenen Laur. Plut. 6.23'deki (88v) (Görsel 3. 64) sahne Markos İncili bölümünde resmedilmiştir. Olay iki resimle anlatılmak istenmiştir. İlk resimde zenginlerin tapınakta bağış yapması olayı aktarılırken diğerinde ise dul kadının bağışını vurgulamaktadır. Bu resimlerdeki kiborion yapısı Grec 74'teki örneklere göre oldukça basit verilmiştir. Fakat burada zenginler bağışı bir masaya bırakmaktadır. İkinci sahnede ise dul kadının bağışı vurgulanmıştır. Resmin solunda dul kadın bir masa üzerine elindeki sikkeri bırakmaktadır (Görsel 3. 64).

Görsel 3. 64. *Dul Kadının Bağışı Detay, Laur. Plut. 6.23, fol. 88v*

3.3.3. İsa’nın Mucizeleri

Kanonik ve Apokrif İnciller, İsa'nın yaşamı boyunca gerçekleştirdiği bir dizi mucizeyi anlatır. Yeni Ahit’de İsa'nın 78 mucizesi bulunmaktadır. Matta'da 27, Markos'da 21, Luka'da 23 ve Yuhanna'da 7 mucize yer almaktadır. İsa'nın tanrısal gücünü gösterdiğine inanılan bu mucizeler genellikle üç ana kategoride; Doğa Mucizeleri, İyileştirme Mucizeleri ve Diriltme Mucizeleri başlıkları altında değerlendirilmektedir (Tükel & Arsal, 2014, s. 119). Doğa mucizeleri, İsa'nın doğa yasalarını aşarak kontrol ettiği olağanüstü olayları; İyileştirme mucizeleri, hastalıkları iyileştirmek veya engellilere yardım etmek gibi sağlıkla ilgili mucizeleri; Diriltme mucizeleri ölüleri diriltmekle ilgili konuları içermektedir. Grec 74 no.lu el yazmasında, İsa'nın mucizeleri 76 resimle anlatılmıştır.

3.3.3.1. Doğa Mucizeleri

İsa’nın doğa ile ilgili mucizeleri arasında Suyun şaraba çevrilmesi, ekmek ve balıkların çoğaltılması, fırtınanın durdurulması, İsa’nın su üzerinde yürümesi, mucizevi balık avı ve incir ağacının kurutması gibi olaylar yer almaktadır. Kanonik kaynaklı olan bu mucizelerin tümü Grec 74 no.lu el yazmasında resmedilmiştir. Grec 74 no.lu el yazmasında “Doğa Mucizeleri” başlığı altında 18 sahne bulunmaktadır (Tablo 3.3.).

Tablo 3. 3. İsa’nın Doğa Mucizeleri

Konu	Kaynak	Fol. No.
Suyun Şaraba Çevrilmesi (Kana Düğünü)	Yuhanna 2: 1-11	170v
İsa’nın Fırtınayı Durdurması	Matta 18: 23-27, Markos 4:35-41 ve Luk.8:22-25	15v ve 71v
Su Üzerinde Yürümesi	Matta 14/24-30 Markos 6/47-50	29v, 77r ve 178v
5 Ekmek ve 2 Balığın Çoğaltılması	Matta 14: 13-21; Markos 6: 32-44; Luka 9: 10-17 Yuhanna 6: 1-13	29v, 76v, 127v ve 178r
7 Ekmek ve Bir Kaç Balığın Çoğaltılması	Matta 15:32-38 ve Markos 8: 1-9	32r ve 80r
Mucizevi Balık Avı	Luka 5: 1-11 ve Yuhanna 21: 1-14	115r ve 211v
Tapınak Vergisi Mucizesi	Matta 11:19-25	135r
İsa’nın İncir Ağacını Kurutması (İncir Ağacının Lanetlenmesi)	Matta (21: 18-22) ve Markos (21: 12-14)	42r ve 88v
Toplam		**18**

“Suyun Şaraba Çevrilmesi” bir diğer adıyla “Kana Düğünü” mucizesi sadece Yuhanna İncil’inde yer almaktadır. Doğa mucizeleri içinde değerlendirilen İsa’nın büyük bir kalabalık önünde gerçekleştirdiği mucizeler arasında ilki olan bu sahne Bizans sanatında çeşitli biçimlerde resmedilmiştir (Neff, 2011, s. 293). Kana Düğünü olayında, misafirlere verilen şarapların bitmesi ve bunun üzerine İsa’nın su dolu küpleri şaraba dönüştürmesi olayı aktarılmaktadır. İsa’nın kutsal olarak varlığının ilan ettiği ilk mucizesi olan bu olay Hıristiyan sanatında sıklıkla resmedilmiştir. Sahneye ait ilk tasvirleri lahit, fildişi eser ve katakomp kapaklarında görürüz. 4. ve 6. yüzyıla ait örneklerde sahne figür bakımından sınırlı tutulmuş ve sembolik olarak resmedilmiştir. Sahnenin erken dönem örneklerde sadece İsa, Havari ve küpler resmedilmiştir. İsa’nın elindeki asayla su küplerine dokunduğu sahnelerde küplerin sayısı değişmektedir. Yuhanna İncil’inde altı küpten söz edilmesi nedeniyle bu sayıya bağlı kalınmış olsa da bazı sahnelerde altıdan daha az küpe yer verildiği de görülmektedir. Örneğin, Bode Müzesinde fil dişi kabartma üzerinde yer alan örnekte sadece dört küp yer alır (Görsel 3. 65). Kana düğünü sahnelerinde kimi zaman küplere su dolduran yardımcılara da yer verilmiştir. Bunlardan biri bugün Londra, Victoria ve Albert Müzesi’nde bulunan ve 6. yüzyıla tarihlenen fildişi kabartmadır (MacLagan, 1921, s. 178). Fil dişi kabartmada İsa’nın yanında yer alan anonim figürler küplere su doldurmaktadır (Görsel 3. 65).

a b

Görsel 3. 65. *Kana Düğünü (a; Londra, Victoria & Albert Museum), (https://l24.im/whHZ Erişim Tarihi: 17.07.2023) ve (b;Bode Müzesi)*

6. yüzyıl ve sonrasında örneklerde sahneye Meryem’de dahil edildiği görülmektedir. Bu sahneye ait ilk örnek Rabula İncilinin 6r no.lu folyosunda karşımıza çıkar (Görsel 3. 66). Kanon tablosunun olduğu folyoda, tablonun solunda İsa ve Meryem, sağında ise iki yardımcı tarafından küplere su doldurması anı resmedilmiştir.

Görsel 3. 66. *Kana Düğünü, Rabula İncili 6r*
(https://l24.im/TDJ1, Erişim Tarihi: 17.07.2023)

9. yüzyıldan itibaren sahnenin daha da zenginleşmeye başladığını söyleyebiliriz. Bu dönemden itibaren sahneye evlilik teması da eklenmiştir. Davetliler, düğün masası, gelin ve damat gibi ikonografik detaylarla hareketlenmiş ve zenginleştirilmiştir (Smith E. B., 1918, s. 93). Örneğin bugün British Müzesi'nde bulunan ve 9. yüzyıla tarihlenen fil dişi kitap kapağının ön yüzündeki "Kana Düğünü" sahnesinde; davetliler, gelin, damat gibi figürlere verilmiştir (Görsel 3. 67).

Görsel 3. 67. *Kana düğünü, Fildişi Kitap Kapağı, 9. Yüzyıl (British Müzesi)*
(https://l24.im/GSwD Erişim Tarihi: 17.07.2023)

Grec 74 no.lu el yazmasında Kana Düğünü sahnesi sadece 170v folyosunda yer almaktadır (Kat. 232). Sahnede daha önce tasvir sanatında karşılaşmadığımız detaylar dikkat çekicidir. Örneğin kuyudan su çeken hizmetçi figürü. Bu detay İncil'de geçmemektedir. Sahnenin merkezinde beş küpe su dolduran üç hizmetli yer alır. Bu sahnede beş küpün yer alması altı sembolizmin göz ardı edilmiş olabileceğini düşüdürmektedir. Sahnede yer alan şölen masasında İsa ve üç davetliye yer verilmiş olup gelin ve damadın resmedilmemiş olması da önemli bir ayrıntıdır. 11.yüzyıla tarihlenen Ms. Pal. 5 no.lu el yazmasında da (fol. 91v)

davetliler arasında gelin ve damat resmedilmemiştir. Oysa Bizans döneminde kana düğünü sahnelerinin büyük bir çoğunluğunda gelin ve damada yer verildiği görülmektedir.

Grec 74 no.lu elyazması ile çağdaş olan Plut VI.23 no.lu eserin 170v folyosunda da "Kana Düğünü" mucizesi yer almaktadır (Görsel 3. 68). Bu yazmada da küpe su dolduran figürler, Meryem, İsa ve şölen masası resmedilmiştir. Sahnede verilen şölen masası, İsa'nın oturuş şekli gibi ayrıntılar Grec 74 no.lu yazma ile benzerlik taşımaktadır. Ancak bu sahnede kuyu tasvirine yer verilmemiştir. Sahnedeki kuyu tasviri Gelati İncil'inde (12. yüzyıl) karşımıza çıkar.

a **b**

Görsel 3. 68. a;Gelati İncili fol. 227r ve b; *Plut VI.23 fol. 170*
(https://l24.im/V2QYx, Erişim Tarihi: 17.07.2023)

"Kana Düğünü" sahnesinin el yazmalarındaki daha geç örneklerini İvorion cod. 5 no.lu el yazması (fol.363v) ve Athos A76 envanter numaralı yazmada (fol.69v) görmekteyiz. İvorion cod. 5 no.lu el yazmada "Kana Düğünü" sahnesinde damat ve gelin de edilmiştir. Athos A76 ise sadece Meryem, İsa ve su dolduran hizmetli figürlerine yer verilmiştir (Görsel 3. 69-b). "Kana Düğünü" mucizesi Kapadokya bölgesi kiliselerinde de çok rastlanan sahneler arasında yer almaktadır. Örneğin Yeni Tokalı Kilisesi'nde sahne genel ikonografik ayrıntılara sahip yalın bir anlatıma sahiptir.

Görsel 3. 69. *Kana Düğünü, Ivorion 5, fol. 363v ve Athos A75 no.lu el yazması, fol.69v (https://l24.im/0yQME Erişim Tarihi: 05.06.2023)*

Kanonik İncillerde *"Somun ve Balıkların Çoğaltılması"* (Kabalıkların Doyurulması) konusuna dört İncil yazarı da değinmiştir. Ancak İnciller arasında ve aynı İncil içinde konu ile ilgili olarak topluluk, somun ve balık sayılarında farklılıklar olduğu görülmektedir. Örneğin Matta'da (14:13-21) yiyecek sayısı 5 ekmek ve 2 balık, ama yine Matta'da (15:32-38) 7 ekmek ve birkaç balık olarak geçmektedir. Ya da Luka'da (9:10-17) topluluk 5 bin erkek olarak verilirken, Markos'da (8:1-9) 4 bin erkek olarak yer almaktadır (Bkz. Tablo 3.4.).

Tablo 3. 4. Ekmek ve Balıkların Çoğaltılması Mucizesi Kaynağı (Arsal, 2008, s. 46)

Kaynak	Yiyecek Sayısı	Artan Yiyecek Sayısı	Topluluk	Yiyecekleri Dağıtan Kimse
Matta 14: 13-21	5 ekmek ve 2 balık	12 Küfe	5 bin erkek	Havariler
Matta 15:32-38	7 ekmek ve birkaç balık	7 Sepet	4 bin erkek	Havariler
Markos 6: 32-44	5 ekmek ve 2 balık	12 küfe	5 bin erkek	Havariler
Markos 8: 1-9	7 ekmek ve birkaç balık	7 Sepet	4 bin kişi	Havariler
Luka 9: 10-17	5 ekmek ve 2 balık	12 küfe	5 bin erkek	Havariler
Yuhanna 6: 1-13	5 ekmek ve 2 balık	12 küfe	5 bin erkek	İsa

"Ekmek ve Balıkların Çoğaltılması" mucizesi "Son Akşam Yemeği"nin bir ön belirimi olarak kabul edilmektedir. İsa'nın ekmekleri bölerek kutsaması ve havarilere dağıtması olayı bünyesinde Ökaristik bir sembolü barındırmaktadır (Arsal, 2008, s. 46). Söz konusu sahne ile ilgili ilk betimlemeler Erken Hıristiyan dönemlerine kadar dayanır. İlk örnekleri 2. ve 3. yüzyıla tarihlenen katakomplarda karşımıza çıkar. 2. yüzyılın İkinci yarına tarihlenen St. Callixtus Katakompu'nda yer alan sahnede oldukça sade tutulmuş yalın bir anlatım dikkati çekmektedir. Sahnede İsa, solundaki üç ayaklı bir masa üzerine yer alan ekmek ve balığa elini uzatarak onları kutsarken resmedilmiştir (Görsel 3. 70). 4. yüzyıla tarihlene Damitalla

Katakompu'nda ise balık yerine sadece ekmek sepetlerinin resmedildiği görülmektedir. 5. yüzyıl ile sahnenin kalabalıklaşmaya başladığını ve havariler de dahil edildiğini görmekteyiz (Atak, 2019, s.166).

Görsel 3. 70. *Ekmek ve Balıkların Çoğaltılması, St. Callixtus Katakompu, (https://l24.im/n9oh Erişim Tarihi: 05.06.2023)*

Somun ve balığın İsa tarafından kutsanarak çoğaltılması ve kalabalığın da doyurulması olayının ikonografiye dahil edilmesi 6. yüzyıl ile başlamaktadır. İlk örneklerden biri Sinop İncil'inin 15r numaralı folyosunda görülmektedir. Sahnede İsa, havarilerinin elinde tuttuğu ekmek ve balığı kutsarken resmedilmiştir. Sahnenin sağında ise, yedi sepet ve insan topluluğu dikkati çeker. Üçlü ve beşli sıralanan bu topluluğun tümü erkektir. Figürler karınlarını doyururken resmedilmiştir (Görsel 3. 71).

Görsel 3. 71. *Ekmek ve Balıkların Çoğaltılması, Sinop İncili, fol. 15r (https://l24.im/BEuqp Erişim Tarihi: 05.06.2023)*

Tablo 3. 5. Grec 74'te Somunların ve Balıkların Çoğaltılması Sahnelerinde Yer Alan İkonografik Detaylar

Fol. No.	Yiyecek Sayısı	Artan Yiyecek Sayısı	Topluluk	Yiyecekleri Dağıtan Kimse	Su Birikintisi
29v	5 somun ve 2 balık	12 Sepet	Erkekler ve çocuklar	Havariler	Var
32r	7 somun ve 2 balık	7 Sepet	Erkekler	Havariler	Var
76v	5 somun ve 2 balık	12 Sepet	Erkekler ve çocuklar	Havariler	Var
80r	5 somun ve 2 balık	7 Sepet	Erkekler ve çocuklar	Havariler	Var
127v	5 somun ve 2 balık	5 Sepet	Erkekler ve çocuklar	Havariler	Yok
178r	5 somun ve 2 balık	11 Sepet	Erkekler ve çocuklar	Havariler	Var

Grec 74 no.lu el yazmasında somunların ve balıkların çoğaltılması mucizesi altı resimle anlatılmıştır. Matta ve Markos İncillerinde 2'şer Luka ve Yuhanna İncil'inde 1'er örnek yer almaktadır. Sahnenin ikonografik ayrıntıları ile ilgili tablo yukarıda verilmiştir (Tablo 3. 5). 29v (Kat. No: 38) ve 32r (Kat. No: 41) sahneleri eserin Matta bölümlerinde yer almaktadır. Söz konusu her iki sahnede kaynağa uygun olarak resmedilmiştir. Matta 14/13-31'de kadın ve çocuklar hariç olarak belirtmesine rağmen 29r folyoda yer alan sahnede, çocuklara yer verilmiştir. Bunun dışında sahnenin sağında küçük bir su birikintisi yer alır. Bu detay, ayette söz edilen İsa'nın tekneden inmesi olayını bir göndermedir. Fol. 32r'da bulunan diğer sahnede ise öncekiyle benzer bir kompozisyona sahiptir. Matta 15/32-38 metnine bağlı olan bu resimde kadın ve çocuklara yer verilmemiştir. Bu sahnede de su birikintisi dikkati çeker.

Markos bölümünün 76v ve 80r folyolarında resmedilen sahnelerin her ikisi de önceki sahnelerle benzer detaylar taşır. Ancak Markos 8: 1-9 pasajını temsil eden 80r'da (Görsel 3.72-a) sahne metne göre resmedilmemiştir. Metinde yedi somun ekmek ve birkaç küçük balık olarak belirtilmesine rağmen sahnede beş somun resmedilmiştir. Balıklar ise iki adet olup büyük verilmiştir. 76v'daki resmin sağ köşesin verilen figürlerin gölden su alması diğer sahnelerde verilen bir detay da değildir (Görsel 3. 72-a).

a

b

Görsel 3. 72. *Grec 74 (fol. 76v ve 80r)*

Luka İncil'inin 127v no.lu folyosunda yer alan sahne anlatıya uygun olarak verilmiştir, fakat önceki örneklerden oldukça belirgin farklılıklar mevcuttur (Görsel 3. 73). Bunlardan biri sahnenin sağındaki topluluk yer sofrası etrafında toplanmış yemek yerken resmedilmiştir. Ayrıca eserin metninde küfe sayısının on iki olarak belirtilmesine rağmen beş adet verilmesi sanatçının bir yorumu olabilir. Muhtemelen sanatçı sahnede yer kalmadığı için daha az küfe resmetmiştir. Buna ek olarak sahnede herhangi bir su birikintisine yer verilmemiştir.

Görsel 3. 73. *Ekmek ve Balıkların Çoğaltılası, Grec 74 (fol. 127v)*

Grec 74 nolu elyazmasında Yuhanna İncili'nde (fol.178r) yer alan örnek de önceki folyolardaki resimlere oldukça benzemektedir (Kat. No. 341). Bu sahnede de çocuklar ve su birikintisi detaylarına yer verilmiştir. Yuhanna 6: 5-13'teki ayete göre somunların havariler tarafından değil, İsa tarafından dağıtıldığından söz edilmektedir. Lakin buradaki örnekte, somunları havariler dağıtmaktadır. Sanatçı bu detayı atlamış ve sahneyi önceki örneklere bağlı kalarak resmetmiş olmalıdır. Buna rağmen el yazmadaki altı sahnenin kompozisyon düzeni genel anlamla birbirine uygun şema düzeninde verilmiştir.

Grec 74 nolu elyazmasının çağdaşı olan Plut 6.23 no.lu el yazmasında benzer sahneler görülmektedir. Plut 6.23'de de altı sahne yer alır. Bu sahnelerin konuyu aktarma açısına daha başarılı olduğunu söylemek yanlış olmaz. Ancak buna rağmen sahnelerde bir takım ikonografik unsurların ihmal edildiği dikkati çekmektedir (Tablo 3. 6). Bu sahnelerde balık, ekmek ve küp gibi figürlerin sayılarına dikkat edilmemiştir. El yazmasındaki sahnelerden en ayrıntılı olanı 30r folyosunda yer alır (Görsel 3. 74). Sahneye kadınlar ve çocuklar da dahil edilmiştir. Ayrıca sahnede somunları dağıtan kişi İsa'dır. Ancak eserin bağlı olduğu Matta

metninde yiyecekleri dağıtan kişinin havariler olduğu bahsi geçmektedir. Aynı el yazmasında yiyeceklerin İsa tarafından dağıtılması olayına sadece Yuhanna İncil'inde yer verilmiştir.

Tablo 3. 6. Laur. Plut 6.23 'te Somunların ve Balıkların Çoğaltılması Sahnelerinde Yer Alan İkonografik Detaylar

Fol. No.	Yiyecek Sayısı	Artan Yiyecek Sayısı	Topluluk	Yiyecekleri Dağıtan Kimse	Su Birikintisi
30r	5 somun ve 2 balık	9 Sepet	Erkekler, kadınlar ve çocuklar	İsa	Yok
32r	5 somun ve 2 balık	7 Sepet	Erkekler	Havariler	Var
74v	-	-	Erkekler	Havariler	Yok
77v	-	-	Erkekler	Havariler	Var
123v	-	-	Erkekler	Havariler	Yok
179v	1 somun	-	Erkekler	Havariler	Yok

Görsel 3. 74. *Laur. Plut. 6.23., fol. 30r*

"İsa'nın Fırtınayı Durdurması" konulu mucize Yeni Ahit'in Matta, Markos ve Luka bölümlerinde geçmektedir. Sahneyle ilgili Erken Hıristiyan sanatındaki örnekler ya günümüze gelememiş (Smith 1918 s. 252; Schiller 1971, s. 168) ya da Erken döneminin tercih edilen konuları arasında yer almamıştır. Bu mucize Bizans sanatında daha çok 9. ve 10. yüzyıla tarihlendirilen el yazmalarında ve anıtsal duvar resimlerinde yer almaktadır. Örneğin Kapadokya Bölgesi Pancarlık Kilisesindeki sahne bölgede nadir olarak tasvir edilen örneklerden biri olma özelliği taşımaktadır. İlgili tema Grec 74'te ise 15v, 71v ve 178v folyolarında resmedilmiştir (Kat. No. 23-94 ve 242). Sahnelerin tümünün metinlerde geçen öyküye göre düzenlendiği görülmektedir. İsa ve havarileri bir teknenin içinde resmedilmiştir. İsa, teknenin sol ucunda fırtınayı durdurmak için takdis işareti yapmaktadır. Gölün kıyısında resmedilen figür ise, fırtınanın kişileştirilmiş halidir. Grec 74'in çağdaşı el yazma Plut 6.23'deki (fol.16r) sahneler de benzer bir şema içinde resmedilmiştir (Görsel 3. 75). Ancak İsa teknenin içinde iki kez verilmiştir. Sahnenin sağında ise elindeki boruyu/rüzgârı üfleyen fırtınanın kişileştirilmiş halini temsil eden bir figür bulunmaktadır. Grec 74'te ise figürün elinde boru bulunmamaktadır; bunun yerine ellerini ağzına koyarak fırtına yaratmaktadır.

Görsel 3. 75. *Plut 6.23, fol. 16r*

İsa'nın tabiat olaylarından *"Su Üzerinde Yürümesi"* mucizesi üç İncil yazarının da anlatılarında geçer. Öykünün en önemli detayı Petrus'un suya atlaması ve İsa'nın ona doğru yürümesidir. Sahneyle ilgili ilk örnekler 3. yüzyılın İkinci yarısına tarihlenen Dura Europos'daki duvar resminde karşımıza çıkar. Su üzerinde resmedilen İsa, Petrus'un elinden tutmaktadır. Bizans sanatında bu sahne ile ilgili detaylarda tekne, İsa'nın su üzerinde yürümesi ve Petrus'un yüzmesi yer almaktadır (Görsel 3. 76).

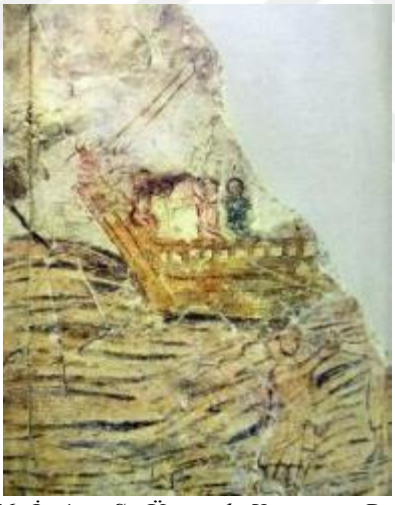

Görsel 3. 76. *İsa'nın Su Üzerinde Yürümesi, Dura Europos (https://l24.im/gBb6o, Erişim Tarihi: 02.06.2023)*

"İsa'nın Su Üzerinde Yürümesi" konulu resimler Grec 74 nolu elyazmasının 29v, 77r ve 178v folyolarında yer almaktadır. Resimer genellikle metinlere bağlıdır. Ancak bu sahnelerde İsa Petrus'un elini tutarken betimlenmemiştir. Sahnede İsa su üzerinde yürümektedir, Petrus ise İsa'ya yaklaşmak için kendini suya atmış ve yüzerken tasvir edilmiştir. Fol.29v'de farklı olarak resme havarilerin balık tutması olayı da dahil edilmiştir. (Görsel 3. 77). Ancak el yazmasının metninde bu olay ile ilgili detaya yer verilmemiştir. Muhtemelen sanatçı mucizevi balık avındaki detaylara paralel olarak resmi tasarlamıştır. Grec 74 nolu ile çağdaş olan Laur. Plut. 6.23. no.lu el yazmasında da "İsa'nın Su Üzerinde

Yürümesi" konulu sahneler bulunmaktadır (Görsel 3. 78). Laur. Plut. 6.23. no.lu el yazmasındaki (fol. 30v ve 211r) örneklerde Grec 74'den farklı olarak İsa'nın elini tutmak için uzandığı görülmektedir. Dolayısıyla Grec 74 nolu elyazmasındaki resimlerin belirli bir kalıba göre yapıldığı ve metin içeriğini tam olarak yansıtmadığı söylenebilir (Görsel 3. 77).

Görsel 3. 77. *İsa'nın Su Üzerinde Yürümesi, Grec 74, fol. 29v*

Görsel 3. 78. *İsa'nın Su Üzerinde Yürümesi, Laur. Plut. 6.23. fol. 30v*

İsa'nın mucizelerinden *"Balık Avı"* hikayesi İncil'de iki farklı mucize olarak karşımıza çıkmaktadır (Tablo 3. 7). Luka İncili'nde anlatılan balık avı, İsa'nın ilk havarilerini seçerken yaşanmıştır. Diğer bir taraftan, Yuhanna'nın anlattığı İkinci hikâye, İsa'nın dirilişinin ardından havarilerine son kez göründüğü balık avını konu almaktadır. İncil yazarlarının anlatıları arasındaki farklılıklar, iki İncil metninin karşılaştırmalı tablosu Tablo 3. 7'de verilmiştir (Arsal, 2008, s. 65). Anlaşılan o ki Bizans sanatında mucizevi balık avı konulu sahneler Luka ve Yuhanna'da anlatılan öykülere göre şekillenmiştir. Bununla beraber Bizans tasvir sanatında birbirinden bağımsız bu iki olayın birlikte işlendiği örnekler de görülmektedir.

Tablo 3. 7. Mucizesi Balık Avının Konusu (Arsal, 2008, s. 65).

	Luka 5: 1-11	**Yuhanna 21: 1-14**
Zaman	Diriliş Öncesi	Diriliş Sonrası
Mekan	Ginesar Gölü	Taberiye Gölü
İsa'nın Konumu	Gölün Kıyısında	Gölün Kıyısında
Petrus'un Konumu	Teknenin İçinde	Gölün İçinde
Balık Ağı	Yırtık Ağ	Ağ Yırtık Değil
Kayık Sayısı	Bir	İki

Sahnenin erken tasvirlerinden biri Ravenna Apollinare Bazilikasında yer alır. Kilisedeki mucizesi balık avı konulu mozaik pano Luka İncil'ine göre tasarlanmıştır. Sahnenin sağında İsa, göl kıyısında ayakta resmedilmiş olup solda ise kayık içinde havarilerin balık tutması olayına yer verilmiştir.

Grec 74 nolu el yazmasında "Mucizevi Balık Avı" sahnesi fol. 115r ve fol. 211v'de resmedilmiştir. Fol.115r'deki sahne Luka İncili'ndeki anlatıdan ayrı bir düzenleme içermektedir. Bu sahnede, İsa göl kıyısında değil, havarileriyle birlikte teknenin içinde otururken tasvir edilmiştir. Benzer düzenleme Grec 74 nolu el yazması ile çağdaş Laur. Plut. 6.23'de de (fol. 111) görülmektedir. Ancak bu el yazmada havarilerin balıkları tuttuğu ağ resmedilmemiştir. Grec 74 nolu el yazmasında fol. 211v'de tasvir edilen ikinci aynı konulu mucize alt alta iki resim ile anlatılmak istenmiştir ve Yuhanna İncili kaynaklıdır. Burada İsa gölün üzerinde/kenarında durmaktadır ve havarilerine karşı takdis işareti yapmaktadır. Sahnenin odak noktası tekne içinde balık tutan havariler ve yüzerek İsa'ya yaklaşmaya çalışan Petrus'tur. Bu sahne İsa'nın su üzerinde yürüdüğü örnekleri anımsatmaktadır (fol. 77r ve 29v). Alttaki ikinci resimde Petrus tekneyle kıyıya yaklaşmaktadır. Havari, teknedeki balıkları boşaltmaktadır. Bu sahne *"Petrus tekneye atladı ve tam yüz elli üç iri balıkla yüklü ağı karaya çekti. Bu kadar çok balık olduğu halde ağ yırtılmamıştı"* (Yuhanna, 21: 11) pasajına göre resmedildiği görülmektedir. Grec 74 nolu el yazmasının çağdaşı Laur. Plut. 6.23.'te ise İncil'deki anlatıya göre resmedilmemiş sahnede farklı bir düzenleme görülmektedir (Tablo 3.8).

Tablo 3. 8. Mucizevi Balık Avı Sahnesinin Grec 74 ve Laur. Plut 6.23. El Yazmaları Üzerinden İkonografik Analizi

	Grec 74		**Laur. Plut 6.23**	
	Luka	**Yuhanna**	**Luka**	**Yuhanna**
Fol. No.	**Fol. 115r**	**Fol. 211v**	**Fol. 111v**	**Fol. 211r**
İsa'nın Konumu	Teknenin İçinde	Gölün Üzerinde	Teknenin İçinde	Gölün Kıyısında
Petrus'un Konumu	Teknenin İçinde	Teknede ve Gölün İçinde	Teknenin İçinde	Gölün İçinde
Balık Ağı	Yırtık Değil	Yırtık Değil	Ağ yok	Yırtık Değil
Kayık Sayısı	Bir	Bir+Bir	İki	İki

Görsel 3. 79. *Mucizevi Balık Avı, Grec 74 fol. 211v*

İsa'nın bir diğer mucizesi olan *"Tapınak Vergisi",* İncil yazarları arasında yalnızca Matta tarafından aktarılmıştır (Arsal, 2008, s. 76). Matta'nın bu öyküde, İsa ve havarilerinden talep edilen vergi parasını ödemek için balığın ağzında bulunan gümüş para hakkında bahsetmektedir[12]. İncil metninde anlatılan ve Tevrat'ta detaylı bir şekilde açıklanan (Çıkış 30:11-16) bu vergi, yirmi yaş ve üzerindeki her yetişkin Yahudi erkeğinin ödemekle yükümlü olduğu tapınak vergisidir. Bu vergi, zengin veya yoksul her birey için yarım şekel değerindedir. Sahneyle ilgili ilk örnekler batı sanatında karşımıza çıkar. Bu resimlerde, Petrus'un balığın ağzından parayı bulması anı resmedilmiştir (Arsal, 2009, s. 80). Grec 74 nolu el yazmasında bu sahne fol. 35r'de verilmiştir (Görsel 3. 80). Batı sanatı örneklerinden farklı resmedilmiş olduğu anlaşılan sahne aslında metinde geçtiği şekliyle tasarlanmamıştır. Örneğin metinde geçen balığın ağızında bulunan gümüş para detayına burada verilmemiştir. Sahne, Yahudilerin Petrus'dan vergi istemesi ve İsa'nın Petrus'u denize göndermesi olayını aktarmaktadır. Grec 74 nolu el yazmasının çağdaşı Laur. Plut. 6.23. no.lu el yazmasında ise siklus neredeyse tüm detayları ile verilmiştir (Görsel 3. 81). Örneğin sahnenin sağında deniz kıyısındaki Petrus'un balığın ağzından parayı çıkarışı ve vergi memurlarına giderek ödeme yapması olayı dahi tasvir edilmiştir. *"Tapınak Vergisi"* sahneleri Bizans resim sanatında çok yaygın değildir. Dolayısıyla bu iki yazmasındaki örnekler ünik olarak değerlendirilebilir.

[1224] Kefarnahum'a geldiklerinde, iki dirhemlik tapınak vergisini toplayanlar Petrus'a gelip, "Öğretmeniniz tapınak vergisini ödüyor, değil mi?" diye sordular. [25] Petrus, "Ödüyor" dedi. Petrus eve gelince, daha kendisi bir şey söylemeden İsa ona, "Simun, ne dersin?" dedi. "Dünya kralları gümrük ya da vergiyi kimlerden alır? Kendi oğullarından mı, yabancılardan mı?" [26] Petrus'un, "Yabancılardan" demesi üzerine İsa, "O halde oğullar muaftır" dedi. [27] "Ama vergi toplayanları gücendirmeyelim. Göle gidip oltanı at. Tuttuğun ilk balığı çıkar, onun ağzını aç, dört dirhemlik bir akçe bulacaksın. Parayı al, ikimizin vergisi olarak onlara ver."

Görsel 3. 80. *Tapınak Vergisi Mucizesi, Grec 74 fol. 35v*

Görsel 3. 81. *Tapınak Vergisi Mucizesi, Laur. Plut. 6.23. fol. 36r*

"İsa'nın İncir Ağacını Kurutması" (İncir Ağacının Lanetlenmesi) olayı yine İsa'nın Doğa Mucizeleri" içinde değerlendirilmektedir. Matta (21: 18-22) ve Markos (21: 12-14) pasajlarında geçen bu mucize "Tapınaktan Satıcıların Kovulması" sahnesinin ön belirimidir (Tükel & Arsal, 2014, s. 131). Bizans resim sanatında çok sık resmedilmeyen bir temanın en erken örneklerinden biri Sinop İncilinde yer almaktadır. Burada, İsa sağ elini incir ağacına doğru kaldırarak onu lanetlemektedir. İsa'nın arkasında ise havarinden biri vardır (Görsel 3. 82). Grec 74 nolu el yazmasında fol. 42r ve 88v'de yer alan sahnelerin birbirinin kopyası olduğu anlaşılmaktadır (Kat. No. 54 ve 117). Sahnelerin solunda İsa'nın incir ağacı kurutması olayına yer verilirken sağda ise İsa havariyle birlikte mekânı terk ettiği görülmektedir. Sahnenin 12. yüzyıla tarihlenen benzer bir örneği Supplément grec 914 (fol. 63r)'da yer alır (Yota, 2005, s. 178). Ancak burada sahneye havarilerin dahil edilmediği görülmektedir.

Görsel 3. 82. *İsa'nın İncir Ağacını Kurutması, Sinop İncili (fol. 30v)*

3.3.3.2. İyileştirme Mucizeleri

İsa'nın mucizeleri arasında, resim sanatına konu olmuşların arasında en çok tercih edilenleri "iyileştirme" konulu olanlarıdır. İsa'nın iyileştirme mucizeleri arasında en popüler olanları ise; kötürümlerin, körlerin, cinlilerin, cüzzamlıların ve kanamalı kadının iyileştirilmesidir. Yeni Ahit'te "iyileştirme" konulu yirmi yedi farklı mucizeden bahsedilmektedir. Ancak Tablo 3. 9'da görüldüğü gibi İsa'nın İyileştirmelerini konu alan bazı mucizeler içerik bakımından aynı gözükse de özele inildiği belirgin farklılıklara sahiptir. Grec 74 no.lu el yazmasında ise kırk dokuz sahne İsa'nın iyileştirme mucizeleri ile ilişkilidir. Her bir sahnenin İncil'de anlatılan öyküye sadık kalınarak özenli bir şekilde resmedilmiş olduğu söylenebilir.

Tablo 3. 9. İsa'nın İyileştirme Mucizeleri (Arsal, 2008, s. 20-21)

İYİLEŞTİRİLEN HASTALIK	OLAYIN DETAYLARI	OLAYIN GEÇTİĞİ BÖLÜM	
Felçlilerin İyileştirilmesi	Felçlinin İyileştirilmesi	Matta 9: 2-8	Fol. 16v
	Kefarnahum'da Damdan İndirilen Adamın İyileştirilmesi	Markos 2: 1-12; Luka 5: 17-26	Fol. 67r ve 116r
	Yüzbaşının Hizmetçisinin İyileştirilmesi	Matta 8: 5-13; Luka 7: 1-10	Fol. 14v ve 120v
	Beytesda Havuzundaki Felçlilerin İyileştirilmesi	Yuhanna 5: 1-9	Fol. 176r (x2)
Körlerin İyileştirilmesi	Siloam havuzundaki doğuştan kör	Yuhanna 9: 1-12	Fol. 186r (x2), 186v, 187r ve187v
	Yeriha'da bir ya da iki kör / Kör Dilenci Bartimeus	Matta 20: 29-34; Markos 10: 46-52; Luka 18: 35-43	Fol. 40v, Fol. 87r ve Fol. 149r
	Kör ve Kötürümün İyileştirilmesi	Matta 21/14-17	fol. 41v
	Beytsayda bir kör	Markos 8: 22-26	Fol. 81r
	Kefernahum'da iki kör	Matta 9: 27-31	Fol. 18r
Cine Tutulmuşların İyileştirilmesi	Epilepsili Hastaların İyileştirilmesi	Matta 4/23-24, Matta 17: 14-21; Markos 9: 14-29; Luka 9: 37-43	Fol. 8r, 83r ve 34v
	Gerasini Tutulmuşların İyileştirilmesi	Matta (8/28-34), Markos (5/2-14) ve Luka (8/26-33)	Folyo 16r, fol.72v ve fol.125r
	Havradaki cinli	Markos 1: 23-27; Luka 4: 33-36	Fol. 66r ve 114r
	Kenanlı kadının kızı	Matta 15: 21-28; Markos 7: 24-30	Fol. 31v ve 79r
	Kör ve sağır cinli	Matta 12: 22-24	
	Dilsiz cinli	Matta 9: 32-34 Luka 11: 14	Fol. 23v ve 133r
Cüzzamlıların İyileştirilmesi	Bir cüzzamlı	Matta 8: 1-4; Markos 1: 40-45; Luka 5: 12-14	Fol. 14r, 66v ve 115v
	On cüzzamlı	Luka 17: 11-19	Fol.146v

Kanamalı Kadının İyileştirilmesi	Kanamalı kadın	Matta 9: 20-22; Markos 5: 25-34; Luka 8: 43-48	Fol. 17v, 73v ve 125v
Petrus'un Kayınvalidesinin İyileştirilmesi	Hasta Kayınvalide	Matta 8: 14-15; Markos 1: 29-31; Luka 4: 38-39	Fol . 15r, 66r ve 114v
İsa Ginnesar'da Hastaları İyileştiriyor	İsa Ginnesar'da Hastaları İyileştiriyor	Markos 6/54-56	Fol. 77v
Eli Tutmayan Adamın İyileştirilmesi	Eli tutmayan adam	Matta 12: 9-13; Markos 3: 1-6; Luka 6: 6-11	Fol. 23r, 68v ve 117v
Kudüs'ten, Sur'la Sayda'daki insanların iyilaştirilmesi	Birkaç hastanın iyileştirilmesi	Luka 6/17-19	fol. 118r
Saray Görevlisinin Oğlunun İyileştirilmesi	Saray görevlisi olan çocuk	Yuhanna 4: 46-53	Fol. 175r
Beli Bükük Kadının İyileştirilmesi	Beli bükük kadın	Luka 13: 10-17	Fol. 139r
Vücudu Su Toplamış Adamın İyileştirilmesi	Vücudu su toplamış adam	Luka 14: 2-6	Fol.140r
Sağır ve Peltek Adamın İyileştirilmesi	Sağır ve peltek adam	Markos 7: 31-37	Fol.79v
Başkahinin Hizmetçisi Malhus'un Kulağının İyileştirilmesi	Başkahinin hizmetçisi Malhus'un kulağı	Luka 22: 48-51	

Eski Ahit'te felçli hastaların iyileştirilmesi ile ilgili herhangi bir anlatım yer almamaktadır. Söz konusu kitaplarda topal veya felçli insanlardan söz edilmektedir, fakat herhangi bir peygamberin onları iyileştirdiğine dair içeriklere yer verilmemiştir (Levililer 21, 18; Yeşaya 35, 6) (Καζαμία-Τσέρνου, 1992, s. 23). Felçlilerin iyileştirilmesi Yeni Ahit'in Matta, Markos, Luka ve Yuhanna İncili bölümlerinde bulunur. Toplamda altı farklı anlatı yer almaktadır (Tablo 3. 9). İncil'de anlatılan bu öyküler arasında birtakım benzerlikler göze çarpmaktadır. Örneğin; Markos ve Luka İncil'lerinde "Damdan İndirilen Felçli" kimsenin iyileştirilmesinden söz edilirken Yuhanna'da havuzdaki felçlilerin iyileştirilmesi olayı aktarılmıştır.

Grec 74 no.lu el yazmasında felçli kimsenin iyileştirilmesi sahneleri arasındaki ilk örnek *"Yüzbaşının Hizmetçisinin İyileştirilmesi"*dir. İlgili resim kaynağını Matta'nın 8: 5-13 ayetlerinden almaktadır. Bizans resim sanatına konu olmuş sahne, Kefarnahum'da geçmektedir ve bu sahnelerin ayırıcı özelliği genel olarak yatakta uzanan bir hasta ve askeri kıyafetli figürlerler (Tükel & Arsal, 2014, s. 138). İlgili sahne bir evin içinde geçmektedir bu nedenle de resimde mimari arka plan tasvirlerine yer verilmiştir. *"Yüzbaşının Hizmetçisinin İyileştirilmesi"* sahnesi, Grec 74 no.lu el yazmasında 14v ve 120v folyolarında bulunur. 14v'da yüzbaşının İsa'yı evine davet ederek hizmetçisi için yardım istemesi ve İsa'nın felçliyi iyileştirilmesi olayı resmedilmiştir (Kat. No. 21). 120v ise diğerinden farklı bir kompozisyona sahiptir (Kat. No. 164). Sahnenin sağında tasvir edilmiş yüzbaşı evine döndüğünde hizmetçini ayaklanmış bir şekilde görmektedir. Ancak bu sahnenin bağlı olduğu

metinde hizmetçinin felçli olduğu ile ilgili bilgiye yer verilmemektedir (Luka 7: 6-10). Bununla beraber metinde yüzbaşının hizmetçisinin iyileştirilmesi anlatısına yer verildiği için birlikte değerlendirilmiştir. Benzer sahneler Grec 74 no.lu el yazmasının çağdaşı Laur. Plut. 6.23. (fol.14v ve 116v) no.lu el yazmasında da yer almaktadır. Laur. Plut. 6.23'te bulunan 14v folyosundaki sahne Grec 74'teki örneğe benzemekle birlikte burada İsa, hastanın yanına gitmez. Yüzbaşı evine döndüğünde hizmetçisini iyileşmiş olarak görür. 116v'daki sahne ise konuyu aktarmada yetersiz kalmıştır. Resimdeki hasta henüz iyileşmemiştir. Ayrıca sahnede yüzbaşının kim olduğu bilinmemektir. İlgili sahnenin geç dönem örneği anıtsal resim sanatı örneklerinden Khora Manastırı Kilisesi'ndeki mozaiklerde görülmektedir. Bu resimde sadece İsa'nın hizmetçiyi iyileştirme anı verilmiştir (Görsel 3. 84)

Görsel 3. 83. *Laur. Plut. 6.23., fol. 14v*

Görsel 3. 84. *Kariye Müzesi*
(https://l24.im/pLkIgOU Erişim Tarihi: 07.06.2023)

"Felçli Adamın iyileştirilmesi" sahnesi ise kaynağını Matta 9: 2-8 ayetlerinden almaktadır. Erken Bizans Döneminden itibaren örneklerini gördüğümüz bu sahnenin ayırıcı özelliği felçlinin şiltesini sırtına almasıdır. Örneğin sahnenin ilk örneklerinin görüldüğü Roma katakomplarındaki resimlerin odak noktası İsa ve şiltesini sırtına alan felçlidir. "Felçli Adamın iyileştirilmesi" sahnesinin Orta Bizans dönemi örneklerinden biri Grec 20 no.lu el yazmasında yer almaktadır. Bugün Paris Ulusal kütüphanesinde bulunan ve 9. yüzyıla

tarihlenen bu el yazmasında ilgili sahnenin arkasında "İsa'nın Cüzzamlıları İyileştirmesi" hikayesi de görülmektedir (Görsel 3. 85). 11.-12.yüzyıla tarihlenen Dumbarton Ms 1 (fol. 16) el yazması da sahnenin resmedildiği diğer örneklerden biridir.

Görsel 3. 85. *Grec 20, fol. 20r*

"Felçli Adamın iyileştirilmesi" sahnesi Grec 74 nolu el yazmada folyo 16v'de yer almaktadır. Sahnenin solunda İsa'nın felçliyi iyileştirmesi, sağında ise felçlinin yatağını sırtına alarak evine dönmesi anı resmedilmiştir. İlgili sahne Plut 6.23 (fol 17r) ve Brit. Mus. Add. 19352 fol. (147r) örnekleri benzerlik taşımaktadır (Görsel 3. 86).

Görsel 3. 86. *Grec 74, (fol. 16v) ve Laur. Plut. 6.23., (fol. 17r)*

Bizans sanatında İsa'nın felçlileri iyileştirme mucizesi konulu sahnelerinden en sık resmedileni *"Kefarnahum'da Damdan İndirilen Adamın İyileştirilmesi"* konusudur. Sahne ikonografik detaylarını Markos 2: 1-11 ve Luka 5: 18-25 ayetlerinden almaktadır. Sahnenin en erken örneklerinden biri Ravenna Aziz Apoillinaire Bazilikasında 6. yüzyıla tarihlenen mozaiklerde görülmektedir. İncil'deki anlatı ile uyumlu resmedilmiş sahnenin odak noktası felçli hastanın iki kişi yardımıyla damdan sarkıtılması anıdır. Sahnede, İsa ve havari figürlerini de yer verilmiştir (Görsel 3. 87).

Görsel 3. 87. *Ravenna San Apollinare Nouva Bazilikası (https://l24.im/TRhrAe Erişim Tarihi: 07.06.2023)*

Grec 74 el yazmasında *"Kefarnahum'da Damdan İndirilen Adamın İyileştirilmesi"* konulu resmedilmiş iki sahne yer almaktadır (fol. 67r ve 116r). Her iki sahnenin de ikonografiye uygun olarak resmedildiği görülmektedir. Markos 2/1-11 bağlı olarak yapılan 67r'deki sahnenin solunda felçli adamın dört kişi tarafından taşınması olayı resmedilmiştir ve sağda ise felçlinin bir evin damından aşağı indirilmesi olayı aktarılmıştır (Görsel 3.66-a). Lakin burada, felçli hastayı taşıyan figürler ters yöne doğru yürürken verilmiştir. Normalde İsa'ya doğru yaklaşması gerekirken uzaklaşırken betimlenmiştir. Luka bölümünde resmedilen (fol. 116r) damdan indirilen adamın iyileştirilmesi sahnesi ise 67r'daki gibi tasarlanmıştır (Görsel 3. 88-b).

a

b

Görsel 3. 88. *Grec 74. Fol. 67r (a) ve 116r (b)*

"Kefarnahum'da Damdan İndirilen Adamın İyileştirilmesi" sahnesi, Grec 74'ün çağdaşı olan Laur. Plut. 6.23. no.lu el yazmasında da (fol. 65v ve 112v) bulunmaktadır (Görsel 3. 89). Her iki resim de birbirine oldukça benzemektedir. Sahneler, Grec 74'tekilerden farklı olarak hastanın şiltesini sırtına alması olayını da içermektedir. Laur. Plut. 6.23. metinde geçen olayların tümünü aktarma konusunda daha başarılıdır. Ancak Grec 74'te felçlinin damdan indirilmesi detayının daha gerçekçi bir şekilde ele alındığı söylenebilir. Ayrıca sahnedeki mobilyalar ve arka plan daha zengindir. Her iki sahnenin de benzerleri Grec 510 nolu el yazmasınd da (fol.316r) görülmektedir.

Görsel 3. 89. *Plut 6.23, fol. 65v (üst) ve 112v (alt)*

İsa'nın iyileştirme mucizelerinden biri de "*Beytesda Havuzundaki Felçlilerin İyileştirilmesi"* olayıdır. Bu sahne kaynağını Yuhanna 5: 1-8 ayetlerinden almaktadır. Bizans sanatında çok sevilen bir tema olan bu sahne erken dönem örneklerinden itibaren tasvir sanatının konusu olmuştur. Ancak sahnedeki ikonografik unsurların bir karakter haline gelmesi Orta Bizans dönemi ile başlamaktadır. Sahnedeki ikonografik unsurları; Beytesda verilen beş eyvanlı havuz, burada iyileştirilmeyi bekleyen kötürümler, havuzu çalkalayan melek, havuza giren hastalar, İsa ve havariler şeklindedir.

Benzer sahneler 11. yüzyıla tarihlendirilen Dionysiou Cod. 587 no.lu el yazmasında (fol.17r) (Masuda, 1990, s. 65), 11.yüzyılın sonuna tarihlenen MS. M. 639 (fol. 19v) el yazmasında ve 12.yüzyıl ortasına tarihlendirilen MS. M.692 (fol.22v) (Görsel 3.90) el yazmalarında da görülmektedir. Dionysiou Cod. 587'de dört felçli ve havuz tasviri yer almaktadır. Yonca biçimli yüzme havuzunun üzerindeki Melek elindeki asa ile suyu çalkalamaktadır. Benzer sahneler MS. M.692 (fol.22v) ve MS. M. 639 (fol. 19v) el yazmaların da yer alır. Burada MS. 639'daki pembe havuzun süsleme detayları ve formu Grec 74'teki ile yakın benzerlik göstermektedir.

Görsel 3. 90. *Dionysiou Cod. 587, fol. 17r ve MS M.692 fol. 22v*

Grec 74 nolu el yazmada (fol. 176r) *"Beytesda Havuzundaki Felçlilerin İyileştirilmesi"* konusu folyo üzerinde alt alta iki resimle anlatılmıştır. Resim doğrudan İncil'de geçen anlatıya göre tasarlanmıştır (Görsel 3. 91). İlk sahnede altı felçli hastanın havuzun yanında oturması olayı aktarılmıştır. Buradaki felçlilerin sayısı hakkında kutsal kitapta herhangi bilgi yer almamaktadır. İncil'de sadece havuzun beş eyvanlı olduğu detayı verilmektedir. Sahnedeki detaylar Dionysiou Cod. 587 el yazmasındaki örneğe oldukça benzemektedir (Masuda, 1990, s. 65) Her iki sahnenin de merkezinde haç formlu havuz ve onu çalkalayan bir melek resmedilmiştir. Havuzun sağında ve solunda simetrik olarak yerleştirilmiş hastalar vardır. Cod. 587 el yazmasında hasta sayısı dört Grec 74'te ise altıdır. Aynı zaman da havuzun içinde üç figürün yıkandığı da görülmektedir. Bu detayları dikkate alacak olursak Cod. 587 ve Grec 74'ün aynı kaynaklardan beslendiğini söyleyebiliriz. Grec 74 no.lu eserin İkinci resimde ise, İsa felçli hastalardan birine şifa vermektedir. Bu kişi kutsal kitapta anlatılan otuz sekiz yıldır felçli hastadır. Sahnenin sağında felçli kişi iyileşmiş şiltesini sırtına alıp yürüdüğü an resmedilmiştir.

Görsel 3. 91. *Grec 74, fol. 176r*

Grec 74 no.lu eserin İkinci resimdeki (fol.176r) benzer sahne, el yazmasının çağdaşı olan Plut 6.23'te de görülmektedir (Görsel 3. 92). Ancak Plut 6.23'te farklı bir kompozisyonla karşımıza çıkmaktadır. Burada sırtına şiltesini almış hastan yolda karşılaştığı Yahudilerle konuşmaktadır. Ayrıca burada meleğin asa ile suyu karıştırması ve havuzda yüzen hastalar gibi detaylar yer almamaktadır. Dolayısıyla Grec 74'te yer alan sahne, Dionysiou Cod. 587 ve Plut, 6.23'teki örneklerden daha gelişmiş bir ikonografi sergilemektedir.

Görsel 3. 92. *Plut 6.23, fol. 176v*

İsa'nın iyileştirme mucizelerinden biri de *"Körlerin "İyileştirilmesi"*dir. Körlerin iyileştirmesini konu alan tasvirler Erken Hıristiyanlıktan itibaren resmedilen popüler konulardan biridir. İlk örneklerini lahitlerde gördüğümüz bu tasvirler de İsa, bir ya da iki körü iyileştirirken resmedilmiştir (Görsel 3. 93). Bu sahneler genellikle İsa ve kör adamla sınırlı tutulduğu için mucizenin hangi ayetle ilgili olduğu anlaşılamamaktadır.

Görsel 3. 93. *Körlerin İyileştirilmesi, Santa Apollinare Nuovo, (https://l24.im/F7Qf4kH Erişim Tarihi: 10.06.2023).*

Yeni Ahit'te körlerin iyileştirilmesi mucizesi Matta, Markos, Luka ve Yuhanna İncillerinde geçmektedir. Söz konusu anlatılar iyileştirilen körün sayısı, olayın geçtiği mekân ve iyileştirme biçimi olmak üzere farklılık göstermektedir. Örneğin körün iyileştirilmesi Kefenahum, Yeriha kentinin çıkışı ve girişi, Beytsayda, Siloam Havuzu gibi 5 farklı yerde geçmektedir. İsa'nın iyileştirme biçimleri de tükürük ve çamur, İsa'nın dokunuşu ve İsa'nın sözü gibi davranışlarla gerçekleşmektedir. Dolayısıyla bu farklılık dikkate alınarak Grec 74 no.lu yazmadaki "Körün İyileştirilmesi" konulu sahneler için bir tablo oluşturulmuştur (Tablo 3. 10). Sahneler de bu tablo dikkate alınarak sırayla değerlendirilmiştir.

Tablo 3. 10. Körlerin İyileştirilmesi

Fol. No.	İyileştirilen Sayısı	Olayın Geçtiği Mekân	İyileştirme Biçimi	Kaynak
Fol. 18r	İki kör	Kefernahum'da bir ev	İsa'nın dokunuşu	Matta 9: 27-31
Fol. 40v	İki kör (resimde üç kör var)	Yeriha kentinin çıkış	İsa'nın dokunuşu	Matta 20: 29-34
Fol. 87r	Dilenci Bartimeus	Yeriha kentinin çıkışı	İsa'nın sözü	Markos 10: 46-52
Fol. 149r	Kör Dilenci	Yeriha kentinin girişi	İsa'nın sözü	Luka 18: 35-43
Fol. 81r	Bir kör	Beytsayda	İsa'nın dokunuşu	Markos 8: 22-26
Fol. 186r (x2), 186v, 187r ve187v	Doğuştan Kör	Siloam havuzu	Tükürük ve çamur	Yuhanna 9: 1-12

Grec 74 nolu el yazmasında 18r ve 40v (Kat. No. 28 ve 51) folyolarında yer alan sahneler birbirine kaynak/şema olacak şekilde tasarlanmıştır (Kat. No. 28 ve 61). Sahnedeki figürlerin sayısı, İsa'nın duruşu, jest ve mimikleri her iki sahnede de benzer şekilde resmedilmiştir. Ancak 40v'deki resimde iki kör yerine üç kör resmedilmiştir. Muhtemelen bu sanatçının bir yorumudur. Sahnelerde mekân tasvirleri yapılmadığı için olayın geçtiği mekân anlaşılamamaktadır. Resimler metne bağlı olması nedeniyle bazı detayların resmedilmesine gerek duyulmadığı düşünülmektedir. El yazmasının çağdaşı olan Laur. Plut. 6.23.'te ise durum farklıdır. Örneğin sahnelerdeki arka plan körlerin nerede iyileştirildiği hakkında bilgi vermektedir (Görsel 3. 94).

Görsel 3. 94. *Laur. Plut. 6.23., üst; fol. 18v ve alt;41v*

Grec 74 nolu el yazmasında 81r, 87r ve 149r folyolarında (Kat.no. 107-115 ve 202) tek körün iyileştirilmesi konusu yer almaktadır. Markos ve Luka İncilleri kaynaklı resimlerde figürlerin jest ve mimikleri, kıyafet renkleri gibi detaylar birbirine çok benzemektedir. Muhtemelen ressam bu sahneleri oluştururken bir taslak üzerinden çalışmıştır. 81r ve 87r folyolarında İsa körlere daha yakın verilmiştir. Burada İsa'nın körleri dokunarak iyileştirmesi anlatılmak istenmiş olmalıdır. 149r'de ise İsa ve kör arasında mesafe daha belirgin tutulmuştur. Söz

konusu folyalarda İncil metinlerinde geçen bazı detaylara yer verilmediği görülmektedir (Görsel 3. 95). Örneğin; Markos 10:46-52'de kör dilencinin yerde oturduğu detayına yer verilmesine rağmen 81r'da kişi ayakta resmedilmiştir. Ayrıca, sahnelerin bağlı olduğu metinlerde kör kimselerin dilenci olduğu vurgulanırken, ilgili sahnelerde bu duruma ilişkin detaylar yer almaz. Fakat, Grec 74 nolu el yazmanın çağdaşı Laur. Plut. 6.23. el yazmasında tersi bir durum söz konusudur. Örneğin yazmadaki fol. 84v'daki figürler dilenci tipinde ve otururken verilmiştir. Laur. Plut. 6.23. el yazmasının 78v ve 148v folyolarında yer alan diğer örnekler de İncil'de geçen metin içeriğine uygun resmedilmiştir. Bu resimlerin tasarımı birbirini taklit etmez ve sanatçı yenilikçi bir yaklaşım sergilemiştir.

Görsel 3. 95. *Grec 74 (fol. 81r, 87r ve 149r) ve Laur. 6.23 (fol.78v, 84v ve 148v*)

Körlerin iyileştirilmesi konulu bir diğer sahne *"Siloam Havuzundaki Körlerin İyileştirilmesi"*dir. Bu mucizenin kaynağını Yuhanna (9: 1-12) ve 12 Havari İncili (53/54: 1-6) ayetleri oluşturmaktadır. Erken Bizans döneminden itibaren tasvir sanatında çok tercih edilen konulardan biri olan sahnenin ayırt edici özellikleri kör hasta ve havuzdur. Örneğin Rossano İncil'inde resmedilen sahnenin kaynağına sadık kaldığı görülmektedir. Bu resimde, İsa'nın körün gözlerine dokunması ve ardından hastanın Şiloah havuzuna gidip yıkanması aktarılmıştır. Yani hasta iki kez tasvir edilmiştir. Benzer sahnenin bir başka yorumu Grec 510 no.lu el yazmanda folyo 316r'da betimlenmiştir. (Görsel 3. 96-a). Bu örnekte dikkati çeken detay, havuzun bir melek tarafından çalkalanmasıdır. Aslında söz konusu detay Beytesda havuzundaki felçlilerin iyileştirilmesini konu alan sahnelerde de görülmektedir. Bu sahne ile

ilgili bir diğer resim de Sacra Parallela (Grec 923) el yazmasında bulunur (Görsel 3.96-b). Ancak bu sahnede sadece İsa ve kör kişi vardır. Yine hasta, İsa gözlerine dokunurken ve havuzda yüzünü yıkaması olmak üzere iki kez tasvir edilmiştir.

a b

Görsel 3. 96. *Grec 150, fol. 316 (BNF Kütüphnesi) ve Sacra Parallela (Paris. grec 923), fol. 212r*

Grec 74 no.lu eserde *"Siloam Havuzundaki Körlerin İyileştirilmesi"* konusu 186r, 186v, 187r ve 187v folyolarında (Kat. No. 253, 254, 255 ve 256) yer almaktadır (Görsel 3. 97.). Fol.186r'de sahne altta alta 2 resimden oluşmaktadır. Dolayısıyla Grec 74 no.lu eserde mucize beş resimle aktarılmak istenmiştir. Fol.186r'de üstte İsa'nın körü iyileştirmesi, altta körün yıkanmak için Şiloah havuzuna girmesi anı resmedilmiştir. 186v ve 187r folyolarında kör adamın iyileştikten sonra komşularının yanına gitmesi olayı ve fol.187v'de gencin tapınaktan kovulması ve İsa ile konuşması olayına yer verilmiştir. Grec 74'teki Siloam havuzundaki körün iyileştirilmesi sahnesinin diğer iyileştirme sahnelerine göre daha detaylı resmedilmiş olduğu söylenebilir. İsa, diğer şifa sahnelerinde hastayla temas halinde değildir, ancak Fol.186r'de hastaya doğrudan dokunmaktadır. Sahnedeki dört yapraklı yonca planlı havuz kutsal vaftiz teknelerini anımsatmaktadır[13]. Resimdeki ayrıntılar dikkate alındığında bu durum sanatçının su ve şifa kültüne olan bağlılığı olarak yorumlanabilir.

[13] Plut, 6.23 ve Grec 510'daki örneklerdeki havuz da dört yapraklı yonca planına sahiptir (Tsuji S. , 1968, s. 71).

Görsel 3. 97. *Siloam havuzundaki körlerin iyileştirilmesi, Grec 74 (Fol. 186r, 186v, 187r ve187v)*

Grec 74 no.lu el yazmanın çağdaşı olan Plut 6.23'te *"Siloam Havuzundaki Körlerin İyileştirilmesi"* konusu 188r ve 189v folyolarında iki resimle anlatılmıştır. İncil'deki ayetlere göre tasarlanmış olduğu görülen sahneler Grec 74 ile paralellik taşımaktadır. Bununla beraber İncil'deki bazı pasajların aktarımında sahnelerde farklılıklar da göze çarpmaktadır. Örneğin İncil'de geçen kör adamın havuza götürülmesi, iyileşen adamın komşuları ile buluşması, gençlerin Ferisiler ile konuşması ya da hastanın iyileşip evine gitmesi gibi detaylar Grec 74'de yer alırken Plut 6.23'de görülmez (Bkz.Tablo 3. 11).

Tablo 3. 11. Siloam Havuzundaki Körün İyileştirilmesi Sahnesinin Analizi

İncil'deki Pasajlar	Grec 74	Plut 6.23
İsa'nın Öğrencileri ile yolda yürümesi		X
İsa'nın Kör Adamın Gözlerine Çamur Sürmesi	X	X
Kör Adamın Havuza götürülmesi	X	
Kör Adamın Havuzda gözünü yıkaması	X	X
Adam iyileşir ve evine gider	X	
İyileşen adamın komşuları ile buluşması	X	
İyileşen adamın ailesi Ferisilerle konuşması	X	
Gençlerin Ferisilerle konuşması	X	
Gençlerin Ferisilerle İkinci konuşması	X	X
Tapınaktan Kovulan Genç	X	X
Genç, İsa ile konuşur		X
Genç, İsa'ya secde eder.	X	X
İsa, havarileri ile konuşur		X

"Cine Tutulmuşların İyileştirilmesi" konulu mucizeler İncillerde altı farklı öykü ile anlatılmıştır (Tablo 3. 9). Sinoptik İncillerdeki bu anlatıda hastalığın şeytani olarak yorumlandığı görülmektedir (Arsal, 2008, s. 71). Grec 74 nolu el yazmasında *"Cine Tutulmuşların İyileştirilmesi"* konusu on iki sahne ile verilmiştir. "Epilepsili Hastaların İyileştirilmesi" başlığı ile değerlendirilen bu sahnenin kaynağı Matta (4/23-24; 17: 14-21), Markos (9: 14-29) ve Luka (9: 37-43) İncilleridir (Tablo.3.11). İlgili metinlerde epilepsili kişiler; saralı, ateşler içinde yanan ve ağzından köpük çıkan hastalar şeklinde yorumlanmaktadır. Epilepsili hastaların iyileştirilmesi konulu sahnelerinin örnekleri Grec 74 no.lu el yazmasının 37v ve 83r folyolarında karşımıza çıkan epilepsili hastaların iyileştirmesi konulu sahneler yalın bir anlatıma sahiptir (Mann, 2010, s. 140). Sahneler, benzer şemaya bağlı kalınarak tasarlanmıştır. Sahnenin merkezinde İsa ve epilepsili hasta yer almaktadır. Fol. 83r'da yer alan hasta oğlan, fol. 34v'daki gibi çıplak ancak ayakta, düşerken ve yüzüstü yerde yatarken olmak üzere üç kez resmedilmiştir. Bu sahne ikonografik açıdan aynı el yazmasındaki 8r folyodaki örnek ile de yakın ilişki içindedir (Görsel 3. 98).

Görsel 3. 98. *Grec 74 (a; fol. 34v ve b; 83r)*

Grec 74 no.lu el yazmasının çağdaşı Laur. Plut. 6.23.'te ise bu konulu sahnenin ikonografisinde Grec 74 no.lu yazmaya göre daha fazla detaya yer verildiği görülmektedir. Laur. Plut. 6.23.'te İsa'nın iyileştirme mucizesinin vurgulanmasının yanında hasta figürü de ayrıntılı bir şekilde resmedilmiştir (Yaşar & Gökalp, 2023, s. 756). Tablo 3.12'de Laur. Plut. 6.23.'te Marko, Markos ve Luka İncili kaynakları sahnelerin detayları verilmiştir. Laur. Plut.

6.23.'te 35v folyoda bulunan epilepsili hastanın ateşler içinde yanması ve kendini suya atması gibi detaylar dikkat çekicidir.

Tablo 3. 12. Laur. Plut. 6.23. El Yazmasındaki Epilepsili Çocukların İyileştirilmesi Konulu Sahnelerin İkonografik Detayları

Matta; 8v	Markos; 80v	Luka; 125v
Hasta oğlu için şifa isteyen babanın İsa'nın ayaklarına kapanması	Kalabalıklar arasında hasta oğlu için şifa isteyen adam	Oğlu için şifa isteyen hasta adam
Hasta çocuğun suya atlaması	İsa'nın çocuğa şifa vermesi	İsa'nın epilepsili çocuğu iyileştirmesi
Hasta çocuğun evinin önünde ateşler içinde yanması	İsa'nın hastanın kolundan tutarak ayağa kaldırması	İsa'nın havarilerinin yanına gitmesi
İsa'nın çocuğu iyileştirmesi	İsa'nın havarilerinin yanına gitmesi.	
Babanın oğlunun kolunu tutarak İsa'ya götürmesi.		

Görsel 3. 99. *Laur. Plut. 6.23., fol. 35v*

"Cine Tutulmuşların İyileştirilmesi" konulu resimlerde en yaygın olanı "Gerasiniler Ülkesindeki Cine Tutulmuşların İyileştirilmesi" sahneleridir. Bu sahnelerin ayırt edici özelliği cinlerin içine girdiği domuz sürüsüdür. Bizans sanatında söz konusu sahnenin en erken örneklerinden biri Revanna San Apollinare Nouva Bazilikası mozaiklerinde görülmektedir (Schiller, 1971, s. 173). Sahnenin merkezinde İsa ve cine tutulmuş adam resmedilirken solunda domuz figürleri yer almaktadır (Görsel 3. 100). Sahnenin el yazmalarındaki en örneği ise 8.-9.yüzyıla tarihlenen Sacra Parallela (Parisinus Graecus 923)'da folyo 212v'da bulunmaktadır. Burada sahne sadece İsa, cinli figür ve domuz sürüsü figürleriyle sınırlı tutulmuştur.

Görsel 3. 100. *Gerasiniler Ülkesindeki Cine tutulmuşların İyileştirilmesi, Revanna Aziz Sant'Apollinare Nuovo ve Sacra Parallela (fol. 212v*)

Grec 74 no.lu el yazmasında *"Gerasiniler Ülkesindeki Cine tutulmuşların İyileştirilmesi"* konulu üç sahne bulunmaktadır. Folyo 16r Matta (8/28-34), fol.72v Markos (5/2-14) ve fol.125r Luka (8/26-33) bölümlerinde yer alan metinlere göre tasarlanmıştır. Bu sahnelerde cinli, cin, domuz ve diğer figürlerin sayısında değişikler görülmektedir (Tablo 3. 13).

Tablo 3. 13. Gerasiniler Ülkesindeki Cine tutulmuşların İyileştirilmesi Sahnelerin İkonografik Analizi

Fol. No.	Cinli Sayısı	Cin Sayısı	Domuz Sayısı	Çoban	Diğer Figürler
16r	2	4	7	1	3 havari ve şahitler topluluğu
72v	1	8	7	1	2 havari
125r	1	6	6	1	4 (2 havari ve 2 diğer)

Matta bölümünün 16r folyosunda yer alan sahnenin metninde Gerasiniler Ülkesi'nde cine tutulmuş iki kişinin iyileştirildiği geçmektedir. Söz konusu sahnenin de buna göre tasarlandığı görülmektedir. Resimde hastalardan çıkan kanatlı cinler hastaların bedenlerini terk etmedirler. Her bir cin domuz sürüsüyle birlikte nehre düşerken resmedilmiştir. Sahnede toplamda dört cin ve yedi domuz görülmektedir. Markos bölümünde (72v) yer alan sahnede sadece bir cinli figür resmedilmiştir. Burada yedi cin ve sekiz domuz tasvirlerine yer verilmiştir. Her bir cin domuzları takip ederek nehre doğru kaçarken tasvir edilmiştir. Aynı zamanda sahnede domuz çobanı ve şahitlere de yer verilmiştir. Luka bölümünde yer alan sahne ise 125r no.lu folyoda resmedilmiştir. Diğer iki resimle paralel tasvir edilmiş sahnede sadece altı cin ve altı domuz görülmektedir. Bu sayıların eşit yapılmasındaki amaç her bir cinin bir domuzun ruhuna girecek olmasından kaynaklanmamaktadır. Bu sahnelerin

tümünün aynı sanatçı tarafından tek bir elden çıktığı düşünülmektedir. Sahnedeki kurgu ve ikonografik detaylar birbirine oldukça yakındır. Resimlerin tümü metne bağlı kalınarak yapılmıştır.

a b c

Görsel 3. 101. *Grec 74 (a; fol. 16r, b; 72v ve c; 125r)*

Grec 74 nolu el yazmada *"Havradaki Cinlinin İyileştirilmesi"* konulu iki sahne bulunmaktadır. Bu sahnelerden fol.66r'nin kaynağı Markos (1: 23-27) ve 114r'nin kaynağı Luka (4: 33-36) İncilidir. Fol.66r no.lu resimde cinli hastanın dışında diğer hastalıklardan mustarip iki hasta daha görülmektedir. Ancak resmin bağlı olduğu Markos (1: 23-27)'da bununla ilgili bir detay yer almamaktadır. Ayrıca iyileştirme olayı dış mekânda geçmektedir. Yani olayın havrada geçtiğini aktarılmamıştır. Folyo 114r'de ise metinle ilişkili olarak sadece cinli hastaya yer verilmiştir. Burada cinli kişi, iki kez resmedilmiştir. Sahnenin solundaki mimari tasvir metinde sözü edilen havra olmalıdır (Görsel 3. 102). Ayrıca 114v'daki kalabalık grup içinde yer alan küçük çocuk figürü, İsa'nın Kudüs'e giriş sahnelerindeki çocukları anımsatmaktadır. Sanatçı resme zenginlik katması için bu figürü eklemiş olmalıdır. Üslup açısından bakıldığında her iki resmin de aynı sanatçı tarafından yapılmış ve boyanmış olduğu söylenebilir.

Görsel 3. 102. *Laur. Plut. 6.23., fol. 121r*

Görsel 3. 103. *Grec 74, fol. 66r (üst) ve fol. 114r (alt*)

Grec 74 nolu el yazmanın çağdaşı Laur. Plut. 6.23. no.lu el yazmasındaki benzer iki sahnenin (fol.64r ve 110v) odak noktası ise İsa ve cinli çocuktur. Her iki sahnede de havrayı sembolize eden mimari detaya verilmiştir. Hasta figürlerin vücutlarındaki şekil bozuklukları dikkat çekicidir. Grec 74'ten farklı olarak Laur. Plut. 6.23. no.lu el yazmasındaki cinli figürler giyinik resmedilmiştir. Laur. Plut. 6.23. no.lu el yazmasındaki giyinik figürler bu el yazmasına özgü bir özellik değildir. Sacra Parallela gibi örneklerde de hastaların kısa tunikli resmedildiği görülmektedir (Görsel 3. 104).

Görsel 3. 104. *Plut, 6.23, fol. 64r (üst) ve fol. 110v (alt).*

"Cinlilerin İyileştirilmesi" konulu resimlerden bir diğeri *"Kenanlı Kadının Cinli Kızının İyileştirilmesi"* sahnesidir. Grec. 74 nolu yazmada fol. 31v ve 79r yer alan sahneler benzer konuları barındırmasına rağmen farklı şekilde resmedilmiştir. Fol. 31v'de anlatılan olayda sahne ikiye bölünmüştür. İlk bölümde Kenanlı kadının kızı için İsa'dan yardım etmesinin istenmesi olayı anlatırken İkinci bölümde İsa'nın cinlileri ve birçok hastayı iyileştirmesi anı resmedilmiştir (Görsel 3. 105-a). Bu resimde yer alan cinli figürün Kenanlı annenin kızı olup olmadığı net değildir. Çünkü metin içeriğine bakıldığı zaman kadının kızını yanında getirdiğine dair bir ipucu yer almaz. Ayette "…*Ey kadın, imanın büyük! Dilediğin gibi olsun." Ve kadının kızı o saatte iyileşti."* (Matta 15: 28) yer almaktır. 79r folyosunda yer alan diğer örnek ise tam olarak metin ile uyumlu resmedilmiştir (Görsel 3. 105-b). Sahnenin solunda Kenanlı kadın, İsa'dan kızı yardım dilerken sağında ise İsa'nın kadının evine giderek şifa vermesi anı resmedilmiştir. Ancak bu sahnede de kız bir cinli gibi resmedilmemiştir. Diğer sahnelerdeki cinli figürlerin aksine kız burada giyinik yer almaktadır ve sahnede kanatlı ve siyah resmedilen cin figürleri görülmemektedir.

Görsel 3. 105. *Grec 74 a; fol. 31v ve b; fol. 79r (alt)*

"Kenanlı Kadının Kızının İyileştirmesi" konulu alan sahnelere Grec 74'ün çağdaşı Laur. Plut. 6.23.'de folyolar 32r ve 77r'da resmedilmiştir. Sahnelerden 32r'de yer alan örnek tam olarak Matta 15: 22-27 geçen anlatıya uygun olarak resimlenmiştir. Sahnenin sağında yemek masası etrafında oturan iki figür ve köpekler vardır. Bu detay şu metne bağlı olarak

yapılmıştır: "*İsa ona, "Çocukların ekmeğini alıp köpeklere atmak doğru değildir" dedi. Kadın, "Haklısın, ya Rab" dedi. "Ama köpekler de efendilerinin sofrasından düşen kırıntıları yer.*" Dolayısıyla burada sanatçı sahneyi ana metinden kopmadan resmetmiştir. Sahnenin sağında Kenanlı kadının İsa'nın peşinden gelerek ondan şifa dilmesi de resmedilmiştir (Görsel 3. 106).

Görsel 3. 106. *Laur. Plut. 6.23., fol. 32r*

Grec 74 nolu el yazmasında 8r, 23v ve 133r folyolarında da cinli hastaların iyileştirmesini konu alan sahneler yer almaktadır. Fol.8r'da tasvir edilen sahnenin bağlı olduğu metninde acı çekenler, cinliler, saralılar ve felçliler gibi birçok hastanın tanımı yapılmıştır. Fol.8r'da İsa sahnenin soluna yerleştirilmiştir (Görsel 3. 107). Oysa yukarıda gördüğümüz daha önceki iyileştirme sahnelerinin tümünde İsa sahnenin solunda yer almaktadır. Ayrıca burada, cinli figürün arkasında cüzzamlı hasta da vardır. 23v'de ise sadece İsa'nın hastadaki cinleri kovması olayı resmedilmiştir (Görsel 3. 107). 133r'de ise İsa cinli figürlerin yanında diğer hastaları da iyileştirirken aktarılmıştır (Görsel 3. 108). Bu sahnede toplam dört hasta görülmektedir. Sahne ikonografik düzen ve bazı detaylar bakımından fol. 31v'deki resimle (Görsel 3. 105) benzerlik taşımaktadır.

a

b

Görsel 3. 107. *Grec 74, (a; fol. 8r ve b; 23v)*

Görsel 3. 108. *Grec 74, fol. 133r*

İsa'nın İyileştirme mucizelerden biri de *"cüzzamlılar"* ile ilgili olanlardır. Yeni Ahit'te iki farklı cüzzamlı öyküsü yer almaktadır. Bunlar, tek bir cüzzamlının ve on cüzzamlının iyileştirilmesi olaylarıdır. Bu öyküler Tevrat'la ilişkili olmalı çünkü Eski Ahit'te deri hastalıklarını konu alan öyküler yer almaktadır. Bu öyküler cüzzamın teşhisinden hastalığın tedavisine kadar tüm detayları içermektedir (Leviler 13: 1-46). Tevrat'ta bu hastalığa yer verilmesinin en önemli nedeni bir dönem cüzzamın çok yaygın bir hastalık olmasından kaynaklanmaktadır. Dönemin bazı din bilginlerine göre bu hastalık Tanrı'nın bir cezalandırma yöntemidir (Arsal, 2008, s. 108). İşlediği günahlardan dolayı cüzzama yakalanan insanlar toplum tarafından dışlanmıştır. Hatta bu kimselere dokunan kişilere de kötü olarak bakılmıştır. Bu hastalığın sadece kutsal bir güçle tedavi olunacağına inanmışlardır (Arsal, 2008, s. 108). Eski Ahit'te Musa Peygamberin ve Kahinlerin bu hastalığı iyileştirdiğine dair metinler yer almaktadır. Yeni Ahit'te de bu metinlere atıf yapıldığı görülmektedir. Örneğin Luka bölümünde "*İsa ona, bundan hiç kimseye söz etmemesini buyurdu. «Git, kâhine görün ve cüzamdan temizlendiğini herkese kanıtlamak için Musa'nın buyurduğu adakları sun» dedi."*metni geçmektedir. Hıristiyan sanatında İsa'nın tek cüzzamlıyı iyileştirmesi ile ilgili ilk tasvirler 9. yüzyıldan itibaren karşımıza çıkar (Schiller, 1971, s. 175). Örneğin birçok akademisyen tarafından Geç Antik Çağ eseri olarak

kabul edilmiş, ancak son zamanlarda 9. yüzyıl Karolenj Rönesansı'na atfedilen Andwers Diptiği'nde İsa, bir taş üzerinde oturan cüzzamlı iyileştirmektedir (Atak, 2019, s. 172) (Görsel 3. 109).

Görsel 3. 109. *Andwers Diptiği (Mußgnug, 2005, s. 179).*

Grec 74 no.lu eserde cüzzamlının iyileştirilmesini konu alan resimler 14r, 66v ve 115v folyolarında yer almaktadır. Her üç sahnede de sadece İsa'nın mucizeyi gerçekleştirme anını görülmektedir (Kat. No. 20-87 ve 156). Bu sahnedeki detaylar Kapadokya'daki Pancarlık Kilisesi ve III. Otto İncil'indeki örneklerle benzer özellikler taşımaktadır. Sahneler birbirine paralel tasarlanmıştır. sahnenin Plut. 6.23'teki örneklerinden biri fol. 14v'da yer alır. Sahnenin solunda cüzzamlı hasta İsa'nın önünde diz çökmüş şifa dilemekte olup sağında ise hastalığından arınmış halde rahibin karşına çıkma anı resmedilmiştir (Görsel 3. 110). Bu resim Grec 74'teki fol. 66v ile benzerdir (Kat. No. 87). Grec 74'in çağdaşı Laur. Plut. 6.23. el yazmasındaki resimlerin ise Grec 74'teki örneklere göre daha detaylı tasarlandığı ve figür sayısının arttığı görülmektedir.

a

b

Görsel 3. 110. *Cüzzamlının İyileştirilmesi,*
a; Grec 74, fol. 66v ve b; Laur. Plut. 6.23. fol. 14v

Grec 74'de İsa'nın on cüzzamlıyı iyileştirmesinde ilişkin sahne Luka İncil'inde (17/11-14) fol.146v'de yer almaktadır. Resimin sağında, sahnenin merkezindeki İsa'nın sol tarafında 10 cüzzamlı hasta görülmektedir. İsa'nın arkasında resmin solunda İsa'nın üç havarisi bulunmaktadır (Kat. No. 199).

"Kanamalı Kadının İyileştirilmesi" hikayeleri Yeni Ahit'in Matta (9/18-26), Markos (5/2534) ve Luka (8/43-44) bölümlerinde, Grec 74 nolu el yazmada folyolar 17v, 73v ve 125v de yer almaktadır. Matta İncili'nde kanamalı kadın İsa'yla konuştuktan sonra; Markos ve Luka da ise hasta kadın İsa'nın kıyafetine dokunduktan sonra iyileşmektedir (Baert, Kusters, & Sidgwick, 2012, s. 665). Burada İsa'nın kıyafetine dokunarak iyi olunması mucizevi bir olaydır. Markos (5/25-34) İncili'nde geçen"*İmanın seni kurtardı, kızım*" cümlesi de inanca vurgu yapmaktadır. Yani, burada kadının iyileşmesi imanından kaynaklanmaktadır. Eski Ahit'te regl dışında bir kanamalı hastalığı olan kadının mundar kabul edildiği görülmektedir. Hatta öyle ki bu kimselerle görüşen ve onlarla temas halinde bulunanlar da pis ve kötü şekilde algılanmıştır (Levililer 15). Bizans dönemine ait kanamalı kadının iyileştirilmesi sahneleri, genel şemasını Erken dönem örneklere borçludur. Örneğin. 3. yüzyıla tarihlenen Roma katakompunda yer alan örnekte, kanamalı kadın yere diz çökmüş ve İsa'nın etek ucundan tutarken betimlenmiştir (Görsel 3.111).

Görsel 3. 111. *Kanamalı Kadının İyileştirilmesi Marcellinus Peter Katakombu (https://l24.im/jtx, Erişim Tarihi: 19.06.2023)*

Grec 74 no.lu eserin 17v, 73v ve 125v folyolarında gördüğümüz sahneler birbirine yakın şema sergiliyor olsa da fol.17v'deki sahne aynı resim üzerinde verilmek istenen iki farklı konudan biridir. Kanamalı hasta sahnesi resmin solunda yer almaktadır. Hasta kadın İsa'nın arkasında ve ayakta, İsa'nın elbisesine dokunurken tasvir edilmiştir. Fol.125v'de hasta kadını yine İsa'nın arkasında, ancak diz çökmüş şekilde İsa'nın elbisesine dokunmak isterken görüyoruz. Fol. 73v ise daha geniş bir anlatım şemasına sahiptir. Sahne Markos 5: 32-34[14] pasajlarında geçen anlatının temsilidir (Görsel 3. 112). Hasta kadın resmin solunda İsa'nın arkasında ve İsa'nın elbisesini tutarken ve resmin sağında İsa'nın önünde diz çökmüş şekilde iki kez tasvir edilmiştir.

[14] *"[32]İsa kendisine dokunanı görmek için çevresine bakındı. [33]Kadın da kendisindeki değişikliği biliyordu. Korkuyla titreyerek geldi, İsa'nın ayaklarına kapandı ve O'na bütün gerçeği anlattı. [34]İsa ona, "Kızım" dedi, "İmanın seni kurtardı. Esenlikle git. Acıların son bulsun."*

Görsel 3. 112. *Kanamalı Kadının İyileştirilmesi, Grec 74 (a;fol. 17v, b; 73v ve c;125v)*

El yazmasının çağdaşı olan Laur. Plut. 6.23.'te de (fol.182, 71v ve 122r) benzer şemalar görülmektedir. Kanamalı hasta konu resimler geç dönem örneklerinde de karşımıza çıkmaktadır. Örneğin 13.yüzyıla tarihlendirilen Athos cod.5 (fol.38r) bunlardan biridir (Görsel 3. 113).

Görsel 3. 113. *Kanamalı Kadının İyileştirilmesi, Athos cod 5, 38r*

İsa'nın "İyileştirme Mucizeleri"nden bir diğeri de *"İsa'nın Petrus'un Kayınvalidesi İyileştirmesi"* olayıdır. Öykü, Matta (8: 14-15), Markos (1: 29-31) ve Luka (4: 38-39) bölümlerinde geçmektedir. Grec 74 el yazmasında konuyla ilgili üç resim yer alır. Bunlar; 15r, 66r ve 114v folyolarındadır. Sahnelerin tümü İncil'de aktarıldığı gibi resmedilmiştir. Fol. 15r ve 66r'daki örneklerde resmin sağında İsa kadının elinden tutmuş ona şifa verirken, resmin solunda ise iyileşen kadının İsa ve evdeki diğer konuklara hizmet etmesi tasvir edilmiştir. Ancak Luka bölümünde fol. 114v'deki resmin sağında olay ilgili olarak sadece İsa'nın kadının elinden tutarak ona şifa vermesi yer almaktadır. Resmin solunda ise birçok hastanın iyileştirilmesi mucizesi yer almaktadır (Görsel 3. 114).

Görsel 3. 114. *İsa'nın Petrus'un Kayınvalidesinin İyileştirmesi, Grec 74 (fol. 15r ve 114r)*

El yazmasının çağdaşı olan Laur. Plut. 6.23.'teki (fol.15v, 64v ve 111r) üç sahnenin de İncil'de geçen detaylara göre tasarlandığı görülmektedir. El yazmasında fol.15v ve 66v'da İsa kadına dokunurken; fol. 111r'da ise dokumadan iyileştirmesi tasvirleri yer almaktadır (Görsel 3. 115). Matta ve Markos bölümlerinde İsa'nın, hasta kadına dokunuşuyla şifa vermesinden bahsedilirken; Luka'da "*İsa kadının başucunda durup ateşi azarlayınca, ateş kadını bırakıverdi"* ifadesi dikkat çekmektedir (Luka 4: 39). Burada İsa'nın ateşi azarlaması cin çıkarma eylemini hatırlatabilir. Çünkü, İsa'nın cinlileri iyileştirme mucizelerinin anlatıldığı pasajlarda cinleri azarladığı ve kovduğu ifadesi geçmektedir. Ancak söz konusu

sahnelerde cinli hastalar aynı sahnede birden fazla genellikle ayakta, diz çökmüş, çıplak ve saçları elektriklenmiş şekilde tasvir edilmiştir.

Görsel 3. 115. *Laur. Plut. 6.23. fol. 111r*

İsa'nın iyileştirme mucizelerinden biri olan *"Beli Bükük Kadının İyileştirilmesi"* öyküsü sadece Luka (13: 10-17) incilinde geçmektedir. Bizans resim sanatında çok yaygın olmadığı düşünülen bu hikayenin ilk örnekleri yine el yazmalarında görülmektedir (Bovon & Ševčenko, 2016, s. 272). Örneğin Rabula İncil'nin 6r. folyosundaki kompozisyonun merkezinde İsa ve beli bükük kadın yer alır. Kadın, İsa'ya elini uzatırken resmedilmiştir. Sahneyle ilgili bir diğer örnek ise 9. yüzyıla tarihlenen Grec 923 no.lu el yazmasında yer alır (Lewine, 1974, s. 497). Her iki resimde de kadın figürü kambur hasta biçiminde verilmiştir (Görsel 3. 116).

Görsel 3. 116. *Rabula İncili, fol. 6r ve Sacra Parallela (Paris. grec 923), fol. 212r*

"Beli Bükük Kadının İyileştirilmesi" sahnesi Grec 74 no.lu el yazmasının 139r folyosunda yer almaktadır. Erken dönem örneklerine göre daha başarılı şekilde tasarlanmış sahnenin merkezinde İsa ve beli bükük kadın görülmektedir. Beli bükük kadın, iki elindeki bastonu ile dikkati çekmektedir. Hasta kadının duruş pozisyonu ile belindeki hastalık, izleyiciye başarılı şekilde aktarılmıştır (Görsel 3. 117).

Görsel 3. 117. *Grec 74, fol. 139r*

Grec 74'ün çağdaşı Laur. Plut. 6.23.'teki örnekte benzer bir kompozisyonu barındırmaktadır. Burada beli bükük kadının iyileşmesinden sonraki olayların da resmedildiği görülmektedir. Sahnenin solunda İsa'nın önünde yer alan hasta kadın sanki diz çökmüş ve yalvarır gibi yani belinden hasta değil gibi resmedilmiş ve hasta elinde baston gibi detay bulunmamaktadır. (Görsel 3. 118). Grec 510 (fol. 310v) nolu yazmada da benzer şema görülmektedir.

Görsel 3. 118. *Laur. Plut. 6.23., (fol. 137r)*

Yeni Ahit'in Matta (12: 9-14), Markos (3: 1-6) ve Luka (6: 6-11) bölümlerinde bahsi geçen bir diğer iyileştirme olayı *"Eli Tutmayan Adamın İyileştirilmesi"* mucizesidir. 9.yüzyıla tarihlenen Paris Grec 510 ve Sacra Parallela (Paris Grec 923) no.lu el yazmalarında (Görsel 3. 119) en erken örneklerini gördüğümüz sahne ile ilgili Grec 74 no.lu el yazmasında üç resimde yer alır.

a b

Görsel 3. 119. *Paris Grec 510, fol. 310v ve Sacra Parallela (fol. 212r)*

Grec 74 no.lu el yazmasında 23r, 68v ve 117v folyolarında bulunan sahneler ilgili metinler ile uyumlu olarak resmedilmiştir. Örneğin fol.23r'de Matta (12/9-13), fol.68v'de Markos (3/1-5) ve fol.117v'de (Görsel 3. 120) Luka (6/6-11) İncili'nde geçen, Şabat günü bir hastayı iyileştirmenin uygun olup olmadığını soran din bilgileriyle Ferisiler de sahnede yer almaktadır. Grec 74 no.lu el yazmasının çağdaşı olan Laur. Plut. 6.23. fol. 67r ve 23r folyolarında da "Eli Tutmayan Adamın İyileştirilmesi" sahneleri yer almaktadır. Bunlardan fol.23r'daki görsel resimdeki dökülmeler dolayı okunamamaktadır. Ancak 67r'daki sahnede eli tutmayan adamın iyileştikten sonraki anlarını da aktarılmış olduğu dikkat çekicidir. 1180'li yıllara tarihlendirilen Karahissar İncili (74r) ve Grec 115 (fol. 58v)'de resmedilen sahneler de Grec 74 ile paralellik taşımaktadır. Ancak Grec 74'teki örneklerin daha başarılı tasarlandığını söylemek mümkündür (Colwell, 1936, s. 213).

Görsel 3. 120. *Eli Tutmayan Adamın İyileştirilmesi, Grec 74 (fol. 117v)*

Yeni Ahit'te sadece Luka (14/1-6) bölümünde geçen "Vücudu Su Toplamış Adamın İyileşmesi" mucizesi Grec 74 nolu el yazmasında fol. 140r'de yer almaktadır. Fol.140r'de vücudu su toplamış adam oldukça gerçekçi bir şekilde tasvir edilmiştir (Görsel 3 121-b). İsa'nın duruş ve pozisyonu diğer iyileştirme sahnelerindeki örnekler ile de benzemektedir. Ancak Grec 74 nolu el yazmasının çağdaşı olan Laur. Plut. 6.23.'teki sahne konuyu başarılı bir şekilde aktarmaktadır (Görsel 3. 121-b). Laur. Plut. 6.23 138v'da yer alan resim merkezdeki bir mimari tasvir ile ikiye bölünmüş, resmin solunda İsa'nın vücudu su toplamış adamı iyileştirmesi betimlenmiştir. Resmin sağında ise; "*İsa onlara şöyle dedi: "Hanginiz oğlu ya da öküzü Şabat Günü kuyuya düşer de hemen çıkarmaz?"* (Luka 14: 5) ayetine paralel olarak, kuyu başında İsa ve ferisiler resmedilmiştir (Görsel 3. 121). "Vücudu Su Toplamış Adamın İyileşmesi" sahnesi 12.-13.yüzyıla tarihlenen el yazmalarında da görülmektedir. Örneğin 1180'li yıllara tarihlendirilen Karahissar İncil'inde (218r) (Görsel 3. 122) ve 13. yüzyıla tarhilenen Cod. 5 (fol. 229v) el yazmalarında benzer olmasa da aynı konu resmedilmiştir (Colwell, 1936, s. 302).

Görsel 3. 121. *Grec 74, fol. 140r (üst); Laur. Plut. 6.23. fol. 138v (alt)*

Görsel 3. 122. *Karahissar İncili, fol. 302*
(Colwell, 1936, Görsel: LXXXV)

Yuhanna bölümünde (4/46-54) geçen *"Bir Memurun Oğlunun İyileştirilmesi"* olayı, Grec 74 el yazmasının 175r no.lu folyosunda yer almaktadır. Bizans resim sanatında oldukça az resmedilmiş olan bu sahne, Grec 74 nolu el yazmasının diğer iyileştirme sahnelerinden farklı bir kompozisyon şemasına sahiptir (Görsel 3. 123-a). Resmin solundaki sahnenin merkezinde bir taht üzerinde oturan İsa, İsa'nın solunda hasta oğlu için yardım dileyen memur, İsa'nın sağında ise üç havarisi görülmektedir. İncil metni ile uyumlu olarak resmin sağında memurun evine dönmesi ve oğlunu iyileşmiş bulması tasviri yer almaktadır. Grec 74 nolu el yazmasının çağdaşı Laur. Plut. 6.23.'te ise sahnenin daha detaylı bir şekilde resmedildiği görülmektedir (Görsel 3. 123-b). Resimde, Yuhanna'da anlatısında geçen; memurun İsa'dan yardım istemesi, memurun evine dönerken hizmetçileriyle konuşması ve evine vardığında oğlunu iyileşmiş olarak bulması konuları görülmektedir. Grec 74'teki sahneyle paralel bir diğer örnek 12. Yüzyıla tarihlendirilen Codex 2400'ün 88v folyosunda bulunmaktadır (Willoughby, 1933, s. 41).

Görsel 3. 123. *Grec 74, a; fol. 175r ve b; Plut, 6.23., fol. 176r (alt)*

İsa'nın iyileştirme mucizelerinden sonuncusu "Sağır ve Peltek Hastaların İyileştirilmesi"dir. Bu hikâye kanonik kitaplardan sadece Markos İncili bölümünde (7/31-37) yer almaktadır. Ayrıca aynı anlatı Yeşeya'da da (35: 5-6)[15] rastlanmaktadır. Bizans resim sanatında çok az örneğine rastlanan bu sahnede İsa, sağır ve peltek adamın ağzına parmağını sokarken resmedilmiştir. En erken örneklerinden biri 8.-9.yüzyıla tarihlenen Sacra Parallela (Parisinus Grec 923'da folyo 212v'da tasvir edilmiştir (Weitzmann, 1979, s. 172). Grec 74 nolu yazmada fol.79v'daki sahne klasik İsa'nın iyileştirme teması içinde verilmiştir, ancak İncil'deki anlatıya uygun olarak betimlenmemiştir. Sahnenin merkezinde İsa, karşısında yani resmin sağında iki hasta, hastaların arkasında olaya şahitlik edenler, sahnenin solunda ise İsa'nın arkasında üç havarisi yer almaktadır. İsa Markos İncili bölümünde geçen *"parmaklarını adamın kulaklarına soktu, tükürüp onun diline dokundu"* anlatısı ile uyumlu olarak hastalarla temas halinde değildir. Bununla beraber Grec 74'ün çağdaşı Laur. Plut, 6.23'teki (77r) sahne, İncil'deki detayları içermektedir. Sahnenin sağında İsa, peltek ve sağır hastanın ağzına elini sokmaktadır. Bu resim Sacra Parallela'daki örnekten ilham almış olmalıdır (Weitzmann, 1979, s. 172). Laur. Plut, 6.23'teki (77r) sahne estetik açıdan başarılı olmasa da metindeki içeriğe sadık kalarak konuyu daha etkili aktarmış (Görsel 3. 124).

[15] 5O zaman körlerin gözleri, Sağırların kulakları açılacak; 6Topallar geyik gibi sıçrayacak, Sevinçle haykıracak dilsizlerin dili.

Görsel 3. 124. *Laur. Plut. 6.23., fol. 77r*

3.3.3.3. Diriltme Mucizeleri

Hıristiyanlık inancında diriliş ile ilgili hikayeler, İsa'nın peygamber olarak sahip olduğu olağan üstü yetenekleri en başarılı biçimde aktaran mucizeler olarak kabul edilmektedir. Hıristiyan tasvir sanatında da çok tercih edilen diriliş ile ilgili anlatılar hem Kanonik hem de Apokrif İncillerde yer almaktadır. Apokrif kaynaklarda İsa'nın çocukluk ve yetişkinlik dönemlerinde gösterdiği diriliş mucizelerine de değinilmektedir (Atak, 2019, s. 54). Bununla beraber Kanonik İnciller'de "İsa'nın Diriltme" mucizeleriyle ilgili üç farklı öykü yer aldığı görülmektedir. Grec 74 nolu el yazmasında sadece Kanonik metinlerde geçen Diriliş mucizelerine yer verilmiştir (Tablo 3. 14).

Tablo 3. 14. Diriltme Mucizeleri

Fol. No.	Diriltilen Kişi	Kaynak
17v, 74r, 126v	Havra Yöneticisi (Yairus'un) Kızının Diriltilişi	Matta 9: 18-26; Markos 5:35-43; Luka 8: 40-56
121r	Nainli Dul Kadının Oğlunun Diriltilişi	Luka 7: 11-17
190v, 190r, 190v,192r	Lazarus'un Diriltilişi	Yuhanna 11:1-44

"İsa'nın Jairus'un kızını Diriltmesi" mucizesi Sinoptik İnciller'de ve Apokrif On İki Havari İncili'nde yer alan anlatılardan biridir. Öyküde, Sinagog başkanı Jairus kızı için İsa'dan şifa dilemektedir. Konuyla ilgili ilk tasvirler dördüncü yüzyıla kadar dayanmaktadır. Sahnenin ilk örnekleri sade biçimde tasarlanmıştır. İsa, yatakta uzanan kıza elini uzatmış ona şifa verirken betimlenmiştir. Sahnenin el yazmalarındaki en erken örneklerine Rabula İncil'inde (1v) ve Sacra Parallela (Paris. grec 923)'da rastlanmaktadır (Görsel 3. 125). Küçük el sanatlarında görülen en erken örneği ise Oxford Bodleian Kitaplığı'ndaki 5. yüzyıla tarihlenen bir fildişi kabartmadır. Bu kabartmada Jairus, kızının yatağın başucunda resmedilmiştir. Sahnenin 10. yüzyılla birlikte görsel formunu kazanmaya başladığı söylenebilir. Örneğin arka plan ve

mimari tasvirler gibi detaylar sahneye eklenmeye başlamıştır. Hatta 10. yüzyıla kadar Jairus'un kızının uzandığı yer bir minder olarak verilirken, bu yüzyıldan itibaren Jairus'un kızı örtülü bir yatak üzerinde betimlenmeye başlanmıştır (Schiller, 1971, s. 169-170).

Görsel 3. 125. *İsa'nın Jairus'un kızını Diriltmesi, Sacra Parallela, fol. 212r*

Grec 74 no.lu el yazmasında "İsa'nın Jairus'un kızını Diriltmesi" konulu üç sahne bulunmaktadır. Bunlar 17v, 74r ve 126v folyolarında resmedilmiştir. Folyo 17v ve 74r'daki tasvirler arasında bazı farklılıklar bulunsa da resimlerde özellikle kızın üzerinde yattığı yatak dikkate alındığında aynı taslak üzerinden çalışılmış olduğu düşünebilir (Görsel 3. 126).

a

b

Görsel 3. 126. *İsa'nın Jairus'un Kızını Diriltmesi mucizesi Grec 74 (a; fol. 17v ve b; 74r)*

Fol.126v'da yer alan sahne ise gerek kompozisyon düzeni gerekse kızın yatağı üzerindeki ahşap sundurma gibi bir detay ile ilgi çekicidir (Görsel 3. 127). Tsuji, bu sahneyi fol. 125v ile birlikte değerlendirmiştir. Tsuji, fol.125v'de İsa'nın karşısında, onunla konuşan kişinin, kızı için şifa isteyen Jairus figürü olduğunu vurgulamaktadır (Tsuji S. , 1968, s. 113). Çünkü, fol. 125v'daki İsa'nın karşısındaki figür, 126v'daki Jairus figürü ile örtüşmektedir. Fol. 126v'da kızın yattığı yatak, arka planda bir ağaç ile verilmek istenen bahçe imajı ve kızın yatağı ya da arkadaki asma ağacı ya da sarmaşığı hatırlatan hatırlatan bitkinin üzerini sarması için tasarlanmış olabilecek ahşap detaylar göze çarpmaktadır. Bu sahnedeki asma ağacı ya da sarmaşık tasviri, fol.75v'daki Yahya'nın Öldürülmesi" konulu sahnenin merkezinde yer alan doğum günü şöleni masasının arkasındaki bitki ile oldukça benzerdir.

Görsel 3. 127. *İsa'nın Jairus'un Kızını Diriltmesi mucizesi, Grec 74 (fol. 125v ve 126v)*

Grec 74'ün çağdaşı Laur. Plut. 6.23 el yazmasının 18r, 71v ve 122r folyolarında da "İsa'nın Jairus'un kızını Diriltmesi" konusu yer almaktadır. Fol.18r'daki resimlerde dökülmeler olduğundan sahneler iyi tanımlanamamaktadır. Fol.71v'da ise kaynaklarda on iki yaşında olarak anılan kızın yetişkin bir kadın gibi resmedilmiş olması dikkat çekicidir (Görsel 3. 128).

Görsel 3. 128. *İsa'nın Jairus'un Kızını Diriltmesi mucizesi, Laur. Plut. 6.23., (fol. 71v)*

"İsa'nın Diriltme" mucizelerinden bir diğeri *"Nainli Dul Kadının Oğlunun Dirilişi"*dir. Bu hikayeden sadece Luka İncil'inde bahsedilmektedir. Eski Ahit'te de benzer iki anlatı yer almaktadır (Lockyer, 1988, s. 180). Bunlar; "İlya'nın Bir Dul Kadının Oğlunu Diriltmesi" (Krallar: 17) diğeri Elişa'nın Şunemli'nin Oğlunu Diriltmesi"dir (II. Krallar 4) (Arsal, 2008, s. 149). Bu sahnenin el yazmalarında bilinen en erken örneklerinden biri Paris Grec 510 no.lu yazmada karşımıza çıkmaktadır. Paris Grec 510, fol. 316v'daki sahnede Nainli dul kadın ve akrabaları ölmüş çocuğun başında ellerinde mumlarla durmaktadır. İsa, yatağın diğer ucunda dul kadının oğlunu dirilmek için elini ona doğru uzatırken tasvir edilmiştir (Görsel 3. 129).

Görsel 3. 129. *Nainli Dul Kadının Oğlunun Dirilişi, Paris Grec 510, fol. 316v*

Grec 74 nolu el yazmasında fol. 121r'da yer alan resim erken örneğine göre daha detaylıdır. Sahnenin solunda Nainli kadının oğlunu şiltesini taşıyan dört kişi ve bir grup insan yer alırken sağında ise İsa'nın çocuğu diriltme anına yer verilmiştir. Grec 74'ün çağdaşı Laur. Plut. 6.23'de (fol. 117v) bulunan resim ise Grec 74'ten farklıdır. Sahnenin solunda İsa, iki kişi tarafından şiltede taşınan çocuğu diriltirken tasvir edilmiştir. Sahnenin sağında ise çocuk

dirilmiş doğrudan ayağa kalkmış şekilde verilmiştir. Grec 74 ve Laur. Plut. 6.23 no.lu her iki yazmada da resimler metne sağdık kalınarak tasarlanmıştır. Ancak Grec 74'de mimari ve sahnelerdeki mobilya detaylarına daha özenli yaklaşılmış olduğu söylenebilir (Görsel 3. 130).

a

b

Görsel 3. 130. *Nainli Dul kadının oğlunun dirilişi, Grec 74 (fol. 121r) ve Laur. Plut. 6.23., (fol. 117v)*

"İsa'nın Diriltme" mucizelerinden şüphesiz en fazla resmedileni *"Lazarus'un Dirilişi"* sahnesidir. "Lazarus'un Dirilişi" sahnesinin kaynağı Yuhanna (11: 1-45) ve On İki Havari (56: 1-18) İncilidir. Sahnenin Bizans sanatındaki bilinen klasik şeması; üzeri açık mezarda kefene sarılı Lazarus, İsa'nın ayaklarına kapanan Marta ve Meryem ve diğer figürlerden oluşur. Hikayenin Bizans el yazmalarındaki bilinen en erken örneği Rossano İncil'inde yer almaktadır (Görsel 3. 131). Bu sahnede İsa, takdis işaretini Lazarus'a doğu yapmak yerine ayaklarına kapanmış olan Marta ve Meryem'e yapar. Sahnede havariler dışında Lazarus'un dirilişine şahitlik yapan Yahudilere de yer verilmiştir. Buna ek olarak mezardan çıkartılan Lazar'ın etrafa saçtığı kokudan rahatsız olan figürler ağızlarını kapatmıştır. Bu sembolik detay ilerleyen yüzyıldaki örneklerinde de görülmektedir.

Görsel 3. 131. *Lazarus'un Dirilişi, Rossano İncili, Rossano İncili*

Grec 74 nolu el yazmasında "Lazarus'un Dirilişi" konusu dört farklı resimle aktarılmıştır. Bu sahnelerin paralel örnekleri sadece Laur. Plut. 6.23'te yer almaktadır. Dolayısıyla Yuhanna (11: 1-45) İncili'ndeki detaylar dikkate alınarak bir tablo oluşturulmuş (Tablo 3. 15), Grec 74 ve Laur. Plut. 6.23'teki sahnelerin çözümlenmesi ve değerlendirilmesi bu karşılaştırma üzerinden yapılmıştır.

Tablo 3. 15. Grec 74 ve Laur. Plut. 6.23. (Tusiji'den Geliştirilmiştir).

Metin	Grec 74	Laur. Plut. 6.23.
Lazar'ın kardeşleri İsa'ya, "*Rab, sevdiğin kişi hasta*" diye haber göndermesi.	X	X
Yahudilerin, Lazar'ın kardeşlerini avutmaya gelmesi	X	
Marta İsa'nın geldiğini duyunca İsa'yı karşılamaya çıkması	X	X
Marta'nın Meryem'i Çağırması	X	X
Marta ve Meryem'in Ağıt Yakması		X
Lazarus'un Dirilişi	X	X
İsa'nın İnsanlara Lazarus'un Kefenlerini çıkarması için emretmesi	X	X

1) ***Lazar'ın kardeşlerinin İsa'ya Haber Göndermesi:*** Grec 74'ün 190r folyosundaki örnekte İsa, bir evin avlusunda arkalıksız bir taht üzerinde oturmaktadır ve Lazarus'un kız kardeşinin gönderdiği haberci ile (hizmetçi) konuşurken tasvir edilmiştir. Laur. Plut. 6.23'deki (fol. 190v) resim de benzer kompozisyonda yapılmıştır fakat birden fazla olayı aktarmaktadır.

a

b

Görsel 3. 132. *Lazarus'un kardeşlerinin İsa'nın yanına gelmesi (a; Grec 74, fol.190r ve b; Plut. Laur. Fol. 190v)*

2) ***Yahudilerin, Lazar'ın Kardeşlerini Avutmaya Gelmesi:*** Bu konu sadece Grec 74'te resmedilmiştir. Resimde Lazar'ın kız kardeşleri ve ziyaretçiler koltuk üzerinde oturmaktadır. Sahnenin arka planında anlaşılacağı üzere bir iç mekân tasviri verilmeye çalışılmıştır. Lazar'ın kardeşleri Marta ve Meryem sahnenin solunda yer alırken ziyaretçiler ise üçlü grup halinde otururken resmedilmiştir (Görsel 3. 133).

Görsel 3. 133. *Yahudilerin, Lazar'ın Kardeşlerini Avutmaya Gelmesi, Grec 74 (fol.190v)*

3) ***Marta İsa'nın geldiğini duyunca İsa'yı karşılamaya çıkması:*** Laur. Plut. 6.23 ve Grec 74'de benzer konulu sahneler yer alsa da sahnelerin yerleştirme yönü ve sırasında küçük farklılıklar göze çarpmaktadır. Örneğin Grec 74'teki kompozisyon ters çevrilmiştir. Yani geleneksel olarak resmin soldan sağa takip edilmesi gerekirken konular sağdan sola doğru bir akışta tasvir edilmiştir (Görsel 3. 134). Örneğin İsa'yı karşılayan Marta ve Marta'nın Meryem'i çağırması sahneleri Grec 74 sağdan sola doğru verilmiştir.

Görsel 3. 134. *Marta İsa'nın geldiğini duyunca İsa'yı karşılamaya çıkması, Grec 74 fol. 191r (alt), Plut. 6.23, fol. 192r (üst)*

4) ***Marta'nın Meryem'i Çağırması:*** Plut. Laur. 6.23 ve Grec 74'teki iki sahne arasında açık bir uyumsuzluk vardır. Plut. 6.23'te Martha, kapı önünde kardeşi Meryem ile konuşurken Grec 74'te ise Marta sahnede sadece sembolik olarak verilmiştir. Meryem, Marta ile konuşmak yerine misafirlerle iletişim içindedir. Yani Grec 74'teki sahne orijinal metni temsil etmemektir (Görsel 3. 134).

5) ***Marta ve Meryem'in Diz Çökmesi:*** Bu detay Grec 74'te ve Laur. Plut. 6.23'te başarılı bir şekilde verilmiştir (Görsel 3. 135).

Görsel 3. 135. ***Lazarus'un Dirilişi,***
Sol: Laur. Plut. 6.23 (fol.192r) ve Sağ: Grec 74 (fol.192t)

6) ***Lazarus'un Dirilişi:*** Her iki el yazmasında da sahneler genel olarak "Lazarus'un Dirilişi" ikonografisiyle uyumlu tasvir edilmiştir (Görsel 3.138). Ancak bazı figürlerin yerleri ya da varlığında farklılıklar görülmektedir. Örneğin Grec 74'te mezar kapağını kaldıran figür yer alırken aynı detay Laur. Plut. 6.23'te görülmez. Ya da Grec 74'te Lazarus'un kız kardeşleri İsa'nın önünde diz çökmüş verilirken, Laur.

Plut. 6.23'te İsa'nın sağ eteği altında diz çökmüş şekilde tasvir edilmiştir. Belki de Laur. Plut. 6.23'teki sanatçı folyo üzerinde yeterli yer elde edemediği için sahnede sadeleştirme yoluna gitmiştir. Bir diğer detay Laur. Plut. 6.23'te Lazarus'un haleli tasvir edilmiş olmasıdır. Grec 74'te bu detay yer almaz[16]. Buna ek olarak Grec 74'te İsa'nın arkasında bir dizi havari grubu yer alır. Bunlar fol. 95v ve 198v'da yer alan detaylara çok benzemektedir. Muhtemelen üç sahnede aynı sanatçı/asistan tarafından yapılmıştır.

Görsel 3. 136. *Lazarus'un Dirilişi, Elmalı, Çarıklı ve Karanlık Kilise*

7) ***İsa'nın İnsanlara Lazarus'un Kefenlerini çıkarması için emretmesi:*** İncil metnine dayanan bu detayda, İsa, dirilen Lazarus'un kefeninin çıkartılmasını istemektedir. Sahnedeki figürlerden birinin Lazarus'un kefeninin bir ucundan tutarken tasvir edilmesi İncil'deki anlatıyı tamamlayan bir ayrıntıdır. Grec 74 ve Laur. 6.23'te de bu detaya yer verilmiştir (Görsel 3. 135). . Bu ayrıntı genellikle 11. yüzyıla tarihlenen anıtsal resim sanatı örneklerinde çok tercih edilen detaydır. Örneğin Kapadokya bölgesi kiliseleri anıtsal duvar resimlerinde de "Lazarus'un Dirilişi" sahnelerinde Lazarus'un kefeninin ucundan tutan bir figüre yer verilmektedir (Görsel 3. 136).

[16] Resim sanatında Lazarus'a hale eklenmesi VI. Leo döneminde Lazarus'un kutsal emanetlerinin Kıbrıs'tan İstanbul'a taşındığı döneme denk gelir. Çünkü bununla birlikte Lazarus imgesinde bir kutsallaşma yaşanmış ve bu da resim sanatına yansımıştır (Good, 2022, s. 83; Tsuji S. , 1968, s. 121). Lazarus hale ile tasviri 11. Yüzyılın ortalarında yaygınlaşmıştır (Jenkins, James, & A, 1954, s. 2). Örneğin Kapadokya bölgesindeki 11. yüzyıla tarihlenen Karanlık, Çarıklı ve Elmalı Kiliselerinde Lazarus hale ile betimlenirken daha Yeni Tokalı (10. yüzyıl) Kilisesinde halisizdir.

3.3.4. İsa’nın Meselleri

"Mashal" kelimesinin İbranice kökeni, "*bir şeyin anlamını açıklayan bir hikâye veya öykü*" anlamındadır. Bu kelime, İbranice metinlerde sıkça geçer ve genellikle bir öğretme aracı olarak kullanılır. Özellikle Eski Ahit'te bulunan Süleyman'ın Atasözleri kitabında, bu türde birçok örnek bulunmaktadır. "Mashal" aynı zamanda modern İbranicede de "atasözü" veya "deyim" anlamında gelir (Demir B. , 2021, s. 5). Yunanca'da (παραβολή) ise, "yan yana atılan şeyler"i ifade eder. İncil'deki İsa'nın öğretilerinin birçoğu parabolik bir şekilde anlatılmıştır. Bu terim, bir düşünceyi veya fikri aktarmak için bir metafor veya benzetme kullanarak yapılan anlatım biçimini ifade eder. İncillerde yer alan örnekli anlatımlar ise mesel ve alegori olarak isimlendirilir. Meseller, benzetmenin genişletilmiş halidir. Yaşanmış olaylardan örnekler verilerek kurgulanmıştır. Alegori anlatımı ise metaforun bir hikâye ile genişletilmesidir (Levine, 2017, s. 4).

Mashal ve parabol kavramları, genellikle edebi ve öğretici anlatımlarda kullanılan benzer fakat farklı kültürel kökenlere sahip terimlerdir. Mashal genellikle İbrani edebiyatında, parabol ise Greko-Romen kültüründe daha yaygın olarak kullanılır. Her ikisi de anlatım türlerinin esnekliğini ve derinliğini ifade etmek için kullanılan terimlerdir ve atasözleri, deyimler, mecazlar, metaforlar, alegoriler gibi çeşitli anlatım biçimlerini içerebilirler (Patacı, 2021, s. 56). Yeni Ahit’te toplamda kırk beş mesel yer alır. Bu mesellerden bazıları tasvir sanatına da konu olmuştur. Grec 74 no.lu el yazmasında da resmedilmiş 26 mesel bulunmaktadır. Örneğin Matta İncil’i bölümünde İsa’nın mesellerinden altısı sahnelenmiştir (Tablo 3. 16). Bu anlatıların iki farklı şekilde tasvir edildiği görülmektedir. Bunlardan ilki İsa ve havarileri ile sınırlı tutulmuş sahneler ki burada resim konuyu anlatmamaktadır. Diğeri ise metinde geçen bilgilerin resimler ile oldukça başarılı bir şekilde aktarıldığı kompozisyonlardır.

Tablo 3. 16. Matta Bölümündeki Meseller

Fol. No.	Mesel	Matta
26v	Hardal Tanesi Meseli	13: 31-35
37r	On Bin Talant Borcu Olan Kötü Hizmetçi Meseli	18: 23-35
39v (2x)	Bağa gönderilen işçiler Meseli	20: 1-16
49v (2x)	On Kız Meseli	25: 1-13
50v	Yetenekliler Meseli	25: 14-30
49r	Bir Arkadaşını Döven ve Dönüşte Efendisinin Konuştuğu Kötü Hizmetçinin Durumu	24: 45-51

Matta İncili'nde yer alan "Hardal Tanesi Meseli (26v) ve "Yetenekliler Meseli" (50v) konulu sahneler, klasik bir şemaya bağlı kalınarak verildiği için metin-resim analizi yapılmamıştır. Bu klasik şema İsa'nın havarilere öğretilerini içeren sahnelerde de (bkz.fol.30v) karşımıza çıkmaktadır. Bu kompozisyonlarda İsa genellikle resmin merkezinde bir taht üzerinde yer alır. İsa'nın sağında altı havarisi solunda ise bir grup insan görülmektedir. "Hardal Tanesi Meseli (26v) ve "Yetenekliler Meseli" (50v) sahneleri benzer kompozisyonla betimlenmiştir. Ancak fol.26v'da İsa'nın sağında üç havarisi fol.50v'da ise altı havarisi bulunmaktadır. Yani figür sayısı ve sahnede yer alan bitkiler ve mimari detaylarda bazı farklılıklar görülmektedir.

"On Talant Meseli" sahnesi, Matta (25: 14-30) pasajında geçen İsa'nın Meselleri" anlatılarından biridir. Grec 74 nolu el yazmasında fol.37r'da yer alan sahnenin Bizans sanatında bilinen kalıp bir ikonografisi yoktur. Matta bölümünde aktarılan hikâyeye göre resmedilmiş olan bu sahnenin Bizans resim sanatında karşılığı olmadığı düşünülürse, resmin herhangi bir kalıba bağlı olarak yapılmadığı varsayılabilir. Fol.37r'da yer alan resimde, kölenin efendisinden af dilemesi ve diğer kölelerden borç istemesi olayı vurgulanmıştır (Görsel 3. 140). Bu sahnenin bilinen İkinci örneği ise Plut. 6.23 no.lu el yazmasındadır. Ancak Plut. 6.23 no.lu el yazmadaki kompozisyon Grec 74'teki örnekten farklı şekilde tasarlanmıştır. Plut. 6.23 dol.37v bağlı olduğu metinde geçen başka detayları da barındırmaktadır. Örneğin Matta 18: 25'te sözü edilen "*kölenin, eşini ve çocuklarının köle pazarında satması*" olayı sahneye dahil edilmiştir. Her iki el yazmasındaki sanatçıların metni farklı şekilde yorumlayarak resmettikleri düşünülebilir (Görsel 3. 137).

Görsel 3. 137. *On Talant Meseli,*
Grec 74, fol. 37r (üst) ve Laur. Plut. 6.23, fol. 37v (alt)

"İsa'nın Meselleri" arasında yer alan "Bağa Gönderilen İşçiler" meseli de Bizans tasvir sanatında yaygın olan bir sahne değildir. Bağdaki İşçiler Meseli'ni anlatan sahneler, işçilerin bağa gönderilmesi ve ardından onların çağırılarak ücretlerini ödenmesini konu almaktadır. Meselenin çözümlenmesi için ise çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımlardan en kabul göreni, Tanrı'nın bağcı olarak kabul edilmesi ve sonradan çağrılan grupla önceki gruba eşit muamele göstermesinin vurgulanmasıdır. Dolayısıyla burada amaçlanan Tanrının cömertliğinin ve bağışlayıcılığının ön plana çıkartılmasıdır (Demir , 2021, s. 200). Söz konusu anlatı ile ilgili betimlere Orta Çağda sanatında sıklıkla rastlanmaktadır. Bunlardan biri 1030-1050 yılları arasına tarihlenen Codex Aureus of Echternach'dır. Yeni Ahit yazması olan bu eserde fol.76v üç şeride bölünmüş ve İsa'nın meseli alt alta üç resimde aktarılmıştır (Görsel 3. 138). "Bağa Gönderilen İşçiler" meseli Matta'nın 20: 1-16 ayetlerinde anlatılan olaya göre resmedilmiştir. Folyonun üzerindeki birinci şeritte bağ sahibinin işçileri tarlaya göndermesi; İkinci/orta şeritte işçilerin bağda çalışması; üçüncü şeritte bağ sahibinin işçilere para dağıtması olayı resmedilmiştir. Codex Aureus'da İncil metnindeki konunun doğrudan aktarıldığını ve kronolojik bir sıra takip edildiği görülmektedir. Ancak Grec 74 no.lu eserde yer alan örnek de (fol.39v) kronolojik sıra takip edilmez. Folyonun üzerindeki sahnede toprak sahibinin bağdan dönen işçilere para ödemesi olayı yer alırken, alttaki sahnede işçilerin bağda hasat yapması tasvir esilmiştir (Görsel 3. 138). 14.yüzyılda üretildiği bilinen ve Grec 74 no.lu el yazmasının kopyası olan Add. MS. 39627 envanter numaralı el yazmasında da (fol. 59r) "Bağa Gönderilen İşçiler" meseli sahnesinde sanatçının kronolojik sıraya dikkat etmediği ve Grec 74'teki hatayı sürdürdüğü görünmektedir (Dimitrova, 1994, s. 52).

Görsel 3. 138. *Bağa Gönderilen İşçiler Meseli,*
Codex Aureus of Echternach German, fol. 76v, (sol)
Grec 74, fol. 39v, (sağ)
(https://l24.im/3xs5Cp Erişim Tarihi: 15.02.2023).

İlgili sahne 11. yüzyılın son çeyreğine tarihlendirilen Plut 6.24 no.lu el yazmasının 40r folyosunda da resmedilmiştir (Görsel 3. 139). Tek bir resimle anlatılmak istenen olay örgüsü başarılı bir şekilde verilmiştir. Sahne soldan sağa doğru okunursa; İsa'nın havarilere meseleyi anlatması, bağ sahibinin üç farklı zamanda işçileri bağa göndermesi, işçilerin bağda çalışması anı ve bağ sahibinin işçilere ödeme yapması detayı kronolojik olarak verilmektedir. Bu sahne resim tekniği bakımından zayıf olsa da olay örgüsünün aktarılması bakımından oldukça başarılıdır.

Görsel 3. 139. *Bağa Gönderilen İşçiler Meseli,*
Laur. Plut. 6.23, fol. 40r

"On Kız Meseli", Matta İncili'nde geçen İsa'nın Meselleri"nden bir diğeridir. Sahneyle ilgili bilinen en örnek 6.yüzyıla tarihlenen Codex Purpureus'da yer almaktadır (Görsel 3.143). Bu resmin merkezindeki bir kapı sahneyi ikiye ayırmaktadır. Kapının sol tarafındaki beş figür akılsız bakireleri, İsa ile resmedilen sağdaki kızlar ise akıllı bakireleri temsil etmektedir. Akıllı bakireler arka planda cennet temasının yer verildiği bir mekân içerisinde

resmedilmiştir. Figürlerin tümü beyaz tunik ve beyaz maphorion giyimlidir ve ellerinde yanan meşaleleri vardır (Görsel 3. 140).

Görsel 3. 140. *On Kız Meseli, Codex Purpureus, (https://l24.im/Zol94 Erişim Tarihi: 03.02.2023)*

Grec 74 no.lu eserde ise "On Kız Meseli" 49v folyoda bulunmaktadır (3. 141-a). Bu folyo Grec 74'deki diğer resimlerden sahnelerin yerleşmesi açısından farklılık göstermektedir. Grec 74'de sahneler genellikle ağaç ya da mimari tasvir ile birbirinden ayrılmaktadır. Bu resimde ise yeşil zemin üzerinde resmin solunda ve sağında yer alan sahneler yeşil zeminin resmin ortasında birbirinden kesilmesi ile ayrılmaktadır. Resmin üzerinde yer alan her iki sahne de benzer kompozisyon görülmektedir. Resmin solundaki sahnede solda İsa ve iki havarisi kubbeli olduğu anlaşılan bir yapının önünde tasvir ediliştir. Sahnenin sağında ise ellerinde yanan meşale tutan beş akıllı bakire yer almaktadır. İsa ve iki havarisinin önünde durduğu kubbeli yapı olasılıkla kutsallığı işaret etmektedir. Akıllı bakire kızlar üzerinde uzun tunik bulunmaktadır. Resmin sağında yer alan sahnenin solunda, kırma çatılı bir yapı önünde İsa ve iki havarisi tasvir edilmiştir. Sahnenin sağında ise aptal bakireler resmedilmiş. Aptal bakire kızların elindeki meşaleler yanmamaktadır. Grec 74 no.lu el yazmanın çağdaşı Plut 6.24 no.lu el yazmasının 51r folyosunda da "On Kız Meseli" resmedilmiştir. Bu sahnede sanatçı Matta 25: 1-13'te geçen detayların neredeyse tümünün resmedilmiş olduğu söylenebilir. Sahne soldan sağa doğru okunmaktadır ve olayların anı birbirinden mimari öğelerle aayrılmaktadır. Plut 6.24 no.lu el yazmasında Akıllı bakirelerin yanına yağ almalarından, bakirelerin uykuya dalmasına kadar tüm detaylar verildiği görülmektedir (Görsel 3. 141-b).

a

b

Görsel 3. 141. *On Kız Meseli,*
a; Grec 74, fol. 49v ve, b; Plut 6.23, fol. 51r.

Matta (24: 45-51) pasajında geçen "İsa'nın Meselleri" arasındaki son sahne "Bir Arkadaşını Döven ve Dönüşte Efendisinin Konuştuğu Kötü Hizmetçinin Durumu"dur. Kölelerin sadakatı ve sorumluluklarının vurgulanmak istendiği bu meselin herhangi bir başka örneğine Grec.74 nolu el yazması dışında rastlanmamıştır. Metinde İsa, hizmetkârların zamanında görevlerini yerine getirmesi gerektiğini açıklar. Grec 74'ün 49r no.lu folyosunda yer alan sahnede sadece kölenin biriyle kavga etmesi olayı aktarılmıştır. Ayrıca sahnenin sağında ise efendi ve diğer hizmetçilere yer verilmiştir (Görsel 3. 142).

Görsel 3. 142. *Bir Arkadaşını Döven ve Dönüşte Efendisinin Konuştuğu Kötü Hizmetçinin Durumu, Grec 74, fol. 49r.*

Markos İncili bölümünde İsa'nın mesellerinden üçü resmedilmiştir (Tablo 3. 17).

Tablo 3. 17. Markos İncil'i Bölümünde Resmedilen Meseller

Fol. No.	Mesel	Markos	Luka
70r	Filizlenen Tohum Meseli	4: 26-29	
71r	Hardal Tanesi Meseli	4: 30-32	
89v	Bağ Sahibi ve Kiracı Meseli	12: 1-11	20. 9-16

Grec 74 no.lu el yazmasında fol.70r'da yer alan "Filizlenen Tohum Meseli", el yazmaları dışında Bizans resim sanatına konu olmuş sahnelerden biri değildir. Resmin merkezinde İsa, İsa'nın iki yanında üçer havarisi yer almaktadır. İsa, havarilerine "Filizlenen Tohum Meselini" anlatmaktadır. Resmin sağında elindeki tohumları toprağa atan bir figür, solunda ise elindeki orakla ekinleri biçen başka bir figür dikkati çeker. İlgili sahnenin en yakın örneği Grec 74'ün kopyası olan Add. MS. 39627 no.lu el yazmasında yer almaktadır (Görsel 3. 143).

Görsel 3. 143. *Filizlenen Tohum Meseli, Add. MS. 39627, fol. 96r (Dimitrova, 1994, s. 52)*

Markos İncil'i bölümünde yer alan "Hardal Tanesi Meseli" meseli Grec 74 no.lu el yazmasında fol.71r'da yer almaktadır. Bu sahne de Bizans resim sanatına konu olmamıştır. Sahnenin merkezinde tahta oturan İsa, İsa'nın solunda resmin sağında İsa'nın havarileri; İsa'nın sağında, resmin solunda bir grup insan topluluğu resmedilmiştir. Bu sahnede resmin yer aldığı yeşil zeminden bağımsız, gövdesi resmin sağ altında kalan bir ağaç tasviri görülmektedir. Ağaç, küçük hardal tanesinin nasıl büyüyüp geliştiğini izleyiciye aktarmaktadır.

Görsel 3. 144. *Hardal Tanesi Meseli, Grec 74, fol. 71*

Markos İncil'i bölümünde yer alan "Bağ Sahibi ve Kiracı Meseli" Matta (21: 33-44), Markos (12: 1-9) ve Luka (20: 9-19) pasajlarında da geçmektedir. Hikâye, bir toprak sahibinin bağını verdiği kiracıların isyanını anlatır. Kiracılar, toprak sahibinin elçilerini öldürerek isyan ederler ve hatta toprak sahibinin oğlunu bile öldürmeye kalkışırlar. Bu konu da Bizans resim sanatında karşılaşılan bir sahne değildir. Grec 74 nolu el yazmasında "Bağ Sahibi ve Kiracı Meseli" Markos (fol.89v) ve Luka (fol.152r) bölümlerinde geçmektedir. Fol.89v'da yer alan sahne İncil'deki anlatıya uygun olarak resmedilirken fol.152r'da sadece İsa, havariler ve insan topluluğu yer almaktadır. 89v'de yer alan resimde kölelerin bağa gönderilmesi ve bağcıların köleleri dövmesi anı resmedilmiştir. Bu tema Plut. 6.23 no.lu yazmanın 86v ve 152v folyolarında yer alır. Fol. 86v'da bağ sahibinin bağcılarla konuşması ve onları bağa göndermesi detayları görülmektedir (Görsel 3. 145). Plut. 6.23 no.lu el yazmasının 152r folyosunda ise işçilerin dayak yemesi olayı dikkat çekicidir. Metinle uyumlu sahnede bağcıların köleleri dövdürmesi olayı aktarılmıştır (Görsel 3. 145).

Görsel 3. 145. *Bağ Sahibi ve Kiracı Meseli, Sol; Grec 74, fol. 89r ve 152v ve Sağ; Plut 6.23, fol. 86v ve 152r*

Luka İncil'i bölümü mesel bakımından en zengin olan bölümdür. Grec 74 nolu el yazmasında on bir konu on altı farklı resimle aktarılmıştır (Tablo 3. 18).

Tablo 3. 18. Luka Bölümünde Resmedilen Meseller

Fol. No.	Mesel	Luka
131v ve 132r	İyi Samiriyeli	10: 25-37
136r	İsa'nın Meseli Zengin Budala	12: 16-21
136v	Karga Meseli	12:24
138v	Çorak İncir Ağacı Meseli	13: 6-9
139r	Hardal Tanesi ve Maya Meseli	13: 10-19
141r	İsa'nın Şölen Meseli	14: 7-24
142r	Kayıp Koyun Meseli	15: 4-7
142v	Kaybolan Para Meseli	15:8-10
143r ve 143v	Savurgan Oğul Meseli	15: 11-20
145v	Zengin Adam ve Fakir Lazarus	16: 23-31
149v	Zakkay Meseli	19: 1-10
152r	Bağ Sahibi ve Kiracı Meseli	20: 9-16

Luka İncili'nde geçen "İyi Samiriyeli Meseli" Bizans el yazmalarında sık resmedilmiş bir anlatıdır. Ancak bazı din ve dil bilimciler, İyi Samiriyeli olayının İsa'nın meselleri listesine dahil edilip edilmemesi konusunda farklı görüşlere sahiptir ve bu konuda ortak bir mutabakata da varamamışlardır. Samiriye adını, Batı Şeria'nın kuzeyinde yer alan dağlık bir bölge olan Samarya'dan almaktadır. Yeni Ahit öncesi kaynaklara göre, Samiriyeli olarak adlandırılan insanlar, Kral Süleyman'ın ölümünden sonra Yahuda kabilesinden ayrılan bir topluluktur. Bu topluluk, köken olarak İsrailoğullarına mensuptur (Caldwell, 2003, s. 634). Samarya, bölgesi M.Ö. 721 yılında yıkılmıştır. Bu olayın ardından bölgede yaşayan halk göçe zorlamıştır. Ancak, yerli halktan bir grup doğdukları bölgeyi terk etmeyerek yaşamaya devam etmişleridir. Samiriyeliler, Tevrat'ın ilk beş kitabını kabul etmişlerdir. Kültürel ve dini anlamda İsrailoğullarından farklılıkları vardır. Bu farklılıklar, bazı dönemler sorunlar yaşamasına da neden olmuştur. Örneğin Samiriyeliler ve İsrailoğulları arasındaki bu kötü ilişkiler evliliklerin yasaklanmasına kadar gitmiştir (Demir B. , 2021, s. 172). Lakin bu ilişkiler zaman içinde düzelerek iyileşmeye başlamıştır. Özellikle ticarette esneklik görülmüştür. İsa, döneminde de bu iki grup arasında yaşanan olaylar varlığını sürdürmüştür. Bu çağda birini Samiriye'li olarak adlandırmak kötü söz ve hakaret olarak kabul edilmiştir (Demir, 2021, s. 172). Yeni Ahit'te İsa ve Samiriyeliler ile ilgili olaylara yer verilmiştir. Bunların bazıları olumlu şekilde anlatılırken bir kısmı ise olumsuz şekilde aktarılmıştır. Örneğin "İsa'nın On cüzzamlı Hastayı İyileştirme" mucizesindeki hastalardan biri Samiriyelidir (Luka 17: 11-19).

Luka 9: 51-56 pasajlarında geçen "İyi Samiriyeli Meseli"nde İyi Samiriyeli olarak tanımlanan figür merhametli biri olarak vurgulanmaktadır. Bu özellikten olsa gerek bazı Orta çağ yazarları, hikâyeyi farklı bir bakış açısıyla anlatmış ve İyi Samiriyeli'yi İsa'nın bir sembolü olarak yorumlamışlardır (Demir B. , 2021, s. 174). Onlar için, yolda yaralı şekilde yatan adam insanlığın bir metaforudur. Bu yorumda, meselenin sonunda İsa'nın yardım etmesi ve yaralarını sarması insanlığın kurtuluşunu temsil etmektedir (Ross, 1996, s. 105-106). Dolayısıyla merhamet ve iyilik temaları bu yorumun temelini oluşturmaktadır.

İyi Samiriyeli konusun ilk tasvirlerinden biri 6. yüzyıla tarihlenen Rossano İncili'nde (Codex Purpureus) görülmektedir (Rizzo, 2021, s. 45). Metinle uyumlu sahnenin solunda iyi Samiriyelinin sembolü olarak İsa yerde yatan yaralı adama yardım etmektedir. Sahneye kanatlı bir melek figürü de dahil edilmiştir. Ancak bu detay metnin içeriğine yer almamaktadır (Görsel 3. 146). Resmin sağında ise İsa'nın yaralı adamı eşeğe bindirip hancıya para verdiği an tasvir edilmiştir.

Görsel 3. 146. *İyi Samiriyeli Meseli, Codex Purpureus, fol. 7v*

9. yüzyılın son çeyreğine tarihlenen Paris Grec 510 no.lu el yazmasında da "İyi Samiriyeli" anlatısının resmedilmediği görülmektedir. El yazmasının 143v no.lu folyosunda yer alan resimde bir adamın haydutlar tarafından dövülmesi, İyi Samiriyeli'nin ona yardım etmesi detayları yer almaktadır. Bu örnekte de İyi Samiriyeli yerine İsa resmedilmiştir (Görsel 3. 147).

Görsel 3. 147. *İyi Samiriyeli Meseli, Grec 510, fol. 143v***.**

Grec 74 no.lu el yazmasında ise "İyi Samiriyeli" olayı iki resimde birbirinin devamı olarak verilmiştir. İlk resim 131r numaralı folyoda yer alır. Sahnede haydutlar tarafından zorbalığa uğrayan yolcu anlatılmaktadır. Resim, soldan sağa doğru okunmalıdır. Resmin solunda yolca figürü tek başına yürürken yer alır. Sahnenin merkezinde ise aynı yolcu figürü dört haydut tarafından darp edilirken verilmiştir. Sahnede yolcunun haydutlar tarafından dövülmesi, kıyafetlerinin çıkartılması detayları görülmektedir. Sahnenin sağında ise yolcunun İyi Samiriyeli tarafından tedavi edilmesi tasvir edilmiştir. Sahnenin devamı fol.132v'da yer alır. Sahne İyi Samiriyeli'nin yaralı adamı eşeğe bindirerek hana doğru ilerlemesi ve hancıya para vermesini içermektedir. Grec 74 no.lu el yazmasında İsa, İyi Samiriyeli olarak yer almaz. İyi Samiriyeli kendi kişiliği içinde verilmiştir (Görsel 3. 148). Grec 74'teki sahne Rossano ve BnF. Grec 510'daki sahnelerinin birleşimi olarak yorumlanabilir. Grec 74'teki en büyük fark sahnenin ana karakterinin İsa olmaması onun yerine İncil'deki anlatıma sadık kalınarak Samiriyeli'nin kendi kişiliği içinde verilmesidir.

Görsel 3. 148. *İyi Samiriyeli Meseli, Grec 74, fol. 131r ve 132r*

Grec 74 no.lu el yazmasının çağdaşı Laur. Plut. 6.23'de fol.128v'da yer alan sahnede dağların vurgulanması dikkat çekicidir. Çünkü metinde olay dağlık ve çorak bir alanda geçmektedir. Bu sahnede İyi Samiriyelinin yaralıyı tedavi etmesi anına yer verilmemiştir (Görsel 3. 149).

Görsel 3. 149. *İyi Samiriyeli Meseli, Plut., fol. 128v*

Luka İncili'nde geçen İsa'nın meselelerinden "Zengin Budala Meseli" aç gözlülükle ilgilidir. Grec 74 no.lu el yazmasında 136r folyosundaki sahne İncil'de geçen anlatıya göre resmedilmiştir (Görsel 3. 150). Sahnede Zengin Adam'ın mallarını ambara götürülmesi, meleğin zengin adama gelerek öleceğini duyurması ve adamın ölümü yer almaktadır. "Zengin Adam ve Fakir Lazarus" meseli haricinde benzer konulu meseller Bizans resim sanatında çok fazla resmedilmemiştir. Bu nedenle "Zengin Budala" olayını anlatan sahne Bizans ikonografisinde ünik örnekler arasında değerlendirilebilir.

Görsel 3. 150. *Zengin Budala Meseli, Zengin Budala Meseli, Grec 74 (fol. 136r)*

"Çorak İncir Ağacı Meseli", Luka'da (13: 6-9) geçen bir başka meseldir. Bu anlatı bazen İsa'nın doğa mucizeleri içinde değerlendirilen "İsa'nın Kuru İncir Ağacını Lanetlemesi" olayı ile karıştırılmaktadır. "Çorak İncir Ağacı Meseli" anlatısının ilk örneklerinden biri 9. yüzyıla tarihlenen Sacra Parallela'da (Paris. grec 923) yer alır (Weitzmann, 1979, s. 23).

Yazmanın 319r folyosundaki sahne kenar resminde İsa, iki figür ve incir ağacı resmedilmiştir (Görsel 3. 151.).

Görsel 3. 151. *Çorak İncir Ağacı Meseli, Sacra Parallela (Paris. grec 923), fol. 319r*

Grec 74 no.lu el yazmasının 138v folyosunda yer alan sahnenin merkezinde incir ağacı, bağ sahibi ve çiftçi verilmiştir (3. 152-b). Sahnedeki figürler ağaç hakkında konuşurken resmedilmiştir. Olayın geçtiği mekân da İncil'e göre yorumlanarak resmedilmiştir (Bovon & Ševčenko, 2016, s. 271) Grec 74'ün çağdaşı Plut. 6.23'te ise sahne İsa'nın dahil edilmesiyle zenginleştirilmiş. Aynı zamanda resim bir olay örgüsünü takip ederek ilerlemekte olup doğrudan İncil'de geçtiği gibi resmedilmiştir (Görsel 3. 152-b).

a

b

Görsel 3. 152. *Çorak İncir Ağacı Meseli, Grec 74, fol. 138v (üst) ve Plut. 6.23, fol. 136v, (alt)*

"Düğün Şöleni İçin Hazırlanan Ziyafet Meseli" Matta (22: 1-14) ve Luka (14: 15-24) pasajlarında anlatılmaktadır. Mesel, biri tarafından verilen yemek davetini anlatmaktadır. Bu sahnenin resmedilmiş bilinen örnekleri Grec 74 ve Plut. 6.24'te yer almaktadır. Grec 74'de metinle uyumlu sahnenin sağında kölenin üç farklı kişinin evine gitmesi ve şölene davet etmesi resmedilmiştir (Görsel 3. 153). Davet edilenler köleye yemeğe gelemeyeceklerini söylemektedirler. Sahnenin solunda ise, kralın kölesiyle konuşması yer almaktadır. Kral bir grup insanla yemek masası çevresindedir. Muhtemelen bu insanlar Kral'ın buyruğu üzerine şölene davet edilen muhtaç insanlardır. Plut. 6.24'te ise sahneye İsa dahil edilmiştir (Görsel 3. 154).

Görsel 3. 153. *Düğün Şöleni İçin Hazırlanan Ziyafet Meseli, Grec 74, 141r*

Görsel 3. 154. *Düğün Şöleni İçin Hazırlanan Ziyafet Meseli, Plut 6.24, fol.139v*

"Kayıp Koyun Meseli" de Luka ve Matta bölümlerinde geçmektedir. Bu mesel erken kilise yorumcularına göre; çobanın bulduğu koyun insanlığın kaybolmuşluğunu temsil etmektedir. Dolayısıyla "İyi Çoban" anlatısı ile de ilişkilidir (Demir B. , 2021, s. 284). Az sayıda örneği olan bu tema, Grec74'te 142v no.lu folyoda yer alır. Sahnenin solunda bir dağın eteğinde koyunun bulunması ve çobanın onu sırtına alması vurgulanmıştır (Görsel 3. 155). Kompozisyonun solunda ise bir grup insanın karşılarında resmedilmiş iki figür önünde secde etmesine yer verilmiştir. Bunlar rahip olmalıdır (Violette, 1976, s. 240). Resimdeki bu rahipler "*Size şunu söyleyeyim, aynı şekilde gökte, tövbe eden tek bir günahkâr için, tövbeyi*

gereksinmeyen doksan dokuz doğru kişi için duyulandan daha büyük sevinç duyulacaktır." pasajı ışığında resmedilmiştir (Luka, 15: 7). Plut 6.23 el yazmasının 141r folyosunda yer alan (Görsel 3. 160) benzer sahnede kayıp koyununu bulan çobanın evine gelmesi detayı görülmektedir. Bir sofra etrafında çoban ailesi ve komşuları temsil edilmiştir (Görsel 3. 156).

Görsel 3. 155. *Kayıp Koyun Meseli, Grec 74, fol. 142v*

Görsel 3. 156. *Kayıp Koyun Meseli, Plut 6.24, fol. 141r*

Luka'da (15:11-20) geçen bir diğer mesel "Savurgan Oğul Meseli"dir. Pasajda bir oğulun babasını terk edip kendi hayatını kurmasını ancak hiçbir şey hayal ettiği gibi olmayınca babasına dönerek ondan özür dilemesini anlatılmaktadır. Savurgan Oğul'un geri dönüşü, kaybolanın geri bulması sonucu yaşanan sevinci vurgular. Baba oğlunu affettikten sonra ona kavuşmanın sevincini bir ziyafetle kutlar. Bu mesel genel olarak değerlendirildiğinde affedicilik üzerin inşa edilmiştir. Hıristiyan teolojisi affediciliğe önem vermesi sebebiyle bu mesel Bizans ve Batı ikonografisinde popüler mesel konuları arasında yer almış, ikonografiden tiyatroya kadar birçok sanat dalında işlenen bir tema olmuştur. "Savurgan Oğul Meseli"ni anlatan resimlerde oğul'un babasını terk etmesi, domuz çobanlığı yapması, pişman olup ağlaması, evine dönmesi, af dilmesi ve babasıyla sarılması anları yer almaktadır.

Grec 74 no.lu el yazmasında iki ayrı folyoda (fol.143r ve143v) ve dört resimde verilmiş anlatıda sırasıyla; (Loverdou-Tsigarida, 1998, s. 592-593)

1. Oğul, babasını bıkakıp gider (143r);
2. Oğul, domuz çobanlığı yapar ve düşüncelidir (143r);
3. Oğul, pişman olur döner ve babasının ayaklarına kapanır (143r);
4. Baba, oğlunu öper ve ona sarılır (143r);
5. Baba, kölelerine emir verir ve oğlunun giydirilmesini ister (143r);
6. Baba, oğlu için kurban kestirmesi (143v).
7. Ziyafet yemeğinin hazırlanması (143v).

11.yüzyıl ortalarına tarihlenen Athos Vatopedi Manastırı cod. 3 nolu ve 13. yüzyıla tarihlenen Venezia gr.2 nolu el yazmalarında da "*Savurgan Oğul Meseli*" yer almaktadır (Masuda, 2020, s. 187). sahne farklı folyolarda verilmiş tekli figürlerden meydana gelir. Konun daha iyi aktarılması için resimler birleştirilmiştir (Görsel 3. 157). Grec 74 no.lu el yazmasında olduğu gibi hikaye birden fazla folyoda birden fazla sahne ile anlatılmıştır. Bu el yazmalarında Grec 74'e göre İncildeki anlatılara daha fazla yer verildiği söylenebilir. Örneğin Grec 74'de "Artık yoksul olan küçük oğulun zengin bir adamın önünde oturması" (Athos Vatopedi Manastırı cod. 3, fol.130r) ya da "büyük oğulun babasına, kendi için hiç şölen yapmadığı için yakınması" (Venezia gr. 2 fol.220r) sahneleri yer almamaktadır (Görsel 3. 157).

Görsel 3. 157. *Savurgan Oğul Meseli, Vemezia 2*

Grec 74'ün çağdaşı Plut 6.23 no.lu el yazmasındaki (fol. 141v) benzer sahnede ise resmin solunda meseli anlatan İsa'ya yer verilmiş olması dikkat çeken bir detaydır. Daha sonra

sahnede soldan sağa doğru oğulun babasına veda etmesi, oğulun pişmanlık içinde ağlaması, babasına geri dönmesi ve onu öpmesi, babanın küçük oğlu ile büyük oğlunu barıştırmaları tasvir edilmiştir (Görsel 3. 158).

Görsel 3. 158. *Savurgan Oğul Meselii Plut. 6.23, fol. 141v*

Luka İncili'nde geçen (16:23-31) "Zengin Adam ve Lazarus [17] meseli İsa'nın öteki dünyadan bahsettiği tek meseldir. Ayrıca İsa'nın bir meselinde ilk kez bir karakterin isminin geçmesi açısından dikkat çekicidir. Hikaye İnsanlar arasındaki paylaşma ile ilgili olduğu için söz konusu karakterin isminin de "*Tanrı yardım eder*" anlamına gelen Lazarus olması anlamlıdır. Ayrıca Lazarus, Eski Ahit peygamberleinden İbrahim'in yardımcı olan ve İbrahim'in varisi olarak da görülen "*Eliezer*" adının bir kısaltması olarak da bilinmektedir (Lehtipuu, 2006, s. 30). Bu sahnenin korunmuş en erken örneği Paris Grec 510'dur (Nazianzos'lu Gregorios Homilyesi) (Plotzek, 1971, s. 31). 879-882 yılları arasına tarihlendirilen (Mantas G. A., 2015, s. 52) yazmada fol 149r'de yer alan "Zengin Adam ve Lazarus" konulu sahne zengin ikonografik detayara sahiptir (Görsel 3. 159). Üst şeridin solunda zengin adam ölmüş ve mor kıyafetler içinde yatmaktadır. Sağda ise Lazarus yerde kıyafetsiz bir şekilde uzanmış atlı figüre doğru bakmaktadır (Marinis, 2017, s. 156). Lazarus yanında köpek dikkati çeker. Resmin sağ köşesinde ise kefenli figür Lazarus'u temsil eder. Alt şeritde ise Zengin adamın

[17] 22 "Bir gün yoksul adam öldü, melekler onu alıp İbrahim'in yanına götürdüler. Sonra zengin adam da öldü ve gömüldü. 23 Ölüler diyarında ıstırap çeken zengin adam başını kaldırıp uzakta İbrahim'i ve onun yanında Lazar'ı gördü. 24 'Ey babamız İbrahim, acı bana!' diye seslendi. 'Lazar'ı gönder de parmağının ucunu suya batırıp dilimi serinletsin. Bu alevlerin içinde azap çekiyorum.' 25 "İbrahim, 'Oğlum' dedi, 'Yaşamın boyunca senin iyilik payını, Lazar'ın da kötülük payını aldığını unutma. Şimdiyse o burada teselli ediliyor, sen de azap çekiyorsun. 26 Üstelik, aramıza öyle bir uçurum kondu ki, ne buradan size gelmek isteyenler gelebilir, ne de oradan kimse bize gelebilir. 27 "Zengin adam şöyle dedi: 'Öyleyse baba, sana rica ederim, Lazar'ı babamın evine gönder. 28 Çünkü beş kardeşim var. Lazar onları uyarsın ki, onlar da bu ıstırap yerine düşmesinler.' 29 "İbrahim, 'Onlarda Musa'nın ve peygamberlerin sözleri var, onları dinlesinler' dedi. 30 "Zengin adam, 'Hayır, İbrahim baba, dinlemezler!' dedi. 'Ancak ölüler arasından biri onlara giderse, tövbe ederler.' 31 "İbrahim ona, 'Eğer Musa ile peygamberleri dinlemezlerse, ölüler arasından biri dirilse bile ikna olmazlar' dedi."

cehennemde verilmiştir. Fakir Lazarus ise İbrahim'in kucağında cennet teması için resmedilmiştir.

Görsel 3. 159. *Zengin Adam ve Fakir Lazarus, Grec 510, fol. 149*

"Zengin Adam ve Fakir Lazarus" konulu sahne, 1066 yılına tarihlendirilen Theodore Psalteri (Finlay, 2005, s. 2) ve 11.yüzyılın son çeyreğine tarihlenen Barb. Gr. 372'de de yer alır (Tsuji, 2013, s. 80). Bu el yazmalarındaki sahnelerde cennet teması ve zengin adamın çektiği acı vurgulanmıştır (Görsel 3. 160)

a b

Görsel 3. 160. *Zengin Adam ve Fakir Lazarus, a; Theodore Psalter 24v (sol) ve b; Barb. Gr. 372 fol. 39r*

Grec 74 nolu el yazmasında yer alan "Zengin Adam ve Fakir Lazarus" konulu sahnede de cennet temasının vurgulandığı görülmektedir. Aynı zamanda sahnenin merkezinde İsa'nın dirilişini simgeleyen boş taht tasvirine yer verilmiş olması dikkat çekicidir. Ayrıca "Zengin Adam ve Fakir Lazarus" konulu resimlere çocukların da dahil edilmesi ilk kez Grec 74 no.lu

el yazmasında karşımıza çıkmaktadır. Grec 74'ün çağdaşı Plut. 6.23'te ise sahneye havarilerine meseli anlatan İsa'nın dahil edildiğini görüyoruz (Görsel 3. 161-61).

Görsel 3. 161. *Zengin Adam ve Fakir Lazarus, Grec 74, Fol. 145v*

Görsel 3. 162. *Zengin Adam ve Fakir Lazarus, Plut. 6.23, fol. 114r*

Luka bölümünde (13:10-19) resmedilen son mesel "Hardal Tohumu ve Maya Meseli"dir. Hardal tohumu çok küçük bir tohumdur. Teolojide bu tohum, İsa'nın doğumundan ölüp dirilmesine kadar olan süreci simgelemektedir. "Hardal Tohumu ve Maya Meseli" anlatısının bilinen iki örneğinden biri Grec 74 (fol. 139r) diğeri Laur. Plut. 6.23'te (137v) bulunur. Grec 74'teki örnek folyonun alt kısmında köşe de küçük bir alanı işgal etmektedir. Sahnede sadece "Hardal Tohumu" olayı aktarılmıştır. Sahnede; bir ağaç, dallarına konmuş kuşlar, İsa ve iki havarisi resmedilmiştir. Laur. Plut. 6.23'teki örnekte ise hem "Hardal Tohumu" hem de "Maya Meseli" birlikte verilmiştir. Sahnenin solunda İsa, havarilerine ağacı işaret ederken resmedilmiştir (Görsel 3. 163). Laur. Plut. 6.23 fol.137v'de "Hardal Tohumu" sahnesinin sağında resmin merkezinde üç ayak üzerine yerleştirilmiş bir kapta hamur yoğuran bir kadın tasviri yer almaktadır. Maya Meseli bu anlatısının sahnelendiği bu resim ikonografik ayrıntılarını "*İsa yine, "Tanrı'nın Egemenliği'ni neye benzeteyim?" dedi. 21"O, bir kadının üç ölçek una karıştırdığı mayaya benzer. Sonunda bütün hamur kabarır.*" pasajından alır (Tania, 1971, s. 60).

Görsel 3. 163. *Laur. Plut. 6.23 (fol. 137v)*

3.3.5. İsa'nın Öğretileri

Grec 74 nolu el yazmasında İsa'nın öğretilerini konu alan 48 sahne vardır. Belirli bir şemayı takip ettiği görülen bu sahneler metne göre resmedilmemiştir. Bazı sahnelere İncil'de geçen anlatıya göre detaylar eklenmiş olsa da bunlar sahneleri anlaşılır kılan ayrıntılar değildir. Sahnelerde kullanılan şema genellikle; resmin merkezinde tahta oturan ya da ayakta İsa tasviri ve İsa'nın iki yanında, karşısında ya da arkasında havarileri şeklindedir. Ayrıca benzer şema, İsa'nın bir yanında havarileri diğer tarafında insan toplukları şeklinde de düzenlenmiş olabilir.

Bu resimler içerisinde sadece fol.130r'daki resim (Görsel 3. 164) bazı detaylarla diğerlerinden ayrılmaktadır. Örneğin folyonun altında yer alan resim iki faklı zemin üzerinde verilerek iki farklı sahne gibi işlenmiştir. Dolayısıyla İsa, sahnenin merkezinde değil solunda yer almaktadır. İsa karşısında dört havarisine gideceklerin şehirlerin bilgisini vermektedir. Resmin sağında ise İsa'nın üç havarisinin görevlendirildiği kentte doğru gitmesi tasvir edilmiştir. Aslında İncil'de havarilerin ikişer gruplar halinde görevlendirildiği anlatısı geçmektedir. Ancak bu resimde üç havari görülmektedir.

Görsel 3. 164. *İsa'nın Öğretileri, Grec 74 fol. 130r*

Grec 74 nolu el yazmasında fol. 130v'de yer alan sahne (Görsel 3. 165). İncil'de geçen konuyla ilgili olması açısından önemlidir. Örneğin sahnede Luka incili bölümünde geçen *"...yargı günü sizin haliniz Sur ve Sayda'nın halinden beter olacaktır"* ayeti ile ilişkili olarak resmin sağında şehir tasviri yer almaktadır. Yukarıda İsa'nın öğretilerinin yer aldığı resimlerde İsa, havarileri ve insan topluluklarının resmin içine yerleştirilmesinde farklı şemalar kullanıldığı belirtilmişti. Bu resimde de İsa sahnenin solunda, üç havarisi ise İsa'nın arkasında görülmektedir.

Görsel 3. 165. *Grec 74, 130v*

Grec 74 nolu elyazmasında "İsa'nın İblisler Hakkında Konuşması" öğretisinin resmedildiği fol.131r'de yer alan sahne de genel şemaya uymakla beraber sahne düzeni açısından el yazmadaki diğer resimlerden ayrılmaktadır. Örneğin fol.131r'nin üst ortasında sağ köşeye yerleştirilmiş resimde merkezde ayakta İsa ve iki yanında ikişer havarisi yer alır. Aynı folyonun sağ tarafı sayfanın ortasına kadar dikey olarak boş bırakılmış ve buraya metinde geçen İsa'nın *"Şeytan'ın gökten yıldırım gibi düştüğünü gördüm"* cümlesi ile ilişkili olarak iblislerin gökten yıldırım gibi düşmesi olayı yerleştirilmiştir. Folyonun sağ alt köşede ise kutsal yasa uzmanın İsa'ya soru sorması resmedilmiştir (Görsel 3. 166).

Görsel 3. 166. *Grec 74, fol. 131r*

İsa'nın öğretilerini konu alan resimlerde en çok tercih edilen sahne düzeninde resmin merkezinde İsa, İsa'nın solunda havarileri sağında ise insan topluluğu yer almaktadır. Bu şema daha çok İsa'nın Yahudilere ya da diğer insanlara verdiği öğretilerde tercih edilmiştir (Görsel 3.172). Bu sahnelerde İsa'nın çocuklar üzerinden öğretisi konulu olanlarına çocukların da dahil edildiği görülmektedir (Görsel 3. 167).

Görsel 3. 167. *İsa'nın Öğretileri, Grec 74 (fol. 84r ve 137v)*

İsa’nın öğretilerini anlatan sahneler genel olarak değerlendirildiği zaman resimlerin metin hakkında çok bilgi aktarmadığı söylenebilir. Bu sahnelerin detaylı resmedilmemesinin nedeni öğretilerin derin anlamlar içermesi olabilir. Grec 74 ile yakın benzerliği olan Laur. Plut. 6.23 el yazmasında da İsa’nın öğretilerine çok fazla yer verilmemiştir. Resmedilen örneklerin tıpkı Grec 74 no.lu el yazması gibi belirli kalıba göre yapıldığı görülmektedir. Ancak Laur. Plut. 6.23’de yer alan bu örneklerde İsa her zaman bir kaya üzerine otururken tasvir edilmiştir (Görsel 3. 168). Ayrıca Laur. Plut. 6.23’de İsa’nın öğretileri sahnelerinde havarilerin haleli resmedilmemesinden dolayı öğretilerin havarilere mi yoksa diğer insanlara mı aktarıldığı anlaşılamamaktadır.

Görsel 3. 168. *Plut. 6.23, fol. 9v*

3.3.6. İsa’nın Passionu

Hıristiyan inanışında İsa'nın çile dönemini ifade eden ve “çile/ıstırap” anlamına gelen "passion" kelimesi Latince kökenlidir. İsa'nın dirilmeden önceki yaşamının son evresi olan Passion, onun çektiği acıları, çileleri ve son günlerini kapsamaktadır. İsa'nın tutuklanması ile başlayan Passsion, çarmıha gerilmesiyle sona erer. Ancak passion öncesinde gerçekleşen bazı olaylar (İsa’nın Kudüs’e Girişi, Zeytin Dağın’da Dua gibi) ve sonrasında gerçekleşenler (İsa’nın Çarmıhtan İndirilmesi, İsa’nın Gömülmesi gibi) bu sürece dahil edilmiştir (Öncelen, 2021, s. 15). Dolayısıyla Passion, “İsa’nın Kudüs’e Girişi” ve “İsa’nın Gömülmesi” arasındaki bir dizi olayı kapsamaktadır. Kanonik kaynaklı olan İsa’nın Passionu sahneleri Erken Hıristiyan ve Bizans sanatında en çok resmedilen konulardan biridir. Grec 75 nolu el yazmasında da "Passion" konulu 83 resimde 23 farklı sahne bulunmaktadır. Bu resimlerden 30’u Yuhanna, 22’si Matta, 16’sı Markos ve 15’i Luka İncili bölümlerinde yer almaktadır (Tablo 3. 19). Grec 74 nolu el yazmasında en çok resimlenen Passion konulu sahne ise “İsa’nın Yargılanması”dır.

Tablo 3. 19. Grec 74'teki Passion Sahneleri

Sıra	PASSSİON SAHNELERİ	Kaynak	Fol. no	Toplam
1.	İsa'nın Kudüs'e Girişi	Matta 21/14-17, Markos 11/1-11, Luka 19/35-38, Yuhanna 12/12-19	fol. 41r, 88r,151r ve 193v	4
2.	Tapınaktan Satıcıların Kovulması	Yuhanna 2/14-17	Fol. 170v	1
3.	Yahuda'nın Pazarlığı	Matta 26/6-16, Yuhanna 13/31	fol. 52v ve 196v	2
4.	İsa'nın Havarilerin Ayaklarını Yıkaması	Yuhanna 13/2-9	Fol. 195v	1
5.	Son Akşam Yemeği	Matta 26/20-25, Markos 14/17-21, Luka 22/20-23, Luka 22/14-26, Yuhanna 13/2, Yuhanna 13/21-30	53r, 95r, 156r, 157r, 195r ve 196r	6
6.	Havarilerin Kominyonu	Luka 22/17-20	fol. 156v	1
7.	İsa'nın Zeytin Dağına Gitmesi	Matta 26/30, Markos 14/26-38, Yuhanna 14:31.	Fol. 53v, 95v ve 198v	3
8.	Zeytin Dağında Dua	Matta 26/36-40, Yuhanna 17: 1-12 Markos 14/26-38	54r (2), 54v (2), 95v, 96r (2), 201v (2)	9
9.	İsa'nın Tutuklanma Kararının Tasarlanması	Matta 26/3-5	Fol.52r	1
10.	Yahuda'nın İhaneti	Matta 26/47-54, Markos 14/43-47, Luka 22/47-51, Yuhanna 18/1-10	Fol. 55r, 96v, 158v, 202v	4
11.	İsa'nın Yargılanası	Matta 27/2-18, Markos 15/1-32, Luka 23/2-25, Yuhanna 18/19-40	55v, 56v, 57r, 57v, 97v, 98r, 98v, 159v, 159r. 160r, 160v, 204r, 204v (x2), 205r, 205v 204r 203r ve 204r	18
12.	Petrus'un İnkârı	Matta 26/69-75, Markos 14/53-72, Luka 22/54-62, Luka 22/34, Yuhanna 18/19-27	Fol. 56r, 97v, 159r ve 204r	5
13.	Petrus'un Ağlaması	Luka 22/54-62	fol. 159r	1
14.	Yahuda'nın Kendini Asması	Matta 27/2-5	fol. 56v	1
15.	Pilatus'un Ellerinin Yıkanması	Matta 27/24-26	57v	1
16.	Askerlerin İsa'yı Aşağılaması	Matta 26/57-68, Matta 27/27-31, Markos 15/2-20	55v, 58r, 98v ve 159r	4
17.	İsa'nın Kırbaçlanması	Yuhanna 19: 1-5	205v	1
18.	Golgota Yolu	Luka 23/27-31, Yuhanna 19/6-7	161r ve 206v	2
19.	İsa'nın giysilerinin paylaşılması	Markos 15/24-32, Yuhanna 19: 25-30	99r ve 207r	2
20.	Çarmıhta İsa	Matta 27/35-44, Matta 27/50-60, Matta 27/55-56, Markos 15/24-32, Luka 23/27-31, Yuhanna 19: 17-24	58v, 59r, 59v, 99r, 99v, 161r, 206v, 207v (2)	9
21.	Aramatyalı Yusuf'un Pilatus'tan İsa'nın Cansız Bedenini İstemesi	Yuhanna 19: 38	208r	1
22.	İsa'nın çarmıhtan indirilmesi	Matta 27/55-56, Markos 15/46-74	59v, 100r ve 208v	3
23.	İsa'nın Gömülmesi	Matta 27/55-56, Markos 15/46-74, Yuhanna 19: 37-42	59v, 100r ve 208v	3
	TOPLAM			83

"Kudüs'e Giriş", Passion döneminin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. İsa'nın Kudüs'e giriş günü olarak bilinen bu olay aynı zamanda "Palmiye Pazarı" olarak da adlandırılır (Öncelen, 2021, s. 347). Ortodoks inanç geleneğinde kutlanan on iki yortudan biri olan "Kudüs'e Giriş" ikonografisinin kaynağı Matta (21: 1-11), Markos (11: 1-10), Luka (19: 28-40), Yuhanna (12: 12-19) İncilleri ve Zekeriya (9: 9)[18] ile Yeşeya (62: 10)[19] pasajlarıdır.

"Kudüs'e Giriş" giriş sahnesinin ilk örnekleri 4. yüzyıldan itibaren[20] görülmeye başlasa da el yazmaları arasındaki en erken örnekleri Rabula İncili ve Rossana İncili'nde karşımıza çıkmaktadır. Rabula İncili fol.11v'de kenar resmi olarak yer alan sahne, sadece sıpanın üzerinde İsa ve arkasında bir havarisinden oluşmaktadır. Rossana İncil'inde ise ikonografik detayların daha zengin tutulduğunu görüyoruz. Örneğin sahnenin sağında İsa'yı karşılayan kalabalık bir grup, solda İsa'yı takip eden havarileri ve palmiye dalına çıkan çocuklar yer almaktadır (Görsel 3. 169).

Görsel 3. 169. *Kudüs'e Giriş, Rossano İncili (Fol. 1r)*

Grec 74 el yazmasında "İsa'nın Kudüs'e Girişi" konusuyla ilgili dört sahne bulunmaktadır. İlk bakışta, sahnelerin birbirine paralel olarak tasarlandığı izlenimini görülse de havarilerin sayısı, kıyafet seren çocukların varlığı ya da sayısı, ağaç üzerinde çocuklar gibi bazı farklılıkların olduğu dikkat çekmektedir (Tablo 3.20). Bununla beraber fol. 41r'daki sahnenin

[18] [9] Ey Siyon kızı, sevinçle coş! Sevinç çığlıkları at, ey Yeruşalim kızı! İşte kralın! O adil kurtarıcı ve alçakgönüllüdür. Eşeğe, evet, sıpaya, Eşek yavrusuna binmiş sana geliyor!

[19] [10]Geçin, geçin kent kapılarından! Halkın yolunu açın! Toprak yığıp yol yapın, Taşları ayıklayın, uluslar için sancak dikin!

[20] Erken Hıristiyan sanatının önemli örneklerinden biri olan ve 359 yılına tarihlenen, Roma Valisi Junius Bassus'un adını taşıyan lahiti üzerindeki sahnelerden biri "Kudüs'e Giriş"dir.

solunda su birikintisi tasviri edilmiştir. Suyun kenarında da oturan iki çocuk İsa'yı izlemektedir. Sahnedeki bu detayın kaynağı bilinmemektedir (Görsel 3.171-a). Fol. 41r, 88r ve 193v'de sahnenin sağındaki Yahudi topluluğu önünde biri pelerinini yere seren iki çocuk tasviri yer almaktadır. Fol. 41r'deki diğer çocuğun elinde ise hurma dalı görülmektedir. Bu üç resimde de sahnenin solunda bir tepe betimlenmiştir. Ancak fol.88r'de tepe tasviri yer almaz. Fol. 41r, 88r ve 193v'de sahnelerinde İsa'nın sıpa üzerindeki oturuşu,[21] giydiği kıyafet ve jestleri aynıdır. Ancak fol. 151r'de İsa'nın takdis işaretini yaptığı sağ eli göğsünün önündedir, yani açık değildir. Luka bölümünde fol. 151r'de yer alan bu resim aynı zamanda metin içeriğine de uymamaktadır. Metinde çocuklardan söz edilmiş olmasına rağmen resimde çok tasvirleri görülmemektedir. Ayrıca bu resimde İsa'nın arkasında tasvir edilen havari sayısı da ikidir. Bununla beraber İsa'nın karşısında, sahnenin sağ tarafında resmedilmiş Yahudi topluluğu benzer bir şablon göstermektedir. Yuhanna İncil'nde çocukların ellerinde tuttuğu dallar ve üzerine çıktığı ağaç hurma ağacı olarak tanımlanmaktadır. Diğer İncillerde ise ağaç hakkında herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir. El yazmasında görülen bu ağaç dalı tasvirlerin de hurma ağacına ait olduğu düşünülebilir. Genel olarak Grec 74 nolu el yazmasındaki bu dört sahne döneminin anıtsal duvar resim ve el yazmalarındaki örneklerle benzer özellikler sergilemektedir. Sadece fol. 41r'daki su birikintisi alışılmışın detayı dışında bir detay olarak değerlendirilebilir (3.171-a).

Tablo 3. 20. Kudüs'e Giriş Sahnelerinde Yer Alan Figürleri

Fol. No	Havariler	Kıyafet Seren ve Ağaç Dalı Tutan Çocuklar	Kudüs Halkı	Hurma Ağacı	Ağaç Üzerinde Çocuklar
41r	X3	X	X	X	X
88r	X4	X	X	X	X
151r	X2		X	X	
193v	X4	X	X	X	

[21] "İsa'nın Kudüs'e Giriş" sahnelerinde eşeğin üstünde oturma şekli bazı Batı sanatı örneklerinde bacaklarının eğerin iki yanında tasvir edilmektedir. Ancak, Bizans sanatında İsa'yı her zaman sıpanın üzerinde eğerin sağ tarafına doğru oturmuş, her iki bacağı da önden görünür şekilde resmedildiğini söyleyebiliriz (Rizzo, 2021, s. 11)

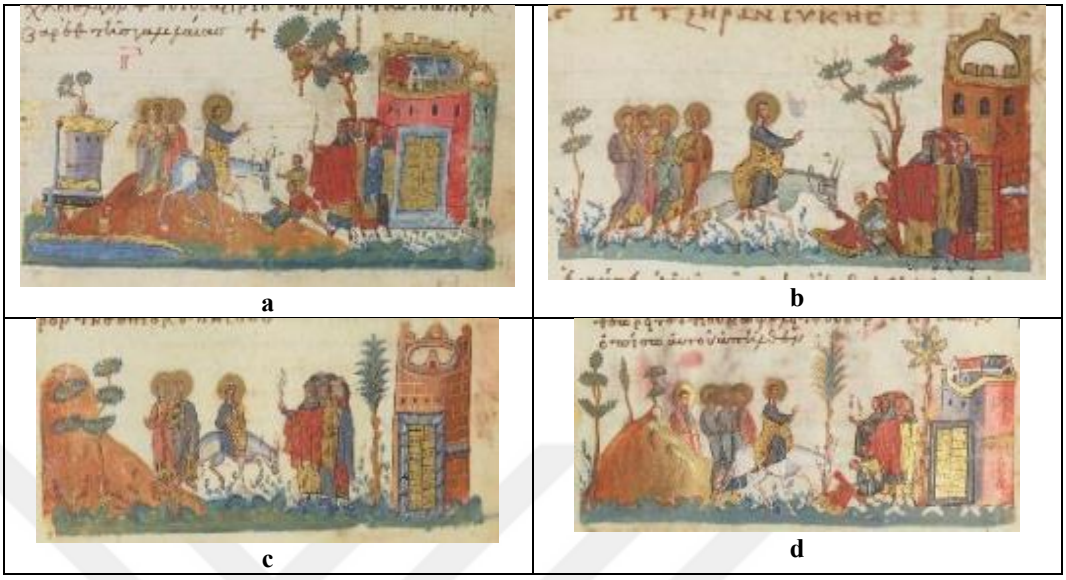

Görsel 3. 170. *İsa'nın Kudüs'e Girişi,*
Grec 74 (a; fol. 41r, b; 88r, c; 151r ve d; 193v).

İsa'nın Kudüs'e girdikten sonraki ilk eylemi tapınağa gitmek ve tapınaktaki satıcıları kovmak olmuştur. Sinoptik İncillerde, "İsa'nın Satıcıları Tapınaktan Kovması" Matta 21:12-16; Markos 2:15-19; Luka 19: 45-6 ve Yuhanna (2: 14-17) pasajlarında geçmektedir. Daha çok Batı resim sanatında karşımıza çıkan bu sahnenin Bizans el yazmalarında bilinen en erken örneği Rossano İncili'nde yer almaktadır (Görsel 3. 171). Bu resmin sol tarafında İsa tapınakta iki baş kahinle konuşurken resmedilmiştir ve İsa'nın sol elinde sadece Yuhanna İncili'nde (2:15) geçen detaya uygun olarak bir kırbaç bulunmaktadır. Resmin sağında ise tapınaktaki satıcıların mallarını toparlama anlarına yer verilmiştir. Sahnenin sağ tarafındaki figürlerden en solda olanı, yüzü İsa'ya dönük olarak elindeki sikke tezgahı ile kaçmaya çalışmaktadır. Diğer dört figürden birinin elinde vazo, bir diğerinin elinde güvercin kafesi, bir keçiyi ve bir boğayı uzaklaştırmaya çalışan başka iki figür de mekanı terk ederken resmedilmiştir.

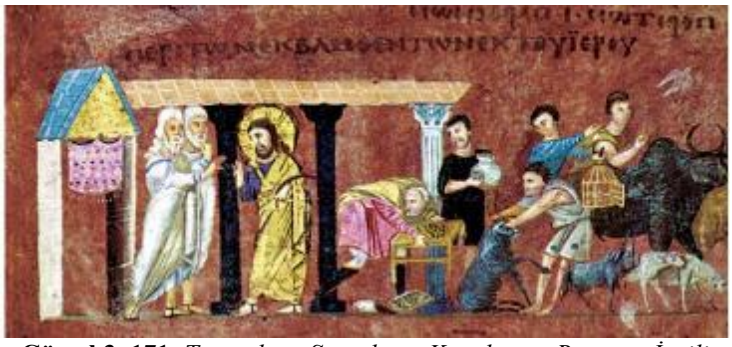

Görsel 3. 171. *Tapınaktan Satıcıların Kovulması, Rossano İncili*

Grec 74 nolu el yazmada fol.170v'de bir resim ile temsil edilen "İsa'nın Tapınaktan Satıcıların Kovulması" sahnesi Yuhanna'da geçen anlatıyı yansıtsa da erken örneklerden biri olan Rossano İncili'nden farklı tasarlanmıştır (Görsel 3. 172). Bu sahnede İsa, sağ elinde havaya kaldırdığı kamçı ile tapınaktaki satıcılara doğrudan hamle yapar pozisyonda tasvir edilmiştir. İsa'dan kaçmaya çalışan, eline masalarını almayan çalışan ya da kuşlarını yakalamaya çalışan satıcılar telaş içinde verilmiştir. Sahnenin en sağında ise yere saçılmış altın sikkeler, ziynet eşyaları ve altın sürahiler gibi detaylara yer verilmiştir. Sahnedeki bu detyalar, İsa'nın sınanması sahnelerindeki Şeytan'ın İsa'ya sunduğu hediyelere çok benzemektedir (bkz.fol. 7r).

Görsel 3. 172. *İsa'nın Tapınaktan Satıcıları Kovması, Grec 74 (fol. 170v)*

İsa'nın Passionunda üçüncü sırada "Yahuda Pazarlığı" anlatısı yer almaktadır. Matta İncil'inde Yahuda'nın pazarlığı olayı son akşam yemeğinden önce, Yuhanna İncili'ne göre de yemekten sonra gerçekleşmiştir. Bizans sanatında az rastlanılan bir konu olan "Yahuda'nın Pazarlığı" konulu resim Grec 74 nolu el yazmasında fol.52v ve fol.196v'de tasvir edilmiştir. Fol 52v'de (Görsel 3. 174) Matta (26, 14-16), Markos (14, 10-11) ve Luka'da (22, 3-6) geçen

"*On İkilerden biri olan Yahuda İşkariyot adlı adam başrahiplere yaklaştı. 'Onu elinize teslim edersem bana ne vereceksiniz?' Diye sordu. Onlar da kendisine otuz gümüş verdiler. O andan sonra Yahuda İsa'yı ele vermek için elverişli ortamı kollamaya başladı*" anlatısına uygun olarak Yahuda başrahiplere sağ elini uzatırken resmedilmiştir. Grec 74 nolu el yazmasının çağdaşı Laur. Plut. 6.23'de de (fol. 53v) benzer anlatıya yer verilmiştir (Görsel 3. 173). İki el yazmasında da Yahuda halesiz tasvir edilmiştir.

Görsel 3. 173. *Yahuda'nın Pazarlığı, Grec 74 (fol. 52v) ve Laur. Plut. 6.23 (fol. 53v)*

Grec 74 fol.196v'daki sahnede ise Yahuda sağında Yahudi topluluğu solunda askerler ile verilmiştir (Görsel 3. 174). Resmin merkezindeki Yahuda askerle konuşmaktadır. Yahuda'nın sağındaki Yahudi topluluğu önündeki figür sol elinde, metinde geçen 30 gümüş parayı temsil eden bir kese tutmaktadır.

Görsel 3. 174. *Yahuda'nın Pazarlığı, Grec 74 (fol. 196v)*

“İsa’nın Havarilerin Ayaklarını Yıkaması” olayı Kanonik İnciller arasında sadece Yuhanna İncili'nde[22] anlatılmaktadır. Bu olay, İsa'nın Son Akşam Yemeği öncesinde gerçekleşir. Metine göre İsa henüz yemeğe başlamadan, yemek masasından kalkıp bu eylemi yaptığı için bazı örneklerde arka planda Son Akşam Yemeği’nin gerçekleştiği masa da betimlenmiştir. İsa’nın alçakgönüllüğünün vurgulandığı bu sahnelerdeki resimler genellikle metinde geçen “*Yemekten kalktı, üstlüğünü bir yana koydu, bir havlu alıp beline doladı”* anlatısı ile de uyumlu olarak betimlenmiştir.

“İsa’nın Havarilerin Ayaklarını Yıkaması” sahnesinin el yazmaları arasındaki en erken örnekleri Rossano İncil (6. yüzyıl) ve Khludov Mezmuru’nda (9. yüzyıl) görülmektedir. Rossano İncili’nde İsa eğilmiş Petrus’un ayaklarını yıkamakta diğer havariler ise olaya şahitlik ederken ayakta sıralarını beklemektedir (Öncelen, 2021, s. 392) (Görsel 3. 175).

Görsel 3. 175. *Rossano İncili (fol. 3v)*

Grec 74 el yazmasında fol.195v’de yer alan “İsa’nın Havarilerin Ayaklarını Yıkaması” sahnesinde en solda İsa önünde oturan Petrus’un ayaklarını yıkarken tasvir edilmiştir. Petrusun’un arkasında uzun bir sedir/koltuğa oturmuş sırasını bekleyen havariler görülmektedir (Görsel 3.176). Orta Bizans dönemine tarihlenen Athos cod. 61, cod. 587 ve

[22] 2 Akşam yemeği sırasında İblis, Simun İskariot’un oğlu Yahuda’nın yüreğine İsa’ya ihanet etme isteğini koymuştu bile. 3 İsa, Baba’nın her şeyi kendisine teslim ettiğini, kendisinin Tanrı’dan çıkıp geldiğini ve Tanrı’ya döneceğini biliyordu. 4 Yemekten kalktı, üstlüğünü bir yana koydu, bir havlu alıp beline doladı. 5 Sonra bir leğene su doldurup öğrencilerin ayaklarını yıkamaya ve beline doladığı havluyla kurulamaya başladı.6 İsa, Simun Petrus’a geldi. Simun, “Ya Rab, ayaklarımı sen mi yıkayacaksın?” dedi. 7 İsa ona şu yanıtı verdi: “Ne yaptığımı şimdi anlayamazsın, ama sonra anlayacaksın.” 8 Petrus, “Benim ayaklarımı asla yıkamayacaksın!” dedi. İsa, “Yıkamazsam yanımda yerin olmaz” diye yanıtladı. 9 Simun Petrus, “Ya Rab, o halde yalnız ayaklarımı değil, ellerimi ve başımı da yıka!” dedi.

Plut 6.23 el yazmalarının her birinde sahnenin farklı resmedilmiş olduğunu görüyoruz. Örneğin Athos Cod. 61'deki kenar resminde İsa, Petrus'un ayaklarını yıkamak için eğilmiş ve Petrus ise mandatuma ayaklarını sokmuş olarak görülmektedir. Petrus'un arkasında sırasını bekleyen havariler Rossano İncil'inde olduğu üzere Petrus'un çevresinde ve ayaktadır (Görsel 176-a). Cod. 587'de İsa eğilmiş belindeki epigonation ile Petrus'un sağ ayağını silerken tasvir edilmiştir. Havariler Petrus'un arkasında oturmaktadır (Görsel 3.176-b). Pal. 5 no.lu yazmada ise sahnede sadece İsa ve Petrus tasvir edilmiştir (Görsel 3.176-c).

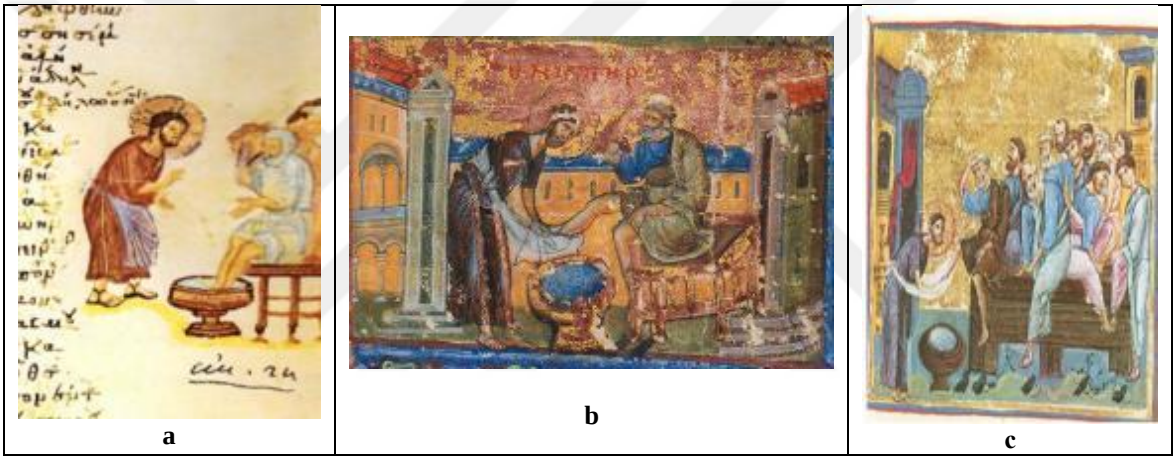

a **b** **c**

Görsel 3. 176. *a. Cod. 61 (fol.63r), b. cod. 587 (fol.52r, c. Pal. 5 (91v)*

Grec 74 nolu el yazmasında görülen mandatum olarak adlandırılan ayak yıkama havuzu form olarak Pal. 5 (fol. 91v) ve Cod. 61'deki (fol.63r) örnekler ile çok benzemektedir. İsa'nın belindeki epigonation tasviri ise 11. yüzyıl örneklerinin tümünde neredeyse karşımıza çıkmaktadır. Grec 74'teki sahnede epigonation diğerlerinden üzerindeki eşkenar dörtgenli deseni ile ayrılmaktadır. Genel şema olarak Grec 74'teki sahne ile en çok benzeyen el yazmaları Laur. Plut. 6.23. (fol. 197v) ve Venezia gr. 2'dir (277r). Her iki el yazmasında da (Görsel 3.177) havariler uzun bir sedir/koltuğa oturmuş ve arka arkaya sıralanmıştır. Laur. Plut. 6.23.'te İsa, öne eğilmiş Petrus'un ayaklarını kurularken, Venezia gr. 2'de ise yıkarken verilmiştir.

Görsel 3. 177. *Havarilerin Ayaklarının Yıkanması,*
a; Laur. Plut. 6.23. (fol.197v) ve b; Venezia gr. 2 (fol. 277r)

Grec 74 nolu el yazmasında resmedilmiş olan İsa'nın Passionu sahnelerinden beşincisi "Son Akşam Yemeği"dir. Kaynağını Matta (26:17-29), Markos (14:12-26), Luka (22:7-38), Yuhanna (13: 1-35) İncilleri ve Paulus'un Korinthliler'e I. Mektubu'ndan (11:17-34) alan sahne, İsa'nın Mayasız Ekmek/Hamursuz/Fısıh olarak adlandırılan bayramda havarileriyle yediği son yemeği ifade etmektedir. Bizans sanatında bu sahne genel hatlarıyla şu şekilde tasarlanmıştır: İsa ve on iki havarisi bir yemek masası etrafında toplanmıştır. İsa, masanın bir ucunda oturmaktadır. İsa'nın tam karşısında Petrus verilmiştir. Diğer on bir havari ise masanın etrafında sıkışık bir şekilde oturmaktadır. Havarilerden bir grup İsa'ya doğru bakarken bir diğer grup ise Yahuda'ya doğru bakar. İhaneti yapan Yahuda ise elini masadaki yiyeceklere uzatırken resmedilmiştir. Yemek masası üzerinde paten, kalis, balık, ekmek, çatal, bıçak ve ekmek gibi tasvirler yer almaktadır. Grec 74 nolu el yazmasında, Hıristiyanlığın erken dönemlerinden itibaren en yaygın resmedilen temalarından biri olan "Son Akşam Yemeği" konulu altı sahne bulunmaktadır (53r, 95r, 156r, 157r, 195r ve 196r). Fol. 156r dışında diğer tüm sahnelerin aynı şema üzerinden resmedildiği söylenebilir (Görsel 3. 178). İsa ve on iki havarisi uzun ve sigma biçimli biçimli bir yemek masasının etrafındadır. Masanın bir ucunda İsa diğer ucunda ise Petrus yer alır. Her iki figür de stibadium üzerine uzanmışlardır. Masanın üzerinde balık, kalis vardır. Ayrıca her bir havarinin önünde küçük bir ekmek parçası bulunur. Havarilerden Yahuda hariç tümü halelidir. Yahuda, havarilerin ortasında sol elini masadaki tabağa doğru uzatmaktadır. Masadaki havarilerin tümü farklı yöne doğru bakmaktadır. İsa'nın yanındaki havarisi ise başını İsa'ya doğru yöneltmiş sevgisini göstermektedir. Tüm sahnelerde kullanılan masa, mimari, arka plan gibi detaylar aynı el yazmasındaki Matta ve Marta'nın evinde yemek sahnelerini andırmaktadır.

Grec 74 nolu yazmada fol.156r'daki sahne (Görsel 3.178) ise Luka 22: 1-25 pasajına göre resmedilmiştir. Sahne Luka İncili'nde geçen *[10] İsa, "Kente girdiğinizde, sizi testiyle su taşıyan bir adam karşılayacak"dedi. "Kendisini izleyin. Hangi eve girerse [11] o evin sahibine, 'Öğretmen, öğrencilerimle birlikte Passah yemeğini yiyeceğim oda nerede diye soruyor' deyin. [12] O size üst katta düzenlenmiş geniş bir oda gösterecek. İşte orada yemeği hazırlayın." [13] Gittiler, her şeyi O'nun bildirdiği gibi buldular ve Passah yemeğini hazırladılar. [14] Vakit gelince İsa sofraya oturdu. Haberciler de O'nunla birlikte oturdu"* anlatısı ile uyumlu resmedilmiştir. Metinde Yahuda'dan bahsedilmediği için sahneye Yahuda dahil edilmemiş olmalı. Resmin solunda bir authepsae ve bir hizmetli, sağında ise oval bir masa etrafında İsa ile havarileri yer almaktadır. Resimdeki hizmetli Luka metninde geçen su taşıyan adam olmalı.

Görsel 3. 178. *Son Akşam Yemeği Grec 74 (Fol. 156r)*

"Son Akşam Yemeği"nin yendiği zamanda ve mekânda Bizans resim sanatına konu olmuş üç sahne vardır (Öncelen, 2021, 368). Bunlar hemen yemek öncesi "İsa'nın Havarilerin Ayaklarını Yıkaması", "Son Akşam Yemeği" ve Hıristiyan kilisesinin ana ayini olan ökaristinin temelini oluşturan "Komünyon"dur. Ökaristi İsa'nın bedeni ve kanı olduğuna inanılan şarap ve ekmeğin kutsandığı ayindir. Aynı zamanda İsa'nın ölümünü ve dirilişini sembolize etmektedir. Temelleri Eski Ahit'e dayanan[23] Komünyon, Hristiyan teolojisinde İsa'nın kendisini, günahkârların günahlarının bağışlanması için feda etmesini simgelemektedir (Acara, 1998, 188). Bizans sanatında en erken komünyon sahneleri, 6. yüzyıla ait iki gümüş patende yer almaktadır (Görsel 3.179). Riha ve Stuma hazinelerinde

[23] Tevrat'ın yaradılış bölümünde Sodom kralı, Avram için ekmek ve şarap ayini yapmıştır (Yaratılış 14:17-20).

bulunan bu patenlerin genel ikonografisi şu şekildedir; Altar masasının sağında ve solunda olmak üzere İsa havarilerine ekmek ve şarap sunarken iki kez tasvir edilmiştir (Çakmakçı, 2016, s. 168; Karakaya N. Ç., 2015, s. 111).

Görsel 3. 179. *Stuma Pateni*
(Kaynak:https://l24.im/dv3lPF)

"Havarilerin Komünyonu" konulu sahnenin el yazmalarındaki ilk örnekleri ise yine 6. Yüzyıla tarihlenen Rabula İncili ile Rossano İncili'nde görülmektedir. İki el yazmadaki sahne de çağdaşı gümüş patenler ile aynı şemayı göstermemektedir. Rabula İncilinde fol. 11v'de yer alan resimde İsa sahnenin solundaki 11 havarisine ekmek ve şarap sunarken tasvir edilmiştir (Görsel 3.180-a). Rosanna İncili'nde ise iki ayrı folyoda İsa altışar havarisine şarap ve ekmek sunarken tasvir edilmiştir (Görsel 3.180-b).

Görsel 3. 180. *sol; Rabula İncili ve sağ; Rossano İncili*

Grec 74 nolu el yazmasında “Havarilerin Komünyonu” konulu tek sahne vardır (fol.156v) (Görsel 3. 181). İsa, altarın sağında havarilerine şarap dağıtırken ve solunda yine havarilerine ekmek parçaları sunarken iki kez tasvir edilmiştir. İsa’nın sağında beş solunda ise dört havari görülmektedir. Loerke’ye göre sahne, İsa'yı hem ekmek hem de şarap verirken iki kez göstermesine ve havarileri tek sıra halinde sunmasına rağmen prototipten uzaktadır. Altar masası sahnenin merkezinde değildir. Sol grupta sadece beş, sağ grupta ise dört havari vardır ve bunlar başlarını yana doğru çevirmiştir. Figürler altar masasına doğru bakmaz ve kutsal ayine hürmeten öne doğru eğilmez (Loerke, 1975, s. 87). Dolaysıyla bu sahne liturijik ayini yansıtması bakımından başarılı şekilde verilmemiştir.

Görsel 3. 181. *Havarilerin kömünyonu (Grec 74, fol. 156v)*

“Havarilerin Komünyonu” konulu sahneler 11. yüzyıla tarihlenen Barberini ve Theodore Psalterinde de yer alır. Her iki sahne de Kludov Psaltosu'ndan esinlenerek yapılmıştır. Theodore Psalterinde İsa sola dönük olarak, altı havarisine ekmeği dağıtmaktadır (Görsel 3.182-a). Sahnenin sağındaki grupta önde olan figür şarap içmektedir (Loerke, 1975, s. 87). Taphau 109 no.lu el yazmasındaki (11. yüzyıl) sahne ise oldukça farklı bir kompozisyona sahiptir. Komünyon sahnesinde, kiborium ile vurgulanmış bir altar yoktur. İsa, masanın arkasında sağ elini kalırmış takdis işareti yapmaktadır. Havariler solda Petrus ve sağda Pavlus önderliğinde iki grup halinde verilmiştir. Havarilerin önünde elinde yelpaze tutan melekler dikkati çekmektedir (Görsel 3.182-b).

Görsel 3. 182. *a; Theodore Psalter (fol. 152r) ve b; Taphou 109 (12r)*

Grec 74 nolu el yazmasında yer alan İsa'nın passion dönemindeki sahnelerden yedincisi "İsa'nın Zeytin Dağına Gitmesi" konuludur. Matta, Markos ve Yuhanna İncili'nde geçen anlatı fol. 53v, 95v ve 198v'de resimlenmiştir. Matta ve Markos'da "*İlahi söyledikten sonra dışarı çıkıp Zeytin Dağı'na doğru gittiler*" ve Yuhanna'da "*Kalkın, buradan gidelim*" pasajları ile ilişkili sahnelerde fol.95v ve 198v'de İsa önde, arkasında havarileri Zeytin Dağı'na giderken tasvir edilmiştir. Fol.53v'de ise sahnenin merkezinde İsa, iki yanında altışar havarisi yer almaktadır. Bu sahnelerden fol.95v'de İsa sağda dağın zirvesinde tasvir edilmiştir (Görsel 3.183). Dolayısıyla dağ imgesi sağa doğru diagonal yükselen zemin ile verilmesi açısından dikkat çekicidir.

Görsel 3. 183. İsa'nın Zeytin Dağına Gitmesi,
Grec 74 fol.95v

Grec 74 nolu el yazmada yer alan İsa'nın Passionun sekinci sahnesi "Zeytin Dağı'nda Dua"dır. İlgili sahne aynı zamanda "Getsemani Bahçesi'nde Dua" ve "Bahçedeki Izdırap"

gibi isimlerle de anılmaktadır. İncil'in Matta 26/44-46[24] pasajında İsa'nın Getsemani adı verilen yere giderek dua ettiği belirtilirken, Markos 14/26-38[25] ve Luka 22/39-46[26] da ise Zeytin Dağı'na gittikleri ifade edilir. Getsemani Bahçesi olarak anılan bölge, Kudüs'ün doğusundaki Zeytin Dağı'dır ve İsa'nın Son Akşam Yemeği'nden sonra dua etmek için gittiği, ancak dönüşünde Yahuda'nın ihanetine uğrayarak tutuklandığı yerdir. Matta ve Markos'un anlatılarına göre; İsa, bahçenin girişinde öğrencilerini bırakarak sadece Petrus, Yuhanna ve Yakup'u yanında götürmüştür. Luka; İsa'nın onlardan "bir taş atımı kadar" uzaklaştığını ve diz çöktüğünü aktarmaktadır. Matta'ya göre; İsa'nın yüzüstü yere düştüğü belirtilir. Luka'da ise İsa'ya bir melek görünmüştü. İsa dua etmeyi tamamladıktan sonra uyuyan öğrencilere gidip onların kalkmasını söylemiştir. "Zeytin Dağında Dua" konulu sahnenin en erken örneği 6. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen Ravenna Saint Apollinare Nuvou Kilisesi mozaiklerinde görülmektedir. Bu resimde İsa dağ üzerinde cepheden ayakta verilirken (Görsel 3.184-a) havarileri dağın eteğinde uyur/oturur vaziyette tasvir edilmiştir (Schiller, 1971, s. 48). "Zeytin Dağında Dua" konulu sahnenin el yazmasındaki bilinen en erken örneği ise Rossano İncil'inde yer alır. Sahneni sağında İsa, dizleri üzerinde yüzüstü yere kapanmış dua eder pozisyonda verilmiştir (Görsel 3.184-b). Solda ise İsa havarilerini uyandırmaya çalışmaktadır. Sahneni üst kısmında yıldızlı gökyüzü dikkati çeker. İncil'de olayın geçtiği

---

[24] [44] Onları bırakıp tekrar uzaklaştı, yine aynı sözlerle üçüncü kez dua etti. [45] Sonra öğrencilerin yanına dönerek, "Hâlâ uyuyor, dinleniyor musunuz?" dedi. "İşte saat yaklaştı, İnsanoğlu günahkârların eline veriliyor. [46] Kalkın, gidelim. İşte bana ihanet eden geldi!"

[25] [26] İlahi söyledikten sonra dışarı çıkıp Zeytin Dağı'na doğru gittiler.[27] Bu arada İsa öğrencilerine, "Hepiniz sendeleyip düşeceksiniz" dedi. "Çünkü şöyle yazılmıştır: 'Çobanı vuracağım, Koyunlar darmadağın olacak.' [28] Ama ben dirildikten sonra sizden önce Celile'ye gideceğim." [29] Petrus O'na, "Herkes sendeleyip düşse bile ben düşmem" dedi. [30] "Sana doğrusunu söyleyeyim" dedi İsa, "Bugün, bu gece, horoz iki kez ötmeden sen beni üç kez inkâr edeceksin." [31] Ama Petrus üsteleyerek, "Seninle ölmem gerekse bile seni asla inkâr etmem" dedi. Öğrencilerin hepsi de aynı şeyi söyledi. [32] Sonra Getsemani denilen yere geldiler. İsa öğrencilerine, "Ben dua ederken siz burada oturun" dedi. [33] Petrus'u, Yakup'u ve Yuhanna'yı yanına aldı. Hüzünlenmeye ve ağır bir sıkıntı duymaya başlamıştı. [34] Onlara, "Ölesiye kederliyim" dedi. "Burada kalın, uyanık durun." [35] Biraz ilerledi, yüzüstü yere kapanıp dua etmeye başladı. "Mümkünse o saati yaşamayayım" dedi. [36] "Abba, Baba, senin için her şey mümkün, bu kâseyi benden uzaklaştır. Ama benim değil, senin istediğin olsun."

[26] [39] İsa dışarı çıktı, her zamanki gibi Zeytin Dağı'na gitti. Öğrenciler de O'nun ardından gittiler. [40] Oraya varınca İsa onlara, "Dua edin ki ayartılmayasınız" dedi. [41-42] Onlardan bir taş atımı kadar uzaklaştı ve diz çökerek şöyle dua etti: "Baba, senin isteğine uygunsa, bu kâseyi benden uzaklaştır. Yine de benim değil, senin istediğin olsun." [43] Gökten bir melek İsa'ya görünerek O'nu güçlendirdi. [44] Derin bir acı içinde olan İsa daha harareetle dua etti. Teri, toprağa düşen kan damlalarını andırıyordu. [45] İsa duadan kalkıp öğrencilerin yanına dönünce onları üzüntüden uyumuş buldu. [46] Onlara, "Niçin uyuyorsunuz?" dedi. "Kalkıp dua edin ki ayartılmayasınız."

zaman aralığı vurgulanmamıştır muhtemelen sanatçı kendi yorumunu katmış olmalıdır (Schiller, 1971, s. 49).

a b

Görsel 3. 184. *a; Ravenna Saint Apollinare Nuvou ve b; Rossano İncili*

Grec 74 nolu el yazmasında "Zeytin Dağında Dua" konulu dört sahne (fol. 54r, 95v, 158r ve 201v) yer almaktadır. Fol.54r ve 95v'daki örnekler Matta ve Markos incillerine göre tasarlanmış olup resimde, metinlerde sözü edilen Petrus, Yakup ve Yuhanna'nın tasvirlerine yer verilmiştir. Yani sahnede İsa ve üç havarisi görülmektedir. Luka bölümünde bulunan 158r'daki örnekte ise altı havari tasviri yer almaktadır (Görsel 3. 185). Ancak Luka pasajında havarilerin tümünün orada olduğundan bahsedilmektedir. Sanatçının havari sayısını sınırlı tutmasının nedeni, folyo üzerindeki yeri iyi değerlendirmemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Görsel 3. 185. *Zeytin Dağında Dua, Grec 74 (fol. 158r)*

Grec 74 nolu el yazmasında "Zeytin Dağında Dua" konulu bir diğer örnek Yuhanna İncili'nde fol. 201v'da bulunmaktadır (Görsel 3.186). Sahnenin bağlı olduğu metinde İsa'nın Tanrıya dua etmesi ve onunla konuşması detaylarına yer verilmiştir. Bu nedenle sahneye melek figürü dahil edilmemiş, onun yerine İsa'nın başının üzerinde Tanrı'nın eli tasvirine yer verilmiştir.

Ancak metinde havarilerden bahsedilmemesine rağmen sanatçı on bir havarinin tasvirine de resimde yer vermiştir.

Görsel 3. 186. Zeytin Dağında Dua,
Grec 74 (fol. 201v)

İsa'nın Passionunda "Zeytin Dağı'nda Dua" konulu sahneden sonra "Yahuda'nın İhaneti" konusu gelmektedir. Ancak Grec 74 nolu el yazmasında Matta İncili'nde fol.52r'de "İsa'nın Tutuklanma Kararının Tasarlanması" konulu bir resim yer almaktadır (Görsel 3.187). *"Bu sırada başkâhinlerle halkın ileri gelenleri, Kayafa adındaki başkâhinin sarayında toplandılar İsa'yı hileyle tutuklayıp öldürmek için düzen kurdular.*" pasajı ile ilişkili bu resimde Kayafa, içinde fıskiyeli çeşmesi olan bir avluda, saray gibi tasvir edilmiş evinin önünde, tahta otururken resmedilmiştir. Kayafa karşısındaki kalabalık topluluk ile konuşmaktadır.

Görsel 3. 187. *İsa'nın Tutuklanma Kararının Tasarlanması,*
Grec 74 fol.52r

Grec 74 nolu el yazmasında İsa'nın Passionunda onuncu sırada "Yahuda'nın İhaneti" konulu sahne yer alır. İhanet sahnelerinde sıkça, Yahuda'nın ihanet öpücüğü, İsa'nın tutuklanması ve Simon Petrus'un baş kâhinin uşağının kulağını kesmesi gibi olaylar bir arada resmedilir. Bu sahneler genellikle birbirini takip etmektedir. Özellikle Yahuda'nın ihaneti, sahnenin odak noktasını oluşturmaktadır. İncillerde Yahuda'nın İhaneti konusunda çeşitli ayrıntılar bulunmaktadır. Bu olay, dört Kanonik İncil'de de (Matta 26:47-56; Markos 14:13-53; Luka 22: 47-51; Yuhanna 18: 1-11) bazı farklılıklar olsa da birbirine benzer anlatıya sahiptir. Yahuda, İsa'ya ihanet ederek onun Zeytin Dağı'ndaki dönüşünde tutuklanması sağlamıştır. Konu Yahuda İncili ve Barnabas İncili'nde[27] farklı şekilde açıklanmıştır. Fakat, Erken Hıristiyan ve Bizans resim sanatında "Yahuda'nın İhaneti" sahneleri için Kanonik İncillerden faydalanmıştır. "Yahuda'nın İhaneti" konulu sahnelerde genellikle merkezde İsa ve Yahuda, iki yanda asker topluluğu, kenarda Simon Petrus'un başkahinin uşağı Malkhus'un kulağını kesmesi olayına yer verilmiştir. Sahnenin anıtsal duvar resmi sanatındaki erken örneklerinden biri Ravenna San Apollinaire Nouvo Kilisesindedir (Görsel 3.188-a). Ancak burada Petrus kılıcı ile resmedilmiş ama Malkus tasvirine yer verilmemiştir. Sanatçı burada "*Kılıcını kınına koy*" buyruğuna bir gönderme yapmak istemiş olmalıdır (Öncelen, 2021, s. 409). "Yahuda'nın İhaneti" konulu sahneler el yazmalarında 6. yüzyıldan itibaren görülmeye başlanmıştır. Rabula İncil'inde yer alan örnekte İsa iki asker tarafından tutuklanmıştır (Görsel 3.188-b). Yahuda ise İsa'nın sağındadır ve onu öperken verilmiştir. Orta Bizans dönemi tasvirlerinde sahnenin daha da kalabalıklaştığı görülmektedir. Örneğin 11. yüzyıla tarihlenen Theodore Psalteri'nde sol kenarda Simon Petrus'un başkahinin uşağı Malkhus'un kulağını kesmesi olayı da sahneye dahil edilmiştir (Görsel 3.188-c)

[27] Barnabas İncili'nde göre bir mucize gerçekleşmiştir. Tanrı meleklerine İsa'yı dünyadan almalarını emretmiş, kutsal melekler de İsa'yı alıp üçüncü göğe bırakmışlardır. Tanrı Yahuda'nın hem sesini hem görüntüsünü İsa'ya benzetmiş ve askerler İsa yerine Yahuda'yı tutuklamışlardır (Barnabas 215-216).

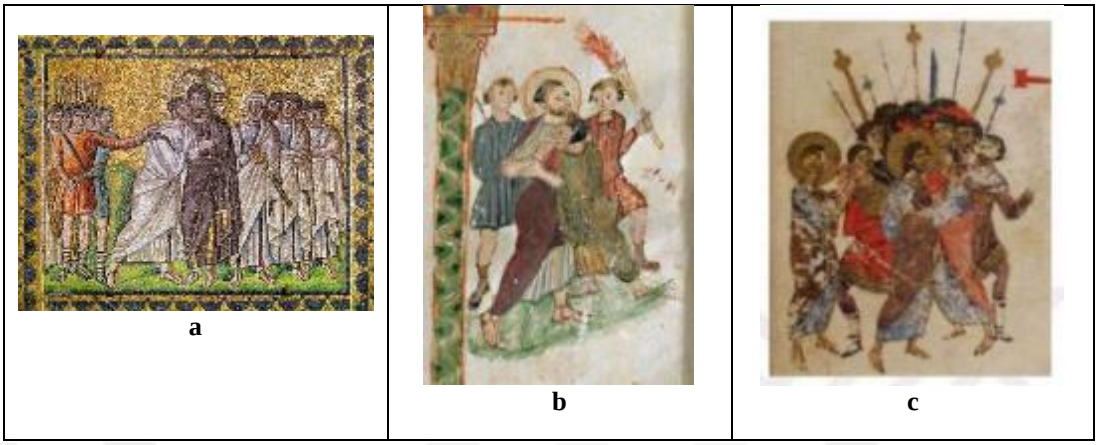

Görsel 3. 188. *a; Ravenna San Apollinaire Nouvo Kilisesi, b; Rabula incili ve c; Theodore Psalter (fol.1r)*

Grec 74 no.lu el yazmasında "Yahuda'nın İhaneti" konulu dört sahne bulunmaktadır (fol.55r, 96v, 202v ve 158v) (Görsel 3.189). Orta Bizans dönemi özelliklerini yansıtan tüm sahnelerde merkede İsa ve Yahuda'ya, iki yanda asker topluluğu ve Ferisilere, kenarda Simon Petrus'un başkahinin uşağı Malkhus'un kulağını kesmesi olayına yer verilmiştir. Yahuda, İsa'yı öperken halesiz ve genç verilmiştir. 55r, 158v ve 202v'daki sahnelerdeki figürlerin mimik-jestleri ve kıyafetlerindeki renk detayları birbirine çok benzemektedir. Üç resimde de yer alan mimari ve bitki detayları da dikkate alındığında resimlerin aynı sanatçı veya asistan tarafından yapıldığı düşünülebilir. Grec 74 nolu el yazmasındaki fol.96v'daki resim diğerlerinden farklıdır. Resmin solunda sağ dizi üzerinde yarı oturmuş durumdaki Malkus'un yüzündeki teslimiyet dikkat çekicidir. Bu sahnede İsa'nın arkasında yer askerlerin sayısının da diğer örneklere göre daha az verildiği görülmektedir.

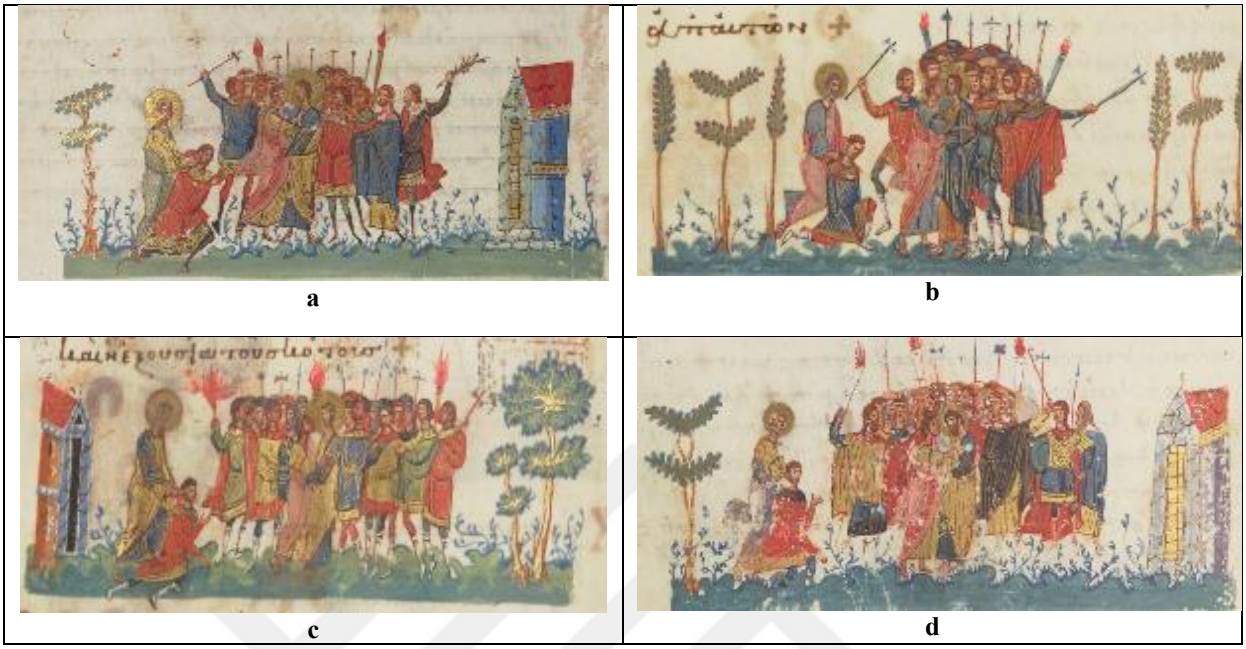

Görsel 3. 189. *Grec 74'teki örnekler sırasıyla; a; 55r, b; 96v, c; 158v ve d; 202v*

Grec 74'te yer alan "Yahuda'nın İhaneti" konulu dört resim de Vat. 1156 (Görsel 3.190-a), Laur. Plut. 6.23. ve Morgan 639'da (Görsel 3.190-b) olduğu gibi dönemin genel şemasına uyumlu olarak resmedilmiştir.

Görsel 3. 190. *a; Vat. 1156 (fol. 194v) ve b; Morgan 639 fol. 123r*

Grec 74 nolu el yazmasında İsa'nın Passionu sahneleri arasında onbirinci sırada "İsa'nın Yargılanması" konusu yer almaktadır. Grec 74'de resmedilen 18 sahnede İsa'nın yargılanma süreci sırasıyla "İsa Hanna'nın Huzurunda", "İsa Kayafa'nın Huzurunda", "İsa Herodes'in Huzurunda" ve "İsa Vali Pilatus'un Huzurunda" olmak üzere farklı biçimlerde öyküleştirilmiştir (Tablo 3.21). İsa yüksek kurul önüne çıkarıldığı sırada avluda bulunan

Petrus'un İsa'yı inkar etme olayı gerçekleşmiştir. Dolayısıyla İç içe geçen bu sahnelerden "Petrus'un İsa'yı Yadsıması" sahnesi "İsa'nın Yargılanması" konusu sonrasında değerlendirilmiştir.

Tablo 3. 21. Grec 74'te Geçen İsa'nın Yargılanması Konulu Sahneler

İsa Hanna'nın Huzurunda	İsa Kayafa'nın Huzurunda (İsa Yüksek Kurulun Önünde)	İsa Herodes'in Huzurunda	İsa Vali Pilatus'un Huzurunda
203v ve 204r	55v ve 204r	160r	56v, 57r, 57v, 97v, 98r, 98v, 159v, 160r, 160v, 204r, 204v (x2), 205r ve 205v

Grec 74 nolu el yazmasında fol. 203v ve 204r'de "İsa Hanna'nın Huzurunda" konusu tasvir edilmiştir. Bu sahneler Yuhanna (18/12-17; 18/19-27) İncili'nde *"Bunun üzerine komutanla buyruğundaki asker bölüğü ve Yahudi görevliler İsa'yı tutup bağladılar. O'nu önce, o yıl başkâhin olan Kayafa'nın kayınbabası Hanan'a götürdüler.*" pasajında geçen metin ile ilişkilidir. Fol.203v'de, sahnenin solunda elleri bağlanmış İsa askerler tarafından Hanan'ın huzuruna götürülürken betimlenmiştir. Sağ tarafta ise Hanan'ın adamlarıyla İsa'yı beklemesine yer verilmiştir. Fol.204r'de benzer sahne görülmektedir.

Hanna İsa'ya bazı sorular sorduktan sonra onu Kayafa'ya göndermiştir. Dolayısıyla İsa başrahipler Hanna ve Kayafa karşısında en yüksek Yahudi mahkemesi olan Yüksek Kurul önüne çıkarılmıştır. Grec 74 nolu yazmada fol.55v ve 204r'de olmak üzere "İsa Kayafa'nın Huzurunda" konulu iki sahne yer almaktadır.

Luka İncili'ne (23/3-12) göre Vali Pilatus, İsa'nın Herodes Antipas'ın yönetimindeki bölgeden geldiğini öğrenince İsa'yı Herodes Antipas'a gönderir. Herodes, İsa'dan bir mucize göstermesini umarak ona bazı sorular sorar, ancak cevap alamayınca İsa'ya parlak giysiler giydirip onu Vali Platus'a gönderir. Fol.160r'de sahnenin sağında İsa Herodes'in Huzurunda tasviri yer almaktadır.

Grec 74 nolu el yazmasında "İsa Vali Platus'un Huzurunda" (Pilatus'un Yargısı) konulu on üç sahne vardır. Kanonik kitaplarda Roma Valisi Pontus Pilatus, İsa'nın ölüm kararını veren kişi olarak geçer. Pilatus, İsa'nın ölüm kararını kendi isteğiyle değil, mahkemeyi izleyen kalabalığın baskısı altında aldığı ve bu karardaki kişisel sorumluluğu reddettiği için sembolik

olarak ellerini yıkar. “İsa Vali Platus’un Huzurunda” (Pilatus’un Yargısı) konulu sahneler MS.4.yüzyıldan itibaren Bizans el sanatlarında ve resim sanatında görülmeye başlamıştır. (Schiller, 1971, s. 60). El yazmalarındaki bilinen en erken örneği ise Rabula ve Rosanno İncil’inde bulunmaktadır. Rabula İncili’nde Kanon tablosunun solunda İsa sağında ise Pilatus verilerek sahne oluşturulmuştur. Rossano İncil’indeki örnekte ise Pilatus, bir yükselti üzerine yerleştirilmiş tahtta otururken tasvir edilmiştir. Sahnenin sağ tarafında mahkemeyi izleyenler bulunurken, sol tarafta İsa ayakta durmaktadır (Görsel 3. 191).

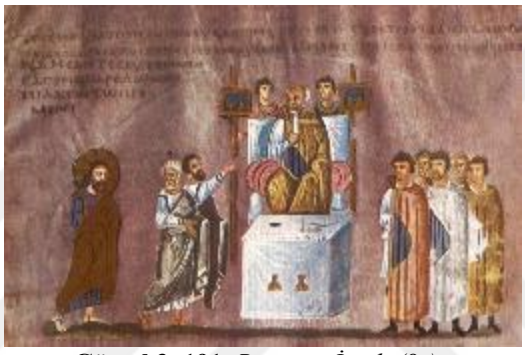

Görsel 3. 191. *Rossano İncili (8r).*

Grec 74 nolu el yazmasında Matta (27:11-26), Markos (15:1-15), Luka (23:1-25) ve Yuhanna (18: 28-40) kaynaklı Pilatus’un yargısı konulu on üç resim bulunmaktadır (56v, 57r, 57v, 98r, 98v, 159v, 160r, 160v, 204r, 204v (x2), 205r ve 205v). Bu sahnelerde genel olarak Vali Pilatus otururken, İsa karşısında ayakta durmaktadır. İsa'nın yanında bir asker ve Pilatus'un yanında da bir hizmetçi ve askerler yer alır. Pilatus’un Yargısı konulu sahneler birbirine çok benzemektedir. Ancak sahnede yer alan askerler, Yahudiler gibi gruplar üzerinden bir değerlendirme yapıldığında üç farklı tip karşımıza çıkmaktadır;

a) İsa, sağında ve solunda bulunan Yahudilerle beraber yargı karşısındadır; 57v ve 159v
b) İsa, sağında ve solunda bulunan askerlerle beraber yargı karşısındadır; 57r, 97v, 160r, 204r (x2), 204v ve 205r
c) İsa sağında askerler ve solunda Yahudilerle beraber yargı karşısındadır; 55v, 56v, 98r, 98v, 160v, 203v ve 205v

Bu sahnelerin ikonografisinde tekrar eden belirli parçalar vardır. Örneğin 203v ve 205v folyolarındaki resimlerdeki detaylar çok benzemektedir. Sahnelerde yer alan asker figürleri her iki resimde de tekrarlanmıştır (Görsel 3. 192)

Görsel 3. 192. *İsa'nın yargılanması sahnelerindeki ortak ikonografik unsurlar (üst; 203v alt; 205v)*

Resimlerdeki ana karakterler değerlendirildiğinde resmi yapan sanatçı(lar)ın birtakım hatalar yaptığını görülmektedir. Sanatçı(lar) sahnelerdeki karakterleri doğru bir şekilde tanımlayamamıştır. Örneğin, Vali Kayafa'nın sakalının kahverengi ve Kayafa'nın kayınpederi Hanan'ın ise beyaz olması beklenirken, resimlerde bu ayrıma dikkat edilmediğini söyleyebiliriz. Özellikle, 203v sahnesinde Hanan beyaz sakallı olarak tasvir edilirken, ardından gelen 204r sahnesinde ise kahverengi sakallı olarak gösterilmiştir (Görsel 3. 193). Diğer bir örnekte ise Kayafa, 55v, 97v ve 204r folyolarında zırhlı ve kask giymiş bir asker olarak tasvir edilmiştir. Ancak, Vali Pilatus (57r) tunik ve pelerin giymiş bir Yahudi gibi verilmiştir. Benzer durum (fol. 160v) Yahudi ve asker ikonografisinde de karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, ressamların bazı sahnelerdeki karakterlerin kıyafetlerini ve fiziksel özelliklerini tutarlı bir şekilde temsil etmekte zorlandığını göstermektedir (Görsel 3. 194).

Görsel 3. 193. sol; Fol. 203v ve sağ; 204r'daki Hanan Tasvirleri

Görsel 3. 194. *Vali Kafaya'nın Karşısında, Grec 74, fol. 160v*

Bazı resimler metinle uyumsuzdur. Örneğin, İsa'nın yargılanması halka açık ve kapalı olmak üzere iki türde yapılmıştır. Ancak ressam(lar) sahneleri aktarırken buna dikkat etmemiştir. Fol. 204v'daki sahne praetoriumda yani Hirodes'in sarayında gerçekleşmektedir. Bu nedenle halktan insanların yani Yahudilerin tasvir edilmemesi gerekiyordu, fakat sanatçı burada Yahudileri de sahneye dahil etmiştir. Fol. 55v'da ise Yahudilerin yer alması gerekirken dahil edilmediği görülmektedir (Görsel 3. 195).

Görsel 3. 195. *sol; Fol. 204r(2) ve sağ; 205r*

Grec 74 nolu el yazmasında İsa'nın Passionunun onikinci sırasında "Petrus'un İnkârı" konusu yer almaktadır. İsa havarileri birlikte Zeytin Dağı'na dua etmeye giderken, Petrus'a kendisini o gece üç kere inkâr edeceğini söylemiştir. Bu uyarıyı dikkate almayan Petrus'un inkarının ne zaman gerçekleştiği konusunda Kanonik kitaplarda farklı anlatımlar bulunmaktadır (Tablo 3.22). Örneğin Matta İncili'ne göre, Petrus'un inkârı, İsa'nın Kayafa önünde yargılandığı sırada gerçekleşmiştir (Matta 26/69-75). Luka İncili'nde ise, horoz öttüğü sırada İsa'nın arkasına dönüp Petrus'a baktığı ve Petrus'un o zaman İsa'nın sözünü hatırladığı ve acıyla ağladığı aktarılmıştır (Luka 22/34). Yahuda İncili'ne göre İsa'nın tutuklanıp Kayafa'nın evine götürüldüğü sırada, Yahuda İsa'yı kurtarmak için bir çözüm aramaktadır ve Petrus'la konuşmak için ona doğru yaklaşır. Bu sırada hizmetçilerden biri "Bu adam da İsa'nın taraftarıydı" cümlesini Petrus inkâr eder (Yahuda 22:1-19).

Tablo 3. 22. Yahuda'nın İhaneti Kaynak Analizi

		Matta 26: 69-75	**Markos 14: 66-72**	**Luka 22:55-62**	**Yuhanna 18: 12-27**
Önceki Bölüm		Baş kâhin kıyafetlerini yırtıyor	Baş kâhin kıyafetlerini yırtıyor	İsa'nın Tutuklanması	İsa Anne'nin evinde
		İsa aşağılanması	İsa aşağılanması		
1. İnkâr	Nerede	Kafaya'nın Sarayında	Kafaya'nın Sarayında	Kafaya'nın Sarayının Avlusunda	Anne'nin Sarayının Avlusunda
	Kiminle	Bir hizmetçi			Anne'nin kapısını koruyan hizmetçi
	Ateş	Evet		Evet	Evet
					Anne'nin Evinde Körük
2. İnkar	Nerede	Kafaya'nın Evinin Çıkış Kapısı		Kafaya'nın Evinin Avlusunda	
	Kiminle	Hizmetçi Kız			
		Horozun İlk Ötüşü			
3. İnkar	Kiminle	Hizmetçi Kız ve Oradaki Diğer İnsanlar		Kimliği belirsiz insan	Petrus'un kulağını kestiği adamın akrabası
	Ateş	Horozun İkinci Ötüşü	Horozun İlk Ötüşü		
				İsa'nın Petrus'a Dönmesi	

Petrus'un inkârı konulu sahneler Erken Hıristiyan ve Bizans sanatında çok sık resmedilmeyen bir temadır. Sahnenin bilinen en erken örneği 4. Yüzyıla tarihlenen Lipsanotheca isimli fildişi rölikeridir (Öncelen, 2021, s. 418). Söz konusu sahnede, bir hizmetçi ve Petrus, birbirlerine dönük bir şekilde durmaktadır. Hizmetçi, eliyle Petrus'u işaret etmektedir. Elini yanağına dayanan figür üzüntülü ve düşüncelidir. Petrus'un arkasında bir horoz figürü bulunmaktadır. Sahnenin anıtsal resim sanatında ilk tasviri ise Ravenna San Apollinaire Nouvo Kilisesi'nde karşımıza çıkar.

Bizans dönemi el yazmalarında, Petrus'un inkârı konulu sahnenin en erken örneklerinden biri Chludov Psalter'inde bulunmaktadır (Görsel 3.196-a). Sahne sadece Petrus ve horoz ile sınırlı tutulmuştur. Petrus'un yüzünde düşünceli bir ifade vardır. Petrus'un düşünceli bu ifadesi, ilgili Mezmur 39:2'de *"Dilimi tutup sustum, Hep kaçındım konuşmaktan, yararı olsa bile. Acım alevlendi"* cümleleri ile ilişkilendirilmektedir. 11. Yüzyıla tarihlenen Theodore ve Bristol Mezmur el yazmalarında da benzer konu resmedilmiştir (Görsel 3.196-b-c). Bu resimlerde de sahne Petrus ve horoz ile sınırlıdır. Theodore ve Bristol Mezmur el yazmalarında Petrus ayaktadır. Theodore Mezmuru'nda Petrus üzüntülü, Bristol Mezmuru'nda ise şaşkın/tedirgin tasvir edilmiştir.

a **b** **c**

Görsel 3. 196. *a; Chludov Mezmuru; b; Theodore Mezmuru ve c; Bristol Mezmuru*

Grec 74 no.lu el yazmasında "Petrus'un İnkârı" konulu altı resim vardır (fol. 56r, 97v, 157v, 159r, 203v ve 204r) Fol. 56r, 97v, 159r ve 204r'deki resimlerin, küçük farklılıklar olsa da (ocağın formu, sütunlardaki detaylar gibi) aynı tasarımın ürünü olduğu anlaşılmaktadır (Görsel 3.197-a-d). Sahnenin solunda Petrus'un ilk inkarı, merkezde ikinci inkarı, sağda üçüncü inkarı ve en sağda bir sütuna yaslanmış düşünceli/üzgün Petrus tasviri yer almaktadır. Fol. 159r, 204r ve 97v'de Petrus ikinci inkarında yaşlı bir adamla konuşurken, üçüncü inkarında ise genç bir adamla konuşken betimlenmiştir. 56r'de ise yaşlı adam ile genç adamın yer değiştirdiği görülmektedir. 159r'da ocak başında üç kişi, ancak diğer resimlerde ocak başında iki kişi tasvir edilmiştir. Tüm sahnelerin sol köşesinde yer alan figürlerin biri kadın olarak tasvir edilmiştir. Bu, Luka'nın metninde bahsi geçen Petrus'u sorgulayan hizmetçidir (Violette, 1976, s. 378). Ayrıca Fol.159r'de sayfanın ortasında sağ köşede bir kaya üzerinde oturmuş ağlayan Petrus tasviri yer almaktadır (Görsel 3. 198). Bu resim Fol.159r'deki

“Petrus’un İnkarı” sahnesinin devamı olduğu düşünüldüğü için ayrı bir resim olarak alınmamıştır.

Görsel 3. 197. *Grec 74’te Petrus’un inkârı (a; 56r, b; 97v, c; 159r ve d; 204r).*

Görsel 3. 198. *Grec 74’te Petrus’un Ağlaması, fol.159r*

Grec 74 nolu el yazmasında yer alan “Petrus’un İnkarı” konulu bir başka resim (fol.157v) yukarıdaki dört resimden farklı tasarlanmıştır (Görsel 3. 199). Sahnenin solunda Petrus’un ilk inkarı ve sahnenin merkezinde sütunun yanına dayanmış düşünceli Petrus görülmektedir. Bu resim Luka İncili’nde geçen “İsa, “Sana şunu söyleyeyim, Petrus, bu gece horoz ötmeden beni tanıdığını üç kez inkâr edeceksin” dedi.” (Luka 22/34) pasajı ile verilmiştir. Metin “inkarı” önceden bildirmektedir, ancak resim inkarın geçtiği anı yansıtmaktadır. Bazı araştırmacılar metin “inkarı” önceden bildirdiği için sahne adını “Petrus’un İnkarının Önceden Bildirilmesi” olarak tanımlamışlarsa da bu sahne “Petrus’un İnkarı” konulu sahneler içinde ele alınmıştır (Violette, 1976, s. 378).

Görsel 3. 199. *Petrus'un İnkarının Önceden Bildirilmesi, fol. 157v*

Grec 74 nolu el yazmasında "Petrus'un İnkarı" konulu altıncı ve son sahne fol.203v'de bulunmaktadır (Görsel 3.201). Bu sahne, folyonun üzerinde yer alan "İsa'nın Başkâhinin Babası Hanan'ın Huzuruna Çıkması" sahnesinin altında sağ köşede resmedilmiştir. Petrusun ilk inkarı konulu sahne Yuhanna İncili bölümünde yer almaktadır ve Petrus kapıcı kız ile konuşmaktadır. Sahne, "Kapıcı kız Petrus'a, "Sen de bu adamın öğrencilerinden değil misin?" diye sordu" (Yuhanna 18/12-17) metni ile ilişkili olarak folyoda görülmektedir.

Görsel 3. 200. Grec 74, *Petrus'un Kapıcı Kızla Konuşması, fol.203v*

Grec 74 nolu el yazmasının çağdaşı olan Laur. Plut. 6.23'de Matta (fol. 56v), Markos (fol.96r) ve Yuhanna (fol.205v) bölümlerinde yer alan Petrus'un İnkarı" konulu resimlerin Grec 74'e göre metinlere daha sadık kalınarak tasarlandığı söylenebilir. İki el yazmasındaki metinler ve resimlerde yer alan figürler ve kimlikleri Tablo. 3.23'de karşılaştırmalı verilmiştir.

Tablo 3. 23. Grec 74 ve Laur. Plut. 6.23.'teki İkonografik Detayların Karşılaştırılması

Metin	Grec 74	Laur. Plut. 6.23.
Matta 26: 69-75	**Fol. 56r**	**Fol. 56v**
1. Bir Hizmetçi 2. Başka Bir Hizmetçi 3. Orada Duranlar	1. İki Kişi 2. Genç Bir Adam 3. Yaşlı Bir Adam	1. Bir hizmetçi ve iki Adam 2.Genç İki Adam 3. Genç Üç Adam
Markos 14: 66-72	**Fol. 97v**	**Fol. 94r**
1. Bir Hizmetçi 2. Başka Bir Hizmetçi 3. Orada Duranlar	1. İki Kişi 2. Orta Yaşlı Bir Adam 3. Genç Bir Adam	1. Bir Hizmetçi 2. Bir Hizmetçi 3. Genç İki Erkek
Luka 22: 56-62	**Fol. 159r**	
1. Bir Hizmetçi 2. Başka Bir (Adam) 3. Başka Bir (Adam)	1. Üç Kişi 2. Yaşlı Bir Adam 3. Genç Bir Adam	
Yuhanna 18: 25-27	**Fol. 204r**	**Fol. 205v**
1. Kapıcı 2. Grup 3. Büyük Rahibin Hizmetçisi	1. İki Kişi 2. Yaşlı Bir Adam 3. Genç Bir Adam	1. Bir Hizmetçi 2. Bir Hizmetçi ve İki Adam 3. Bir Hizmetçi

Grec 74 nolu el yazmada İsa'nın Passionunun ondördüncü sahnesi "Yahuda'nın Kendini Asması"dır. Siklusta Yahuda'nın kendini asması olayı Petrus'un inkarından sonra yaşanmıştır. Bu olay Yeni Ahit'te sadece iki kez geçmektedir (Matta 27:3-5 ve Elçilerin İşleri 1:18). İki kaynak arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır. İlk olarak, Matta İncili'nde Yahuda'nın pişmanlığı ve intiharı şöyle anlatılır: "*Sonra ona ihanet eden Yahuda, kınandığını görünce pişman oldu ve otuz parça gümüşü başkâhinlere ve ihtiyarlara geri getirdi: 'Günah işledim' dedi, 'masum bir kana ihanet ederek.' Ama dediler ki: 'Ne umurumuzda? Size kalmış.' Daha sonra paraları tapınağa atarak geri çekildi ve kendini asmaya gitti*". Bu anlatıda, Yahuda'nın pişmanlığı ve intiharı açıkça ifade edilir. Diğer yandan, Elçilerin İşleri'nde Yahuda'nın ölümü şu şekilde anlatılır: *"Bu adam, yaptığı kötülüğün karşılığında aldığı ücretle bir tarla satın aldı. Sonra baş aşağı düştü, bedeni yarıldı ve bütün bağırsakları dışarı döküldü."* (Elçilerin İşleri 1, 18). Bu versiyonda Yahuda'nın ölümü detaylarının vurgulandığı düşünülebilir (Lafran, 2019, s. 239). Yahuda'nın intiharının ikonografik kökeni hakkında söylenebilecek çok fazla bilgiye sahip değiliz. Görünen o ki bu konu 4.-6.yüzyıllar arasında gelişen İsa'nın çile siklusu ikonografisi repertuarının genişletilmesi çabalarında dikkate alınmış ve İsa'nın çilesi konuları arasında yerini bulmuştur (Harley, 2020, s. 118). "Yahuda'nın Kendini Asması" konulu en erken örnekler genellikle çarmıha gerilme sahneleri ile birlikte işlenmiştir (Lafran, 2019, s. 240). Hıristiyan el sanatları arasında bilenen en örneklerden birisi Brescia Kutusu'dur. 380'li yıllarda Kuzey İtalya'da üretilmiş olduğu düşünülen kutunun ön panelini sınırlayan sağ köşede "Yahuda'nın Kendini Asması" diğer

sahneden ayrıksı şekilde verilmiştir (Görsel 3.201-b). Bugün British Müzesi'nde sergilenen ve 420-430 yıllarına tarihlenen yine Kuzey İtalya'da üretildiği düşünülen bir başka fildişi kutu üzerinde (Maskell Kutusu) ise "Yahuda'nın Kendini Asması" konusunun çarmıh sahnesi ile beraber verildiği görülmektedir (Görsel 3.201-a) (Harley, 2020, 119).

Görsel 3. 201. *Yahuda'nın Kendini Asması,a. Maskell Kutusu, b. Brescia Kutusu (Harley, 2020, fig.7.1, 7.4)*

"Yahuda'nın Kendini Asması" konulu sahnelerin görüldüğü en erken tarihli el yazmaları Rossano (Görsel 3. 202) ve Rabula İncilleridir (Görsel 3.203-a). İki yazmada da Yahuda, bedenini astığı ip ve ağaç tasvirine odaklanılmaktadır. Rossano İncili'nde de Brescia Kutusu örneğinde olduğu gibi Yahuda diğer sahneden ayrı/yalnız şekilde verilmiştir. Her iki örnekte de Yahuda'nın "yalnız bedenin" diğer sahnelerden ayrı yerleştirilmesi hem Bizans hem ortaçağ resim sanatı bağlamında kasıtlı tasarlanmış olmalı (Harley, 2020, 119).

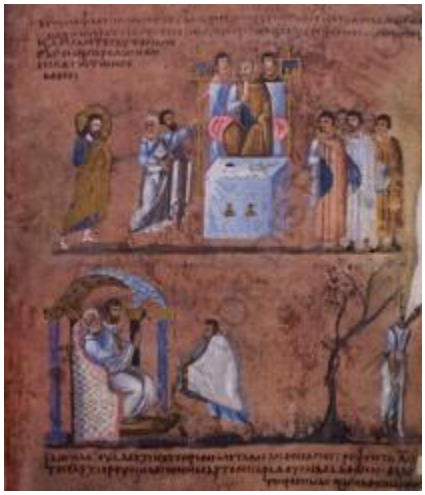

Görsel 3. 202. *Yahuda'nın Kendini Asması, Rossano İncili (fol.8r) (Harley, 2020, fig.7.3)*

"Yahuda'nın Kendini Asması" konulu sahnelerin Orta Bizans Bizans dönemi el yazmalarında yaygınlık kazandığını söyleyebiliriz. 9. yüzyıla tarihlenen Cludov Psalteri'ndeki örnek Rossano ve Rabula'dan (Görsel 203-a) farklı bir ikonografi sergilemesi açısından ilginçtir (Görsel 3.203-b). "Zeytin Dağında Dua" sahnesinin altında verilen resimde Yahuda bir ağacın altında ayaktadır. Yahuda'nın bedenini astığı ip önceki örneklerde olduğu gibi bir ağaca bağlı değildir. Burada ip ağacın üstünde uçan kanatlı bir iblis tarafından tutulmaktadır. Benzer anlatım 10.yüzyla tarihlenen Paris Mezmuru'nda da (Grec 20) yer almaktadır (Görsel 3.203-c). Ancak bu şemanın daha çok Batı ikonografisinde kullanılmış olduğunu söyleyebiliriz.[28]

Görsel 3. 203. *a. Rabula İncili; b. Chuludov Mezmuru; c. Paris Mezmuru Grec 20*

Grec 74 no.lu el yazmasında "Yahuda'nın Kendini Asması" konulu, Matta İncili bölümünde bir sahne bulunmaktadır. Fol.56v'deki resim "İsa'nın Vali Platus'un Önüne Götürülmesi" sahnesinin altında sayfanın sağ köşesinde yer almaktadır[29] (Görsel 3. 204). Buradaki Yahuda figürü Rossano, Rabula İncillerinde olduğu üzere ayakları zemine basmaz ve sallanır durumdadır. Erken döneme tarihlenen iki el yazmasından yani Rossano, Rabula İncillerinden

[28] Buna rağmen benzer sahne, Kapadokya Karşı Kilisesi duvar resimleri arasındaki yargı konulu sahnede karşımıza çıkmaktadır. Burada günahkarların cezalandırıcısı olan iblis bir yaratığın üzerine oturmuş ve sol eliyle Yahuda'nın boynuna bağlı olan ipi çekmektedir (Zarras, 2006, s. 33).

[29] Paris Mezmuru Grec 20 no.lu el yazmasında da Yahuda'nın kendisini asması konusu İsa'nın Zeytin Dağı dua sahnesinin altında resmedilmiştir. Bkz. fol. 23r

farklı olarak Yahuda'nın başı önüne eğik değil de sanki İpin baskısının etkisiyle yukarı doğru trajik bir manzarayla verilmiştir. Bu durum sanatçının Yahuda figürünü daha çok dramatize etmek istediğinde değil de ihaneti ve pişmanlığı hatırlatır şekilde bir görüntü vermek istemiş olabilir.

Görsel 3. 204. *Grec 74 (fol. 56v)*

Kanonik İncillere göre; İsa gece Kayafa tarafından gündüz Vali Pilatus tarafından yargılanmıştır. İsa'nın Passionunda "Petrus'un İnkarı" ve "Yahuda'nın Kendisini Asması" olayları "İsa'nın "Yargılanması" ve "Pilatus'un Ellerini Yıkaması" olayları arasında bir zamanda geçmektedir. Dolayısıyla "Pilatus'un Ellerini Yıkaması" olayı Yahuda'nın Kendisini Asması" sahnesinden sonra değerlendirilmiştir.

Grec 74 nolu el yazmasında "Pilatus'un Ellerini Yıkaması" olayı İsa'nın Passionunda onbeşinci sırada yer almaktadır (Tablo 3. 19). Kaynaklara göre Pilatus, İsa'nın ölüm kararını kendi isteğiyle değil, mahkemeyi izleyen kalabalığın ısrarı üzerine almıştır. Bu karardaki sorumluluğu kabul etmediğini göstermek için ise ellerini yıkamıştır. 1 Hıristiyan tasvir sanatında erken dönemlerden itibaren resmedilen bu sahnenin bilinen ilk örneklerinden biri 359 yılına tarihlenen, Roma Valisi Junius Bassus'un adını taşıyan lahiti üzerinde yer

almaktadır (Görsel 3. 205). (Rupiewicz, 2019, s. 158). İki sütun arasında yer alan sahnenin sağında Pilatus oturmakta ve karşısındaki hizmetçiye ellerini yıkatmaktadır. Hizmetçin sağ elinde ibrik, sol elinde ise kirli suyu toplamak için bir kap bulunmaktadır.

Görsel 3. 205. *Pilatus'un Ellerini Yıkatması, Junius Bassus Lahdi (Rupiewicz, 2019, s. 160)*

"Pilatus'un Ellerini Yıkaması" sahnenin el yazmalarındaki bilinen en erken örneği ise Rabula İncil'dir. Bu resimde, Pilatus tahta ve üzeri kumaş örtülü olduğu anlaşılan bir masanın arkasında, taht üzerinde oturmaktadır. Masasının sağ önünde kısa mavi bir tunik giyen, yalın ayak bir hizmetkar dikkati çekmektedir. Hizmetçi elinde sürahi ve leğen tutmaktadır (Görsel 3.206-a). Grec 74 nolu el yazmasında fol.57v'da "Pilatus'un Ellerini Yıkaması" konulu bir sahne bulunmaktadır (Görsel 3.206-b). Folyonun altında yer alan resmin solunda İsa'nın iki asker tarafından götürülmesi, ortada arkasında dört figür ile Pilatusun önünde duran İsa ve resmin sağında ayakta ve ellerini yıkayan Pilatus yer almaktadır.

Görsel 3. 206. *Pilatus'un Ellerini Yıkatması, sol; Rabula İncili (fol. 12 v) ve sağ; Grec 74 (fol.57v)*

Grec 74 nolu el yazmasında İsa'nın Passionunda onaltıncı sırada "İsa'nın Aşağılanması" olayları yer almaktadır (Tablo 3.18). "İsa'nın Aşağılanması" yargılanmasından hemen sonra gerçekleşmektedir. Grec 74'te Matta ve Markos İncilleri bölümlerinde görülen aşağılama sahnelerinden (fol.55v, 58r, 98v ve 159r) bazıları ilgili metinler ile uyumlu değildir. Örneğin Matta İncilinde (27/27-31) "*[27]Sonra valinin askerleri İsa'yı vali konağına götürüp bütün taburu başına topladılar. [28]O'nu soyup üzerine kırmızı bir kaftan geçirdiler. [29] Dikenlerden bir taç örüp başına koydular, sağ eline de bir kamış tutturdular. Önünde diz çöküp, "Selam, ey Yahudiler'in Kralı!" diyerek O'nunla alay ettiler. [30] Üzerine tükürdüler, kamışı alıp başına vurdular. [31] O'nunla böyle alay ettikten sonra kaftanı üzerinden çıkarıp kendi giysilerini giydirdiler ve çarmıha germeye götürdüler*." geçmektedir. Ancak Grec 74'te fol.58r'de yer alan resimde İsa kırmızı kaftanlı değildir, başında dikenli taç ya da elinde kamış bulunmaz. Sahnenin merkezinde yer alan İsa'nın sağında askerler ve solunda Yahudiler görülmektedir (Görsel 3. 207). Askerlerden öndeki İsa'yı omuzundan tutuyor ya da ittiriyor gibi tasvir edilmiştir. Yahudilerden öndeki de İsa'nın kafasına vuruyor gibi betimlenmiştir. Bu sahnede askerler olduğu ve metin de İsa'nın Aşağılanması konusunu içerdiği için "İsa'nın Askerler Tarafından Aşağılanması" adı ile anılabilir.

Görsel 3. 207. *İsa'nın Askerler Tarafından Aşağılanması, fol.58r*

Matta İncili (26/57-68) bölümünde resmedilmiş fol.55v'de bulunan resim (Görsel 3. 208), metinde geçen "Tanrı'ya küfretti!" dedi. "Artık tanıklara ne ihtiyacımız var? İşte küfürü işittiniz. 66Buna ne diyorsunuz?" "Ölümü hak etti!" diye karşılık verdiler. 67- 68 Bunun üzerine İsa'nın yüzüne tükürüp O'nu yumrukladılar. Bazıları da O'nu tokatlayıp, "Ey Mesih, peygamberliğini göster bakalım, sana vuran kim?" dediler" anlatısı ile uyumlu

betimlenmiştir. Sahnenin sağında İsa Kayafa'nın önündedir, sahnenin solunda ise Yahudiler tarafından sopa/kamış ile aşağılanmaktadır. Grec 74'deki diğer iki sahneden biri de (fol.159r) İsa Kayafa'nın karşısına çıkarıldıktan sonra aşağılanması konuludur. Fol 98v'de ise İsa'nın Pilatus'un karşısına çıkarıldıktan sonra aşağılanması resmedilmiştir.

Görsel 3. 208. *İsa'nın Aşağılanması, fol.55v*

Bizans tasvir sanatında İsa'nın aşağılanması konulu resimlerde genellikle ellerinde müzik aletleri olan figürler ve dansçılara yer verildiği görülmektedir (Zarras, 2010, s. 194). Örneğin Grec 74 nolu el yazmasının çağdaşı Laur. Plut. 6.23'te (fol. 58r ve 160r) örnekte dansçı dikkati çeker (Görsel 3. 209).

Görsel 3. 209. *Laur. Plut. 6.23. (sol; fol. 58r ve sağ;160r)*

Grec 74 nolu el yazmasında "İsa'nın Kırbaçlaması" olayı İsa'nın Passionunda onyedinci sırada yer almaktadır (Tablo 3. 19). Kanonik İncillerden Matta (27: 26), Markos (15:15), Luka (23: 16) ve Yuhanna (19: 1) pasajlarında İsa'nın kırbaçlanması aktarılmaktadır. Bu konu genellikle Batı sanatı örneklerinde görülmektedir (Schiller, 1971, s. 66). Dramatik bir şekilde ele alınan konuyla ilgili tasvirlerin Batı sanatındaki genel şeması şu şekildedir; İsa, ellerinden sütuna bağlanmıştır. Figürün sağında ve solunda onu kırbaçlayan askere yer verilmiştir. Grec 74 nolu el yazmasında "İsa'nın Kırbaçlaması" bir örnek bulunmaktadır (Görsel 3. 210).

205v'de yer alan resimde sahnenin merkezinde İsa dikkati çeker. İsa'nın belindeki peştamal dışında vücudu çıplak verilmiştir. Burada İsa bir sütuna bağlı değildir. İsa'nın sağında ve solunda yer alan ikişer askerden biri İsa'nın kollarını tutarken diğerleri kırbaçlamaktadır.

Görsel 3. 210. *İsa'nın Kırbaçlanması, Grec 74, fol. 205v*

Pilatus'un kararından sonra aşağılanan ve kırbaçlanan İsa, çarmıha gerilmek için Golgota Tepesi'ne götürülmüştür.[30] Bizans tasvir sanatında "Golgota Yolu" sahnesi genellikle iki farklı türde resimlenmiştir. İlk türün üç alt tipi bulunmaktadır. Bunlardan ilkinde, askerlerle birlikte ilerleyen İsa ve haçı taşıyan Kireneli Simon[31] tasvir edilir. İkinci tipte askerler ve İsa, üçüncü tipte ise sadece haçı taşıyan İsa tasviri yer almaktadır. İkinci türdeki sahne ise aslında yolcuğun son aşamasını vurgulamaktadır. Burada haç, hizmetliler tarafında dikilmekte ve bu sırada bir asker İsa'nın bağlı ellerini çekmektedir (Öncelen, 2021, s. 429; Karakaya, 2007, s. 181).

"Golgota Yolu" konulu sahnelerin bilinen en erken örneklerinden biri yaklaşık MS 350 yılına tarihlenen ve Via Ardeatina'da bulunan bir lahit üzerinde yer almaktadır. Sütunlarla ayrılmış bir panelde, sadece Kireneli Simon ve onu takip eden bir asker tasvir edilmiştir. Simon, kısa saçlı ve sakalsız bir şekilde betimlenmiş olup, çarmıhı taşıyarak ilerlerken, arkasında yürüyen asker ise sağ elini Simon'un sol omzuna koymuştur. Sahnenin anıtsal resim sanatındaki en

[30] İsa'nın Golgota'ya gittiği yol teolojide Via Dolorosa olarak geçmektedir. Bu yol, İsa'nın acı çekerek yürüdüğü ve çarmıha gerilmeye götürüldüğü yol olarak bilinir. Latince'de 'Çile Yolu' anlamına gelen bu yol, Kudüs'ün dar sokaklarında yer alır ve bugün Hristiyan ziyaretçiler tarafından kutsal bir rota olarak görülür. Dokuz duraktan oluşan bu yolculuk, İsa'nın acılarını ve çilesini anma ve yaşama fırsatı sunar. Yolun sonundaki Golgota Tepesi ise Hristiyan inancına göre, İsa'nın çarmıha gerildiği yerdir ve bu nedenle önemli bir dini simge olarak kabul edilir. İsa'nın Golgota yolunda yolculuğu bir takım mucizevi olaylara da ev sahipliği yapmıştır. Detaylı bilgi için bız., Öncelen, 2023b, s. 40.

[31] Matta (27:32), Markos (15:21) ve Luka (23:26) İncillerine göre İsa Golgota Tepesi'ne götürülürken çarmıhını Simun adında bir adam taşımaktadır. Bununla beraber Yuhanna İncili'nde (19:17) çarmıhı İsa'nın kendisinin taşıdığı bilgisi yer almaktadır.

erken örneklerinden biri ise Ravenna'daki San Apollinaire Nuovo Kilisesi mozaiklerinde yer almaktadır (Görsel 3. 211). Bu mozaikte İsa'nın sağında bulunan genç bir figür haçı taşımaktadır.

Görsel 3. 211. *İsa Golgota Yolunda, Ravenna San Apollinare Nouva Bazilikası (Kaynak: https://www.flickr.com/photos/paullew/12654062055)*

Grec 74 nolu el yazmasında "Golgota Yolu" konulu iki resim bulunmaktadır (fol.161r, 206r). Bu resimler kendi arasında bir üslup birliğine sahip değildir. Her iki resim de farklı yorumlanmış olup sahneye bir takım ikonografik detaylar eklenmiştir. Örneğin Luka İncili (23:27-31) bölümünde bulunan fol. 161r'de yer alan örnekte sahneye haç dahil edilmemiştir (Görsel 3.213-a). Resmin sağında askerler tarafından Golgota tepesine doğru götürülen İsa tasviri yer almaktadır. İsa'nın elleri önden çapraz şekilde bağlıdır ve ipin ucunu bir asker tutmaktadır. Sahnenin solunda ise İsa'nın arkasında dört kadın tasviri bulunmaktadır. Sahne Luka İncili'nde geçen "*Büyük bir halk topluluğu da İsa'nın ardından gidiyordu. Aralarında İsa için dövünüp ağıt yakan kadınlar vardı*." pasajındaki ağıt yakan kadınlar ile ilişkidir. El yazmasındaki İkinci "Golgota Yolu" konulu sahne fol. 206r'dadır (Görsel 3.213-b). Bu sahnenin merkezinde İsa tek başına patrik haçı taşımaktadır. İsa'nın sağında askerler ve solunda kalabalık grup görülmektedir. İsa'nın üzerinde uzun bir tunik ve boynunda altın haç asılıdır. Sahnenin benzer bir örneği Kapadokya Çarıklı Kilisede yer alır. Fakat bu örnekte İsa'nın boynunda bir ip vardır ve ipin ucu askerlerin elindedir. Grec 74'te ip detayına yer verilmemiş olması İsa'nın özgür bir figür olarak resmedilmek isteğinden kaynaklanmış olabilir.

a

b

Görsel 3. 212. *Golgota Yolu Grec 74, a: 161r ve b; fol.206r*

Grec 74 nolu el yazmasının çağdaşı olan 11.yüzyıla tarihlenen Laur. Plut. 6.23'de de "Golgota Yolu" konulu iki sahne (fol. 161r ve 58r) yer almaktadır (Görsel 3. 213). İki sahnede de patrik haçını farklı tiplerde betimlenmiş olsa da Kireneli Simon taşımaktadır. Fol.161r'de sahnenin en solunda ise iki kadın figürü resmedilmiştir.

Görsel 3. 213. *Laur. Plut. 6.23. (fol. sol; 161r ve sağ; 58r)*

İsa'nın çarmıha gerilmeden önceki son anı resim sanatında "İsa'nın Giysilerinin Paylaşılması" konulu sahne ile temsil edilmektedir. İsa çarmıha gerilmeden önce giysileri çıkarılır ve askerler tarafından paylaşılır. Luka (23:34), Matta (27:33), Markos (15:24) ve Luka (19:24) İncillerinde bu anlatı içinde kutsal başka kişilerin varlığından söz edilmese de özellikle Batı sanatında sahneye Meryem ve Yuhanna'nın da dahil edildiği görülmektedir (Tükel ve Yüzgüller, 2018, 228). Grec 74 nolu el yazmasında "İsa'nın Giysilerinin Paylaşılması" konulu iki resim bulunmaktadır (fol.99r ve 207r) (Görsel 3.214). Fol.99r'deki

sahne, “İsa’nın İki Hırsızla Çarmıha Gerilmesi” tasvirinin altında betimlenmiştir. Üç asker İsa’nın giysisini çekiştirirken görülmektedir. Fol.207r’de ise dört asker vardır. Soldaki asker elinde bir kumaş/giysi parçasıyla, sağdaki üç asker ise elbiseyi çekiştirirken, ancak bir yandan da birbirleriyle konuşurken verilmiştir. Fol.207r’de resim, Yuhanna İncili’nde geçen (19:23-24) *“Askerler İsa’yı çarmıha gerdikten sonra giysilerini alıp her birine birer pay düşecek biçimde dört parçaya böldüler. Mintanını da aldılar. Mintan boydan boya tek parça dikişsiz bir dokumaydı. [24] Birbirlerine, “Bunu yırtmayalım” dediler, “Kime düşecek diye kura çekelim.”* pasajı ile ilişkilidir. Üç askerin elinde henüz paylaşılmamış olan giysi İsa’nın mintanı olmalı.

Görsel 3. 214. *Grec 74, üst:99r; alt: fol.207r*

Grec 74 nolu el yazmasında İsa’nın Passionu konulu sahneler içinde yirminci sırada “Çarmıh” yer almaktadır (Tablo 3. 19). Ortodoks Kilise takvimine göre sekizinci yortu, "Kutsal Cuma" olarak da bilinen İsa'nın Çarmıha Gerilişi olayıdır[32]. İsa'nın Çarmıha Gerilişi, dört Kanonik İncil'de de (Matta 27: 33-56; Markos 15: 22-41; Luka 23: 32-48; Yuhanna 19:

[32] Çarmıha germe, tarih boyunca çeşitli uygarlıklar tarafından kullanılan bir ceza yöntemidir. Fenikeliler, İskitler, Persler, Kartacalılar, Yunanlar ve Romalılar gibi birçok antik toplum, suçluları cezalandırmak için bu yöntemi sıklıkla kullanmıştır. Ancak, M.S. 337 yılında, Büyük Konstantinos'un emriyle, Hristiyanlıkla birlikte Roma İmparatorluğu'nda çarmıha germe uygulaması sona ermiştir. Bu karara rağmen, çarmıha germe cezası nadiren de olsa bazı yerlerde uygulanmaya devam etmiştir. Tarihe geçen son çarmıha germe vakalarından biri, 1127 yılında Fransa'da Dürüst Charles'ın katili Betholde'nin, Kral Louis'in emriyle infaz edilmesidir (Öncelen, 2021, s.433).

18-31) detaylı bir şekilde anlatılmaktadır. Ayrıca Apokrif Nikodemus İncil'inde de (9-12, 16) bu olaya ilişkin farklı detaylara yer verildiği görülmektedir. Bu kaynakların tümü, İsa'nın çarmıha gerilişinin tarihsel ve dini önemini vurgulamak adına, olayın çeşitli yönlerini ele almaktadır. İsa'nın ölüm tarihi konusunda birtakım farklı görüşler mevcuttur. İsa'nın ölüm cezasını M.S 26-36 yılları arasında vali olarak görev yapan Pilatus vermiştir. Ancak, İsa'nın öldüğü tarih konusunda uzmanlar ortak bir görüş etrafında buluşmamıştır. En yaygın ifadeye göre; M.S. 30 ile 33 arası bir zaman dilimi önerilmiştir. Bazı araştırmacılar, Matta İncil'indeki deprem ve yer hareketleri ile ilgili bölümleri dayanarak İsa'nın 14 Nisan 30 veya 14 Nisan 33 tarihlerinde bir Cuma günü çarmıha gerilebileceği öne sürülmüştür (Brown, 1977, s. 1351-1376). Teolojide İsa'nın çarmıha gerildiği yer Golgota Tepesi'dir. Bu tepe Kanonik İncillerin tümünde geçmektedir. Golgota Tepesi, yaygın inanca göre Adem'in kafatasının bulunduğu yer olarak kabul edilmektedir (Çoşkuner, 2009, s. 89).

"Çarmıh" tasvirlerinde ana figür genellikle sahnenin merkezindeki çarmıhta gösterilen İsa'dır. İsa'nın sağında ve solunda iki hırsız yer alır. İsa'nın gerildiği çarmıhın dibinde ya da solunda ve sağında annesi Meryem, Klopas'ın karısı Meryem, Mecdelli Meryem ve İncil yazarı Yuhanna da yer alır. Bu temel figürlerin yanında sahnede İsa'nın kıyafetleri için kura çeken askerler, İsa'ya sirkeli (ekşi şarap) süngeri uzatan Stephaton ve böğrüne mızrağı saplayan Longinus da görülmektedir. Çarmıhın dibinde Adem'in kafatasını simgeleyen kurukafa tasviri de sahnedeki diğer detaylardan biridir. Kaynağını Kanonik İnciller ve Apokrift kaynaklardan alan "Çarmıh" sahnesi ikonografisi, yazarların farklı teolojik vurguları ve ressamlar/sanatçıların farklı yaklaşımlarıyla şekillenmiştir. Dolayısıyla her "Çarmıh" sahnesinde yukarıda verilen detaylar yer almayabilir.

Grec 74 no.lu el yazmasında dokuz kez resmedilmiş olan "Çarmıh" sahneleri de (fol.58v, 59r, 59v, 99r, 99v, 161r, 206v, 207v) farklı ikonografik detaylar içermektedir. El yazmadaki dört resimde (58v, 99r, 161r ve 206v) İsa'nın hırsızlarla birlikte çarmıha geriliği sahneler yer almaktadır. (Görsel 3. 215). Resimlerin tümü birbirine benzer olup aynı şema üzerinden tasarlanmıştır. Sahnelerde İsa'nın, iki hırsız arasında çarmıha gerildiği görülmektedir. İsa ve hırsızlar uzun-ince verilmiştir. Figürlerin tümü kısa ve şeffaf perizonion giyimlidir. İsa, kızıl saçlı ve haleli olup halsiz bir görünüme sahiptir. Figür, başını sağa doğru eğmiştir. İsa'nın gerili olduğu çarmıhın iki yanında çeşitli sayılarda askerler verilmiştir. Fol.206v'de sekiz,

fol.58v'de altı, 99r ve 161r'de beşer asker resmedilmiştir. Figürlerden önde olanları ellerindeki mızrakları İsa'nın bedenine doğru uzatmıştır. İsa'nın vücudundan su ve kan fışkırdığı görülmektedir. Bu detay Bizans resim sanatına 10. yüzyıl itibariyle girmiştir. fol.206v'daki resimde İsa'nın gerili olduğu çarmıhın dikey ucunun iki yanında melek tasviri yer almaktadır. Çarmıh sahnelerine meleklerin dahil edilmesi de Orta Bizans dönemiyle başlamıştır.

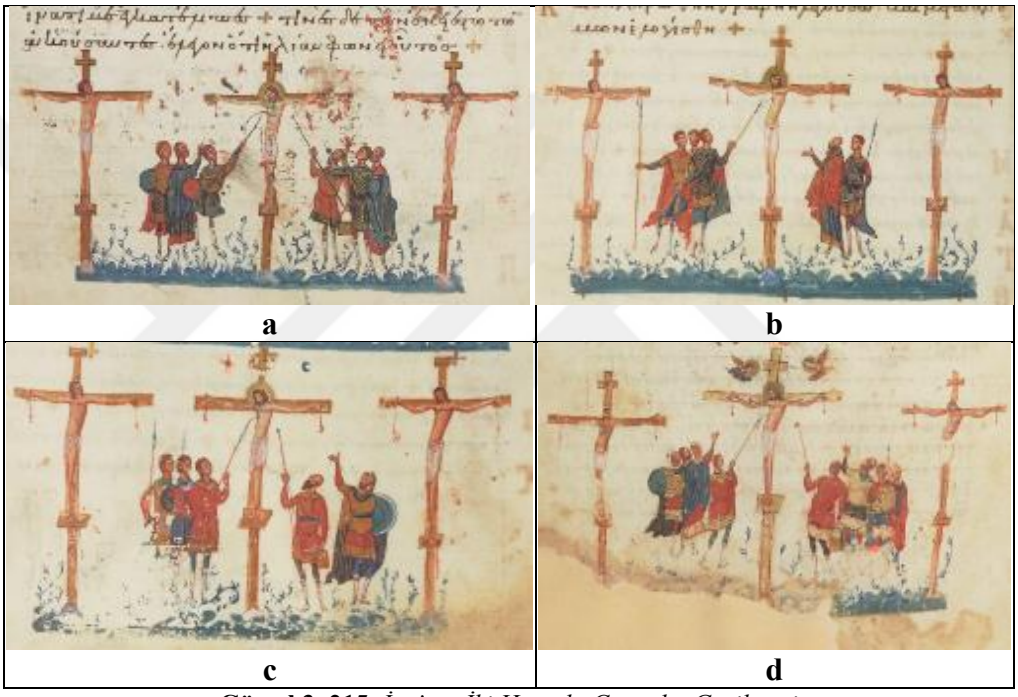

Görsel 3. 215. *İsa'nın İki Hırsızla Çarmıha Gerilmesi*
(a; fol.58v, b; 99r, c; 161r ve d; 206v)

İsa ile iki hırsızın çarmıha gerilmesi olayı dört Kanonik İncil'de (Matta, Markos, Luka ve Yuhanna) ve Nikodemus İncili'nde anlatılan bir hikayedir. Ancak, bu İnciller arasında bazı farklılıklar vardır. Örneğin, Matta ve Markos'ta, çarmıha gerilen hırsızlardan kısaca bahsedilirken, Luka'da daha ayrıntılı olarak açıklamıştır. Hatta bu figürlerinden "*İyi Hırsız*" ve "*Kötü Hırsız*" şeklinde bahsetmiştir. Ayrıca, Luka[33] bölümündeki pasajda "İyi Hırsız"

[33] *"Asılmış olan suçlulardan biri ona: Sen Mesih değil misin? Kendini ve bizi kurtar, diye sövüyordu. Fakat öteki cevap verdi, ve onu azarlıyıp dedi: Sen aynı hüküm altında olduğun halde, Allah"ta korkmuyor musun? Gerçi biz hak üzre, çünkü yaptıklarımıza layık cezayı çekiyoruz, fakat o yolsuz hiçbir şey yapmadı. Ve: Ey İsa, sen melekutunda geldiğin zaman, beni an, dedi. İsa da ona: Doğrusu sana derim: Bugün sen benimle beraber cennette olacaksın, dedi."* (Luka 23: 39-42)

cennetle müjdelenmiştir. Nikodemus İncil'inde[34] Hırsızların isimleri Dysmas ve Gestas olarak tanımlanmıştır. Bizans sanatında çarmıh sahnelerine hırsızların dahil edildiği en erken örneklerinden biri Rabula İncili'dir. Bu resim aynı zamanda çarmıh sahnesinin en detaylı tasvirleri arasında yer almaktadır (Görsel 3. 216).

Görsel 3. 216. *Rabula İncili, Çarmıh Sahnesi, fol.13r*

Çarmıh sahnesinde yer alan tanımlanabilir diğer iki figür de askerler Longinos ve Esopos'dur. Longinos (mızrak saplayan) sadece Yuhanna İncilinde, sünger taşıyıcı Esopos ise Matta, Markos ve Yuhanna İncilinde geçmektedir. Grec 74 nolu el yazmasında fol.58v, 161r ve 206v'da Longinos ve Esopos tasvirlerine yer verilmiştir (Görsel 3. 215). Longinos sahnenin solunda Esopos ise sağında yer almaktadır. Figürlerin tümü kısa tunik giyimli olup genç ve sakalsız resmedilmiştir. Eposos elindeki süngerli mızrağı İsa'nın yaralı bedenine doğru uzatmaktadır. Figür, sol elinde içi sirke dolu bir kova tutmaktadır. Bizans sanatında bu iki figürün erken dönemlerden itibaren çarmıh sahnelerinde sıklıkla dahil edildiğini söylenebilir. Örneğin 6.yy el yazması Rabula İncili (fol. 13r) (Görsel 3.212) ya da 9.yüzyıla tarihlenen Khludov Psalteri'nde (fol. 45v, 67r ve 72v) benzer sahneler takip edilebilir. Ayrıca Khludov Psalteri'nde folyonun sağında olduğu üzere sadece İsa, Longinos ve Esopos'un birlikte tasvir edildiği örnekler de bulunmaktadır (Görsel 3. 217).

[34] *"Ve bundan sonra bahçedeki haça gerildi: ve onunla birlikte kötülük eden kimselerden Dysmas ve Gestas da çarmıha gerildiler"* (Nikodemus İncili 9: 5).

Görsel 3. 217. ***Çarmıhta İsa, ChludovPsalter (fol. 45v)***

Grec 74 nolu el yazmasında fol. 59v, 99v, 207v'de görülen toplam dört çarmıh sahnesinde (Görsel 3.214) yukarıda olduğu gibi iki hırsız yer almamaktadır. Sahnenin odağı Çarmıhta İsa tasviridir. Ancak fol.59v, 99v ve 207v'de Çarmıhta İsa tasvirinin sağında (resmin solunda) sahneye dahil edilmiş kadınlar dikkat çekmektedir (Görsel 3. 218).

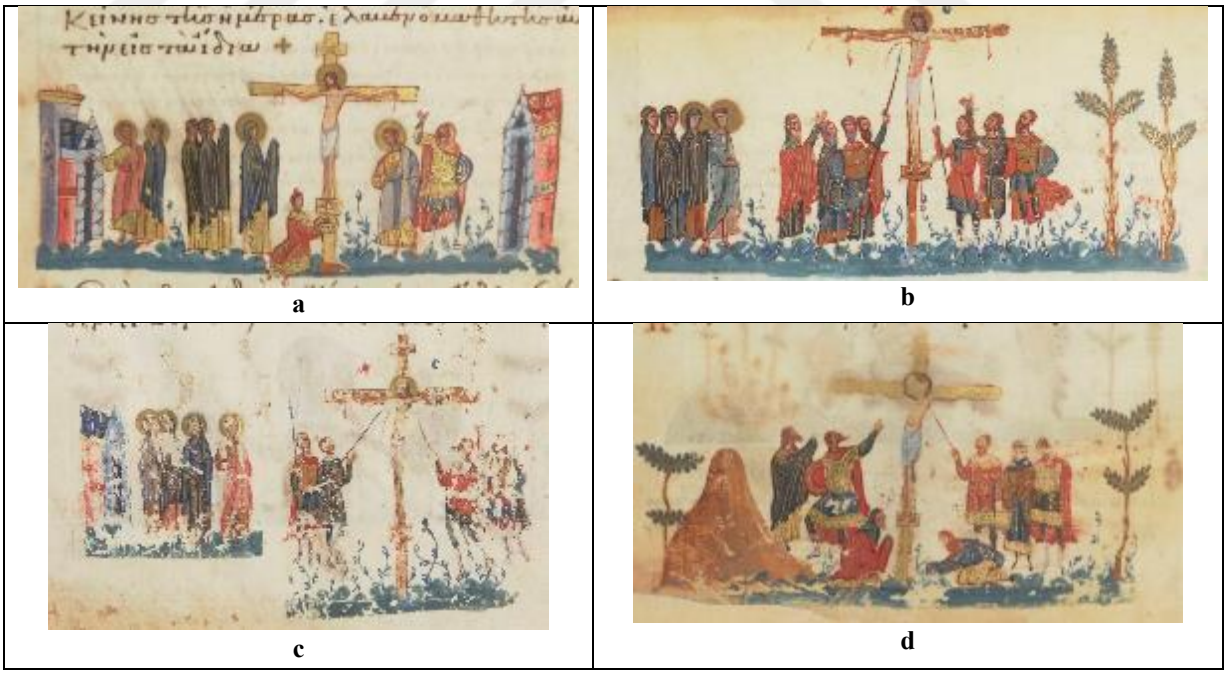

Görsel 3. 218. Çarmıh, Grec 74, a.fol.207v (1), b.59v, c.99v, d.207v(2)

Çarmıhta İsa sahnelerinde genellikle sahnenin solunda askerlerin arkasında Meryem ve İncilci Yahya ya da üç Meryem ve İncilci Yahya tasvirleri yer almaktadır. Bu kadınlara ilişkin bilgiler Yuhanna'da (19: 25), (Matta 27: 56) ve (Markos 15: 40) İncillerinde kimlikleri hakkında detaylar verilmiş olsa da sayıları ve kimlikleri karışabilmektedir.

Örneğin Matta İncilinde bu kadınlar Mecdelli Meryem, Yakup ile Yusuf'un annesi Meryem ve Zebedi oğullarının annesi Meryem'dir. Kanonik İncillerde üç ya da dört kadının adını geçmektedir. Bunlar İsa'nın annesi Meryem, Klopas'ın karısı Meryem, Mecdelli Meryem, Zebedi oğullarının annesi Meryem'dir. Grec 74 nolu el yazmasında fol.59v'de sahnenin solunda önde Yahya ve arkasında üç Meryem resmedilmiştir. Kadınlar koyu renkli khition üzerine maphorion giyinmiştir. Bunlardan sadece İsa'nın annesi Meryem hale ile vurgulanmıştır. Fol 207v'de de çarmıhın sağında görülen üç kadından öndeki de halelidir ve İsa'nın annesi Meryem olmalıdır. 99v no.lu folyoda yer alan iki sahneden solda olanı üzerinde Yahya ve üç Meryem tasviri görülmektedir. Burada üç Meryem de halelidir. Dolayısıyla hangisi İsa'nın annesi Meryem ayırt etmek güçtür. 207v (1)'da yer alan sahnede İsa'nın ayaklarının altında elindeki kâse ile resmedilmiş figür dikkat çekicidir. Bu kişi Aramatyalı Yusuf'tur ve kaynaklara göre İsa'nın kanını Son Akşam Yemeği'nde kullanılan bir kapta toplamıştır (Öncelen, 2021, s. 428). Çarmıh sahnelerinde Aramatyalı Yusuf'un kutsal kâse ile resmedilmesi detayı Bizans sanatında yaygın değildir. Bu konu daha çok Batı Sanatı örneklerinde görülmektedir (Görsel 3. 219).

Görsel 3. 219. Aratmalı Yusuf Detay, Grec 74 (sol; 59r ve 207v)

Grec 74'te (fol. 59r) yer alan bir çarmıh sahnesi Bizans döneminin klasik şemalarından oldukça farklıdır (Görsel 3. 220). Sahnenin sağında ve solunda mezarlarından yükselen dörder figür görülmektedir. Figürlerin tümü ellerini havaya kaldırmış kıyam etmektedir. Haçın yatay kolları hizasında birer melek ile taşınan/eşlik edilen solda Yusuf sağda Meryem tasviri görülmektedir. Yine çarmıhın dibinde elinde kase ile Yusuf yer almaktadır. Bu sahne İsa'nın ruhunu teslim ettiği an olarak kabul edilebilir. İsa'nın çarmıhta ruhunu teslim etmesi konusu Matta (27/50-60)[35] bölümünde geçmektedir. İsa'nın ölmesi anında birtakım doğaüstü olaylar gerçekleşir. Bunlar; tapınaktaki perdenin yırtılması, yerin sarsılması, kayaların yarılması ve mezarların açılarak ölülerin dirilmesidir. Bizans dönemine tarihlenen çarmıh sahnelerine mezarların yükselen (Kıyam edenler) ölülerin dahil edilmesi yaygın bir olgu değildir (Çoşkuner, 2009, s. 165). Bu örnekler daha çok Bizans sonrası ve Batı sanatı örneklerinde karşımıza çıkar. Ancak 11.yüzyıla ait Grec 74 nolu el yazmasının bu resmi bir önbelirim olarak kabul edilebilir.

[35] [50]İsa, yüksek sesle bir kez daha bağırdı ve ruhunu teslim etti. [51]O anda tapınaktaki perde yukarıdan aşağıya yırtılarak ikiye bölündü. Yer sarsıldı, kayalar yarıldı. [52]Mezarlar açıldı, ölmüş olan birçok kutsal kişinin cesetleri dirildi. [53]Bunlar mezarlarından çıkıp İsa'nın dirilişinden sonra kutsal kente girdiler ve birçok kimseye göründüler. [54]İsa'yı bekleyen yüzbaşı ve beraberindeki askerler, depremi ve öbür olayları görünce dehşete kapıldılar, "Bu gerçekten Tanrı'nın Oğlu'ydu!" dediler. [55]Orada, olup bitenleri uzaktan izleyen birçok kadın vardı. Bunlar, Celile'den İsa'nın ardından gelip O'na hizmet etmişlerdi. [56]Aralarında Mecdelli Meryem, Yakup ile Yusuf'un annesi Meryem ve Zebedi oğullarının annesi de vardı.

Görsel 3. 220. *İsa'nın ölümü, Grec 74 (fol. 59r)*

İsa'nın çarmıh sahnesini "Aratmalı Yusuf'un İsa'nın Cansız Bedenini İstemesi" konusu takip etmektedir. Grec 74 nolu el yazmasında yine İsa'nın Passionu içinde değerlendirilen bir resim bulunmaktadır (Görsel 3. 221). Fol.208r'de yer alan resmin konusu Yuhanna (19: 38) İncili'nde geçmektedir. Metine göre Aramatyalı Yusuf, İsa'nın cesedini kaldırmak için Pilatus'tan dilekte bulunur, Pilatus bunu onaylar ve Yusuf da İsa'nın cesedini kaldırır. Ünik olan bu sahnenin tasvirinde Yusuf Pilatus'un önünde dilekte bulunurken betimlenmiştir. Yusuf'un arkasında askerler ve askerlerin arkasında sahnenin solunda insan topluluğu görülmektedir. Burada ilginç olan Yusuf'un İsa gibi tasvir edilmiş olmasıdır.

Görsel 3. 221. Aratmalı Yusuf'un İsa'nın Cansız Bedenini İstemesi, Grec 74 (fol. 208r)

İsa'nın Passionunda son iki konu "İsa'nın Çarmıhtan İndirilmesi" ve "İsa'nın Gömülmesi"dir. İncil metinlerinde bu konudan kısaca bahsedilmesine rağmen Bizans resim sanatına çok tercih edilen sahneler arasında yer almaktadır. İsa'nın çarmıhtan indirilmesi sahnelerinin şekillenmesinin 9. ve 10. yüzyıllara dayandığını söylemek yanlış olmaz. Örneğin en erken örneklerinden biri 9.yüzyıla tarihlenen Paris Gregory Homiliyesi'nde görülmektedir. Burada İncilci Yahya ve Meryem İsa'nın indirilişini üzüntüyle izlerken verilmiştir (Schiller, 1971, s. 165).

Grec 74 no.lu el yazmasında konuyla ilgili üç resim bulunmaktadır. Resimlerde İsa'nın çarmıhtan indirilmesi ve İsa'nın gömülmesi konusu birlikte aynı sahnede resmedilmiştir (fol.59v, 100r ve 208v) (Görsel 3. 222). Sahnenin solunda İsa'nın Çarmıhtan İndirilmesi ve sahnenin sağında İsa'nın Gömülmesi konuları yer almaktadır.

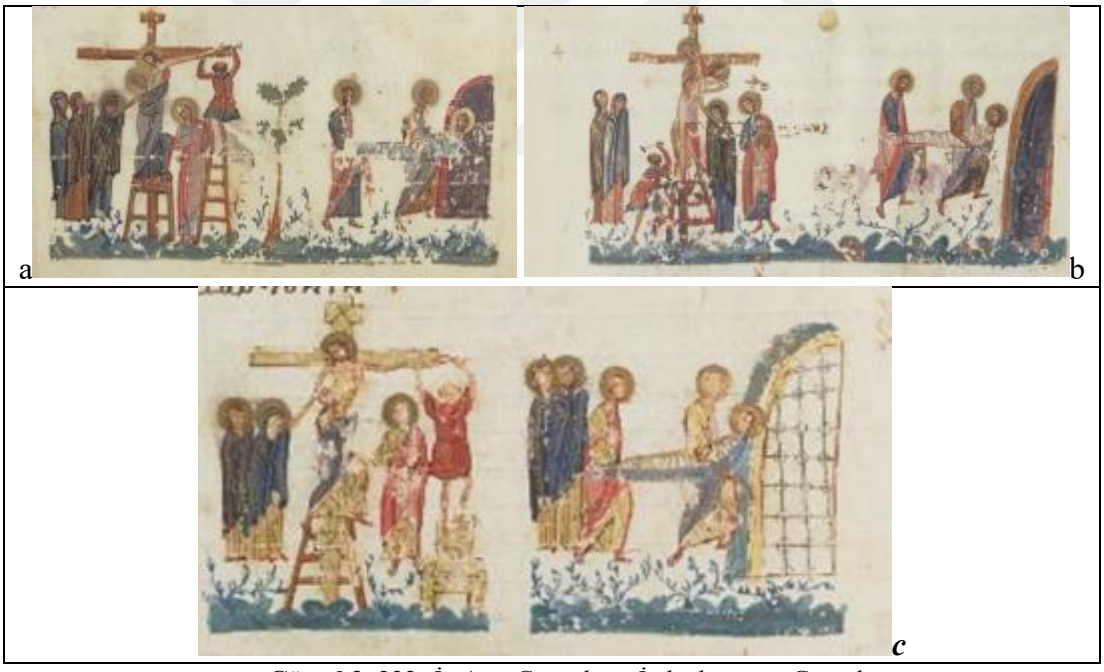

Görsel 3. 222. *İsa'nın Çarmıhtan İndirilmesi ve Gömülmesi, Grec 74 a.fol.59v, b. Fol.100r, c.fol.208v*

"İsa'nın Çarmıhtan İndirilmesi" sahnelerinde ana karakterler Meryem, İsa'yı çarmıhtan indiren Arimatealı Yusuf ve İsa'nın ayaklarındaki ve ellerindeki çivileri söken Nikodemus, İncil Yazarı Yuhanna, üç Meryem'dir. Haçın İndirilmesi sahneleri için iki farklı ikonografik tip kullanılmıştır. Grec 74 no.lu el yazmasında yer alan üç resimde de Meryem İsa'nın

kolundan tutarak yanağına doğru yaklaştırırken tasvir edilmiştir. Bu sahnelerin ikisinde Meryem çarmıhın sağında (208v,59v) diğerinde ise çarmıhın solunda (100r) resmedilmiştir.

"İsa'nın Çarmıhtan İndirilmesi" sahnelerinde, çivileri söken figür Nikodemus olarak tanımlanmaktadır (Donehoo, 1903, s. 366). Bazı duvar resimlerinde de Nikodemus adının, çivi çıkaran figürün yanına yazıldığı görülmektedir[36]. Ayrıca Fournalı Dionysios'un yazdığı Bizans Resim Kılavuzu da açıkça çivileri çıkaran kişinin Nikodemus olduğunu vurgulamaktadır. Ancak, çiviyi çıkaran adamın genellikle resmedildiği şekil, kimliğini Nikodemus olarak belirtmekten çok gizlemeye yönelik olması önemli bir ayrıntıdır. Sahnelerde, tüm kutsal kişiler uzun tunikli ve haleli olduğu görülürken bu figür kısa tunik giyer çıplak bacakları ve ayakları vardır. Ayrıca bu figür, diğer kutsal kişilere göre ufak tefektir. El yazmalarında "Nikodemus" adının hiçbir zaman yazılı olmadığı ve duvar resimlerin de de bu isme çok az rastlanması düşünüldüğünde, söz konusunun figürün kimliği de tartışmaya açık hale gelmektedir. Araştırmacı Mahr, bu figürün demirci ustası çingene olabileceğini öne sürmektedir. Çünkü İsa'nın çarmıha gerilmesi için çingeneler çivi gibi objelerin teminini yapmıştır (Mahr, 1943, s. 19).

Grec 74'teki (59v, 100r ve 208v) resimlerde görülen çiviyi söken figürün Nikodemus olmadığını önerebiliriz (Görsel 3. 223). Fol. 208v'deki sahnenin sağında İsa'nın bedeni Nikodemus ve Yusuf tarafından mezara taşımaktadır. Her iki figür de khiton üzerine himation giyinmiş olup halelidir (Görsel 3. 223). Resmin soluna baktığımızda ise iki basamaklı bir merdivene çıkararak elindeki pense ile İsa'nın çivilerini söken kısa boylu, kısa tunikli bu erkek figürü Nikodemus figürü ile bağdaşmamaktadır. Yani bu figür Mahr'ın belirttiği çingene figürü olabilir. Aynı durum el yazmasındaki 59v ve 100r'daki örnekler içinde geçerlidir.

[36] Gülşehir Karşı Kilisesi'ndeki sahnede Nikodemus olarak belirten yazıt vardır.

Görsel 3. 223. *İsa Çarmıhtan İndirilirken Çivileri Söken Figür Detayı (Grec 74 sol; 59v, orta; 100r ve sağ; 208v)*

İsa'nın Passionunda son sahne "İsa'nın Gömülmesi"dir. Sahnenin ana karakterleri İsa'nın cansız bedeni, Arimatealı Yusuf ve Nikodemus'dur. Ancak sahnedye katılan İsa'nın cansız bedeni taşıyan ve mezara yerleştiren başka figürler de görülebilmektedir. Bu sahnelerde her zaman İsa'nın yüzü açıktır ve halelidir. Sahnenin sağında İsa'nın gömüleceği kaya mezar tasviri yer almaktadır. Batı sanatında bu mezar genellikle lahittir.

Grec 74 nolu el yazmasında "İsa'nın Çarmıhtan İndirilmesi" sahnelerin sağ tarafında "İsa'nın Gömülmesi" resmedilmiştir (59v, 100r ve 208v) (Görsel 3.224-a). Fol.59v ve 100r'deki sahne İsa'nın cansız bedenini taşıyan Arimatealı Yusuf ve Nikodemus ile sınırlandırılmıştır. Fol.208v'de ise sahneye iki kadın eklenmiştir. Markos İncili'nde (15/47) geçen "*Mecdelli Meryem ile Yose'nin annesi Meryem, İsa'nın nereye konulduğunu gördüler.*" Pasajı dikkate alırsak bu iki kadın figürü Mecdelli Meryem ile Yose'nin annesi Meryem olmalıdır. Athos cod. 587 (fol. 16r) el yazmasında da sahneye iki kadının dahil edildiği görülmektedir (Masuda, 1990, s. 64). Bunlar Mecdelli Meryem ile Yose'nin annesi Meryem'dir. Figürler, sahnenin sağında kaya yapısının arkasında yarım boy verilmiştir. Benzer kompozisyon Laur. Plut. 6.23.'te de görülmektedir (Görsel 3. 224-b).

Görsel 3. 224. *Sol; Athos cod. 587 (fol. 16r) ve Sağ; Laur. Plut. 6.23 (69r) (Masuda, 1990)*

3.3.7. İsa'nın Dirilişi Sonrası Siklusu

Grec 74 nolu el yazmasında İsa'nın Diriliş Sonrası siklusunda, on beş sahnenin resimlendiği tespit edilmiştir (Tablo 3. 24). Bu sahnelerin büyük bölümünü Bizans tasvir sanatında ve Batı sanatı örneklerinde karşılık bulmamaktadır. Hatta Anastasis, Göğe Yükseliş, Şüpheci Thomas konuları dışında diğer sahnelerin Bizans sanatında çok da yaygın olmadığı söylenebilir. Bu doktora tez çalışmasında İsa'nın Diriliş Sonrası döngüsü olayları "Anastasis" sahnesi ile başlatılmıştır. "Anastasis" resim sanatındaki karşılığını ikonaklasma akımı sonrası 9.yüzyılda bulmuştur. Olasılıkla bu duruma dönemin sanatçıları ve hamilerinin "Diriliş" sonrası sahnelerin çağrıştırdıkları mesajdan tatmin olmayıp, İsa'nın dirilişini tasvir edecek bir sahne arayışındaki çabaları neden olmuştur (Konis, 2008). "Anastasis" İsa'nın tam olarak diriliş anı değildir ve dirilişin de yerini almaz. Ancak dirilişin ortaya çıkacağının habercisi olarak yorumlandığı için İsa'nın Diriliş Sonrası döngüsünün birinci olayı olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla Grec 74 nolu yazmada İsa'nın Diriliş Sonrası döngüsü "Anastasis" ile başlar ve "Göğe Yükseliş" ile son bulur. İki olay arasındaki eylemler Kanonik ve Apokrift İncillerdeki kronoloji dikkate alınarak sıralanmış ve değerlendirilmiştir.

Grec 74 nolu el yazmada bazı sahneler birden fazla resmedildiği için İsa'nın Diriliş Sonrası siklusunda toplam 25 resim bulunmaktadır.

Tablo 3. 24. Grec 74'te resmedilen İsa'nın Dirilişi Sonrası Siklusu Konu Dağlımı

Sıra No	Konu	Kaynak	Fol.	Resim Sayısı
1	Anastasis	Nikodemus İncili	60r, 100v ve 208v	3
2	Boş Mezar Başında Kadınlar	Matta (28: 1-9) Markos (16: 1-9) Luka (24: 1-12) Yuhanna (20: 1-18).	60v, 100v, 208v ve 209r	3
3	Chairete	Matta 28: 8-10	61r	1
4	Askerlerin Mezarı Kontrol etmesi ve Nöbetçilerin Getirdiği Haber	Matta 28: 8-10	60r-61r	2
5	Noli me Tangere	Markos 16/9-1 ve Yuhanna 20: 17	101r ve 209v	2
6	Onbirler İsa'nın Mezarı Başında	Luka 24: 9-12	162r ve 209r	2
7	İsa'nın Onbirler'e Görünmesi	Matta 28/16-20 ve Luka 24/36-49	61v ve 163r	2
8	Emmaus Yolunda	Luka 24:13-24	162v	1
9	Şüpheci Thomas'dan Önce Havarilerle İlk Buluşma	Yuhanna 20:19-23	210r	1
10	Şüpheci Thomas	Yuhanna 20: 24-29	210v	1
11	Tiberias Gölü'nde Görünümü	Yuhanna 21: 16-25	211r ve 211v	2
12	Mucizevi Balık Avı	Yuhanna 21: 6-11	211v	2
13	İsa'nın Taberiye Gölünde Öğrencileriyle Öğle Yemeği Yemesi	Yuhanna 21: 12-14	212r	1
14	Beni bunlardan daha çok seviyor musun?	Yuhanna 21: 15-23	213r	1
15	Göğe Yükseliş (Ascension)	Markos 16/19	101v	1
Toplam				25

İsa'nın Diriliş döngüsü olaylarında ilk eylem olarak kabul edilen "Anastasis" Grekçe kökenli bir sözcük olup "diriliş" demektir (Mavroska, 2009: 12). Hıristiyan inancında İsa'nın mezara konuluşu ile diriliş arasındaki üç gün içinde İsa, Adem'in yaradılışından itibaren vaftiz olmayan ruhları kurtarmak için arafa inmiştir. Kanonik İncillerde yer almayan ancak Apokrif

Nikodemus İncili'nde dataylarına değinilen olay, bir yandan İsa'nın ölümünü tasvir ederken bir yandan da Mesih'in ölüme karşı kazandığı zafere ve ilahi doğasını gönderme yapmaktadır. Anastasis sahnesi 8. yüzyıldan itibaren anıtsal duvar resim sanatında, ikonalarda ve diğer küçük el sanatlarında görülmeye başlamış olsa da İkonografi ve kompozisyon düzeni 9.yüzyıl ve sonrasında gelişmiştir. "Anastasis" sahnesinin genel şemasında merkezinde egemen figür olarak İsa bir elinde haç tutarken diğer elini Ademe uzatmış/tutarken betimlenmiştir. Adem'in arkasında da Havva tasviri görülmektedir. Karanlık bir ortam olarak vurgulanan cehennemde elleri ve ayakları zincirli şeytan tasviri de yer almaktadır. Zaman içerisinde sahneye Adem'in yanında başlarında taçları ve imparator giysileri içindeki iki kral peygamber; Davut ve Süleyman, Vaftizci Yahya ve Habil gibi figürler de dahil edilmiştir.

Grec 74 nolu el yazmasında "Anastasis" konulu üç sahne bulunmaktadır (fol.60r, 100v ve 208v). Yazmada "Anastasis" sahneleri Yuhanna (19:37-42), Markos (15:46-74) ve Markos (27/66) metinlerinin geçtiği bölümlerde yer almaktadır. Ancak metinlerde "Anastasis" olayı ile ilgili herhangi bir pasaj geçmez. Sahnelerde İsa'nın sağında ve solunda yer alan figürlerin sayısında değişiklik olsa da üçünde de İsa, cehennemi simgeleyen karanlık bir yükselti üzerinde yer almaktadır (Görsel 3. 225). Karanlık yükseltinin altında da cehennemin kırılmış kapıları görülmektedir. İsa sağ elini sahnenin sağında tasvir edilmiş Ademe uzatmış, tutup cehennemden çıkarırken tasvir edilmiştir. Adem'in hemen arkasında da Havva bulunmaktadır.

Fol.60r'deki sahne Pilatus'un askerlerini İsa'nın mezarını mühürletmek için gönderdiği anlatıdan sonra gelir. Fol.100v'de ise "Anastasis" sahnesi "Kadınlar Boş Mezarda" olayından önce resmedilmiştir. Fol.208v'de ise "Anastasis" bir arada resmedilmiş İsa'nın Çarmıhtan İndirilmesi, İsa'nın Gömülmesi, Kadınlar Boş Mezarda sahnelerin sonra dördüncü resim olarak tasvir edilmiştir. Fol.60r ve fol.208v'de İsa'nın sol elinde patrik haçı vardır. Fol.208v'de İsa, dönemin anıtsal duvar resimlerini barındıran Daphni Manastırı Kilisei ve Nea Moni Kilisesi örneklerinde olduğu üzere ışın hüzmesi ile ayrıca vurgulanmıştır.

Görsel 3. 225. *Anastasis, Grec 74 (a; fol. 60r, b;100v ve c; 208v)*

İsa'nın Dirilişi'ni simgeleyen ikinci sahne, "Boş Mezar Başında Kadınlar (Mür Taşıyan Kadınlar)" dır. İsa'nın gömülüşünün ardından, üçüncü günün sabahında mezarı ziyaret eden Bir grup kadından Kanonik İncillerin tümünde bahsedilmektedir[37]. Sahnenin ikonografisinde kadın sayısında değişiklikler görülmektedir. Bu durum hem Kanonik hem Apokrift kaynaklardaki farklı anlatılardan kaynaklanmaktadır. Matta'da iki, Markos'ta üç ve Luka'da ise birden fazla kadından ve Yuhanna İncil'inde sadece Mecdelli Meryem'den söz edilmektedir (Tablo 3. 25).

Tablo 3. 25. Boş Mezar Başındaki Adı Geçen Kadınların Kanonik İncil'e Göre Sınıflandırılması

Matta	Markos	Luka	Yuhanna
Mecideli Meryem ve Öbür Meryem	Mecideli Meryem, Yakup Annesi Meryem ve Salome	Mecideli Meryem, Yohanna, Yakup Annesi Meryem ve Öbür Meryem	Mecideli Meryem

Genel sahne ikonografisinde İsa'nın mezarı başına gelen kadınlar, kadınları karşılayan melek, İsa'nın mezarı ve nöbetçi askerler yer almaktadır. Sahnenin bilinen en erken tasvirleri

[37] Matta (28: 1-9) Markos (16: 1-9) Luka (24: 1-12) Yuhanna (20: 1-18).

3.yüzyıla tarihlenen Duro Europos Vaftizhanesi[38] (Görsel 3. 226) ve 3.-4.yüzyıla tarihlenen İskenderiye'deki Karnenes Katakombu duvar resimlerinde, 6.yüzyıla tarihlenen Aziz Apolloniare Nuova Kilisesi mozaiklerinde ve Monza ampullalarında görülmektedir (Antonakos, 2009, s.123).

Görsel 3. 226. *Dura-Europos Boş Mezar Başında Kadınlar*
(Kaynak: https://l24.im/2vkeH)

Grec 74 nolu el yazmasında "Boş Mezar Başında Kadınlar" konulu üç sahne yer almaktadır (fol.60v, 100v, 208v) Sahnelerin bağlı olduğu metinler Matta ve Markos İncilleridir. Bu metinlerde de iki ya da üç kadından söz edilmektedir. Ancak Grec74 nolu el yazmasında fol.60v ve 100v'deki sahnelerde dört kadın dikkati çekmektedir (Görsel 3. 227). Burada sanatçı sahneye İsa'nın annesi Meryem'i de dahil etmek istemiş olmalı. Sahnedeki kadın sayısı Kapadokya Tokalı kilise ile paralellik taşımaktadır.

Görsel 3. 227. *Boş Mezar Başında Kadınlar,*

[38] Duro Europos Vaftizhanesideki sahne tartışmalıdır. Bazı araştırmalara göre bu sahne on kız benzetmesi olarak yorumlanmıştır. (Bkz. Peppard, 2012, s.558).

Grec 74, üst; fol. 60v, alt; 100v

Grec 74 nolu el yazmasında fol.208v'da yer alan diğer "Boş Mezar Başında Kadınlar" sahnesinde farklı olarak sahneye üç askerin dahil edildiği görülmektedir (Görsel 3. 228). Yuhanna ve Nikodemus İncili bölümünde bulunan Fol.208v'de İsa'nın Çarmıhtan İndirilmesi, İsa'nın Gömülmesi, "Boş Mezar Başında Kadınlar ve "Anastasis" sahnelerini içiren dört resim bulunmaktadır. Yuhanna bölümünde mezarda sadace Mecdelli Meryem olduğu bilgisi geçmektedir. Ancak Grec 74 nolu yazmada Yuhanna bölümünde resmedilmiş bu sahnede iki kadın olması detayı dikkat çekicidir. Sanatçının iki kadın tasvirine yer vermesinin nedeni diğer kaynakların ve resimlerin etkisinde kaldığını göstermektedir.

Görsel 3. 228. *Kadınlar Boş Mezarda, Grec 74, fol.208v*

İsa'nın Diriliş Sonrası Siklusu'nda yer alan üçüncü sahne "Chairete"dir. Chairete kelimesi Yunancada selam anlamına gelmektedir (Demir, 2021b, s. 150). İlgili sahne kaynağını Matta 28: 8-10 pasajlarından almaktadır[39]. Metne göre boş mezardan korku ve sevinç içinde ayrılan kadınlara yolda İsa görünür. Kadınlar İsa'nın ayakların kapanır ve İsa onlara "Selam" der. Kutsal metinde kadınların İsa'nın ayaklarına kapanmış oldukları bilgisi yer alsa da Bizans resim sanatında "Chairete" sahnesinin üç farklı şekilde resimlendiği görülmektedir. Birincisi İsa ve göründüğü kadınların ayakta ve yan yana olduğu; ikincisi sahnenin merkezinde İsa ve iki yanında kadınlar; üçüncüsü ise İsa'nın ayakta olduğu ve kadınların da onun ayaklarına

[39] [8]Kadınlar korku ve büyük sevinç içinde hemen mezardan uzaklaştılar; koşarak İsa'nın öğrencilerine haber vermeye gittiler. [9]İsa ansızın karşılarına çıktı, "Selam!" dedi. Yaklaşıp İsa'nın ayaklarına sarılarak O'na tapındılar. [10]O zaman İsa, "Korkmayın!" dedi. "Gidip kardeşlerime haber verin, Celile'ye gitsinler, beni orada görecekler."

kapandığı sahnelerdir (Öncelen, 2024, s. 305). “Chairete” konulu sahnenin bilinen en erken örnekleri arasında Roma Santa Sabina Kilisesi (5. Yüzyıl) ahşap kapı kanadındaki tasvir yer almaktadır. Burada kadınlar ayaktadır. “Chairete” konulu sahnenin el yazmalarında görülen en erken örneği ise Rabbula İncil’indedir (6. yüzyıl). Rabula İncili fol.13r’de yer alan resmin sol tarafında “Kadınlar Boş Mezarda” tasviri, resmin sağında ise “Chairete” sahnesi görülmektedir (Görsel 3. 229). Burada İsa ayakta ve sol elinde rulo tutan İsa sağ eli ile takdis işareti yaparak ayaklarına kapanmış kadınları selamlamaktadır. 9.yüzyıla tarihlenen Athos Pantokrator 61 ve BnF Ms.gr.510 resimli el yazmalarında da Chairete sahneleri görülür. Pantokrator 61’de kadınlar yine İsa’nın ayaklarına kapanmış şekilde tasvir edilmiştir.

Görsel 3. 229. *Rabbula İncili (fol. 13r)*

Grec 74 nolu el yazmasında “Chairete” bir resimde yer almaktadır (Fol.61r) (Görsel 3.230). Matta (28/8-15) İncili bölümünde resmedilmiş sahnede merkezdeki İsa’nın önünde yere kapanmış bir kadın ve eğilmek üzere olan bir başka kadın, bu iki kadının arkasında iki kadın daha tasvir edilmiştir. Sahne el yazmada fol.100v’de görülen “Boş Mezar Başında Kadınlar” sahnesini hatırlatmaktadır.

Görsel 3. 230. *Chairete, Grec 74, fol.61r*

Grec 74 nolu el yazmasında İsa'nın Dirilişi döngüsünde yer alan dördüncü sahne "Nöbetçilerin Getirdiği Haber" olarak tanımlanmaktadır. Fol.61r'de ressam Matta (28:8-15) İncili'nde geçen *"O zaman İsa, "Korkmayın!" dedi. "Gidip kardeşlerime haber verin, Celile'ye gitsinler, beni orada görecekler." [11]Kadınlar daha yoldayken nöbetçi askerlerden bazıları kente giderek olup bitenleri başkâhinlere bildirdiler. [12-13]Başkâhinler ileri gelenlerle birlikte toplanıp birbirlerine danıştıktan sonra askerlere yüklü para vererek dediler ki, "Siz şöyle diyeceksiniz: 'Öğrencileri geceleyin geldi, biz uyurken O'nun cesedini çalıp götürdüler."*pasajındaki anlatıyı resmetmiştir. Sahnede askerler başkahinden parayı alırken betimlenmiştir.

Grec 74 nolu el yazmasında İsa'nın Dirilişi döngüsünde beşinci sahne olarak yer alan "Noli me Tangere" (Dokunma Bana), İsa'nın dirilişi sonrasında Mecideli Meryem'e görünmesini anlatmaktadır. Bu konu Yuhanna (20: 17) İncili'nde "*İsa, "Bana dokunma!" dedi. "Çünkü daha Baba'nın yanına çıkmadım. Kardeşlerime git ve onlara söyle, benim Babam'ın ve sizin Babanız'ın, benim Tanrım'ın ve sizin Tanrınız'ın yanına çıkıyorum."* cümlelerinde geçmektedir. Bizans dönemin de bu sahneyle ilgili çok az örnek bilinmektedir. Sahnenin genel kompozisyonu merkezinde İsa ve İsa'nın önünde diz çökmüş Mecdelli Meryem şeklindedir. Ancak Batı sanatı örneklerinde Yuhanna anlatısı ve Kanonik İncillerde geçen "Mezar Başında Üç Meryem" konusunun aynı sahnede bir araya getirildiği örneklere de rastlanmaktadır (Tükel ve Yüzgüller, 2018, 234). Grec 74'te (209v) sahne genel ikonografiye uyumludur sadece Mecideli Meryem ve İsa resmedilmiştir. Resmin sağında boş mezar başında Mecdelli Meryem, solunda ise "Noli me Tangere" yer almaktadır (Görsel 3. 231).

Görsel 3. 231. *Noli me Tangere, Grec 74 fol.209v*

İsa'nın Diriliş Sonrası siklusunda altıncı sırada "Onbirler İsa'nın Mezarı Başında" sahnesi yer almaktadır. Grec 74 nolu el yazmasında fol.162r'de bir sahne ile temsil edilen konunun Bizans sanatında bilinen bir başka örneği tespit edilememiştir. Sahne Luka (24: 9-12) İncilinde geçen "*[9]Mezardan dönüp bütün bunları Onbirler'e ve ötekilerin hepsine bildirdiler. [10] Bunları elçilere anlatanlar, Mecdelli Meryem, Yohanna, Yakup'un annesi Meryem ve bunlarla birlikte bulunan öbür kadınlardı. [11] Ne var ki, bu sözler elçilere saçma geldi ve kadınlara inanmadılar. [12] Yine de, Petrus kalkıp mezara koştu. Eğilip içeri baktığında keten bezlerden başka bir şey görmedi. Olay karşısında şaşkına dönmüş bir halde oradan uzaklaştı."* pasajıyla uyumlu olarak resmedilmiştir (Görsel 3. 232). Sahnenin sağında İsa'nın boş mezarı vardır. Mezarı başında Petrus dikkati çeker. Petrus, kabrin içine bakarak diğer havarilere boş olduğunu söylemektedir. Resmin en sağında yer alan iki kadın da metinde geçen Mecdelli Meryem, Yohanna ve Yakup'un annesi Meryem olmalıdır.

Görsel 3. 232. *Onbirler İsa'nın Mezarı Başında, Grec 162r*

Grec 74 nolu el yazmasında İsa'nın Diriliş Sonrası siklusunda yedinci sırada "İsa'nın Onbirlere Görünmesi" olayı değerlendirilmiştir. Grec 74 nolu yazmada söz konusu anlatı Matta ve Luka İncilleri bölümünde geçmektedir. Ancak bu sahne olayın geçtiği zaman/an açısından Kanonik İncillerde farklı verilmiştir. Matta ve Morkos İncillerinde "İsa'nın Onbirlere Görünmesi", "Kadınlar Boş Mezarda" anlatısından hemen sonra; Yuhanna İncili'ne göre "Noli me Tangere"den sonra; Luka İncili'ne göre ise "Emmaus Yolunda İki Öğrenci" konulu anlatıdan hemen sonra gerçekleşmektedir.

Grec 74 nolu el yazmasında "İsa'nın Onbirlere Görünmesi" olayı 61v ve 163r folyolarında yer almaktadır. Matta İncili Fol.61v'deki olay Chairete olayından sonra; Luka İncili bölümünde Fol.163r'de ise "Emmaus Yolunda İki Öğrenci" anlatısından sonra verilmiştir. Kanonik İncillerde ortak olan, Boş Mezar ve Noli me Tangere olayları sonrası Meryemlerin

havarilere "*İsa ölümden dirildi. Sizden önce Celile'ye gidiyor, kendisini orada göreceksiniz*." anlatısı ile ilişkili olarak havarilerin Celile'ye gitmesi, ancak İsa'yı gördüklerinde bazılarının kuşku içinde olmasıdır. Luka metninde de bu kuşkudan söz ediliyor olması nedeniyle "İsa'nın Onbirlere Görünmesi" olayı "Onbirler İsa'nın Mezarı Başında" sahnesinden sonra değerlendirilmiştir.

"Onbirler İsa'nın Mezarı Başında" anlatısından sonra İsa, iki öğrencisi ile karşılaşır ve bir yola çıkar. "Emmaus Yolunda" ya da "Emmaus'da Akşam Yemeği" olarak da adlandırılmış olay Luka[40] bölümünde geçmektedir. İsa'nın mezarından dirilmesi ve Mür Taşıyan Kadınlar'a görünmesinin olduğu gün, Klopas ve ismi bilinmeyen bir diğer öğrenci, Kudüs'ten Emmaus'a giden yolda aralarında olup bitenleri konuşuyorlardı. Tam bu sırada, İsa ansızın yanlarına gelir ve onlarla yürümeye başlar. İki öğrenci, yanlarındaki kişinin kim olduğunu anlayamayarak, bu kişiyle İsa'nın diriliş olayını tartışmaya başlarlar. Akşam üzeri Emmaus'a ulaştıklarında, İsa devam etmek ister, ancak öğrenciler, onu kendileriyle kalmaya ikna ederler. Akşam yemeğinde İsa ekmekleri böldüğünde, öğrencilerin gözleri açılır ve İsa'yı tanırlar, ancak aynı anda İsa gözden kaybolur.[41] İki öğrenci hemen Kudüs'e döner ve yaşananları Onbirler ve diğer kişilere anlatırlar (Demir, 2021a, s. 127). Grec74 nolu el yazmasında fol.162v'de yer alan resimde (Görsel 3.233-a) İsa ve iki havarisi Emmaus'a doğru yürürken tasvir edilmiştir. Erken Hıristiyan ve Bizans döneminde çok rastlanmayan bu sahnenin bir benzeri Grec 74 nolu yazmanın çağdaşı Laur.VI23, fol.164r'de görülmektedir (Görsel 3.233-b). Luka'da (24:15) geçen "*Bütün bu olup bitenleri kendi aralarında konuşuyorlardı. Bunları konuşup tartışırlarken İsa yanlarına geldi ve onlarla*

[40] 13 Aynı gün öğrencilerden ikisi, Yeruşalim'den altmış ok atımı uzaklıkta bulunan ve Emmaus denilen bir köye gitmekteydiler. 14 Bütün bu olup bitenleri kendi aralarında konuşuyorlardı. 15 Bunları konuşup tartışırlarken İsa yanlarına geldi ve onlarla birlikte yürümeye başladı. 16 Ama onların gözleri O'nu tanıma gücünden yoksun bırakılmıştı. 17 İsa, "Yolda birbirinizle ne tartışıp duruyorsunuz?" dedi. Üzgün bir halde, oldukları yerde durdular. 18 Bunlardan adı Kleopas olan O'na, "Yeruşalim'de bulunup da bu günlerde orada olup bitenleri bilmeyen tek yabancı sen misin?" diye karşılık verdi. 19 İsa onlara, "Hangi olup bitenleri?" dedi. O'na, "Nasıralı İsa'yla ilgili olayları" dediler. "O adam, Tanrı'nın ve bütün halkın önünde gerek söz, gerek eylemde güçlü bir peygamberdi. 20-23 Başkâhinlerle yöneticilerimiz O'nu, ölüm cezasına çarptırmak için valiye teslim ederek çarmıha gerdirdiler; oysa biz O'nun, İsrail'i kurtaracak kişi olduğunu ummuştuk. Dahası var, bu olaylar olalı üç gün oldu ve aramızdan bazı kadınlar bizi şaşkına çevirdiler. Bu sabah erkenden mezara gittiklerinde, O'nun cesedini bulamamışlar. Sonra geldiler, bir görümde, İsa'nın yaşamakta olduğunu bildiren melekler gördüklerini söylediler. 24 Bizimle birlikte olanlardan bazıları mezara gitmiş ve durumu, tam kadınların anlatmış olduğu gibi bulmuşlar. Ama O'nu görmemişler."

[41] Detaylı bilgi için bkz., Demir, 2021, 123-149.

birlikte yürümeye başladı". anlatısıyla uyumlu olarak her iki yazmada da üç kişi arasındaki diyaloğun tasvir edilmeye çalışıldığı görülmektedir.

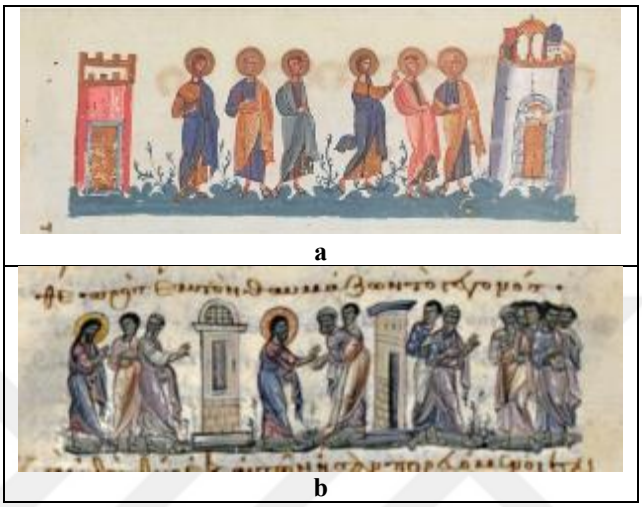

a

b

Görsel 3. 233. *Emmaus yolunda,*
a. Grec 74 fol. 162v, b.Laur.VI 23, fol. 164r

İsa'nın Diriliş Sonrası siklusunda dokuzuncu sırada "Şüpheci Thomas'dan Önce Havarilerle İlk Buluşma" sahnesi yer almaktadır. Hikâye Yuhanna (20:19-23) İncili'nde geçmektedir. İsa'nın havarileri Yahudi yetkililerin korkusundan kapalı kapılar ardında toplanmışken, İsa dirildiği günün akşamı onlara görünür ve yaralarını gösterir. Ancak havarilerinden Thomas orada değildir. Dolayısıyla sahnenin adı "Şüpheci Thomas'dan Önce Havarilerle İlk Buluşma" olarak tanımlanmıştır. Grec 74 nolu yazmada fol.210r'de görülen resmin merkezinde bir kapı içinde İsa ve iki yanında beşer havarisi tasvir edilmiştir.

İsa'nın Diriliş Sonrası siklusunda onuncu sırada "Şüpheci Thomas" anlatısı bulunmaktadır. Yuhanna bölümünde geçen[42] "Şüpheci Thomas" hikayesinde havari Thomas'ın İsa'nın dirilişine inanmadığı ve kendi gözüyle görmek istediği anlatılmaktadır. "Şüpheci Thomas"

[42] [25] Bu nedenle, öbür öğrenciler ona, "Rab'bi gördük" dediler. Tomas, "O'nun ellerinde çivilerin izlerini görmedikçe, çivilerin deldiği yerlere de parmağımla değmedikçe ve elimi böğrüne koymadıkça inanmam" dedi. [26] Aradan sekiz gün geçti. İsa'nın öğrencileri yine iç odadaydılar. Tomas da onlarla birlikteydi. Kapılar kapalıyken İsa geldi. Ortada durup onlara, "Üzerinize esenlik olsun"dedi. [27] Ardından Tomas'a, "Parmağını buraya getir ve ellerime bak"dedi. "Elini de uzat ve böğrüme koy. İmansızlığa kapılma, imanlı ol." [28] Tomas O'na, "Rabbim ve Tanrım!" diye yanıt verdi. [29] İsa, "Beni gördüğün için mi iman ettin?"dedi. "Görmeden iman edenlere ne mutlu!" [30] İsa öğrencilerinin yanında daha birçok belirti gösterdi. Onlar bu kitapta yazılı değildir. [31] Ama İsa'nın Tanrı'nın Oğlu Mesih olduğuna iman edesiniz ve iman edip O'nun adıyla yaşama sahip olasınız diye bunlar yazılmıştır.

anlatısında genel şema; İsa'nın bir kapının önünde/içinde resmedilmesi ve Thomas'a mızrağın neden olduğu yara izini göstermek için sol elini kullanarak cübbesini kaldırıp sağ göğsünü açmasıdır. Thomas ise sağ/sol elini İsa'nın böğrüne doğru kaldırmış eylemindedir. Sahnenin her iki yanında sayıları değişse de İsa ve Thomas arasında gerçekleşen olaya şahitlik eden havariler yer almaktadır. Burada, Romalı yüzbaşı tarafından saplanılan mızraktan kaynaklanan yara izi (Yuhanna 19:33) ve çarmıha gerilmenin neden olduğu el ve ayak yaralarını gösterilerek İsa'nın yeniden dirilişi kanıtlanmak istenmiştir. Sahneyle ilgili en erken örnekler 4. ve 5. yüzyıllara tarihlenen lahit parçalarında görülmektedir (Horn, 2019, 169, 172). Anıtsal resim sanatındaki en erken örneklerinden biri ise 6. yüzyıla tarihlenen Ravenna Aziz Apollinare Nuova Kilisesi mozaiklerinde yer alır (Görsel 3. 234).

Görsel 3. 234. *Revanna Aziz Sant'Apollinare Nuovo, Şüpheci Thomas (kaynak: https://l24.im/pwA9t)*

Grec 74 nolu el yazmasında fol. 210v'de yer alan resimde, İsa sahnenin merkezindeki yuvarlak kemerli bir kapı içinde tasvir edilmiştir (Görsel 3. 235). Sağ elini takdis işareti yapar şekilde kaldırmış, sol eli ile de yarasını göstermek için cübbesini açarken verilmiştir. İsa'nın sağ tarafında görülen Thomas ise Yuhanna (20:25-31) İncili'nde geçen *"Tomas, "O'nun ellerinde çivilerin izlerini görmedikçe, çivilerin deldiği yerlere de parmağımla değmedikçe ve elimi böğrüne koymadıkça inanmam" dedi.*" İle uyumlu olarak sol elini İsa'nın böğrüne uzatırken tasvir edilmiştir. 10-13. yüzyıl aralığına tarihlenen Bizans dönemi el yazmalarında "Şüpheci Thomas" anlatısının diğer diriliş hikayelerinden farklı olarak daha sıklıkla resmedildiği söyleyebiliriz. Örneğin Trabzon İncili (10. yüzyıl), Laur. Plut. 6.23. fol. 210v (11. yüzyıl), Paris Grec 543 fol. 51r (12. Yüzyıl), Sinai Gr. 339 fol. 42v (12. yüzyıl), Gelati İncili (13. yüzyıl), Karahissar İncili fol. 210v (13. yüzyıl) ve Cod. 25 fol. 323 (13. yüzyıl) gbi el yazmalarını örnek olarak verebiliriz (Lazarev, 1978, s. 100). Ayrıca Anadolu'da

Kapadokya'da yer alan yine 10.-13. yüzyıl tarih aralığındaki kaya kiliseleri duvar resimlerinde de takip edilmektedir. Çavuşin Vaftizci Yahya, Soğanlı Ballik (10. yüzyıl) ve Karaca Kiliseleri (13. yüzyıl) (Uyar, 2011, s. 166; Uyar, 1998, s. 112) örnekler içinde yer almaktadır.

Görsel 3. 235. *Şüpheci Thomas, Paris Grec 74 fol. 210v*

Grec 74 nolu el yazmasında İsa'nın Diriliş Sonrası siklusunda onbirinci ve onikinci sırasında yer alan "Tiberias Gölü'nde Görünümü" ve "Mucizevi Balık Avı" sahneleri tek folyoda resimlenmiştir. Yuhanna İncili (21:6-11) bölümünde fol.211v'de yer alan resim (Görsel 3. 236) metinle[43] uyumlu olarak betimlenmiştir. Folyonun üzerindeki resimde "Tiberias Gölü'nde Görünümü" sahnesinde; İsa'nın gölün üzerinde havarilerine doğru yürümesi, havarilerine teknenin sağ tarafına balık ağlarını atmaları gerektiği yönündeki uyarısı, Petrus'un üzerindekileri çıkarıp göle atlaması detayları yer almaktadır. Folyonun altında

---

43 *1-2Bundan sonra İsa Taberiye Gölü'nün kenarında öğrencilerine yine göründü. Bu da şöyle oldu: Simun Petrus, "İkiz[a]" diye anılan Tomas, Celile'nin Kana Köyü'nden Natanel, Zebedi'nin oğulları ve İsa'nın öğrencilerinden iki kişi daha birlikte bulunuyorlardı. 3 Simun Petrus ötekilere, "Ben balık tutmaya gidiyorum" dedi. Onlar, "Biz de seninle geliyoruz" dediler. Dışarı çıkıp tekneye bindiler. Ama o gece bir şey tutamadılar. 4Sabah olurken İsa kıyıda duruyordu. Ne var ki öğrenciler, O'nun İsa olduğunu anlamadılar. 5İsa, "Çocuklar, balığınız yok mu?" diye sordu. "Yok" dediler. 6 İsa, "Ağı teknenin sağ yanına atın, tutarsınız" dedi. Bunun üzerine ağı attılar. O kadar çok balık tuttular ki, artık ağı çekemez olmuşlardı. 7İsa'nın sevdiği öğrenci, Petrus'a, "Bu Rab'dir!" dedi. Simun Petrus O'nun Rab olduğunu işitince üzerinden çıkarmış olduğu üstlüğü giyip göle atladı. 8Öbür öğrenciler balık dolu ağı çekerek tekneyle geldiler. Çünkü karadan ancak iki yüz arşın[b] kadar uzaktaydılar. 9Karaya çıkınca orada yanan bir kömür ateşi, ateşin üzerinde balık ve ekmek gördüler. 10İsa onlara, "Şimdi tuttuğunuz balıklardan getirin" dedi. 11Simun Petrus tekneye atladı ve tam yüz elli üç iri balıkla yüklü ağı karaya çekti. Bu kadar çok balık olduğu halde ağ yırtılmamıştı. 12İsa onlara, "Gelin, yemek yiyin" dedi. Öğrencilerden hiçbiri O'na, "Sen kimsin?" diye sormaya cesaret edemedi. Çünkü O'nun Rab olduğunu biliyorlardı. 13İsa gidip ekmeği aldı, onlara verdi. Aynı şekilde balıkları da verdi. 14İşte bu, İsa'nın ölümden dirildikten sonra öğrencilere üçüncü görünüşüydü.*

“Mucizevi Balık Avı” sahnesinde ise Petrus’un tekneğe atlayıp balık yüklü ağını karaya çekmesi tasvir edilmiştir.

Görsel 3. 236. *Tiberias Gölü'nde Görünümü ve Mucizevi Balık Avı, Grec 74, fol.211v*

“Tiberias Gölü'nde Görünümü” ve “Mucizevi Balık Avı” sahneleri el yazmalarında Laur. Plut. 6.2 (fol. 211r); Parma cod. 5 (fol. 89v)’de ve anıtsal duvar resim sanatından da ise Monreale Katedrali ve Patmos'taki St. John Theologian Manastırı'nda görülmektedir (Millet, 1916, s. 571-573). Balıkların karaya indirilmesi olayı Hıristiyan teolojisinde İsa’nın İkinci mucizevi balık avı ve dirilişten sonraki tek mucizesi olarak yorumlanmaktadır.

“Tiberias Gölü'nde Görünümü” ve “Mucizevi Balık Avı” olayları sonrası yine Yuhanna İncili’ne (21:12-14) göre İsa, öğrencilerini yemeğe davet eder. “İsa’nın Taberiye Gölünde Öğrencileriyle Öğle Yemeği Yemesi” konulu sahne Bizans resim sanatında çok karşılık bulmamış bir anlatıdır. Metinde İsa’nın İsa öğrencilerine balık ve ekmek dağıttığı geçmektedir. Sahnenin bilinen örnekleri arasında Kosova Prizren’de bulunan ve 10.yüzyıla tarihlenen Bogoroditsa Levişka Kilisesi ve Rusya'nın Pskov kentindeki 12.yüzyıla tarihlenen Pskov'daki Spas Mirozski Manastırı Kilisesi duvar resimleri vardır (Ζάρρας, 2006, s. 176). Bu resimlerde İsa karşısında ayakta duran havarilerine ekmek ve balık vermektedir. Resimler tıpkı, ekmek ve balıkların çoğaltılmasındaki İsa’nın havarilere ekmekleri dağıtmasını anımsatmaktadır (Görsel 3. 237).

Görsel 3. 237. *Pskov'daki Spas Mirozski Manastırı ve Bogoroditsa Levişka Kilisesi (Ζάρρας, 2006, s. 368)*

Grec 74'teki (fol. 212r) örnek ise bilinenlerden farklı tasarlanmıştır (Görsel 3. 238). Resmin solunda İsa'nın havarilerini yemeğe davet etmesi, sağında ise dikdörtgen formlu bir masa etrafında "Son Akşam Yemeği" sahnesi gibi yemek yemesi tasvir edilmiştir.

Görsel 3. 238. *İsa'nın Taberiye Gölünde Öğrencileriyle Öğle Yemeği Yemesi, Grec 74 (fol. 212r)*

Yuhanna'nın Taberiye Gölü'nde İsa'nın görünümü hakkındaki anlatısı, İsa'nın havarisi Petrus ile olan diyaloğu ile sona erer. Bu diyaloğun ilk bölümünde (21, 15-19), İsa Petrus'a üç kez *"Yuhanna oğlu Simun, beni bunlardan daha çok seviyor musun?* diye sorar. Petrus İsa'ya olan inancını ve sevgisini itiraf eder. Petrus'un bu itirafı, özellikle İsa'nın tutuklandığı gece onu üç kez inkar etmesi ile karşılaştırıldığında önem kazanmaktadır. İkinci bölümde, Petrus'un İsa'ya Yahuda'nın hayatında ne olacağını sorar (21, 20-25). İsa'nın Taberiye Gölü'ndeki bu son sahnesi Bizans dönemi resim sanatı örneklerinde görülmemektedir. Fol.213r'de 12 havari bir düzlemde verilmiş, sahnenin en sağında tasvir edilen Petrus başını geriye çevirmiş diğer havarilere bakarken/onlardan ayrılırken tasvir edilmiştir.

Grec 74 nolu el yazmasında İsa'nın Diriliş Sonrası siklusunda yer alan son sahne "Göğe Yükseliş"tir (Ascension). Olay İsa'nın dirilişinin ardından kırk gün sonra gerçekleşmiştir (Carr-Gomm, 1995, s. 172). İsa'nın havarilerine son görünüşü olan Kudüs'ün dışında gerçekleşmiştir. "Göğe Yükseliş" ile ilgili anlatı Kanonik kitaplardan Markos (16: 19) ve Luka (24: 50) pasajlarında geçmektedir. Sahnenin genel ikonografik şemasında resmin merkezinde yer İsa genellikle mandorla ile çevrelenmiş, bir elinde rulo tutarken, diğer eliyle ise takdis işareti yaparken tasvir edilmiştir. Sahnede yeryüzü olarak tanımlanan zeminde Meryem, melek ve havarilere yer verilmiştir. Meryem'in iki melek ve havariler arasında yer alması, 9. ve 10. yüzyıllarda Bizans resim sanatında yaygın olarak kullanılan bir özelliktir. Meryem'in yanında bulunan iki meleğin, Resullerin İşleri'nde (1: 1-11) bahsedilen beyaz elbiseli iki kişi olduğu düşünülebilir. Havariler arasındaki ağaçlar ise muhtemelen yeryüzünün sembolüdür (Schmid, 1968, s. 273). "Göğe Yükseliş" tasvirlerinin el yazmaları arasında görülen ilk görülen örneklerinden biri 536 tarihli Rabulla İncili'dir (fol.13v) (Görsel 3.239). Rabula İncili'ndeki sahne 6. yüzyıla tarihlenen Monza ve Bobbio ampullarındaki tasvirleri hatırlatmaktadır. Mandorla ile çevrelenmiş İsa bir tahtta oturmaktadır, dört melek tarafından taşınan İsa elinde kapalı bir rulo tutmaktadır. (Dewald, 1915, s. 282).

Görsel 3. 239. *İsa'nın Göğe Yükselişi, Rabula İncili (fol. 13v)*

Grec 74 nolu el yazmada fol.101v'de yer alan "Göğe Yükseliş" sahnesi el yazmadaki tek resimdir (Görsel 3. 240). Sayfanın ortasında yer alan resimde mandorla içindeki İsa'nın iki melekle göğe taşınması olayı sayfanın sağında yukarıda verilmiştir. Aşağıda sahnenin

solunda kırma çatılı bir yapı önünde resmin sağına doğru sıralanmış on havari, resmin sağında ise iki ağaç arasında verilmiş Meryem ve Meryem'in sağında bir havari tasvir edilmiştir. Genel "Göğe Yükseliş" şemasına uygun olmayan bu resim Tsuji'ye göre sorunludur ve İsa'nın mandorla içindeki tasvirinin sahneye sonradan eklenmiş olabileceğini öne sürmektedir (Tsuji, 1967, s. 57). El yazmasındaki İkinci göğe yükseliş tasvirinin bağlı olduğu düşünülen fol. 164r'daki resimin, eserin Slav kopyası yapıldığı sırasında kaybolmuş olduğu bilgisine sahibiz (Rhoby, 2018, s. 124). 164r no.lu folyoda eksik metin tamamlanırken resimler ihmal edilmiş ve yenisi yerine konulmamıştır. Fakat Slav kopyasında da aynı durum devam etmektedir.

Görsel 3. 240. *Göğe Yükseliş, Grec 74 (fol. 101)*

3.3.8. Diğer Sahneler

Tablo 3.24'te yer alan ilk beş konu, Grec. 74 nolu el yazması içinde "diğer sahneler" başlığı altında değerlendirilmiştir. Sanatçı tasvirleri konusu daha önceki bölümlerde detaylı bir şekilde incelendiği için bu bölümde tekrar ele alınmamıştır.

Tablo 3. 26. Grec 74'teki Diğer Sahne Grupları

Yahya'nın Hayatı	30
Eski Ahit Kökenli	3
Sonun Belirtileri	4
İncil Bölümü	4
Son Yargı	2
Sanatçı Tasviri	3
Hiçbir Gruba Dahil edilemeyen	11
Toplam	**55**

Ayrıca, hiçbir gruba dahil edilmeyen sahnelerin ise, benzer örneklerinin bulunamaması nedeniyle değerlendirme dışı bırakılmıştır. Bu sahneler şunlardır:,

Tablo 3. 27. Hiçbir Gruba Dahil Edilmeyen Sahneler

Konu	Kaynak	Fol. No.
Yunanlıların İsa'yı Görmek İstemesi	Yuhanna 12/20-28	fol. 194r
İsa'nın Annesinin Övülmesi	Luka 11/ 27-28	fol. 133v
İsa'nın Yeşaya Kitabını Hizmetliye Vermesi	Luka 4/16-20	fol. 113v
Eşek ve Sıpaları İstemesi	Matta 21/1-6	fol. 40v
Kutsal Yasa Uzmanının İsa'ya Soru Sorması	Luka 10/25-28	fol. 131r
İsa'nın Tapınakta Taşlanması	Yuhanna 8/48-50 Yuhanna 10/22-31	fol. 185v ve 189v
Natanel'in Filipus'a İsa Hakkında Konuşması.	Yuhanna 1/45-51	fol. 170r
İsa'nın Öğrencileriyle Birlikte Dağa Gitmesi	Yuhanna 6/3	177v
Çiçekli Bezeme		31v
İsa'nın Havariyle Kentleri Dolaşması	Luka 8/1	123r
Toplam		**11**

3.3.8.1. Vaftizci Yahya'nın Hayatı

Yeni Ahit'te İsa'dan sonra adı en çok geçen Vaftizci Yahya'dır. Vaftizci Yahya'nın soyu, doğumu ve yaşamı hakkında anlatılan öykülerin resimlenmesi de Yeni Ahit çerçevesinde gerçekleşmiştir. Tapınakta Zekeriya'nın müjdelenmesi ile başlayan siklus Yahya'nın cenazesi ile son bulmaktadır (Kono, 1995, s. 65). Grec 74 no.lu el yazmasında Yahya'nın hayatıyla ilgili 21 konu 30 resimle aktarılmaya çalışılmıştır.

Tablo 3. 28. Grec 74'teki Yahya Konulu Sahneler

	Konu	Kaynak	Fol.	Resim Sayısı
1	Zekeriya'ya Müjde ve Zekeriya'nın Dilsizliği	Luka 1: 8-22	105r	**1**
2	Meryem'in Elizabeth'i ziyareti	Luka 1: 39-45	106r	**1**
3	Yahya'nın Doğumu	Luka 1:57	106v	**1**
4	Yahya'nın Adının Konması	Luka 1/57-66	107r	**1**
5	Zekeriya'nın Kehaneti	Luka 1/57-66	107r (2)	**1**
7	Zekeriya'nın Katledilmesi	Matta 19: 35-36	46v	**1**
8	Meleğin Yahya'yı Çöle Götürmesi	Luka 1:80	107v	**1**
9	Meleğin Yahya'yı Çölden Çıkarması	Luka 3/3-6	110v	**1**
10	Yahya'nın İki Öğrencisinin İsa İle Buluşması	Luka 7:18-23	121v	**1**
11	Yahya'nın İnsanları Vaftiz Etmesi / Halkın Vaftizi/ Halkın Aynon'da Vaftizi	Matta 3/ 4-12 Markos 1/5-11, Luka 3/7-16 Yuhanna 1/26-31 Yuhanna 3/22-24	5v 64v 111r 168v 172r	**5**
12	Vaftizci Yahya'nın İsa Sanılması/Yahya'nın Tanıklığı		167v 168v 168r 169r 172v	**5**
13	Yahya'nın İsa ile Buluşması	Yuhanna 1: 26-31	168v	**1**
14	İsa'nın Vaftiz Edilmesi	Matta 3:13-17 Markos 1: 5-15 Luka 3:19-22 Yuhanna 1: 32-35	6r 64v 111v 169r	**4**
15	Yahya'nın Tutuklanması/Yahya Hapiste	Markos 1:12-13 Luka 3:19-22	65r 111v	**2**
16	Yahya'nın Tutuklanması ve Öldürülmesi	Matta 14:3-12 Markos 6:14-29	28v 75v	**2**
17	Yahya'nın Cenazesi	Matta 14:1-12, Markos 6:14-29	28v 76r	**2**
	Toplam			**30**

Yahya’nın siklusu içinde değerlendirilen ilk konu “Zekeriya'ya Müjde ve Zekeriya’nın Dilsizliği” sahnesidir. Bu sahne, ikonografik detaylarını Luka 1:5-22'de geçen bölümden almaktadır. Pasajda “*[19]Melek ona şöyle karşılık verdi: «Ben Tanrı'nın huzurunda duran Cebrail'im. Seninle konuşmak ve bu müjdeyi sana bildirmek için gönderildim. [20]İşte, belirlenen zamanda yerine gelecek olan sözlerime inanmadığın için dilin tutulacak, bunların gerçekleşeceği güne dek konuşamayacaksın.» [21]Zekeriya'yı bekleyen halk, onun tapınakta bu kadar uzun süre kalmasına şaştı. [22]Zekeriya ise dışarı çıktığında onlarla konuşamadı*.” geçmektedir. Grec 74 nolu el yazmasında fol.105r’de yer alan sahnenin sağında Zekeriya Tapınakta ve meleğin karşısındadır. Melek Zekeriya’ya Yahya’nın doğacağını müjdeler ve ona sözlerine inanmadığı için dileğinin gerçekleşeceğe güne dek konuşamacağını söyler. Sahnenin solunda Zekeriye Tapınak’tan çıkmış ve halkın karşısında dili tutulmuş şekilde betimlenmiştir (Görsel 3. 241-b) Zekeriya’ya müjde sahnesinin el yazmalarında ilk örneklerinden biri olarak Rabula İncili'nde bulunmaktadır. Bu sahnede sadece sunağın sağında Zekeriya ve tam karşısında Melek tasvir edilmişir (Κατσιώτη, 1996)

Hem Zekeriya’ya müjde hem de Zekeriya’nın dilinin tutulmasının tasvir edildiği örneğe ise 11. yüzyıla tarihlenen ve Konstantinopolis atölyelerinde üretildiği düşünülen Grec 64 envanter numaralı el yazmasında rastlanmaktadoır. Grec 64 nolu yazmada fol.103r’de Zekeriya'ya meleğin müjdeyi vermesi ve Zekeriya'nın dili tutulmuş bir şekilde tapınaktan çıkması anlatılmıştır. (Görsel 3. 241-a).

a **b**

Görsel 3. 241. *a; Grec 64, fol. 103r ve b; Grec 74, fol.105r*

Yahya’nın yaşam siklusu içinde değerlendirilen ikinci konu “Meryem’in Elizabeth’i Ziyareti”dir. Ancak bu sahne tez kapsamında İsa’nın çocukluğu sahneleri içinde değerlendirilmiştir (BKZ. s. 656).

Grec 74 nolu el yazmasında Yahya konulu üçüncü sahne "Yahya'nın Doğumu"dur. Luka İncili'nde (1:11-13) yer alan "Yahya'nın Doğumu" konusu resimlenirken 11.-13. yüzyıllarda sahneye Yahya'nın ilk banyosu ve Elizabeth'e hizmet eden hizmetçiler gibi detayların eklendiği görülmektedir. Bu detaylar nedeniyle Meryem'in ve Yahya'nın doğumu sahneleri bazen karıştırılmaktadır. Bu sahneleri ayrımı genellikle Zekeriya veya Joachim gibi figürlerin varlığı ile yapılmaktadır Ancak Zekeriya'nın sahneye dahil edilmesi 13.yüzyıl sonrasında gelenek haline geldiği söyenebilir (Κατσιώτη, 1996, s. 72,77). Dolayısıyla Grec 74 nolu el yazmada fol. 160v'de yer alan "Yahya'nın Doğumu" konulu resimde Zekeriya bulunmamaktadır. Fol.160v'de (Görsel 3.242-a) sahnenin solunda Elizabeth'in eski gücüne kavuşmasını kutlayarak ona ikramlar sunan iki hizmetçi ve sahnenin sağında Yahya'nın ilk banyosu yaptıran iki hizmetçi tasviri yer almaktadır. Metinlerde hizmetçiler sayısı ile ilgili bilgi yer almadığında hizmetçi sayısı resimlerde değişmektedir. Örneğin Dionysiou Cod. 587'de Elizabeth'in başında üç hizmetçi bulunmakta ve Yahya'nın banyosunu yaptıran bir hizmetçi görülmektedir[44] (Görsel 3.242-b)

Görsel 3. 242. *sol; Dionysiou Cod. 587, fol. 154 ve sağ; Grec 74 (fol. 106v) (Kaynak: https://lavra.ru/photo/667/).*

Grec 74 nolu el yazmasının çağdaşı Plut. 6.23'te Yahya'nın Doğumu yanında Yahya'nın Tapınağa Takdimi ve Yahya'nın Adını Konulması gibi konuların da aynı sahne içinde verildiği görülmektedir (Görsel 3. 243). Grec 74 nolu yazmada ise "Yahya'nın Adının Konulması" ayrı bir folyada tek bir sahne olarak yer almaktadır (Görsel 3. 244). Yine 11. yüzyılın İkinci yarısına tarihlenen Palat 5 no.lu el yazmasında da "Yahya'nın Adının

[44] 12.yüzyıla tarihlenen el yazmalarında resimlenen sahnelerde ise Yahya'nın doğum siklusuna ait tüm detayların yer aldığı görülmektedir. Örneğin Vat. Gr. 1162 (159r)'de sahnenin sol üst köşesinde Zekeriya evine gelmiş ve kendisini müjdeyi getiren meleği anlatmaktadır. Sağ üst köşede, Yahya doğması ve ilk banyosu yer alır. Sol altta ise Elizabeth'in Yahya'yı emzirmesi resmedilmiştir. Urb. Gr. 2 (163r)'de Zekeriya'nın Yahya'nın adı koyması da tasvir edilmiş ve sahneye ilk banyosunu yapacak Yahya için boş beşik yerleştirilmiştir (Κατσιώτη, 1996, s. 77 ve Masuda, 1990)

Konulması"nın doğum sahnesine dahil edildiğini görüyoruz (Κατσιώτη, 1996, s. 79). Aslında Yahya'nın adının konması temalı resimler 12. yüzyıl öncesine kadar doğum sahnelerinden Grec 74 nolu yazmasında olduğu gibi ayrı resmedilmiştir. Grec 74 nolu yazmada fol.107r'de sahnenin sağında Zekeriya tıpkı İncil yazarları gibi betimlenmiştir. Sahneyi İncil yazarların ayıran yönü; Zekeriya'nın önünde masa gibi objelerin yer almamasıdır.[45]

Görsel 3. 243. *Plut. 6.23, fol. 103v*

Görsel 3. 244. *Grec 74, fol. 107r*

Yahya'nın yaşam siklusu içindeki beşinci sahne "Zekeriya'nın Kehaneti"dir. Luka İncili'nde Zekeriya'nın kehaneti, oğlunun doğumunu ve onun gelecekteki rolünü yücelten bir ilahi olarak anlatılır. Zekeriya, dili çözüldükten sonra Kutsal Ruh ile dolarak Luka 1: 67-69'daki pasajda geçen kehatte bulunur[46]. Zekeriya'nın kehaneti hakkında en erken dönem örneklerinden biri 7. yüzyıla tarihlenen İskenderiye Kroniği'nde bulunur (Κατσιώτη, 1996, s. 136). Bu resimde, Zekeriya, kucağında küçük İsa'yı tutarken gösterilirken, sağ tarafta bir

[45] Moskova tarih müzesinde bulunan ve 12. yüzyıla tarihlendirilen gr. 497 el yazmasında da tam folyoda tasvir edilmiş "Yahya'nın Adının Konması Sahnesi"nde de Zekeriya İncil yazarları gibi betimlenmiştir (Weitzmann, 1976, s. 80; (Alpatoff, 1930, s. 207).

[46] [67] Yahya'nın babası Zekeriya Kutsal Ruh'la doldu ve peygamberlik sözleri söyledi: [68] "İsrail'in Tanrısı Rab kutlu olsun. Çünkü halkının arasına geldi ve onlara kurtulmalık sağladı. [69] Uşağı Davut'un evinden bizlere güçlü bir kurtarıcı yükseltti. [70] Çok öncelerden kutsal peygamberlerinin ağzından, [71] Düşmanlarımızdan ve bize kin besleyenlerin tümünün elinden bizi kurtaracağını, [72] Atalarımıza acıyıp kutsal antlaşmasını anımsayacağını bildirdi. [73] Bize neler sağlayacağına ilişkin atamız İbrahim'e ant içti. [74] Düşmanlarımızın elinden kurtulup korkusuzca kendisine tapınmamızı, [75] O'nun önünde yaşamımızın tüm günlerinde kutsal ve doğru olmamızı sağlayacağına ant içti. [76] Sen de ey çocuk, Yüce Olan'ın peygamberi diye çağrılacaksın. Çünkü Rab'bin önünden O'nun yollarını hazırlamaya gideceksin;

melek İsa'yı kutsamaktadır. Zekeriya'nın tam figürlü olarak İsa ile birlikte gösterilmesine ise 9.yüzyıla tarihlenen Khludov Mezmur'unda (163r) rastlanılmaktadır (Görsel 3. 245).

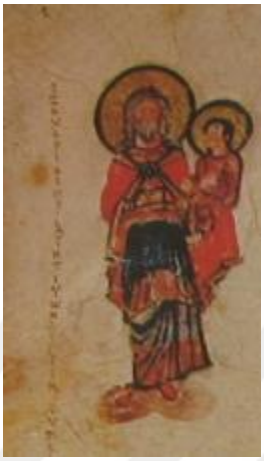

Görsel 3. 245. *Khludov Mezmuru, fol. 163r*

Grec 74 el yazmasında ise Zekeriya'nın kehanetinde İsa henüz doğmamış olmasına rağmen Mesih'in Habercisi olarak Yahya'nın doğumunun önemli bir olay olduğu vurgulanmaktadır (Κατσιώτη, 1996, s. 136) (Görsel 3. 246).

Görsel 3. 246. *Zekeriya'nın Kehaneti, Grec 74 (fol.107r)*

Grec 74 nolu el yazmasında Yahya'nın yaşam siklusu içindeki altıncı sahne Zekeriya'nın Öldürülmesidir. Yeni Ahit'te Zekeriya'nın ölümü hakkında fazla bilgiye yer verilmemiştir. İncil'de sadece Zekeriya'nın nerede öldürüldüğüne dair kısa bilgiler yer alır (Matta 25: 34-35; Luka 11: 50-51). Zekeriya'nın ölümü toplu bir katliamda gerçekleşmiştir. Kral Herodes'in İsa'nın doğumunu duyması ile yeni doğan tüm bebeklerin öldürülmesini emretmişti. Bu kararı duyan Zekeriya, Elizabeth'i ve Yahya'yı dağa göndererek orada saklanmalarını istemiş, fakat kendisi onlarla gitmemiştir. Herodes'in katliam emri üzerine gelen askerler Yahya'yı bulamayınca Zekeriya'yı öldürmüşlerdir. Zekeriya'nın öldürülmesi

konulu sahneler bu öykü içinde şekillenmiştir (Smith J. , 1842, s. 902). Zekeriya'nın öldürülmesi konulu sahne, Geç Bizans dönemine değin Bizans el yazmalarında tek başına resmedilen bir olay olarak karşımıza çıkmaz. Paleologoslar döneminde ise ibadet takvimlerimde sıkça resmedilen bir sahne olarak görülmektedir.[47]

Grec 74 no.lu yazmada fol.46v'de yer alan Zekerayı'nın öldürüldüğü sahne Matta 19:35 bölümündeki metinde geçmektedir (Görsel 3. 247). Resmin solunda Abel ve sağında Zekeriya'nın öldürülmesi yer almaktadır. Zekeriya'nın öldürülmesini konu alan resimlerde Zekeraya bazen mızrakla bazen kılıçla öldürülmektedir. Örneğin Paris Grec 510 ve Kapadokya Bölgesi kiliselerindeki bazı örneklerde mızrakla, Grec 74 ve MS. Gr. th. f. 1'de ise kılıçla öldürülmektedir.

Görsel 3. 247. *Grec 74, fol. 46v*

Vaftizci Yahya'nın siklusuna dahil olan konulardan biri de onun melek tarafından çöle götürülmesidir. Bu, Vaftizci Yahya'nın çocukluğunun son sahnesidir. Sahnenin en erken örneklerinden biri Grec 74'te (fol 107v) bulunur (Görsel 3. 248-a) (Kono, 1995, s. 157). Resimde Melek, Yahya'nın sol elini tutar ve yüzünü sağa doğru çevirir. Her ikisi de çöle doğru gider. Yahya'nın bu yolculuğunun beş yaşında olduğu anlatısı yaygındır. Yahya, İsrail halkına göründüğü güne kadar uzun bir süre çölde yaşamıştır. Luka 3:3-6'da geçen "*Çölde yükselen ses, `Rab'bin yolunu hazırlayın, geçeceği patikaları düzleyin' diyor. [5] `Her dere doldurulacak, her dağ ve her tepe alçaltılacak.*" anlatıya göre Fol.110v'de Yahya'nın çölden ayrılarak meleği takip edip Şeria Irmağı'na doğru gitmesi tasvir edilmiştir (Görsel 3. 248-b).

[47] Bodleian Kütüphanesi'ndek MS. Gr. th. f. 1'de yer alan örnek için bkz., Kono, 1995, s.151.

Görsel 3. 248. *a; Yahya'nın Çöle Yönlendirilmesi (fol.107v) ve b; Çölden Ayrılması (110v)*

Grec 74 nolu el yazmasında Yahya'nın yaşam siklusu içindeki onuncu sahne "Yahya'nın İki Öğrencisinin İsa İle Buluşması"dır. Luka 7:18-23'deki anlatıda geçen "*Öğrencilerinden ikisini yanına çağıran Yahya, "Gelecek Olan sen misin, yoksa başkasını mı bekleyelim?" diye sormaları için onları Rab'be gönderdi."* metin ile ilişkili olarak fol.121v'deki resmin sağında Yahya'nın iki öğrencisini İsa'ya göndermesi ve sahnenin solunda Yahya'nın iki öğrencisinin İsa ile buluşması tasvir edilmiştir.

Grec 74 nolu el yazmasında Yahya'nın yaşam siklusu içindeki "Yahya'nın İnsanları Vaftiz Etmesi" olayı Kanonik İncillerde Halkın Vaftizi, Avnon'da Vaftiz gibi isimlerle de geçmektedir. Yahya, İsa'dan önce bir grup insanı vaftiz etmiştir. Bu eylem dört İncil'de de aktarılmaktadır. Bu konulu sahnelerin ilk örneği katakomplarda karşımıza çıkar. Ancak daha çok Orta Bizans dönemi el yazmalarında görülmektedir. Grec 74 nolu yazmada (fol. 5v, 64v, 111r, 168r, 172r) beş sahne yer almaktadır. Halkın vaftiz edildiği sahnelerde genellikle olay nehrin içinde geçmektedir. Vaftiz edilen kişi nehrin içinde ayakta durur ve ellerini göğsünde haç şeklinde çaprazlar. Solda, Yahya, vaftiz edilen kişinin başını sağ eliyle destekler. Bu ayrıntı, İsa'nın Vaftiz sahnelerine benzemektedir. Sahnenin sağ tarafında rahip veya vaftiz törenine yardım eden bir adam tasvir edilir. "Yahya'nın İnsanları Vaftiz Etmesi" 64v, 168v ve 172v'de olduğu gibi "Yahya'nın İnsanlara Vaaz" vermesi sahnesi ile birlikte tasvir edilmiş

olabilir. Bu sahnelerin sol tarafında Yahya'nın önce vaaz verdiği ve ardından halkı vaftiz ettiği görülmektedir (Görsel 3. 249).

Görsel 3. 249. *Yahya'nın İnsanlara Vaazı ve Vaftizi, üst; Grec 74 (fol. 64v)*

Yahya'nın vaftiz konulu sahnelerinden bir diğeri halkın Aynon'da Vaftiz edilmesidir. Bu sahnelerin diğerlerinden farkı vaftiz edilen kişinin bir havuz içinde verilmesidir. Kono'ya göre Aynon'a bir vaftiz havuzu olduğu belirtilmektedir (Kono, 1995, s. 164). Bu nedenle sahnelere havuz eklenmiştir. Paris Grec 74'te Aynon'daki vaftiz havuzda gerçekleşir. Halkın Vaftizi konulu resimlerde havuz detayının kullanılması Orta Bizans dönemine kadar devam eder. Havuz, vaftiz töreninde kullanılan bir semboldür ve sıklıkla Studios Manastırı atölyesinden etkilenen el yazmalarında karşımıza çıkar (Kono, 1995, s. 164). Örneğin; Paris Grec 64 (fol. 64v), Grec 74 (fol 172r) ve Palat 5'te de (fol. 94r) bu havuz tasvir edilmiştir (Görsel 3. 250).

a **b** **c**

Görsel 3. 250. *İnsanların Havuzda Vaftiz Olması, a; Grec 64 (fol. 64v); b; Grec 74 (fol.172r) ve c; Palat 5 (fol.94r)*

Grec 74 nolu yazmada Yahya'nın yaşam siklusu içinde onikinci sırada "Vaftizci Yahya'nın İsa Sanılması/Yahya'nın Tanıklığı" başlığı altında verilen olay yer almaktadır. Grec 74 nolu yazmada beş sahne bu konu ilgilidir (fol.167v, 168v, 168r, 169r ve 172v). Aslında Yahya'nın Yahudilere İsa ve Musa'yı anlatması, Yahya'nın İsa sanılması ve Yahya'nın tanıklığı olayları

Kanonik İncillerde bir arada ele alındığı için resim sanatında da bir arada verilmiş olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin fol. 168r'da folya üzerinde yer alan ilk resimde, metinde geçen anlatıya uygun olarak Musa'da görülmektedir. Sahnenin merkezindeki Yahya'nın iki eli yana açıktır. Sağa tarafında bulunan İsa'ya tanıklık etmektedir. Sol tarafında ise Musa'yı anlatmaktadır (Görsel 3. 241). Aynı folyoda ikinci resimde Yahya'nın İsa sanılması konusu yer almaktadır. Burada Yuhanna (1: 21-22) İncili'nde geçen "*Yahudi yetkililer Yahya'ya "Sen kimsin?" diye sormak üzere Yeruşalim'den kâhinlerle Levililer'i gönderdikleri zaman Yahya'nın tanıklığı şöyle oldu –açıkça konuştu, inkâr etmedi– "Ben Mesih değilim" diye açıkça konuştu."* metnindeki açıklamaya paralel olarak Yahya Mesih olmadığını söylemektedir.

Görsel 3. 251. *Yahya'nın Tanıklığı, Grec 74 fol. 168r*

Grec 74 nolu yazmada Yahya'nın yaşam siklusu içinde onüçüncü sırada "İsa'nın Yahya'nın Yanına Gitmesi" olayı yer almaktadır. Yuhanna (1:26-31) İncili'nde geçen **"***[26] Yahya onlara şöyle yanıt verdi: "Ben suyla vaftiz ediyorum, ama aranızda tanımadığınız biri duruyor. [27] Benden sonra gelen O'dur. Ben O'nun çarığının bağını çözmeye bile layık değilim." [28] Bütün bunlar Şeria Irmağı'nın ötesinde bulunan Beytanya'da, Yahya'nın vaftiz ettiği yerde oldu. [29] Yahya ertesi gün İsa'nın kendisine doğru geldiğini görünce şöyle dedi: "İşte, dünyanın günahını ortadan kaldıran Tanrı Kuzusu"* anlatısındaki gibi İsa Yahya'nın yanına gider. Grec 74 nolu el yazması fol. 168v'de yer alan ikinci resimde İsa Yahya'nın yanına giderken resmedilmiştir.

Yahya'nın yaşamıyla ilişkilendirilen ve Grec 74 nolu yazmada ondördüncü sırada yer alan konu da İsa'nın vaftiz edilmesidir. El yazmada dört resim ile temsil edilen sahne İsa'nın yaşamı içinde incelenmiştir (Bkz, Sayfa: 674)

Grec 74 nolu yazmada Yahya'nın yaşam siklusu içinde onbeşinci sırada yer alan konu "Yahya'nın Tutuklanması ya da Yahya'nın Hapise Atılması" başlığı altında değerlendirilmiştir. Fol. 65r ve 111v'de bulunan sahneler Luka'da (3:19-22) geçen "*[20]Ne var ki bölgenin kralı Hirodes, kardeşinin karısı Hirodiya'yla ilgili olayı ve kendi yapmış olduğu bütün kötülükleri yüzüne vuran Yahya'yı hapse attırarak tüm kötülüklerine bir yenisini ekledi*." anlatısı ile uyumlu olarak, Yahya kapalı mekan içinde tasvir edilmiştir.

Grec 74 nolu yazmada Matta (14:3-12) ve Markos (6:14-29) bölümlerinde fol. 28v ve 75v'de Yahya'nın tutuklanması, hapise atılması, Hirodes'in ziyafeti, Yahya'nın başının kesilmesi gibi sahneler bir arada verildiği için "Yahya'nın Tutuklanması ve Öldürülmesi" başlığı ile ayrı değerlendirilmiştir. Hikayeye göre Hirodes kardeşi Filipus'un karısı Hirodiya ile evlenmiştir. Yahya Hirodes'in kardeşinin karısı ile evlenmesini kabul etmediği için hapse atılmıştır (Matta 14:1-12). Hirodes'in doğum günü ziyafetinde Hirodiya'nın kızı Salome dans etmiş[48] ve Hirodes ant içerek kıza ne dilerse yapacağını söylemiştir. Salome de annesinin kışkırtması üzerine Yahya'nın başını istemiştir.[49] Her ne kadar bu karara üzülen kral, söz verdiği için adamlarına Yahya'nın başını kesmelerini emretmiştir. Yahya'nın başı Salome'ye getirilir. Ardından Yahya'nın öğrencileri gelerek cesedi alıp gömmüşlerdir. Bu döngünün ilk sahnesi Yahya'nın hapse atılmasıdır (Grec 74, fol. 65r ve 111v). Grec 74'te fol.28v'daki sahnede Yahya'nın hapise atılmasından öldürülmesine ve gömülmesine değin olaylar detaylı yer almaktadır (Görsel 3. 252). Folyonun üzerindeki resimde Yahya'nın tutuklanması görülmektedir. Alttaki resmin solunda Hirodes ziyafeti, Yahya'nın başının

[48] Bizans sanatında Salome'nin dansının sahnelere tasvire dahil edildiği örnekler sınırlıdır. Kapadokya'nın Çavuşin kasabasındaki 7. yüzyıla tarihlenen Azize Yahya Kilisesi'nde Hirodes ve konukları bir masanın etrafında otururken, Salome zillerle dans ederken tasvir edilmiştir. Masanın yanında da Yahya'nın kesilmiş başı vardır (Levy, 1997, s. 21).

[49] Yahya'nın hapisten çıkartılıp başının kesilmesi olayının genellikle Hidores'in ziyafeti sahnesiyle birleştirerek anlatılmak istendiği görülmektedir. Bu gelenek en erken Sinop İncili ile başlamış olabilir (Delouis, 2019, s. 168).

kesilmesi, Salome'nin Yahya'nın başını bir tepsi içinde annesi Hirodiya'ya sunması ve sahnenin en sağında mezara yerleştirilmesi görülmektedir.

Görsel 3. 252. *Grec 74, fol. 28v*

Grec 74 nolu yazmanın çağdaşı Plut. 6.23'teki (fol 29r ve 73v) sahnelerin İncil'deki anlatıldığı daha sadık kalınarak resmedildiği görülmektedir (Görsel 3. 253). Sahne, Hirodias'ın Ziyafeti, Salome'nin Hirodes'in masasının önünde dans etmesi, Salome'nin Hirodias ile olan konuşması, Yahya'nın şehit edilmesi ve defin töreni olaylarını içermektedir.

Görsel 3. 253. *Plut 6.23 fol. 29r*

Grec 74 nolu yazmada Yahya'nın yaşam siklusu içindeki son sahne Yahya'nın Cenazesi 'dir. Bu sahne İsa'nın ve diğer azizlerin defin resimleri ile benzerlikler göstermektedir. Ölen kimsenin gömülmesinden önce yapılan birtakım hazırlıklar (rahiplerin ölüyü kefenlemesi ve kokmaması için yağlaması, mezara yerleştirme sırasında tütsü yakılması[50] gibi) yani Bizans cenaze ritüelleri Bizans el yazmalarında görülmektedir. Grec 74 fol. 28v (Görsel 3. 253) ve 76r'de de (Görsel 3. 254) Yahya'nın ayak ucunda tam boy resmedilmiş ve üzerinde dini

[50] El yazmalarında defin sahnelerindeki tütsü ve buhurdan tasvirleri için bkz., Chludov Psalter (fol. 122r) ve Paris Grec 510 (folyo 452r) (Kono, 1995, s. 111); Grec 510, Grec 543 (Walter, Liturgy and the Illustration of Gregory of Nazianzen's Homilies, 1971, s. 108).

kıyafetleri görülen piskopos resmedilmiştir. Piskopos, elindeki mür yağını Yahya'ya doğru dökerken betimlenmiştir.

Görsel 3. 254. *Grec 74 (fol. 76r)*

Grec 74 fol. 76r ve 28v'da Vaftizci Yahya'nın bedeni başıyla birlikte resmedilmiştir. Bu şekilde verilmesinin nedeni Caeseriae'lı Theodore methiyesini takip etmesine dayandırılmaktadır. Çünkü methiyede, Yahya'nın müritlerinin mezara yerleştirmeden önce başını bedeniyle birleştirdiklerinden bahsedilmektedir (Kono, 1995, s. 221; Walter, 1982, s. 139).

3.3.8.2. Sonun Belirtileri

Sonun belirtileri konusu kaynağını Markos 13: 9-13 ve Luka 21: 5-8 pasajlarından almaktadır. Bizans döneminde konuyla ilgili tek sahne Grec 74'te bulunmaktadır. El yazmasında bu konu fol. 92v, 154v ve 155r resmedilmiştir. Söz konusu resimleri tasarlayan sanatçının kalıplaşmış ve yaygın ikonografik motiflerden yararlanarak yeni bir yaratım oluşturma yoluna gittiği söylenebilir. Örneğin, Luka bölümünde geçen "*Ulus ulusa, devlet devlete savaş açacak*" cümlesini betimlemek için sanatçı süvari ve askerlerden kaçan insanlar, yaralı ve ölü bedenler ile savaş ikonografisini kullanmıştır. Grec74'ten daha sonraki yıllarda resmedilen 12.yüzyıla tarihlenen Madrid Skylitzes Kroniği'nde yer alan çerçevesiz ve arka plansız bir çok resim Grec 74'deki örneklere benzemektedir (Tsamakda, 2002, s. 29). Örneğin; Grec 74, fol.155r'daki süvari ve kaçan insanlar Skylitzes'teki savaş ikonografisiyle yakın ilişki içindedir (Görsel 3. 255). Aynı şekilde Grec 74 fol.74 ve Madrid Skylitzes fol.59v'de bir kaleye yapılan saldırıyı gösteren örnekler birbirini çok yakındır (Görsel 3. 255).

a b

Görsel 3. 255. *a; Grec 74, Fol. 155r ve b; Madrid Skylitzes fol. 19r*

a b

Görsel 3. 256. *a; Grec 74, Fol. 154v ve b; Madrid Skylitzes fol. 59v*

Grec 74 nolu yazmada sonun belirtileri konulu sahneler arasında en ilginç olanı 92v'da yer alan kimliği tanımsız bir Aziz'in kırbaçlanması anlatısıdır (Görsel 3. 257-a). Bu sahnedeki detaylar da Madrid Skylitzes (fol. 49v) Kroniği'nde kullanılmıştır (Görsel 3. 257-b). Grec 74 no.lu yazmada resmin yer aldığı metinde azizin kimliği ile ilgili bilgi yer almamaktadır. Markos bölümünde (13:9-13) geçen *"İnsanlar sizi mahkemelere verecek, havralarda dövecekler."* anlatısı ile ilişkili olarak da sanatçı hayal gücünü kullanarak resmi yapmış olabilir.

a

b

Görsel 3. 257. *a; Grec 74, fol. 92v ve b;Madrid Skylitzes fol. 49v*

3.3.8.3. Son Yargı

Son Mahkeme olarakta adlandırılan Son Yargı sahneleri Hıristiyan teolojisinde İsa'nın dünyaya ikinci kez gelişini simgelemektedir. Son Yargı kavramının içeriği, Daniel'in vizyonlarından, Yeni Ahit metinlerinden özellikle de Vahiy kitabından, Suriyeli Ephraim'in eserlerinden ve diğer Kilise Babalarının yazılarından, Romanos Melodes'in Kontakyonundan ve çeşitli dini apokaliptik metinlerin bir araya gelmesinden oluşmaktadır (Yılmaz, 2021, s. 187). Hıristiyan sanatında son yargı ile ilgili en erken örneklere 3.-4.yüzyılda rastlanmaktadır. Örneğin bugün New York Metropolitan Müzesi'nde bulunan MS.3.-4.yüzyıla tarihlenen bir lahitin kapağına ait kabartmada İsa, sağındaki sekiz koyunu sıcak bir bakış ve nazik bir okşayışla karşılarken, solundaki beş keçiyi elini kaldırarak geri çevirirken tasvir edilmiştir (Görsel 3. 258). Sahne kaynağını İncil'deki İsa'nın Son Yargı sırasında "bir çobanın koyunları keçilerden ayırdığı gibi ... insanları ayırdığı" (Matta 25:31-46) benzetmesinden almaktadır. Dolayısıyla bilinen ilk son yargı sahneleri koyun ve keçilerin ayrılışı teması üzerinden anlatılmak istenmiştir (Hermann & Hoek, 2013, s. 35).

Görsel 3. 258. *Koyun ve Keçilerin Birbirinden Ayrılışı*
(https://www.metmuseum.org/art/collection/search/466583, Erişim Tarihi: 15.10.2023)

Benzer sahne 6.yüzyıla tarihlenen Saint Apollinare Nuvou Kilisesi'nde de görülmektedir. Burada da İsa sağında koyunlar solunda ise keçiler ile resmedilmiştir. Bununla beraber 7.yüzyıla gelindiğinde kompozisyon düzeninin değiştiğini keçiler ve koyunlar yerine insanların tasvir edildiğini söyleyebiliriz (Souzo, 2016, s. 14). Bizans sanatında son yargı sahneleri 9. yüzyılla birlikte şekillenmeye ve bir kalıba oturmaya başlamıştır. Fourna'lı Dionysius[51] sahnenin nasıl tasvir edileceğini şu şekilde açıklamıştır; kompozisyonun merkezine taht üzerinde İsa ve melekler yerleştirilmeli. Sahneye Meryem, Vaftizci Yahya,

[51] 18.yüzyılda Athos Dağı'nda yaşamış rahip ve ressam.

peygamber, azizler ve seçilmişler dahil edilmeli ve sahnede cennet, cehennem, şeytan gibi temalar olmalı (Fourna, 1990, s. 215).

Son yargı sahnesinin Bizans şemasına ilişkin ilk anıtsal resim sanatındaki örneklerden biri olarak kabul edilen ve 10.yüzyıl sonuna tarihlendirilen Kastoria'daki Hagios Stephanos Manastırı Katholikonu'ndaki örnekte Yargıç İsa, havariler ve meleklerin ortasında mandorla içinde yer alır. Aynı zamanda duvarda ruhların tartılması ve şeytan gibi figürlere yer verildiği de görülmektedir. İlgili sahnenin 9. yüzyıl Anadolu'daki örneği ise Güllüdere Ayvalı Kilise'de yer almaktadır (Peker, 2008, s. 23).

Grec 74 no.lu yazmada Matta ve Markos İncilleri bölümlerinde bulunan iki "Son Yargı" sahnesi yer almaktadır (51v ve 93v). Her iki örnek de son mahkeme sahnesinin klasik şemasının el yazmalarındaki ilk örneği olması açısıdan önem taşımaktadır (Souza, 2016, s. 31). El yazmasında 51v ve 93v folyolarında bulunan öneklerin, kendi arasında ufak farklılıklar taşımasına rağmen, bir bütünlük arz ettiği söylenebilir (Görsel 3. 259).

Görsel 3. 259. *Grec 74, sol. fol 51v; sağ. Fol.93v*

Grec 74 fol.51v ve 93v'de en üste merkezde madolyon içinde tahta oturan yargıç İsa, İsa'nın sağında Meryem, solunda Vaftizci Yahya ve Meryem ile Yahya'nın yanlarında da havariler yer alır. Sahnede yargıç havarilerin yer alması Matta 19: 28 ve Luka 28-30 metinlerinde geçen; "*....sizler on iki tahta oturup İsrail'in on iki oymağını yargılayacaksınız....*" anlatısından kaynaklanmaktadır. Sahnedeki havariler ayrı bir tahtta oturmayıp onun yerine birbirine bağlı uzun bir arkalıklı bank üzerinde verilmiştir. Bu mobilya tipi Bizans kiliselerinde din adamları için tasarlanan synthronon'ı andırmaktadır. Havarilerin her biri

Timios Stavros örneğinde olduğu gibi ellerinde kapalı kitap taşımaktadır (Peker, 2008, s. 110). Yargıç havarilerin arkasında sadece başları tasvir edilmiş melek ordusu dikkati çeker. Son Yargı sahneleri içinde melekler ordusu olarak tanımlanan mızraklarıyla birlikte resmedilen bu ilahi varlıklar Cennettin koruyucusu olarak tanımlanmaktadır (Vahiy 5: 11). Sahnedeki İsa'nın İkinci gelişi ve yargıç havariler kompozisyonu Victoria Albert müzesindeki fildişi eser (11. yüzyıl), Torcello Mozaiğindeki (11. yüzyıl) ve Sinai İkonu no. 151 (11. yüzyıl) örnekleriyle yakın ilişki içerisindedir (Yılmaz, 2021, s. 223). Her iki sahnenin de ortasında solda seçilmişler[52], sağda ateş gölü resmedilmiştir. Grec 74 fol. 51v'da seçilmişler iki grup üstte iki grup altta olmak üzere dört küme halinde verilmiştir. Bu gruplar yaşlılar, krallar, sıradan insanlar ve kadınlar olarak tanımlanabilir. Figürlerin giysileri toplumdaki yerleri ve sosyal statüleri hakkında bilgi verir. Fol. 93v'daki örnekte ise seçilmişler aynı düzlemde üç grup olarak yer almaktadır. En önde dini kıyafetleri içinde verilmiş piskopos grubu dikkati çekmektedir (Görsel 3. 260).

Görsel 3. 260. *Seçilmişler, Grec 74, Detay, sol.fol 51v; sağ. 93v*

Her iki sahnenin de solundaki Seçilmişlerle, sağında yer alan ateş gölü arasında boş taht tasvir edilmiştir. Boş taht üzerinde genellikle İsa'nın çektiklerini sembolize eden mızrak, sirkeyle ıslatılmış sünger, dikenli taç ve haç bulunur (Görsel 3. 261). Ayrıca bu sahneler de bir de dirilenleri yargılayacak olan Vahiy Kitabı'na atıfta bulunmak için (Souzo, 2016, s. 33) kitabın dahil edildiğini de görebiliriz. Grec 74 no.lu el yazmasındaki Taht üzerinde de ikonografiye uygun olarak; haç, örtü, kapalı bir kitap ve süngerli mızrak resmedilmiştir. Tahtın çevresinde

[52] Bu figürler, İlahi mahkeme ve cennet teması arasında yer alır (Angheben, 2002, s. 120).

melek, Âdem ve Havva tasvirleri de görülmektedir. Tahtlardan 51v folyoda yer alanı bir mandorla içinde verilmiştir.

Görsel 3. 261. *Boş Taht Tasviri Detay, Grec 74 (fol. 51v ve 93v)*

Son Yargı sahneleri de dahil edilen figürlerden biri de göklerin katlanması olayını simgeleyen betimlemelerdir. Bu sembolik detay kaynağını Vahiy kitabının 6: 14[53] ve İşaya 34: 4[54] pasajlarından alır. Apokrif kaynaklı olan bu tema aslında Son Yargı sahnelerinde çok fazla yer alamayan bir detaydır. Ancal Grec 74 nolu yazmada fol. 51v'da yer almaktadır (Görsel 3. 262). Burada geniş kanatlara sahip bir melek diğer figürlere oranla daha büyük boyutlu verilmiş olup iki eliyle tutuğu gökyüzünü sembolise eden geniş ruloyu katlarken resmedilmiştir. Bu sahnenin karşısında resmin sağında sura üfleyen meleklere de yer verilmiştir. Meleklerin sura üflemesi İsa'nın dünyaya İkinci gelişini haber veren olaydır. Bu tema Vahiy 1: 10-11 kitabında geçer. El yazmasında yer alan her iki sahnede de sura üfleyen melek tasvirlerine yer verilmiştir.

[53] Gökyüzü dürülen bir tomar gibi ortadan kalktı.
[54] Bütün gök cisimleri küçülecek, gökler bir tomar gibi dürülecek, gök cisimleri asma yaprağı, incir yaprağı gibi dökülecek

Görsel 3. 262. *Göklerin Katlanması Detay, Grec 74 (fol. 51v)*

Son Yargı kompozisyonu içinde kara ve denizlerin ölüleri kusması teması ise sadece fol 51v'da resmedilmiştir (Görsel 3. 263). Vahiy kitabının 20: 13'üncü bölünde bu olay şu şekilde açıklanmıştır: "*Deniz kendisinde olan ölüleri, ölüm ve ölüler diyarı da kendilerinde olan ölüleri teslim ettiler. Her biri yaptıklarına göre yargılandı*". Karaların ölüleri kusması detayı cehennem temasının hemen üzerinde verilmiştir Bu sahne üç farklı temayı içermektedir. Sağda bir melek sura/boru (cornu) üflerken, cesetler bir lahdin içinden beze sarılmış olarak yükselir Lahdin yanında üç hayvan, bir fil, bir aslan ve bir grifon çıplak bedenleri kusmaktadır. Solda ise başka bir melek bir tomar taşımaktadır ve onun altında da deniz hayvanlarının ağızlarından çıkan insan bedenleriyle tasvir edilmiştir (Angheben, 2002, s.122; Büchler, 2002, s.25).

Görsel 3. 263. *Kara ve Denizlerin Ölüleri Kusması, Grec 74 (fol.51)*

-

Fol. 51v ve 93v'de İsa'nın ayaklarının altından bir alev nehrinin çıktığı ve bu nehrin boş bir tahtın arkasından geçerek ateş gölüne döküldüğü görülmektedir. Bu göl cehennemi simgelemektedir. Cehennemde yer alan geleneksel figürler, Hıristiyanlık dinine karşı çıkan

imparatorlar/krallardır. Bu figürler mücevherli taç ve loros giyimli resmedilmiştir (Görsel 3. 264).

Görsel 3. 264. *Ateş Gölü Detay Grec 74 (fol. 93v)*

Klasik bir şema olan bu gölün 51v'daki tasvirinde cehennem giden mahkumları yönlendiren iki melek bulunmaktadır. Bu mahkumlar zenginleri ve Hıristiyanlığa karşı çıkan devlet adamlarını temsil etmektedir. Matta 19:24 ve Markos 10:25'e göre, "*Devenin iğne deliğinden geçmesi, zengin birinin 'Tanrı egemenliği'ne girmesinden (iman etmesinden) daha kolaydır*". Bu nedenle, Ateş Nehri'nin oluşturduğu Cehennem'de *"zengin insanları"* bulmak şaşırtıcı olmamalıdır (Lymberopoulou, 2020, s. 137). Gr. 74'te de (fol. 51v)'da alev gölünün sol tarafında, Fakir Lazarus, hikayesindeki kötü zengin figürüne yer verilmiştir. Kötü zengin figür diğer mahkumların aksine çıplaktır ve onlardan farklı olarak Hades'e değil, Seçilmişler grubuna doğru bakmaktadır (Görsel 3. 265). Alev gölünün diğer ucunda ise, Hades bir mahkumu/günahkarı yutan canavarın üzerine oturmuş ve kucağında bir çocuk tutmaktadır. Hades'in kucağındaki çocuk figürü muhtemelen Yahuda'yı temsil etmektedir (Souza, 2016, s. 123).

Görsel 3. 265. *Cehennem Detay, Grec 74 (fol. 51v) ve Zengin Adam Detay*

Son yargı sahnelerine dahil edilen temalardan biri de cennettir. Cennetin içinde İbrahim, Lazarus ve Meryem figürlerine yer verilmiştir. Bu detay Son Yargı sahnelerine 11. yüzyılın ortasından itibaren dahil edilmiştir. Yine aynı dönemde eserin banisi/din adamı gibi hayırsever figürlerin de dahil edildiği görülmektedir. Grec 74'te 93v'daki resimde Cennet'te tahta oturmuş Meryem'in yanında, muhtemelen bu elyazmasının yaptırdığı düşünülen Stoudios manastırının higoúmêni ve dua eden iki keşiş bulunmaktadır (Tsuji, 1985, s. 69; Kepetzi, 1999, s. 235) (Görsel 3.266). Fol. 51v'da ise cennet kapısının önünde Petrus resmedilmiştir. Figür, arkasındaki kalabalık grupla konuşmakta onlara cennetin kapısını göstermektedir.

Görsel 3. 266. *Cennetteki Seçilmişler Detay (sol; 51v ve Sağ; 93v*

Son Yargı sahnesine eklenen temalardan biri de Ruhların Tartılması olayıdır. Bu kompozisyon sahnelerde geleneksel bir yere sahiptir. Cennet ile Cehennem tasvirlerinin arasında yerleştirilmiştir. Sahnenin ana karakteri Mikail olup elinde bir terazi ile resmedilmiştir. Terazinin kefelerinde ölmüş insanlara ait kafa tasvirlerine yer verilmiştir. Bu kafalar ölen kimsenin iyilik ve kötülüklerini sembolize etmektedir. Ayrıca terazinin kefelerine hile yapmak isteyen şeytan figürleri de bulunmaktadır. Fol. 51 ve 93v'daki Ruhların Tartılması olayı geleneksel şemaya uygun olarak verilmiştir. Sahnedeki şeytan tasviri fol.131v'da yer alan kötü ruh/cin tasvirlerine benzemektedir. Bu nedenle sanatçının belirli kalıpları takip ettiği söylenebilir.

3.3.8.4. Figürlü Dekoratif Süslemeler

El yazmasının her İncil Bölümünün açılış folyosunda, bitkisel ve figürlü motiflerle süslenmiş perikoplar[55] bulunmaktadır. Bu süslemeler, onuncu yüzyıla kadar daha basit tarzda yapılmıştır. Ancak, on birinci yüzyıldan itibaren, bu süsleme çerçeveleri giderek daha geniş ve daha karmaşık hale gelmeye başlamıştır (Tsuji S. , 1975, s. 171).

Çerçeveler genellikle İsa'nın hayatından alınan sahnelerle, İncil yazarlarına ve Eski Ahit peygamberlerine ait portrelerle süslenmiştir. Figürlü dekoratif süslemelerinin ilk örneği Moskova Tarih müzesinde korunan Cod. 382 no.lu el yazmasında görülmektedir (Tsuji S. , 1975, s. 171; Lake & Lake, 1936, s. 12). Ayrıca Cod. 587 ve Morgan cod. 539 yazmaları da bu örnekler içinde değerlendirilmektedir (Masuda, 1990, s. 39; Kurt, 1954, s. 360).

Görsel 3. 267. *Cod. 587 ve Morgan cod. 539*

Grec 74 no.lu el yazmasında her İncil bölümnün ilk folyosunda figürlü dekoratif süslemeler vardır. İncil yazarları, İsa ve Eski Ahit portrelerinin yer aldığı kare ve dikdörtgen formlu kompozisyonlar zengin bitkisel dekora sahiptir. Özellikle, Konstantinopolis'te üretilen el

[55] "Perikop", özellikle Kutsal Kitap'ta belirli bir konuyu veya bölümü tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Genellikle bir metnin içindeki belli başlı bir bölümü ifade eder ve metnin organizasyonunda önemli bir rol oynar. Özellikle özellikle kutsal el yazmalarında eserin belirli bir bölümün içeriğini daha iyi anlamak için kullanılır.

yazmalarında karşımıza çıkar. Bu tür kompozisyonlar 11. yüzyılın İkinci yarısından sonrasına tarihlendirilmektedir (Tsuji S. , 1975, s. 170). Grec 74'te fol. 1r, 64r, 104r ve 167r yer alan örneklerin tümünde İncil yazarlarına ait portreler büyük merkezi madalyonun içine yerleştirilmiştir. Figürlerin tümü arkalıklı bir taht üzerinde oturmaktadır. Sahnelerde; masa, rahle, mürekkep hokkası ve kalem kutusu vardır (Görsel 3. 268). Resimlerinde madalyon içinde peygamber tasvirlerine de yer verilmiştir. Örneğin, Matta İncili'nde İbrahim ve İshak, Markos İncil'inde Yahya ve İşaya peygamberler, Luka İncili'nde ise Zekeriya yer almaktadır. Bu madalyon figürleri, onları takip eden İncillerin başlangıcını resimlemektedir. Bu tasvirler, 11. ve 12. yüzyıl geleneklerini yansıtmaktadır. Diğer, madalyon tasvirlerini için de ise İsa, portreleri karşımıza çıkar (fol. 64r, 104r ve 167r). Fol.167r'daki örnekte altta yatay bir sıra halinde üç farklı İsa tipini içeren üç madalyon bulunmaktadır. Burada İsa, tasvirlerinin her biri yazı ile tanımlanmıştır. Merkez madalyonu, Günlerin eskisi, sağda Emmanuel'i ve solda olgun İsa resmedilmiştir (Görsel 3. 269). (McKay, 2010, s. 55).

Görsel 3. 268. *İncil Yazarları Detay*
(a: fol.1r; b: fol. 64r; c: fol. 104r ve d:167r)

Görsel 3. 269. *Fol. 104r detay*

3.3.8.5. Eski Ahit Konulu Sahneler

Grec 74 numaralı el yazmasında Eski Ahit kökenli Kabil'in Habil'i Öldürmesi (fol.46v), Sodom'un Yıkımı (fol.47r), Tunç Yılan (fol.171v) ve Put Tasviri (fol.135v) konulu sahneler de resmedilmiştir.

Grec 74'te fol. 46v'de yer alan "Kabil'in Habil'i Öldürmesi" sahnesi Matta İncili (19: 23-35) bölümde bulunmaktadır. Metinde geçen "*Böylelikle, doğru kişi olan Habil'in kanından, tapınakla sunak arasında öldürdüğünüz Berekya oğlu Zekeriya'nın kanına kadar, yeryüzünde akıtılan her doğru kişinin kanından sorumlu tutulacaksınız"* anlatıya bağlı sahnede, Kabil sol eliyle Habil'in saçlarından tutmuş, sağ elindeki nesneyi Habil'e doğru kaldırmış olarak tasvir edilmiştir. Habil ise Kabil'e doğru dönmüş ve yere diz çökmüş bir şekilde betimlenmiştir. Kabil'in elindeki bu nesne Orta Bizans dönemi sahnelerinde genellikle küçük bir taş olarak resmedilmiştir. Fakat Grec 74'te Kabil'in elindeki taş oldukça büyük ve pürüzlüdür. Habil bu sahnede kaderine razı olmuş öldürülmeyi bekler bir duruşta verilmiştir. Bu betimleme Erken ve Orta Bizans ikonografisinde benzer bir örnekle eşleştirilememektedir[56] (Tsuji, 1968, s. 100). Ancak sahnedeki figürlerin jest ve mimikleri, Şimşon'un Filistinlilerden öç alması konusunu resmeden sahnelerle yakın benzerlik göstermektedir. Şimşon, Eski Ahit'in Kitabı Hakimler'de anlatılan bir figürdür ve İsrailoğulları'nın bir hâkimi olarak bilinir. Tanrı'nın onu özel bir şekilde kutsadığı ve büyük

[56] Bu konu, erken Hristiyan ve Bizans sanatında dört farklı tipte resmedilmiştir Birinci tip: Habil saldırıdan kaçarken yere düşmüştür. Figür, başını arkasında doğru çevirmiş Kabil'e bakmaktadır (Seraglio GI. 8 fol. 50r). İkinci tip: Burada Habil kardeşinden kaçar şekilde verilmiştir (Vat.gr.747, Fol. 26r). Üçüncü tip: Birinci tiple benzerdir. Fakat burada Habil elini yanağına yaslamış uyuyor gibi verilmiştir (Grec 923, fol. 355r). Dördüncü tip: Bu tür hepsinden farklıdır. Kabil, Habil'in arkasından tutar. Habil diz çökmüştür. Kabil, elindeki bıçakla Habil'in boğazını keser. Bu türe ait tek örnek Grec 510'da (fol. 347v) bulunmaktadır (Tsuji, 1967, s. 46).

bir fiziksel güç verdiği anlatılır (Hakimler 15:14-15). Grec 74'teki Habil'in Kabil'i öldürmesi sahnesi 9.yüzyıl sonuna tarihlenen Grec 510 (fol. 347v) 10.yüzyıla tarihlendirilen Grec 923 (fol. 335r) ve gibi eserlerdeki Şimşon tasvirini hatırlatmaktadır. Bu sahnelerde de Simson, masum kimselerin saçından kavrar ve sağ elinde eşek çene kemiği bulunmaktadır (Görsel 3. 270). Grec 74'te çalışan sanatçı muhtemelen bu el yazmalarındaki resimlerden etkilenmiştir. Ayrıca Grec 74'te fol. 49r'daki "Bir Arkadaşını Döven ve Dönüşte Efendisinin Konuştuğu Kötü Hizmetçinin Durumu" meseli sahnesindeki figürün jest mimiklerini andıran detaylar, bu iki sahneyi hazırlayan sanatçının aynı olduğunu düşündürmektedir.

Görsel 3. 270. *a; Habil'in Kabil'i öldürmesi Grec 74 (fol. 46v), Şimşon'un Öcünü Alması b; Grec 923 (fol. 335r) ve c; Grec 510 (fol. 347v)*

Grec 74'teki Eski Ahit kökenli resimlerden bir diğeri "Sodom'un Yıkımı" sahnesidir (fol.147v). Grec 74'te Luka İncilinde (17/32) geçen "*Lut'un karısına olanları hatırlayın*" metini ile ilişki bu sahne ikonografik detaylarını eski Ahit'ten (Yaradılış 19: 4-10) almaktadır. Resimde soldan sağa doğru dört konu betimlenmiştir: Lut'un Melekler Tarafından Uyarılması, Sodom ve Gomora'nın Yok Oluşu, Lut'un Karısı'nın Tuz Kesilmesi ve Lut'un Ailesi ile Kurtuluşu'dur (Görsel 3. 271).

Görsel 3. 271. *Sodom'un Yıkımı, Grec 74, fol. 147v*

Resmin solunda Lut'u uyarmaya gelen melekleri isteyen Sodom halkı ve Lut tasvir edilmiştir.[57] Sahnede Lut, Sodom halkı ile konuşmaktadır. Meleklerden biri Lut'un arkasında diğeri çapraz ayaklı tabure üzerinde otururken verilmiştir. Bizans resim sanatında nadiren resmedilen "*iki meleğin Lut'u uyarması*" konusu Oktateukh ve Smyrna Physiologus yazmalarında da resmedilmiştir (Dufrenne, 1986, s. 205). Smyrna Physiologus el yazmasıyla Grec 74 (fol. 147r) arasında yakın benzerlik olduğu görülmektedir. Özellikle meleklerin yemeği yedikleri masa tasviri ve Sodomluların Lut'un evine gelmesi detayları oldukça benzerdir (Görsel 3. 272). İki sahne de temelde aynı kaynaktan geliyor olmalı. Ne yazık ki, Smyrna'daki el yazmasının yok edilmesi nedeniyle Sodom'un yıkımı sahnesi günümüze gelememiştir. Smyrna'nın resmi kesinlikle Yaradılış metnine en sadık olanlarından biri olarak bilinnmektedir. Ancak Grec 74 elyazması için aynı şey söylenemez. Çünkü elyazmasında meleklerden biri masa etrafında otururken İkinci melek Lut'a yardım etmektedir. Bu yaradılış metniyle çelişmektedir.

a **b**

Görsel 3. 272. *a; Smyrna Physiologus ve b;Grec 74 (fol. 147r)*

Resimdeki İkinci olay Luka (18: 29-30) metinde geçen "*İsa onlara şöyle dedi: "Size doğrusunu söyleyeyim, Tanrı'nın Egemenliği uğruna evini, karısını, kardeşlerini, annesiyle babasını ya da çocuklarını bırakıp da bu çağda bunların kat kat fazlasına ve gelecek çağda sonsuz yaşama kavuşmayacak hiç kimse yoktur."* anlatıya dayanmaktadır. Sahnenin en erken

[57] Olay kısaca şu şekildedir: *" [4]Onlar yatmadan, kentin erkekleri –Sodom'un her mahallesinden genç yaşlı bütün erkekler– evi sardı. [5]Lut'a seslenerek, "Bu gece sana gelen adamlar nerede?" diye sordular, "Getir onları da yatalım. [6]Lut dışarı çıktı, arkasından kapıyı kapadı. [7]"Kardeşler, lütfen bu kötülüğü yapmayın" dedi, [8]"Erkek yüzü görmemiş iki kızım var. Size onları getireyim, ne isterseniz yapın. Yeter ki, bu adamlara dokunmayın. Çünkü onlar konuğumdur, çatımın altına geldiler."* (Yaradılış 19: 4-10).

tasvirlerinden biri Viyana Genesis'te (fol 5r) yer almaktadır. Bu resim, geniş bir anlatım döngüsünü kapsar ve şu olayları içerir: Lut'un Melekler Tarafından Uyarılması, Lut'un Ailesi ile Şehirden Ayrılışı, Sodom ve Gomora'nın Yok Oluşu, Lut'un Ailesinin Kurtuluşu ve Lut'un Karısı'nın Tuz Kesilmesi (Dinçer, 2016, s. 86). Sahnenin Orta Bizans dönemine tarihlenen diğer tasvirleri Grec 74'teki gibi geniş bir hikâyeye yer veren 12.yüzyıla tarihlenen Vatican cod. 746'da (fol. 75v ve 76r) yer almaktadır Üç resimle aktarılan sahne Lut'un Melekler Tarafından Uyarılması, Sodom Halkının Lut'un Evine Gitmesi ve Sodom'un Yıkılışı konuludur (Görsel 3. 273).

Görsel 3. 273. *Vatican cod. 746 Meleklerin Haber Getirmesi (a;75v) Sodom Halkının Lut'un evine gelmesi (b; 76r) ve Sodom'un Yıkımı (c; 76r).*

Grec 74'ün ikonografisi 11.yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen Theodore Psalter'deki (Add. 19352) (fol. 21v) resimle de yakın ilişki içindedir. Her iki el yazmada da metine göre gökyüzüden gelen ateşin yaktığı beş şehir farklı bir tasarım ile aktarılmak istenmiş olsa da Grec 74'te sahnenin merkezinde beş şehri sembolize eden beş kale bir arada yer alır. Theoder Psalteri'nde folyonun solunda yukarıdan aşağıya doğru üç şehir ve alt sağa doğru devam eden iki şehir tasvirine verilmiştir) gökyüzünden gelen ateş ve yaktığı şehir motifleri arasında benzerlik görülmektedir (Görsel 3. 274).

Görsel 3. 274. *Sol. Grec 74, fol.147r, detay; sağ. Theodere Psalteri fol.21v (https://blogs.bl.uk/digitisedmanuscripts/2022/02/theodore-psalter.html)*

Grec 74 nolu el yazmasında yer alan Eski Ahit konulu sahnelerden biri diğeri "Tunç Yılan"dır (fol.171v) (Görsel 3. 275). El yazmasında Yuhanna İncili bölümünde (3/14) geçen ***"****[14] Musa çölde yılanı nasıl yukarı kaldırdıysa, İnsanoğlu'nun da öylece yukarı kaldırılması gerekir. [6]Bunun üzerine RAB halkın arasına zehirli yılanlar gönderdi. Yılanlar ısırınca İsrailliler'den birçok kişi öldü. [7]Halk Musa'ya gelip, "RAB'den ve senden yakınmakla günah işledik. Yalvar da, RAB aramızdan yılanları kaldırsın" dedi. Bunun üzerine Musa halk için yalvardı. [8]RAB Musa'ya, "Bir yılan yap ve onu bir direğin üzerine koy. Isırılan herkes ona bakınca yaşayacaktır" dedi.* [9] Böylece Musa tunç bir yılan yaparak direğin üzerine koydu. Yılan tarafından ısırılan kişiler tunç yılana bakınca yaşadı." Pasajı ile ilişki resmin kaynağı Çölde Sayım'dır (21: 4-9).[58] Grec 74'ün fol. 171v'da bulunan "Tunç Yılanı" sahnesi Eski Ahit el yazmalarındaki[59] resimlerden farklı bir kompozisyon sergilemektedir. Bu sahne, kaynak metninde geçen *"Musa çölde yılanı nasıl yukarı kaldırdıysa, İnsanoğlu'nun da öylece yukarı kaldırılması gerekir"* (Yuhanna 3:14) şeklindeki anlatıya

[58] Kitab-ı Mukaddes'e göre, İsrailoğulları RAB'be ve Musa'ya isyan etmeye başlar. RAB, bu isyankâr kavmi cezalandırmak amacıyla zehirli yılanlar gönderir. Bu hayvanların soktuğu birçok kişi ölür. İsrailliler, RAB'bin bu yılanları kaldırması için Musa'ya yalvarır. Musa'da onların bağışlanması RAB'be dua eder. RAB, Musa'ya bir yılan yapmasını ve bunu bir sırığın üzerine koymasını söyler. Musa, tunçtan bir yılan yapar ve onu bir sırığın üzerine koyar. Böylece, yılanın soktuğu kişiler, tunç yılana bakarak iyileşirler (Kaplan, 2019, s. 622).

[59] Oktateukh el yazmalarından Topkapı G.İ 8 (fol. 359r) ve Vat.gr.747'de (fol. 172v) yer alan sahnelerde sağda Musa, dik bir direğe tunç yılanını bağlamış ve yılanın bağlı olduğu ipi sağ eliyle çekmektedir. Sahnenin solun üst köşesinde yılanın soktuğu insanlar vardır. Bu hasta insanlar yılana doğru bakar. Sağ altta ise yılanın zehrinden dolayı ölerek dirilen kimselere yer verilmiştir.

uygun olarak resimlenmiştir. Sahnenin sağında yılanı yükselten Musa ve onu izleyen İsa ve havari yer alırken solunda Haç tasviri dikkati çekmektedir. Ressam, bu benzetmeyi vurgulamak için hem tunçtan yılan hem de Çarmıh arasında arasında paralellik kurmak istemiş olmalı (Willson, 2021, s. 166).

Görsel 3. 275. *Tunç Yılanı, Grec 74 (fol. 171v)*

Grec 74 nolu el yazmasındaki Eski Ahit konularından son sahne fol.135v'de yer alan "İsa'nın Puta Tapınanlar Üzerinden Öğretisi" konusunun aktarıldığı Luka İncili'nde (12:8-9) bulunmaktadır. Sahne, 106. Mezmur'un 28. ayetinde geçen[60] İsrail oğullarının Baal Peor'a tapınması olayına atıfta bulunmaktadır. Bu sahne ile ilgili en erken tasvirlere Mezmurlar el yazmalarında rastlanmaktadır. Sahnenin genel ikonografik düzenini bir kaide üzerinde yükselen putun yanında dua eden insanlar oluşturmaktadır. Örneğin Taphou 14, Bristol Psalter ve Theodore Psalter'de yer alan İsrailoğulları'nın Baal-Peor'a tapınması sahneleri put ve ona tapınan insan figürleri ile sınırlı tutulmuştur (Görsel 3. 276).

[60] [28]Sonra Baal-Peor'a bel bağladılar, ölülere sunulan kurbanlar yediler. [29]Öfkelendirdiler RAB'bi yaptıklarıyla, salgın hastalık çıktı aralarında. [30]Ama Pinehas kalkıp araya girdi, felaketi önledi. [31]Bu doğruluk sayıldı ona, kuşaklar boyu, sonsuza denk sürecek bu. [32]Yine RAB'bi öfkelendirdiler Meriva suları yanında, Musa'nın başına dert açıldı onlar yüzünden. [33]Çünkü onu sinirlendirdiler, O da düşünmeden konuştu. [34]RAB'bin onlara buydurduğu gibi yok etmediler halkları.

Görsel 3. 276. *Baal Peor'a tapınılması, Taphou 14 ve Theodere Psalter 144r*

Grec 74 no.lu eserde ise sahneye İsa, havariler ve melekler dahil edilmiştir. İsa, bir taht üzerinde Pantokrator tipinde verilmiştir (Görsel 3. 277). Burada İsa'nın Pagan bir halka gönderildiği mesajı verilmekte ve Mesih'in öğrencileriyle putperestler arasındaki karşıtlık üzerinden, Mesih'i tanıyanların kurtuluş bulacağı onu inkâr edenler putperestler gibi başka tanrılara tapınarak gerçek kurtuluştan mahrum kalacakları vurgulanmaktadır (Gasbarri, 2023, s. 34).

Görsel 3. 277. *Grec 74, fol. 135v*

Grec 74 nolu el yazmasında put tasviri sadece fol. 135v ile sınırlı tutulmamıştır. Örneğin, fol. 15r, 115v ve 154v'de bazı mimari betimlerin üzerinde put tasvirleri görülmektedir. Putlardan fol. 115v ve 154v'daki örneklerde putlar ayakta ve ellerinde kalkanla, fol.15r'de ise bir at üzerinde verilmiştir (Görsel 3. 278). Grec 74'teki put tasvirleri Taphou 14 ve Theodore Psalter'daki örnekleri anımsatmaktadır. Bu el yazmalarının aynı atölye ve yüzyılda üretildiği düşünülürse benzerlikler de kaçınılmaz olarak kabul edilebilir. Put tasvirlerinin bir İncil yazmasında bulunmasının nedeni de İsa ile Putperestlik ilişkisindeki karşıtlığı vurgulamak için olduğu düşünülebilir (Gasbarri, 2023, s. 48).

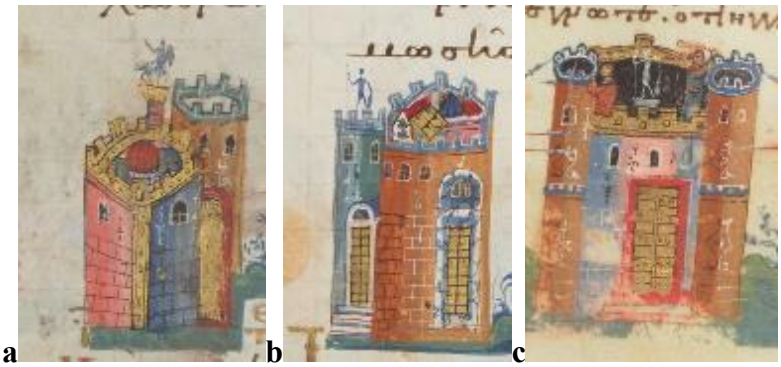
a b c

Görsel 3. 278. *Put Tasvirleri, (a; fol.15r, b;115v ve c;154v)*

SONUÇ

"Orta Bizans Dönemi Evangelion El Yazması: Grec 74 (Paris Ulusal Kütüphanesi)" başlıklı doktora tezinin konusunu olan el yazması, bugün Bibliothèque nationale de France (BnF) (Fransız Ulusal Kütüphanesi)'de Grec 74 No.lu isimle kütüphane arşivinde korunmaktadır. 11. yüzyılın son çeyreğine tarihlendirilen yazma 215 folyodan oluşmaktadır. 147 folyosu tasvirli olan eserde 375 resim bulunmaktadır. El yazmasının güncel boyutu, 17. yüzyılda yapılan ciltleme sırasında üstten 25 mm kesildiği için 235 x 190 mm'dir. Tetraevangelion grubuna giren yazmanın metinleri genellikle minüskül harflerle yazılmıştır, ancak belirli kısımların büyük harflerle (onkialarla) hazırlandığı da görülmektedir. Grec 74 nolu el yazmasındaki Matta bölümünde 108 (1r-63), Markos'ta 68 (64r-103v), Luka'da 103 (104r-166v) ve Yuhanna bölümünde 96 (167r-215v) resim bulunmaktadır.

Grec 74 no.lu el yazmasının banisi ve sanatçısıyla ilgili bilgiler oldukça sınırlıdır. Studios Manastırı'nda üretildiği düşünülen yazmada beş epigram bulunmaktadır (fol.62r, 102r, 165r, 213r ve 223v). Her bir epigram ilgili İncil bölümünün sonunda, el yazmasının sanatçısı ve/veya siparişçiyle ilgili bir görselle bitmektedir. El yazmasının sonunda yer alan bir imparatora hitaben yazılmış epigram içeren yaprağa göre el yazması İmparator I. Isaakios Komenos (hük. 1057–1059) için yapılmış olmalıdır.

Grec 74 nolu el yazmasında hakkında 1883, 1908, 1911, 1916, 1927, 1953, 1967,1976, 2006, 2018 yıllarında birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu araştırmalarda el yazmasının başlıkları, epigramları incelenmiş, resimlerin kaynakları, sanatçı sayıları, seçili bazı konuların resimleri değerlendirilmiş ve Grec 74'te yer alan resimlerin kendinden sonra gelen sahnelere ilham olduğu üzerinde durulmuştur. Dolayısıyla Grec 74 nolu el yazması sahip olduğu 375 resim ile daha önce bütüncül olarak ele alınmamıştır. "Orta Bizans Dönemi Evangelion El Yazması: Grec 74 (Paris Ulusal Kütüphanesi)" başlıklı doktora tezi kapsamında söz konusu 375 resim ikonografik çözümleme bağlamında önce kendi içinde, sonra en erken tasvirleri ve Konstantinopolis atölyelerinde üretilmiş 11. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen diğer el yazmaları, anıtsal duvar resim sanatı örnekleriyle karşılaştırılmıştır. Buna göre:

- Grec 74 nolu el yazmasının sonunda yer alan epigramdan yola çıkarak, yazmanın İmparator I. İsaakios Komnenos (hük. 1057–1059) için 11. yüzyılın ikinci yarısında üretilmiş olduğu önerilmektedir. Çeşitli araştırmacılar, el yazmasındaki resimlerin

üslubunu 1066 yılına tarihlenen Theodore Psalter ile karşılaştırmış ve Grec 74'ün bu tarihe yakın bir döneme ait olduğunu belirlemişlerdir. Daha genel bir ifadeyle, Grec 74'ün 11. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlendiği konusunda uzlaşılmıştır.

- Grec 74 nolu el el yazmasındaki her bir İncil bölümü el yazmasının sanatçısı ve/veya siparişçisi olduğu düşünülen bir görseli içeren epigram ile bitmektedir. Dolayısıyla İncil yazarlardan hediye alırken tasvir edilmiş dini kıyafetli figürden yola çıkarılarak, Grec 74 nolu el yazmasının banisi Ortodoks manastırının hiyerarşik amiri olan bir Higoumene olarak kabul edilmektedir.
- Grec 74 nolu el el yazmasında 215 folyo ve 375 resim bulunmaktadır. Resimler 147 folyoya dağıtılmıştır. Ortalama 6 x12 cm. boyutundaki resimler folyo üzerine 20 farklı şekilde yerleştirilmiştir.
- El yazmasındaki resimler Matta, Markos, Luka ve Yunanna İncillerine bağlı kalarak oluşturulmuştur. Ancak bazı resimler ikonografik detaylarını Eski Ahit, Nikodemus İncili, Yakup İncili, Sayılar, 12 Havari İncili ve Resullerin İşleri gibi kaynaklardan almıştır. Dolayısıyla el yazmasındaki resimler sadece tek bir dini kaynaktan değil, çeşitli kaynaklardan da beslenmiştir. Ayrıca eserin üretim yeri olarak Konstantinopolis Studios Manastırı önerilmiş olsa da el yazması Suriye-Filistin'e ait zengin ikonografik döngülere sahiptir. Bu durum el yazmasında çalışan sanatçının doğu kökenli olabileceğini düşündürmektedir.
- Grec 74 nolu el yazmasında 115 folyoda başlık bulunmaktadır. Ancak bu başlıklar folyoda yer alan resimlerin bir temsili değildir. Sadece 52 başlık ilgili folyodaki resim ile ilişkilidir. Bununla beraber Grec 74 no.lu el yazmasındaki resimler genellikle bağlı olduğu metinden sonra gelmekte ve kronoloji takip edilmektedir. Ancak bazı sahnelerin kendinden önceki folyolarda geçen İncil pasajına bağlı olduğu da görülmektedir. Ayrıca ender de olsa el yazmasında metinle ilişkisi olmayan detayların da yer aldığı görülmektedir. Bunun genel sebebi sanatçının konunun detaylarını sadece Kanonik İncillerden değil de Apokrif metinlerden almış olmasıdır. Grec 74 no.lu el yazmasına resim-metin ilişkisi ile bakıldığında, çok az kullanılan bir başka uygulamada ise iki farklı metinde geçen konunun tek bir resimde verilmek istenmiş olmasıdır.

- Grec 74 nolu el yazmasındaki resimlerde figürler genellikle uzun, ince ve zarif bir tarzda tasvir edilmiştir. Figürlerin ortalama boyu 2 ila 3 cm arasında değişmektedir. Ancak, resimlerdeki figürlerin yüzleri, genel olarak belirgin bir karaktere sahip olmayıp oldukça standarttır. Bununla birlikte, eller ve ayakların detaylı bir şekilde çizildiği de görülmektedir. Resimlerde yer alan mimari unsurlar ve bitki örtüsü ise oldukça basit bir şekilde tasvir edilmiştir. El yazması resimlerindeki sahnelerde tasvir edilen figürlerin yüzleri ve elleri gibi detaylar ya da kıyafetleri genel olarak hiçbir bozulma yaşanmadan süreklilik gösterir. Bu durum, el yazmasının bir sanatçı ve varsa onun bir asistanı tarafından kısa sürede hazırlanmış olabileceğini düşündürmektedir.
- El yazmasındaki resimlerde, bazı figürler her zaman aynı şekilde resmedilmiştir. Bu figürler, kutsal ve kutsal olmayan figürlere ait görsellerdir. Kutsal olmayan figürler genellikle sivri burunlu ayakkabı veya çizme ile tasvir edilirken kutsal figürler ise sandalet giyimlidir. Ayırca kutsal olmayan figürlerin kıyafet renkleri çoğunlukla koyu renklerdedir. Bunun yanında sahnelerde kutsal olarak tanımlanan kadınların saçları daima kapalı iken, diğer kadınların saçları ise açık olarak resmedilmiştir.
- Grec 74 nolu el yazmasında, Bizans döneminde nadiren rastlanan çocuk tasvirlerine de yer verilmiştir.
- El yazması, kapsamlı bir siklus düzenine sahiptir ve İncil'de geçen neredeyse her detay titizlikle resmedilmek istenmiştir. Sahnelerden bazıları sinematografik bir yaklaşımla verilmiştir. Bir kısmında kronolojik sıranın bozulduğu görülse de genellikle olaylar soldan sağa doğru aktarılmıştır.
- El yazmasında en çok tasvir edilen konu İsa'nın Passion Dönemi'dir. İsa'nın Passion Dönemi ile ilgi 84 resim bulunmaktadır. İsa'nın yaşam döngüsünde en çok resimlenen diğer konu ise 76 resim ile İsa'nın Mucizeleridir.
- Grec 74 nolu el yazmasını çağdaşı olan ve Studios Manastırı atölyelerinde üretildiği düşünülen diğer el yazmalarından (Theol gr 154, Paris grec 64, Dionysius cod. 587, Palat MS gr. 5 ve Clarke 10) ayıran en önemli özellik Vaftizci Yahya'nın hayatını anlatan 21 konunun da 30 resim ile görselleştirilmiş olmasıdır.
- Grec 74 nolu el yazması özellikle Theodore Psalter, Laur. Plut. 6.23, Vat. Barb. Gr. 372, Vat. Gr. 342, Taphou 14, Theol gr 154, Athos Vatopedi Manastırı cod. 3, Paris

Grec 64, Dionysius cod. 587, Palat MS gr. 5 ve Clarke 10 gibi Konstantinopolis atölyeleriyle yakın ilişkisi olduğu düşünülen el yazmaları ile karşılaştırılıp, değerlendirilmiştir.

SÖZLÜK

Apokrif: Kanonik metinlerde yer almayan fakat din bilginleri tarafından kabul görmüş dini metinler.

Authepsa: Madenden yapılmış, ateş yakılarak içinde suyun ısıtıldığı ve bir çeşit musluk düzeneği yardımıyla suyun akıtılabildiği büyük sofra gereci.

Baldaken: Dört sütun üzerinde yükselen üzeri kubbe ya da çatıyla örtülü dört yanı açık mimari strüktür.

Cana: Akşam yemeği

Dibetesion: İpekten yapılmış tam boy uzunluğun ve uzun kollu bir tunik.

Epigonation: Sakkos ve sticharion gibi giysilerin üzerine giyilen, genellikle vücudun yan kısmına sarkan bir aksesuardır.

Fısıh: Ortodokslarda Nisan ayının on dördünde başlayıp yedi gün süresince mayasız ekmek yenilen bayram.

Hegumen: Ortodoks kiliselerindeki baş rahiplikle görevli olan kimse.

Himation: Uzun dikdörtgen formunda şal biçimli bu kıyafet, tunik üzerine giyilir ve sol omuzdan geçilerek vücudu saran bir giysi olup sağ omuzu açıkta bırakan erkek giysisi.

Kalis: Hıristiyanlıktaki Ökaristi Liturjisi'nde şarabın konulduğu kap.

Khition: Antik Yunan dönem de dikdörtgen bir kumaşın karşılıklı iki kenarının dikilmesiyle oluşan ince kumaştan yapılmış, bol ve dökümlü, kadın ve erkek giysisi.

Kodeks: Papirüs ya da parşömenden yapılmış, sayfaların birbirine tutturularak ciltlendiği el yazması.

Kolophon: Bir el yazmasının üretim yerini, yazarını, banisini ve tamamlandığı tarih gibi bilgilerin olduğu kitap künyesidir.

Loros: Tunik üzerine giyilen, vücudun omuz ve gövde kısmına sarılarak kullanılan işlemeli bir giysi.

Mandatum: Ayak yıkama havuzu

Mandorla: Tanrısal gücü ifade eden, bir figürün etrafını çevreleyen haledir.

Maphorion: Baş dahil tüm vücudu örten giysi.

Perizonion: Bele bağlanan bir kumaş parçası

Podest: Tahtın önüne konulan platformdur. Kutsal ve rütbeli kimselerin ayaklarını yere basmamaları amacıyla yapılmıştır.

Psalter: Kral Davud'a atfedilen yüz elli psalm içeren el yazması.

Sitla: Kiliselerde suyun taşınması amacıyla kullanılan halka kulplara sahip silindirik ya da konik gövdeli bir kap.

Stibation: Üzerine uzanılarak yemek yenilen U biçiminde dizilmiş geniş sedir.

Stikharion: Ortodokslar kullanılan liturijik giysi türü

Suppadenium: Ayak basılan seki

Talant: Antik dönemde bir ölçü birimi

Tunik: Baş üzerinden geçirilerek tek parçadan yapılan bir giysidir. Genellikle erkeklerde diz üstüne kadar, kadınlarda ise ayak bileklerine kadar uzanır.

KAYNAKÇA

Alev, F. A. (2014). Kappadokia Göreme Vadisinde Meryem Siklusu. Ankara: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, SBE.

Alpatoff, M. V. (1930). A Byzantine Illuminated Manuscript of the Palaeologue Epoch in Moscow. *12*(3), s. 207-218. doi:https://doi.org/10.2307/3050778

Anderson., J. C., Paul, C., & Christopher, W. (1989). *The Barberini Psalter: Codex Vaticanus, Barberinianus Graecus 372.* Zurich.

Andreopoulos, A. (2005). *Metamorphosis: The Transfiguration in Byzantine theology and iconography.* St Vladimir's Seminary Press.

Angheben, M. (2002). Les Jugements derniers byzantins des XIe-XIIe siècles et l'iconographie du paradis d'attente. *Cahiers archéologiques*(50), s. 105-134.

Antonakos, A. (2009). *T*he early christian passion cycle: word, raza and emotion. Athens: Aristotales University, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Arsal, S. Y. (2008). Batı Sanatında İsa'nın Mucizelerinin İkonografisi: Başlangıcından Karşı-Reformasyon'a Kadar. İstanbul: Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE.

Atak, G. (2019a). Göreme Kaya Kiliseleri Fresklerinde Lazarus'un Dirilişi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi, 2*(1), s. 52-74.

Atak, G. A. (2019b). Kapadokya Kaya Kiliseleri'nde Hz. İsa Mucizelerinin İkonografisi. Sakarya: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, SBE.

Baert, B., Kusters, L., & Sidgwick, E. (2012). An Issue of Blood: The Healing of the Woman with the Haemorrhage (Mark 5.24B-34;Luke 8.42B-48; Matthew 9.19-22) in Early Medieval Visual Culture. *Journal of Religion and Health, 51*(3), s. 663-681. https://www.jstor.org/stable/41653858 adresinden alındı

Bordier, H. (1883). *Description des peintures et autres ornements contenus dans les manuscrits grecs de la Bibliothèque nationale.* Paris: Bibliothèque nationale (France). Département des manuscrits.

Bornovalı, S. (2008). Bizans Mimarlığında Müjde Sahnesinin Yer. İstanbul: Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, FBE.

Bovon, F., & Ševčenko, N. P. (2016). Byzantine Art and Gospel Commentary: The Case of Luke 13:6-9, 10-17. *The Harvard Theological Review, 109*(2), s. 257-277. doi:https://www.jstor.org/stable/43948561

Brenk, B. (1966). *Tradition und Neverung in der Christlichen Kunst des Ersten Jahrtausends: Studien zur Geschichte des Weltgerichtsbildes* (Cilt 3). Wien: Byzantinistische Studien.

Brown, R. E. (1977). *The Birth of the Messiah.* New York.

Büchler, A. (2002). Horns and Trumpets in Byzantium: Images and Texts. *Historic Brass Society Journal*(12), s. 23-59.

Caldwell, T. A. (2003). Samaritans. T. Carson içinde, *The New Catholic Encyclopedia* (Cilt 7). Washington: D.C, Gale.

Carr-Gomm, S. (1995). *The Hutchinson Dictonary of Symbols in Art.* Oxford UK: Ducan Baird Publishers.

Colwell, E. C. (1936). *The Four Gospels of Karahissar Vol 2.* University of Chicago Press.

Çakmakçı, Z. (2016). Bizans Dönemi Mekân Aydınlatmasında "İslami Tipte" Cam Kandiller. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 163-180.

Çoşkuner, B. (2002). Göreme Kılıçlar Kilisesi Duvar Resimlerinin İkonografisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,.

Çoşkuner, B. (2009). 11. yüzyılda Kapadokya Bölgesinde İsa'nın Doğumu ve İsa'nın Çarmıha Gerilmesi Sahneleri. Ankara: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi SBE.

Delouis, O. (2019). Expérience de l'icône et preuve par l'image chez Théodore Stoudite. S. Brodbeck, & A.-O. Poilpré içinde, *Visibilité et présence de l'image dans l'espace ecclésial* (s. 151-170). Paris: Éditions de la Sorbonne.

Demir, B. (2021). Batı Sanatında İsa'nın Meselleri İkonografisi . İstanbul: İstanbul Üniversitesi, SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Demir, H. (2018). Bizans Resim Sanatında Meryem Kültü ve Müjde Sahnesi. Ankara: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demir, H. (2021a). Diriliş Sonrası Siklusu İçerisinde İki Sahne: Emmaus Yolunda ve Emmaus'da Akşam Yemeği. *Art-Sanat*(16), s. 123-149.

Demir, H. (2021b). Kitab-ı Mukaddes'te ve Liturjide Mür ve Bizans Tasvir Sanatında Myrophoroi/Mür Taşıyan Kadınlar. *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*(52), s. 141-162.

Dewald, E. T. (1915). The Iconography of the Ascension. *American Journal of Archaeology, 19*(3), s. 277-319.

Dimitrova, E. (1994). *The Gospels of Tsar Ivan Alexander.* England: British Library.

Dinçer, P. S. (2016). Erken Bizans Dönemi resimli dini el yazmaları: Viyana Genesis. Eskişehir: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, SBE.

Dinçer, P. S. (2019). Erken Bizans Dönemi Resimli Dini El Yazmaları. *Art-Sanat Dergisi*(12), s. 385-420.

Donehoo, J. D. (1903). *The Apocryphal and Legendary Life of Christ.* Macmillan.

Dragnev, E. (2004). *O Capodoperă A Miniaturii Din Moldova Medievală." Tetraevanghelul De La Elizavetgrad Şi Manuscrisele Grupului Parisinus Grćcus 74.*

Dufrenne, S. (1986). Un cycle de Lot dans l'Evangile de Paris, gr. 74. *Symbolae historiae artium: studia z historii sztuki Lechowi Kalinowskiemu dedykowane* (s. 203-222). içinde Warsaw: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Finlay, P. (2005). Making and viewing the Theodore and Barberini Psalters (London BL. Add. 19.352 and Vat. Barb. gr. 372). Belfest: Yayınlanmamış Doktora Tezi, The Queen's University of Belfest.

Fourna, D. (1990). *The Painter's Manual of Dionysius of Fourna.*

Galavaris, G. (1969). *The illustrations of the liturgical homilies of Gregory Nazianzenus.* ABD: Princeton University Press.

Gasbarri, G. (2023). Cristo contro gli idoli Note critiche sul rapporto tra iconografia evangelica e idolatria nell'arte bizantina. *Quaderni di storia religiosa medievale, 26*(1), s. 25-56.

Good, A. (2022). Lazarus, the Making of a Saint: c.1100 -1300. London: Yayınlanmamış Doktora Tezi, University College London.

Grabar, A. (1938). L'art religieux et l'empire Byzantin à l'époque des Macédoniens. *École pratique des hautes études*, s. 5-37.

Grabar, A. (1969). *Christian Iconograhy.* Princeton University.

Harley, F. (2020). Hanging by a thread The death of Judas in early Christian art. A. O. Lam, & R. Schroeder içinde, *The Eloquence of Art* (s. 115-130). London: Routledge. doi:https://doi.org/10.4324/9781351185592

Hermann, J., & Hoek, A. v. (2013). Apocalyptic themes in the monumental and minor art of early Christianity. *Pottery, Pavements, and Paradise*, s. 327-382.

Hinds, A. C. (1994). The Judgment of Solomon: An Iconographical Motif in Early Medieval Art. USA: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Univesity of U.M.I. .

Horn, M. (2019). »The Incredulity of Saint Thomas« on a Byzantine Sapphire from the Cheapside Hoard, London: A Proposal for a New Dating to the Palaiologan Period. N. R.1. Centuries) içinde, *Antje Bosselmann-Ruickbie* (s. 165-183). Germany: Verlag des Römisch-Germanischen Zentralmuseums.

Jasen, R. M. (2017). *The Cross: History, art and controversy.* İngiltere: Harvard University Press.

Jenkins, R., James, H., & A, M. C. (1954). Nine Orations of Arethas from Cod. Marc. Gr. 524. V. Laourdas içinde, *Byzantinische Zeitschrift* (s. 1-41). Beck'sche Verlagsbuchhandlung.

Jensen, R. M. (2000). *Understanding Early Christian Art.* Routledge.

Jerphanion, G. d. (1936). *Les églises rupestres de Cappadoce: une nouvelle Province de l'art byzantin* (Cilt 2).

Jolivet-Levy, C. (2011). Tokali Kilise revisited: New Considerations on Christ's Ministry Cycle in the New Church. *Uluslarasi Nevsehir Tarih ve Kultur Sempozyumu Bildirileri*, (s. 131-141). Nevşehir.

Kambourova, T. (2008). Pouvoir et prière dans les images byzantines de don. *Bulletin du centre d'études médiévales d'Auxerre*, s. 1-15. doi:doi.org/10.4000/cem.5612

Kaplan, N. (2017). Bizans Dönemi Resimli Oktateukh El Yazması: Seraglio (Topkapı Sarayı Gi. 8). Eskişehir: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, SBE.

Kaplan, N. (2019). Bizans Dönemi El Yazması: Topkapı Sarayı G.i.8 Nüshası Resimlerindeki Alegorik Unsurlar. (13), s. 615-626.

Kaplan, N. (2021a). Geç Antik Çağ Kanon Tablosu Süryani Resimli El Yazmalarında Teolojik Arka Planı. *Kadim Akademi SBD, 5*(2), s. 109-127. https://dergipark.org.tr/tr/pub/kadimsbd/issue/67315/1030137 adresinden alındı

Kaplan, N. (2021b). Süryani El Yazmalarında Meryem'e Müjde Tasvirleri (6. ve 13. yüzyıl). *Artuklu Akademi, 8*(1), s. 99-129. doi:Doi: 10.34247/artukluakademi.862944

Kaptan, Ö. (2022). Hıristiyanlıkta Ikonoklazm Dönemi ve Ikonofillerin Kalesi Olarak Uludağ. Bursa: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, SBE.

Karakaya, N. (2007). Demre -Myra Aziz Nikolaos Kilisesi'ndeki Restorasyon Sonrası Golgota Yolu Sahnesi. *Olba*(15), s. 179-182.

Karakaya, N. Ç. (2015). Restorasyon Sonrası Antalya'nın Demre İlçesi'ndeki H. Nikolaos Kilisesi'nde Bulunan Havari Komünyonu Sahnesi. *Sanat Tarihi Dergisi*, s. 107-113.

Karalis, I. (2020). Το ευχαριστιακό υπόβαθρο σε παραστάσεις της Σταυρώσεως. *ΚΟΣΜΟΣ-Επιστημονικό Περιοδικό του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού*(7), s. 31-62.

Kartsonis, A. D. (1986). *Anastasis The Making of an Image.* Princeton: Princeton University Press.

Kaya, M. (2014). Kapadokya Bölgesindeki Vaftiz Konulu Duvar Resimleri. Kayseri: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciye Üniversitesi, SBE.

Kepetzi, V. (1999). Empereur, piété et rémission des péchés dans deux Ekphraseis byzantines. Image et rhétorique. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας,* , s. 231-244.

Key, F., & İnanan, F. (2020). İsa'nın Mabede Takdimi Sahnesinin Görsel Anlatım Biçimleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Journal of Mosaic Research*(13), s. 149-169.

Konis, P. (2010). From the Resurrection to the Ascension: Christ's post Resurrection appearances in Byzantine Art. . İngiltere: Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of Birmingham.

Kono, K. (1995). Η Ζωη Του Προδρομου Στη Βυζαντινη Ζωγραφικη. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selanik Ariistoteles Üniversitesi.

Krausmüller, D. (2006). Abbots and Monks in EleventCentury Stoudios: An Analysis of Rituals of Installation and Their Depictions in Illuminated Manuscripts. *Revue des études byzantines, 64*(1), s. 255-282.

Lafontaine-Dosogne, J. (1975). Iconography of the Cycle of the Life of the Infancy of Christ. P. A. Underwood içinde, *The Kariye/Khora Djami V. 4 Studies in the Art of the Kariye/Khora Djami and Its Intellectual Background* (s. 195-241). New Jersey: Princeton University Press.

Lafran, A. (2019). La pendaison de Judas ou le châtiment sans fin (xiie-xive s.). *(Re) lecture archéologique de la justice en Europe médiévale et moderne*, s. 239-255.

Lake, K., & Lake, S. (1936). *Dated Greek Minuscule Manuscripts to the Year 1200* (Cilt VI). Boston: The American Academy of Arts and Sciences.

Lazarev, V. (1978). *Византийское и древнерусское искусство.* Russia.

Leesti, E. (1993). Carolingian Crucifixion Iconography: An Elaboration of a Byzantine Theme. *RACAR : Revue d'art canadienne Canadian Art Review, 20*(1-2). doi:https://doi.org/10.7202/1072746ar

Lehtipuu, O. (2006). *The afterlife imagery in Luke's story of the rich man and Lazarus.* Brill.

Levine, A. J. (2017). *Short Stories by Jesus: The Enigmatic Parables of a Controversial Rabbi.* California.

Levy, C. J. (1997). *La Cappadoce Memoire de Byzance.* Paris: CNRS Editions.

Lewine, C. F. (1974). Vulpes Fossa Habent or the Miracle of the Bent Woman in the Gospels of St. Augustine, Corpus Christi College, Cambridge, ms 286. *The Art Bulletin, 56*(4), s. 488-504. https://www.jstor.org/stable/3049296 adresinden alındı

Lockyer, H. (1988). *All the Miracles of the Bible.* Harper Collins.

Loerke, W. C. (1975). The Monumental Miniature. K. Weitzmann içinde, *The Place of Book Illumination in Byzantine Art* (s. 61-97). Princeton University.

Loverdou-Tsigarida, K. (1998). The İllustrated Manuscripts. *The Holy and Great Monastery of Vatopaidi: Tradition, History, Art* (s. 575-597). içinde

Lymberopoulou, A. (2020). Hell in the Byzantine World: A History of Art and Religion in Venetian Crete and the Eastern Mediterranean. Cambridge : Cambridge University Press.

MacLagan, E. (1921). An Early Christian Ivory Relief of the Miracle of Cana. *The Burlington Magazine for Connoisseurs, 38*(217), s. 178-195. https://www.jstor.org/stable/861253 adresinden alındı

Maguire, H. (1977). The Depiction of Sorrow in Middle Byzantine Art. *Dumbarton Oaks Papers, 31*(123-174), s. 123-174. https://www.jstor.org/stable/1291406 adresinden alındı

Mahr, A. C. (1943). The Gipsy at the Crucifixion of Christ. *The Ohio Jouranal of Science*(1), s. 17-21.

Making, X. M. (2017). Maria Lidova. *IKON*(10), s. 45-62.

Mann, M. W. (2010). The Epileptic Seizure and the Mystery of Death in Christian Painting. *Epilepsy & Behavior, 17*(2), s. 139-146. doi:https://doi.org/10.1016/j.

Mantas, A. G. (2012). Representations of Christ's Parables in Serbian medieval churches. The case of Dečani. *Zograf, 36*, s. 131-141. doi:10.2298/ZOG1236131M

Mantas, G. A. (2015). Parables and Eschatology in Eastern Christian Art. *Cahiers archéologiques*(56), s. 45-56.

Marinis, V. (2017). *Death and afterlife in Byzantium: The fate of the soul in theology, liturgy, and art.* New York: Cambridge University Press.

Masuda, T. (1990). Η Εικονογραφηση Του Χειρογραφου Αριθ. 587μ. Τησ Μονησ Διονυσιου Στο Αγιο Οροσ. Συμβολη Στη Μελετη Των Βυζαντινων Ευαγγελισταριων. Yunanistan: Selanik Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Masuda, T. (2020). Patriarchal Lectionaries of Constantinople: A New Criterion for the Encaenia. *Wesada Rilas Journal* , s. 174-194.

Mayer, M. (2009). The Personification of Zion in Byzantine Psalters with MarginalIllustrations: Between Eschatological Hopes and Realia. *Ars Judaica*, s. 7-22.

McKay, G. K. (2010). Illustrating the Gospel of John: the Exegesis of John Chrysostom and Images of the Ancient of Days in Eleventh-Century Byzantine Manuscripts. *Studies in Iconography*(31), s. 51-68.

Meyer, M. (2016). Hiding in Plain Sight: The Second Coming and the Last Judgment in the Vatican Psalter, gr. 752. *Cahiers archéologiques, 56*, s. 71-86.

Mijovic, P. (1977). Грузинские менологии с XI по XIV век. *Zograf*(8), s. 17-23.

Millet, G. (1916). *Recherches sur l'Iconographie de l'Évangile aux Xive, Xve Et Xvie Siècles: D'Après les Monuments de Mistra, de la Macédoine Et du Mont-Athos.* Paris: E. De. Boccard.

Mouriki, D. C. (1970). The Octateuch Miniatures of the Byzantine Manuscripts of Cosmas Indicopleustes . Yayımlanmamış Doktora Tezi, Princeton Üniversitesi.

Muntean, M. (2015). The Adoration of the Magi in the Christian Iconography. Casework from the Catacomb Pıcture to Renaissance. *Studia Universitatis Babes-Bolyai-Theologia Orthodoxa*(1), s. 217-234.

Mußgnug, D. (2005). Nothelfer der Haut in der christlichen Ikonographie. *Aktuelle Dermatologie*, s. 175-178.

Neff, A. (2011). The Humble Man's Wedding: Two Franciscan Images of the Miracle at Cana. C. Hourihane içinde, *Gothic: Art & Thought in the Middle Ages* (s. 292-323). Princeton: Princeton University.

Nersessian, S. d. (1927). Two Slavonic Parallels of the Greek Tetraevangelia: Paris 74. *The Art Bulletin, 9*(3), s. 222-274. doi:https://doi.org/10.2307/3046542

Nersessian, S. D. (1975). Program and Iconography of the Frescoes of the Parecclesion. P. A. Underwood içinde, *The Kariye Djami: Studies in the Art of the Kariye Djami and Its Intellectual Background* (s. 305-349). New Jersey: Princeton University.

Omont, H. A. (1908). *Évangiles Avec Peintures Byzantines Du XIe Siècle... Reproduction Des 361 Miniatures Du Manuscrit Grec 74 de la Bibliothèque Nationale.* Paris: Imprımerıe Berthaud Frères.

Öncelen, G. (2021). Kapadokya bölgesi Bizans kiliseleri duvar resimlerinde İsa'nın passionu (çektikleri) sahnelerinin ikonografisi. Eskişehir: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, SBE.

Öncelen, G. (2022). Kapadokya'da "Çarmıhta İsa" sahnelerindeki ünik figür ve unsurlar. İdil Sanat ve Dil Dergisi, 11(97), 1401-1409.

Öncelen, G. (2023a). Kapadokya Bizans Kiliselerinde "Boş Mezar Başında Kadınlar" Sahnesi. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*(50), s. 115-128.

Öncelen, G. (2023b). *Kapadokya Bizans Kiliselerinde İsa'nın Çektikleri Sahneleri.* Ankara: Dorlion Yayınları.

Öncelen, G. (2024). Ihlara'da İsa'nın Diriliş Çevriminden Bir Sahne: Chairete. M. E. Altınsapan, B. Y. Olcay Uçkan, & F. Güllüpınar içinde, *Edebiyat Fakültesi 30. Yıl armağan kitabı* (s. 298-306). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Öztaşkın, G. K. (2020). Erken Bizans Dönemi Mimarisinde Az Bilinen Bir Düzenleme: Thalassidionlar. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18*(1), s. 300-313. doi:10.18026/cbayarsos.676310

Palli, K. C., & Lucchesi, E. (1970). Kreuzigung Christi. *Lexikon der Christlichen Ikonographie.* içinde 606-642.

Patacı, B. (2021). Yuhanna İncil'inde Sembolizim ve Kristoloji: İsa Tasvirinin Bağlamı ve İnşası. İstanbul: Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE. .

Pekak, S., & Gür, D. (2015). İsa'nın Doğumu. *Sanat Tarihi Dergisi, 24*(2), s. 175-226.

Peker, N. (2008). Kapadokya Bölgesi Bizans Dönemi Kiliselerinde Son Mahkeme Sahneleri. Ankara: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, SBE.

Pelekanidis, S. (1981). Byzantine Art in Greece, Mosaics, Wall Paintings. M. Chatzidakis. içinde Melissa: Greece.

Peppard, M. (2012). Illuminating the Dura-Europos Baptistery: Comparanda for the Female Figures. *Journal of Early Christian Studies,* Cilt: 20 Sayı:4, s.543-574.

Peppard, M. (2016). A Woman at a Well. M. Peppard içinde, *The World's Oldest Church: Bible, Art, and Ritual at Dura-Europos, Syria* (s. 155-201). Yale University Press. https://www.jstor.org/stable/j.ctt1kft8j0 adresinden alındı

Plotzek, J. M. (1971). Armer Lazarus. *Lexikon der christlichen Ikonographie* (Cilt 3). içinde 30-32.

Popova, T. (2017). *Das Tetraevangelium des Ivan Aleksandăr.* Wien: Austrian Science Fund.

Rhoby, A. (2018). *Ausgewählte byzantinische Epigramme in illuminierten Handschriften Verse und ihre "inschriftliche" Verwendung in Codices des 9. bis 15. Jahrhunderts.* Germany: Verlag Der Österreichen Akademie Wissenschaften.

Rizzo, M. A. (2021). *The Miniatures of the Rossano Gospels.* (F. R. Benvenuti, Çev.) Firenze: Tipografia Coppini.

Ross, L. (1996). *Medieval Art a Topical Dictionary.* London: Greenwood Press.

Rupiewicz, R. (2019). Pontius Pilate as a Late Antiquity and Early Medieval Judge–Iconographic Representations. *Studia Prawnicze KUL, 4*, s. 157-193.

Sahilli, S. (2016). Bizans Dönemine ait 14. yüzyıl el yazmasının değerlendirilmesi (Oxford Universty, Bodleian Library, MS. Gr. Th. F 1). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, SBE.

Schiller, G. (1971). *Iconography of Christian Art* (Cilt 1). New York: Graphic Society LTD.

Schmid, A. (1968). Himmelfahrt Christi. *Lexikon der Christlichen İkonographie* (Cilt 2, s. 268-275). içinde Wien: Band.

Shorr, D. C. (1946). Iconographic Development of the Presentation in the Temple. *The Art Bulletin, 28*(1), s. 17-32. doi:10.1080/00043079.1946.11407736

Smith, E. B. (1918). *Early Christian Iconography and A School of Ivory Carvers in Provence.* Pricenton: Pricenton University Press.

Smith, J. (1842, Mart 22). Persecution of the Prophets, Nauvoo City Times and Seasons. *3*. https://www.josephsmithpapers.org/paper-summary/times-and-seasons-1-september-1842/8#source-note adresinden alındı

Soden, H. F. (1911). *Die Schriften des Neuen Testaments: Text mit Apparat* (Cilt I-II). Germany: Vandenhoeck Und Ruprecht.

Souzo, M. P. (2016). Uma imagem entre dois mundos: um estudo sobre o mosaico do Juízo Final de Torcello (Veneza - século XI). Sao Paulo: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Universidade Sao Paulo.

Spatharákīs, I. (1976). *The portrait in Byzantine illuminated manuscripts* (Cilt 6). Leiden: Bill Archive.

Spitzing, G. (1989). *Lexikon Byzantinisch Christlicher Symbole.* Gemany.

Stantcho, S. (1953). Les miniatures du tétra évangile Parisinus graecus 74. Paris: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, École pratique des hautes études Section des sciences religieuses.

Şenel, Z. (2010). Komnenos Dönemi Toplumsal, Siyasal ve Dini Tartışmaların Sanata Yansıması. Eskişehir: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, SBE.

Taft, R. F., & Carr, A. W. (1991). Announciation. *The Oxford Dictionary of Byzantium.* içinde 106-107.

Tania, V. (1971). *Le tétraévangile de la Laurentienne. Florence, Laur. VI.23.* Paris: Cahiers archéologiques/Bibliothèque des Cahiers archéologiques 6 .

Tsamakda, V. (2002). *The illustrated chronicle of Ioannes Skylitzes in Madrid.* Leiden: Alexsndros Press.

Tsuji, S. (1968). The Study of the Byzantine Gospel Illustrations in Florence, Laur. Plut. VI.23 and Paris, Bibl. Nat. Cod. Gr. 74. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Princeton Üniversitesi.

Tsuji, S. (1975). The Headpiece Miniatures and Genealogy Pictures in Paris. Gr. 74. *Dumbarton Oaks Papers, 29*, s. 165-203. doi:https://doi.org/10.2307/1291373

Tsuji, S. (1985). Hortus Delıcıarum Et Mıleševa Esquısse D'une Étude Sur L'ıconographıe Du Jugement Dernıer. *Orient Report of the Society for Near Eastern Studies in Japan*(21), s. 60-77.

Tunç, İ. (2022). Kanonik İncillerde İsa ve Şeytan Diyaloğu: Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım. *Oksident, 2*(4), s. 207-232. doi:https://doi.org/10.51490/oksident.1198548

Tükel, U., & Arsal, S. Y. (2014). *Sözden İmgeye Batı Sanatında İkonografi.* İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.

Uluyol, Ö. (2014). Kapadokya bölgesi duvar resimlerinde yer alan müneccim kralların tapınması sahnesi. Konya: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi SBE.

Uyar, B. T. (1998). L'image et son lieu: Les rapports entre les programmes iconographiques et l'architecture des églises du Xe siècle en Cappadoce . Paris: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Université de Paris-Sorbonne.

Uyar, B. T. (2011). Art et société en pays de Rūm : les peintures « byzantines » du XIIIe siècle en Cappadoce. Paris: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Université de Paris-Sorbonne .

Violette, J.-G. (1976). Étude Des Miniatures Du Manuscrit BnF Grec 74 (Paris BN). Paris: l'Ecole Pratique des Hautes Etudes.

Walter, C. (1971). Liturgy and the Illustration of Gregory of Nazianzen's Homilies. *An Essay in Iconographical Methodology, Revue des études byzantines*, s. 183-212.

Walter, C. (1982). *Art And the ritual of the Byzantine Church.* London: Variorum Publication.

Weis, A. (1968). Lexikon der Christlichen İkonographic. Wien.

Weitzmann, K. (1976). The Ode Pictures of the Aristocratic Psalter Recension. *Dumbarton Oaks, Trustees for Harvard University, 30*, s. 65-84. https://www.jstor.org/stable/1291390 adresinden alındı

Weitzmann, K. (1979). *The Miniatures of the Sacra Parallela: Parisinus Graecus 923.* Princeton University.

White, C. L. (2014). Reassembled Art and History: The San Michele in Africisco (Ravenna)Mosaics. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Louisiana State University.

Willoughby, H. R. (1933). Codex 2400 and Its Miniatures. *The Art Bulletin, 15*(1), s. 3-74. https://www.jstor.org/stable/3045483 adresinden alındı

Willson, J. L. (2021). Relief Crosses İn İvory: Metarial, From, Setting. *Византийский временник*, s. 160-197.

Yaşar, F. (2019). Kapadokya Bölgesi Bizans kiliselerinde Anastasis Sahneleri. Konya: Yayılanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, SBE.

Yaşar, F., & Gökalp, Z. D. (2023). İkonografik Çözümleme Bağlamında Floransa Biblioteca Medicea Lorenziana Plut. 6.23 ve Paris Bibliothéque National de France Grec 74 El Yazmalarındaki Epilepsi Hastalarının İyileştirilmesi Mucizesi Sahneleri. *Art-Sanat Dergisi, 20*, s. 735-761.

Yılmaz, S. (2021). Bizans Sanatında Öteki Dünya Anlayışı. Ankara: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi.

Yota, E. (2005). Un tétraévangile byzantin peu connu: Le Suppl. gr. 914 de la Bibliothèque Nationale de Paris. *Τόμος ΚΣΤ'*, s. 165-180.

Yüzgüller, S. (2020). Orta Çağ'dan Rönesans'a İsa'nın Sınanması Betimlerinde Şeytan'ın Temsili. *MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*(21), s. 185-180. doi:https://dergipark.org.tr/tr/pub/msgsusbd/issue/57225/1105842

Zarras, N. (2006, Αρχαιολογία). Ο απαγχονισμός του Ιούδα στη βυζαντινή τέχνη. s. 30-36.

Zarras, N. (2010). The Passion Cycle in Staro Nagoričino. *Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften*(60), s. 181-214.

Zenbilci, İ. K. (2021). Bizans Dönemi'nde El Yazması Üretim Merkezi Olarak Pantokrator Manastırı ve Nazianzlı Gregorios'un Liturjik Homiliye Nüshası (Sinai. Gr. 339) Üzerine Bir Okuma. İ. K. Zenbilci içinde, *Orta Çağ'dan Postmodernizme Sanat Tarihi Okumaları* (s. 39-77). İstanbul: Hiper Yayın.

Ζάρρας, N. (2006). Ο εικονογραφικός κύκλος των εωθινών ευαγγελίων στην παλαιολόγεια μνημειακή ζωγραφική των Βαλκανίων. Selanik: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selanik Aristotales Üniversitesi .

Kurt, W. (1954). The Constantinopolitan Lectionary, Morgan 639. *Studies in Art and Literature for Belle Da Costa Greene*, s. 358-373.

Καζαμία-Τσέρνου, M. (1992). Η Ιαση Του Παραλυτικου Στην Παλαιοχριστιανικη Και Βυζαντινη Εικονογραφια. Yunanistan: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selanik Üniversitesi.

Κατσιώτη, A. (1996). Οι Σκηνεσ Τησ Ζωησ Και Ο Εικονογραφικοσ Κυκλοσ Του Αγιου Ιωαννη Προδρομου Στη Βυζαντινη Τεχνη. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selanik Üniversitesi .

Κουρουζίδης, Χ. (2020). Η μορφή του Χριστού στα εικονογραφημένα χειρόγραφα του Αγίου Όρους 9ος αι. – 1204 μ.Χ. Athena: Selanik Aristoteles Üniversitesi.

Παλλας, Δ. Ι. (1991). Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας. *Δελτίον ΧΑΕ*(15), s. 119-144. doi:10.12681/dchae.1038

Πασσαρησ, Ν. (2015). Η Παρασταση Τησ Κοινωνιασ Των Αποστολων Στη Βυζαντινη Τεχνη (6ος αι. – α΄ μισό 15ου αι.). Athens: Aristotales University, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

EK- TABLO

EK 1- Başlıklar Listesi

		τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου τὰ κεφάλαια	Matta İncili Bapları	62v
α	2.1	περὶ τῶν μάγων	Müneccimler	3r
β	2.16	περὶ τῶν ἀναιρεθέντων παιδίων	Öldürülen Çocuklar	-
γ	3.1	πρῶτος Ἰωάννης ἐκήρυξε βασίλειαν οὐρανῶν	Göklerin melukûtunu ilk Yahya vâzetti	5v
δ	4.17	ἀρχὴ διδασκαλίας τοῦ σωτῆρος	Kurtarıcının talime başlaması	-
ε	5.1	περὶ τῶν μακαρισμῶν	Metihler	11r
ς	8.1	περὶ τοῦ λεπροῦ	Cüzamlı	14r
ζ	8.5	περὶ τοῦ ἑκατοντάρχου	Yüzbaşı	14v
η	8.14	περὶ τῆς πενθερᾶς Πέτρου	Petrus'un kaynanası	-
θ	8.16	περὶ τῶν ἰαθέντων ἀπὸ ποικίλων νόσων	Çeşitli hastalıkları şifa bulanlar	15r
ι	8.19	περὶ τοῦ μὴ ἐπιτρεπομένου ἀκολουθεῖν	İzin alamayan < şakirdin İsa> ardınca gitmesi	-
ια	8.23	περὶ τῆς ἐπιτιμήσεως τῶν ὑδάτων	Suların azarlanması	-
ιβ	8.28	περὶ τῶν β' διαμονιζομένων	Cine tutulmuş iki kişi	16r
ιγ	9.2	περὶ τοῦ παραλυτικοῦ	İnmeli hasta	16v
ιδ	9.9	περὶ Ματθαίου	Matta	17r
ιε	9.18	περὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀρχισυναγώγου	Reisin kızı	-
ις	9.20	περὶ τῆς αἱμοροούσης	Kan akıntısı olan kadın	17v
ιζ	9.27	περὶ τῶν δύο τυφλῶν	İki kör	18r
ιη	9.32	περὶ τοῦ δαιμονιζομένου κωφοῦ	Cine tutulmuş dilsiz	18r in fine
ιθ	10.1	περὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν ιβ'	Onikilerin gönderilmesi	18v περὶ τῶν ἀποστόλων διαταγῆς
κ	11.2	περὶ τῶν ἀποσταλέντων παρὰ Ἰωάννου	Yahya'ya gönderilen <şakirtler>	21r
κα	12.9	περὶ τοῦ ξηρὰν ἔχοντος τὴν χεῖρα	Eli kurumuş adam	23r
κβ	12.22	περὶ τοῦ δαιμονιζομένου τυφλοῦ καὶ κωφοῦ	Cine tutulmuş kör ve dilsiz	23v
κγ	12.38	περὶ τῶν αἰτούντων σημεῖον	Alâmet görmek isteyenler	24v
κδ	13.3	περὶ τῶν παραβολῶν	Meseller	25r
κε	14.1	περὶ Ἰωάννου καὶ Ἡρώδου	Yahya ve Hirodes	28r
κς	14.15	περὶ τῶν ε' ἄρτων καὶ τῶν β' ἰχθύων	Beş ekmek ve iki balık	29r
κζ	14.22	περὶ τοῦ ἐν θαλάσσῃ περιπάτου	Denizin üzerinden yürüyüş	29v
κη	15.1	περὶ τῆς παραβάσεως τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ	Allahın emrinin bozulması	30v
κθ	15.22	περὶ τῆς Χαναναίας	Kenan (Kendinden sonra fol. da)	31r
λ	15.29	περὶ τῶν θεραπευθέντων ὄχλων	İyi edilen kalabalıklar	31v
λα	15.32	περὶ τῶν ζ' ἄρτων	Yedi ekmek	32r

(DEVAM)

λβ	16.5	περὶ τῆς ζύμης τῶν φαρισαίων	Ferisilerin hamuru	-
λγ	16.13	περὶ τῆς ἐν Καισαρείᾳ ἐπερωτήσεως	Kayseriye'deki sorgu	33r
λδ	17.1	περὶ τῆς μεταμορφώσεως	<İsa'nın> heyetinin değişmesi	33v
λε	17.14	περὶ τοῦ σεληνιαζομένου	Saralı	34r
λς	17.24	περὶ τῶν τελούντων τὰ δίδραχμα	Yarım şekel ödeyenler	35r αἰτούντων
λζ	18.1	περὶ τῶν διαλογιζομένων τίς μείζων;	En büyük kimdir? diye tartışanlar	35v
λη	18.12	περὶ τῶν ρ΄ προβάτων παραβολή	Yüz koyun meseli	36r
λθ	18.23	περὶ τοῦ ὀφείλοντος μυρία τάλαντα	On bin talant borcu olan adam	36v
μ	19.3	εἰ ἔξεστιν ἀπολύσαι τὴν γυναίκα	Karısını boşamak caiz mi (*om.* περὶ τῶν ἐρωτήσαντων)	37v
μα	19.16	περὶ τοῦ ἐπερωτήσταντος πλουσίου	Soru soran zengin adam (*om.* αὐτὸν)	38r
μβ	20.1	περὶ τῶν μισθουμένων ἐργάτων	Ücretli rençberler	38v
μγ	20.20	περὶ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου	Zebedi'nin oğulları	39v
μδ	20.29	περὶ τῶν δύο τυφλῶν	İki kör	40r
με	21.1	περὶ τῆς ὄνου καὶ τοῦ πώλου	Eşekle sıpa	40v
μς	21.14	περὶ τῶν τυφλῶν καὶ χωλῶν	Körler ve topallar	41v
μζ	21.18	περὶ τῆς ξηρανθείσης σύκης	Kuruyan incir ağacı	41v in fine
μη	21.23	περὶ τῶν ἐπερωτήσαντων τὸν κύριον ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων	Başkâhinlerin ve ihtiyarların soruları	42r
μθ	21.28	περὶ τῶν β΄ υἱῶν παραβολή	İki oğul meseli	42v
ν	21.33	περὶ τοῦ ἀμπελῶνος	Bağ	43r
να	22.1	περὶ τῶν καλουμένων εἰς τὸν γάμον	Düğüne davetli olanlar	43v
νβ	22.15	περὶ τῶν ἐπερωτησάντων διὰ τὸν κῆνσον	Vergiyi soranlar	44r
νγ	22.23	περὶ τῶν σαδδουκαίων	Sadukiler	44r *in fine*
νδ	22.34	περὶ τοῦ νομικοῦ	Fakih	44v
νε	22.41	περὶ τῆς ἐπερωτήσεως πῶς υἱὸς Δαβίδ ὁ Χριστός	Mesih nasıl Davud'un oğlu olur? diye soru	45r
νς	23.1	περὶ τοῦ ταλανισμοῦ τῶν γραμματέων	Yazıcılara ilenme (om. καὶ φαρισαίων)	45v
νζ	24.3	περὶ συντελείας	<Dünyanın> sonu	47r
νη	24.36	περὶ τῆς ἡμέρας καὶ ὥρας	Gün ve saat	48v
νθ	25.1	περὶ τῶν ι΄ παρθένων	On kız	49v

(DEVAM)

ξ	25.14	περὶ τοῦ ἀποδημήσαντος εἰς χώραν μακράν	Uzak memlekete giden adam	50r περὶ τῶν τὰ τάλαντα λαβόντων
ξα	25.31	περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ	Mesih'in gelişi	50v
ξβ	26.6	περὶ τῆς ἀλειψάσης τὸν κύριον μύρῳ	Rabbi mür ile yağlayan kadın (kendisinden sonraki resi)	52r περὶ τῆς ἑτοιμασίας τοῦ πάσχα
ξγ	26.17	περὶ τοῦ πάσχα	Fısıh (Kendisinden sonraki resim)	52 v περὶ τῆς ἀλειψάσης τὸν κύριον μύρῳ
ξδ	26.26	περὶ τύπου μυστικοῦ	Esrarlı rumuz	53r
ξε	26.47	περὶ παραδώσεως τοῦ Ἰησοῦ	İsa'nın ele verilişi	54v
ξς	26.69	ἄρνησις Πέτρου	Petrus'un inkâr edişi	-
ξζ	27.3	περὶ τῆς τοῦ Ἰούδα μεταμελείας	Yahuda'nın nadim oluşu	-
ξη	27.57	περὶ τῆς αἰτήσεως τοῦ σώματος τοῦ κυρίου	Rabbin cesedinin istenmesi	-
		τοῦ κατὰ Μάρκον εὐαγγελίου τὰ κεφάλαια	**Markos İncili Bapları**	102[V]
α	1.23	περὶ τοῦ δαιμονιζομένου	Cine tutulmuş adam	65v
β	1.29	περὶ τῆς πενθερᾶς Πέτρου	Petrus'un kaynanası	-
γ	1.32	περὶ τῶν ἰαθέντων ἀπὸ ποικίλων νόσων	Çeşitli hastalıkları şifa bulanlar	66r in fine
δ	1.40	περὶ τοῦ λεπροῦ	Cüzamlı	66v?
ε	2.3	περὶ τοῦ παραλυτικοῦ	İnmeli hasta	67r?
ς	2.13	περὶ Λευὶ τοῦ τελώνου	Vergi mültezimi Levi	67v (kesik)
ζ	3.1	περὶ τοῦ ξηρὰν ἔχοντος τὴν χεῖρα	Eli kurumuş adam	68v (kesik)
η	3.13	περὶ τῆς τῶν ἀποστόλων ἐκλογῆς	Resullerin seçilmesi	69r (kesik)
θ	4.2	περὶ τοῦ σπόρου παραβολή	Tohum meseli	70r
ι	4.35	περὶ τῆς ἐπιτιμήσεως τῶν ὑδάτων	Suların azarlanması	-
ια	5.1	περὶ τοῦ λεγεῶνος	Lejiyon	72r
ιβ	5.22	περὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀρχισυναγώγου	Reisin kızı	73r
ιγ	5.25	περὶ τῆς αἱμορροούσης	Kan akıntısı olan kadın	
ιδ	6.7	περὶ τῆς τῶν ἀποστόλων διαταγῆς	Resullere emir	74v περὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν ιβ′
ιε	6.14	περὶ Ἰωάννου καὶ Ἡρώδου	Yahya ve Herodis	75r
ις	6.34	περὶ τῶν πέντε ἄρτων	Beş ekmek	76r
ιζ	6.47	περὶ τοῦ ἐν θαλάσσῃ περιπάτου	Denizin üzerinden yürüyüş	77r
ιη	71	περὶ τῆς παραβάσεως τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ	Allahın emrinin bozulması	78r
ιθ	7.25	περὶ τῆς Φοινικίσσης	Fenikeli kadın	78v
κ	7.31	περὶ τοῦ μογιλάλου	Peltek adam	79r
κα	8.1	περὶ τῶν ζ′ ἄρτων	Yedi ekmek	79v
κβ	8.15	περὶ τῆς ζύμης τῶν φαρισαίων	Ferisilerin hamuru	80v

(DEVAM)

κγ	8.22	περὶ τοῦ τυφλοῦ	Kör adam	81r
κδ	8.27	περὶ τῆς ἐν Καισαρείᾳ ἐπερωτήσεως	Kayseriye'deki sorgu	81r
κε	9.2	περὶ τῆς μεταμορφώσεως	<İsa'nın> heyetinin değişilmesi	82r
κς	9.17	περὶ τοῦ σεληνιαζομένου	Saralı	82v
κζ	9.33	περὶ τῶν διαλογιζομένων τίς μείζων;	En büyük kimdir? diye düşünenler	84v
κη	10.2	περὶ τῶν ἐπερωτήσαντων φαρισαίων	Soru soran Ferisiler	85r εἰ ἔξεστιν ἀπολύσαι τὴν γυναῖκα
κθ	10.17	περὶ τοῦ ἐπερωτήσαντος αὐτὸν πλουσίου	Ona soru soran zengin adam	85v
λ	10.35	περὶ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου	Zebedi'nin oğulları	86r
λα	10.46	περὶ Βαρτιμαίου	Bartimeus	87r
λβ	11.1	περὶ τοῦ πώλου	Sıpa	87v
λγ	11.12	περὶ τῆς ξηρανθείσης σύκης	Kuruyan incir ağacı	88r
λδ	11.25	περὶ τῆς ἀμνησικακίας	Garezsizlik	88v
λε	11.27	περὶ τῶν ἐπερωτήσαντων τὸν κύριον ἀριχερέων καὶ πρεσβυτέρων	Başkâhinlerin ve ihtiyarların soruları	88v in fine
λς	12.1	περὶ τοῦ ἀμπελῶνος	Bağ	89r
λζ	12.13	περὶ τῶν ἐγκαθέτων διὰ τὸν κῆνσον	Vergi hakkında tuzağa düşürmeğe çalışanlar	89v
λη	12.18	περὶ τῶν σαδδουκαίων	Sadukiler	90r
λθ	12.28	περὶ τοῦ γραμματέος (sic)	Yazıcı	90v -έως
μ	12.35	περὶ τῆς τοῦ κυρίου ἐπερωτήσεως	Rabbin sorgulanması	91r (ἐρώτησις πῶς ἐστιν υἱὸς Δαβὶδ ὁ Χρίστος)
μα	12.41	περὶ τῆς τὰ β′ λεπτά	İki pul	91v
μβ	13.3	περὶ συντελείας	<Dünyanın> sonu	92r
μγ	13.32	περὶ τῆς ἡμέρας καὶ ὥρας	Gün ve saat	93r
μδ	14.3	περὶ τῆς ἀλειψάσης τὸν κύριον μύρῳ	Rabbi mür ile yağlayan kadın	94r
με	14.12	περὶ τοῦ πάσχα	Fısıh	94v
μς	14.18	περὶ τῆς παραδώσεως προφητεία	Ele veriliş kehaneti	95r
μζ	14.66	περὶ ἀρνήσεως Πέτρου	Petrus'un inkâr edişi	97v
μη	15.42	περὶ τῆς αἰτήσεως τοῦ σώματος τοῦ κυρίου	Rabbin cesedinin istenmesi	-

(DEVAM)

		τοῦ κατὰ Λούκαν εὐαγγελίου τὰ κεφάλαια	Luka İncili Bapları	165V
α	2.1	περὶ τῆς ἀπογραφῆς	Tahrir	112v
β	2.8	περὶ τῶν ἀγραυλούντων ποιμένων	Kırda kalan çobanlar	-
γ	2.25	περὶ Συμεῶνος	Şimeon	-
δ	2.36	περὶ Ἄννης τῆς προφήτιδος	Peygamber Anna	-
ε	3.1	περὶ τοῦ γενομένου ῥήματος πρὸς Ἰωάννην	Yahya'ya sözün gelişi	-
ς	3.10	περὶ τῶν ἐπερωτησάντων τὸν Ἰωάννην	Yahya'yı sorgu edenler	-
ζ	4.1	περὶ τοῦ πειρασμοῦ τοῦ κυρίου	Rabbin denenmesi	-
η	4.33	περὶ τοῦ ἔχοντος πνεῦμα δαιμονίου	Cin ruhu olan adam	-
θ	4.38	περὶ τῆς πενθερᾶς Πέτρου	Petrus'un kaynanası	-
ι	4.40	περὶ τῶν ἰαθέντων ἀπὸ ποικίλων νόσων	Çeşitli hastalıkları şifa bulanlar	114v
ια	5.4	περὶ τῆς ἄγρας τῶν ἰχθύων	Balık avı	-
ιβ	5.12	περὶ τοῦ λεπροῦ	Cüzamlı	-
ιγ	5.18	περὶ τοῦ παραλυτικοῦ	İnmeli hasta	-
ιδ	5.27	περὶ Λευὶ τοῦ τελώνου	Vergi mültezimi Levi	-
ιε	6.6	περὶ τοῦ ξηρὰν ἔχοντος τὴν χεῖρα	Eli kurumuş adam	-
ις	6.13	περὶ τῆς τῶν ἀποστόλων ἐκλογῆς	Resullerin seçilmesi	-
ιζ	6.20	περὶ τῶν μακαρισμῶν	Metihler	-
ιη	7.1	περὶ τοῦ ἑκατοντάρχου	Yüzbaşı	-
ιθ	7.11	περὶ τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας	Dulun oğlu	-
κ	7.18	περὶ τῶν ἀποσταλέντων παρὰ Ἰωάννου	Yahya'ya gönderilen <şakirtler>	121r
κα	7.36	περὶ τῆς ἀλειψάσης τὸν κύριον μύρῳ	Rabbi mür ile yağlayan kadın	122r
κβ	8.4	περὶ τῆς παραβολῆς τοῦ σπείροντος	Ekinci meseli	-
κγ	8.22	περὶ τῆς ἐπιτιμήσεως τοῦ ἀνέμου καὶ τῆς θαλάσσης	Yelin ve suyun azarlanması	-
κδ	8.26	περὶ τοῦ λεγεῶνος	Lejiyon	-
κε	8.40	περὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀρχισυναγώγου	Reisin kızı	-
κς	8.43	περὶ τῆς αἱμοροούσης	Kan akıntısı olan kadın	125v
κζ	9.1	περὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν ιβ′	Onikilerin gönderilmesi	-
κη	9.12	περὶ τῶν ε′ ἄρτων	Beş ekmek (*om.* καὶ τῶν β′ ἰχθύων)	-
κθ	9.18	περὶ τῆς τοῦ κυρίου ἐπερωτήσεως	Rabbin sorgulanması	-
λ	9.28	περὶ τῆς μεταμορφώσεως	<İsa'nın> heyetinin değişilmesi	-
λα	9.38	περὶ τοῦ σεληνιαζομένου	Saralı	-
λβ	9.46	περὶ τῶν διαλογιζομένων τίς μείζων;	En büyük kimdir? diye düşünenler	-
λγ	9.57	περὶ τοῦ μὴ ἐπιτρεπομένου ἀκολουθεῖν	İzin alamayan <bir şakirdinin İsa'nın> ardınca gitmesi	-
λδ	10.1	περὶ τῶν ἀναδειχθέντων ο′	Tayin edilen yetmiş iki kişi	-
λε	10.25	περὶ τοῦ νομικοῦ	Fakih	-

(DEVAM)

λς	10.30	περὶ τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς	Haydutların eline düşen adam	-
λζ	10.38	περὶ Μάρθας καὶ Μαρίας	Marta ve Meryem	-
λη	11.1	περὶ προσευχῆς	Dua	-
λθ	11.14	περὶ τοῦ ἔχοντος διαμόνιον κωφόν	Dilsiz cin	-
μ	11.27	περὶ τῆς ἐκ τοῦ ὄχλου ἐπαράσης φωνῆς	Cemaatten yükselen ses	-
μα	11.29	περὶ τῶν αἰτούντων σημεῖον	Alâmet görmek isteyenler	-
μβ	11.37	περὶ τοῦ φαρισαίου τοῦ καλέσαντος τὸν Ἰησοῦν	İsa'yı yemeğe çağıran Ferisi	-
μγ	11.46	περὶ τοῦ ταλανισμοῦ τῶν νομικῶν	Fakihlerin azarlanması	134v
μδ	12.1	περὶ τῆς ζύμης τῶν φαρισαίων	Ferisilerin hamuru	135r
με	12.13	περὶ τοῦ θέλοντος μερίσασθαι τὴν οὐσίαν	Mirasın paylaşılmasını isteyen adam	-
μς	12.16	περὶ οὗ ηὐφόρησεν ἡ χώρα	Bol mahsul veren toprak (*om.* πλουσίου)	-
μζ	13.1	περὶ τῶν Γαλιλαίων καὶ τῶν ἐν τῷ Σιλωάμ	Galileliler ve Siloam'dakiler	-
μη	13.10	περὶ τῆς ἐχούσης πνεῦμα ἀσθενείας	Hastalık ruhu olan kadın	-
μθ	13.18	περὶ τῶν παραβολῶν	Meseller	-
ν	13.23	περὶ τοῦ ἐπερωτήσαντος εἰ ὀλίγοι οἱ σῳζομένοι	Kurtulanlar az mı? diye soranlar	-
να	13.31	περὶ τῶν εἰπόντων τῷ Ἰησοῦ διὰ Ἡρῴδην	İsa'ya Hirodes'i ihbar edenler	-
νβ	14.2	περὶ τοῦ ὑδρωπικοῦ	İstiskalı adam	-
νγ	14.7	περὶ τοῦ μὴ ἀγαπᾶν τὰς πρωτοκλισίας	Baş yere oturmamak	140v
νδ	14.16	περὶ τῶν καλουμένων ἐν τῷ δείπνῳ	Yemeğe çağrılanlar	-
νε	14.28	περὶ οἰκοδομῆς πύργου	Kule bina etmek	-
νς	15.3	περὶ τῶν ρ′ προβάτων	Yüz koyun	-
νζ	15.11	περὶ τοῦ ἀποδημήσαντος εἰς χώραν μακράν	Uzak memlekete giden adam	-
νη	16.1	περὶ τοῦ οἰκονόμου τῆς ἀδικίας	Kâhyanın adaletsizliği	-
νθ	16.19	περὶ πλουσίου καὶ Λαζάρου	Zengin adam ve Lazar	-
ξ	17.11	περὶ τῶν ι′ λεπρῶν	On cüzamlı	(146v)
ξα	18.1	περὶ τοῦ κρίτου τῆς ἀδικίας	Hâkim ve adaletsizlik	-
ξβ	18.9	περὶ φαρισαίου καὶ τοῦ τελώνου	Ferisi ve vergi mültezimi	-
ξγ	18.18	περὶ τοῦ ἐπερωτήσαντος αὐτὸν πλουσίου	Ona soru soran zengin adam	-

(DEVAM)

ξδ	18.35	περὶ τοῦ τυφλοῦ	Kör adam	-
ξε	19.1	περὶ Ζακχαίου	Zakkay	-
ξς	19.12	περὶ τοῦ πορευθέντος λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν	Kendisine bir kırallık alıp dönmek üzre giden adam	150r **kesik**
ξζ	19.13	περὶ τῶν λαβόντων ι′ μνᾶς	On mına alan <hizmetçiler>	-
ξη	19.29	περὶ τοῦ πώλου	Sıpa	-
ξθ	20.1	περὶ τῶν ἐπερωτήσαντων τὸν κύριον ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων	Başkâhinlerin ve ihtiyarların soruları	-
ο	20.9	περὶ τοῦ ἀμπελῶνος	Bağ	-
οα	20.19	περὶ τῶν ἐγκαθέτων διὰ τὸν κῆνσον	Vergi hakkında tuzağa düşürmeğe çalışanlar	-
οβ	20.27	περὶ τῶν σαδδουκαίων	Sadukiler	-
ογ	20.41	περὶ τῆς τοῦ κυρίου ἐπερωτήσεως πρὸς τοὺς φαρισαίους	Rabbin Ferisilere suali	-
οδ	21.1	περὶ τῆς τὰ β′ λεπτά	İki pul	-
οε	21.8	περὶ συντελείας	<Dünyanın> sonu	-
ος	22.1	περὶ τοῦ πάσχα	Fısıh	-
οζ	22.24	περὶ τῶν φιλονικησάντων τίς μείζων;	En büyük kimdir? diye tartışanlar	-
οη	22.31	περὶ τῆς ἐξαιτήσεως τοῦ σατανᾶ	Şeytanın istediği	-
οθ	23.11	ἐξουθένησις Ἡρώδου -ωσις	Hirodes'in alay etmesi	160r
π	23.27	περὶ τῶν κοπτομένων γυναικῶν	Dövünen kadınlar	161r
πα	23.40	περὶ τοῦ μετανοήσαντος ληστοῦ	Nadim olan haydut	161v
πβ	23.50	περὶ τῆς αἰτήσεως τοῦ σώματος τοῦ κυρίου	Rabbin cesedinin istenmesi	-
πγ	24.13	περὶ Κλεόπα	Kleopas	-
		τοῦ κατὰ τὸν Ἰωάννην εὐαγγελίου τὰ κεφάλαια	**Yuhanna İncili Bapları**	**214r**
α	2.1	περὶ τοῦ ἐν Κανᾶ γάμου	Kana'daki düğün	170r
β	2.14	περὶ τῶν ἐκβληθέντων ἐκ τοῦ ἱεροῦ	Mabetten kovulanlar	170v
γ	3.1	περὶ Νικοδήμου	Nikodimos	-
δ	3.25	περὶ καθαρισμοῦ	Temizlenme	-
ε	4.5	περὶ τῆς σαμαρείτιδος	Samariye	173r
ς	4.46	περὶ τοῦ βασιλικοῦ	Kıralın memuru	-
ζ	5.5	περὶ τοῦ λ′ καὶ η′ ἔτη ἔχοντος ἐν τῇ ἀσθενείᾳ	Hastalığını otuz yıldır çekmekte olan adam	175r
η	6.5	περὶ τῶν ε′ ἄρτων καὶ τῶν β′ ἰχθύων	Beş ekmek ve iki balık	177v

(DEVAM)

θ	6.16	περὶ τοῦ ἐν θαλάσσῃ περιπάτου	Denizin üzerinden yürüyüş	178v
ι	9.1	περὶ τοῦ τυφλοῦ	Kör adam	186r περὶ τοῦ ἐκ γεννητῆς τυφλοῦ
ια	11.1	περὶ Λαζάρου	Lazar	190r
ιβ	12.3	περὶ τῆς ἀλειψάσης τὸν κύριον μύρῳ	Rabbi mür ile yağlayan kadın	192v
ιγ	12.4	περὶ ὧν εἶπεν Ἰούδας	Yahuda'nın dedikleri	-
ιδ	12.14	περὶ τοὺ ὄνου	Eşek	193r
ιε	12.20	περὶ τῶν προσελθόντων Ἑλλήνων	Gelen Yunanlılar	193v
ις	13.3	περὶ τοῦ νιπτῆρος	Leğen	195v
ιζ	15.26	περὶ τοῦ παρακλήτου	Tesellici	199v
ιη	19.38	περὶ τῆς αἰτήσεως τοῦ κυριακοῦ σώματος	Rabbin Cesedinin İstenmesi	208r

Kırmızı: Resim ve Başlık Uyumsuz

Yeşil: Başlık ve Resim Uyumlu

Sarı: Başlığın olduğu sayfa resne yer verilmemiş

Beyaz: Listede başlık var ama ana metindeki folyo üzerinde gösterilmemiş.

EK 2- El Yazmasındaki Sahnelerin Listesi

Fol. No.	Sahne Adı	Kaynak
fol. 1r	Matta	
fol. 1v	İsa'nın Soyu	Matta 1/ 2-3
	İsa'nın Soyu	
fol. 2r	İsa'nın Soyu	Matta 1/6-11
	İsa'nın Soyu	
fol. 2v	İsa'nın Soyu	Matta 1/16
fol. 3r	Yusuf'un Rüyası	Matta 1/18-25
fol. 3v	Yıldızbilimcilerin Yeruşalim'e Gelmesi	Matta 2/1-6
	Kral Hirodes'in başkahinlerini ve din bilginlerini toplaması	
fol. 4r	Yıldızbilimcilerin Kral Hirodes'in Huzurunda	Matta 2/7-12
	Kutsal Doğum	
fol. 4v	Mısır'dan Kaçış	Matta 2/13-15
fol. 5r	Çocukların Katledilmesi	Matta 2/16-23
	Nasıra'ya Dönüş	
fol. 5v	Yahya İnsanları Vaftiz Ediyor	Matta 3/ 4-12
fol. 6r	İsa'nın Vaftiz edilmesi	Matta 3/13-17
fol. 7r	İsa'nın Şeytan Tarafından Sınanması	Matta 4/8-11
fol. 7v	Yahya'nın Tutuklanması	Matta 4: 12
	Simon ve Andreas, teknelerinden ayrılarak İsa'yı takip ediyor	Matta 4/13 -20
fol. 8r	Zebedi'nin oğullarının babalarını terk etmesi	Matta 4/21-24
	İsa'nın Hastaları İyileştirilmesi	
fol. 8v	İsa'nın havarilere öğretisini	Matta 5/1-2
fol. 9r	İsa'nın havarilere öğretisini	Matta 5/17 -20
fol. 11r	İsa'nın havarilere öğretisini	Matta 5/17 -20
fol. 12r	İsa, Yahudilere kuşlar hakkında konuşur	Matta 6/25-29
fol. 13r	İsa'nın havarilere öğretisini	Matta 7/15
fol. 14r	Cüzzamların iyileştirilmesi	Matta 8/1-4
fol. 14v	Yüzbaşının Hizmetçisinin İyileştirilmesi	Matta 8/5-13
fol. 15r	Petrus'un kayınvalidesinin iyileştirilmesi	Matta 8/14-17
	Cinlileri İyileştirmesi	
fol. 15v	İsa'nın Fırtınayı Dindirmesi	Matta 8/23-27
fol. 16r	İki Cinlinin İyileştirilmesi	Matta 8/28-34
fol. 16v	Bir felçlinin İyileştirilmesi	Matta 9/2-8
fol. 17r	Matta'nın Evinde Yemek	Matta 9/10-13
fol. 17v	Kanamalı Kadının İyileştirilmesi	Matta 9/18-26
	Havra Yöneticisi (Yairus'un) Kızının Diriltilişi	
fol. 18r	İki körün iyileştirilmesi	Matta 9/27-31
fol. 19v	İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi	Matta 10/1-?
fol. 20r	İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi	Matta 10/1-?
	İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi	

(DEVAM)

fol. 20v	İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi	Matta 10/1-?
	İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi	
	İsa'nın Havarilerini Görevlendirmesi	
fol. 22v	Şabat Günü Sorunu	Matta 12/1-8
fol. 23r	Eli tutmayan (kurumuş elli) adamın iyileştirilmesi	Matta 12/9-13
fol. 23v	Kör ve sağır birinin iyileştirilmesi	Matta 12/22-23
fol. 25r	İsa'nın Annesi ve Kardeşlerinin İsa'yı Ziyareti	Matta 12/46-50
fol. 26v	Hardal Tanesi Meseli	Matta 13/31-32
fol. 28v	Yahya'nın Öldürülmesi	Matta 14/3-12
	Yahya'nın Öldürülmesi	
fol. 29v	Beş Bin Kişinin Doyurulması	Matta 14/13-30
	İsa'nın Su Üstünde Yürümesi	
fol. 30v	İsa'nın Yahudilere Öğretisi	Matta 15/1-9
fol. 31v	Kenanlı bir kadının kızın iyileştirilmesi ve Birçok hastanın iyileştirilmesi	Matta 15/22-28
	Çiçek betimlemesi	
fol. 32r	İsa Dört Bin Kişiyi Doyuruyor	Matta 15/32-38
fol. 34r	İsa'nın Başkalaşımı	Matta 17/1-13
	İsa'nın Havarileri ile Konuşması	
fol. 34v	Cinli Çocuk İyileştiriliyor	Matta 17/14-18
fol. 35r	Tapınak Vergisi	Matta 17/24-27
fol. 35v	İsa'nın Çocuklar Üzerinden Yahudilere Öğretisi	Matta 18/1-7
fol. 36r	İsa'nın Çocuklar Üzerinden Yahudilere Öğretisi	Matta 18/ ?-?
fol. 37r	On Bin Talant Borcu Olan Kötü Hizmetçi Meseli	Matta 18/23-35
fol. 38r	İsa'nın Çocukları Kutsaması	Matta 19/13-15
fol. 38v	İsa'nın Öğretileri: Zenginlik ve Sonsuz Yaşam	Matta 19/23-30
fol. 39v	Bağa gönderilen işçiler Meseli	Matta 20/1-16
	Bağa gönderilen işçiler Meseli	
fol. 40v	Üç körün iyileştirilmesi	Matta 20/29-34 ve Matta 21/1-6
	İsa'nın eşek ve sıpaları istemesi	
fol. 41r	Kudüs'e Giriş	Matta 19/23-30
fol. 41v	Kör ve Kötürümün İyileştirilmesi	Matta 21/14-17
fol. 42r	Kuru İncir Ağacı	Matta 21/18-22
fol. 44r	Sezar'ın Hakkı Sezar'a	Matta 22/15-22
fol. 45r	İsa'nın Öğretisi	Matta 23/1-3
fol. 46v	İsa'nın Yahudilere Öğretisi	Matta 23/23-35
	Abel'in öldürülmesi ve Zekeriya'nın Cinayeti	
fol. 47r	İsa'nın Yahudilere Öğretisi	Matta 23/37-39
fol. 49r	Bir Arkadaşını Döven ve Dönüşte Efendisinin Konuştuğu Kötü Hizmetçinin Durumu	Matta 24/45-51
fol. 49v	On Kız Meseli	Matta 25/1-13
fol. 50v	Yetenekliler Meseli	Matta 25/14-30
fol. 51v	Son Yargı	Matta 25/31-46

(DEVAM)

fol. 52r	İsa'nın Tutuklanma Kararının Tasarlanması	Matta 26/3-5
fol. 52v	Simon'un Evinde Yemek	Matta 26/6-16
	Yahuda'nın Pazarlığı	
fol. 53r	Son Akşam Yemeği	Matta 26/20-25
fol. 53v	İsa'nın Zeytin Dağına Gitmesi	Matta 26/30
fol. 54r	Zeytin Dağında Dua	Matta 26/36-40
	Zeytin Dağında Dua	
fol. 54v	Zeytin Dağında Dua	Matta 26/44-46
	Zeytin Dağında Dua	
	İsa'nın Uyuyan Havarilerle Konuşması	
fol. 55r	Yahuda'nın İhaneti	Matta 26/47-54
fol. 55v	Askerlerin İsa'yı Aşağılaması	Matta 26/57-68
fol. 56r	Petrus'un İnkârı	Matta 26/69-75
fol. 56v	İsa'nın Vali Pilatus'un Önüne Götürülmesi	Matta 27/2-5
	Yahuda'nın Kendini Asması	
fol. 57r	İsa'nın Vali Pilatus'a Götürülmesi	Matta 27/11-14
fol. 57v	İsa Pilatus Önünde	Matta 27/15-26
	Pilatus'un Ellerinin Yıkanması	
fol. 58r	Askerlerin İsa'yı Aşağılaması	Matta 27/27-31
fol. 58v	İsa'nın İki Hırsızla Çarmıha Gerilmesi	Matta 27/35-44
fol. 59r	Çarmıhta İsa	Matta 27/50-60
fol. 59v	Çarmıhta İsa	Matta27/55-60
	İsa'nın çarmıhtan indirilmesi ve İsa'nın Gömülmesi	
fol. 60r	İsa'nın Mezarını Bekleyen Askerler	Matta 27/66
	Anastasis	Nikodemus
fol. 60v	Kadınlar Boş Mezar Başında	Matta 28/1-7
fol. 61r	Chairete	Matta 28/8-15
	Nöbetçilerin Getirdiği Haber	
fol. 61v	İsa'nın Onbirler'e Görünmesi	Matta 28/16-20
	Sanatçı Tasviri	
fol. 64r	Markos	
fol. 64v	Yahya'nın İnsanlara vaaz verilmesi ve Yahya İnsanları Vaftiz Ediyor	Markos 1/4-11
	Yahya İsa'yı Vaftiz Ediyor	
fol. 65r	İsa'nın Şeytan Tarafından Sınanması	Markos 1/12-13
	Yahya Hapiste	
fol. 65v	Simon ve Andreas, teknelerinden ayrılarak İsa'yı takip ediyor.	Markos 1/16-18
fol. 66r	İsa'nın Birkaç hastayı iyileştirmesi	Markos 1/29-31
	Simun'un Kayınvalidesin İyileştirilmesi	Markos 1/35-45
fol. 66v	İsa'nın dağda havarilerle Konuşması	
	İsa'nın cüzzamlıyı iyileştirmesi	Markos 2/1-11
fol. 67r	Damdan düşen felçlinin iyileştirilmesi	

(DEVAM)

fol. 67v	Matta'nın Evinde Yemek	Markos 2/15-17
fol. 68v	Eli tutmayan adamın iyileştirilmesi	Markos 3/1-5
fol. 69r	İsa'nın on iki elçisini seçmesi	Markos 3/13-15
fol. 70r	İsa'nın Annesi ve Kardeşlerinin İsa'yı Ziyareti	Markos 3/31-35 ve Markos 4/26-29
	Filizlenen Tohum Meseli	
fol. 71r	Hardal Tanesi Meseli	Markos 4/30-32
fol. 71v	İsa'nın Fırtınayı Dindirmesi	Markos 4/36-41
fol. 72v	İsa'nın Cinlileri İyileştirmesi	Markos 5/2-14
fol. 73v	Kanamalı Kadının İyileştirilmesi	Markos 5/25-34
fol. 74r	Havra Yöneticisi (Yairus'un) Kızının Diriltilişi	Markos 5/35-43
fol. 74v	İsa'nın 12 Havarisini Görevlendirmesi	Markos 6/7-11
fol. 75v	Yahya'nın Tutuklanması ve Yahya Hapiste	Markos 6/14-29
	Yahya'nın Öldürülmesi	Markos 6: 29
fol. 76r	Yahya'nın Gömülmesi	
fol. 76v	Beş ekmekle iki balığın çoğaltılması	Markos 6/35-44
fol. 77r	İsa'nın Su Üzerinde Yürümesi	Markos 6/47-50
fol. 77v	İsa Ginnesar'da Hastaları İyileştiriyor	Markos 6/54-56
fol. 79r	Fenikeli Kadının İmanı	Markos 7/24-30
fol. 79v	Sağır ve dilsiz hastaların İyileştirilmesi	Markos 7/31-37
fol. 80r	Dört Bin Kişinin Doyurulması	Markos 8/1-9
fol. 81r	Beytsayda'da Kör Bir Adam İyileştiriliyor	Markos 8/22-26
fol. 81v	İsa'nın Öğretisi	Markos 8/27-38
fol. 82r	İsa'nın Görünümü Değişiyor	Markos 9/2-10
fol. 83r	Epilepsili Çocuğun İyileştirilmesi	Markos 9/14-26
fol. 84r	Çocuklar Üzerinden Öğretisi	Markos 9/33-42
fol. 85r	İsa'nın Çocukları Kutsaması	Markos 10/13-16
fol. 86r	İsa'nın Öğretisi Zenginlik ve Sonsuz Yaşam	Markos 10/17-31
fol. 86v	İsa'nın, Zebede'nin iki Oğluyla İlgili Öğretisi	Markos 10/35-45
fol. 87r	Kör Birinin İyileştirilmesi	Markos 10/46-52
fol. 88r	Kudüs'e Giriş	Markos 11/1-11
fol. 88v	İncir Ağacının Kuruması	Markos 11/12-14
fol. 89v	Bağ Sahibi ve Kiracı Meseli	Markos 12/1-11
fol. 90v	Dirilişle İlgili Soru	Markos 12/18-27
fol. 91v	Dul Kadının Bağışı	Markos 12/41-44
fol. 92v	Sonun Belirtileri	Markos 13/9-13
fol. 93v	Son Yargı	Markos 13/24-37
fol. 94r	Simon'un Evinde Yemek	Markos 14/3-9
fol. 95r	Son Akşam Yemeği	Markos 14/17-21
fol. 95v	İsa'nın Zeytin Dağına Gitmesi	Markos 14/26-38
	Zeytin Dağında Dua	
fol. 96r	Zeytin Dağında Dua	Markos 14/37-42

(DEVAM)

	Zeytin Dağında Dua	
fol. 96v	Yahuda'nın İhaneti	Markos 14/43-47
fol. 97v	Baş kâhinin karşısına çıkması	Markos 14/43-47
	Petrus'un İnkârı	
fol. 98r	İsa'nın Pilatus huzuruna çıkarılması	Markos 14/53-72
fol. 98v	İsa'nın Pilatus Huzuruna çıkarılması (sol) ve Askerlerin İsa'yı Aşağılaması (sağ)	Markos 15/2-20
fol. 99r	İsa'nın iki hırsızla çarmıha gerilmesi	Markos 15/24-32
	İsa'nın giysilerinin paylaşılması	
fol. 99v	İsa'nın Çarmıha Gerilmesini Uzaktan İzleyen Kadınlar	Markos 15/40-41
fol. 100r	İsa'nın Çarmıhtan İndirilmesi ve İsa'nın Gömülmesi	Markos 15/46-74
	İsa'nın Gömülmesi	
fol. 100v	Anastasis	Markos 15/46-74
	Kadınlar Boş Mezar Başında	
fol. 101r	Noli me Tangere	Markos 16/3-8
fol. 101v	Ascension	Markos 16/19
	Sanatçı Tasviri	
fol. 104r	Luka İncili	
fol. 105r	Zekeriya'ya Müjde ve Zekeriya'nın Dilsizliği	Luka 1/8-22
fol. 105v	Meryem'e müjde	Luka 1/26-38
fol. 106r	Meryem'in Elizabeth'i ziyareti	Luka 1/39-45
fol. 106v	Yahya'nın Doğması	Luka 1/57
fol. 107r	Yahya'nın Adının konması	Luka 1/57-66
	Zekeriya'nın Kehaneti	
fol. 107v	Meleğin Yahya'yı Çöle Götürmesi	Luka 1/80
fol. 108r	Mısır'a kaçış	Luka 2/1-14
	İsa'nın Doğumu	
fol. 108v	Çobanlara müjde	Luka 2/8-16
	Çobanların meleği takip etmesi	
fol. 109v	İsa'nın Tapınağa Takdimi	Luka 2/22-29
fol. 110r	İsa Tapınakta	Luka 2/46-50
fol. 110v	Meleğin Yahya'yı Çölden Çıkarması	Luka 3/3-6
fol. 111r	İnsanlara vaaz verilmesi ve Yahya'nın İnsanları Vaftiz Etmesi	Luka 3/7-16
fol. 111v	Yahya Hapiste	Luka 3/19-22
	İsa'nın Vaftiz Edilmesi	
fol. 111v	Yahya'nın Hapse Atılması	Luka 3/19-22
	İsa'nın Vaftiz Edilmesi	
fol. 112v	İsa'nın Soyu	Luka 3/23-31
	İsa'nın Soyu	
fol. 113v	İsa'nın Yeşaya kitabını hizmetçiye vermesi	Luka 4/16-20
fol. 114r	İsa'nın Cinlileri İyileştirmesi	Luka 4/33-36
fol. 114v	Birçok hastanın iyileştirilmesi	Luka 4/38-41

(DEVAM)

	Simun'un (Petrus) kayınvalidesinin iyileştirilmesi	
fol. 115r	Mucizevi Balık Avı	Luka 5/1-7
fol. 115v	Cüzzamlı İyileştirme	Luka 5/12-14
fol. 116r	Damdan Düşen Adamın İyileştirilmesi	Luka 5/18-25
fol. 116v	Matta'nın Evinde Yemek	Luka 5/29-32
fol. 117v	Eli tutmayan adamın iyileştirilmesi	Luka 6/6-11
fol. 118r	Birkaç hastanın iyileştirilmesi	Luka 6/17-19
fol. 118v	İsa'nın Öğretisi Mutlular ve Lanetler	Luka 6/20-28
fol. 119v	İsa'nın Yahudilerle Konuşması	Luka 6/47
fol. 120r	Yüzbaşını Elçileri	Luka 7/4-6
fol. 120v	Yüzbaşının Hizmetçisinin İyileştirilmesi	Luka 7/6-10
fol. 121r	Nainli Dul Kadının Oğlunun Diriltilişi	Luka 7/11-16
fol. 121v	Yahya'nın İki Öğrencisinin İsa İle Buluşması	Luka 7/18-23
fol. 122r	İsa'nın Ferisilerden Birinin Evinde Yemek Yemesi	Luka 7/36-38
fol. 123r	İsa'nın Havariyle Kentleri Dolaşması	Luka 8/1
fol. 124r	İsa'nın Annesi ve Kardeşlerinin İsa'yı Ziyareti	Luka 8/19-21
fol. 124v	İsa'nın Fırtınayı Dindirmesi	Luka 8/22-25
fol. 125r	Genesaret'de hastaların iyileştirilmesi	Luka 8/26-33
fol. 125v	Kanamalı Kadının İyileştirilmesi	Luka 8/43-44
fol. 126v	Havra Yöneticisi (Yairus'un) Kızının Diriltilişi	Luka 8/47-56
fol. 127v	İsa Beş Bin Kişiyi Doyuruyor	Luka 9/12-17
fol. 128v	Metamorphosis	Luka 9/28-36
fol. 129r	İsa'nın Çocuk Üzerinden Yahudilere Öğretisi	Luka 9/46-48
fol. 130r	İsa'nın havarilere öğretisi Yetmişler'in Görevlendirilmesi	Luka 10/1-12
fol. 130v	İsa'nın havarilere Öğretisi	Luka 10/13-15
fol. 131r	İsa'nın İblisler Hakkında Konuşması	Luka 10/17-28
	iblislerin gökten yıldırım gibi düşmesi	
	Bir Kutsal Yasa Uzmanının İsa'ya Sorması	
fol. 131v	İyi Samiriyeli	Luka 10/30-34
fol. 132r	İyi Samiriyeli	Luka 10/35-42
	Marta'nın Evinde Yemek	
fol. 133r	Birçok hastayı iyileştirmesi	Luka 11/14-20
fol. 133v	Bir Kadının İsa'nın Annesini Övmesi	Luka 11/ 27-28
fol. 135r	İsa'nın Yahudilere Öğretisi	Luka 12/1-5
fol. 135v	İsa'nın Puta Tapınanlar Üzerinden Öğretisi	Luka 12/8-9
fol. 136r	İsa'nın Meseli Zengin Budala	Luka 12/16-21
fol. 136v	Karga Meseli	Luka 12/24
fol. 137v	İsa'nın Yahudilere Öğretisi	Luka 12/49
fol. 138v	Çorak İncir Ağacı Meseli	Luka 13: 6-9
fol. 139r	Beli Bükük Kadının İyileştirilmesi	Luka 13/10-19
	Hardal Tanesi ve Maya Meseli	

(DEVAM)

fol. 140r	Vücudu Su toplamış bir adamın iyileştirilmesi	Luka 14/1-6
fol. 141r	İsa'nın Şölen Meseli	Luka 14/7-24
fol. 142r	İsa'nın Yahudilere Öğretisi	Luka 14/28-33
	Kayıp Koyun Meseli	Luka 15/4-7
fol. 142v	Kaybolan Para Meseli	Luka 15/8-10
fol. 143r	Savurgan Oğul Meseli	Luka 15/11-22
	Savurgan Oğul Meseli	
fol. 143v	Savurgan Oğul Meseli	Luka 15/11-22
	Savurgan Oğul Meseli	
fol. 145v	Zengin Adam ve Fakir Lazarus	Luka 16/23-31
fol. 146v	On cüzzamlının İyileştirilmesi	Luka 17/11-14
fol. 147r	Sodom'un Yıkımı	Luka 17/32 ve Yaradılış 19/1-26
fol. 148r	Ferisiler ve Vergi Görevlisi ve İsa Küçük Çocukları Kutsuyor	Luka 18/9-17 ve Luka 18/15-17
fol. 149r	Kör birinin İyileştirilmesi	Luka 18/35-43
fol. 149v	Zakkay Meseli	Luka 19/1-10
fol. 151r	İsa'nın Kudüs'e Girişi	Luka 19/35-38
fol. 152r	Bağ Sahibi ve Kiracı Meseli	Luka 20/9-16
fol. 153r	Sezar'ın Hakkı Sezar'a	Luka 20/20-26
fol. 153v	İsa'nın Öğretisi: İsa'nın Sadukilere Cevabı	Luka 20/27-40
fol. 154r	Dul Kadının Bağışı	Luka 21/1-4
fol. 154v	Sonun Belirtileri	Luka 21/5-28
Fol. 155r	Sonun Belirtileri	Luka 21/5-28
fol. 156r	Son Akşam Yemeği	Luka 21/14-26
fol. 156v	Havarilerin Kominyonu	Luka 22/17-20
fol. 157r	Son Akşam Yemeği	Luka 22/20-23
fol. 157v	Petrus'un İnkârının önceden bildirilmesi	Luka 22/34
fol. 158r	Getsemani bahçesinde (Zeytin dağında dua)	Luka 22/39-46
fol. 158v	Yahuda'nın İhaneti	Luka 22/47-51
fol. 159r	Petrus'un İnkârı	Luka 22/54-62
	Petrus'un Ağlaması	
	Askerlerin İsa'yı Aşağılaması	
fol. 159v	İsa Vali Pilatus'un Önünde	Luka 23/2-4
fol. 160r	İsa Pilatus önünde (sol) İsa Herodos Önünde (sağ)	Luka 23/5-12
fol. 160v	İsa ikinci kez Pilatus'un çıkması ve Pilatus'un Kararı	Luka 23/13-25
fol. 161r	Golgota Yolu	Luka 23/27-31
	İsa'nın İki Suçlu ile Çarmıha Gerilmesi	
fol. 162r	Onbirler İsa'nın Mezarı Başında	Luka 24/9-12
fol. 162v	Emmaus Yolunda	Luka 24/13-24
fol. 163r	İsa'nın Onbirler'e Görünmesi	Luka 24/36-49
fol. 167r	Yuhanna	
fol. 167v	Yahya'nın Tanıklığı	Yuhanna 1/6-8

(DEVAM)

fol. 168r	Yahya'nın Tanıklığı	Yuhanna 1/16-22
	Vaftizci Yahya'nın İsa Sanılması	
fol. 168v	Yahya'nın İnsanları vaftiz etmesi	Yuhanna 1/26-31
	Yahya'nın Tanıklığı	
fol. 169r	İsa'nın Vaftizi	Yuhanna 1/32-35
	Yahya'nın Tanıklığı	
fol. 169v	Adreas'ın İsa ile konuşması	Yuhanna 1/40-42
fol. 170r	Natanel, Filipus'a İsa hakkında konuşması	Yuhanna 1/45-51
fol. 170v	Kana'da düğün	Yuhanna 2/1-17
	Tapınaktan Satıcıların Kovulması	
fol. 171v	Tunç Yılanı	Yuhanna 3/14 ve Çölde Sayım 21:6-12
fol. 172r	İsa'nın Bir Öğrencisinin Vaftiz Edilmesi	Yuhanna 3/22-24
	Yahya'nın Aynon'da birini vaftiz etmesi	
fol. 172v	Yahya'nın Tanıklığı	Yuhanna 3/25
fol. 173r	İsa ve Samiriyeli Kadın	Yuhanna 4/5-7
fol. 174r	İsa ve Samiriyeli Kadın	Yuhanna 4/27
fol. 175r	Bir Memurun Oğlu İyileştiriliyor	Yuhanna 4/46-54
fol. 176r	Havuzdaki Felçlinin İyileştirilmesi	Yuhanna 5/1-18
	Havuzdaki Felçlinin İyileştirilmesi	
fol. 177v	İsa'nın Öğrencileriyle Birlikte Dağa Gitmesi	Yuhanna 6/3
fol. 178r	Somunların ve Balıkların Çoğaltılması	Yuhanna 6/5-13
fol. 178v	İsa'nın Su Üzerinde Yürümesi	Yuhanna 6/16-27
fol. 179r	İsa'nın Öğretisi: Yaşam Ekmeği	Yuhanna 6/25-35
fol. 179v	İsa'nın Öğretisi: Yaşam Ekmeği	Yuhanna 6/25-35
fol. 180v	Yahudilere Öğretisi	Yuhanna 6/60-69
fol. 182r	İsa'nın tapınakta Yahudilere Öğretisi	Yuhanna 7/25-30
fol. 182v	İsa'nın Yahudilere Öğretisi	Yuhanna 7/31-38
	İsa'nın Yahudilere Öğretisi	
fol. 183r	İsa'nın Öğretisi	Yuhanna 7/40-44
fol. 183v	İsa'nın Öğretisi	Yuhanna 7/45-52
fol. 184r	İsa'nın Öğretisi	Yuhanna 8/13-24
fol. 185r	İsa'nın Yahudilere Öğretisi	Yuhanna 8/48-50
fol. 185v	İsa'nın Tapınakta Taşlanması	Yuhanna 8/48-50
fol. 186r	Kör Adamın İyileştirilmesi	Yuhanna 9/6-7
fol. 186v	Kör Adamın Yahudilere Gitmesi	Yuhanna 9/8-12
fol. 187r	Kör Adamın Yahudilere Gitmesi	Yuhanna 9/18-23
fol. 187v	Kör Adamın Tapınaktan Kovulması	Yuhanna 9/24-38
fol. 188r	İsa'nın Yahudilere Öğretisi	Yuhanna 10/1-6
fol. 188v	İsa'nın Yahudilere Öğretisi	Yuhanna 10/7-16
fol. 189v	İsa'nın Taşlanması	Yuhanna 10/22-31
fol. 190r	İsa'nın Lazar'ın Ölüm Haberini Alması	Yuhanna 11/1-4

(DEVAM)

fol. 190v	Yahudilerin, Lazar'ın Kardeşi Marta Ve Meryem'i Ziyaret Etmesi	Yuhanna 11/19
fol. 191r	Lazar'ın Kardeşi Meryem'in İsa İle Konuşması	Yuhanna 11/28-29
fol. 192r	Lazarus'un Dirilişi	Yuhanna 11/44-24
fol. 192v	İsa'nın Öldürülme Tasarısı	Yuhanna 11/47-53
fol. 193r	Marta'nın Evinde Yemek	Yuhanna 12/1-8
fol. 193v	Kudüs'e Giriş	Yuhanna 12/12-19
fol. 194r	Yunanlıların İsa'yı Görmek İstemesi	Yuhanna 12/20-28
fol. 195r	Son Akşam Yemeği	Yuhanna 13/2
fol. 195v	İsa'nın Havarilerin Ayaklarını Yıkaması	Yuhanna 13/2-9
fol. 196r	Son Akşam Yemeği	Yuhanna 13/21-30
fol. 196v	Yahuda'nın Pazarlığı	Yuhanna 13/31
fol. 197r	İsa'nın Havarilere Öğretisi	Yuhanna 14: 1-4
fol. 198v	İsa'nın Zeytin Dağına Gitmesi	Yuhanna 14:31
fol. 200r	İsa'nın Öğretisi	Yuhanna 16/1-8
fol. 201v	Zeytin Dağında Dua	Yuhanna 17: 1-12
fol. 202v	İsa'nın On Bir Havarisiyle Konuşması	Yuhanna 18/1-10
	Yahuda'nın İsa'yla Konuşması	
	Yahuda'nın İhaneti	
fol. 203v	İsa Hanna'nın Huzurunda	Yuhanna 18/12-17
	Petrus'un İlk İnkârı	
fol. 204r	İsa'nın Hanan'ın Huzuruna Çıkması	Yuhanna 18/19-27
	İsa Kayafa'nın Huzurunda	
	Petrus'un İnkârı	
fol. 204v	İsa Vali Pilatus'un Huzurunda	Yuhanna 18: 28-38
fol. 205r	İsa Vali Pilatus'un Huzurunda	Yuhanna 18: 38-40
fol. 205v	İsa'nın Kırbaçlanması	Yuhanna 19: 1-5
	Pilatus'un İsa'yı sorgulaması	
	İsa'nın Dikenli Taç ile Yahudilerin Karşısına Çıkması	
fol. 206r	Pilatus Muhafızlara İsa'yı Gösterir	Yuhanna 19/6-7
fol. 206v	Golgota Yolu	Yuhanna 19: 17-19
	İsa'nın İki Hırsızla birlikte Çarmıha Gerilmesi	
fol. 207r	İsa'nın Giysilerinin Paylaşılması	Yuhanna 19: 23-24
fol. 207v	Çarmıhta İsa (annesi ve diğer kadınlarla)	Yuhanna 19: 25-30
	Çarmıhta İsa (sirkeye batırılmış sünger getirilmesi)	
fol. 208r	Aramatyalı Yusuf'un Pilatus'tan İsa'nın Cansız Bedenini İstemesi	Yuhanna 19: 38
fol. 208v	İsa'nın çarmıhtan indirilmesi	Yuhanna 19: 378-42 ve Nikodemus İncili
	İsa'nın Gömülmesi	
	Kadınlar Boş Mezar başında	
	Anastasis	
fol. 209r	Mecideli Meryem Boş Mezar Başında	Yuhanna 20: 1-9
	Havarilerin Boş Mezarı Kontrol Etmesi	

(DEVAM)

fol. 209v	Noli me Tangere	Yuhanna 20/11-17
fol. 210r	Şüpheci Thomas'dan Önce Havarilerle İlk Buluşma	Yuhanna 20: 19-23
fol. 210v	Şüpheci Tomas	Yuhanna 20: 25-31
fol. 211r	Tiberias Gölü'nde Görünümü	Yuhanna 21: 1-6
fol. 211v	Mucizevi Balık Avı	Yuhanna 21: 6-11
	Mucizevi Balık Avı	
fol. 212r	İsa'nın Taberiye Gölünde Öğrencileriyle Öğle Yemeği Yemesi	Yuhanna 21: 12-14
fol. 213r	Beni bunlardan daha çok seviyor musun?	Yuhanna 21: 15-23
	Sanatçı Tasviri	

EK-3

Omont Tarafından Yapılan Tanımlamalara Yönelik Önerilen Düzeltme Listesi.

Fol. No.	Omont	Düzeltme
1v (2)	Yehuda ve kardeşleri	Yehuda ve on iki oğlu tasvir edilmiştir
2r (2):	Süleyman ve sarayı	Süleyman ve on iki İsrail Kralı
8r:	Gerasiniler Ülkesindeki Cine tutulmuşların İyileştirilmesi	İsa'nın hastaları İyileştirmesi
14r:	İsa ve Kapernaumlu yüzbaşı	Cüzzamlının iyileştirilmesi
15r (2)	Gerasiniler Ülkesindeki Cine tutulmuşların İyileştirilmesi	İsa'nın Çeşitli Hastalıkları İyileştirmesi
31v	Kenanlı Kadının Kızının ve Genezaret Gölü'nde topal, kör ve sakatların iyileşmesi	Kenanlı bir kadının kızın iyileştirilmesi ve Birçok hastanın iyileştirilmesi
38r	İsa'nın Küçük Çocuklara Ellerini Koyması	İsa'nın Çocukları Kutsaması
60r (2)	İsa'nın dirilişi; Simon Petrus, Yuhanna ve Meryem mezarın başında	Anastasis
66r	İsa'nın cinlileri İyileştirmesi	İsa'nın hastaları İyileştirmesi
75v	İsa'nın on iki havarisini görevlendirmesi	Yahya'nın Hapis Yatması
80r	Beş ekmek ve iki balığın çoğaltılması	Yedi ekmeğin çoğaltılması (metne göre)
83r	Gerasiniler Ülkesindeki Cine tutulmuşların İyileştirilmesi	Epilepsili Çocuğun İyileştirilmesi
98v	Askeralar, alay konusu olan İsa'yı götürdüler.	İsa'nın Pilatus Huzuruna çıkarılması
100v	İsa'nın dirilişi; Simon Petrus, Yuhanna ve Meryem mezarın başında	Anastasis
112v(1)	İsa'nın ataları (Musa'yı da eklemiş)	Musa'ya ilişkin bir bilgi yoktur
113v	İsa'nın öğretisi	İsa'nın Yeşaya Kitabını Hizmetçiye Vermesi
125v	İsa, Gerasiniler bölgesinden döndükten sonra büyük bir kalabalık tarafından karşılanması	Kanamalı Kadının İyileştirilmesi
133r	İsa'nın dilsiz birini iyileştirmesi	İsa'nın hastaları İyileştirmesi
133v	İsa mucize yapmayı kabul etmez	Bir Kadının İsa'nın Annesini Övmesi
168r	Yahya'nın Yahudilerin Sorularına Cevap vermesi	Yahya'nın Tanıklığı
169v	İsa, Andreas ve Simon Petrus'u takip eder	Adreas'ın İsa ile konuşması
206r	Yahudiler İsa'yı Görür	Pilatus Muhafızlara İsa'yı Gösterir
208v	Jésus, dirilişinden sonra, kutsal kadınlara ve öğrencilerine görünür.	Kadınlar boş mezar başında
211v	Diğer öğrenciler sandalla İsa'yı bulmaya giderler.	Mucizevi Balık Avı

ÖZGEÇMİŞ

Adı-Soyadı: Fatma YAŞAR

Yabancı Dil: İngilizce (İyi); Fransızca (Başlangıç) ve Almanca (Başlangıç).

E-Posta:

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

Lisans 2012-2016 Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sanat Tarihi Bölümü.

Yüksek Lisans 2016-2019 Necmettin Erbakan Üniversitesi (Konya), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Bölümü.

Doktora 2019-2024 Anadolu Üniversitesi (Eskişehir), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Bölümü.

Davetli Araştırmacı: Nisan 2022-Nisan 2023, Le Centre André Chastel, Laboratoire de recherche en Histoire de l'art (UMR 8150).

Eramus Stajyer: Mart 2023-Mayıs 2023, Ephe Hıristiyan ve Bizans Koleksiyonu: Gabriel Millet Fotoğraf Arşivi, (EPHE Christian and Byzantine Collection: Gabriel Millet Photo Library)

Makaleler

Yaşar, Fatma, ve Zeliha Demirel Gökalp. (2023). "İkonografik Çözümleme Bağlamında Floransa Biblioteca Medicea Lorenziana Plut. 6.23 ve Paris Bibliothéque National De France Grec 74 El Yazmalarındaki Epilepsi Hastalarının İyileştirilmesi Mucizesi Sahneleri". Art-Sanat Dergisi, sy. 20. 735-61. https://doi.org/10.26650/artsanat.2023.20.1288365.

Yaşar, F., ve Yavuz, S. (2023). Malatya Arkeoloji Müzesi'ndeki Metal Haçların Değerlendirilmesi. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 12(26), 62-85. https://doi.org/10.16950/iujad.1200730

Yaşar, F., ve Mimiroğlu, İ. M. (2022). Ankara Etnografya Müzesi'ndeki İki Gümüş Kitap Kapağı Üzerine Görüşler. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 21(4), 1818-1845. https://doi.org/10.21547/jss.1105967

Ulusal ve Uluslararası Bilimsel Toplantılarda Sunulan Bildiriler ve Posterler

Yaşar, F. ve Gümüştop A. (2018). "Aksaray Güzelyurt Kilise Camii Hakkında Bir Değerlendirme", III. Uluslararası Aksaray Sempozyumu (27-29 Ekim/Aksaray), s.57-64.

Yaşar, F. (2020). "İslam Tasvir Sanatında Hz. Meryem ve Hz. İsa", 24. Uluslararası Ortaçağ Ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Kitabı, (7-9 Ekim 2020/Nevşehir), s.746-759.

Yaşar, F. (2021) "Grec 74 El Yazmasındaki Anastasis Sahneleri" 25. Uluslararası Orta Çağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu (14/16 Ekim 2021/Konya).

Yaşar, F. ve Gümüştop A. (2023). "Larissa'daki Kapadokya Rum Mirası: Mübadele Sonrası Korunan Eserlerin Önemi", Cumhuriyetimizin 100. Yılında Uluslararası Mübadelede Niğde Sempozyumu (16-18 Kasım/Niğde), Basım Aşamasında.

Projeler

TUBİTAK 2214 (Yürütücü): "Orta Bizans Dönemi Evangelion El Yazması: Grec 74 (Paris Ulusal Kütüphanesi)" 2214-A Yurt Dışı Doktora Sırası Araştırma Burs Programı (Le Centre André Chastel, Laboratoire de recherche en Histoire de l'art (UMR 8150), Paris)

BAP projesi (Yürütücü): Orta Bizans Dönemi Evangelion El Yazması: Grec 74 (Paris Ulusal Kütüphanesi) Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonunca kabul edilen Lisansüstü tez projeleri kapsamında (Proje No. 2110E180)

AB KA152 Projesi: 2021-1-TR01-KA152-YOU-000012551, Gelecek Hareketi Derneği, Kültürel Mirasın Korunması ve Restorasyon Farkındalığı Projesi, ***(Proje Koordinatör Yardımcısı, Proje hak sahibi yazarı)***